

Euangeliū Mathei

scribi. ut cessantibus miraculis: possem? recurrere ad do-
ctrinā euāgelicā: doctrinis et miraculis confirmata: sicut
ad regulā certā: hereses insurgentes phantā. d. Cū
autē plures rē. Hic ostendit euāgelium mathei autenticiū
et p̄ ostendit qd dicitur ē: secūdo declarā quōdā ibi positū:
ibi. Designant.

In p̄ma pte dī
et sic plures scri-
pserūt euāgelium
Et aliq̄ scripse-
rūt s̄b noie apo-
stolor̄ et discipu-
lor̄ xpi: imicen-
tes eidē falsita-
tes: ut facilius sub
noie ap̄tor̄ si-
deles deciperent.
Et ad hoc euitā-
dū quatuor euā-
gelia: quoruū scri-
ptores s̄t certi et
noti: sunt ab ec-
clesia recepta et
approbata. Et h̄
rōnabilit̄: qz nu-
mer? q̄ternari?
euāgeliorū fuit
p̄figurat? ex eccl̄
.j. ut p̄dictū est.
Sūt em̄ euāge-
liste q̄si quatu-
or rote in q̄dri-
ga dñi q̄b? p̄-
ratat fides xpi
p̄ totū mūdū: si-
militer gen? hu-
manū quadrū-
plici morte fuit

scribi. Cū autē plures euā-
geliorū scripserint quatuor
t̄m habent auctoritatis te-
stimoniū: qz p̄ quatuor mū-
ditatis: et sunt q̄si quatuor
rote in q̄dri-
ga dñi q̄ vebit
eū per p̄dicatiōē euāgelij
et genus humanū quadrifi-
da morte p̄emptū eorū erat
p̄dicatiōē viuificandū vñ et
aliorū euāgelia t̄derunt:
nec recepta sunt: qz nolēbāt
p̄finitū numerū cassari. p̄-
pter v̄tutē sacramētī. De-
signat̄ etiā euāgeliste qua-
tuor figuris: q̄ nō sunt rece-
ptorie sed iocundi mysterij
sibi p̄scie. Mathe? in homi-
ne intelligit̄: qz circa huma-
nitatē xpi p̄ncipalit̄ imora-

ones. In p̄ma. q̄ pte intitulat libruū suū a xpi generatiōe.
o. Liber gene. qz scripsit hebraice: ut visū c̄mo d? autē be-
br̄cor̄ ē denotare libros ab eo d̄ quo tractat in p̄ncipio
sicut dicit liber gene? qz in p̄ncipio tractat de creatiōe
mūdi. Sūt mathe? qz incipit euāgelium a genealogia xpi:

tr̄: Mare? in leone: qz agit
de resurrectione: Lucas in
vitulo agēs de sacerdotio:
Johes i aq̄la scribēs sacra-
mēta diuinitatis: Xps vo-
quē describāt hō fuit de vir-
gine nat? vitul? in imolati-
one: leo i resurrectione: aq̄la
in ascēsiōe. Vel in homie
hūanitas: in vitulo sacer-
dotiū: in leone regnū: i aq̄-
la exp̄m̄it diuinitatē sac̄m̄
Incipit euangelium s̄m
Matheū.

Lap̄m. j. Iber? ge-
neratiōis
iesu xpi: fi-
lij dauid: fi-
lij abraā.
Abraā ge-
nuit ysaac

esse iesus i betleē iudejz fuerit genealogia p̄ceptus et
nutrit? In describēdo genealogia ponit duos p̄res tan-
q̄ radices: videlz dauid et abraā: qz ad istos facta sp̄alit̄
p̄missio de xpo. Itē qz dō fuit p̄ncipalis inf̄ reges: abraā
inf̄ p̄archas: christus autē debebat descendere ex patri-
archis et regibus. Proposit̄ autē dauid ip̄i abraā: licz sit
posterior s̄m temp? p̄pter eminentiā regie dignitatis: et
iterū vt cōueniēt? generatiōis ordo terat: quia sic a ra-
dice vltimo nominata inchoatur: Dicit ergo a Liber
generatiōis. sup̄plendum est: Hic est liber s̄m modū
hebr̄corū: vbi cōmunit̄ sit talis sup̄pletio: vt p̄z Esaiē
.j. ca. Cū filio Esaiē filij amos. subintelligit̄: hec est: et eodē
modo in pluribus alijs locis. b Generatiōis. scz tem-
poralis: quia generatiōē christi eternā describit ioban-
nes in p̄ncipio euangeliū sui. c Iesu christi. iesus est
nomen p̄sone christus nomen nature. Significat enim
duplicem naturā in vno sup̄posito. s. diuinā et humanam
d Filij dauid rē. Hoc est intelligendū s̄m naturam hu-
manam t̄m: vnde dicit apostolus Ro. j. Qui factus est ei
ex semine dauid s̄m carnes. e Abraam rē. Hic incipit
christi genealogiam narrare: et diuidit̄ in tres partes s̄m
tres quaterdenas quas ponit in ista genealogia. Pr̄ma
incipit ab abraam et terminat̄ in dauid inclusiue: secūda a
dauid exclusiue et terminat̄ in iecōniā filijz ioseph inclusiue:
et t̄rcia incipit a iecōniā filio predicti iecōnie inclusiue: vt
videbitur et terminat̄ in christum inclusiue. secūda pars
incipit ibi. Dauid autem. t̄rcia ibi: Et post orāsmigra-
tionem babilonis. In p̄ma ergo p̄cedit sic. f Abra-
am genuit ysaac. nō facit mētiōē de ysinabele q̄ fuit s̄m
abraā qz p̄ ip̄m nō descendit xps: sed p̄ ysaac erat. p̄miss?
eius aduent? s̄m q̄ scribit̄ Gen. xij. In ysaac vocabitur
tibi semen. et eadē ratiōe non fit mētiō de esau: cū subdit̄:
g Ysaac autē genuit iacob. qz anteq̄ eēt nati: iacob fuit
a deo dilect? vt p̄ ip̄m descēderet christus: vt b̄ b̄ d̄c Na-
lach. j. Iacob dilexi. esau autē odio habui. Cōsiderandū
igit̄ q̄ hic describit̄ genealogia christi descendēdo: quia

ideo ab ipso dno
miat seu intitulat
ip̄m. Ro aut qua-
re incipit a genea-
logia xpi hec fuit:
qz iudei negabant
iesum nazarenū
esse verū xpm: et de-
scēdisse a dauid: qz
galilē? erat s̄m q̄
dicit iob. vñ illū-
dā a galilea venit
xps. q. d. nō. ideo
subdit̄: Nōne scri-
ptura dicit: Quia
ex semine dauid et
de betleē castello
vbi erat dauid ve-
nit xps: q̄si dicant
sic: et ideo et h̄
lebant false cōclu-
dere q̄ nō esset ve-
re xps: nec ex semi-
ne dauid. Hic igit̄
errore volens ma-
the? excludere i p̄-
ncipio euangeliū sui
ostendit ip̄m a dauid
descēditē p̄ ip̄ius
genealogia. ostendit
etiā cū in betleē
nati: vt p̄z in p̄n.
sequet̄. c. Lū nat?

p̄emptū in trāsgressiōe ade: primo morte culpe: secūdo
morte nature qz p̄ hoc incurrim? necessitate mortē dī:
t̄rcio morte gebene qz ex hoc oēs descēdebant ad lim-
bū vsq̄ ad liberationē p̄ xpm factā: quarto morte ciui-
lis p̄ne. Est em̄ mors ciuilis seruit? vel exilij p̄ q̄ sc̄n-
dit alijs a cōitate. Per p̄ctm̄ autē gen? humanū erat
eictū a ciuitate celesti et subditū seruituti dyaboli: igr̄
p̄dicatiōis fuit numer? q̄ternarius euāgeliorū: qz p̄ ip̄orū
p̄dicatiōē gen? hūanū q̄drifida morte p̄emptū et vi-
uificandū designat̄. e Designat̄ etiā. Hic declarā
quod dā dicit: videlz qualis euāgelia p̄dicta fu erunt
p̄figurata. f. j. Et p̄z ex p̄dictis qualis in quatuor
facieb? significant̄ quatuor euāgeliste: et sic patet text?

Iber generatiōis ihu xpi. Euāge-
liū s̄m matheū diuidit̄ i duas par-
tes: qz s̄mo stabilit̄ subiectum suū
seu declarat. s. xpm verū esse hoim:
et verū deū: secūdo determinat de re-
demptiōe n̄ra facta p̄ ip̄m: que inci-
pit in medio. iij. ca. ubi. Cū audisset
iesus q̄ iohes tractat? esset. Iterū
p̄ma diuidit̄ i quatuor s̄m q̄ quadruplicat̄ declarat xpm
verū deū et verū hoim. Primo. n. declarat hoc testimo-
nio angelico et p̄phetico. secūdo ex illustratiōe celesti et
veneratiōe regali: t̄rcio ex p̄dicatiōe iohis et testifica-
tiōe dei p̄is: quarto ex demonis temptatiōe: et sanctorū
anglorū obsequio: et veneratiōe: secūda incipit. c. sequē-
t̄ t̄rcia t̄rcio: et quarta q̄rto. Pr̄ma ad huc in duas: qz
ostendit veritatē diuine nature: et genealogiā describē-
do: secūdo veritatē diuine nature et modū sue p̄cepti-
ōis mirabile ostendēdo: ubi. Christi autē generatiō. Pr̄ma
ad huc diuidit̄ i tres: qz i describēdo genealogiā christi
p̄mittit quēdā p̄logū seu p̄fatiōē: secūdo ponit eiusdē
genealogie descripiōē: ubi. Abraā. t̄rcio genealogie
descripiōe recapitulatiōē: ubi. Omnes ergo generati-

Euangelium

matheus voluit ostendere assumptione infirmitatē nre a deo
vt dicit aug. de concordia euangelistar: e contrario autē Luc.
describit eā ascendēdo: qz volebat ostendere reductionē hūi-
ne nature i deū: 7 ido incipit genealogiā xpi p baptismū
qz post baptismū reducimur in deū. sequit: b Jacob
autē genuit iudā
7 fratres eius. licz
autē christus de iudā
descēderit: tñ fra-
tres eius cū eo no
minant: qz fuerūt
patres ppli israeli-
tici: 7 ab eis duo-
decim tribus israel
nominant. sequit:

i Judas autē ge-
nuit. Hierony-
mus autē reddens
rōnem quare ista
thamar exprimit:
sic dicit: Notādū
in genealogia sal-
uatoris nullā san-
ctarū mulierū assumi: sed eas tñ quas scriptura respēdit:
vt qui ppter peccatores venerat d peccatricib⁹ nascēs
omniū peccata deleret: vnde 7 in psequētib⁹ raab mere-
trix 7 ruth moabitidis ponit 7 berfabee vxor vie. becbie-
ronym⁹: sed istud nō videt pbabiliter dictū: quia ipse ibi-
dem dicit q ppter hoc reges tres de genealogia christi
tollit. s. ocbosias: ioas: amasias: qz ioas miscuerat se filie
ipissime iezabelis: idē filij ei⁹ vsqz ad quartā generationē
de genealogia christi tollit: ergo nō est pbabile q ppter
peccatū in christi genealogia nomia mulierū exprimitur
Item q dicit ibi nullā sanctā mulierē postam in genea-
logia christi: patet falsum de maria matre christi que san-
ctissima est 7 fuit. Item q dicit raab 7 ruth ibi exprēssas
ppter peccatū: non videt verū imo ppter virtutis actū. De
raab em scribit q ppter virtutē suscepit exploratores isrl
7 eos saluauit: vt patz Josue. ij. ppter qd ponit in catba-
logo illoz qui ex fide fecerūt notabilē actuz: vt habet ad
hebr. xj. qz autē dicit meretrici: nō obstat: qz hoc erat tñ
ipius cognōmē: 7 ideo nō oportuit q esset talis fm rem:
sicut alij e contrario aliquis pauper rusticus cognōmē
nomie regis: vt pater rex: vel b⁹ moi bebrzi dicunt hospi-
taticē: vbi nos habem⁹ meretricē: vt dixi plen⁹ Josue
ij. ca. similiter qd dicit de ruth moabitide q cam scripu-
ra respēdit: non videt verū imo magis eam cōmendat
tum qz sicut fidei fideliter adbeferat: tñ qz cicta gentili-
tate fidei vni⁹ dei suscepit: vt habet Ruth. j. ca. tuz qz
in viduitate caste virit: vt dicit Ruth. in. ex verbis booz
ad ipam: Benedicta es filia a dño 7 priorē misericordiā
posteriore supasti: qz non es secuta iuuenes paupes seu
diuites. tñ qz fuit optime fame: vnde ibidez subdit: Sic
omnis plus qui habitat inter vrbis mee portas mulie-
rem te esse virtutis. Salua igit beati hieronymi 7 melio-
ri sentētia: videtur q melius pōt dici q mulieres iste hic
sunt expōse: qz fuerūt vris suis ex quib⁹ cōceperūt accidē-
taliter coniuncte. iste autē q fuerunt pme 7 principales: siue
bone siue male nō exprimitur: sed sufficit expōsio vris: qz
vir et vxor p vna psona cōputant. qz autē pdicte mulie-
res fuerūt accidentaliter cōiuncte: p ex textu biblie: quod
omitto causa plicitatis vitā de: nec debet aliqz moueri: si
ego recedo in hoc a dict⁹ hieronymi: qz dicta sanctorū nō
sunt tante auctoritatis qn liceat sentire cōtrariū in his q
nō sunt p sacra scripturā determinata. vnde dicit Aug. in
epistola ad vincētū. De scriptis sanctorū doctoz hoc ge-
nys scripturarū a canonicis scripturis distinguēdum est:
nō ex eis sic testimonia pferunt: vt cōtrariū sentire nō li-
ceat. sequit: k Phares genuit esrom. iste phares cū
iudā patre suo 7 iacob auo suo descēdit in egyptū: 7 ibi ge-
nuit esrom: 7 esrom aram: et ara aminadab: et aminadab
naalon. iste autē naalon cū patre suo exiit de egypto: 7 ido
fuit princeps in tribu iudā in deserto post patrē suū. q em

ysaac autē genuit iacob. Iacob autē genuit iudā et fratres eius. Judas autē genuit phares 7 zarā et thamar. Phares autē genuit esrom: esrom autē genuit arā. Arā autē genuit aminadab aminadab autē genuit naalon. Naalon autē genuit salmon. Salmon autē genuit

iste aminadab fuit princeps tribus iude i exitu de egypto: hī Can. j. vbi dicit: Lia mea turbauit me ppter qd rigas aminadab. Ad cui⁹ euidentiā consideranduz: qz liber canticoz fm doctores habet eos de deo: 7 ecclesia istāeducta p ipm de egypto. In exitu autē israhel

booz de raab. Booz autē genuit obeth ex ruth. Obeth autē genuit yesse. Yesse autē genuit dauid regē. Dauid autē rex genuit salomonē ex ea q fuit vrie. Salomō autē genuit roboā. Roboā autē genuit abia. Abia autē genuit asa. Asa autē genuit iosaphat. Josaphat autē ge-

de egypto: dñs siccauit viā per mediū mar⁹ rubri: a q ex vtra q pte erat alte ad modū muri: sicut habet Ero di. xij. et idē filij israhel timebant intrare: iste aminadab princeps tribus iude cū tribu sua prin⁹ intrauit p moy sen: 7 ex hoc tribus iuda dignitatez regni meruit: 7 ido dicit

Lia mea turbauit me 7c. qz filij israhel vidētes amina-
dab pce dentē cū currib⁹ suis admirati sunt ppter ei⁹
audaciā: 7 secuti sunt eum: igit post istū aminadab fi-
lius eius naalon fuit princeps tribus iude in deserto: vt
dicit Numeri. j. ca. I Naalon autē genuit salmon
7c. Hic est vni⁹ dubium quō ista raab q erat de genere
chanaanēz fuit coniuncta ipi salmoni in matrimonio: quia
erat pbibituz filijs israhel ne vllō mō contraherent cum
chanaanēis matrimonia: vt habet Deut. vij. Dicēdus
ad hoc q istud fuit pceptuz eis: ne p chanaanēas a cul-
tura veri dei auerterent: 7 ad idola conuerterent: vt ibidez
habet: 7 ideo qn aliqua psona inueniebatur fidelis: 7 ex
fide veri dei aliquid magnū egisse: sicut fecit ista ra-
ab vt pdictum est: tñc dispensabat vt posset coniungi
in matrimonio cū filijs israhel: 7 propter hoc ista raab
coniuncta est principi nobilitatis tribus. s. iude: qz pzo fi-
lij israhel fecerat magnū actū virtutis in exploratoz
saluatiōe. m Booz autē genuit obeth ex ruth. Eo-
dem modo ista ruth cōiuncta est booz qui erat nobili-
or de ciuitate bethele. licz em esset prohibitū in lege q
non acquirerent in matrimonio mulieres moabitidas:
ppter qd Esdras fecit illas qci cum filijs suis: a filijs
israhel: vt habet. j. Esdr. x. Ruth tñ moabitidis propter
actū virtutis ex dispensatione cōiuncta est ipi booz: qz
sicut dictū est pro fide vni⁹ dei suscipienda reliqz ter-
rā suam: 7 venit in iudā cum socru sua. Sed orit du-
bium quomō iste booz genuit obeth ex ruth: qz a prin-
cipio ducatus iosue: qn. s. salmon accepit raab et inde
genuit booz: vsqz ad tempus in quo cepit bcl iudica-
re pplm: in quo tpe ista ruth venit cū noem in iudā: m
fluxerūt. cccxxv. anni 7 plus: vt pōt patere cōputanti
tpa iudicij intermedior: 7 ido dicēdū q tres fuerūt
booz sibi succēdētes: auus: filius 7 nepos: prin⁹ geni-
tus est a salmon de ipa raab: 7 tercius genuit obeth ex
ruth: 7 qz euāgelista volebat vsqz ad dauid vna qter-
denam tñ ponere: ideo istos tres similē nomiatos et
sibi uicem immediate succēdētes voluit vno nomine
pōndere. n Obeth autē genuit yesse. Iste autē
alio nomine vocatus est isa: vt habet. j. Regū. sed no-
mē yesse h ponit: qz de ipō bic agit: put tps descendit
ab eo: vt scriptū erat Esa. xj. Egrediet virga de radice
yesse: 7 flos de radice eius 7c. 7 ideo ex nomine yesse bic
posito ostendit ista pbetia cōpleta fuisse. o Yesse
autē genuit dauid regē. Iste autē nomiat solus rex: licz
ante eū 7 post fuerūt plures alij reges: qz iste fuit pri-
mus electus in regē fm bñplacitū diuini: vt ostēsum
est supra 7 ppter excellentiā sanctitatis sue. p Da-
uid autē genuit salomonē ex ea que fuit vrie: tacef nō
men berfabee 7 exprimit vir eius qui fuit iustus 7 bo-
nus: vt p3. ij. Regū. xj. 7 vt ostēdat q berfabee de qua

Mathei

fit aliquantulum mentio accidentaliter coniuncta est ipsi dauid. s. p. morte vrie. q. Salomon autem genuit roboam. sub isto roboam diuisum est regnum iudeorum in duo regna: vt patet. iij. Regu. xij. qz decem tribus recesserunt ab eo: z abhserunt ieroboam: z tu dicitur est regnum isrl: due autem tribus q. remanserunt ipsi roboam dicitur sunt regnum iuda. r. Joram genuit oziam. sicut patet ex iij. Regu. v. Dicuntur tres reges sibi succedentes: qz ioram genuit ozias. ozias autem genuit ioas: ioas autem genuit amasias. Amasias autem genuit ozias. Ratio autem huius est fm biero. qz ioram accepit uxorem filiam impiissimi

nuit iorā. Jorā autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioathan. Ioathan autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosias. Josias autem genuit iechoniam z fratres eius in transmigrationem babilonis. Et post transmigrationem babilonis

me iezabelis: id filii eius vsqz ad quartam generationem de genealogia dñi excluduntur: z marie qz euangelista volebat vna quaterdena tñ ponere rōne pdicta: do oportebat tres reges excludere: z isti tres rōne pdicta conuenientius alijs remouctur. sequitur: s. Ezechias autem genuit manassen. iste ezechias non habebat heredem quando dictum est ei per Esaiam. p. betha Esa. xxxvii. Dispone domui tue: morieris tu z non viues: z tunc fleuit non timore mortis: sed ppter defectum seminis: timens ne christus de eo non nasceret: z ideo ipso orante euz lachrymis additi sunt vite ipsius anni. xv. et tunc genuit manassen: qui quidem manasses licet primo fuerit pessimus: qz de eo scriptum est. iij. Reg. xij. q. ipse impleuit hierusalē sanguine p. betharu vsqz ad os: inter quos esaias auunculum suū secari fecit: ppter qd in captiuitatem ductus est: tamen finaliter penituit z ad regnum suū reditus fuit: vt habet. ij. Paral. xxxij. c. sequitur: t. Manasses genuit amon: amon autem genuit iosias. iosias iste fuit optimus qui in iuuentute sua cepit querere dñm: z destruxit templa idoloru p totū regnū suū. Josias autem genuit iechoniam. non qz adhuc esset transmigratione qñ geniti sunt: sed qz iminebat. Romiani autem fratres iechonie cū eo: qz similes ei fuerūt in captiuitate. ioachaz autem qui primus regnauit post iosiam captiuatus est p regē egypti: vt habet. iij. Regu. xxij. Rex autem egypti constituit regem loco ipsius fratrem eius eliabim mutato nomine ipsius: z vocauit eum ioachim vel iechoniam. z iste est qui dicitur hic genitus a iosia quez captiuauit rex babilonis ducens secum in babilonē: sed in itinere remisit euz sub iuramento: q. ei fideliter seruiret: sed iste ioachim quarto anno volens rebellare ab exercitu regis babilonis captus est z occisus: et cadaver eius extra hierusalē p. lectum: sicut fuerat per hieremiam pdictum. iij. Regu. xxij. Sepultura asini sepelitur. z regnauit ioachim filius eius pro eo qui similiter dictus est iechonias: sed aliter scribitur qz primus: qz pater eius ioachim per. c. m. alius autem per. k. n. et iste regnauit tribus mētibz z postea adductus est in babilonem captiuus cum matre z nobilibz de terra iuda: z constitutus est sedechias auunculus eius filius iosierex in hierusalē a rege babilonis et. xj. anno regni eius: quia rebellauerat captus est a rege babilonis z exccatus est z in babilonē ligatus ductus z hierusalē destructa z templu combustum: vt habetur iij. Regu. xxv. Et sic patet qz fratres iechonie filii iosie fuerunt captiuati sicut z ipse: propter quod nominatur cum ipso. Et post transmigrationem babilonis

bylonis iechonias zc. Iste iechonias a qua incipit tertia quaterdena non fuit iechonias filius iosie: sed nepos eius per. n. scriptus: vt dictum est: aliter non essent quaterdena cum in ista quaterdena vltima. y. Salathiel autem genuit zorobabel. z iste zorobabel est ille sub quo transmigratione ratio redit de captiuitate: vt habet. i. Esdre. ij.

nis. Iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit matthan. Matthan autem genuit iacob.

tem genuit abiud. Contrarius videtur. i. Paral. ij. vbi dicitur qz zorobabel genuit mosolam. Mosolam autem genuit azor. Est dicendum qz alius istorum fuit binominus: et sic dicitur est abiud: quia plures binominu i sacra scriptura inueniuntur. Ab isto abiud vsqz ad ioseph nulla historia in biblia reperitur: sed apud iudeos fuerunt alii

qui studiosi qui genealogias a dauid descendentes diligentissime scripserunt propter christum: que expectabant a dauid descendere: z ibi matheus potuit residuum huius genealogie videre. vel si dicatur qz berodes illas scripturas combussit ne linea regia ab alijs distingeret: vt dicunt aliqui tunc dicendum qz matheus habuit per reuelationem: quod non habuit per scripturam: quia apostoli z euangeliste non fuerunt minus illuminati immo magis qz antiqui prophete. sequitur: z. Matthan autem genuit iacob. Contrarium dicitur Luce. ij. vbi dicitur qz matthan genuit beli et beli genuit ioseph. Dicendum qz matthan z matthan descendit a dauid: sed matthan per matthan qui fuit filius dauid adoptiuus. Matthan autem per salomonez: z isti duo matthan z matthan habuerunt vnam uxorem successiue: que dicta est iesta: z ista a matthan concepit iacob: z a matthan hedita qz beli et iacob fuerunt fratres vterini: sed de duobus fratribz a dauid diuersimode descenditibus. Ibeli autem accepta uxore mortuus est sine semine: z ideo iacob frater eius accepit uxorem fratris sui: vt ei suscitaret semen z genuit ioseph ita qz ioseph fuit filius naturalis ipsius iacob: z sic accepit eum hic matheus. Fuit autem filius beli legalis: z sic accipit eum in genealogia Luce vt patet in figura sequenti.

Ratio autem que matheus describit genealogia xpi p salomone filium eius naturalē: hec est: qz describit assumptionē nre humanitatis a deo: Lucas autem p matthan filium adoptiuum: qz describit reductionē nram in deū que fit p gram adoptiuam.

Euangelium

a Jacob autem genuit ioseph etc. Cum ioseph non fuerit pater iesu: ut beatus Hieronymus in eodem loco non videtur esse sufficiens probatum per istam genealogiam sic descriptam: quod iesus filius marie fuerit de stirpe david. Dicendum quod immo quod ioseph et maria fuerunt de eadem tribu: quod mulier non poterat nubere cum viro altero? tribus? quoniam ad ipsam pertinebat hereditas patris: ut patet Numeri xxxv. de filiabus salphaaz. Beata autem virgo maria fuit unica iacob in patre suo: et ideo ex lege cogebatur viro sue tribus. Nubere propter hereditatem sicut ioseph in testamento de civitate david: ut patet cum eo: ut habet Luca ii. Modum autem per quem fuerunt de eadem tribu: damascenus describit dicens quod melchior habuit fratrem nomine pantheira: qui genuit barpanthera: et hic genuit iacob: qui genuit beatam mariam: et sic beata maria descendit a david per natum suum damascenus li. iij. c. vj. b. Christi autem generatio sic erat: Descripta genealogia christi in qua matheus ostendit christi veram humanitatem: hic ostendit divinitatem eius per modum conceptionis eius mirabilem: et dividit in tres partes: quod primo ponit beatam virginis mirabilem conceptionem: secundo ipsius ioseph dignam dubitationem: ibi. Ioseph autem cum esset iustus: tercio magna dubium certificationem: ibi. Hoc autem eo cogitante. Patet ergo primo: b. Christi autem generatio etc. q. d. nec creditur quod iesus sit genitus? ex omittione maris et seminis sicut procederet de ideo deservit modum mirabilis quod sequitur: cum esset desponsata mater eius. i. christi. d. Ioseph. s. sponso suo. e. Antequam conveniret carnaliter. s. non quod post conveniret: ut. j. dicitur. f. Inventa est in utero beatus Hieronymus. inuenta inquam a ioseph qui curam virginis habebat. g. De spiritu sancto. istud refert ad verbum procedens: cum dicitur: Habes in utero. quod hoc fuit virtute spiritus sancti. illud enim quod in generatione aliorum modum fit per virtutem seminis de alia patre: et recepti a matre in matrice fuit factum virtute spiritus sancti in virgine virtute eius? ex purissimis sanguinibus beate virginis fuit corpus christi formatum: et in eodem instanti aiatum: et a verbo assumptum: quod cum infinita sit virtus spiritus sancti: potest omnia operari in instanti. Sed queritur quare ista conceptio christi non fuit facta antequam virgo desponsaretur ipsi ioseph. Dicendum quod beatus ambrosius super lucam ad hoc assignat multas rationes quarum aliquas accipio. primo enim istud fuit rationabile ex parte pueri: quod si conceptus fuisset ante desponsationem: potuisset rationabiliter a iudeis sicut illegitimus repudiari et non sicut christus recipi: secundo quod puer propter persecutionem herodis erat in egyptum portandus et reportandus: ideo spiritus marie erat ad hoc et consilia necessarius. Item hoc fuit ex parte virginis necessarium: ut haberet ministrum non suspectum: sed sibi coniunctum et sponsum. Item hoc fuit rationabile ex parte nostra: quod sicut per thomam palpantem cicatrices christi certificati sumus de magis de resurrectione christi quam per alios: ita per ioseph magis certificati sumus de virginitate marie: quod dolo: et iniurie fuisset motus ad vindicandum obprobrium: nisi in virgine cognovisset divinum sacramentum. Item queritur hic curam maria esset iam desponsata ioseph et in domo eius? ut dicit chrysostomus. quare non accessit ad cognoscendum virginem. Dicendum quod modus erat iustus non proficere matrimonium per carnalem copulam nisi prius vacaret oroni per aliquod tempus implorando divinam misericordiam: ut per thobiam. viii. Et tunc creditur revelatum esse ipsi ioseph propositum marie et de obsequia virginitate. licet non cogere ad matrimonium habendum secundum tempus illi? modum: propter rationem deus predictam tamen habebat virginem in desiderio et propositum

sed votum non expressit. Contrarij igitur in testimonio omittens se divine voluntati: et tunc ex revelatione divina creditur quod ioseph cognovit propositum marie: et tunc ex eodem sensu: voverunt virginem: quod ut creditur ioseph ad huc voverat. Luca i. c. q. c. cum christus in passione sua nulli matri suam tradidit nisi virginem non est probabile quod ante conceptionem dum adhuc esset in utero traiderit alicui nisi virginem custodientem. b. Ioseph autem cum esset iustus: et nollet eam traducere: voluit occulte dimittere eam. Nec autem eo cogitante: ecce angelus tibi apparuit in somnis ioseph dicens: "Ioseph fili david noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est: de spiritu sancto est."

fui percursor? videret et ibi mansit tribus mensibus versus ad partum percursor? natiuitatem. Ipa autem redeunt: vidit ioseph vterum? gravidum incurrit ex hoc vehementer suspicionem: nec fuit mirum propter marie longam absentiam: ex altera parte tamen tenebat de marie scitate ut dicit chrysostomus. quod sibi videbatur impossibile eam occidisse. i. Cum ergo esset iustus noluit eam traducere. i. prolatum: quod non erat certum de crimine: et ideo k. Voluit occulte etc. ne forte ex opposita parte faueret sibi in crimine: et bene dicitur q. occulte. ne si in palam eam relinqueret nesciret rursus de determinate causam dimittere eam hoc queritur? cum haberet argumeta sibi insolubilia ex utraque parte ut visum est. Sed queritur hic: quare maria non dixit ei divinum secretum? Est dicendum quod talia non sunt revelanda nisi quantum ex extendit voluntas divina: et ideo beata virgo tacuit: tenens firmemque sicut istud secretum fuerat revelatum sancte elisabeth: ut beatus Hieronymus. sic reuelare alijs propter tempus et neplacito voluntati divine. Similiter queritur quare ioseph non pervenit ab ea? Dicendum quod pro nihilo perierat: quod ipsi marie pro se dicenti non credidisset: et iterum ex divina dispensatione hoc factum est: ut per revelationem angeli ipse ioseph sic certificaretur quod de cetero nullo modo dubitare posset. l. Hoc autem eo cogitante. Dicendum ponit ipsius ioseph dubitantis magna certificatio. et dividit in duas partes: quod primo ponit eius certificacionem quantum ad intellectum: et secundo ostendit hanc certificacionem per effectum: ibi. Surgens autem prima ad huc duas: quod primo ad certificacionem ipsius ponit testimonium angelicum: secundo ad fidei in confirmationem producit testimonium prophetarum: ibi. Hoc autem totum factum est. Ad evidentiam prime partis advertendum quod magnum malum fuisset si ad modicum horam ipse ioseph beatam virginem que de spiritu sancto conceperat dimisisset: ideo cum adhuc de hoc deliberaret certificatus est per angelum antequam ab ea discessisset: et hoc est quod dicitur: l. Hoc autem eo cogitante etc. quod aia clausis sensibus exterioribus? ad recipiendum revelationem magis apta: quod tunc non est per occupationem sensuum exteriorum impedita. sequitur: m. Ioseph fili david etc. quod d. christus volebat loqui qui erat permissus ipsi david: ideo de ipso david memoria facit. n. Noli timere accipere etc. non ad carnalem copulam: sed ad cohabitationem eius et devotam ministracionem. subditur ratio: o. Quod enim in ea natum est. non sicut ex ea: quod natiuitas in utero est quando fetus animatus: et illa erat completa: sed adhuc natiuitas ex utero tempore debito expectabatur: p. De spiritu sancto. miraculose facta est conceptio. non

interueniente adulterio. sequit: a Pariet filiu. f. qn erit natiuitas ex ytero. b Et vocabis nomen eius iesum. i. saluatoris. c Ipe em saluu faciet. In h aut ondit angel? cu veru hoiem in pte uirginis veru deu i salute ppli peccat: qz null? pot saluare a peccatis nisi deus. d Hoc aut totum factu e. zc. Dicad certificationes nre fidei adducit ad hoc testimoniu. pbe ticus: vn ista sut vba euangliste scribetis: no angeli loquentis: volebat enim ondere i hoc completa esse. pbe tia: Esa. vii. Ecce vgo zc. seqt:

a Pariet aut filiu. b z vocab nomē ex iesu. c Ipe. n. saluu faciet p lin suuz a peccatis eoz. Hoc aut totu factu est vt adimpleret qd dictu est a dno p pphaz dicēte. Ecce vgo i ytero hēbit et pariet filiu et vocabit nomē eius

e Et vocabit nomē eius emanuel zc. Per hoc ondit veritas deitatis z humanitatis in christo: pus. n. erat nobiscu deus p essentia: potentia z pntiaz: sily erat per gratia nobiscu qntum ad sanctos pres: ergo li nobiscu importat hic spalem vnionē: q facta est p nre humanitatis assumptionē. f Exurgens aut a somno. Hic ponit ipsius ioseph certificatio p effectū: qz exurgēs a somno certificatus de virginitate marie ad mandatu angeli. g Accepit coniugē suā. tanqz dominā suā ei obsequiose ministrando. h Et nō cognoscebat eaz. qd exponit aliqui de cognitiōe faciei dicentes: q ex p sentia christi in ytero virginis tanta erat caritas i ei? facie q ioseph nō poterat eā cognoscere: sicut dicit d claritate faciei moysi ex cōsortio fermionis dñi: qz nō poterat intēdere i eam filij israel: vt habet. ij. Cor. iij. Aliter exponit biero. de cognitiōe carnalis copule: qz cū ea vuerat virginitate: vt dictu ē. sequit: i Donec pepit filiu zc. Et h loco dicit eluidius hereticus q maria licet a ioseph nō sit cognita an partū xpī: tñ post ei? pti ab eo cognita fuit z alios filios pepit: qd arguit ex h qd dicit: nō cognoscebat eā donec pepit zc. ergo p partū cognouit. Itē ex hoc qd subdit: Primogenitū qz primogenitū nō dicit nisi respectu alioz filioz. secūdo genitoz. Hoc etiā confirmat qz Job. ij. legit xpī fratres habuisse: sed hoc non valet quia dictu est maria z ioseph virginitate vuerant. Item beata virgo fuisse ingratissima: si tanto actuali filio non fuisset contenta. Item ioseph qui dicit sanctus sceleratissim? et psumptuosissimus fuisset si templū spiritus sancti z speciale habitaculū dei violare ac polluere psumpsisset. Ad primū ergo dicendū qz hoc dictio donec aliquādo significat tempus determinatū: quo transacto fit aliquid: sicut dicit: Iste nō comedit donec esset hora sexta. hoc est intelligendū qz completa sexta comedit: z sic nō accipit hic: Alio mō accipit p semp: sicut in ps. habet de christo: Sede a dextis meis donec ponam inimicos tuos sca. p. tuoz. nō est sic intelligendū qz qn inimici ei? erūt positi sub pedib? eius tpe iudicij: qz tūc dimittat sedere ad dexteras patris imo eternalitē sedebit. z hoc modo accipit hic: donec: cū dicit: Non cognoscebat eam donec zc. Ad secūdu dicendū qz xps primogenitū filius virginis dicit nō qz aliū fuerit post ipm: sed quia nullū pepit ante eum: z hoc mō accipiebat in lege vbi pcepit qz primogenitū deo offerret et si aliqua mulier pariebat vnicū tanqz primogenitū offerebat illū. Ad tertiu dicendū qz in euāgelio fratres christi nominant cognati eius germani: qz de eadē cognatiōe sicut abraaz z lotb dicuntur fratres: Ben. iij. vbi dicit: Ne sit iurgiu inter me z te: fratres em su mus. z tñ lotb erat nepos ei? z sic parz positū.

In capitulo primo vbi dicitur i postilla: Sed istud nō videt pbabiliter dictum. Additio.

Intentia Hieronymi sane intellecta non videt improbari rationabilē p obiectiones postillatoris. Ad cuius intellectū attendendū qz peccatores post sunt intelligi duplicit. s. peccatores finaliter impenitētes. de quib? in ps. Deficiat peccatores a terra zc. vel peccatores qui p penitentiam in fine iustificant sicut ibi: Nō veni vocare iustos sed peccatores. scz ad penitentiā: math. ix. ca. z de his loqē Hiero. cum dicit: Qui ppter peccatores venerat. s. ppter peccatores finalitē penitētes: ppter tales em christus tñ venit sū efficacitā nō aut ppter peccatores finalitē impenitētes ppter quos nō venit efficaciter sed sū sufficiētia tñ vt est manifestū. Itē attendendū qz peccatrices in genealogia christi nominatē sunt b? mōi. s. finaliter penitētes fuerit em in peccato satis famose z deinde ad iusticiā cōuersē: sic qz de eaz iusticia finali rōnabiliter sit psumendū qd sic patz: Nam thamar cum esset chanaanē: similiter z z raab idolatre fuerit. vñ eaz natiōes in scripturis sacz sepe de idolatria rephendunt: vt in qplurib? locis sacz scripture repit. Ruth moabites ex genere rephendit in scripture: vt p3 Herfabee fuit notorie adultera. De iustificatiōe aut raab z ruth satis p3 in postilla: de iustificatiōe aut thamar p3 Ben. xxxviij. ca. eo q post eius cōdemnationē p iuda3 fuit ab ea iustificata: ex quo psumi debet eius innocētia. Similiter de herfabee iusticia satis habetur. ij. Regū. j. ca. vbi super successiōem salomonis i regno post dauid ipa dicebat regi: q nisi salomon succederet essent ille et ipsa peccatores: hoc est dicere q nisi salomon succederet iudicaret. Herfabee adultera a populo: vt ibidem exponitur: vnde a sensu contrario: qz salomon successit sequit matrē purgatam ab illo peccato. vnde tales que primo peccatrices: z sequēter iuste fuerunt cōueniēter ponuntur in genealogia saluatoris: qui vt peccatores iustificaret venerat. Unde notanter Hiero. dicit: Nullā sanctā mulierē positam in genealogia christi. non em dicit nullā iustā mulierē qz dicitē qtuoz iuste fuerit: l. c. sancte nō debuissent dici saltē i vita ipaz. ppe pccā pccē dētia: z sic vba hiero. sunt sane intelligēda: quā sūiaz vt tenere Ambro. sup lucā: vbi de ista mā tractas dicit: Ne puderet ecclesiā ex peccatozib? pgregari: cū dñs de pctōribus nasceret. Ex quo p3 rñsio ad obiectiones postillatoris: Nā qd obijcit pmo de illis trib? regib? q fuerit sublata genealogia xpī ppter pctm iozā qui miscuit se filie impijssimē meizabel: illud nō facit ad ppositū. Nā iozā nō penituit de illo pctō vel saltē nō legit penituisse: nec b? aliq rō: vñ d talis pnia psumat: vñ merito filij iozā vsqz ad quartā generatiōz de genealogia xpī tollit q nō venit ad saluādos efficacitē pctores impenitētes: vt dictū ē. scz aut de mulieribus iustis supradictis. Qd aut obijcit secūdo de ipe xpī q ponit in ei? genealogia zc. nō facit ad ppositū. Hiero. em loquit de mulierib? qz ponit euāgelista i bac genealogia volūtarie. s. q potuisset ommittere eas z nullā de eis facere mētiōē: sicut omisit noiare sarā z rebeccā z b? mōi: ex q omisiōe null? defect? occurreret i bac genealogia: qz sufficeret expsio viroz tñ: scz ē de vrgine glōsiosa: cui? expsio nominatio fuit necessaria. Nō. n. xps recēdit a dauid nisi p matrē glōsiosā nō aut p ioseph. Qd aut vltren? obijcit de raab z ruth nihil facit ptra hiero. imo p eo: pbat em ipaz finalem iusticiā: ex quo nō pcludit qn prius peccatrices fuisset. put manifeste fuerit: qd manifeste fac ad sūiaz hiero. pfirmadā vt dcm ē. Rō at assignata p postillatōrē circa noiatiōz haz mliez nō vñ valē. d. c. n. qz iste mlitres hic expsio fuerit vñ: ex qd? pcepit occasiōalē seu accitū

emanuel: qd ē interpretatum nobiscu deus. Exurgēs at ioseph a somno fecit sicut pcepit ei angel? dñi: z accepit coniugē suaz: z non cognoscebat eam donec pepit filiu suū primogenitū: z vocavit nomen eius iesum.

Euangelium

Summe rē. q̄ quidē rō et duob⁹ videt̄ insufficiēs. Primo qz hoc est oīno imptinēs pposito. Nihil. n. videt̄ facere ad rōnes genealogie q̄ occasionalit̄ seu accidentalit̄ vel ex intentione: seu p se vir z vxor cōiugāt. Secūdo nā lya pma vxor iacob ex q̄ chris̄t⁹ descēdit occasionalit̄ z pter intentionem seu accidentalit̄ fuit p̄iuncta ipi iacob sicut thamar ipi iude: sicut p̄z Bēn. xxxviii. ca. z tñ nō nomiat̄ exp̄sse sicut illa. Excusatio aut̄ postillatoris de hoc qd̄ p̄radicit̄ biero. nō videt̄ sufficiēs. p̄mo qz quis liceat aliquo mō sentire nra coz̄ q̄ p̄ferunt̄ a sanctis doct̄rib⁹: put̄ p̄z ex auctoritate aug. p̄ ipm̄ allegata: nō tñ expedit̄ p̄sertim vbi eoz̄ dicta possent̄ rōnabiliter saluari: vñ in talib⁹ b̄z locū sentētia apli. j. Cor. vj. c. Dia vbi licet̄ s̄ nō oia expedit̄. q̄ aut̄ nō expedit̄ nec sit oīno securū biero. z similib⁹ sancti doct̄rib⁹ ecdie in exp̄nib⁹ sacre scripture d̄dicere satis p̄z i decret̄ i ca. decretales di. xx. vbi h̄t̄ q̄ diuiaz̄ scripturaz̄ tractatores i sacraz̄ scripturaz̄ exp̄nib⁹ romanis p̄tificib⁹ p̄p̄nū. q̄ aut̄ biero. sit de micro talit̄ fat̄ ē diuulgatū in ecclesia dei z opuscula sanctorū patrū q̄ in ecclia catholica recipiunt̄ sit exp̄ssa mētio de opusculis beati biero. vñ p̄radicare talib⁹ licz̄ nō sit hereticū possit̄ tñ dīa imp̄si. Est em̄ p̄tra donū pietatis fm̄ qd̄ donū sancti sunt honorādī: nec est p̄radicendū scripturis eoz̄ siue sint intellecte siue nō: vbi nō inueniunt̄ s̄ fidē aliqd̄ asserere: vt p̄z p̄ Aug. in secūdo de doctrina christiana. put̄ allegat̄: z in scda scde. q. cxxj. arti. j. in rōsione ad terciū argumentū. In eodem capi. vbi dicit̄ in postilla: qz ioseph z maria fuerūt ex eadem tribu.

Additio.

Quia genealogiā a matheo traditā: nō solū in fide lūi seu hereticōz̄ veleniēs murmuratio s̄ et fide lūm nō modicā admiratio consurgit. Illi em̄ temerarie calūmiantes: isti vō timorose admirātes frequēter querūt: cū intētio euāgeliste in b̄mōi genealogia circa hoc p̄cipaliter verset̄: vt christū ex dauid z abraā fm̄ carnē descendētem oīdant quō de hoc p̄ descēsum ioseph virum marie ab ipis dauid z abraā nos instruere intēdit Aliēnū em̄ a fide totaliter est christū ex semie ioseph descendisse. An stant simul q̄ beata vgo nō descēdit̄ a dauid: z p̄ oīs nec christus: z tamē ioseph de ipō descēderat: que quidē questio in glo. ordinaria mouet̄ vbi sic: ad ad xpm̄ generatio ex dauid deducta ad ioseph cū xps nō ex semie ioseph: Cui quidē q̄stioni glo. sic rōndet̄: Non est cōsuetudo scripturaz̄ vt ordo mulierū in generatiōibus terat̄. Et ideo nō p̄ maria sed p̄ ioseph inducitur: cū de vna z eadem ioseph z maria tribu fuerūt. Unde z cam quasi p̄pinquā cogebat̄ accipere in vxorē nē tribus in aliā se cōfunderet. Unde etiā simul tanq̄ de vna stirpe profitebāt̄ in betheleem cū singuli in suas profitebant̄ ciuitates: hec in glo. Math. j. Et idē in aliā glo. Luce. iij. sub alijs verbis: quaz̄ sententiā sequit̄ postillator z ceteri expositores s̄rales quos vidi in hac materia. Sed his non obstantib⁹ qm̄ non cessat animū p̄pulsare. qd̄ em̄ p̄supponit̄ in glo. p̄ hac rōsione. s̄ nō esse assuetū in scripturis ordinē mulierū terere: non videt̄ stare p̄pter tria. primū qz p̄trariū bui⁹ inuenit̄. j. Paral. ij. vbi in genealogia filioz̄ isrl̄ z specialiter yesse interponit̄ mulieres. s̄. sarina z abigail a quib⁹ p̄ter suā terit̄ genealogiā: vt ibidē patz̄. secūdo nā dato q̄ hoc nō esset assuetū in scripturis: vt glo. dicit̄: hoc h̄ret locum vbi p̄ parētes masculos tñ generatio possit̄ reduci vsqz ad illū qui genealogizari intēdit: qd̄ est cōe ceteris hominibus: sed vbi genealogizaf̄ talis qui parentē masculū nō habuit: vt est solus christus: p̄suetudo b̄mōi non debuit habere locū cū subest̄ cā manifesta p̄trariū faciendi. necessitas igit̄ v̄gebat: vt mulier in genealogia illius tere ref̄ cui⁹ generatio fm̄ carnē nō poterat̄ reduci nisi p̄ mulierē. In p̄p̄ia em̄ materia possit̄ ostēdi q̄ euāgelista p̄termisit̄ comunē ordinē obseruare p̄pter singularitatem excellētē christi. Nam ceterē genealogie in sacra scriptura tradite p̄sueuerūt̄ intitulari ab illo a quo originē deducunt̄: non autem ab illo in quē terminū seu finē accipiūt̄. Unde Bēn. xxxvj. De sunt generatiōes esau: et Numeri

ij. De sunt generatiōes aaron zc. In quib⁹ tituli generationis a primis parentib⁹ accipiunt̄: nō aut̄ ab ultimo in quē terminant̄: quā p̄suetudinē si euāgelista obseruasset pot̄ d̄ixisset liber generationis dauid vel abrae q̄ liber generationis ihu xpi: sed talē p̄suetudinē obseruare nō curauit. p̄pter excellentiā singulārē ipsius christi: pari mō nō debuisset curare de obseruatiōe cōsuetudinis in nō terendo ordinē mulierū: et hoc p̄pter excellentiā dignitatis matris christi: nec valet dicere q̄ in genealogis allegatis nō intēdebat̄ accedere ad aliquē vniū p̄ncipalem: sed solū multiplicatiōe a primo parēte descēdētē ostēdere. Nā Ruth vltimo vbi dauid p̄ncipaliter intēdit̄ genealogizari: nō intitulari genealogia a dauid quē intēdit̄: sed a p̄bares a quo intēdit̄. dicit̄ em̄ he sunt generatiōes p̄bares zc. terciō nā sicut deduxit euāgelista genealogiā vsqz ad ioseph virū marie potuisset deducere vsqz ad iacobū patrē marie: vt dicēdo barpāttera genuit̄ iocabi patrē marie de q̄ nat⁹ ē ihu zc. Nō em̄ min⁹ p̄suetū ē in genealogis introducē patrē tal̄ semie q̄ introducē talis semie virū: An est vtrūqz sit insuetū p̄ primū tñ fieret̄ rec⁹ descēsus ad christū: p̄ secūdū aut̄ minime. Qd̄ etiā secūdo cōtinet̄ in glo. f. q̄ ioseph z maria de eadez tribu fuerāt: ideo eā quasi p̄pinquā cogebat̄ accipere tribus in aliā se p̄funderet̄ nō satisfacit̄ questio. p̄ duo. Primo qz hec assertio videt̄ esse de genere apocrypho rō q̄ in sacra scriptura nullū habent̄ fundamentū. An z talia eadem facilitate contemnit̄ur qua approbant̄ iuxta doctrinā biero. secūdo nam posito q̄ maria esset eiusdem tribus cum ioseph: ex hoc nō sequeret̄ ipsam descendisse a dauid. Tribus em̄ iuda diuidit̄ in multas familias p̄ter familiā dauid. Descēdentes em̄ de zará fratre p̄bares sunt de tribu iuda: nō tamē descendunt a dauid. Similit̄ cū isse habuit multos filios et filias p̄ter dauid p̄tingere potuit ab illis multos descēdere q̄ quidē nō solum essent de tribu iuda: sed etiā de familia yesse z bethelemitarū: z tamē tales nō descēderent p̄ dauid. Cū igitur illa lex que iubet accipere p̄pinquā non cogit accipere p̄pinquā eiusdē familie. sed sufficit q̄ sit p̄pinquitas in eadem tribu: ne hereditas vni⁹ tribus in aliā transeat: vt patz̄ ad litterā Numeri vlti. Ido ex hac p̄pinquitate quā glo vult introducere nō habemus necessariū q̄ maria descendat a dauid: solum q̄ sit de tribu iuda: ex quo non haberet̄ intentū. Qd̄ autē terciō p̄tinet̄ in glo. f. q̄ simul i betheleem ambo cōiuges p̄fitebant̄: ex quo vult concludere q̄ vterqz esset de familia dauid: nō videt̄ valere p̄pter duo. Primo nam fm̄ magistrū historiarū dubiū est ad s̄ram an mulieres p̄fiteri tenebant̄ in illa descriptiōe de q̄ agit Luc. ij. an solū viri. Unde nō habet̄ efficacē argumentū de hoc q̄ beata vgo p̄fiteret̄ in betheleem: sed q̄ ioseph portans secū cōiugē vt obsequiū partus ei a p̄pinquāte necessitate impenderet̄ profitebat̄. Confirmat̄ autē opinio illa que tenet̄ q̄ solum viri profiteri tenebant̄ per illud mathei. xvij. vbi agit̄ de solutione tributi per christum. Ibi em̄z apparet manifeste q̄ tñ capita totorū seu familiarū censum cesari tribuebāt̄ z non alij de familia seu domo. Unde pro petro tñ qui caput ali orū erat solui mandauit tributi nō pro alijs aplis: vt habet̄ in glo. ibidē. secūdo nā dato q̄ beata vgo tene ref̄ p̄fiteri in betheleem: ex hoc nō sequit̄ ipaz̄ descēdisse a dauid. Nam potuit descēdere de yesse q̄ erat bethelemitanus p̄ alios filios ipsius yesse p̄ter dauid: z sic tene ref̄ ibidē p̄fiteri sicut z ioseph: nō tñ ex h̄ q̄ a dauid descēderet. Questio igit̄ p̄trata min⁹ sufficiēt̄ soluta financē videt̄ z sic admiratio p̄dicta i suo stat vigoze maior tñ semp̄ reuerētia salua doctoz̄ seu exposito: ū. Alti⁹ videt̄ h̄ aliqd̄ eē vicēdū: ad cū euidētia p̄supponēda s̄ quedā vera gnālia: deinde s̄biūgēde s̄ aliq̄ p̄clusiōes ad p̄positū. Duo p̄supponit̄ q̄ fili⁹. put̄ in bonis p̄mis succedit̄ tripliat̄ possit̄ dici: s̄ fm̄ verā gnātiōe nālē fm̄ quā fili⁹ plerūqz succedit̄ p̄ri nō solū in bonis naturalib⁹ corporis: vt bona p̄plexiōe seu habitudine

corpali put legif. Gen. vj. de gigantibz q potetes viros in seculu genuerit. i. magnos i corpe et robustos: sed etiā in bonis aie vt i virtutibz qnq; fm naturale incli- natiōz filij succedūt suis genitoribz: put aptitudinē ad certas virtutes aliq bnt a nā saltez fm aptitudinē et in choatōnē: vt in pma scde. q. lxxij. arti. j. in cor. cor. q. An castido? in quadā epla: Laudabilis vena suā ser uat origine 7 fidelit postet? tradit q in se gloriosa tras missioe. pmeruit. Ad qd facit illud Job. viij. ca. Si filij abrae estis 7c. Secūdo dicit filius alicuius etiā ille que nō genuit naturalit: sed tm fm famā publicā 7 cō munē ipsi estimatiōe illi? dicit filij? qd ptingit cū vroz alicui? filij parit que nō ex marito habuit: reputat tm in ppo sine ptraditiōe sui mariti filij? qui quidē filius licz in bonis supradictis non hēat nālī succedere tali ficto patr: succedit tm ciuilit: nō solū in bonis minoribus fortunē: vt i diuitiis: sed etiā in nobilitate seu claritudine q maiorā sunt seu mag desiderabilia bona saltem ad magnāos q diuitie. p. omies. n. b. mōi. ppter honores 7 generis claritudines obseruādas iacturaz in ceteris rebus fortune patiunt: vt in pma scde. q. n. arti. ij. arguēdo. Nec autē successio p iura cōmunia seu cōmunē gentiū cōsuetudinē patet q dicitur: vt ille qui p filio legitimo alicui? fm famā publicā habet d3 sibi succedere in generis nobilitate et h. mōi. Tercio dicit filius alicui? etiā ille qui neutro pdictorū modo rū descendit: sed p legalē adoptionē tm est ab aliquo in filij assumpt? qui quidē filij? tali patri habz succedere saltē in minoribz rebus fortune: vt in diuitiis. put iura volunt cōia. Que quidē tres successiōes seu filiationē supradicte qnq; cōcurrūt in eadem psona: qnq; in tribus distinctis: vt satis p3. Secūdo supponit q filia- tio fm verā generationē naturālē spāliter cū a reino- tis parētibus p longā parentele lineā successiua in tē- porum antiqua diurnitate descendit a nemie est infalli- biliter cognoscibilis nisi p diuinā reuelatiōē seu sacra scripturā diuinē traditā. hoc induciue. pbat: Nam q aliq; sit filij? alicui? fm verā generationē naturālē p experitiā sensuālē: qua. pprie singularia cognoscunt bñ nō potest nisi forte a parentibus: reputa a matre q de hoc potest certiorē noticiā hēre: cum ceteri homies et etiā pater certā noticiā expimētālē de hoc cōter non hnt. Mater nō est certā noticiā expimētālē de filio suo: cui? patris sit fm verā generationē hēat: nō talem noticiā de viro suo nec de scipsa: 7 multomin? de anti- quis parētibus viri sui nec suis p lineā parentele ascē- dendo p experitiā habere pōt. Pari igif rōne pstat q apud neminē pōt esse expimētālē cognitio de aliquo vtrū descendat a certo remoto pgenitore nō pdicto. Fama autē publica seu cōis estimatio ipsi quātūcumq; sine pdictioe in ppo sit extēsa infallibilē cognitionem nō causant: similic nec testes vel legitima documenta seu instrumēta: cum oia b. mōi sunt fallibilia: vt frequē- ter: patz 7 etiā in sacris historiis testiū fallacia nōnūq; repit. p. cronicas etiā antiquoz que in sacris scriptu- ris nō sunt inserte: noticiā b. mōi infallibilis hñ nō pō- test: cū taliū certitudo certitudinē q p famā publicā bñ nō excedit: vt ē manifestū. Sillr nec p aliquā verā sci- entiā nālē seu libralē artē hoc ē cognoscibile: vt p3 in- tuētū: Restat q hoc tm sit cognoscibile p diuinā reue- lationē h3 quā. p. bē: vt ait gregg. q. q. d. pterito qnq; de futuro vaticinant: Et isto mō moyses de noe. p. ba- re censet de q dicit genuisse tres filios 7 b. mōi. Tercio supponit q vt aliq; sit filius alteri? fm cōm esti- mationē 7 fama publicā tm: vel fm adoptionē legalē. hoc pōt aliē cognosca q; p diuinā reuelatiōē pbat. Nā p testes idoneos vel legitima documēta vel croni- cas antiqū autēticas. talis filiatio sufficiēt pōt. pba- ri: vt de se p3. Quarto supponit q miraculorū dei: que dā sunt ad fidei pfirmationē 7 talia debēt esse manife- sta. Alia vō sunt miracula q nō p sui manifestationē: s; p fidē hñt: 7 ista debēt ēē occultā: vt fides eoz mag- sit meritoria: vt ē factim altari 7 vginis p3. Ceteras

istius p suppositi p3 in. iij. pte. q. lxxij. arti. j. in rñsōe ad se- cūdum argu. His p suppositis pma pclusio sit ista. q. rps put ex pnoticiis p. bax. b. babuit esse filij? dauid 7 abraā fm verā generationē nālē: et sic cōueniēs fuit hoc p sacra euāgelicaz doctrinā traditionē testificari. Pma ps probat nā de pmissiōe facta abrae: Gen. xxij. c. legit: Bndi- cent in semie tuo oēs gentes terre. qd exponit aplus ad Gal. iij. ca. In semie q est xps. In p. autē de pmissiōe scā dauid dicit: De fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. que verba manifeste denotant verā filiationē nālē. Ille em q fm famā publicā tm h. mōi filij? reputat alicui? nō vere dicit de semie eius nec de fructu ventris sui: vt ē manife- stū. Et inde etiā est q cū ex tali filiationē in laudabili vena filij parētibus in virtutibz succedūt: vt in pmo p suppo- sito dicitū ē: iccirco pncipales virtutes regie que de ipō da- uid legunt attribuebant p. bētie. qsi p modū successiōis dei- debet ch. xpo: De dauid. n. legit fuisse i omibus vñs p- uidentē seu sapiētē. j. Reg. xvij. Similit q fuit facies iudiciū 7 iusticiā omi populo. ij. Reg. viij. Que quidē vir- tutes qsi p modū gremiarie successiōis pdicant a biere- mia ch. xpo puenire. Unde bier. xxij. ca. Suscitabo da- uid germē iustū 7 regnabit rex 7 sapiēs erit: 7 facit iudi- cū 7 iusticiā i terra. Unde licz altior 7 excellētorū modo ch. xpus habuit virtutes q; dauid 7 ceteri sancti: vt i ter- cia parte. q. vij. arti. ij. in rñsōe ad secūdū argu. Nec ipē ch. xpo per successiōē a dauid debebant p. fertim cū mul- ti pgenitores nō eiusdē laudabilitatis inter dauid 7 xpm interfuert: Denotat tm per p. bētam i verbis pdictis q ch. xpo etiā p. tenebat successio in talibus virtutibz fm ve- rā generationē naturālē humanā in quātū erat ex vroz 7 p. pio germie ipsius dauid prout in pmo p supposito fuit tactū. Secūda ps cōclusionis probat: Nam illa que in vaticaniis p. bētarū inueniunt tradita de ch. xpo in euā- gēliis pro maiori et pncipali pte implēta esse explicant Mat. j. Et adimpleret qd scriptū est p. bētam 7c. Et sic de plurimis q in p. celsu euāgelicorū similibz leguntur Cōclusio secūda q ch. xps fm verā generationē natu- rālē a dauid 7 abraam descendisse sufficiēt tradit qstū ad fidelitū informationē s. xctat p mattheū i p. io titulo sui euāgelij dicentē: Liber generatiōis iesu xpi filij dauid filij abraā. Et si de genealogia xpi nihil amplius tradidisset p. batur: Nam ex solis istis verbis manifeste affert euā- gelista ch. xps a dauid 7 abraā descendisse p verā genera- tiōē naturālē: sed talis a. fertio est sufficiens testimonijū apud fideles ad hoc ostēdendum etiā si nihil amplius de hoc de clarasset. Igitur cōclusio vera: consequētia de se- patz: 7 assumptū pro prima parte probat: Nam esto q si- lius dici possit etiā ille qui tm fm famā publicā vel legitima adoptionē est filij? vt in pmo p supposito nunq; tm ab aliquo dicit generari qui fm famā vel adoptionē sit cōis filius: licz em pater dicit fm curā: eratē: seu genui- rā 7 b. mōi 7 p. xps filij? tanq; eius correlatiū? generare tm seu generari nō eodē mō equocat. Cū igif dicit: Liber generatiōis iesu xpi. manifeste loq; de genealogia q est p- viā gnatiōis: nō autē de illa q fm famā vel adoptionē tm d3- z. alis. n. filiatio nō p generationē: s; p aliū modū pcedit. Secūda vera ps assumpti pbat: Nā apud fideles euāge- lia xpi recipiētēs fidelit filiatio pdicta p illa vba tituli cō- probat. Nā si bñ nō esset verū: nec titulus ille veritatē ori- neret qd abste a fidelitū cordibz cogitare: cū fm Aug. Si vñū falsuz in sacra scriptura esset reperitū tota cō auctori- tas infirmaret. Apud infideles autē qui euāgelij negāt vel de sui veritate dubitant: nec tota genealogia sequens sufficit ad hoc eis probandum. Tales a fide alieni verbis euāgelistarū non pstant fidem 7 ideo totā illam lineā ne- gabunt: nisi forte hebrā qui auctoritate veterū testamētū aliqua partē genealogie mathei habent recipere: s; v. q. 30: obabel vel aliud 7 huiusmodi: non vltra cū apud eos de ceteris historia auctētica nō habeat: Sic igif tota ge- nealogia per extēsiōē in euāgelis tradita nō sufficit ad cōuincēdos infideles de hoc qd ch. xps a dauid descendit 7 si p ioadi 7 mariā fieret descēd. vñ aplus. j. ad timo. j. p. b. i. et genealogis intēdere: vbi glosa dicit: q infidelē

Euangelium

habebant genealogias quibus narrauit christum descendisse a dauid. unde sicut apud tales non sufficit illa narratio in euangelio cetera de genealogia christi quantumque extensa tradat ad vera generationem nalem eius ostendenda: sic apud fideles sola verba tituli sufficiunt ad hoc fundandum: quod quidem ratio includit in verbis augustinus. pro faustis manibus volente. probare christum non esse filium dauid cum non esset coeptus ex ioseph ad quem serie generationis matris producit: ubi augustinus sic ait: Sic ergo nos credimus etiam maria fuisse in cognatione dauid: quod scripturis credimus: quod verumque dicitur. scilicet christum ex semine dauid esse secundum carnem et eius matrem maria virginem esse: nec ille. Si tamen querat quod sit utilitas seu necessitas tradendi tamen etiam genealogiam ubi solus primus titulus sufficit. Ad hoc respondeo per sequentem tertia conclusionem. Tercia conclusio quod puenies fuit: ut christus etiam secundum publicam famam et communem ipsi estimationem a dauid descenderet: et hoc resonat antiquum prophetie traditionem. Quia per probat non sicut puenies dupli: primo ad fidelium in christum illo tempore recipientium instructionem. secundo ad confutationem infidelium christum non recipientium. primum patet sic: nam put in scda scda. q. 1. ar. vii. in ratione. in. ar. habet. Cognitio fidei in hominibus oportuit ut ab imperfecto ad perfectum procederet: et ideo christus fuit prius cognitus sub ratione saluatoris in christo etiam apud electos quos cognosceret esse deum et hominem. In prima enim vocatio apostolorum iohannis. andreas dicebat: Inuenimus messiam. id est christum: sed postea christo interrogante: Quos quomodo esse dicitis: per respondit: Tu es filius dei: Math. vi. ca. Et quo videt quod prius sequebantur ipsum tanquam christum antequam cognoscerent eius veritatem. Alteri etiam tanquam minus plene informati de fide sue veritate: eisdem dicebat apostolus: Tunc tempore vobiscum sum et non cognouistis me: iohannis. xii. ca. Similiter et pariter solum christus fuit cognitus tanquam filius ioseph quod cognosceret esse sine patre in terris: non enim solum apud emulos quod ipsum spernentes dicebat: Nonne filius fabri est. math. xii. ca. sed etiam apud simplices discipulos et cognatos communiter filius ioseph reputabat antequam mysterium virginitatis esset divulgatum. In talium enim persona euangelista dicebat: Non cognouerunt parentes eius? Luc. ii. ca. Unde non solum simplices seu idiotae put apostoli fuerunt in principio: sed etiam nabanael qui secundum gloriam peritissimus scripturarum erat cum audiret a philippo iohannis. Quod scripsit moyses in lege et prophetis inuenimus iesum filium ioseph a nazareth: non fuit admiratus de hoc quod christus esset filius ioseph: sed de hoc quod a nazareth esset: cum de terribili spectabat messiam. Et quod magis attentione dignum est: quod ipsa eadem beata virgo cuius mysterium diuini super omnia officia istum modum loquedi obseruabat. d. Ego et pater tuus volentes querebam te: Luc. ii. ca. Et quo sequitur quod ad instructionem fidelium in communi qui christum venientem in mundo receperunt conueniens modus fuit ut eis prout prius sub ratione regis. scilicet messie filii dauid sine reuelatione mysterii veritatis et virginitatis matris quod eis a principio omnia ista archana reuelarentur: sic enim procedit ab imperfecto ad perfectum qui est modus hominibus in communi maxime conaturalis. Secundum probat: Nam si christus secundum veram generationem nalem secundum dauid descendisset: et non secundum famam publicam et communem ipsi estimationem: hoc non sufficeret ad refutandos infideles precipue hebreos qui ex illa stirpe secundum saluatore spectabant: ut auctoritates sacre scripture testatur: et christus eos exhortando dicebat: Scrutamini scripturas: iohannis. v. ca. Unde sic enim rationabiliter ignorassent a dauid descendisse profertim cum eius fama et ipsi estimatio hoc non testaret redderent excusabiles. Non enim ipsi tenebantur cognoscere veram generationem naturalem christi secundum quam a dauid descendit. Talis enim in cognoscibilis est nisi per diuinam reuelationem: ut in secundo supposito fuit ostensum. Diuina tamen scriptura interdicit eos inexcusabiles reddere. unde glo. super illud Math. ii. Ubi est qui natus. Confusio in deorum est ut christi natiuitate a gentilibus discatur: et si non credunt inexcusabiles sunt. hoc in glo. Conueniens igitur modus fuit ut etiam christus secundum publicam famam a dauid descendere: et sic ipsum refutantes saltem sub ratione saluatoris spectati in communi recipere inexcusabiles essent quod essent intentum. Secunda vero pars conclusionis probat: Nam

aperte per modum successiois ipsius dauid christo regiam dignitatem attribuebant: Et sic. ca. Sup solium dauid et super regnum eius sedebit. Que quidem verba et similia: licet non de sede seu regno temporali principaliter intelligant prout verba Esai. denotant ibidem dicentis: Sedebit in eternum: nec enim concedendum est quod in regno temporali dauidico ieronias a quo christus descendit habuit successorem probetante hier. xiii. de ipso ieronias Non erit de femine eius qui sedeat super thronum dauid: cum hoc tamen stat quod secundum intellectum minus principales seu figuratiuum que totus populus in communi principaliter intendebat de regia dignitate etiam temporali que christo debebat per successionem dauid talia verba intelligunt: per quod significabat successio ipsius christi hominis in regno vniuersali supra omnem creaturam: iuxta illud: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra: Math. xxviii. Ratio autem huius figuratiue locutionis: seu duplicis intellectus talis est: Nam sicut nostra cognitio de imperfecto ad perfectum naturaliter procedit: ut actus est: sic eodem modo naturale est nobis ex cognitione corporali in spirituali cognitionem deuenire. Inuisibilia enim dei a creaturamundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: ad Ro. i. Quod non solum habet locum in puris naturalibus: sed etiam in supernaturalibus: ut in mysterijs ecclesie precipue in sacramentis quibus sacra inuisibilia per signa visibilia traduntur: et ideo ex diuina ordinatione ut populus de sensibilibus ad insensibilia conaturali modo reduceret christum quem constituit heredem vniuersorum etiam in regia dignitate temporali legitimum ipsius dauid successorem fecit: sic ut ius hereditarium in ipso regno eidem prineret ex tali successione: quam quidem successionem temporalem preteritane christi diligenter attendebat: ut testat sacra historia. Nam apli qui fuerunt super ceteros de mysterijs christi erudit etiam post resurrectionem quam iam ipsius gloria erat eis magis manifestata ab eo querebant: Si in hoc tpe resitutum es regnum israel: Act. i. Quod intelligit ad litteras de regno temporali credentes talem restitutionem ad christum pertinuisse: nec christus prout christi intellectum figuratiuum seu minus principalem ab eis exclusit expresse: ut ibidem patet. Fortius ergo sciendum est de ceteris qui regnum dei ignorabant: cum igitur successio in regia dignitate temporali ad illum etiam qui secundum famam publicam est filius pertinet: ut in primo supposito non ad illum tamen qui secundum veram generationem naturalem secundum dauid descendit: sequitur quod aperte testantes ipsum fore legitimum successorem in regno dauid temporaliter prout monstrabat ipsum secundum famam publicam a dauid descendit quod est intentum. Quarta conclusio quod predictus descensus christi a dauid secundum publicam famam et communem populi estimationem quantum ad contentum rancos pertinebat sufficienter tradit per matrem euangelistam: cum dicit: Abraham genuit ysaac etc. Et conuenientius per ioseph quod si per solam virginem gloriosam huiusmodi descensus traderet. Quia per conclusiois probat: Nam omnes preteritane christi: excepti paucissimis quibus mysterium virginitatis fuit reuelatum credebat christum esse filium ioseph et fama publica hoc testabat: ut patet ex iam dictis. Qui quidem ioseph de directo genealogia a dauid per matrem ut patet in lra. Igitur prima per conclusiois vera. Secunda vero probat: nam si talis descensus secundum publicam famam per virginem gloriosam declararetur et non per ioseph oportuisset quod contemporanei christi reputarent christum non descendere a ioseph: et consequenter credere virginem gloriosam non legitime christum concepisse vel mysterium virginitatis esset statim eis reuelandum: quorum primum esset falsissimum et derogatum bono christi beate virginis: quod ut ab infamia suspitionis esset in unum diuina ordinatione fuit desponsata: ut sancti doctores tradunt. Secundum vero esset etiam pro dictam eiusdem diuine ordinationis quod virginitate matris ex certis rationibus: ut dictum est voluit esse occultata: et sic secunda per conclusiois vera. Quinta conclusio quod puenies fuit ut christi genealogia non tamen secundum predictas filiationes: sed etiam secundum

Mathei

filiatione legales. s. fm adoptione tradere: vt Lucas tradit in. in. caplo pbat: Na vt doctores dicit prout postillator: Luc. in. tractat: licz oēs sapiētes hebreozū cōcorditer teneatē chūstū descendere ab eo p nathā eius tñ cor opinabantē chūstū descendere esse a dauid. aliq tñ cor opinabantē ipm descendere ab eo p nathā eius filiū adoptiuū ppter excellentiā sanctitatis: p ppetie: aliq nō p salomōne ppter dignitatē regiam z excellentiā sapientie. Scdm veritate autem vt oīno tolleret errandi occasio p vtrūq descendit: p salomōne. s. fm lineam naturalis generatiōis: p nathā nō fm lineā adoptiōis legalis. nathā em filiū adoptiuū fuit dauid. vnde cōuenienter lucas sequit lineam adoptiuā p nathā z quosdā alios: vt nobis ostēdat q etiā fm lineā adoptiōis chūstus a dauid descendit: circo notāter pter misit hoc vbi genuit: z loco cōpōsit h vrbō fuit. Sexta conclusio q generatō chūsti vera a dauid p virginē gloriofam descendens cū expressione virginitatis archane qstū ad fideles fide diuulgata certificā dos p̄tinet sufficienter tradit per mat. j. Na in p̄dicto caplo postq mat. se expediuit de genealogia chūsti sumariē in p̄mo titū. z p̄nter in singulari p extēsas successiōne: quā successiōne in tres q̄terdenas ex certis causis mystice intellectis diuisit: put in glo. ordinaria sufficienter tradit statim ipam materiā generatiōis chūsti quasi alio mō resumēs subdit: chūsti aut generatiō sic erat: Luz esset desposata mater iesu maria ioseph anteq̄ puenirent inueta ē in vtero hīs d̄ spūs sancto. vbi manifeste tradit veritatē generatiōis xpi quā a dauid descendisse in titulo p̄miserat p mariam virginē: nō ex virili semine sed spūs sancti inspiratiōe. p̄cessit: cū quo etiā ostēdit eius virginitatē occultā esse illis t̄pib⁹ nisi cui deus ex causa voluit reuelare sicut ioseph. Colligis q̄ ex p̄missis q̄ descendit chūsti a dauid z abraā in euangelio quadrupliciter tradit. Illas aut fm verā generatiōne naturalē: z hoc summarie quātū sufficit ad certificādos fideles in cōi de impletōne p̄missionū q̄ patribus fuerit facte: z hoc dupliciter: q̄ aut sine mysterij virginitatis reuelatiōe: z sic in titulo p̄mo mathei. put in secūda cōclusiōe: cū declaratiōe v̄ginitatis sicut ibi: Generatiō aut xpi zc. mat. j. put in sexta cōclusiōe: aut fm publicā estimatiōe: z hoc extēse p singula descendendo z ascendendo: qd sufficit z requirit ad certificādos chūsti p̄tēpōneos de hoc q̄ chūst⁹ fuerat legitimus successor ipius dauid: hoc dupliciter q̄ aut fm lineam naturalis generatiōis publice estimatā p salomōne quā mathe⁹ tradit. put in quarta conclusiōe: aut fm lineā adoptiuā: z sic luc. in. put in quinta conclusiōe. Qui quidē quadruplex descendit in xpo cōcurrit: put traditio euāgelica narrat fideliter: z bec ad murmurationes p̄didōz p̄p̄mēdas z admiratiōes tollēdas fidelium in p̄dictis sufficiat fm litteralē expositionē: ommissis tñ q̄ plurimis alijs in hac materia a doctozib⁹ traditis que ad mysticam pertinent declaratiōem.

Sequitur notule breues venerabilis ac religiosi p̄is fratris Mathe⁹ coringk. p̄fessoris sacre theologie criminij ministri p̄uincie saronie ordinis minorū: quibus postilla fratris Nicolai de lyra valide ab impugnatiōibus tomni burgēsis defensas: et primo circa euāgelium Matthei.

Replica.

Et quia de veteri testamēto nō plus reperiatur per burgēsem: adeo accedendū est ad nouum. zc. In nouo testamento primo occurrit euāgelium Matthei in cui⁹ primo capitulo dicit: Pudas genuit phares z zaram de thamar. quem passum exponēs beatus hieronym⁹ dicit notandū in genealogia saluatoris nullam sanctarū assūmi mulierū: sed eas tñ quas scriptura rep̄bendit: vt ppter peccatores venerat de peccatrici⁹ nascens zc. Postill. aut ab hoc dicto tra. biero. cū reuerētia declinat mot⁹ ex certis ratiōib⁹: q̄z p̄ma ē: qz nō videt rōnabile mulieres rōne illa poni in genealogia saluatoris q̄ rōne viri ex ea p̄mittunt. s. oebozias: ioas: z amasias ppter peccatū p̄-

termittunt: vt dicit idē beatus biero. igit ppter peccata nōn ponitur ibi rōnabile mulieres. Itē virgo gloriofa ponitur in ipsa genealogia q̄ tamē est z semp fuit sanctissima. Itē qz dicit beatus biero. ruth z raab in genealogia positas tāq̄ p scripturā sacrā rep̄bendas: qd nō videt verū: qz scriptura eas cōmēdat. Raab p̄mēdat: Josue. ij. z ponit in cathalogo iustoz ad hebre. xj. Qz aut dicta fuit meretrix nō fuit rōne vicij sed officij: qz vbi nos habem⁹ meretrix hebreus habet hospita: vt fuit eius cognōmē. Sūl z ruth cōmēdat in scriptura: Ruth. j. et. in. Nec alicubi legitur de illaz duaz mulierū rep̄bēsiōne: put beatus biero. allegat. Exponit igit postillator illū passum sic: q̄ ille mulieres ideo hic nominant: qz viris suis fuerūt accidētaliē p̄iūcte. Na que fuerūt p̄mo z principaliter p̄iūcte siue bone siue male nō hic nominant: imo que int̄ illas quatuor fuit maxie famosa peccatrix. s. berfabec directe nō nominat: s̄ dicit ea q̄ fuit yue: que principalit̄ et direct⁹ nominari debuit si peccatū rō nominatiōis fuit. In hac re burgē. assūmit. beatus hieronymū in sui defensionē que tñ ex leuib⁹ causis cōsuevit improbare: vt patz in multis locis sui corruptorij. Et puto defensionē burgē. bea. biero. non placere: quia maiora incōuenientia cōtingunt defensori q̄ defensori: vt patebit. Dicit namq̄ burgē. primo qz verba beati hieronymi sunt sane intelligenda de peccatozib⁹ z peccatrici⁹ finaliter penitentibus z sic iustificatis: z tales dicit fuisse illas quatuor mulieres in genealogia chūsti nominatas. Secūdo dicit burgē. qz raab et ruth fuerunt famose peccatrici⁹: quia nationes earū in scripturis rep̄bendunt. tercio dicit qz cū ille quatuor mulieres fuerunt in iuste nō tamē fuerunt dicēde sancte saltem in vita earum ppter p̄cedentia peccata. Et bis tribus dicit putat burgē. accipere velle sufficientē responsiōne ad argumēta postill. facta cōtra beati biero. Sed certe ex incepte dicitis apta responsiō fieri non potest. Nam autē p̄mū dicitū. p̄posito est inep̄tū. Nam multe mulieres patrum nominatozū in scriptura sunt rep̄bēse tamē finaliter iuste: sicut fara Rachel lya z cetē: ideo fm p̄mū dicitū burgē. q̄ plures debeāt nominari. Ceterū si sole quatuor finaliter iustificatae debeant nominari: sequit qz finaliter impenitētes nominari non debuissent: z sic abaz z multi nominati nominari non debeant p argumentū a contrario sensu qd burgē. sepe grandipendit. Nec fm dicitū burgē. est aptum p̄posito. Nam si quis ex mala fama natiōis deberet dicā famosus peccator: maxime Job: qui natione fuit gentilitis: et tamē in scripturis dicitur fuisse simplex et rect⁹ timēs deum z recedens a malo z cetera que de eo dicunt: Job. j. Poterant etiam ille due mulieres naturaliter facere q̄ crant legis sicut Job z nō idolatrare. Unde de gentilitate ad iudaismum conuersas scriptura non rep̄bendit s̄ magis cōmēdat: vt probat postillator. Nec terciū dicitū videtur p̄posito cōuenire. Nam beatus biero. in hac vita iustificatas z cum finali iusticia defunctas vtiq̄ debuit dicere sanctas nec hoc omittēre propter peccata p̄cedentia si qua fuerunt: qz petrū paulū matheū et magdalēnā z ceteros vere sanctos dicere catholicū est: q̄rū tñ peccata sacra scriptura cōmēdat: s̄ nō illaz. s. raab z ruth. Cū igit dicta burgē. put visum ē sunt p̄posito imptincta: respōsa ex eis accepta valere non possunt: iccirco cum p̄mū arguit d̄ trib⁹ regib⁹. p̄ p̄ctm p̄termittit: r̄ndet burgē. q̄ illi fuerūt finalit̄ impenitētes qd i mulierib⁹ nō hz locū: s̄ oñsum ē supra p̄mū dicitū burgē. vñ sumit illa r̄nsio non esse rōnabile: nec p̄ oñs solutio. Ad secūdū argumētū de beata v̄gine sine p̄cto i genealogia posita: r̄ndet burgē. qz sec⁹ ē de beata v̄gine quā necesse h̄uit euāgelista ponē z d̄ illis mulierib⁹ q̄s euāgelista volūtarie noiauit z siue defectu potuisset p̄termittē. Et puto beati biero. sic nō voluisse dicē: qz illa r̄nsio plus iuoluit q̄ soluit. nā dicēs euāgelista. p sola volūtate illas mulieres noiaffe necesse h̄ēt dicē qz sine rōne qz sic frustra beatus biero. q̄ rōnes cui⁹ nō ē rōs volūtas. Nec ē verisile qz p sola volūtate q̄mō ex rationabili necessitate eas nominatus exp̄sserit euāgelista q̄ rōnabilitas infra ostēdet. Ad terciū argumētū postill. burgē. r̄ndet qd facit p beato biero. qz in scriptura

Euangelium

comendant: hoc est argumentum iustificatiois earum finalis sed p hoc no erudit qn pus fuerat famose peccatrices: vt dicit burgen. cui? oppositū tñ ostēsum est in correctioe secūdi dicti supra nec aliqua scriptura habet q persone illaz hñq fuerint rephensibiles: sed pot? in scriptura comēdant. vnde pot sumi argumentū qd est burgen. in veteri testamento valde familiare: s ipe psuauit arguere ab auctoritate negatiue qd nō valet. Sic arguit autē simul cōstructiue & destructiue: p hoc q nō legit q sint rephense sed comēdate. Arguo tñ ex dictis ptra burgen. alif. Dis denomiatio dñ fieri a pncipaliori et digniori: sed fides et iusticia sunt digniora vicijs: igit nōmiatio debet fieri pot? a virtutib? q̄ a vicijs: s pstat ex scriptura raab r tñb vuisse virtuosas: igit earum nōmiatio debet fieri pot? a virtutibus q̄ a peccatis siquā pcesserūt. Nā in comēdatioe sanctorum virtutū sit mētio de p se: viciōrum autē siq fuerat p accidēs & recitatiue: igit ille sancte mulieres in chrisi genealogia sancta potius debebat nōmiari ex persione q̄ p prauitate trāsgressiois: nec illa tertia ratio postil. facit p beato hieronymo. put burgen. dixit: sed contra specialitē: qz dicit quas scriptura rephendit qd nūsq̄ reperitur sed cōtrariū: qz vtrāq̄ scriptura comēdat notabilif saā. Postq̄ igit visum est q burgen. volens p beato hieo. certare p cum inuoluit. Cōsequēter videndū est quō cōtra postil. irrōnaliter mouet duplicat. pmo dicit q nihil pertinet ad rationē genealogicē pūctio viri & mulieris p se vel per accidēs & nihil refert: nā necessariū videt vroz fecundarias nō pncipales in b? mōi genealogia nōmiari: q̄ tenus ex tali nōmiatioe oñdat verū fuisse matrimonium & nihil illegitimitatē interuenisse. Nō autē verū matrimonium sit inter virū & vrozē pncipalē nemo dubitat: nec proles ex eis susceptā fore legitīmā: prole autē ex occasionaliter & secundario pūctā possit et pbabiliter dubitare fore legitīmā: iccirco in generatioe ex pncipali & p se pūctā i tota genealogia de muliere nulla sit mētio: qz ibi proles legitīmā ē clara. in generatioe autē ex occasionaliter pūctis necesse fuit de mlierib? fieri mētionē: tñ vt ex hoc innuat cōiunctionē fuisse legitīmā: tñ vt oñdat prole ex sic cōiunctōrum generatioe nullā incurrere notā. Necessariū igit fuit in chrisi genealogia hoc obseruare: ne herodes aut alij chrisi psecutores vel amē excusatiois possent assumē q̄si natū illegitime psegrenf. hec ē em rō sanctorum doctorū de matris chrisi desponsatioe. Nec valet q burgen. secūdo obijcit ptra postil. rōnem de lya q̄ fuit iacob pter intentionē cōiuncta: & tñ non nōmiat in genealogia chrisi qd tñ oporteret si ratō postillatoris valeret. Rñdeo q̄ quis lya fuerit pūctā pter eius intentionē: nō tamē ex hoc fuit vroz eius occasionalis nec secundaria s pncipalis: ppter sequētem rātibationē. Rachel em̄ q̄uis fuit plus dilecta fuit tñ vroz secundaria: et ideo chrisus si fuisset natus per lineā rachel specialitē nōmiari in genealogia debuisset. ppter rōnem p̄dictam. Sed qz p lineā lye que fuit prima & pncipalis vroz chrisus natus est: iccirco eaz nōmiari nō oportebat. Cōfirmat hec rñsio: qz fm magistru in quarto di. xxx. & doctores: Erroz in psona pūctā dirimit etiā cōtractū matrimonium nisi post cōiunctionē interuenierit rātibatio. Cum igit in cōiunctioe iacob & lye interuenit erroz psonē potuit legitime post cōiunctionē eam refutare: qd tñ nō fecit sed pot? ratū habens factū p cōiunctioe rachel vltro seruiuit. Et lya pma et pncipalis vroz fuit p pñs nō nōmianda. Sed finaliter in bac materia burgen. valde mouet ptra postillatoris excusationē: q̄ se excusat de hoc qd declinat bic dictū beati hieo. asserens ptra pietatem militare sanctorum opinioibus ptraire inducens ad hoc canonē decretales di. xx. Sed reuera in quo burg. excusationē postillator? reuētit ipe magis venit inculpandus: p sepe quidē. b. hieo. b. Aug. ceterisq̄ doctorib? etiā sine magna rōne obijcit & ipozū dictis infidelium iudeozū dicta auytonit. Et si aliqñ p ipsis certare videat in odium id facere videt postillatoris salua pace: qui nō nisi scriptura aut rōne cogentib? interdū a sanctorum declinat sententijs. Nec id vt burgen. assumit facit ptra pietatem: qz bic hieo: hec reuerentia solis debet canonicis scripturis: vt

quicqd in eis rephēnt fuerit sine hesitatioe verū esse credat vt dicit beatus aug. in de vnico baptismo. scriptis aut alijs quibuscūq̄ rōnaliter tradiderit: dicit vt codez aug. in epla ad hieo. Alioz scripta ita lego vt quāt alibet scitate quātave doctrina polleat: nō ideo verū putē: qz ipi ita fenserūt &. Et in epla ad fortunatum dicit: Talis esse velle lectozes suoz scriptozū q̄lis ipe est alioz. in quo sua scripta ceteris corrigēda subiicit: sicut ipe alioz scripta vbi id certa rō vel auctoritas eregit refutauit. Nec putandū hanc aug. humilitatē beato hieo. et ceteris sanctis doctorib? deuisse. Canon decretales s postillatorē induc? p ipō militat: dicit nāq̄ in ipō quouis maiori rōni imitat eo maior? auctoritatis eius verba esse vidēt: igit postillator si nulla temeritate pmo? interdū sanctorum sentētias cū reuerentia q̄ sanctis doctoribus debet declinet meliōri rōne aut auctoritate psuasus nequa q̄ debet ob hoc a veritatis amore criminari: qm̄ in bis q̄ fidei nō sunt: nec sacri lris obuiat: neq̄ sancti neq̄ scholastici doctorēs mutuū osensum expēt: s sibi mutuo alijs & alijs ratioib? psuasi sine temeritate imo vtiliter ptra dicūt.

In eodem capi. vbi dicit: Ioseph virū marie. vbi omnes doctores cōcordāt q̄ sufficēter reducat genealogia p ioseph virū marie: qz erant de vna tribu &. vbi burge. facit multa argumenta aliq̄ satis ppetētia q̄ nō sufficit declaratio glose & doctorū. Ipse igit longa digressioe facit: in q̄ putat satisfacc nō solū q̄rēt: sed q̄ itōi q̄ fieri psuauit in bac materia: cui placet videat mihi aut videt q̄ nō ampli? q̄ postillator: factū ocludat Cū em̄ chrisi natū ex semine dauid & abraā fm pmissa vtriusq̄ facta: non nisi auctoritate scripture habeat: igit solū creditū est apud recipiente mathei & lucce: igit ex sola fide. frustra igit burge. videt tāp̄rolita digressioe labozasse p̄sertim cuz quatuor sue sup̄ ostioes et sex cōclusioes citra vel vltra ea que fidei sunt nihil cōcludunt. Nam in prima sup̄positioe sua dicit de filiatione & successione fm formā vulgarem que modicuz facit ad p̄posituz reducendū. Nam a 302obabel nulla apud catholicos nec puto apud iudeos habet histoia aut cetera: vnde talis fama vulgaris auctoritatis cōfirmare potuerit vsq̄ ad chrisi & parentes eius: et & si habet tamē quia in canone non est ea facultate cōtenuit qua pbatur fm regulaz beati hieronymi. In secūdo sup̄posito dicit burgen. dubiū esse d̄ quocūq̄ naturalif genitor: an sit legitime natus. In q̄ nihil dicit p̄tinentis ad questiois mote solutionē: qz p nullā naturalē cognitionē possūm? ad legitīmā chrisi generationē puenire: & ppter idem non valet sup̄positio sua tertia: qz testimonium vel probatio per instrumentū p̄tinet ad humanā & naturalē cognitionē: & qz de substantia instrumentoz sunt testes sicut ad nalis generatiois cognitionē nō possunt honesti testes adduci: nec instrumenta formari: imo testes quicūq̄ adducerēt eēt dubij ex secūdo sup̄posito. Ex illis igit trib? sup̄positioibus nihil fidei asserit nisi negatiue q̄ videt chrisi generatio nō pot̄ hri p famā publicā nec p testes & infra nec p naturalē cognitionē. Sufficet igit quarta sup̄positio q̄ pot̄ sciri fidei auctoritate: & ad hoc tēdit prima conclusio burgen. q̄ assumit pmissioes factas patrib? & testimonium euangelioz: q̄ oia sola fide recepim?. Secūda sua cōclusio solū p̄tinet ad fideles: & nō nisi propter fidem. & tertia cōclusio refouit ad idem: qz vult ex publica fama dicere pueniens chrisi esse filius dauid: sed vnde fama nisi ex p̄betis: sed quid p̄betia nisi credamus. totum igit refouit in fidem p pñs apud infidelē nihil facit. per pbationē de sancto tho. p burg. ex sua digressioe sumptas non probat iudeoz in excusabilitas: qz nec p scripturā ppter interruptionē a tpe 302obabel: nec p famā ex scripturis sufficiēt factam iesū filiū dauid fore scire poterant: sed aliūde qd ostēdere non est p̄sentis speculationis. Nec quarta cōclusio nisi per resolutionē ad fidem pccdit. Silr & quinta

qz vtriusq; linee ta naturalis q; adoptiue testimoniu
no hem nisi ex scriptura: testimoniu aut scriptura ad fi
de resoluif. Huc aute scriptura v. test. in vtraq; linea
deficit: qz a zoroabel vsq; ad pareres xpi: vt pdictu
est auctoritate no hem. Credequ e igit matheo z lu
cei vtraq; linea

z ecce fidesz ad
hoc finalit resol
uit burge suam
qnta pdiusioni
Sed vñ matheo
z lucas tate fa
cte st auctoita
t: nisi ex aucto
ritate vniuersa
lis ecclesie teste
tearo august. co
tra adamantuz
dicentem: Non
crederem euan
gelio nisi eccle
sie auctoritas
me comoueret:
q igitur credit

Quoniam nat^o est ies^{us} .ij.
bethlee iudeⁱ dieb^{us}
herodis regis: ecce magi ab
oriēte venerūt i hierosoly
mā dicētes: **U**bi ē q nat^o ē
rex iudeor^{um}? **Q**uidim^{us} enim
stellā ei^{us} in oriēte: z venim^{us}
adorare eū. **A**udiēs at he
rodes rex turbat^{us} ē: et ois
hierosolyma cū illo: **E**t cō

ecclesie credit matheo et luce: sic credit christū filiūz
dauid pmissa facta patrib^{us}. Et bec est summa p qua
soluif questio p burge. sic diffinit ptractata: qui autez
bis no credit qm non ex scriptura q inrupta est circa
genealogia: nec rōne nec fama quincū poterit rē. rema
uebit dubi^{us} digressiōe burge. no obstat.

Capitulu .ij.

Quoniam nat^o esset iesus .x.
celsita ipm ihm esse verū deum z verū homin ex
illustratōe celesti: z venerat de regali: z diuidit
in duas ptes: qz p ponit hui^{us} rei manifestatio: secūdo
ipm xpi manifestati psecutio: ubi. Qui euz recessissent.
Secūda in tres: qz pmo ponit christi inq̄sitiō sollicita
secūdo ei^{us} inuētiō certā. Qui cū audissent regē: ter
cio ei^{us} adoratio deuota: ubi. Et pcedēs. P̄tia ad huc
duas: qz pmo ponit inq̄sitiō christi ex deuotione: z ista
facta ē a magis: secūdo ponit inq̄sitiō christi ex ma
lignatōe: z bec fuit inq̄sitiō herodis: ubi. Audiēs autē
rex. Circa inq̄sitiōe magor^{um} q̄rentiū christū natū eūz
gelista tria notat: videlz natiuitatis locū: cum dicit:

Ubi nat^o esset iesus .x.
michee. v. vt videbit. j. codē ca. Adit autē. Jude. ad
distinctionē alteri^{us} bethlee q est i tribu zabulon. scdo
notat tpus: cū dicit: **I**n dieb^{us} herodis. p̄betauerat. n.
p̄iar cha iacob: Gen. xlii. **N**ō auferet sceptrū de iuda:
z dux de femore ei^{us} donec veniat q mittendus ē rē. vbi
trāslatio chaldaica bz sic: **D**onec veniat messias. vbi
manifeste ondit illo tpe xpm esse nasciturū: qn̄ defice
rex z dux de ipso iudeor^{um}: z hoc impletū est in herode:
qz vsq; ad trāsmigrationē babilonis habuerūt reges
de tribu iuda: z postea duces: vt patet de Zoroabel:
Esdre. ij. z sic vsq; ad herodē q fuit idume^{us} natō: et
p̄tis alienigena: s regnū iudeor^{um} fuit sibi datum a ro
manis impatorib^{us}: z cū hoc adiutoriu ad ipm acq̄ren
dū: z capto antigono ibidē regnate: z postea in defecto:
herodes occupauit regnū: vt narrat iosephus li. anti
q̄ratū. Nat^o igit qz p hoc q dicit: **I**n dieb^{us} herodis
reg. ondit tpus p̄misiū xpi nascētis. tercio septū
ra circa natiuitatē xpi notat euidentē celeste signū. p̄te
ratū em fuerat p balaā Numeri. xxiij. **Q**uē stella ex
iacob: z p̄surget sga ex isrl^{el} rē. **U**bi ondit qz or^{um} noue
stelle apparētis erat signū xpi nascētis: z ideo in hora
natiuitatē xpi apparuit stella noua in oriētali terra: vbi
quōdā bit autē balaā: q quidē terra ē in pte oriētali re
spectu hierim: vt b̄ in codē li. Numeri. xxiij. **E**t iō isti
magi dicit sunt magi: non a magica arte: s a magnitu
dine sciētis: z iō dicit sunt etiā reges: qz illo tpe p̄bi sa
pientes regnabāt. isti q̄ vidētēs nouā stellā cognouēte
p diuinā inspirationē q illa erat q̄ pdicta fuerat p ba

laā: z iō statim mouerūt se de loc^o suis: vt veniret ad venē
randū puerū natū: z sequētēs stellā venerūt in iudeā die
terciadecima: qz illa terra vbi habitabat balaā nō multū
distabat a iudea: ipis aut iudea intratib^{us} stella diuina di
spositōe disparuit: vt necessarie haberēt recurrere ad ciui
tē regiā: videlz beth
rusalē: z ibidē inq̄
rere de ipso nato .
Et hoc factū est a
deo duplici de cau
sa. Una ppter ipos
magos: vt q̄ pus
fuerant cōmoniti
celesti signo cōst
marent etiā dicto
p̄betico: ex toto
rū hebraicor^{um} rīso
vt. j. patebit. Alia
cā fuit. ppter xpm
vt eius natiuitas
i ciuitate regiā nū
ciaret: z p̄tis iu
dei christū nō reci
piētēs inexcusabi
les haberent. Per hoc etiā figurabat q̄ fides christi erat
a gentilib^{us} deuote recipiēda: z a iudeis pro maiori pte in
infidelitate remanētib^{us} refutāda: qz magi q̄ gētilēs erāt
ipm christū deuote q̄serūt: z inuētū adorauerūt: sacerdo
tes aut iudeor^{um} audiētēs christū natū p celeste signū i nul
lo moti sunt ad ipm querēdum seu venerādum. dicit igit
c **Q**uidim^{us} stellā eius rē. Et patet sensus p̄ pdicta.
d Audiēs autē rē. **H**ic ponit inq̄sitiō herodis ex mali
gnatōe. Et primo ponit eius inq̄sitiō de christo a iudeis:
secūdo ab ipis magisabi. **U**ic herodes clam. dicit ergo.
d Audiēs autē herodes. s. christū natū p euidentē celeste
signū. e **T**urbatus est. **M**ec mirū qz erat alienigena:
vt dictū est: z ideo timebat p̄dere regnū: et nō solū ip̄ tur
batus est. f **E**t ois hierosolyma rē. **H**ic accipit ps p̄
toto. **U**nde ois hierosolyma accipit hic pro illa pte q̄ fa
uebat sibi sicut cōmuniter dicit qn̄ maiores ciuitatis ali
quid faciūt q̄ tota ciuitas facit: sic in p̄posito illi qui erant
ibidem maiores z in regalibus officiis assistentes: illi cū
rege turbati sunt. sequit: g **E**t cōgregans rē. **Q**uācū
volebat christū p̄dere: ideo voluit de loco natiuitatis christi
diligenter inquirere ab illis: qui scripturas p̄betarūz
pdictas de christo nouerant: z genealogias descendētēs
a dauid sciebant. h **A**t illi rē. **S**icut enim p̄nti in le
ge responderūt per p̄betiam que habetur Michee. v. q̄
non potest exponi nisi de christo. **U**nde in eadem aucto
ritate vbi dicitur: **E**t te egredietur qui sit dominator: rē.
Trāslatio chaldaica habet: **E**t te egrediet messias. **A**d
euidentiā igit hui^{us} p̄betie videndum est qualiter scri
bitur Michee. v. quia videtur in aliquibus discordare
ab eo quod hic dicitur: scribitur enim Michee. v. **E**t tu
bethleem ephrata paruulus es in milibus iuda: et te effi
mibi egredietur qui sit dominator i israel rē. **M**atheus
autem euangelista aliter scripsit: quia debebat scribere re
sponsione iudeorū herodi factam: herodes autem erat
alienigena z ignorabat scripturas p̄betarūz: z ideo scribe
sibi respondentes aliqua verba in auctoritate scripta mu
tauerūt: vt planius regi loquerent: tamē eandē sententiā
tenuerūt: qd p̄z discurreti p̄ singula. **S**cribit em i michea
sic: **E**t tu bethleē ephrata: ipi aut r̄nderūt. **E**t tu bethleēz
terra iuda. **Q**uius ratio fuit: qz ista ciuitas antiq̄tus voca
ta est ephrata: ab vxore calep: sed postea est ibi facta fa
mes magna tempore elimelech z noemi vxoris sue: pro
pter quam fame iuerunt ad peregrinandū in terrā moab
vt habet Ruth. j. trāsente aut fame facta est maria abū
dantia in eadē ciuitate: sicut frequēter fit mutatio a p̄tra
rio in p̄trariū: z tūc vocata est ciuitas bethleem. i. tomus
panis ppter abūdantiā euētum. **H**erodes aut ignorabat
istā historiā: z ideo nō dixerūt: **E**t tu bethleē ephrata: qz
nesciisset qd cēt dictū: s dixerūt: tu bethleēz terra iuda:

Euangeliū

Id est que sita es in tribu iuda: ad differētiā alterius q̄ sita est in terra zabolon sicut d̄ dictū est. Similit̄ qd̄ sequit̄ in auctoritate: Paruul⁷ es in milib⁷ iuda: mutauerūt dicentes. Nequaquā minima es in p̄ncipib⁷ iuda licz em̄ videat̄ esse p̄trarietas in verbis: tamē est eadez sentētia: qz cū d̄r: Paruul⁷ es zc. hoc est dictuz: Tu be-

thleē paruulus es vicus in situ z ambitu muroz respectu milib⁷ ad te pertinentiū: z ratōne christi ex te nascituri: et ista paruul⁷ sonat i dignitate: sicut si dicere tu parisius ē qua ciuitas i situ respectu multitudinis ad eam p̄tinet. Scribte autē iudeoz respondētes herodi hāc dignitatē plānū exp̄serūt dicentes: Nequaquā minima es zc. Ad autem sequitur in auctoritate hic et ibi satis cōcordat: vt patz inuenti.

Luc herodes. Hic ponit̄ inquisitio herodis facta ab ip̄is magis: cōgnito em̄ loco natiuitatis christi et iudeoz responso: voluit scire tempus natiuitatis ab ip̄is magis p̄ signū stelle orientis: que apparuerat eis: vt si ad ipsum non redirent ex tempore z loci cōgnitione possent christū interficere: sicut postea attētauit p̄eros interficiendo. Et hoc est qd̄ dicit̄: i Luc herodes clam. dicit̄ dā. i. occulte qz cum esset alienigena nō confidebat de iudeis: ideo voluit suum consiliū eos latere. sequitur: **k** Et mittens eos zc. Spondet falsum obsequiū vt facilius eos decipiat: et ad redeundum ad ipsum inducat. **l** Qui cū audissent zc. Posita ip̄ius christi inquisitione sollicita: hic p̄sequēter ponitur eius inuentio certa. Dicit̄ igit̄: Qui cū audissent zc. recedētes. s. de bierlm vt ierent versus bethleē edocti de hoc p̄phetiā. **m** Et ecce stella zc. qz cū vt dicit̄ est disparuerat vt christi natiuitas p̄ ip̄os in regia ciuitate publicaret̄: z vt p̄phetia de loco natiuitatis christi impleta: nō ostendat̄: ideo hoc pacto iterū eis apparuit: z repletos gaudio ad locū determinatuz ubi puer erat rediit. **n** p̄dictis ptz q̄ illa stella nō erat de stellis existētib⁷ i orbe: nec de stellis cometis: q̄ aliquā apparent in suprema aeris pte: qz ille lucent t̄m de nocte: ista autē de die. Item ex motu: qz ille reuoluūtur fm motū mobilis primi in die naturali: ista autē mouebat̄ fm q̄ exp̄diebat magozū itinerationi. vnde in. xij. dieb⁷ nō est mota: nisi a terra in qua habitabant magi vsqz ad ciuitatem bethleē. tercio hoc apparet ex situ: qz si fuisset sita in orbe: seu etiā in suprema aeris pte: ubi generant̄ comete nō possent determinatū locū ubi erat puer ostendere: ideo patet q̄ erat in p̄pina aeris pte. **o** Et procedentes. Hic describit̄ ip̄ius christi inuēti adoratio deuota: ex quo patet q̄ cognouerūt ip̄ius diuinitatē p̄ diuinā reuelationem: cum em̄ viderent puerū p̄nissimū viliū inuolutuz in gremio pauperis matris positū: nullū regie dignitatis habentē signū: nō est verisile q̄ talē reuerentiā ei exhibuissent: nisi i eo aliqd̄ supra hōiem cognouissent. Et hoc est qd̄ dicit̄: **p** Et p̄cidentes adorauerūt eū: adoratio. s. latric. **o** Et apertis thesauris suis. non q̄ tūc aperuerūt: sed qz prius aperuerāt quādo. s. de terra sua recesserūt

Tunc herodes clā vocatis magis diligēter didicit ab eis t̄pus stelle que apparuit eis: z mittēs illos i bethleē dixit. **I**te z interrogate diligēter d̄ puero: z cū inueneritis renunciate mibi: vt et ego veniēs adozē euz. **Q**ui cū audissent regē abierūt. **E**t ecce stella quā viderāt in oriēte: antecedebat eos: vsqz vniētes staret supra ubi erat puer. **E**idētes autē stellā: gauisi sūt gaudio magno valde. **E**t intrātes w̄mū inuenerūt puerū cū maria matre ei⁷. **z** p̄cidentes adorauerūt eū: z apertis thesauris suis obrulerūt ei munera: aurū thus z myrrbā

z inde munera apportauerunt. **p** Turum thus et myrrbā. ista tria obrulit̄ qlibet ip̄oz: tū qz de talib⁷ faciebāt exenia reges arabū: tū qz p̄ aurū significabant regā dignitatē. Per myrrbā bonis mortalitatē: quia myrrbā solēt inungi corpora mortuoz. Per thus ip̄i diuinitatē quia thus ad honore diuinū p̄cremat̄: vsaliter fm alios obrulerūt aurū ad sustentationē pauperis matris z filij: tū qz fetozes loci: et myrrbā ad p̄solidandū mēbra pueri. **q** Et r̄iso accepto. s. ab angelo ex diuina reuelatiōe

Et r̄iso accepto i somnis ne redirēt ad herodē: p̄ aliā viā reuersi sunt in regionē suam. **Q**ui cū recessissent: ecce angelus d̄ni apparuit i somnis ioseph dicens: **S**urge z accipe puerū et matrē eius et fuge in egyptum: et esto ibi vsqz dū dicā tibi. **F**uturum est enim: vt herodes querat puerū ad p̄dendum eum. **Q**ui cōsurgens accepit puerū z matrē eius nocte et secessit i egyptuz. **E**t erat ibi vsqz ad obituz herodis: vt adimpleret qd̄ dicituz est a d̄no p̄ p̄phetam dicentē: **E**t egypto vocaui filiū meū. **L**uc herodes videns quā illusus eēt a magi

Reuersi sūt zc. pacto. s. obsequio qz recederūt ad marez inde per nauem trāstretatem in tharsis abierūt. **P**ropt̄ qd̄ herodes irat⁷ postea naues tharsensū incendit: fm q̄ fuerat p̄p̄ta tū p̄ dauid i ip̄i veltēti p̄teret naues tharsis.

Qui cum recessissent. Hic ponit̄ ip̄ius christi nati p̄secutio: z p̄mo describit̄ euāgelista quoddā ancedēs ip̄am p̄secutionē secūdo ponit̄ ip̄a p̄secutio: ubi. **L**uc herodes videns. tercio ponit̄ quoddā p̄ns ad ip̄am: ubi. **D**efuncto herode. Circa igit̄ primā p̄tē sciendū q̄ deus p̄uidēs herodis p̄secutionē futurā: p̄ angelū admonuit ioseph vt puerū in egyptū portaret. **A**d cui⁷ intellectū notandum q̄ herodes credidit p̄mo magos fuisse delusos ex apparitiōe stelle fantastice: ideo nō curauit tūc de pueri inq̄sitiōe: sed postea oblato puero in templo z a symeone iusto predicato z manifestato: z similiter ab anna p̄betissa coram toto populo: vt habet̄ Luc. ij. s. matheus illud dimittit̄: tūc fama pueri nati crescentē voluit herodes ip̄m p̄dere: sed interim portat⁷ est p̄ ioseph in egyptū. **t** Qui p̄surgēs zc. nō dicit̄ filium suum qz erat t̄m nutritus. **v** Nocte. p̄ter timorē herodis: vt negociū fieret magis occulte. licz em̄ de hoc haberet diuinā reuelationē: nō t̄m p̄ter hoc debebat omittere qd̄ poterat facere fm humanā viā. sequit̄: **r** Et adimpleret zc. s. p̄ p̄betā **O**see. xj. **E**t egypto vocaui filiū meū. **I**sta em̄ auctoritas habet duplicē sensum: s. qz verificata ē ad irāz de p̄lo isrl̄ vocato a d̄no de egypto: p̄fecti⁷ t̄m de d̄no n̄ro iesu christo q̄ est filius dei n̄alis. alij autē sunt t̄m filij p̄ adoptionē: sicut z illa auctoritas q̄ h̄t. j. **P**aral. xij. **E**go ero illi in patre: z ip̄e erit mibi in filio. **A**d litterā intelligit̄ de salomone: t̄m minus p̄p̄ie. **D**e d̄no autē n̄ro iesu christo p̄ p̄missimū: vt dicit̄ ap̄lus ad hebr. j. v. **C**ui. n. dixit aliqui angloz filij: meus es tu zc. z iter: **E**go ero illi i patre zc. z hoc mō allegat euāgelista hic qd̄ h̄t **O**see. xj. vt visum ē. **y** **L**uc herodes. Hic ponit̄ ip̄a p̄secutio: herodes em̄ vidēs se eē illusū a magi p̄ famā pueri crescentē irat⁷ ē valde timēs p̄ncipatū suū p̄dere: z iō tūc occasiōe ip̄i voluit oēs pueros de bethleē interficere ne puer sibi in cognit⁷ euaderet: s. fuit ip̄edit⁷ ab executioz hui⁷ facti: qz citat⁷ ē ad curiā romanā: ad p̄titiōz suoz filioz ip̄m accusantiū. **E**t iō nō fuit aulius t̄m pueros

Mathei

interficiere euz alijs facinorib? suis accusaref de tata crudelitate. Eudo at roma z remanedo i curia z rede undo in iudea appofuit anu z pl? : z io fere p? duos annos ad regnu fua reuerfus z i regno pfirmit? qz fua z p se d filios bebant: tuc adipleuit d nece pueroz qd p? pcepit: z hoc e qd dicit. 3 Et mittes zc. feqf.

9 Abimatu z i. q duo ani fere traherant ab ortu stelle z a magoz inqfitione b. Tūcadim pletū ē qd dcm est p hie. p hiaz xxxj. c. Goy in rama audita ē zc. Rama aliqn ē nomē ppriū un loci z sic nō accipit bic. Aliqn est nomē commune et significat excessū: z sic accipit h fm q pz bic. xxxj. vbi dī vor i excelsis Scqf. d Rachel plorās filios suos. h at iudas nō sit nat? de rachel: sed de lya sic bī gene.

irat? ē valde: et mittēs occidit oēs pueros q erāt i bethleē z i oibz finib? ei? a bimatū z ifra scōz tps qd exqfierat a magis. Tūcadim pletū ē: qd dcm est p hie. miā p hiaz dicētes. Goy in rama audita est: plorat? et vlulat? mlr? Rachel plorās filios suos: z noluit pfolari qd nō sūt. Defūcto aut herode: ecce angel? dñi apparuit in sōnis ioseph in egypto dicēs. Surge et accipe puerū z mīez ei? : z vade in terrā isrl. Defūcti sē. n. q q rebāt aīaz pueri. Qui plurges accepit puerū z matres ei? : z venit i trā isrl. Audiens at q archela? regnaret in iuda p herode pīe suo? tūmuit illo ire z admonit? in sōnis secessit i pres galilee. Et veniēs bitauit i citate q vocat nazareth: vt adim pleret? qd dcm ē p pphetas: qm nazare? vocabit. iij.

xxx. m. dī bic mī pueroz de bethleē q erat sita in forte iude: qz ipa rachel sepulta est iuxta bethleē: vt bī gen. xxxv. Et iō rōe sepulture dicta ē mī ipi? bethleē z bitati um i ca. Et iō dī: b plorare metaphozice rōe pdicta. e Et noluit pfolari qz nō sē. subintelligit viuētes. f Defuncto herode. h ponit illd qd ē seqns ad psecutionē qz mortuo herode q puez pseqbat: āgel? monuit ioseph vt puer i trā isrl repositaret: nō noiauit at angelus aliqua citatē dēminatē: vt ex rñs iōe āgeli istruētis cū d loco ioseph ex frequēti locutiōe cū āgelo magf pfolaret. scqf. g Audiēs at q archela? zc. Ad eū dētia b? notādū fm q refert Joseph? antiq̄tatū. xij. Herodes moīes pdidit testm in quo ordinauit archelaū filiū regni sui successorē: ita tñ q coronā sibi nō imponeret nisi p romanū impatorē. Ad accipiendū igitur diadema ieromā: s? r ftes ei? philipp? z herodes illuc venerūt perētes pine hereditatis prē: finalr decreuit impator vt archelaus bēret medietatē regni pmi q dicitā ē iudea. Aliā at medietatē diuisit in duas ptes z vnā dedit herodi: z fact? ē tetrarcha galilee. Aliā dedit philippo: z factus ē tetrarcha ituree: z traconitidis regiois: vt tāgīf Luc. in. 3. qz archela? fuerat a pīe substitut? quātū i se fuit: iō haebat factis a pīe: pp qd ioseph. b Tūmuit illo ire zc. vbi dñ abaf ali? fili? : q portioē sibi debita a pīe fuerat puat? quātū i se fuit: vt visū ē pp qd ioseph cū puero ibidē securus mansit. f Et veniēs bitauit zc. vt ibi xps nutrit? q in bethleem fuerat nat? : vt pdictū ē. k Et adipleuit qd dicitū est p ppham: Esa. xj. Egrediet? ga de radice iesse: z flos de radice ei? ascēdet. Hebraica vitas sic b3. Et nazareus de radice eius confurget: z iudeo dicit. l Omī nazareus vocabit: qz in nazareth fuit cōcept? z nutrit? : is in bethleē fuit nat? : vt bī. s. z luc. ij. expfī?.

In ca. ij. vbi dī in postilla qz ista ciuitas antiquitus vocata est ephrata ab vxore caleph.

Additio.

Immo p magna tpa añ caleph. s. tpe iacob pīar che vocata est ephrata bethleē. vñ gen. ij. viij. Sepeluit eā iux via ephrate: q alio nomie appellabat bethleē. In eo. c. vbi dī in postilla. Et nazaren? de radice eius p surget zc.

ei? : z venit i trā isrl. Audiens at q archela? regnaret in iuda p herode pīe suo? tūmuit illo ire z admonit? in sōnis secessit i pres galilee. Et veniēs bitauit i citate q vocat nazareth: vt adim pleret? qd dcm ē p pphetas: qm nazare? vocabit. iij.

In dieb? aut ill? venit iohānes baprista p dīcās in testro iudee z dicēs. Oniam agite: appropiq̄ bit. n. regnū celoz. Nūc est em de quo dcm est p esaiā pphetā dicētē. Goy clamātis in testro: parate viāz domī rectas facite semitas ei?

Dicit. Nazaren? de radice ei? p surget: sed dicit. Meter de radice ei? p surget qd si trāsserat i latinū diceret nazareus seu nazare? de radice ei? p surget cū. c. lra qd nō cōpetit rpo: s bñ nazare? q significat cōsecratōnē z scificationē: vñ hec auctoritas euāgeliste. s. nazareus vocabit. nō fūdat in hac auctoritate esa. p postillatore allegata: qd et bī in glo. s. iij. ps. cxxj. put i ad ditione sup illū ps latius habetur.

Replica. In caplo. ij. dī nazare? vocabitur.

burg. dicit illud fm hebraica veritate nō fundari in dicto esaiē: s in dicto ps. Memento dñe dauid. Ibi efflorebūt scificatō mea. Sed rñdeat hic bñs bicro. a quo pcedātia illa recepta est.

In dieb? at illis. Dic tercio oñdī euāgelista ipm xpm eē vum deū: z vñ dīcēs: ex testro iohānis z etiā dei pīs. Et diuidit in duas ptes: qz pmo p mī testro iohānis: scōdo ponit testro iohānis. Baptizat? at iesus. Itē pīa i duas: qz pīo ponit idonitātas iohānis ad testficatōnē: scōdo ponit ipius testro iohānis. Ego qdē baptizo vs. Itē pīa i tres: qz pīo oñdī fides idoneitas ad testficatōnē: ex auctoritate sacre scripte: scōdo ex scitate vite: ibi. Ipse autē iohānes zc. tercio ex veritate doctrine: ibi. Quides autēz multos. Circa pīmū p mīttit tps pdicatiois iohānis: lo? z mod? : z tps: cū dicit. a In dieb? illis. i. in dieb? xpi. Nec ē hoc referendū ad dies xpi pdictos immediate. s. ad dies puericie qñ fuit repositus de egypto: tūc. n. erat in quito anno a sua natiuitate: sed referendū ē ad dies xpi qñ fuit etatis pfecte. Erat. n. incipiēs. xxx. annū qñ venit ad baptismū de q hic agīf. Et iō euāgelista marb? trāsīt totū tps intermedū a quito āno xpi vsqz ad baptismū: tūc. n. incepti iohānes pdicare: z sic pz tps et loc? designat: cū dī. b In deserto. ibi em iohānes nutritus fuit: vt dī luc. i. z iō pīo pdicauit ibi: z postea ad regionē circa iordanē descendit. Modus aut pdicationis subdit: cū dī. c Penitentiā agite. Ista erat debita dispō ad inchoationē noue vite: q p xpm erat dāda: iō dī. d Appropiquabit. n. zc. Aliq aut pphete p mīttēbat bona tpaia obseruantibus legem iste aut celestia: qz erat pcurso: xpi p que facta est veritas z gra: z aperta est celestis porta. Et ad hoc pfirmandū in ducitur esa. testro iohānis: Esa. xl. dicēs illis c. Dīcē. n. s. iohannes d quo scriptū est. f Goy clamantis in deserto zc. qz iohannes fuit ille de quo pdictū fuerat pp pīo pdicatiois debet clamare in deserto iudee: pp pdicatioē ppli in aductū ipius xpi. Ad hoc. n. erat ordinata pdicatio iohannis: vt p suā pdicationē pplm pgregaret z plo pgregato xpi aductū denūciaret. g Itē at iohānes zc. b oñdī idonitātas iohānis ad testficandū de xpo

Euangelium

et scitate vite: hoc autem ostendit ex vilitate vestitus. **S** Ipe autem iohannes etc. et austeritate vite: cum dicit. **B** Esca autem eius locuste. que sunt parua aialia vilitatia p modu salus: et repunt in deserto iudee: et frica cu oleo sunt abus paupum. Sequitur. **I** Et mel siluestre. hoc

autem mel ibidem recipitur in trucas arborum: vel in rabanu sc folia arborum alba et teneza q mambus peritabunt saporis qsi mellis talib' ve scibat iohanes ex q' p'z austeritas eius in victu et vestitu: Et q' in molibus magis mouent facta q' verba et vita sancta q' loquela pposita: et io statim subdit extortationis sue efficaciam cu dicit. **K** Et exibat ad eu hierosolyma. **H** accipit p'ntes p'ntento. i. p'ls de hierim.

L Et ois iudea. i. multi: sicut fm comune modu dicitur mus tota ciuitas currit illuc. i. multi: q' no oes currit: in mo aliq' plures remanet. Et e queda figura q' vocat by perbole. i. locutio multu ex'p'ssua. **M** Et baptizabant ab eo i iordane etc. baptism' n. iohannis ad hoc erat ordia tus q' si qda pparatio et qda pfiguratio baptismi ipi' xpi de primo veturi. Et io iohannes no solu p'dicabat s et baptizabat: q' sicut sua p'dicatione nunciabat xpm de primo ventur: sic suo baptismo affuefaciebat hoies ad libertatis suscipiendu xpi baptismu. **N** In baptism' iohannis erat qdam protestatio credendi in xpm venturu: et facendi opera pnie: vt duotius reciperet ipm. Et hoc est qd dicitur actu' xpi. **O** Iohannes baptizauit baptismu pnie: dices i eu q' venturus esset post ipm: vt crederet hoc e in iesum: do sel'et. **P** Confitentes pctā sua. delenda. s. p xpm venturu: q' hoc no poterat facere iohannes. s. denunciabat h' p' ch'ristu sicdu: vt b' eo. c. **Q**uides aut multos phariseoz. **H**ic ostenditur idoneitas iohannis ad ferendu testimoniu de xpo ex veritate doctrine. q' p'sistit in hoc q' aliqd no timet vicia magnoz p'didenter arguere qd faciebat iohannes qd notatur cu dicit. **Q**uides aut multos phariseoz et saduceoz. isti. n. famosi erant in populo sicut boies litterati et religiosi: vt patebit. **J**. **P** Venientes ad baptismu suu. no credentes fm veritate: s ad simulatione i n' diatione: q' b' i. j. xxi. vbi dicit q' q'rete dno ab eis baptismus iohannis vn erat de celo an ab hoibus: no fuerunt au si r'ndere de celo: q' statim dicit eis quare no credidistis ei. ex quo p' q' sicut veniebāt: et hoc idē dicit iosephus in libro antiquitatu. **X**. Et io iohannes p'dicet arguebat vicia cor. d. **Q**uides aut multos phariseoz et saduceoz. q' venient' erroris et hypo-crisia suis progentoibus traxerant. **Q**uis demonstrabit etc. q. d. licet falsitas vestra lateat in conspectu ppli: tñ no poterit latere in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscondita cordis v'ri. **S** Facite ergo etc. q' aliter non potestis illud iudicium euadere. et non solum dicit fructum penitentie: sed dignu pnie fm pctā modu: vñ dicit apoc. xviii. Quatu se glorificauit et i testis fuit: t'at' illi date tormētū et luctū. **T** Et ne ceperitis dicere intra vos etc. Pharisei enim de hoc glorizabantur: q' de abraā descenderant: et io ex promissione facta abrae sine opibus salute conseq' p'sumebant: et hoc est manifeste falsum q' no dicunt filij abrae ex carnali p'pagatione: sed magis ex fidei imitatione: vt dicit ad ro. iiii: et q' pharisei et legispeni fide abrae de christo respuerūt: no nōmē

filiationis abrae perdidit: et hoc est qd dicit iohannes et Et ne ceperit dicere intra vos p falsam. i. estimationem. **V** Patre habemus abraā. q' no est sic v' veritatem e contrario gentiles fide xpi deuote ad p'dicationem apostolor' receperunt: io filij abrae facti sūt

Et hoc est quod subdit iohannes **K** Potens est ds etc. Dicit aut q' iohannes demonstrauit illos lapides quos filij isrl' d' fudo iordanis abstulerant: vt b' ioseph. iiii. in memoriam miraculi q' dñs in transitu eoz aqs iordanis siccauit: sed p illos lapides iohannes gentiles signauit: eo q' colebant idola de lapidib' facta: vñ dicit in ps. Siles illis fiat q' faciunt ea. Filij ergo abrae s lapidib' suscita

ti sunt qñ iudeis p infidelitate a filiatione abrae deciditibus gentiles fide xpi recipientes in loci eoz substituti sunt: et hoc erat p'dictu' **O**see. j. Et erit vbi dicitur n' populus meus vos: ibi dicitur filij dei viuētis. Et q' a doctor veritatis no solu dedit vicia confidēt' arguere sed etiam pena p'dicere: io subdit iohannes. **V** Ita est securis. i. seueritas diuine iusticie **3** Ad radicē arboris etc. arbor ista homo est: quasi arbor cōuerfa. Radix huius arboris est voluntas mala: ex qua sicut ex radice prodeūt omnia peccata: q' no potest esse pctm nisi sit voluntarius. **3** Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur. per sententia extremi iudicii. **A** Et in ignem mittetur. i. inferni. **B** Ego quidem baptizo vos. **O**stensa idoneitas iohannis ad testificandū. hic p'n' ponit ipsius testimonium. Et ponitur primo testimonium ipsius de xpo in eius absentia: et secundo i eius presentia ibi. **T**unc venit iesus. In prima parte fert testimonium de christo q'ntum ad excellentiam sue diuinitatis. **D**. **B** Ego baptizo vos in aqua. i. lauo t'modo cor'pora: que qui dem lauatio est signum penitentie h'ede: ido dicit. In penitentiā. **C** Qui autem post me venturus est. i. christus. **D** Fortior me est. q' ipse h'z v'tutē diuinitatis: et io. **E** Non sum dignus etc. non quia christ' calcatus incesserit cum discipulos suos ad predicandum sine calciamentis ire iussit: vt habetur **Luce. xxi.** Quando misit vos sine pera et calciamentis etc. sed est modus communis loquendi quando aliquis se comparat alicui improporcionabiliter excedenti: quod est in proposito: quod deditat per factum dicens. **F** Ipse baptizabit vos in spiritu sancto. gratiam sancti spiritus conferendo: quod non potest facere nisi ds **A**dditur autem. **G** Et igni. q' super baptizatos de nouo in primitiua ecclesia frequenter apparebat. s. in signo visibili: sicut apparuit super apostolos in lignis igneis. **O**stendit consequenter iohannes in christo iudicariam potestatem: cum dicit. **B** Cuius ventilabrum est instrumentum quo solebant purgari blada in palestina: et est factum sicut pala: cum qua prouertur granum paleis commixtum in altu: et ventus paleas tollit: et granu in arca cadit: iohannes ergo met'ba pb' ouce loques et ventilabru' intelligit diuini iudicij

q̄ rps. l. Et p̄mūdabit arē suā. i. ecclesiam in q̄ sunt p̄mixti mali cū bonis: s̄ i iudicio sepabunt. k. Congregabit triticū. i. iustos et electos. l. In horreū suū. i. in etnā b̄titudinē. m. Paleas aut. i. hoies vanos et falsos. n. Coburet igni inextinguibili. i. pena infernali sensibili. o. Tunc venit iesus. Dic ponitur testimoniu iobanis de xpo i ipsius p̄ntia. Ele nit. n. rps ad baptisimū iobanis vt p̄dicatores e approbarz: sc̄do vt tactu sue carnis vīm regen e ratiuā aq̄s offerret: sc̄o vt p̄ls testimoniū iobanis de xpo et etiā dei p̄ns audiret p̄ Iobānes at phibeat eū. ex reuerētia cū sc̄i ret eū eē deū verū et h̄icm: laua cro n̄ idigēt. s̄ alios a pct̄o lauatē: iō subdit. q̄ Ego a te de teo baptizari. i. ab originali pct̄o.

māu suā: et p̄mūdabit arē suā: et congregabit triticū in horreū suū paleas autē comburet igni inextinguibili. Et venit ih̄s a galilea in iordanē ad iohānē vt baptizaret ab eo. Iohānes autē phibeat eū dicens. Ego a te deo baptizari: et tu venis ad me? R̄ndēs at̄ iel̄ dixit ei: Si ne mō. Sic. n. docet nos im plere oēm iusticiā. Tūc dimisit eū. Baptizatus at̄ iel̄ p̄fectus ascēdit d̄ aq̄. Et ecce ap̄ti s̄t ei celi: vt vidit spiritū dei descēdētē sic columbā: et veniētē s̄t se. Et ecce

catō mūdari. s̄c̄o qz tūc iohānes h̄iet originale pct̄m: qz fuit in vtero m̄ris sc̄ificat: s̄ loq̄bat i p̄sona generi humani. Alit̄. q̄ Ego a te. qz sc̄ificat i vtero indiget baptisimo xpi ad hoc vt sint xpo inco: pat̄i: qz i baptisimo xpi charac̄ imp̄m̄it p̄ quē xpo p̄figurāt. R̄ndēs at̄ r̄c. sc̄q̄. r̄. Sic. n. docet nos adiplē oēm iusticiā. i. b̄tilitatē. Tūc ibi accipit iusticiā nō put̄ eē vt sp̄a lig: s̄ gn̄al̄t p̄nt̄ idudit oēm v̄tē. s̄ Baptizatus at̄ iel̄ h̄c p̄nt̄ testimoniu dei p̄ns d̄ xpo: qz baptizato xpo ap̄ti s̄t celi: nō qz celū tūc fuerit diuisū: s̄ qz videbat ap̄ri: sic i coruscationē v̄t fieri: et p̄ hoc significabat gl̄iam celestē credētib̄ in xpm ap̄ri. Et vidit spiritū dei r̄c. ad denotādū plenitudinē gr̄e i xpo. Et ecce vox de celis vox. f. p̄ns. r̄. Adic est fili me. natu ralis. salū aut̄ s̄nt adoptiuū. y. In q̄ mibi cōplacui. i. in quo volūtas mea p̄plebit̄ d̄ salutē generi humani: sic apparet efficacitā b̄ testimoniu. P̄t̄ etiā q̄ i baptisimo xpi tota trinitas apparuit large apparitionē accipit̄: p̄. i. i. voce: fili: i. carne: sp̄s s̄c̄: i. colūbe: s̄c̄ie: disse renē tū: qz fili: appuicit carne sibi vnita i vnitate supposito: apparitōe at̄ alia p̄sonaz erat vniō p̄ modū signi

In ca. tercio. xbi d̄ i p̄silla. Qñ fuit reportatus de egypto: tūc. n. erat in quinto anno a sua natiuitate r̄c.

Aditio. Alter aut̄ h̄i in decretis. xliij. q. iij. f. qd vero in iuriā. Ibi. n. exp̄esse legit̄ q̄ ch̄ristus fugiēs in egyptum latuit ibi p̄ septennium.

Replica.

Et postillator in. iij. ca. dicit xpm fuisse in quinto anno reductū de egypto. p̄pter canonē. Qd vero. xliij. q. iij. intelligitur nō p̄cise: existens. n. vij. annoz est etiā quinque annoz sed non p̄cise.

Capituluz. iij.

Tunc ductus est iesus i desertū. Dic q̄rto oñdit eūa gelista in xpo veritatē deitatis et humanitatē: ex demonis t̄tato: r̄c. sanctorū āgeloꝝ admuni-

stratio: et primo ponit p̄mū: sc̄do sc̄dm: ibi. Tūc reliquit r̄c. Prima diuidit̄ in tres s̄m triplicē t̄tationē: et triplicē xpi victoriā: sc̄da ibi. Tūc assumpsit eū: t̄tatiō: r̄c. r̄c. r̄c. Assumpsit eū. Prima ergo t̄tatio fuit de carnis concupia. Accipit aut̄ t̄tato: occasione primo d̄ hoc t̄tandi ex esu

vor d̄ cel̄ dicēs. Dic ē filius me dilect. i. q̄ mibi cōplacui.

Caplm. iij. Tunc iesus ductus ē i desertū a spū: vt t̄taret a dyabolo: et cū ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus: postea esuriit. Et accedēs t̄tato dixit ei. Si fili dei es: dic vt lapides isti panes fiat. Qui r̄ndēs dixit: Scriptū ē. Nō i solo pane viuit hō: s̄ in oī verbo qd̄ p̄cedit de ore dei. Tūc assumpsit eū dyabolus i sanctaz ciuitatē: et statuit eum sup pinnaculuz tēpli:

ricipi? xpi. P̄ baptisimū. n. xpi inco: diate ductus ē a spiritu. s̄. sc̄o qz b̄nitas xpi erat organū diuinitatē: et iō ad oia agenda mouebat̄ iusticiā sp̄i: sc̄o: hoc igit̄ motu iuit in desertū locū. s̄. ap̄tū ozōi: vt ibi sp̄m i ozōe offerret p̄ nobis deo p̄nti. b. Et cū ieiunasset vt carnē inuocētes p̄ nobis maceraret et exēplū fidelibus daret. Et p̄ h̄c p̄ baptisimū talia egit nobis oñdit: qz i inchoat nouā vitā debet sc̄ipm deo offerre p̄ ieiunū et orationē. Sequit̄ c. Quadraginta diebus. nō vltra trāsit vt virt̄ diuinitatis dyabolo ceta

retur: qz moyses et helyas ieiunauerūt tot diebus. Postea esurit. p̄ hoc se et veritatē humanitatis oñdit: et occasione tentari dedit: iō sc̄q̄. Et accedēs t̄tato. Ad euidētā b̄ t̄tatois aduertēdū q̄ dyabolus sc̄bat p̄dictū p̄ p̄bas qz xps futurus erat vt h̄c et vt d̄ vt h̄c exp̄sse. Et. ix. Paruul? nat? ē nob: et fili? dat? ē nob: ecce vera b̄nitas. Et vocabit̄ nomē eius ad mirab̄: cōsiliarius: vt fortis: p̄ futuri seculi: p̄iceps pacis. etc. manifesta eius diuinitas: et plurib̄ alijs locis idem exprimitur qd̄ omitto p̄pter pluritatē. Sicut sc̄bat t̄ps natiuitatē xpi esse cōpletū: tū p̄pter hebdomada das danielis in q̄bus erat determinate p̄ritus terminus sui aduētus: tū p̄ trāstationē regni iudeoꝝ ad herodē alienigenā: put fuerat p̄ dictū p̄ iacob p̄riarchā: gen. xliij. vt. s̄. expositū ē p̄ntius. c. ij. S̄z nesc̄bat certitudinalit̄ q̄ iesus nazarenus eēt ip̄s xps de q̄ talia fuerāt dicta. Verū p̄pter eminentiā sc̄tatis eius et p̄pter cōpletionē t̄pis respectu xpi aduētū h̄c bat quādā p̄iecturā q̄ ip̄e eēt vere xps: et iō de hoc voluit exp̄ientia accipere p̄ t̄tationē. Quia tentare est acapere p̄perientia de aliquo ignorato. Intēdebat etiā vltimus p̄ h̄c t̄tationē inducere eū ad pct̄m: si inueniret purus hō: s̄ neutriū obtinuit: vt patebit. Dicit igit̄ tentando. Si fili dei es. s̄. natural: et p̄ns ei equalis in p̄tate. Dic vt lapides r̄c. Luc. iij. Dic lapidi buic r̄c. r̄c. idē ē qz singl̄are includit̄ in plurali: et iō si demonstrauit plures lapides necessario demonstrauit vniū: et alit̄ dicendū qz lucas accipit singl̄are p̄ plurali: sic accipit̄ Ero. viij. Tūc musca grauissima i domo pharaonis. i. multitudo muscaruz b. Qui respondens dixit. Sic r̄ndit iesus qz nec diuinitatem eius poterat p̄pendere: nec ip̄m ad galuz inducere. d. i. Scriptū ē. deut. viij. k. Non in solo pane r̄c. s̄. cor porali. l. Sed in omni verbo r̄c. qz verificat̄ nō s̄c̄luz de vita spirituali: sed etiā de corpali: sicut patet de moyse qui ieiunauit. xl. diebus et xl. noctib̄ verbo dei sp̄ualit̄ et corpali ter sustentatus. m. Tunc assumpsit eū. b̄ic sc̄cundo tentat eum de supbia et ad eundē finem sicut p̄nti. Dicit ergo matheus. n. Tunc assumpsit eum r̄c. i. b̄ic r̄salem q̄ dicebat̄ sancta: et diuino cultui deputata: p̄pter tēplū qd̄ erat ibi: nec erat licitū i lege sacrificare deo alibi. n. Et statuit eū supra pinnaculū tēpli. Istud pinnaculū

Euangelium

erat tēpli tectū qđ erat desup planū sicut fiebat tūc tom?
palestinor. Erat. n. intentio demonis illuc cū portantis:
vt a p̄lo ciuitatis ipse iesus quasi volare videret: r sic i v a
nā glām ferret: s̄ diuina d̄rute fecit: q nullus eū vidit: qz
in prāte eius erat videri et nō videri. o Et dixit ei: si
filius dei es mitte

te deorsū. q. d. vtu-
te. p̄ria potes sine
p̄culo: r et. p̄f mi
nisteriū angeloz ti
bifuentiū. p
Scriptū est em̄ de
te. s. in ps̄. qz angel
suis rē. q. Aut
illi iesus. sic r̄d̄s ei
p̄ scripturā q̄ tota
liter euacuatur ei? tē
tationē. r. Nō
tentabis rē. deit.
v. J. Tentare. n. ve-
um est q̄re expe-
rimentū de dei r̄tu
te absqz icuitabili
necessitate. Et ē pec-
catū. qz qñ cūqz h3
hō aliqd qđ pot fa-
cere fm̄ viā huma-
nā ad euadēdū piculū nō dz illud omittre querēdo diu-
nū experimentū: r p̄ter hoc. p̄batio ferri cādentis: r mo-
nomachic tanqz illicita prohibent in iure. Per hoc ergo
r̄ndet iesus dyabolo tētati ipm: qz cū posset de p̄nmaculo
templi descendere p̄ viā humanā. s. p̄ gradus ad hoc fa-
ctos in templo nō dēbat p̄ aliū locū descendē. qz hoc ecē
dei tētare. s. P̄ter assūpsit rē. hic tercio retētat eū
de cōcupiscentia oculoꝝ seu auaricia: qz posuit eū in mon-
tem excelsum. Quis autē fuit ille mons nō noiat nec ml-
tū refert ad p̄positū. t. Et oñdit ei oia regna m̄di. Nō
est sic intelligendū q̄ ex illo loco possent oia regna: r oēs
ciuitates determinate videri: s̄ oñdendo diuersas p̄tes
orbis dixit ei tale regnū ēi tali situ: r tale i tali: enarrādo
in h̄c cubus magnitudinē r gloriā illoꝝ regnoz: r iō oñ-
sio fuit magis ad auditum qz ad v̄sum: quo facto dixit ei
v. Nōc oia tibi dabo. Et hoc loco r alius similib? dire-
xit manib? q̄ dyabol? est dñs illoꝝ copozaliū inferio-
rū sicut factor r creator eoz. Sed. h̄ p̄z manifeste falsum.
B̄n. j. vbi describunt facta a deo. Et iōo dicens q̄ dy-
abolus mētichat: qz mēdat ē r p̄z mēdaciū: vt h̄z Jobā.
vii. Creature em̄ corpales nō sunt in prāte ipi? nisi quā
tū sibi p̄mittit a deo. Sequit: r. Gade sathana. Hic
increpauit eū r nō supra ad ostēdendū q̄ p̄p̄tas iniurias
debet homo p̄ortare: sed dei iniuria nullo mō dz tolerare:
hoc autē maxie fit qñ cultus debitus deo impēdit dyabo-
lo. qđ dyabolus facere suggerebat: r iō hāc veritatē per
scripturā p̄firmat Deut. vj. y. Dñm deū tuū adora-
bis rē. adozatioe. s. latrie: q̄ soli deo debet: homies autē ve-
nerari p̄sunt veneratōne dūlie. z. Tūc reliq̄t eum.
Hic ostēdit diuinitas ex ministerio sanctorū angeloz: re-
liquerant em̄ angeli ipsuz iesum ad tempus vt diuinitas
eius dyaboluz magis lateret: r vt cōueniēt? locū tētan-
di haberet: r vt victoria ipius chusti excellentior appare-
ret ex hoc q̄ solus ipm deuinceret: et ideo victo tētatoꝝ
r p̄ p̄fusione recedēte. a. Accesserūt angeli r ministra-
bāt ei. sicut vero dño p̄p̄z feruit: ex qua apparet diuinitas
chusti: qz nulla natura ē supra angelicā nisi diuina. Se-
quit secūda p̄ totū euāgelij. b. Cū audisset autē iesus
Sup̄ declarauit mathe? p̄sonā ipi? mediatoris oñdēdo
in ipso veritatē humane nature r diuine. Hic incipit agē
de opib? chusti: de chusto autē int̄ alia tria fuerāt p̄. p̄bas
p̄dicta. Primū q̄ ecē legislator noue legi. hic. xxxj. Ecce
dicas veniūt dñs: r feriā dōm̄i i s̄rl r dōm̄i iuda sed?
nouū rē. secūdū ē q̄ ē chust? redēptoz: p̄ merituz sue passi-
onis: Esa. liij. Ipe autē vulnerat? ē. p̄pter iniquitates n̄ras
rē. terciū ē q̄ ecē moꝝ destructoz p̄ gloriā sue resurre-

o r dixit ei: Si fili? di es: mit
te te deorsū. **S**criptū ē em̄
qz āgel suis mādauit de te:
r i manib? tollēt te: ne forte
offēdas ad lapidē pedē tu-
uz. **A**ut illi ihs rurū: **S**cri-
ptū ē. **N**ō tētāb dñm deū
tuū. **I**terz assūpsit eū dya-
bolus i mōtē excelsum val-
te: r oñdit ei oia regna mū-
di et gloriā eozum: et di-
xit ei. **N**ec omnia tibi da-
bo: si cadēs adozaueris me.

ctionis: ps̄. xv. **N**ō dereliquis aiam meā in inferno: nec
dabis sanctū tuū videre corruptione: qđ non pōt in-
telligi d̄ dauid cū sepultus fuerit r incinerat? : s̄ d̄ x̄po
em̄ vt oñdit beatus petrus actū. ij. **I**git̄ residū bu?
euāgelij diuidit̄ in tres partes: qz p̄uo d̄terminat euā-
gelista de x̄pi le-
gislatōe: scđo d̄
ipius passioe. c.
xxvj. Et factū ē
cū p̄sumasset
tercio de ipi? re-
surrectione ca.
vltimo. Despe-
autem sabbati.
Circa p̄mū ad-
uertendū q̄ lex
nō imponit nisi
multitudi: et iō
legislationē p̄ze
cedit ppli aduā-
tio. Et iō circa
p̄mū duo facit
qz p̄mo oñdit
ppl̄i adunationē
ad x̄pm p̄ eius p̄-
dicatōe: r scđo
describit x̄pi le-

Tunc dicit ei iesus. **G**ade
sathana. **S**criptum est em̄.
Dominum deum tuū ado-
rab: et illi soli fuyes. **T**unc
reliquit eum dyabolus: et
ecce angeli accesserunt et
ministrabant ei. **C**um au-
tem audisset iesus q̄ iohā-
nes traditus esset: secessit i
galileam: et relicta ciuitas
te nazareth: uēit r hitauit
i ciuitate capharnaū mari-
tima: in finibus zabulon r

gilationē ca. se. **C**idēs iesus turbās. **P**rima adhuc in-
duas p̄tes: qz p̄uo in gnali tāgē x̄pi p̄dicatio: r scđo s̄b
iungitur ex hoc sequēs ppli ad x̄pm adunatio ibi. **A**un-
bulans autē iesus. **I**n prima p̄te describit p̄dicatio x̄pi
q̄tū ad tria. s. q̄tum ad tps̄ locū r modū. **P**̄s autē tā-
gitur: cū d̄. **C**ū audisset iesus q̄ iohānes tradit? esset
rē. **E**x quo patet q̄ matheus hic omittit oia opa x̄pi q̄
fecit an̄ incarcerationē iohānis: s̄ illa describit iohānes
vt ps̄. j. c. ij. r. iij. r. iij. n. an̄ incarcerationē iohānis
p̄dicauerit: nō t̄n ita publice. **L**ocū atē bu? p̄dicatiois
tangit: cū subdit.

C Et relicta ciuitate nazareth. **C**ausa autē quam
reliquit ciuitatem nazareth: lucas exprimit. iij. capi-
lo. qz. singressus est synagogā i die sabbati: legit ibi il-
lud Esa. Sp̄s dñi sup rē. Esa. liij. **E**t dixit ibi aliq̄ ex
q̄bus iudei scādālizati duxerūt eū ad sup̄ciliū montis r
uoluerūt eū p̄cipitare: ipe atē r̄tute diuina p̄ mediū illo-
rū ibat n̄ uisus ab eis. **D** **U**enit r hitauit in ciuitate
te capharnaū. ad p̄dicandū: vt bic d̄. e. **M**aritia.
qz supra lit? maris galilee sita est: **E**x hoc autē oñdit ma-
theus euāgelista. p̄betiā impletam: Esa. ix. **P**rimo
tpe alleuiata est terra zabulō r terra neptalim rē. **A**d
cuius euidentia p̄siderandū q̄ illā p̄betiā exponunt
aliq̄ de captiuitate. r. tribuū. fuerūt. n. primo captiuati
tpe. phace filij romelic: p̄ teglatp̄balasar regē assyrio-
rum: q̄ captiuauit duas tribus vltra iordanē: r transi-
ens iordanem de zabulō r neptali: et de galilea ml̄tos
captiuauit: vt bi. iij. **R**eg. xv. r de hoc exponūt p̄am
p̄tē p̄betic. **P**rimo tpe alleuiata ē terra zabulō rē. q̄a
captiuatis mal? boib? alleuiata ē fra a ponderib? p̄ctō-
rū: scđo fuerūt captiuati filij isrl? q̄ remāserāt tpe oscē
p̄ salmanasar regē assyrioꝝ: vt bi. iij. **R**eg. xvij. **E**t de
hoc exponūt scđam p̄tē p̄betic r nouissime agguata
est tota s̄ra. s. p̄ dñi flagellationē. **P**̄t̄ at̄ illa fra via ma-
ris: qz ibi est via publica ad portandū mercēs a iorda-
ne ad mare mediterraneū. **A**ddit̄ autē galilee gētū
ad d̄iaz alceri? galilee: q̄ vocabat̄ galilea iudeoz. **S**cri-
bitur. n. iij. **R**eg. ix. q̄ salomon dedit hiram in galilea.
xx. opida: et quia erat gentilis: iōo dicta est illa terra
galilea gentiū alia autem nomie dicta est zabul. **P**er
illam ergo galileam transibat via illa de qua ē bic mē-
tio. **S**ed ista expositio non videtur vera: p̄mo quia
videtur implicare contraria: saltē in modo loquē-
di: quia p̄mam captiuitatem vocat alleuiationē ter-
re: et secundā vocat aggrauationē: et tamen sunt eius-
dem rationis: secundō quia si loquere de captiuitate

Mathei

scda q̄ fuit toti? ereno loqueret solū d̄ galilea gētū: s̄
de samaria q̄ erat citas regia 7 p̄ncipalr fuit obfessa 7
capta p̄ salmanasar: vt p̄z. iij. Reg. xvij. scio q̄ illd̄ qd̄
scq̄t̄ Esa. iij. Daruul? nat? ē nobis 7c. exponit d̄ r̄po tā
a iudeis q̄ a xp̄ianis: s̄ illd̄ qd̄ inmediate p̄ponit. Du
mo tpe alcua
ta ē terra 7c. de
r̄po intellr et sic
exponit mathe?

euangelista. Oz
r̄ps in terra za
bulō 7 neptalr
p̄ predicauit pu
blice: vt dcm̄ est
q̄ citas capbaz
naū ibi ē sita: et
alia loca vbi pri
mo p̄dicauit: et
sic illa terra pri
mo illūinata est
doctrina xp̄i: et
iō p̄ Esa. d̄cā est
p̄mo allucinata:
s̄ postea ad vo
mitū sunt reuer
si hoies illi? terre
p̄pter qd̄ illis ci
uitatib? expō
bzat r̄ps: mathe
ij. vt p̄z inuen
ti: pp̄ qd̄ p̄ Esa.
d̄ nouissimo ag
grauata ē. Et h̄
est qd̄ d̄c̄ mathe
breuē accipies
auctoritate Esa
ie. Terra zabu
lon et terra ne
ptalim 7c.

neptali vt adiplēt qd̄ dcm̄
ē p̄ esaiā p̄pham. Terra za
bulō 7 tra neptali: via ma
ris trās iōdanē galilee gētū
um: p̄pls q̄ ābulabat in te
nebris vidit lucē magnā 7
sedentibus in regione um
bre mortis lux orta est eis.
Et inde cepit ihs p̄dicare
7 dicere. Penitentia agite
7 p̄p̄inquinabit. n. regnū
celorum. Ambulans autez
ies? iuxta mare galilee vi
dit duos fratres simonem
q̄ vocat petr? 7 andrea fra
trē e? mittētes r̄bete i marē
Et ait. n. piscatores. Et ait
ill: venite post me: et faciam
vos fieri piscatores hoim̄.
At illi continuo relictis re
tibus secuti sunt eum. Et
procedens inde vidit alios
duos fratres: iacobum ze

f Popul? q̄ ābulabat i tenebris. ignorātie. f.
Et sedentibus in regione ymbre mortis. ymbra mor
tis d̄ p̄ctm̄ mortale: qd̄ ē q̄ figura 7 ymbra gehenne.
b Lux orta est eis. q̄ illuminatio doctrine xp̄i p̄rio scā
ē in locis p̄dicatis. i Et inde cepit ihs. Posito tpe et
loco p̄dicatōis xp̄i euāgelista describit modū que ten
it: tenuit at talē modū q̄ tenuit iohānes dicens. k
Dniā agite 7c. Do c̄ aut fecit r̄ps p̄mo vt p̄dicatio
nē iohānis approbaret. scdo vt nr̄am supbia p̄futare
q̄ aliq̄ vt dignamur accipe dicta alior. l Ambu
las at. descripta i generali p̄dicatōe xp̄i. h̄ ponit ad ip̄s
adunatio ppli: 7 p̄ma aliq̄ sp̄aliū p̄sonaz vt p̄te aplo
rū: scdo turbaz p̄muniūabi. Et circubat ihs. Ad eui
dētia p̄mi sciēdū: q̄ isti apli legū ter vocati a r̄po. Pri
ma vocatio fuit immediate p̄ baptismū xp̄i: vt b̄ ioh.
.j. q̄ duo discipuli iohānis audierūt ip̄s dicēte d̄ r̄po
Ecce agnus dei: 7 secuti s̄ ihs: 7 ibi d̄z Andreas f̄ sy
monis petri erat vn? ex duob? q̄ secuti fuerāt ihs: 7 ibi
subdit quō vocauit fr̄ez suū symonē ad ihs. Scda vo
catio fuit i captura piscū quā describit Lucas. v. c. di
cens q̄ p̄ps pp̄ turbas irruētes ascendit in nauē petri
ad p̄dicandū: 7 finita p̄dicatōe iussit laxari r̄bete i captu
ra piscū: 7 pet? visa multitudo piscū captorū scies q̄
nō poterat eē virtute h̄uana p̄cidit ad genua iesu. S̄z
ille due vocatōes nō fuerūt p̄rie ad aplatū: sed ad quā
dā familiaritatē. Tercia at vocatio fuit ista quā descri
bit mathe? q̄n relict? oib? secuti s̄ ihs: ampl? ad p̄di
cā negocia nō reuersuri s̄ intēdētes doctrine xp̄i. Et h̄
est qd̄ d̄c̄ mathe? . l Ambulans ihs iuxta mare
galilee. mare istud ē d̄cā lac? b̄ns cētū stadia lōgitu dis
7. xl. latitudis p̄ quē trāsit iordanis fluui? vt d̄c̄c̄ bie
ro. D̄z at mare fm̄ modū loquēdi hebraicū in q̄ magna
p̄gregatio aq̄rū vocat mare fm̄ illud gen. j. Cōgrega

tionēsq; aq̄rū appellauit maria. Vocat̄ ē aliq̄ stagnū ge
nezareth: Lu. v. D̄z et mar galilee: q̄ ē illa regiō: 7 ma
retiberiadis a ciuitate tiberiade sita supra ip̄m: in Ci
uit duos fr̄es. 7 p̄z lra. n Et p̄cedēs inde. Dic agit̄ d̄
vocatōe iacobi 7 iohānis filioz zedei: 7 p̄z lra. S̄z q̄n
hic quō isti fr̄es re
licto p̄ie: 7 silr aliq̄
duo relictis oibus
ita secuti s̄ eū. Di
cēdū q̄ i eo erat v.
tus diuinitat: 7 iō
sicut poterat exti?
vocare per vocē ita
poterat iter? a tra
bē. p̄ volūtae sua
p̄spiratōes. Silr
q̄n quare simpli
ces hoies p̄rio voca
uit ad p̄dicatōes
euāgelij. D̄cēdūz
q̄ sic a p̄ncipio ali
qs̄ simplices voca
uit: vt p̄z i istis p̄di
ctis: ita silr aliqs̄ li
teratos vocauit a
p̄ncipio: vt natha
naelē 7 nicodemū
vt b̄ ioh. j. 7. iij. q̄a
si solos simplices
vocasset credi pos
set q̄ fuisset ex sim
plicitate decepti.
Et ihs simplices
magis p̄stituit apo
stolos: 7 p̄dicatōes
euāgelij q̄ fr̄atos:
vt h̄os euāgelij ma
gis attribueret sa
pie diuie q̄ h̄uane
o Et circubat. h̄
ponit adunatio ppli ad r̄pm q̄ntū ad multitudine m̄ plozū
ip̄m sequētū. Q̄ nō solū vocēbat vbo: s̄ doctrinā suā cō
firmabat scō. f. miracula: q̄ solū fieri poterāt stute diuina
Sicut. n. illa ad q̄ attigit intellectū h̄uān? n̄ p̄bant sufficē
ter nisi p̄ reductōne ad p̄ncipia intellectui p̄ se nota ita silr
q̄ excedit facultatē intellect? nisi cuiusmōi s̄ illa q̄ p̄tinet
ad doctrinā xp̄i: nō poterāt turb cōib? meli? redarari q̄
p̄ opa stute ton? nāc excedēt. Cū. n. ds nō possit eē te
stis falsitatis si talia iudicāt ad p̄firmatōne alie? doctrine:
scq̄t̄ illā doctrinā vitatē infallibilē p̄tinere. Hoc mō p̄fi
mata ē doctrina aploz: mar. xvj. Illi p̄fecti p̄dicauerūt vbi
q̄ d̄no coopāte 7 p̄monē p̄firmate scq̄ntib? signis: 7 hoc
mō p̄firmauit xp̄s doctrinā suā: vt d̄ b̄. Et circubat 7c. se
quit̄ p̄ Predicās euāgelij regni. q̄ r̄ps p̄dicabat ap
tionē regni celestis qd̄ nō faciebat doctrina moſayca.
q̄ Et sanās oēm languorē. i. infirmitatē incurabilē stute
te nature: ex q̄ 7 silr? p̄z p̄firmatio sue doctrine: vt dcm̄ ē
r Et abiit opinio ei? . i. fama. s̄ In totā syriā. q̄ nō
solū i iudea s̄ i p̄ncipis vicinis abiit ip̄i? fama pp̄ ei? cre
bra miracla pp̄ qd̄ rex abagar? q̄ regnabat iuxta euphraz
tē scripsit saluatori vnā eplam: vt b̄ i cecliaſtica histoza.
t Et secute sunt 7c. Decapolis nomen est regionis. q̄
cta a decas quod est decem et polis quod est ciuitas: q̄a
ibi erant decē ciuitates. cetera patent.

Capitulum. v.

Adēs iesus turbas 7c. Descripta adunatōe ppli p̄
p̄dicatōne xp̄i. hic ponit ip̄i? legisatio: q̄ vt dcm̄
est d̄z ferri p̄lo adunato: 7 p̄rio p̄d̄ h̄ legis da
tio ab ore xp̄i q̄ ē legiser nr̄: 7 scdo ponit p̄dicte legis pro
m̄lgatō: p̄ missionē discipuloz ad p̄dicandū. c. l. Louocatis
7c. scio p̄d̄ fm̄ legē datā 7 p̄m̄lgatā iudicatō. c. xliij. Et

Capitulum. v.

Adēs iesus turbas 7c. Descripta adunatōe ppli p̄
p̄dicatōne xp̄i. hic ponit ip̄i? legisatio: q̄ vt dcm̄
est d̄z ferri p̄lo adunato: 7 p̄rio p̄d̄ h̄ legis da
tio ab ore xp̄i q̄ ē legiser nr̄: 7 scdo ponit p̄dicte legis pro
m̄lgatō: p̄ missionē discipuloz ad p̄dicandū. c. l. Louocatis
7c. scio p̄d̄ fm̄ legē datā 7 p̄m̄lgatā iudicatō. c. xliij. Et

Euangelium

egressus iesus etc. ubi agit de aduētu xpi ad iudiciū: Ista aut tria p̄dicta p̄tinēt p̄ric ad legē. Prima in duas: q̄ p̄mo ponitur legis explicatio: sc̄do describit̄ ipsius explicatio: p̄firmatio p̄ miracula. c. viij. Cū aut̄ descēdit̄ ihs de monte. prima ad huc i duas: q̄ primo lex euāgelica expli-
Quidens aut̄ iesus turbas: ascēdit̄ i morē: cū sedisset a cesserūt ad eū discipuli ei: et ap̄tēs os suū dicebat eos dicēs. Beati

paupes. Circa primū quasi p̄ modū plogi ondit̄: p̄mo p̄gregatio ipsi cū dī. a. Vidēs iesus turbas. vt ondat̄ tps p̄gruū ad ferendū legē ip̄lo p̄gregato. sc̄do subdit̄ lo. ap̄tēs: cū dī. b. Ascēdit̄ i morē. q̄ i tali loco mlti p̄nt audire: ex h̄ et de signat̄ excellentia legē euāgelice p̄ eminentiā motis i quo data est lex euāgelica: tercio tangitur mod̄ pueniēs: cū dī. c. Et cū sedisset. sedendo. n. et in q̄te data est lex euāgelica. Lex aut̄ vetus data est i terroribus ad designā dum dīam legis et euāgelij: q̄ illa erat lex terroris: euāgelium aut̄ lex amoris. quarto ondit̄ huius legis excellentia: cū dī. d. Et ap̄tēs os suū. q̄ moysa ca lex a deo data est mediantib̄ angel̄: vt. s. declaratū ē: lex at̄ euāgelica immēdiatē p̄ seipm̄ incarnatū. Propter qd̄ aug. expo- nitens hūc locū dicit. Tūc aperuit os suū: q̄ an̄ in lege apu- it ora p̄pharū ē. **Beati paupes.** hic ponit̄ ip̄i legis expli- catio: q̄ i int̄io legislatoris ē h̄c aues bonos p̄ affue- fationē bonoz opum vt h̄. ij. et h̄. iō primo in hac lege dīngit̄ p̄fecte humana opatio. sc̄do rectificatur interior intentio. c. s. Et cū oratis nolite etc. tercio ordinat̄ huma- na affectio. c. vij. **Molite iudicare.** Circa primū p̄siderādū q̄ lex ē de opib̄ virtutib̄. Virtutes at̄ qdā sūt cōes seu bīa ne qdā aut̄ sunt excellentes seu heroice: vt dī. viij. et h̄. et tales dicunt̄ q̄ dīne: vt ibidē dī. Et inducit̄ exēplū d̄ te- ctoze: q̄ p̄pter excellentiā virtutis dicebat̄ qdā mō fili d̄ dei et nō fili h̄is mortalit̄. Lex aut̄ euāgelica ē excellentissī- ma: et iō describit̄ virtutes s̄m̄ excellentissimū gradus: vt videbit̄. **Considerādū etiā q̄ h̄ virtutes sūt p̄nere: tñ ali- que sūt magis p̄prie p̄tēplatiuoz: aliq̄ actiuoz: et aliq̄ p̄tatoz. Et ideo primo describit̄ virtutes q̄ p̄ficiūt in vi- ta p̄tēplatiua: sc̄do que p̄ficiūt in vita p̄tatiua ibi. **Quos estis sal terre.** tercio in vita actiua seu subditoz: ibi. **Audi- stis q̄ d̄m̄ est antiq̄s: prima in duas: q̄ p̄mo describit̄ vir- tutes que p̄ficiūt ad huc agēdū: sc̄do illā que p̄ficiat ad h̄n̄ patiēdū: ibi. **Beati q̄ p̄secutionē.** Prima in tres: q̄ p̄mo describit̄ illas q̄ p̄ficiūt boiez respectu sui: sc̄do respectu p̄- ximi ibi. **Beati q̄ esuriūt:** tercio respectu dei: ibi. **Beati mōdo cor- de:** Prima in duas: q̄ primo ordinat̄ boiez respectu ceteri seoz bonoz: sc̄do respectu intrinsecoz motuū: ibi. **Beati mites.** Ad cuius dīā dicendoz sciēdū q̄ b̄ritudo dī dupli- citer. Uno mō in resicuit̄ h̄ in patria: alio mō in spe: sicut h̄ in via. in viris excellentib̄ in virtute: q̄ p̄pter excellēti- am virtutis vident̄ vitē b̄uanā excellere: et ad vitā b̄nā qdā mō appropiquare. Et tales dicunt̄ h̄i qdā mō: q̄ qd̄ p̄az distat̄ q̄s nihil s̄putat̄. ij. p̄hicoz. Et h̄ mō et h̄. i. di- cunt̄ pueri felices: nō q̄ exerceat̄ act̄ virtutū in q̄bus cō- sistit̄ felicitas s̄m̄ p̄hm̄: s̄ q̄ b̄nē ad h̄ bonā dispositionē: dicit̄ tales de p̄p̄nā qd̄ ad hoc dispositi. **Igit̄ q̄ virtutes q̄s h̄ describit̄ legislator d̄m̄ ihs x̄p̄s: s̄ sic eminentēs: dī dī- tur b̄ritudies: p̄ia igit̄ b̄ritudo dī paupes sp̄s. Respe- ctu. n. extrinsecoz b̄oꝝ q̄ s̄ diuicie et honores b̄n̄ se b̄z h̄ mō b̄uano et cōi: q̄n̄ q̄rit talia vltra gradū sui meriti: sed s̄m̄ p̄decētā stat̄ et p̄sonē: et h̄ fac̄ v̄ politica q̄ talib̄ vti- tur moderate. **S̄ paupes q̄ sp̄s b̄ritudo dī fac̄ h̄ excel- lēt̄: q̄ fac̄ boiez talia totalit̄ p̄tēnē: et a se ab̄h̄cē quātū pos- sibile ē: vt p̄tēplati dīne liberi possit̄ liberē: q̄ s̄m̄ q̄ dī. li.********

de ecclesiasticis rogatus: Bonū ē factitates cū dispēsa-
 tione paupib̄: et rogare: s̄ melī ē itētiōe sequēdi x̄pm̄ to-
 tū sil tonare et absolutū a sollicitudine cū x̄po egere. **Igit̄**
 tur paupes sp̄s facit̄ p̄tēnere p̄dicta n̄ tāq̄ mala sim-
 plicia: q̄ bis p̄tē b̄o b̄n̄ vti p̄ virtutē politica v̄ visu est: s̄
 tanq̄ miora lo-
 na muioris b̄oi
 impedita: sicut
 cōtēnēt infimo
 nium tanq̄ mi-
 nus tonū p̄p̄ v̄
 ginitatē suadā
 Igit̄. e. **Beati**
 paupes sp̄s. q̄a
 paupes abso-
 lute s̄p̄ta n̄ dīc-
 nisi carentiā di-
 nitiā et bonoz qd̄ nō est v̄tuois: s̄ p̄tē in malib̄: q̄
 vt p̄tē ad sensū. **S̄ paupes sp̄s. i.** voluntarie aff̄pta
 ad liberius sequēdū x̄pm̄ illa est virtus excellēs seu p̄-
 secta. **Addit̄ aut̄ p̄mū corridēs cū subdit̄. f.** **Qm̄**
 ip̄oz ē regnū celoz. In regno. n. intelligit̄ oimoda suf-
 ficientia et excellentia q̄ b̄n̄ repromittit̄ i celis q̄ talia
 p̄tēpserūt in terris. **g.** **Beati mites.** h̄ p̄ficiat boiem re-
 spectu intrinsecoz motuū: et p̄ respectu motuū irascibil̄:
 sc̄do respectu motuū cupisibil̄: ibi. **Beati q̄ lugēt.** Cir-
 ca primū p̄siderādū q̄ circa passioēs sc̄dū b̄n̄ sc̄bz
 q̄s mō humano et cōi: q̄ eas refrenat: sic q̄ nō nimis
 impetuoze excedit̄: tñ aliq̄ p̄turbatōē eaz sc̄t. **Mi-**
 titas at̄ q̄ ē b̄ritudo: facit̄ hoc excellētius. q̄ reddidit̄ bo-
 minē totalit̄ tranquillū a motibus irascibilis p̄ omni-
 moda subiectionē ad regulā rōis: vel diuine legis. **Et**
 hoc est qd̄ dicit̄: **Beati mites.** **Addit̄ at̄ p̄mū corri-**
 dens: cū dī. **h.** **Qm̄ ip̄i possidebūt terrā.** ad hoc em̄
 boies feroces mouēt bella et lites sequētes motus ira-
 scibilis: vt quasi possideant̄ fr̄a vicinis nimias: et iō
 illis q̄ sunt totalit̄ detrat̄ a motibus irascibilis mō p̄
 dicto b̄n̄ p̄mittit̄ possessio pacifica terre viuētium.
 i. **Beati qui lugēt.** hic p̄ficiat boiem respectu motuū
 cupisibilis q̄ sunt circa omnia cupisibilia: sicut s̄t
 delectationes cibozum et venereoz in sensu gustus et
 tact̄: similiter melodiarū spectaculoz odorū in sen-
 su auditus: visus et olfactus: in talibus bene se b̄z bo-
 mo mō communi et humano: moderate talibus v̄ten-
 do: et superflua refecando: quod fit per temporantiam
 que est virtus politica. **Sed** excellentius se habet bo-
 mo in talibus per beatitudinem luctus: omnia talia a
 se penitus abdicando: et luctum voluntarie in hac vita
 assumendo tam pro transgressione culpe commissē: q̄
 pro dilatione celestis patrie: q̄ totum statū presentis
 vite repurat̄ exilium respectu celestis patrie: s̄m̄ q̄ di-
 cebat̄ Paulus ad romanos. vij. **In** felix b̄o q̄ n̄ libe-
 rabit̄ de corpore mortis h̄: **Et** ad philippēsc̄. j. **Deside-**
 rium b̄is dissolui et cū x̄po. **Et** q̄tū ad hoc dicit̄.
 i. **Beati qui lugēt.** voluntariū luctum in hac vita p̄
 predictis assumendo. **Addit̄ aut̄ p̄mū corridēs:** cū
 dicitur. **k.** **Qm̄ ip̄i consolabunt̄.** **Consolari** em̄ est
 simul solari: cōueniens autē est vt illi q̄ in p̄nti vita p̄
 x̄po voluntario luctu occupant̄: cū deo et angelis eter-
 naliter solent̄. **l.** **Beati q̄ esuriūt et sitiūt.** **Hic** po-
 nit̄ virtutes q̄ p̄ficiūt boiem respectu p̄ximi. **Hec** aut̄
 p̄fectio cōsistit̄ in duob̄. **Primo** in his q̄ b̄n̄ rōnē debi-
 ti: sc̄do i his que b̄n̄ rationē toni: ibi. **Beati misericor-**
 des. **Circa** primū aduertendū q̄ in his que b̄n̄ ratio-
 nem debiti respectu p̄ximi bene se habet homo quā-
 to reddat̄ viciniq̄ quod sibi debetur: non nimis nota-
 biliter procrastinando vel retardando: hoc autē fa-
 cit̄ per iusticiam que est virtus politica: sed excellenti-
 per beatitudinē que dicitur esurire vel sitis iusticie q̄n̄
 .s. cū quodā seruenti desiderio insolito talia exequitur
 sicut esuriens vel sitiens seruenti comedit et bibit: et
 hoc est quod dicit̄. **l.** **Beati qui esuriūt et sitiūt**
 iusticiam. **Addit̄ autē** p̄mū cōueniēs: cū dicit̄.

Mathei

Am ipi saturabunt. Satisfactio. n. glie q̄ p̄sistit in desiderij humani repletionem fm q̄ dicit in ps. Satiabor cu appuerit gla tua. puenient p̄mittit curiētib? r̄ sititētib? iusticia p̄dicto mō. n. Bti misericor. h̄ ponit b̄tudo p̄ficiēs hoim respectu pximi in bis q̄ b̄nt rōne vni in talib? aut b̄n se bz bō mō cōi r̄ b̄uano p̄ liberalitatez q̄ est virtus politica in mediocribus et quis vnus: r̄ p̄ magnificētā in excellētib? vnus r̄ magnis: s̄ excellētus hoc fit p̄ b̄titudinē q̄ vocaf̄ mia q̄ defectus alter? totaliter accipit q̄ si suz And dicit misericor. q̄ b̄ns cor miseri: q̄. s. accipit cordi defectū alterius q̄ si suū: et hoc ē q̄ dicit. Bti misericordes. Additur aut̄ p̄mum pueniens: cū dicit. **Am** ipi miam p̄sequent. In celesti. n. patria q̄libet miam p̄sequat: q̄ vltra p̄dignum sibi retribuit fm q̄ dicit ad ro. viij. Nō sunt p̄digne p̄siones b? t̄pis ad futurā glām q̄ reuelabit in nobis. p̄ Bti mudo corde. hic ordinat̄ hō respectu dei: r̄ p̄mō q̄tū ad intellectū speculādo: scdo q̄tū ad affectūz ipm amādo: ibi. Bti pacifica. Circa p̄mū aduertēdū q̄ in speculatione diuina b̄n bz se hō mō cōi r̄ b̄uano p̄ virtutes intellectuales: q̄ sunt scie speculatiue: r̄ potissime p̄ metaphysicā q̄ vobz p̄prietates diuinas ex creaturis p̄siderare: vt p̄z. r̄ n. meta. vbi oñdit̄ vñū eē deum eternū: actū p̄vū: vñū eē vita nobilissima: sempiterna: r̄ optima: s̄ hoc ē solū p̄siderādo deū: ex p̄prietatibus creaturaz. Sed excellenti? hoc bz p̄ b̄titudinē q̄ ē mūdia cordis: p̄ quā mēs humana deo p̄iungit: r̄ sic de occultis r̄ diuis supra modū humanū illustrat̄: sic fuerit apli q̄ abfqz humano studio fuerit d̄ diuinis excellentissime illustrati. Et hoc est q̄ dicit. Bti mudo corde. Addit̄ aut̄ p̄mū pueniens: cū dicit. **Am** ipi deū videbūt. q̄ visio dei enigmatica p̄ fidē in p̄nti: et facie ad faciē in futuro bene reppromittit̄ b̄ntib? talē mūdiā: fm q̄ dicit. i. cor. iij. Eudem? nūc p̄ speculū i enigmata: t̄ facie ad faciē. r̄ Bti pacifica. Hic ponit b̄tudo ordinās hoim respectu dei q̄tū ad affectum q̄ fit mō cōi r̄ humano p̄ amorē naturalēz q̄n diligit deū sicut p̄māpiū suū efficiēs r̄ p̄seruatiū: s̄ p̄ter hoc alia diligit. Sed excellentius hoc fit p̄ b̄titudinē q̄ est par: q̄n. i. bō totalit̄ p̄ affectū mētis deo p̄iungit: sicut bonitati summe: r̄ sic nihil aliud extra ipm q̄rit: sed in ipō quietat̄ r̄ pacificat̄: r̄ hoc est q̄ dicit. Bti pacifica. Addit̄ aut̄ p̄mū pueniens: cū dicit. **Am** filij dei vocabūt. Filiatio. n. dei importat assimilationē ad deum. p̄mū aut̄ est ipius dei q̄ seipō frui r̄ in seipō q̄etur: r̄ iō q̄ p̄dicto mō sunt pacifica: recte filij dei vocabūt. t̄ Bti q̄ p̄secutionē. Hic ponit b̄tudo p̄ficiēs hoim ad b̄n patiendū. sicut. n. ad virtutē pertinet bene agere: ita r̄ b̄n pati. In hoc at̄ b̄n se bz homo mō cōi r̄ humano: q̄n p̄ tribulatiōe imminente nō recedit a virtutēz hoc sustineat̄ cū aliqua angustia r̄ dolore: r̄ hoc fit p̄ b̄titudinē q̄ est virtus politica. Sed excellentius hoc fit p̄ b̄titudinē: q̄ p̄t dicit q̄dā fortitudo diuina: q̄n talia sustinet: n̄ solū patient: s̄ et letant̄: sicut martyres q̄to acerbiūz tormentis cruciabat̄:

tāto magis i dño letabant: r̄ hoc est q̄ dicit. Bti q̄ p̄secutionē patiunt. Et sequit̄: Gaudeat r̄ exultate. r̄. Vos estis sal tre. h̄ ponit virtutes p̄latorz. Ad cuius dētia p̄sistat q̄ p̄lati se successores aploz: r̄ iō dicit eē p̄fecti i vita p̄teplatiua r̄ actiua. Et iō virtutes p̄teplatiuoz q̄ sūt p̄dicte supponunt eē in eis: r̄ sicut ille q̄ sequunt̄ de actiuis s̄ hic exprimunt̄ aliqua specialia q̄ dnt eē in eis p̄ ceteris: r̄ p̄io q̄tūz ad eoz vitā: scdo q̄tūz ad eoz doctriā: ibi Nolite putare q̄ p̄lati p̄ cetis dnt eē excellentes q̄tū ad quatuor: p̄mū est discretio in agēdis: q̄ sunt ductores et gubernatores alioz: r̄ hoc de signat̄: cū dicit. Vos estis sal tr̄. Sicut. n. sale p̄ditur oia abaria: ita discretio p̄latorū dnt dirigē r̄ ordinā oia opa subditōrum. r̄ **Am** si sal euauerit. i. si discretio i p̄lati defecerit. r̄ **Am** q̄ saliet. q. d. i. nullo opa subditōz p̄dicit̄ seu dirigit̄: nō subdit̄. **Ad** nihil valet vltra. q̄ talis repellit p̄clationē officij p̄latorz in p̄spectu hominū reddat̄ vile: scdm̄ in q̄ dnt p̄cellere p̄lati est dara notitia in scripturis intelligēdis: et hoc est quod dicit. a. Vos estis lux mūdi. sicut. n. lux est manifestatiua oim occulto r̄ sic p̄lati p̄ intelligētiā sacre scripture dnt ex officio notificare alqs oia opa virtutū in cuius signū portat̄ intrā in capite: qua sunt duo cornua: q̄ dnt scire duo testamēta. t̄rciū in quo dnt p̄cellere est p̄stātia in opoz: s̄ foribus pauperz reprimendis. **Am** dicit saluator. Joh. x. **Am** pastor animā suā dat p̄ ouibus suis: mercenarius aut̄ et q̄ nō est pastor videt lupū veniētē r̄ dimittit oues r̄ fugit. **Am** exponens gre. dicit: Lupus et̄m sup oues venit. cūz q̄libet iniustus r̄ raptor fideles quosqz atqz humiles op̄p̄mit. Sed bis q̄ pastor videbat̄ esse r̄ non erat: relinqt oues r̄ fugit q̄ dum sibi ab eo piculū metuūt resistere iniusticie non p̄sumit: fugit aut̄ nō mutādo locū sed subtra bendo solatiū: r̄ iō pastor bonus ciuitati in mōte posite comparatur: q̄ ad ipm debet̄ h̄re opp̄ressi refugij. q̄ ad q̄dā fortaliciū: r̄ hoc est quod dicit saluator. b. **Am** p̄t ciuitas abscondi. q̄ bonus p̄latus in p̄secutione nō d̄ se abscondere: sed ad defensionē gregis se manifeste ostendere. quartum in quo debet̄ p̄latus excellere est sanctitatē euidētia in exemplis vādis: q̄ fm q̄ dicit̄ in pastozali. Tantum debet̄ excellere actionem populi actio presulis quātum distat a grege vita pastozis. Et ideo comparat̄ hic lucerne sup candelabrum illuminanti totam domū. Sed intentio recta subditur. c. **Luceat lux vestra coram hominibus. r̄. quia non debent de hoc gloriā pro priam querere: sed gloriā dei r̄ edificationē populi.** d. **Nolite putare.** Hic oñdit̄ eminentias p̄latorz q̄tū ad doctrinā: r̄ primo ponit modum docendi ipi ipō. p̄ p̄mum. scdo oñdit̄ qualiter debet̄ ei conformari doctrina p̄latorz: ibi qui ergo soluerit. Circa p̄mū aduertēdū q̄ ip̄s nō solū modo erat doctoz legis r̄ euangeliū: s̄ etiā instituto: alit̄ t̄n: q̄ vetus testamētū dedit mediātib? angelis: nouū aut̄ p̄ seipm̄: vt. s̄. in. p̄logo visum est: ergo p̄ suā doctrinā nō debuit legē destruere s̄ magis eam p̄ficere r̄ adimplere: r̄ hoc est q̄ dicit. Nolite putare. r̄. **Jota vñū. r̄. i. modicū vō trāsbibit q̄ n̄ iplēat: q̄ tota est minima lra hebraica. Querit̄ h̄ quō v̄z sit q̄ chylus**

Sic. n. p̄secuti s̄ p̄phas q̄ fuerit an̄ vos. Vos estis sal tre. Quod si sal euauerit in q̄ saliet. Ad nihil valet vltra: nisi vt mittat̄ foras r̄ culcet̄ ab hoibz. Vos estis lux mūdi. Nō p̄t ciuitas abscondi supra montē posita: neqz accēdūt lucernā r̄ ponūt eā sub modio s̄ s̄ cādelabrum: vt luceat oibz q̄ i domo s̄. Sic luceat lux v̄ra corā hoibz vt videat̄ opera v̄ra b̄a: r̄ glificēt̄ p̄rez v̄rm qui i celis est. Nolite

Am ipi miam p̄sequent. In celesti. n. patria q̄libet miam p̄sequat: q̄ vltra p̄dignum sibi retribuit fm q̄ dicit ad ro. viij. Nō sunt p̄digne p̄siones b? t̄pis ad futurā glām q̄ reuelabit in nobis. p̄ Bti mudo corde. hic ordinat̄ hō respectu dei: r̄ p̄mō q̄tū ad intellectū speculādo: scdo q̄tū ad affectūz ipm amādo: ibi. Bti pacifica. Circa p̄mū aduertēdū q̄ in speculatione diuina b̄n bz se hō mō cōi r̄ b̄uano p̄ virtutes intellectuales: q̄ sunt scie speculatiue: r̄ potissime p̄ metaphysicā q̄ vobz p̄prietates diuinas ex creaturis p̄siderare: vt p̄z. r̄ n. meta. vbi oñdit̄ vñū eē deum eternū: actū p̄vū: vñū eē vita nobilissima: sempiterna: r̄ optima: s̄ hoc ē solū p̄siderādo deū: ex p̄prietatibus creaturaz. Sed excellenti? hoc bz p̄ b̄titudinē q̄ ē mūdia cordis: p̄ quā mēs humana deo p̄iungit: r̄ sic de occultis r̄ diuis supra modū humanū illustrat̄: sic fuerit apli q̄ abfqz humano studio fuerit d̄ diuinis excellentissime illustrati. Et hoc est q̄ dicit. Bti mudo corde. Addit̄ aut̄ p̄mū pueniens: cū dicit. **Am** ipi deū videbūt. q̄ visio dei enigmatica p̄ fidē in p̄nti: et facie ad faciē in futuro bene reppromittit̄ b̄ntib? talē mūdiā: fm q̄ dicit. i. cor. iij. Eudem? nūc p̄ speculū i enigmata: t̄ facie ad faciē. r̄ Bti pacifica. Hic ponit b̄tudo ordinās hoim respectu dei q̄tū ad affectum q̄ fit mō cōi r̄ humano p̄ amorē naturalēz q̄n diligit deū sicut p̄māpiū suū efficiēs r̄ p̄seruatiū: s̄ p̄ter hoc alia diligit. Sed excellentius hoc fit p̄ b̄titudinē q̄ est par: q̄n. i. bō totalit̄ p̄ affectū mētis deo p̄iungit: sicut bonitati summe: r̄ sic nihil aliud extra ipm q̄rit: sed in ipō quietat̄ r̄ pacificat̄: r̄ hoc est q̄ dicit. Bti pacifica. Addit̄ aut̄ p̄mū pueniens: cū dicit. **Am** filij dei vocabūt. Filiatio. n. dei importat assimilationē ad deum. p̄mū aut̄ est ipius dei q̄ seipō frui r̄ in seipō q̄etur: r̄ iō q̄ p̄dicto mō sunt pacifica: recte filij dei vocabūt. t̄ Bti q̄ p̄secutionē. Hic ponit b̄tudo p̄ficiēs hoim ad b̄n patiendū. sicut. n. ad virtutē pertinet bene agere: ita r̄ b̄n pati. In hoc at̄ b̄n se bz homo mō cōi r̄ humano: q̄n p̄ tribulatiōe imminente nō recedit a virtutēz hoc sustineat̄ cū aliqua angustia r̄ dolore: r̄ hoc fit p̄ b̄titudinē q̄ est virtus politica. Sed excellentius hoc fit p̄ b̄titudinē: q̄ p̄t dicit q̄dā fortitudo diuina: q̄n talia sustinet: n̄ solū patient: s̄ et letant̄: sicut martyres q̄to acerbiūz tormentis cruciabat̄:

Euangelium

Legem impleverit et non soluerit: v. n. q. ipse soluerit mada
ta moralia: q. pceptu de observatioe sabbati morale erat
saltes qtu ad vacatione a corpilib' opib': s. ipse sabbato
curavit: Jo. v. 7. sanato pceptu tollere lectu suu in sabbato
ergo rē. Itē videt q iudicialia nō impleverit: q mu-
licrem deprehensā
in adulterio q in le-
ge picipieb' lapi-
dari impunitā ab-
ire permisit: vt b'z io
hānis. viij. Itē ce-
rimonialia d' absti-
nentia ciboz in le-
ge p'hibitoz n' ser-
uavit: q: d' .i. xv.
Ad intrat in os nō
cominat rē. ipse at
fecit q alijs facien-
da dicit: ergo tali-
bus vltus fuit ergo
rē. Cōtra p illd qd
hic dī. Nō veni sol-
vere dicendū q rps legē
et p'has adimplevit. et pmo de-
claro de lege. scdo de p'bis. In lege at qdā erat p modū
pcepti et qdā p modū pmissi observatibus lege: et vtra-
q adimplevit. De pceptis p' sic. pcepta. n. erat in tripli-
ci d'ia: qdā erat moralia. s. pcepta decalogi: et alia moralia
in lege posita q observādo pfecte et ad observatōnez eoz alios
inquantō. i. nō. Si vis ad vitā ingredi sua madata. scdo
ea implevit sanū intellectu eoz declarando: et erroze p' a
ris eoz circa hoc ercludendo: vt patebit. i. in pnti ca. ecio
adimplevit ea p'ilia apponēdo: q faciūt ad pfectioze mā-
datoz observatā: pfecti. n. observat mandatu hoc. Nō
occidēs. ille q cauet ab ira inordinata: q ille q cauet t'm
ab interfectioe. Alia arant pcepta legis iudicialia: et ista
implevit rigore eoz p viā mie t'pando in aliq'bus p seip-
sum: et alijs dimisit t'pamentū suis ministris. s. ecclie p'la-
tis et p'ncipib' terrenis catholicis: vt de talib' ordinēt
fm q vident vtile cōitati fidelū fm varietate tēporē lo-
coz et p'bnaz: et istud nō fuit destruere legē sed mag' ad-
implere: q sic ordinavit melioze modū observatōis iustit-
cie. Sicut. n. destruit puer qm sit vir. l. n. transeat pueri-
cia t'm remanet melioz status eiusdē p'one etate mutata
Lex aut' vetus habuit qm statū pueri respectu nove legis
ppter hoc d' ad gal. iij. Lex pedagog' n' fuit in xpo. i. re-
gulatiua status puerilis: ppter hoc erat lex timozis: sic pu-
eri sub disciplinaz timore custodiunt. Lex aut' euāgelica
est lex amoris: et iō nō d' esse tātus rigor p'bnaz: qz p'nti
hoim pfectoz est magis reduci ad virtutē amoris: et iusticie
q timore p'ne. tertia pcepta erat ceremonialia: et ista vi-
videbant in tria: qz quedā p'inebāt ad sacra: sicut circū-
cisio qtu ad oēs boice: vinctio: qtu ad reges et pōtifices:
rps aut' nō assumpsit statū sacerdotis legalis vel terreni
regis: immo dixit corā pylato regnū meū nō ē de hoc mū-
do: iob. xvij. et iō nō habuit istā vinctioe corpalem regū
vel pontificū: s. vinctioe spūalē a deo p'fe habuit p pleni-
tudine q'ie: fm q scribit in ps. Anxit te deus de' tu' oleo
leticie rē. Circūcisio aut' ipse adimplevit: p'imo in se su-
scipiendo: scdo melius et efficacius et generalius institue-
do sacm loco ipi. s. baptisimū: in quo ofertur maior gra-
tia: et est remediū tā viris tā mulierib'. Quedā etiā cerimo-
nialia p'inebāt sacrificia: sicut immolatio agni pascali-
ge sacrificiū et p'ilia: ista aut' erat figuratiua vni' pfecti
sacrifici. s. xpi i cruce offerēdi: et iō ista implevit rps vno
nō corpali ter patiendo: alio nō efficacius sacrificiū. s. eu-
charistiā institnendo. Quedā at ceremonialia p'inebāt
ad sacra: et de talibus erēt pcepta p'hibitiua vsum aliq'ru
ciboz et p'ilia: et ista adimplevit rps: qz dicit Petrus. x. actu.
Immu dū et cōe n' intravit in os meū: et multo forti' rps
hoc servavit. Et sic ista pcepta adimplevit ea observādo: et
observatōne melioze declarādo. p talē. n. abstinentiam a
corp'alibus cibis significabat abstinentia a spūalib' iniū

putare qm veni solue leges
aut prophetas. Non veni
soluere: sed adimplere. Amē
quippe dico vobis: donec
transeat celū et terra: iota
vnum apud aeternus non p-
teribit a lege: donec omnia
fiant. Qui ergo soluerit vnum
d' mandatis istis minimis:

dicis. Hāc aut' mūdiciā instituit xps i lege euāgelica
q est mūdissima: et p oīs debuit cessare figuralis absti-
nentia: ppter qd d' actū. x. Quod deus purificavit tu-
ne cōe dixeris: qz nullus ab' cominuat boice q cum
graz actioe p'cipit. Dimisit t'm d' in ordinatioe ecclie

et docuerit sic homines mi-
nimus vocabitur in regno
celoz: qui aut fecerit et do-
cuerit: hic magnus vocabi-
tur in regno celoz. Dico at
vobis: quia nisi abundane-
rit iusticia vestra plusq' scri-
barum et phariseorum: non
intrabitis in regnū celoz

d' aliq' abstinē-
tius faciendis p
loco et tpe. Pr'z
ergo ex p'dictis
qualit' rps legē
adimplevit qtu
ad oia genera p-
ceptoz: scdo im-
plevit legē qtu
ad p'missa p'mit-
tens t'm observa-
tib' melioza. lex
em' mosaica p-
mittēbat solum
bona t'palia: et
t'ra sitonia. s. ab'it
dātā et excele

tiā t'palem: vt patet deus. xxv. Custodias oia pcepta
cuis et faciet te excellentiozem cunctis gentibus: sed
christus observatibus dei mandata promisit bona spū-
ritualia et eterna. s. gratiam in presenti q precellit om-
nibus bonis temporalibus: et etiāz gloriam in futuro
infra. xix. Omnis qui reliquerit rē. centuplū accipiet
.i. in pnti: quia bona spiritalia que hic recipiunt intā-
tum excellit bona t'palia: ac si centenari' numer' par-
uo numero compareretur: Et vitāz eternā possidebit
.i. in futuro. Patet igitur q christus adimplevit legēz
qtu ad pcepta et promissa. Similiter adimplevit
prophetias quia pncipaliter locuti sunt de christo et
de aduentu eius et de bis que pertinent ad ipsum: et iō
adimplevit prophetias nascēdo: conuersando in mū-
do et moriēdo et resurgēdo: et alia opera nostre sa-
lutis faciēdo: ppter quod imminente sua passione
dixit Luc. xxij. Oportet ea impleri ea que scripta sūt
in lege et prophetis et psalmis de me. Patet ergo et p-
dictis q christus implevit legē et prophetas. Ad pri-
mum dicendū q christus currando in firmum sab-
bato: non fecit contra legem: quia licitum erat facere
in die sabbati ea que ad gloriā dei pertinebant: sicut
ornare templum: et sacrificia offerre: et laudes diui-
nas dicere: et huiusmodi: et multo fortius sanare bo-
minem miraculose ad offensionem diuine virtutis e-
rat licitum. et eadem ratione q sanatus subito porta
ret lectum suum in die sabbati faciebat ad manifestati-
onem miraculi: per hoc enim offēdebatur q diuina
virtute erat sic subito perfecte sanatus q erat ad pri-
stina opera plenarie restitutus. Ad alia duo patet ex
p'dictis in corpore questionis.

f Qui ergo soluerit rē. Hic consequenter ostendit
qualis debeat esse doctrina prelatorum per conformi-
tatem ad christum: et ponit quandam diuisionem tri-
membrem doctorum. Quidā em' sunt qui male viuunt
et male docent sicut heretici: et de istis dicitur. Qui sol-
uerit vnum d' mandatis istis. male. s. viuendo.

g Et docuerit sic homines. alios similiter falsam do-
ctrinam corrumpendo.

b Minimus vocabitur in regno celozum. i. in ecclie
sua militante: quia decidit a vera fide. Alij sunt qui be-
ne viuunt et bene docent: et tales doctores debent esse
prelati ecclie: ppter quod dicit.

i Qui autem fecerit et docuerit rē. Alij sūt doctores
qui bene docent et male viuunt: d' quibus dicitur infra
xxij. Super cathedraz moysi sederūt scribe et pharisei
quod dicunt facite: opera autem eozum nolite facere.
dicunt enim et non faciunt: et quia hoc non sufficit ad
salutem: ideo dicit prelati ecclie.

k Nisi abundauerit iusticia vestra rē. quasi diceret
ad salutē nō sufficit bona doctrina nisi assist bona vita.

Audistis qz dcm e zc. Sup? descripsit vtutes cotē platuoz z platoz in qb? pñit iusticia abūdas. h. onr describit vtutes actiuoz in qb? pñit iusticia ad salu / re sufficiat. Ad cui? euidentia pñiderādū q ad psecuto nē salutis sufficit obseruatio mādatoz decalogi: vt di / cit saluator. in / fra. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata z iō saluator no ua pcepta mo / ralia nō redit: s pcepta decalo / gi replicauit: et ad obseruatoez eoz boies indu / cit: verū intelle / ctū eoz redarā do z errores in / teoz circa h. ex / cludendo: et iō diuidit i tres p / tes: qz pmo dat intellectu aliqz pceptoz moza / liū: scdo aliquo / rū iudicialiū ibi

Audistis qz di / ctū est antiquis oculū p oculo / terco intellectu cuiusdā pcepti in quo fundat tota lex videlicet de dilectione proximi: ibi. Audistis qz dcm est antiqis diliges primū tuū. prima adhuc in duas: qz p / dat intellectu quouindā pceptoz scdo tabule q ordi / nat boiem ad primū. z scdo dat intellectu cuiusdā p / cepti pime tabule quo phibet pñiriū. Iteqz audi / stis qz dcm est nō pñirabis. Prima adhuc in duas: qz / primo dat intellectu cuiusdā pcepti quo phibet nocu / mentū in psona pñia: scdo pcepti q phibet nocu / mē in psona pñia: ibi. Audistis qz dcm est antiqis nō / mechaberis. Iteqz prima in duas. qz primo declarat / pceptū: scdo infert duplex correlariū. Si offers zc / Circa pñiū aduertendū q iudei credebāt p pcepta de / calogi sola opa exteriora phiberi nō motū animi. Cū / z Joseph? xij. li. antiqitatū reprobat polibitū historio / graphū p faz dicere: q antiochus epiphane mortu / fuerat in montib? miser: pp hoc q voluerat spoliare tē / plū diane in pfide. d. q voluit mala nō ē pcm nisi ere / at in effectū. Et eodē mō dicebat iudei de hoc pcepto / nō occides. qz p hoc phibet occidendi scm z nō occidē / di. positū: z hoc est qd dicit. Audistis qz dcm est anti / qis zc. hoc ē sic interpretabant pceptū hoc: s hūc errore / excludit saluator dicens. in Ego autē dico vob zc / vbi saluator ponit triplicē gradū ire. Primus ēi corde / z notat cū dr. Ois q irascit. scds est in ore p verbū p / tumeliosū: pñsum tū: qd notat cū dr. Qui autē dixerit ra / cha. terco grad? ē qñ pcedit ad pñumeliā determina / tā: qd notat cū dr. Qui autē dixerit fatue. Primus gra / dus ē minoris culpe q secundus: z scds qz tera? z iō p / minor pena determinat: cū dr. o Reus erit pñio. qz / minus est qd iudices debeant pgregari ad determi / nationē pñe alicuius qz q iā sit adiudicatus: qd ponit / in scdo cū dr. Reus erit iudicio. z hoc ē min? qz q / aliqis sit iā extreme pene determinat: qd ponit i tao / gradu cū dr. p Re? erit gehenne ignis. Considerā / dū tñ q hira sit pñiū: vt h dr: nō tñ ois ira. Ira. n. est / appetit? vindicte. videlicet autē si sit iusta nō est pcm cā / appetere: s rātū si sit iniusta: z hoc ptingit qdruplicē. / Et qñ appetit? pena ei? q nō meruit: vel p? q meruit: vel / si appetat ordine debito ptermisso: vel q appetit? pp in / debitū fine: vt qñ appetit? solū ppter vindictā: nō pp i / sticiā. q Ergo offers. h. ex pñictis infert duplex / correlariū. Primū respicit placationē diuine offese: et

Audistis qz dcm ē atiquis nō occides: q aut occiderit re? erit iudicio. Ego atē di / co vobis: qz ois q irascit fñi / suo: re? erit iudicio. Qui / at dixerit fñi suo racha: re? / erit pñio. Qui autē dixerit / fatue: re? erit gehēne ignis / Ergo offers mun? tuuz / ad altare: z ibi recordatus / fueris: qz fñ tu? hz aliqd ad / uerium te: relinq ibi mun? / tuū an altare: z vade p? re / cōciliari fñi tuo: z tūc veni / ens offeres mun? tuū. Esto

fm euasione pene infligende: scdm ponit? ibi. Esto pñi / tiens zc. Circa primū aduertendū q mun? deo oblatum / nō pñicit ipi offerenti nisi sit in cbaritate: cbaritatē at nō / hz nisi. primo leso ab eo velit satisfacere: z iō dicit. Si of / fers munus tuū zc. Scqitur. r Ade prius recōcilia / ri zc. z pōt boc itel / ligi duplicē. Uno / mō pcedit? corpis: / z hoc dō fieri si cō / mode possit bñi ip / sius fratris offensi / pñtia. Si autē nō pos / sit sufficere ad cū / pedib? mentis: qd / sit qñ hz. positū sa / tisfaciendi loco / tpe cōpenti. Et h / mō vñ ecclia ro / mana q reū pñite / tem absoluit: z sibi / satisfactionē leso fi / endā imponit. s Esto pñitiens. hoc est fm corla / riū: qz si ille q offē / dit fratē vult pe / nā gehenne euadē / dō ei i bacvita mō / tali satisfacere: z h / ē qd dicit. s Esto

pñitiens aduersario tuo ci / to: dū es i via cū eo: ne for / te tradat te aduersari? iudi / ci: et iudex tradat te mini / stro: z in carcerē mittaris. / Amē dico tibi: nō exies in / te vnec reddas nouissimū / qua drātes. Audistis qz di / ctū ē atiqs: nō mechaberis. / Ego autē dico vobis: quia / ois qui viderit mulierem / ad concupiscendum eam: / iam mechatus est eam in / corde suo. Quod si oculus / tuus dexter scandalizat te:

pñitiens aduersario tuo. i. fñi leso q hz aduersus te. Esto / pñitiens. p ipi? placationē. r Dū es in via cū eo. i. in / senti vita. v Me forte tradat te aduersarius zc. i. dya / bolo q est executor diuine iusticie. r Et in carcerem / mittaris. i. in penā infernalē. y Amen. i. fideliter. / y Dico tibi. qz nō exies zc. i. nunqz erabis: qz in inferno / nunqz est possibilis reditio. z Audistis qz dcm ē zc. h / pñi saluator dat intellectu pcepti negatiui q phibet no / cumentū alicui psonē sibi pñite. s. vxoris: z primo pñit / huius pcepti intellectu. scdo infert quoddā correlariū / ibi. Si ergo oculus tuus. Circa primū aduertendū q i / dei p illud pceptū. Nō concupiscas vxorē. pñi tui. intelli / gebant signa exteriora rātū. phibita: vt sūt tactus impu / dia: z oscula z hñdō: z iō sic exponebāt. Nō concupiscas / vxorē zc. i. signa concupiscēntis nō facies. Silt p illud p / ceptū. Nō mechaberis. intelligebant actū mechie tantum / esse phibitū: et sic concupiscēntia latens oīo in corde non / expñia signo vel facto nullū est pñm. sed hoc est irritatio / nabile: qz act? exteriorē vñ signa nō hñt rōnē pñi: nisi in qz / tū sunt volūtarij vt pñictū est: z iō saluator excludit hūc / errore dicit. a Ois q viderit zc. qz videre absolute nō / est malū: sed in qz tū ex eo seqtur concupia interior: z ista cō / cupia sic pcedit: qz primo ex aspectu mulieris causat? cō / cupiscēntia in appetitu sensituo: q dñ sensualitatis: z pue / nit actū rōnis: z sic nō est pñm: nec veniale nec mortale / Cuius rō est. qz talis motus sensualitatis nō est in pñate / hois. z p pñis non est peccatū: sed retentio hui? concupiscē / tic postqz pcepta est: bene est peccatū. vñ dicit aug. nō ē i / pñate nra qbus visus tangamur: s est in potestate nōstra / ea respicere vel acceptare: et sic patet q predictus mot? / sensualitatis nō ē pñm: sed ē mā exercende vtutis: si ei / resistatur p rōnē. Si autē teneat p delectationē morosa / absq? sensu tñ: tūc est pñm: s veniale. Si at sequat? pñ / sus i aliquo tūc ē pñm mortale: et anq? exprimat scō vel / signo: z iō de tali concupia q est pñsus dicit saluator. Bā / mechatus est eā i corde suo. b Nō si oculus tu? zc. h / ex pñictis pcludit correlariū. l. q illd qd facit boiem ruc / re i talē pñsus pñictū ē solite vitādū: z qz aspect? ipu / dicus est hñdō: iō dicit. b Si ocl? tu? dexter scā dā / zat te. i. facit te ruere in predictū pñsum. c Eruc cū / zc. nō est sic intelligendum q hō ad vitādū concupiaz debe / at se aliquo membro sibi a deo dato pñuare: qz p hoc nō / hñat cōcupia q interior viget. Silt qz p vitā aliā pōt ad

terco intellectu cuiusdā pcepti in quo fundat tota lex videlicet de dilectione proximi: ibi. Audistis qz dcm est antiqis diliges primū tuū. prima adhuc in duas: qz p / dat intellectu quouindā pceptoz scdo tabule q ordi / nat boiem ad primū. z scdo dat intellectu cuiusdā p / cepti pime tabule quo phibet pñiriū. Iteqz audi / stis qz dcm est nō pñirabis. Prima adhuc in duas: qz / primo dat intellectu cuiusdā pcepti quo phibet nocu / mentū in psona pñia: scdo pcepti q phibet nocu / mē in psona pñia: ibi. Audistis qz dcm est antiqis nō / mechaberis. Iteqz prima in duas. qz primo declarat / pceptū: scdo infert duplex correlariū. Si offers zc / Circa pñiū aduertendū q iudei credebāt p pcepta de / calogi sola opa exteriora phiberi nō motū animi. Cū / z Joseph? xij. li. antiqitatū reprobat polibitū historio / graphū p faz dicere: q antiochus epiphane mortu / fuerat in montib? miser: pp hoc q voluerat spoliare tē / plū diane in pfide. d. q voluit mala nō ē pcm nisi ere / at in effectū. Et eodē mō dicebat iudei de hoc pcepto / nō occides. qz p hoc phibet occidendi scm z nō occidē / di. positū: z hoc est qd dicit. Audistis qz dcm est anti / qis zc. hoc ē sic interpretabant pceptū hoc: s hūc errore / excludit saluator dicens. in Ego autē dico vob zc / vbi saluator ponit triplicē gradū ire. Primus ēi corde / z notat cū dr. Ois q irascit. scds est in ore p verbū p / tumeliosū: pñsum tū: qd notat cū dr. Qui autē dixerit ra / cha. terco grad? ē qñ pcedit ad pñumeliā determina / tā: qd notat cū dr. Qui autē dixerit fatue. Primus gra / dus ē minoris culpe q secundus: z scds qz tera? z iō p / minor pena determinat: cū dr. o Reus erit pñio. qz / minus est qd iudices debeant pgregari ad determi / nationē pñe alicuius qz q iā sit adiudicatus: qd ponit / in scdo cū dr. Reus erit iudicio. z hoc ē min? qz q / aliqis sit iā extreme pene determinat: qd ponit i tao / gradu cū dr. p Re? erit gehenne ignis. Considerā / dū tñ q hira sit pñiū: vt h dr: nō tñ ois ira. Ira. n. est / appetit? vindicte. videlicet autē si sit iusta nō est pcm cā / appetere: s rātū si sit iniusta: z hoc ptingit qdruplicē. / Et qñ appetit? pena ei? q nō meruit: vel p? q meruit: vel / si appetat ordine debito ptermisso: vel q appetit? pp in / debitū fine: vt qñ appetit? solū ppter vindictā: nō pp i / sticiā. q Ergo offers. h. ex pñictis infert duplex / correlariū. Primū respicit placationē diuine offese: et

pñitiens aduersario tuo. i. fñi leso q hz aduersus te. Esto / pñitiens. p ipi? placationē. r Dū es in via cū eo. i. in / senti vita. v Me forte tradat te aduersarius zc. i. dya / bolo q est executor diuine iusticie. r Et in carcerem / mittaris. i. in penā infernalē. y Amen. i. fideliter. / y Dico tibi. qz nō exies zc. i. nunqz erabis: qz in inferno / nunqz est possibilis reditio. z Audistis qz dcm ē zc. h / pñi saluator dat intellectu pcepti negatiui q phibet no / cumentū alicui psonē sibi pñite. s. vxoris: z primo pñit / huius pcepti intellectu. scdo infert quoddā correlariū / ibi. Si ergo oculus tuus. Circa primū aduertendū q i / dei p illud pceptū. Nō concupiscas vxorē. pñi tui. intelli / gebant signa exteriora rātū. phibita: vt sūt tactus impu / dia: z oscula z hñdō: z iō sic exponebāt. Nō concupiscas / vxorē zc. i. signa concupiscēntis nō facies. Silt p illud p / ceptū. Nō mechaberis. intelligebant actū mechie tantum / esse phibitū: et sic concupiscēntia latens oīo in corde non / expñia signo vel facto nullū est pñm. sed hoc est irritatio / nabile: qz act? exteriorē vñ signa nō hñt rōnē pñi: nisi in qz / tū sunt volūtarij vt pñictū est: z iō saluator excludit hūc / errore dicit. a Ois q viderit zc. qz videre absolute nō / est malū: sed in qz tū ex eo seqtur concupia interior: z ista cō / cupia sic pcedit: qz primo ex aspectu mulieris causat? cō / cupiscēntia in appetitu sensituo: q dñ sensualitatis: z pue / nit actū rōnis: z sic nō est pñm: nec veniale nec mortale / Cuius rō est. qz talis motus sensualitatis nō est in pñate / hois. z p pñis non est peccatū: sed retentio hui? concupiscē / tic postqz pcepta est: bene est peccatū. vñ dicit aug. nō ē i / pñate nra qbus visus tangamur: s est in potestate nōstra / ea respicere vel acceptare: et sic patet q predictus mot? / sensualitatis nō ē pñm: sed ē mā exercende vtutis: si ei / resistatur p rōnē. Si autē teneat p delectationē morosa / absq? sensu tñ: tūc est pñm: s veniale. Si at sequat? pñ / sus i aliquo tūc ē pñm mortale: et anq? exprimat scō vel / signo: z iō de tali concupia q est pñsus dicit saluator. Bā / mechatus est eā i corde suo. b Nō si oculus tu? zc. h / ex pñictis pcludit correlariū. l. q illd qd facit boiem ruc / re i talē pñsus pñictū ē solite vitādū: z qz aspect? ipu / dicus est hñdō: iō dicit. b Si ocl? tu? dexter scā dā / zat te. i. facit te ruere in predictū pñsum. c Eruc cū / zc. nō est sic intelligendum q hō ad vitādū concupiaz debe / at se aliquo membro sibi a deo dato pñuare: qz p hoc nō / hñat cōcupia q interior viget. Silt qz p vitā aliā pōt ad

Euangelium

biberi aliqđ remedii efficacit? .f. p voluntate acc? mēbroz illicitos reprimentē: qz membra corpis mouēt ad actus suos p voluntate: r id erutio oculi: hic accipit metapho ricc. Oculus. n. erutus nō pōt exire in actū videndū: et p oīs ille bñ sibi oculū eruit: qđ ipm ab actu vidēdi impudico p voluntate reprimat. **Aliter** expōnitur. Oculus dicitur. i. uisitatio bona de genē si sit aliquid occasio ruine: dicit ea relinquere et a se rescindere: verbi grā si aliquis vadit ad aliqd collegiū mulier: cā p dicationis vel cōsiliū dādi: hoc est bonū de genere tñ si ex hō papiat occasionez ruine sibi imminētis: p ortū alicuius familiaritatis male: vel tētionis piculose: dicit illud op bonū de genere dimittere: rō at subditur. **Expedit. n. tibi vt vnūz mēbroz tuoz pe**

reat. p dicitō mō. f. actū illicitū q̄uis delectabile deserēdo: vel si accipit p bono de genere: melius est illud dimittere e. **De totū corp?** .i. q̄ tota p̄genies bonoz operū p grauē lapsum p̄reat: occasione illius p̄ricular? boni. **f. Et si tertera man? tua** rē. sicut dicit de oculo: sic d manu duplīciter pōt intelligi: vno mō sic qz si est occasio ruine: per tactū impudicum abscondenda ē: p̄hibendo talē tactū p voluntatis imperiū: alio mō sic qz p manū intelligatur: bonū opus de genere: qđ est relinquēdi si sit occasio ruine: sicut si aliquis alicui familiaritātē piculosa: dicit p̄mū dimittere q̄uis sit bonū de genere ne pdat maius bonū p̄mētē. **g. Dicitū est autē** rē. hic dat intellectū cuiusdā p̄missi in lege. f. de libelli repudiū datione: de quo scribit deus. xxiiij. Si acceperit hō vxorē r nō inuenit grām an ocul? eius p̄ter aliquā feditatē: scribat libellū repudiū quē dabit in manu illius r dimittet de vno suo: credebāt autē iudei qz hoc est simpliciter licitū: s̄ hoc est falsum: qz cū fm totā vitā indispūbilis sit de rōne diuinctōnis m̄rimonial: vt dicitur. j. r. r. id hoc p̄mittēbat nō qz licitū s̄ ad euitādū maius malū. f. vxoriciidū: min? n. malū erat qz vxores dimitterēt: qz qz eas interficerēt: r id nō erat licitū vxores dimittere: nisi p̄ter fornicationē: tūc. n. licitū ē dimittere q̄tuz ad cohabitationē: r debiti redditionē manet tñ vinculū p totā vitā. **Et id dicit qz si dimissa nubat alteri** cōmittit adulteriū: r s̄ qz ea duxerit. **h. Iterū audistis** rē. hic dat intellectū cuiusdā p̄cepti prime tabule q̄ p̄hibet p̄uiriū. Circa hoc autē errabāt iudei credētes qz solū iuramētū mēdar esset p̄bitū: r qz iuramētū illicitū esset seruā dū sicut actū. r. r. d. qz qdā iudei iurauerūt iter se iter ficere paulū anq̄ comederēt v! biberent: r credebāt fete neri ad impletionē iuramenti: vñ iud. ix. **Septe** ex p̄missiōne dño facta immolauit filiā suā. vbi dicit cōiter doctores qz nō placuit deo: et quo p̄z qz iuramētū vel vōtū de illicito factū nō est obligatoriu. **S̄ iuramētū incautum qđ sit sine necessitate** credebāt esse licitū: imo etiā p se bonū: p̄ter hoc scribit deus. vi. **Dñm deū tuū timebis** sequit. **Et p nomē illi? iurabis.** Sed hoc p̄z ē falsū quia nomen tante sanctitatis acipe sine cā importat irreuerentiā diuini nois. **Qđ autē dicit deus. vi. Per nomē illi? iurabis.** nō est dicit. p̄ter hoc qz p̄suetudo iurādi sit licita sine necessitate: vt ipi dicebāt: s̄ ad excludendā iurationē p idola vt ibidē dicit que in nullo casu est licita. q. d. si. qz

Et que eūz p̄ice abs te? **Expedit. n. tibi vt pereat vnū mēbroz tuorū qđ totū corp? tuū mittat in gehēnā ignis** **Et si tertera man? tua scādalizat te: absconde eā: r p̄ice abs te.** **Expedit. n. tibi vt peat vnū mēbroz tuoz: qđ totū corp? tuū eat i gehēnam.** **Dicitū ē at: qđ cūqz dimiserit vxorē suam: det ei libellū repudiū.** **Ego at dico vob: qz ois qđ dimiserit vxorē suā: excepta fornicatiōis cā: facit etiā mechari: r qui**

currat necessitas iurandi: tūc iurabis p nomen dei r n̄ per nomē idoli: p̄ter quod dicit saluator. **i. Ego at dico vobis nō iurare omnino. i. ex quacūqz cā: qz hoc est incauta iuratio: p hoc tñ nō excludit iuratio in necessitate: qz negatio ibi p̄ponit signo vniuersali affir**

dimissā duxerit: adulterat **Iterū audistis qz dicit an tigs: n̄ iurab: reddes autē dño iuramēta tua.** **Ego at dico vob: n̄ iurare oīno: n̄ e qz p celū: qz thronus dei est n̄ e qz p rā: qz scabellū ē pedū ei.** **Neqz p hierosoly mā: qz ciuitas ē magni regl** **Neqz p caput tuū iuraueris: qz nō potes vnū capillū albū facere aut nigrum.** **Sit at fmo vī ē ē: nō non: qđ at his abūdāt: ē: a malo ē.** **Audistis qz dicit oclm**

matiuo qđ eq / pollz suo dīcto rio: postposita aut equipollet suo p̄trario. vñ nō ois: valz qui dā nō: ois n̄ valē nullus. **Hic aut nō dicit oīno nō iurare: qz cēt sensus qz in nullo casu cēt iurā dū: qđ est falsū qz quilibet tene tur suspiciōi req̄renti p iuramētum dicere veritatem aliter p̄rret veritas iusticie in multis: sed dicit. **Nō iurare oīno: r id nō est sensus qz in nullo casu cēt iurā dū: sed****

qñcūqz dicit necessitas: nō tñ excludit omne iuramētum vt visum est: sed excludit iuramētū incautum r qz nō solū incaute iurare p nomen dñi est illicitū: s̄ etiā iurare p creaturas eodē mō est illicitū: an q̄tū in eis relucet virtus diuina id subdit. **Neqz p celū rē. i. p̄ncipalr ibi relucet glā dei.** **Neqz p terrā rē. i. infima creatura: sicut scabellum est inferior pars sedis.** **Neqz p hierosolyam rē. i. spūs dei qui est rex regū: ad cui? cultū erat deputata citas hierosolyma.** **Neqz p caput tuum. qz. f. est opus diuinum non tuum quod probat dicens. o. Quia nō potes facere rē. Vult dicere in omnibus istis qz sicut per deum non est iurandum incaute r sine necessitate: ita nec per creaturas: quia cum quilibet creatura sit op̄ diuinū: qui iurat p creaturā iurat per deum. **Sequit. p. Sit autem sermo vester est est: non non. Simpliciter affirmando veritatem r negando falsitatem: r patet qz loquitur in communimodo loquendi inter homines per hoc qz dicit. **Sermo vī rē. Secus autem est in casu vbi requiritur veritas a superiori p iuramētū quod autem subditur. q. Quod autem his abundantiū est a malo est. quia semper est ibi malum culpe ex pte iurātis qñ iurat sine necessitate vt dicit: est at iurēt in necessitate requisitū tūc sp̄ ē ibi malū pene a parte requirētis: qz ex infirmitate humana que ē quedā pena generi humano inflicta: procedit qz hoies nō cre dūt sibi mutuo simplici verbo absqz iuramento. Similiter ex parte requirētis aliqñ est ibi malū culpe: quā d. f. requirit iuramentum sine necessitate. **Audistis. Hic consequenter ponit intellectum cuiusdā p̄cepti iudicialis. Errabant enim ibidem iudei credentes qz vindicta esset p̄ter se appetenda hoc est falsum: quia velle penā alicuius absolute non potest hie ratio nem boni: sed solum in q̄tū appetitur p̄ter aliud. f. p̄ter ordinem iusticie seruandum: vel p̄pter illius correptionem qui deliquit: vel p̄pter terrores alioz vt videntes talem puniri a malis coercentur v! p̄pter aliquod bñdī. **Abi ergo nullum bonū tale expe na alicuius estimat euenire: sed magis timeēt de scandalo vel de maiori malo suscitando: tūc tenetur hō desistere a vindicta querenda: r hoc est necessitate: si at citra talem casum desistat a vindicta querenda: est supererogationis: r q̄tū ad vtrūqz dicit.**********

Ego aut dico vobis non resistere malo. **I**stod non resistere in aliquo casu est preceptum: et in aliquo consilio: ut visum est: et aliquando non resistere est malum quoniam. sicut per b. daret audacia malis hominibus simpliciter opponenda: et potest eorum malicia sine piculo occurrere. **E**t si quis te percussit in dextera, et si in illo casu in quo ex resistencia surgeret malum malum tunc dicitur bene animi preparatum ad sustinendum maius malum sibi illatum: quod ex resistencia sua suscitaret maius scandalum et magis malum. **E**xemplum habemus in hoc quod ecclesia non repetit decimas in terris quibus non conseruauerit vari propter scandalum euitandum: unde per legitur lesione talis damni ad euitandum piculum maioris mali: et si hoc facit ecclesia: multo fortius dicitur hoc facere vna singularis persona.

Et eodem modo intelligendum est quod sequitur. **E**t si quis vult tecum in iudicio contendere. **S**icut aliud verbum quod sequitur. **E**t quicumque angariauerit te. **I**n casu autem ubi non occurrit tale malum: sic sustinere non est necessitatis: sed aliquando est superrogationis et in aliquo casu est malum: ut in predictis est determinatum. **1.** **Q**ui autem petit a te da illi. **S**ed enim petenti dandum est: quod vari dicitur res vel verbum per quod dicitur Augustinus: quod si iuste petit non dicitur sibi deueniatur quod petit si autem irrationabiliter petit dandum est verbum: concedo cum de irrationabilitate sue petitionis. **D**octrina enim est quod danda sunt bonum. unde Augustinus exponens hoc verbum dicitur: tunc enim melius aliquid dabis: cum iniuste petente corrueris: et eodem modo exponitur quod dicitur subdit. **2.** **E**t volenti a te mutuari etc. mutuo dicitur si rationabiliter petit: vel ratione reddendo si irrationabiliter petit. **3.** **A**udistis. **H**ic dat intellectum precepti de dilectione: primum super quod fundat lex in quantum ordinat ad primum quod in precepto charitatis tota lex pendet et probetur. **I**n hoc autem precepto iudei errabant: et hoc enim quod preceptum est leui. xix. **D**iliges amicum tuum sicut teipsum: arguebat a proprio sensu quod debebat odire inimicum: sed hoc est falsum: quod ois homo ex charitate diligendus est in quantum ad imaginem dei creatus est: et capax ipsius pro cognitione et amore. **A**micitia enim charitatis fundat super communicationem superne beatitudinis: et ideo ois creatura intellectualis que in actu vel potentia est beata: est ex charitate diligenda. **M**ali autem homines quod diu sunt in via: sunt in potentia veniendi ad beatitudinem: et ideo eorum malicia sit odiosa: ipsa tamen natura possibilis beatificari est diligenda: et quod dicit saluator. **a.** **D**iligite inimicos vestros. **b**ona. sicut gratia et gloria optata: mala vero non sunt eis optata nisi in quadam generalitate: in quantum valent ad eorum salutem quod soli deo est notus quia oibus alijs potest homo bene vel mali vti: et ideo circa hoc non est determinate aliquid petendum. **S**equitur. **b.** **B**enefacite. **b**enefacere est effectus dilectionis. et ideo si sicut tenemur diligere inimicos quantum ad bona gratia et gloria: tenemur in effectum salutem eorum non debito et possibili procurare. **c.** **E**t orate pro sequentibus. **o**portet ad eis se habere bona gratia et gloria. **A**lia autem bona in speciali optare vel facere non est necessitatis sed superrogationis. **A**d predicta autem facienda etiam inimicis horum nos exemplo dicit. **d.** **Q**ui solem suum ori facit etc. **B**eneficia enim contra non subtrahit malis hominibus: quod tamen in quantum in eis est inimicatur.

poculo: dicitur pro dicitur. **E**go aut dico vobis non resistere malo sed si quis te percussit in dextera maxilla tua: probe illi et altera: et ei qui vult tecum in iudicio contendere tunicam tuam tolle: dimitte ei et pallium: et quicumque te angariauerit mille passus: vade cum illo: et alia duo. **Q**ui autem petit a te da ei: et volenti mutuari a te. **n**e auertaris. **A**udistis quod dicitur est: diliges primum tuum: et odio habebis inimicum tuum. **E**go aut dico vobis diligite inimicos vestros: bene

Arguit autem hoc exemplo gentiliu infidelium: qui suos amicos diligunt et eis benefaciunt: si ergo supra ipsos mercedem beatitudinis volumus habere: debemus plus propter deum facere dilectionis et ad inimicos extendendo modo predicto. et hoc est quod dicitur in fine. **e.** **E**stote ergo perfecti: legem scilicet euangelicam que

est lex amoris proseruando ut sit perfectus. **S**icut propter celestis etc. qui beneficia largit et malis hominibus: ita quod propter eorum malicia non deferre beneficentiam circa ipsos: ita nec nos circa inimicos modo tamen predicto intelligendo: quod aliquando est necessitatis aliquando superrogationis.

facite his qui oderunt vos: et orate pro persequentibus calumniantibus vos: ut sitis filii patris vestri qui in celis est: quod soles suum oriri facit super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. **S**i enim diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis? **M**onne et publicani hoc faciunt? **E**t si salutaueritis fratres vestros tantum: quid amplius facitis? **M**onne et ethnici hoc faciunt? **E**stote ergo vos perfecti: sicut et pater vester celestis perfectus est.

In ca. v. ubi dicitur in postilla. **P**rima ergo beatitudo dicitur paupertas spiritus etc.

Additio.

Circa hanc beatitudinem declarationem quodam scitis doctoribus tradunt etiam ad sensum spirituale pertinentiam que videtur ab iniuice discordare. **M**axime Augustinus in li. de sermone domini in monte attribuit beatitudines hic enumeratas donis spiritus sancti. **A**mbrosius autem super lucam attribuit beatitudines hic enumeratas quatuor virtutibus cardinalibus: et sic beatitudines huiusmodi non distinguere a virtutibus seu a donis quod videtur inueniens: cum quodam enumerant inter beatitudines que nec sunt virtutes nec dona sicut paupertas et lux. **S**acros Thomas vero in prima sede articulo primo in cor. q. secundus suas concordans adducit beatitudines distinguere a donis et virtutibus non sicut alij virtutes distincti ab eis. sed sicut actus distinguuntur ab habitibus. **E**t quod dona spiritus sancti eminentiora sunt virtutibus cardinalibus: circa quod Ambrosius exponens beatitudines turbis positas attribuit eas virtutibus cardinalibus. **A**ugustinus autem exponens beatitudines discipulis positas in monte tamque perfectioribus attribuit eas donis spiritus sancti. **C**onsequenter circa premissa que attribuit huiusmodi beatitudinibus videtur in se scolis aliquid dicitur. **A**mbrosius enim super lucam tenet huiusmodi premissa ad futuram beatitudinem pertinere. **A**ugustinus vero in sermone domini asserit ea ad presentem pertinere vitam. **C**hrystostomus vero in suis homelijs quodam dicit ad futuram pertinere vitam quodam vero ad presentem. **S**ecundus Thomas vero. q. eadem articulo. secundus in cor. q. concordans sanctorum sententias dicit quod spes future beatitudinis potest esse in nobis propter duo. primo propter aliquam preparationem ad futuram beatitudinem per modum meriti: secundo per quodam inchoationem future beatitudinis imperfectam ut in viris sanctis etiam in hac vita. **E**xemplificando dicit quod aliter habet spes fructificationis arboris: cum vireat frondibus: et aliter cum iam primordia fructuum incipiunt apparere. **A**nde in proposito ea que ponunt tanquam premia possunt intelligi vel ipsa beatitudo perfecta. et sic pertinet ad vitam futuram vel aliquam inchoatio beatitudinis: sicut est in viris sanctis etiam in hac vita: et sic pertinet ad presentem vitam. **M**axime regnum celorum ut dicit Augustinus potest intelligi perfecte sapientie imitatio sicut quod incipit in viris sanctis spiritus regnare. **P**ossessio et terre significat affectum bonum anime requiescentis per spem in stabilitate hereditatis eterne per terram significat. **C**onfolantur et in hac vita sancti: sancti spiritus qui participando. **S**aturantur etiam in vita illo cito dicitur dominus dicit. **L**ocus meus est ut faciam voluntatem patris

Euangelium

ma. In hac est vita psequitur hoies miam dei filij z purgato oculo metis p tonu intellect? ds qdamo p fide vide-ri pot. Silr z i hac vita q mot? suos pacificat ad silitudi- ne dei accedentes filij dei vocant: tñ bec oia pfecti? erūt in pna. Hec z multa alia ad hac mām ptenetia reperies no- tabiliter tradita in sancto **A**bo. pte. ij. q. alle.

In eo. ca. vbi dicit in postilla. Beati mundo corde zc.

Additio. Audicia cordis seu purificatio sequit fide verā si- cut effectus sequit suā cāz. Primum. n. pncipiū pu- rificationis cordis ē fides iuxta illud apli petri. Si de purificas corda eoz: act. xv. Mō g recte dicit q pmiū cō- uenies mūdīs cordz ē visio di enigmatica p fidei pnti put- gūt postillator: in q est vī variare modū sue expositionis in hac pte fm quē pnia h. pmissa referat ad alia vitā tātū meli? ergo videt dicitur z magi? ppe q mōi corde se il- liq? corda p verā fidē mundant seu purificat tales. n. de occult? z diuis supra modū cōem hūanū illustrat: iux illd Plurima supra sensū hois oīsa sūt tibi: ecd. iij. qb? ueni- enter addit pmiū cū dī. Qm ipi deū videbunt. h. n. b? n. talē mūdiciā p fidē fm quā nūc p speculū in enigmate de- um videt recte pmittit visio dei simplr q ē facie ad facie fm auctoritatē apli p ipm allegata. j. ad cor. xiiij. Mā sic mūdiciā oclī corpalis disponit ad clare vidēdū: sic mūdici- cia oclī intellectualis p fidē ad clarā dei visionem disponit.

In eo. ca. vbi dicit in postill. Bti q psecutōem patiūt zc.

Additio. Nulla videt facta mēto infra circa hāc bntitudinem de hoc q bmoī patietes letant sustineat psecutōem Mō. n. dicit. Bti q psecutionē patiunt letant seu gaudent: s solū bntificauit psecutionē patietes pp iusticiā vt pz infra. Illud est qd seqt. Gaudete z exultate zc. refer- tur ad sequitē bntitudinē q dī. Bti eritis cū maledixerit vob zc. Nec est ibi dī q talia tollerēt gaudent s exortat eos ad h vt gaudeat: vñ meli? vt h dicit fm scōm **A**bo. q. vbi. s. articulo. iij. in rōne ad. v. arg. q octaua bntitudo ē fir- mitas qdā oīm bntitudinū pdictaz. ac si dī. Bti q sic fir- mis se bnt ad pdictos act? bntitudinū: vt ab ipoz iusticia nō recedat pp psecutōes: z iō in repromittedo pmiū b? bntitudinis redit ad caput. s. q sic in pma bntitudo fuit re- promissio regnū celoz: sic z i hac octaua idē repromittit: vt intelligat hūc octauē bntitudinē oia pnia attribuit tan- qz oīm aliarū firmitatē habenti.

In eodem ca. vbi dicit in postilla. Et iō primo minor pe- na determinat: cum dicitur reus erit concilio.

Additio. In biblijs nris cōter hī sic. Dis q irascit frī suo reus erit iudicio: q aut dixerit fratri suo racha re? erit concilio: z sup talē lram vī fūdari glosa ordina- ria: z iūc sanctorz doctoz de hac materia loquentiū. An mirādū est. vñ postillator habuit vt iste ordo trāsmutare- tur. Imponit. n. reū fore concilio ei q irascit z reū fore iudi- cio ei q dixerit racha: qd vī nullū bre fundamentū i lra. Circa intellectū tñ hui? triplicis visticōis quā saluator nō hic posuit plures sunt z diuerse tā scōz qz alioz expo- nentiū sicut put i glo. possent hī: salua tñ sp scōz z docto- rū reuerentia: iste passus alit pot exponi. Ad cui? euiden- tiā sciendū q hoc dictū racha ē hebraicū vt hiero. dicit: z idē significat q vacuū. Et pot dupl? itelligi. Anomō idē dicit q hō vacu? q ad cerebrū vel intellectū: z sic vt chy- lo. dicit. qz tñ ad sensum verbi idē est dicere fatue z racha alio mō pot intelligi de vacuitate seu inopia tpalū facul- tatiū. Et isto mō accipit iudi. xj. vbi legit. Congregatiqz se- pte vīri inopes. vñ vbi trāslatio nra hz inopes: hebraica veritas hz requir: qd est plurale b? nois singularis racha: z isto mō intelligēdo nō ē vocabulū pumeliosum. possi- bile. n. ē loiem ee inopē sine aliq vicio seu culpa sui. Prio- at mō intelligēdo idē ē qd stult? seu fatū? qd ē manifeste pumeliosū seu quiciatiū. Et recte q racha dixerit frī suo reus est concilio. hoc ē redit? congregatio iudiciū ad cra- minādū seu in qredū p circūstātiās facti q pdictoz mo-

toz intelligendū sit vbi pdictū: si primo vt punia ē: si vero scōo vt libere ē. An i bac triplici distincōe salua- tor nō nobis oñdit q iusticia euāgelica abundantior: dz esse in bis q comittit in primū pl? q iusticia phariseo- rū in tribus. primo in hoc q reatus iniuriā facti sic homiade equipret reatu ei? q occidit tātū ex. pposito cordis. An sicut fm phariseos q occiderit reus erit iu- dicio sic fm euāgelū: Dis q irascit fratri suo re? erit iudicio. scōm qz cū qs vba pferit. pno q pnt itelligi ad pumeliā dicta: s; beant aliū intellectū q pnt itelligi si- ne iniuria: nīlomin? in qreda seu examināda sē: z iō. Qui dixerit racha re? erit concilio. s. ad examinādū quō- debeat itelligi. terciū q dixerit vba manifeste pume- liosa: vt Fatue reus erit gebenne ignis: in q oñdit ma- gna excellētia euāgelice iusticie respectu pharisaice. Illi. n. in talibus verbis pdenābat saltē ad mortē vel grauē penā. Saluator vō in qzū charitatis triant cog- cōdēnat in gebennā ignis que est maxima et noua cō- demnatio et. ppe euāgelica: sicut et regnū celoz ē ma- xima z noua repromissio euāgelica. Pena. n. ignis et nī gebenne sicut z premiū regnū celoz in antiqz docu- mentis minime inuenit ita clare traditū.

Replica.

In ca. v. vbi agit de bntitudinibus spālī: cū dī. Beati mundo corde. postillator dicit q mūdici- cie cordis pro pmo repromittit visio dei per fi- dē enigmaticam in presenti z per aspectū facialez bea- tificam in futuro. Burg. putat contrariū huius temō- strare z arguit sic fides est pncipiū pncipiū cordis mūdiciā: igitur non sequitur eam tanqz repromissa: an- tecedens patz p illd petri actu. xv. Fide purificas cor- da eorum. Sed istud argumentum potius videtur tē- tatiuum qz demonstratio. quia laborat in equiuocis. Nam purificatio allegata fuit spiritus sancti infusio in signo visibili: et fuit fidei precedentis testimonium vt clare habetur ex littera allegata: fides autem per illaz purificatiōem confirmatam pcecessit illam purifica- tiōem non vt purificatiōis pncipiū: sed solum vt tempore pnoz. Non autem omne pzius tempore est pncipiū z causa posterioris: illa autem fides sic pnoz tpe purificatiōe hic allegata habuit suam mun- diciam cordis pncipiū tanqz bntitudinē d qua hic sermo: cui mūdiciā illa visio per fidem repromittit. Nam si est fides formata necessario psumponit suam formam tanqz pncipiū que est dicta mūdiciā: qd sic patet: Nam fm aplm christus per fidem habitat in cordibus nostris: non autem habitat in cordib? subdi- tis peccatis. igitur requirit cordis mūdiciam: non vt sit illius purificatiōis pncipiū: sed vt ab huiusmodi purificatiōe sumat precedentis purificatiōis testio- niū: secus est de fide informi per quam christus non inhabitat: in paruulis enim baptizatis mūdiciā ab originali pcedit fidem formatam. Hec igitur fides pcedit purificatiōem per Burgē. allegatam: bec resolutio materie patet si auctoritas p Burgē. crunca- tim allegata debite videatur. Dicit enim Petrus vbi. Elegit deos per os meum gentes audire euāgelium et credere. Ecce fides ex auditu et mūdiciā cordis p christi inhabitatione per fidem pncipiū: quā mūdiciā ipsa fides sequitur tanqz repromissa vt visio dei enigmatica prout dicit postillator: et sequitur in loco allegato: Et qui nouit corda deus testimonium perbi- buit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis: z nībil discernit inter nos et illos fide purificans corda eozū. Et quibus patet fidem incipientium pcedere fidem perfectozum: et claritatem vel mūdiciam cordis in- cipientium pcedere illam purificatiōem pfectozū: sunt enim gradus bmoī virtutibus iuxta status inci- pientū proficientium z pfectozū: etiā sunt gradus illu- minatiōnū hierarchicarū z tetrarchicarū: ideo in pscn- ti mūdo cordi pmittitur illustratio visionis enigmati- ce que p fidem est mūdiciā cordi clarior: mūdiciā mō-

clarissima et hoc si in hac vita ponit clarissima et in futuro secundum gradum suum recipiunt mundis cordibus visio facilis nec in hoc modo deinde postulat. recedit a modo communi sui expositionis: quod quibus repromissa noue legis referat ad futurum: tamen repromissa per gustationem non excludit: et ita resoluit hanc mentem sicut et hoc / mas concordato dicta factorum doctorum putat. Hunc enim allegat circa primum hunc capitulum.

In eo. c. ubi dicitur: Hic qui persecutionem patienter et postulatorem addit per modum glorie tantum: quod si cum tristitia et difficultate plus videtur ad virtutem fortitudinis quam ad beatitudinem pertinere. Circa quod roneabiliter additur

Attēditē ne iusticiā vram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cuius facis elemosinam: noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. **T**e autem facies

arguit Burg. arguentium suum consuetum: hereticis modis familiare dicens. Letantur enim in ista: quod dicitur. Et ut postillator non habeat viam euadendi illud quod sequitur: Gaudeat et exultate. Burg. exponit de hortatione christi non de leticia passorum: quod dicere modicum valz: quod illa est hortatio non de respectu ad actum sed ad primum primum: unde si bicitra non exprimitur: tamen bicitra ex alio passu scriptur: quod letatē pati pertinet ad hanc beatitudinem: quod dicitur actu. v. Hanc apli gaudentes. etiam si detemus distinguere beatitudines a donis et virtutibus: sicut actum excellētiam putat doctores cōter distinguunt: dicentes quod virtutis actus sunt modus humano: beatitudinis autem modus superhumanus: quod bicitra sit gaudens: tunc quod agone pati est modus humanus: per omnes virtutes actus non beatitudinis.

In eo. ca. ubi dicitur. Qui irascitur fratri suo etc. Postillator attendens variam sanctorum et aliorum in hac parte expositionem posuit suam: ut esset intelligibilior transposuit tenas et roneabili ordine in quo puto eum non esse reprehensibile: Hunc enim huato ordine penam ponit aliam expositionem satis compe tentem: utrobique est eadem veritas sicut cum diuersa tamen applicatione.

Capitulum. vi.

Attēditē ne iusticiā vram etc. Postquam saluator regulauit huius operationem: hic regulat ipsam affectum: et primo respectu dei: secundo respectu proximi: ibi. ca. sequitur. Nolite. Prima in duas: quod primo regulat affectionem hominis excludendo ab operibus eius intentionem vane glorie: secundo sollicitudinem auaricie ibi. Nolite thesaurizare. Prima in duas: quod primo dat intentionem suam generali: secundo applicat magis specialiter. Cuius facis elemosinam. Circa primam partem aduertendum quod sicut dicitur per b. et b. non contingit vno modo: malum autem omnifariam: quod ad hanc actum humanum sit bonum? requirit bonitas generis et circumstantiarum. s. reddit malum? ex quolibet defectu istorum: et ideo non sufficit quod actio sit bona de genere: s. requirit quod fiat recta intentione. Bonitas enim finis est circumstantia principalis: et ideo operum quantumcumque bonum in genere: si fiat intentione vane glorie redditur malum: per quod dicit saluator. a. Attēditē. i. diligenter considerate. b. Ne iusticiam vram. i. opera bona de genere quantumcumque fuerit illa: quod omnia continent sub iusticia generaliter dicta. c. Faciatis coram hominibus etc. gloriā. s. et laudem humanam ex talibus. credo. Per hoc autem non prohibet quod opera bona fiat coram hominibus ad primorum edificationem et dei gloriam: quod est bonum et meritum: ut. s. dicitur. s. quod huiusmodi imperfectis quod est facili in vanam gloriam efferunt: ideo consumit eorum bona opera occultata: supra autem loquens placet quod sit in statu perfectionis: per quod non est estimandum quod de facili se

ranē in vanā gloriā: ideo dicit eorum operum publico fidei ad aliorum edificationem. Sic luceat lux vestra: ut. s. dicitur. Aliquid enim bonum est consulendum viris perfectis: de quorum securitate confiditur quod non est consulendum imperfectis et parulis de quorum debilitate timeat. e. Amen dico vobis. i. firmiter et fide

te elemosinam: nesciat sinistra tua quod faciat dextera tua ut sit elemosina tua in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.

ut assero. f. Re ceperunt mercedem suam. Et quo. n. intentione fertur ad homines tamen: non est aliquid a deo iuste expectandum. d. Cui ergo etc. hic applicat in specialiter: et primo excludit intentionem vane glorie ab operibus. secundo ab actibus latricibus. Et cum oratis. tercio ab operibus. Cuius facis elemosinam. Dicitur huiusmodi. Cuius facis elemosinam noli tuba canere ante te ad laudem hominum manifestare. Ad

cuius intellectum sciendum quod apud iudeos videbant tubis sicut apud catholicos campanis: et ideo sicut videmus quod in aliquibus locis pulsatur campana per elemosinam recipienda ita apud iudeos ad hanc faciendam videbatur tuba: sicut hypocrite non faciebant hoc principaliter propter pauperum vocationem: sed magis ad vana ostentationem: ut patet in littera: cum dicitur. Et honorificentur etc. Rationem autem prohibitionis subdit: Amen dico vobis receperunt mercedem: modus autem convenientem faciendi elemosinam subdit: cui dicitur. g. Te autem faciente etc. modus loquendi est quasi aliquid sit secreta: per hoc immensum quod talia sunt facienda propter deum tamen: unde subditur. h. Et pater tuus etc. quod est operum creationem: et iustorum per gratiam adoptionem. i. Qui videt in abscondito. quod ipse solus videt intentionem cordium: Reddet tibi. k. Et cum oratis. h. non excludit idebitum modum circa actum latricum. Hinc actus latricum: actus cordium est oratio: et ideo quod de ipsa huiusmodi de aliis actibus latricum intelligitur. Ideo circa orationem primo excludit in debitum orandi modum: secundo excludit modum debitum: ibi. Sic autem orabitis. Prima in duas: quia primo ab actu orandi excludit vane glorie intentionem. et secundo quorundam gentilium errorem: ibi. Orantes autem. Ad euentiam prime partis considerandum quod duplex est oratio: quedam publica: que fit a ministris ecclesie: et ista non debet fieri in occulto: sed magis in palam in loco communi. s. ecclesia coram populo: quia pro tota communitate offertur: et ideo populus in hoc conformare se debet ministris ecclesie ipsam deum deprecando sicut modum congruum et sibi possibile. Non possent autem in hoc se ministris ecclesie conformare: nisi si predicta oratio ministrorum ecclesie fieret in publico predicto modo: unde de tali oratione non loquitur hic saluator. Alia est oratio priuata: et talis magis debet fieri in secreto duplici de causa: quia oratio est eleuatio mentis in deum mens autem humana citius et melius eleuatur in deum quam in secreto loco homo constituitur: et a tumultibus aliorum separatur. alia causa est ad euitationem vane glorie que de facili in surgit quando oratio in publico fit: et hoc est quod dicit saluator. Cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare. dicit Stantes. ut magis appareant ex modo se habebat. In synagogis et in angulis platearum. et ratione loci quia synagoga est locus communis ubi conueniebant iudei ad audiendum verbum dei: vel aliqua ratione hominum: et ad synagoga est con et goge quod est populus: quod ibi conueniebant populus Et in angulis platearum. platee iste dicebatur atria quod erat prope templum ubi conueniebant homines ad orandum vel ad audiendum doctores: et ideo erat locus communis. Consequenter ostendit debitum modum orandi: cum dicit:

Euangelium

A Tu autē cū oraueris rē. i. locū secretū. **b** Et clauso ostio. ne veniat multitudo impediēs elevationē mētis in deū: r. mouens ad elationē mentis. **c** Ora prēm rē. Et p̄tra. **d** Orātes autē. h̄ excludit errorē gentiliū circa ordē. credebāt. n. qdā gentiles q̄ vocabant ethnici: q̄ ex multiplicatione v̄bor̄ cōpositoꝝ in oratiōe aliquid manifestaret ipsi deo qd̄ prius eēt sibi ignotū: r. p̄ns mutaret ad aliqd̄ agendū q̄ prius volabat d̄riū. **e** Trun q̄ illor̄ ē errorē: q̄ in deo nulla cadit mutatio vel ignozantia. Hūc autē errorē excludit saluator dicens. **d** Orantes autē rē. ex quo p̄ q̄ nō p̄hibet multiplicatiōe verbor̄ absolutes: s̄ ad illā intentionē quā hebāt ethnici que est dicta. et hoc est quod subdit. **e** Putant em̄ rē. Pnt̄ tñ multiplicari verba in ordē duplici de causa. **Ana** ē vt p̄ significatiōe v̄bor̄ diuotoꝝ aim̄ meli⁹ cleuetur in deū. **Alia** cā ē vt in deū eleuet nō solū mente sed et corporali voce: s̄m̄ illd̄ p̄. **Co** meū r. caro mea exultauit in deū v̄m̄: nō tñ pot̄ dari ibi regula certa: s̄ d̄ bō talibus verbis vt in ordē q̄tū p̄cipit bō q̄ faciāt ad deuotiōis exaltationē: s̄ autē econtrario p̄cipiat q̄ multiplicatiō v̄bor̄ distrahāt mentē eius d̄ cessare a verbis: r. orare deum affectibus mētis. **Doc** tñ intelligendū ē i ordē priuata vt d̄c̄m̄ ē: q̄ orō publica d̄z eēt in verbis vt possēt p̄cipi ab alijs. **sc̄d̄**. **f** Scit. n. p̄ rē. h̄ addit ad excludendū illos gentiliū falsū intellectū h̄z quē putabāt aliqd̄ deo nonificari d̄ nouo: q̄ oīa fat ab eterno. Sed q̄n̄ quare oratur d̄s ex q̄ ordē nihil sibi manifestat: nec anim⁹ eēt in aliquo mutari: r. iō v̄ q̄ frustra orat. **Dicēdū** q̄ p̄destinatio diuina est preparatio gratie in p̄nti r. glie in futuro: r. iō cū sit eterna sicut ab eterno p̄destinauit aliqd̄ ad beatitudinem: ita p̄ordinauit modū p̄ quē daret sibi illā beatitudinē. **f** p̄ merita sua r. ordē: r. iō nō frustra orat deū q̄ ordē est illud p̄ qd̄ ex ordinatione diuina d̄z p̄sed̄ gr̄az r. gloria: r. eadē ē rō d̄ oib⁹ alijs bōis: q̄ cadūt sub ordie diuine p̄destinatiois. **g** Sic q̄ vos orabit. h̄ vocz saluator mo dū orādi p̄uenitissimū. **Ad** e⁹ intellectū sciendū q̄ orō h̄z damasce. ē petitiō decētū a deo. In hac at ordē exprimit̄ q̄d̄ decet hominem petere a deo: r. q̄d̄ decet deū dare homini. **s̄m̄** ordinatissime h̄ describit. **Q** illd̄ qd̄ maxie desiderari d̄z ab homine r. peti a deo p̄ ponit: r. qd̄ d̄z peti sc̄d̄ano i sc̄do loco: r. sic p̄nt̄ vsq̄ i finē. **Illud** at qd̄ primo cadit in appetitū hoīs ē beatitudo. sc̄do illd̄ p̄ qd̄ hō beatitudinē p̄sequit̄: r. illud sc̄do peti ibi. **Fiat** voluntas tua. **Circa** p̄mū p̄siderandū q̄ beatitudo dupl̄r d̄r. **Anomō** obiectiue. s̄. ipa bonitas diuina in seip̄a: p̄ cui⁹ fruitionē efficiuntur bti: r. iō bonitate ipsam diuinā p̄ oib⁹ amare d̄m̄: r. p̄ns gl̄iam ei⁹ r. honorē p̄ oib⁹ desiderare. **Et** hoc ē qd̄ petim⁹ i p̄ma ordē: est d̄r **p̄nt̄** q̄ es i celis sc̄tificet nomen tuū. **D̄. n.** **b** P̄ oim̄ generalit̄ rōe creatiōis. **Addit** i. **U** r. q̄ ē p̄ sp̄ali iusto rū p̄ gr̄az ad op̄tōis. **k** Qui es i cel. q̄z sit i oib⁹ p̄ eēt n̄ā p̄ntiā r. potētia: ē tñ sp̄ali mō i iust̄ p̄ gr̄az: tñ sp̄ali sic excellētia ei⁹ reluceat i bti p̄ gl̄iam. **Sc̄tificet** no. tu. **p̄nt̄** p̄m̄: q̄ aliq̄ sc̄tas ei⁹ d̄ nouo accrescat: q̄ h̄ ē imposibile: s̄ q̄ sc̄tas q̄ ei⁹ eternalit̄ inest reluceat apl̄i in creaturis r. primo r. principalit̄ q̄rat i opib⁹ b̄ianis: s̄m̄ q̄ dicit apl̄s p̄ma ad cor. r. **O**īa i gl̄iam dei facite. **Alia** ē beatitudo deā formalit̄ q̄ ē act⁹ vltimate r. p̄fecte p̄iūgēs nos deo. **f** visio r. fructio. **Et** illud ē qd̄ sc̄do loco petim⁹ a deo: vt. **f** i. mus p̄cipies sue bōitatis: qd̄ sit in visioe b̄t̄: r. h̄ petim⁹ cū dicim⁹. **m** **A**dueniat reg. tu. **Et** d̄n̄ d̄r adueniat q̄ nō possum⁹ ad eū venire p̄ gr̄am r. gl̄iam nisi ip̄e p̄mo ve-

Tu autē cum oraueris in tra in cubiculum tuum: et clauso ostio ora patrē tuū in abscondito: et pater tu⁹ qui videt in abscondito red det tibi. Orantes autē nolite multū loqui: sicut ethnici faciunt. Putant enī q̄ in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimi-

niat ad nos. Aug. sup̄ Jobanē. **Ille** n. venit quē gra dei p̄uenit. r. iob. vj. **Nemo** p̄t venire ad me nisi p̄r qui inuit me traxerit eū. **n** **Regnū** tu. **Beatitudo** n. ceter na b̄n̄ d̄r regnū: q̄ ibi b̄ p̄lea r. p̄fecta copia oim̄ bono rū. **o** **Fiat** volū. tua. **h̄ p̄nt̄** peti illud p̄ qd̄ possum⁹

lari eis. **Sic** enī p̄r vt qd̄ op⁹ sit vob: anq̄ petatis eū. **Sic** q̄ vos orabit. **p̄nt̄** noster q̄ es in celis: sanctificetur nomen tuū. **A**dueniat regnum tuum. **Fiat** voluntas tua: sicut in celo r. in terra. **P**anem nostrum super substantialē da nobis hodie: r. dimitte

beatitudinē cōseq̄
Et hoc d̄r dupl̄r
vnomō directe
r. p̄ se alio modo
indirecte q̄s p̄ ac
cibēs cuiusmōi
est remotio im
pedimenti: sed̄z
ponit̄ ibi. **Et** d̄
mittē nob. **Ad**
huc p̄ma i du
as: q̄ ad affectu
tionē beatitudinis
fac̄ aliqd̄ dupl̄r
vnomō p̄cipia
literalit̄ q̄s
instrumentalit̄
sc̄dm̄ ponit̄ ibi.

Panē n̄m. **Illud** at p̄ qd̄ principalit̄ p̄sequimur beatitudinē: est impletio voluntatis diuine p̄ sanctā opationē r. q̄z frequenter voluntas ei⁹ ē nobis incognita: r. q̄n̄ cognoscat̄ ad huc sum⁹ im potentes r. p̄gri ad implendū: iō tercio petimus. **o** **Fiat** voluntas tua rē. i. in sp̄it̄ nobis d̄tū r. p̄positū ad implēdi tuū b̄n̄placitū. **Addit** tur autē. **p** **Sicut** i celo r. in terra. **Be**. n. q̄ s̄ i celo. q̄z sunt p̄iuncti immediate regule diuine: iō nō p̄nt̄ t̄ficere nec deuiare a diuina voluntate. **Et** iō nos q̄ sum⁹ i via q̄ nō sum⁹ sic p̄iuncti petimus vt diuina gra hoc suppleat in nobis: tenendo voluntatē nostram in p̄formitate ad suam in opib⁹ n̄ris: sicut p̄formant̄ illi q̄ s̄m̄ i celis. **q** **Panē** nostrū. **hic** petitur illud p̄ qd̄ instrumentalit̄ ducimur ad beatitudinē. **Et** hoc accipit̄ dupliciter. **Anomō** p̄nt̄ aliqd̄ est instrūm̄ ip̄i dei r. sic sacramenta ecclesie s̄ q̄dam instrumenta q̄b⁹ sc̄rificamur et ad beatitudinē ducimur. **vnde** dicuntur vasa gr̄e omnia autem sacramenta ordinantur ad sacramentū eucharisticū: quod petimus: quarto cum dicimus. **Panem** nostrum substantialē. **Dicitur** autē sup̄ substantialis: q̄z transcendit vitam corporalē et dat vitam eternam: **Jo**. vj. **Ego** sum panis viuus q̄ de celo descendi: quia manducauerit ex hoc panē viuet rē. **Et** petendo hoc sacramentū petimus omnia alia: q̄z ordinant̄ ad ip̄m: vt p̄z in. iij. sen. **Luc**. v. vocat cum panē quotidianū: q̄z quotidie ip̄m sumimus per ministrōs ecclesie: q̄z hoc sacramentū accipiūt p̄ se r. p̄ tota cōmunitate. **Aliomō** accipit̄ instrūm̄ ad cōsecutionē beatitudinis ex parte anime: et sic cum corpus sit instrūm̄ anime seu organū per p̄sequēs vita corporalis instrumentalit̄ facit ad p̄secutionis supernaturalis beatitudinis inq̄tum anima non exercet opera meritoria nisi in corpore: q̄z tps meriti durat tñ ad tempus huius vite. **Ad** vitā autē corporalē necessario requirit̄ sufficientia vitē r. hoc petit̄: cū d̄r. **Panē** n̄m rē. **Et** in hoc intelligunt̄ peti oīa vite necessaria. **r** **Et** dimitte nobis. **Hic** p̄nt̄ petitur id p̄ quod consequimur beatitudinē sicut p̄ remouens prohibēs. **Et** diuidit̄ i duas: q̄z primo facit qd̄ d̄m̄ ē: sc̄do reddit̄ rōnē cuiusdāz dicitur ibi. **Si** em̄ dimiseritis. **P**ama ad huc in tres: q̄z a beatitudine p̄sequēda primo p̄hibet nos p̄ctm̄ cōmissū: sc̄do peccatū de primo cōmittendū: et tercio illud qd̄ est ad utrunq̄ inclinatiū: sc̄du d̄z ponit̄ ibi. **Et** nos inducas. **tercium** ibi. **Sed** libera nos rē. **Illud** ergo quod primo r. principalit̄ impedit nos a consecutione beatitudinis est peccatum iam commissum: quia ad beatitudinē ingredi non possumus donec peccatum commissum sit totalit̄ dimissum: et q̄tum ad culpam r. q̄tum ad penam: r. ideo hanc dimissionē petimus quinto loco: cū dicim⁹. **Et** dimitte rē. **Addit** tur:

a Sicut et nos dimittit. **Et** hoc est regula nobis imposta: qd si volumus nobis dimitti peccata nostra: prius dimittimus peccata in fratrem. Ista tñ dimissio potest intelligi dupliciter. Uno modo quod ad offensa: et hoc est necessitas: qz tenemur oēs diligere ex charitate. Alio modo quod ad iniuriam: et hoc non est necessitas: sed sit super erogationis. Sicut enim pecunias ablata non tenetur quis auferenti dimittere: sed pertere potest misericordia sibi illata per recompensationem per misericordiam petere per ordinem iusticie. **b** Et nos nos. Secundo imprecatur nos a habitu die peccati quod fornicatoris dicitur: et hoc potest quod sumus positum in gaudiis tentationis: cui probabiliter timemus succumbere: et ideo sepe peccamus hoc a nobis amouere cum dicimus. **b** Et nos in ducas. **c** In tentatione. **Mō. n. peccamus** ut non tentemur: qz tentari non est malum: sed magis est ad virtutis exercitium quod virtute resistit: pro quod dicit ps. Proba me die et teta me. **Et** peccatum nei tentatione inducamur. **in** ab ipsa veniamur. **d** **S** libera. scio imperio nos illud quod inclinatum ad duo peccata: et hoc est sicut peccatum: qd est pena ex peccato per peccatis derelicta: et hoc malum per se et alia mala peccati vice iniquitatis peccati nos ad peccatum inducere. septimo peccatum amoueri et ab eis libera: cum dicimus: **L** libera nos. scilicet in fine. **e** **A**me. quod est debui optatum respectu peccati. **f** **S**i. n. dimiseritis. **H**ic recedit ratio cuiusdam dicti in peccata oratione i qua peccatione: ubi dicebat dimittite nobis debita nostra sicut et nos dimittimus: et per simia ex peccatis ibidem. **g** **C**u autem ieiunatis. **H**ic excludit intentionem vane glorie ab opibus pie dicentibus **C**u autem ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite. **D**i. n. hypocrita ab hypoco quod est sub et crisis quod est aurum: quod sub auro vel sub honestate exterioris conversationis habet absconditum plumbum falsitatis. scilicet **Tristes**. **I**sti. n. ostendunt quada faciem tristitiam ut simulet pie rigorem subdit. **i** **E**terminat. n. facies. **E**terminat est est et terminos ponere: et ideo illi facies exterminat: quod quada tristitia extra modum solitum aliorum demonstrat: ut religiosi per ceteris appareat. vel alii sicut sunt quique vnguentia ad decorandum faciem: quibus vnguentis mulieres ad simulandum pulchritudinem: ita sunt quibus vnguentis ad exterminandum peccati modo faciem: et forte talibus vnguentis ad simulandum penitentiam: sicut et trutinam talibus vnguentis ad extorquendum pecuniam per quod. **S**ubdit autem debitu modum ieiunandi: cum dicit **K** **C**u autem ieiunas vngue caput tuum. i. signa leticie percede. **L** alibi. n. vnguentis et lotione corporis vnguentis iudei in diebus solennibus et festiuis. **l** **N**o videaris habere ieiunans. i. ad gloriam hominum querenda. **m** **S**piritu tuo. **C**elesti. i. gloriam debes tamen querere in operibus tuis. **n** **Q**ui est in abscondito. quod de ipso vita non potest videri a nobis. sed sit pater vbiqz. cetera patet. **o** **N**olite thesaurizare. **H**ic excludit ab affectu hominis peccatum auaricie. **E**t diuidit in duas partes. quod primo ostendit in actu exteriori secundo in actu interiori. **So** dico vobis ne solici sitis.

nois debita nra: sicut et nos dimittimus debita vobis nris. Et nos iducas in tentatione. **H** libera nos a malo Amen. Si enim dimiseritis hoibus peccata eorum: dimittet et vobis peccata vestra. Si autem non dimiseritis hoibus neque vobis dimittet peccata vestra. **C**u autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes. **E**terminat. n. facies suas: ut pareant hoibus ieiunantes. **A**me dico vobis: quod receptorum mercedem suam. **C**u autem ieiunas: vngue caput tuum et faciem tuam laua: ne videar hoibus ieiunans: sed pater tuus

in tres partes rōes per quas excludit immoderatam aggregationem diuitiarum. scda ponit ibi. **U**bi thesaurus tuus. scia ibi. **N**emo potest duobus dominis servire. **D**ua ratio accipit ex defectu thesauri temporalis. **T**hesaurus. n. nihil aliud est quam aggregatio diuitiarum. **C**o gregant autem diuitie per sufficientiam vite beatitudinis thesauri ratio idebita recte inducit. **S**rius: quia reddit hoies insufficientissimum quod talis thesaurizatio est que fit ex auaricia et ex amore diuitiarum in se: ille autem que sic aggregat diuitias non auertens a se vitia que inducit miseriam vitam et dimittit eas putrefieri. **E**t ideo dicit bier. i. epla ad paulinum. **A**ntiquo tempore: **Q**uaro dicit tamen quod bier quod non bier: et tale modum thesaurizandi excludit saluator cum dicit. **N**olite thesaurizare thesauros in terra ubi erugo et tinea demolitur. **P**er **E**ru go. i. eris rubigo. et in hoc tagit corruptio diuitiarum artificialium: ut auri et argenti et ceterorum metallorum. **q** **E**t tinea. **H**ic tagit corruptio diuitiarum naturalium: ut bladi et vini et vestimentorum et psillii. **r** **E**t ubi fures effodiunt. **H**oc dicit per lapides preciosos que si non possunt rubiginari. nec a vermibus corrodiunt: tamen sunt a latronibus tolli. **E**t predictis per que thesaurizatio que fit ex causis honestis non est immoderata a saluatore tamen illata: ut quod aliquis thesaurizat ad bona opera facienda: ut est constructio ecclesiarum: relictio pauperum et bonorum: vel propter republicam suam et similia. **s** **T**hesaurizate. **P**er hoc concludit excellentissimum modum thesaurizandi. quod bona temporalia et transitoria consummuntur in pios vsus: et sic commutantur in bona spiritualia: et eterna et per omnia in corruptibilia: et hoc est thesaurizatio in celo. et patet supra. **t** **U**bi est thesaurus tuus. **H**ic ponit scda ratio ad excludendum thesaurizationem immoderatam temporalium: et accipit ista ratio ex quodam effectu malo ipsius que est execratio mentis. **A**d talem enim thesaurizationem sequitur totalis conuersio mentis ad amorem diuitiarum: et hoc est quod dicit. **U**bi est thesaurus tuus. **A**d hanc conuersionem sequitur auersio a deo: et quod intellectus illuminaat per conuersionem ad deum: id ex tali auersione obtinebras. **E**t quia intellectus dirigit omnes alias potentias in suis actibus cum sit oculus hominis interioris ad hoc sequitur obtenebratio et obscuritas in oibus operibus humanis propter quod subdit. **v** **L**ucerna corporis tui. **M**etaphorica elocutio ac si diceret: sicut oculus corporalis diligit opera corporalia: quod dirigit pedem ad ambulandum: manus ad operandum: et sic de alijs: ita oculus mentis per intentionem rectam dirigit opera humana in quantum in eis est ratio boni moralis: et ideo dicit. **S**i oculus tuus fuerit simplex. i. interioris mentis recta. **y** **T**otum corpus tuum. i. congeries operationum. **z** **L**ucidum erit. i. sanctum et bonum: dum tamen opus sit licitum de genere. **a** **S**i autem oculus tuus fuerit nequam. i. intentio pueris et mala. **b** **T**otum corpus tuum tenebrosus erit. i. tota congeries operationum tuarum erit mala: etiam si actio sit de genere bona: sicut dare elemosynam mulierculæ: ut possit eam ad amorem illicitum attrahere est malissimum placet: propter maliciam intentionis puerse: propter quod subdit. **a** **S**i ergo lumē quod in te est tenebre sunt. i. si actio bona de genere que est quasi quoddam lumē efficitur mala propter

margin notes on the left edge of the page, containing smaller text and commentary.

Euangelium

defectus tētibōis bone. **b** **S**pe tenebre quāte erūt: q. v. multo magis: qz actio mala de genē q est quasi qdā tenebra: si tū buecūpūciat intentio mala ē multo deterior qz prima: vt si aliqz medet cū aliq: vt possit eoz pecunia furari. ois talis tenebrositas pcedit ex immoderata agregatione diuitiarū: ppter qd ē merito fugienda. **c** **N**emo pōt duobz rē. **E**dic pōt terciā rō qz illd ē merito fugiendū ab hoie per qd impedit obseqūm deo debitiū: ad qd obligat hō ex beneficio creatiōis: et ex alijs beneficijs: si redit p agregatiōz diuitiarū inordinatā. ergo rē. **M**inō at hō rōis declaratur: cū dī in littera **c** **N**emo pōt duobz dīs fūire. qd ē intelligēdū qn se dīz rē dīspat: nō subalternatim possit: sic ē in pposito: qz auaricia qd ē futus idoloz nō pōt stare cū obsequio diuino: r iō pcludit. **d** **N**ō potest deo fūire r mammonē **d** **M**amona. n. ligna syra no men ē diuitiarū: vō nōmē demōis q tentat d cupiditate diuitiaz: auarus autē q thesaurizat inordinate fuit vtrifqz r iō nō pōt sil deo fūire. **A**le autē qm pīs opibz diuitias expēdit: nō fuit diuitijs: s magis diuitie fūit sibi: quia eis vtiū sicut in istis ad opa vtiū: q: f m q dicit ambro. sup lucas. Sicut diuitie sunt impedimenta reprobis ita pbis sunt adiumenta virtutis: r iō talis pōt sil fūire deo r vti ipis. **e** **I**ō dico vobis rē. qz nō solū agregatō diuitiaz qm ad actū exteriorē deordinat hōis affectū: sed et sollicitudo ac qrdē deordinat: qm ad actū interiorē: nō pūr excludit sollicitudinem supflua circa talia acqreda: et diuidit in duas pres: qz primo facit qd dcm ē p qdā exēpla: r secdo p rōes ibi. **M**olite ergo. Circa p mū aduertēdū q duo sūt q requirunt ad sufficiētiā vite pntis. s. nūbrimentū: sine q hō nō pōt viuere absolute: r vestimētū: sine q nō pōt bñ viuere: r iō circa ista solet hō magis sollicitari. **P**rimo ergo excludit sollicitudinē circa vtrūqz in genera lit: scdo circa qdlibet p se sumptū in spālēibi. **R**espiciate volatilia. Circa primū aduertēdū q natura nō potuit puidere hōi de tegumento r defensione sicut puidit alijs aialibus: vtpote auibz dedit plumas ad coopimētū: vni quē r rostra ad defensionē: silt brutis aialibz pelles r pilos. p indumento: cornua r dētēs r hōiōi. p armis: qz i talibus nō ē nisi nā sensitiua q ē ad vniū determinata: r iō de talibz potuit eis puidere sufficiētiā nā. **L**dd at rōal nāe ē: q nō ē determinata ad vniū: s hz viā ad vspata r dīa: r iō nō potuit sibi sufficiētiā puidere nā q de se ē determinata ad vniū s loco b? hō hz intellectū p quē pōt cogitare diuersas artes r modos faciēdi sibi vestes r arma: r man? ad opandum talia: et iō oz hōiem de talibz sollicitari: qz tū hō rōnālis ē iō ista sollicitudo vō ē moderata s m regulā rōnis recte: r talē sollicitudinem nō excludit saluator: cū sit ps puidētie alt segrē q hō rētaret deū: si expectat ab eo seq oia necessaria omitterēdo qd vō fieri circa hoc viā bñana. Sed sollicitudo q hō pbibet ē deordinata r supflua p quā post pūit bōa spūalia: vt mag? videbit postea. **E** hō ē qd dīc h saluator. **f** **R**espiciat sitis. supflue. s. r inordinate de cibo r vestimētō: qz hoc nō ē necessariū qd pbat exēplo: qz corp? r aiam q se maiora beneficia dō dat nob sine sollicitudine nra: r ergo illa q se mīnoza vīz abū r vestimētū: dabit sine sollicitudine vīcū sollicitudinē moderata. **g** **R**espici

te volatilia. **E**dic pbat de vtroqz in spālē: pmo de cibo scdo de vestimētō: ibi. **Q**uis aut vniū cogitās. **P**rimū ondū p exēplū auiū: q nō scrūt neq metūt: r tū dīs sufficiētiā pascit illas: cū sollicitudine pueniētī sue nature: multo fort? hōiem sufficiētiā pascet cū sollicitudine pueniētī sue nature q est s m regulā ratiōis recte: ppter qd dīc. **b** **N**ōne vos mag? plur? est? illis. i. nā humana ē maiozis pōter? corā deo: qz aialia facta s ppter hoiez: sūms aut nobilior est his q se ad finē. **i** **Q**uis aut vstrū. **E**dic pbat de vestimētō: r ponit duplex exēplū. **P**rimū accipitur ex eo qd ē itra hōiem scz magnitudo corp? quā dē dat hōi sine sollicitudine sua: qd pz qz qstūm qz aliqz sollicitetur de augmentatione sua non pōt adtere ad staturam suam cubitū vniū: cum ergo vestimētum pperat maius vel minus hōi s m quātitatez corpālē: r qstitas datur ei sine sollicitudine sua: p cōsequēs r vestimētū pueniēs absq sollicitudine supflua. **E** hoc est quod concludit interrogatiue. **E**t de vestimentis rē. **S**ecundū exēplū accipitur ex eo quod ē extra hōiem. s. ex terrenascētibus: quod ponit: cū dicit. **k** **C**onsiderate lilia rē. sine sollicitudine cozz: et s m quātitatem suam a deo vestuntur: propter qd dicit. **l** **N**on laborant. s. ad orandum se. **m** **M**eq nent. i. silant ad faciendum sibi vestimētū et tamen optime vestuntur quod probat. **n** **Q**m nec salomon rē. i. licet fuerit rex potentissimus: vt patet. **ij.** **R**egum: tamen nō fuit ita bene vestitus: quia licet ars imitetur naturam: tamen opca artis non affequuntur perfectionem operum nature: et ideo tinctores pannozum nō possunt facere colorem ita virides sicut natura in terrenascētibus: ex hoc igitur concludit q deus sufficiētiā vestit hōiem absq sollicitudine supflua: propter quod dicit. **o** **S**i enim fenum agri quod hodie. i. in presenti. **p** **E**t cras incubanus mittitur. i. in futuro ponetur in furno: quia in aliquibus terris loco lignoz vtrūqz stipulis r talibus ad calefaciendum furnum. **q** **E**t aliter cubanus accipitur hie pro acervo in quo congregatur fenum desiccatur: quia ad modū furni seu monticuli eleuatur. **u** **E**t cras cubanus a diuo dicitur: r tū. **q** **D**eus sic vestit. fenu. **r** **I**psū sine sollicitudine sua. **r** **O**rtomagus vos modice fidei. s. sine sollicitudine supflua. **T**ocat eos qui nimis sollicitantur de talibus modice fidei qz ex defectu fidei procedit talis sollicitudo supflua non autem sollicitudo rationalis et moderata: sed magis in cluditur: quia sicut natura auium est predicto modo viuere et terrenascētium crescere: sic natura hominis est viuere s m dictamen recte rationis: ad quod sequitur ipm debere sollicitari sollicitudine moderata ad querendum ea que nō dedit sibi natura: vt vestes r arma et similia: vt pdictū est a **M**olite ergo solliciti eē. **l** **E**c excludit sollicitudinē supflua p rōnes duas: scdo ponitur ibi. **M**olite ergo. **P**rima accipitur ex pre diuine puidētie. **A**d cuius euidentiam pside rādum q aliqui dixerunt puidētiā diuinā esse

puenietī sue nature q est s m regulā ratiōis recte: ppter qd dīc. **b** **N**ōne vos mag? plur? est? illis. i. nā humana ē maiozis pōter? corā deo: qz aialia facta s ppter hoiez: sūms aut nobilior est his q se ad finē. **i** **Q**uis aut vstrū. **E**dic pbat de vestimētō: r ponit duplex exēplū. **P**rimū accipitur ex eo qd ē itra hōiem scz magnitudo corp? quā dē dat hōi sine sollicitudine sua: qd pz qz qstūm qz aliqz sollicitetur de augmentatione sua non pōt adtere ad staturam suam cubitū vniū: cum ergo vestimētum pperat maius vel minus hōi s m quātitatez corpālē: r qstitas datur ei sine sollicitudine sua: p cōsequēs r vestimētū pueniēs absq sollicitudine supflua. **E** hoc est quod concludit interrogatiue. **E**t de vestimentis rē. **S**ecundū exēplū accipitur ex eo quod ē extra hōiem. s. ex terrenascētibus: quod ponit: cū dicit. **k** **C**onsiderate lilia rē. sine sollicitudine cozz: et s m quātitatem suam a deo vestuntur: propter qd dicit. **l** **N**on laborant. s. ad orandum se. **m** **M**eq nent. i. silant ad faciendum sibi vestimētū et tamen optime vestuntur quod probat. **n** **Q**m nec salomon rē. i. licet fuerit rex potentissimus: vt patet. **ij.** **R**egum: tamen nō fuit ita bene vestitus: quia licet ars imitetur naturam: tamen opca artis non affequuntur perfectionem operum nature: et ideo tinctores pannozum nō possunt facere colorem ita virides sicut natura in terrenascētibus: ex hoc igitur concludit q deus sufficiētiā vestit hōiem absq sollicitudine supflua: propter quod dicit. **o** **S**i enim fenum agri quod hodie. i. in presenti. **p** **E**t cras incubanus mittitur. i. in futuro ponetur in furno: quia in aliquibus terris loco lignoz vtrūqz stipulis r talibus ad calefaciendum furnum. **q** **E**t aliter cubanus accipitur hie pro acervo in quo congregatur fenum desiccatur: quia ad modū furni seu monticuli eleuatur. **u** **E**t cras cubanus a diuo dicitur: r tū. **q** **D**eus sic vestit. fenu. **r** **I**psū sine sollicitudine sua. **r** **O**rtomagus vos modice fidei. s. sine sollicitudine supflua. **T**ocat eos qui nimis sollicitantur de talibus modice fidei qz ex defectu fidei procedit talis sollicitudo supflua non autem sollicitudo rationalis et moderata: sed magis in cluditur: quia sicut natura auium est predicto modo viuere et terrenascētium crescere: sic natura hominis est viuere s m dictamen recte rationis: ad quod sequitur ipm debere sollicitari sollicitudine moderata ad querendum ea que nō dedit sibi natura: vt vestes r arma et similia: vt pdictū est a **M**olite ergo solliciti eē. **l** **E**c excludit sollicitudinē supflua p rōnes duas: scdo ponitur ibi. **M**olite ergo. **P**rima accipitur ex pre diuine puidētie. **A**d cuius euidentiam pside rādum q aliqui dixerunt puidētiā diuinā esse

Mathei

tam circa superiora et circa actus humanos in quibus persona de
 Job. xxij. Circa cardines celi pabulabat nec infra pcedat
 Et ex hoc dicebat quod homo circa necessaria vite debebat in
 sollicitari: et hoc est quod dicit. c. **Beatus**. n. oia gentes
 inquit. i. gentes diuinam prudentiam circa actus humanos
 negantes: circa
 talia in modum
 te sollicitant: sicut
 vos nolite sic di
 cere. b. **Quid**
 manducabimus
 et. **Mo**. q. n. de
 at homo sollicitari
 moderate: sicut in
 redit excludere
 sollicitudinem in
 moderatam: quod p
 cedit ex generaliter
 errore: id est sequitur.

Sci. n. p. a. f.
 vi. i. diuina puidē
 tia se extendit ad
 oia quibus mi
 nima: et per omnes
 circa ea quod sunt
 mini necessaria
 et sic fueritibus
 sibi talia sufficiē
 ter ministrabit:
 propter quod dicitur.

Qu. n. p. a. f.
 vi. i. diuina puidē
 tia se extendit ad
 oia quibus mi
 nima: et per omnes
 circa ea quod sunt
 mini necessaria
 et sic fueritibus
 sibi talia sufficiē
 ter ministrabit:
 propter quod dicitur.

Qu. n. p. a. f.
 vi. i. diuina puidē
 tia se extendit ad
 oia quibus mi
 nima: et per omnes
 circa ea quod sunt
 mini necessaria
 et sic fueritibus
 sibi talia sufficiē
 ter ministrabit:
 propter quod dicitur.

**quod manducabimus: aut quod
 bibemus: aut quo opiemur:**
hec. n. oia gētes iqrūt: scit
.n. p. v. q. z. his oibz indige
tis. Querite ergo primum
regnū dei et iusticiam eius:
et hec oia adijcientur vob.
Molite ergo solliciti esse in
crastinū. Crastinus. n. di
es solliciti erit sibi ipsi. Suf
ficit diei malicia sua.

Capitulum. vij.
**Molite iudicare et nō
 iudicabimini: nolite
 condemnare et non iudica**
bimini. In quo enim iudi
cio iudicaueritis iudica

Capitulum. vij.
**Molite iudicare et nō
 iudicabimini: nolite
 condemnare et non iudica**
bimini. In quo enim iudi
cio iudicaueritis iudica

Molite iudicare. hic xps regulat affectū hois cir
ca primum: et primo respectu mali: sedo respectu
boni. Molite scilicet dare canibz. Dicitur in duas
quod primo ostendit quod primum nō est temerarie iudicandum: sedo quod
homo nō est temerarie arguendus: ubi. Quid vides festucam
in oculo fratris tui: et trabem in
oculo tuo non vides: Aut
quod dicitis fratri tuo: frater
sine eijciam festucam de oculo
tuo: et ecce trabs ē in oculo
tuo: Hypocrita eijce pri
mo trabem de oculo tuo:
et tūc videbis eijcere festu
cam de oculo fratris tui. Mo
lite scilicet dare canibz: neqz mit
tat in margaritas vias an por
col: ne forte percussit eas pedi
bus suis: et cāes pūsi dūrupāt
vos. Detite et dabit vob:

tia facti: cum aliquis iudicat aliquem homicidam: quod vidit eum in
 cere hominem: et hoc nullum est peccatum. Alio modo ex signis evidenti
 bus: ut si aliquis iudicet aliquem fornicatorem: quod vidit eum cum ali
 qua: nudum cum nuda: solum cum sola: et hoc sicut nullum est peccatum: et
 modo ex signis leuibus: et in hoc iudicio triplex est gradus. Pri
 mus est quando leuibus
 signis aliquis dubi
 tare incipit de boni
 tate fratris: et hoc
 peccatum veniale est: quia
 procedit ex humana
 infirmitate: et hoc
 non vocatur iudicium
 proprie sed suspicio:
 Secundus gradus
 est quando ex talibus si
 gnis firmiter tenet
 in animo quod fratres sit ma
 lus: et hoc proprie di
 citur iudicium: quod iu
 dicium importat fir
 mam sententiam: et hoc est
 peccatum mortale: si ma
 lum quod iudicat de fra
 tre ex leuibus signis
 sit de genere peccati
 mortalis. Peccati
 tum. n. mortale est quod
 priatur charitati.
 Quod autem aliquis p
 ceto modo iudicat fra
 trem de charitate

fraternam: tertius gradus est quando ex leuibus signis non solum
 pcedit modo iudicat sed etiam procedit ad punitionem fratris: sicut de
 facto et hoc est quod grauissimum: quod non est solum de charitate
 sed etiam de iusticie cogitatur: et de talibus intelligit verbum pcedit
 Molite iudicare etc. b. In quo. n. iudicio iudicaueritis
 iudicabimini. i. sicut mensura temeritatis in iudicando ma
 lum de fratre: sicut hoc erit vindicta pene. c. Quid autem vi
 des festucam. hic ostendit quod proximus non est temerarie arguen
 dus. hoc autem contingit quando ille qui arguit est in seipso culpabilis
 maioribus: quod talis correctio non procedit a charitate: sed ex p
 supbia: quod ordo charitatis incipit a seipso. Aduertendum
 tamen quod crimina arguentis: aut sunt publica: aut occulta. si pu
 blica peccat dupliciter arguendo: pcedo. s. p. supbia: et pcedo scan
 dalum. si autem sunt occulta tunc peccat primo modo tantum. Si tamen iste
 qui arguit primo peccat et postea fratrem humiliter arguat: non pec
 cat: dicit ergo. c. Quid autem vides festucam. i. peccatum minus.
 d. In oculo fratris tui. i. puerfatio et scientia eius. e. Et
 trabem. i. maius peccatum. f. In oculo tuo. i. in teipso non
 pcedas. Trabs. n. est adulterium respectu fornicationis sim
 plicis: et sic de alijs. g. Aut quod dicitis fratri etc. h. di
 cunt mali pcedatores et mali sacerdotes qui sunt irretiti ma
 ioribus peccatis: quod illi quos volunt corrigere. h. Eijce p
 mum etc. quod hic est ordo charitatis: quod a seipso incipiat. i.
 Molite scilicet dare canibus. hic regulat affectum hominis ad pri
 mum respectu boni pcedendi: quod malis hominibus in peccato ob
 stinatis et affectione carnali non sunt sacra ministranda:
 vel secreta fidei reuelanda infidelibus obstinatis: quod ex p
 dictis sequitur pceptus sacramentorum ecclesie: et de hiso fidei
 catholice: et occasio ministrorum: et hoc est quod dicitur.
 k. Ne forte percussit eas pedibus suis. v. i. diuina sacra: vel
 fidei secreta: quod dicuntur hic margarite: propter eorum preciositatem
 et peccatores dicuntur porci propter eorum immundiciam.
 l. Et canes. i. obstinati infideles in dirumpat vos
 hoc est interficiat. n. Pente et dabit. postquam saluator
 dedit legem euangelicam. hic ostendit eam obseruabilem. hec enim est
 vna de conditionibus legis. s. quod sit obseruabilis. Ad conser
 uationem ipsius tria faciunt: imploratio diuini auxilij: co
 natus liberi arbitrij: euitatio mali consortij: et ideo ista tria
 ponit per ordinem: sed ponitur ibi. Intrate per angustam
 portam: tertium ibi. Attendite a falsis prophetis: Dicitur ad
 huc in duas: quia primo ostendit quid requiritur ad hoc quod

Euangelium

oio sit exaudibilis ex pte orōis: r sedo ex pte ipō orantū ibi. **O**ia q̄ circa p̄mū sciēdū q̄ orō ē exaudibilis? r curretib? **N**amū ē q̄ sit pia. i. r p̄mū ē ad salutē: scdm ē q̄ sit p̄fuerās. i. nō inrupta p̄ aliqd̄ orōi? **S**riū: q̄ nō cessat orare q̄ nō cessat b̄n̄facere: r tēcū ē q̄ orat p̄ se: q̄ b̄ aliq̄s pie r p̄fueranter orat p̄ alio: tñ effe-ctus orōis possit impediri p̄ maliciā illius. p̄ q̄ orat **S**z tribus p̄dictis p̄currentib? sp̄ exaudif. Et hoc ē qd̄ **I**stas in trib? v̄bis hic p̄fuit n̄ **D**e t̄. i. pic. o **Q**ue rite. p̄fueranter p̄ **I**stas r ap̄eriet vobis. Et quo p̄ q̄ loq̄t r orōe facta p̄ se: cū dicit: Et ap̄eriet vobis. r q̄ istis trib? p̄currentib? sp̄ exaudif iō subdit. **O**is em̄ q̄ petit r̄. **S**equif. q̄ **A**ut q̄s ex vobis hō r̄. **A**bi de clarat qd̄ dcm̄ ē p̄ exēplū: q̄ hōies q̄ tāp̄oni s̄ ad mā: lū: r iō dīcunt mali tñ filijs suis petētib? ab eis bona dāt ill? r multo fortius. **R** v̄ q̄ in celē q̄ ex natura sua est bonus p̄ essentia. **S** **H**abit bona p̄tentib? se. i. grām r gloriā. **O**ia ergo. **H**ic oñdit p̄ quid orō ē ex audibilis a pte orantis: qd̄ sit quādo iuste viuit faciēdo alteri qd̄ sibi vult fieri: r hoc ē qd̄ dī. **O**ia q̄cūq̄ vult r̄. oia em̄ p̄cepta ordinātia boiem ad p̄mū nō sunt nisi qd̄am cōclusiones r̄riuate ex isto principio: sicut in speculatiuis hoc principiu. **D**e quolibet affirmatio vel negatio: se b̄z ad oia q̄ sequit̄ ex ipō. **E**t p̄ter hoc subdit. **D**ec em̄ lex r̄. **I**trate p̄ angustā. **H**ic ponit scdm̄ qd̄ r̄ q̄rit ad legē euāgelice impletionē. s. liberi arbitrii conatus: q̄ lex dāt r̄ actū: r̄ maxie lex euāgelica q̄ est p̄fectissima virtus aut est circa bonū r̄ difficile: r̄ iō ad impletionē ei? requirit̄ conat? hōis: r̄ hoc designat: cū dicit. **I**trate p̄ angustā portā. q̄ lex euāgelica ē portā intrādi ad glīam. **D**i aut angustā p̄ter artitudines virtutis q̄ p̄sistit in medio. **E**t fm̄ q̄ dī. n. c. b. i. **D**ifficile ē attingere mediū: s̄ facile ē deuenire a medio: sicut sagittantib? difficile est p̄cutere signū: sed facile ē deuenire a signo. **E**t sic ē de bono virtutis: q̄ bonū p̄tingit vno mō: malū aut omnifariā. **A**d hoc n. q̄ actus sit vtuosus oīz q̄ sit bonus de genere r̄ ex oib? cōcūctāijs qd̄ difficile ē p̄currere: s̄ actus efficiat malus ex singul? defectib? qd̄ facile ē p̄tigere. **E**t h̄ designant: cū dī. **Y** **L**ata ē portā r̄. q̄ multi inueniuntur defectuosi fm̄ q̄ scribit̄ eedl. **S** **S**tultoz infini? est numerus: r̄ pauci valde inueniunt vtuosi: r̄ hoc ē qd̄ subdit. **3** **A**ngustā r̄. r̄ p̄. **A** **A**tendite a falsis. **H**ic ponitur tēcū qd̄ r̄ q̄rit ad impletionē legis euāgelice. s. vitatio false doctrine. **d.** **A** **A**tendite. i. diligētē caute. **b** **A** falsis p̄his. i. doctozū? hereticis. p̄ha. n. vno mō idē est qd̄ p̄locutor: r̄ q̄ venenū nō p̄nat nisi melle tñ cū: iō subdit̄ ibi. **c** **Q**ui veniunt ad vos in vestimētis ouīū: q̄ falsam doctrinā palliat̄ apparentia virtutū: r̄ dā nō p̄nt vitari nisi cognoscat̄ r̄ nō p̄nt cognosca ex apparentia exteriori: iō subdit̄ vñ dētrāt cognosca. i. ab opib? p̄p̄

q̄rite r̄ iuenietis: p̄ pulsate r̄ ap̄iet vob. **O**is n. q̄ petit accipit: r̄ q̄ q̄rit iueit: r̄ pulsati ap̄iet. **A**ut q̄s est ex vob hō quē si petierit fili? suus panē: nūq̄ d lapidē porriget ei? **A**ut si piscē petierit: nūq̄ d sp̄etē porriget ei? **S**i q̄ vos cū sitis mali: nōstis bona data dare filijs v̄ris: q̄to magis p̄r v̄ q̄ in celis ē? dabit bona petētib? se? **O**ia q̄cūq̄ vult r̄t faciat vob hōies: r̄ vos facite ill. **D**ec est n. lex r̄ p̄bere. **I**trate p̄ angustā portam: q̄ lata porta r̄ spaciōsa via est que ducit ad p̄ditionē: r̄ multi sūt q̄ intrāt p̄ eā. **E** **A**ngusta porta r̄ arta via ē q̄ ducit ad vitā: r̄ pauci sūt q̄ iueniunt eā. **A** **A**tredite a falsis p̄phetis q̄ veniunt ad vos in

quod dicit: **A** fructibus eoz. **S**eq̄. **O** **O**is arbor bona r̄. **A**rbor bona dīr hic hō h̄ns voluntate bonā r̄ talis vt sic sp̄ facit opus bonū. **E**t sicut arbor mala ē hō b̄bens malā voluntate: r̄ iste sp̄ facit malū actū: sicut em̄ sedens in q̄stū sedens nō p̄t ambulare: vñ in sensu cō-

vestimētis ouīū: i. r̄ise? at sē lupi rapaces. **A** fructib? eoz cognoscetis eos. **M**un- qd̄ colligūt d̄ spinis v̄uas: aut r̄ tribulfiē? **S**ic ois arbor b̄na fruct? bonos fac mala aut arbor malos fructus facit. **N**ō p̄t arbor mala bonos fruct? facere: neq̄ arbor bona malos fruct? facere. **O**is arbor q̄ nō facit fructū bonū exidet: et i ignē mittet. **I**gūt ex fructib? eoz cognoscet̄ eos. **N**ō ois q̄ dīc mibi dñe dñe intrabit in regnū celoꝝ: s̄ qui facit voluntate p̄is mei q̄ i cel est: i. p̄e intrabit i regnū celoꝝ. **A** **A**dulci p̄iet mibi i illa die dñe dñe nōne i noie tuo p̄phauimus: et in noie tuo r̄monia eiecim? **M** r̄ in tuo noie vtutes multas fecim?

posito falsa ē: q̄ sequeret q̄ sederet r̄ ābularet si mul: in sensu tñ diuiso est v̄a: q̄a ille q̄ sedet nunc p̄t postea ābulare: sic b̄ns bonā voluntatem dñi retinet eā: n̄ p̄t male agē: q̄a ad bonitatem voluntatis requirit̄ oēs circūstātie b̄oe. **H**ō tñ b̄bens bonā voluntate nūc p̄t eā dimitte r̄ sic male agere r̄ p̄ter hoc subditur.

Ois arbor q̄ n̄ facit fructū bonū exidet. s. i morte q̄n a vi-

ta presenti separabitur. **f** **E**t in ignem mittet. s. z gehenne: r̄ sic apparebit fruct? talis arboris: p̄ qd̄ r̄petit. **I**gūt a fructibus eoz r̄. **g** **N**ō ois qd̄ dicit. **O**stenso quid requiritur ad legē impletionem: oñ dīc consequenter q̄ alia nō sufficiunt sine istis ad salutem: quia inter alia illa que vident̄ magis sufficere ad hoc confessio est fidei: vel operatio miraculoꝝ: vel p̄pheta: vel ista iuncta simul: et tamen non sufficiunt. **C**onfessio enim fidei sine operibus nō sufficit: quia talis fides mortua est: vt dicit̄ iacobi. **n.** **E**t hoc est quod dicit. **g** **N**on omnis qui dicit mibi: domine dñe r̄c̄ confitendo fidem catholicam: nisi assint op̄a: iō subditur. **h** **S**ed qui facit voluntatem r̄. **S**icut p̄pheta nō sufficit ad salutem: quia aliq̄n datur malis boibus sicut ipi balaā: vt patet numeri. **xxiij.** r̄ ideo dicit. **i** **M**ulti dicent mibi in illa die. **S**idicij extremi. **k** **N**onne in noie tuo p̄phetauim? **S**imiliter nec cictio demonū: q̄ aliq̄n p̄ malos boies talia sunt ad inuocationē nois christi: ad declarationē virtutis xp̄i: licet ipi inuocantes sint mali: sicut b̄i actū. **xix.** q̄ dāz in fideles ei? ceabant demones dicendo. **A**diuro vos per christum quem paulus p̄dicat. **T**erū tamen q̄ tales indigne assunt nomē xp̄i: ideo sup̄ ipos aliq̄n dāt p̄testas demoni sicut in eodē ca. dicitur. **E**t hoc est qd̄ dī **l** **E**t in nomine tuo r̄monia eiecim? **S**imiliter nec miraculoꝝ operatio que similiter aliquando per malos sunt ad inuocationē nominis christi: nō p̄t merita inuocantū: sed ad fidei christi confirmationem. **E**t hoc est qd̄ dicit. **m** **E**t in noie tuo virtutes multas fecimus. **R**atio aut omniū p̄dictoz est. **Q**uia sūt gratie gratis date: que dantur principaliter ad vtilitatez cōmunē ecclesie: r̄ nō ad vtilitate singularis p̄sone: et ideo aliquādo per malos homines a teo nobis datur

Mathei

sicut bōa elemofina aliqñ dāt a bono dño mediante malo suo: pp qd sub dñf. a Et tñc pñtebor rē. no- ticia. s. approbationis: sed reprobationis: pp qd sequit̄. **D**iscedite rē. r. p. s. f. a. b. **D**is ergo q̄ audit. Post q̄ saluator posuit legis sue explicationē: r. oñdit e' obser- uationis possibi- litatē. hic pñter inuitat pñm ad obfuationē: q̄a eius auditio in- utilis est: nisi se- quat̄ opis imple- tio: r. hoc est qd dicit. b. **D**is ergo q̄ rē. i. bo- noz opum con- structionē.

c. **S**upra pe- trā. i. xpm. talis em̄ facit opa bo- na de genere et recta intentione q̄ duo requirunt̄ ad impletionē legis euāgelice: d. **E**t descendit pluuia. i. centra- tio canalīs Iasci- ue. e. **E**t ve- nerūt flumina. cupiditatē r. aua- riciē. f. **E**t fla- uerūt venti. va- nitatis r. supbie

g. **E**t irruerūt in domū illā. p̄ importunitatē tētationū. b. **E**t nō cecidit. a. stabilitate. f. virtutis. **C**ui? rō sub dñf. cū dicit̄. **F**ūdāta. n. erat rē. r. p. oppositū. i. **D**is q̄ audit rē. i. sup mobile fūdamentū: qd facit ois q̄ intentionē suā ponit supra aliqd q̄ supra ipm dñm: qz ois creat a muta- bilis ē. k. **E**t descendit pluuia rē. p. ex p̄dictis. sc̄pt̄. l. **E**t fuit ruina rē. qz p̄ruit i foueā culpe r. postea i fo- uēā gebennē: q̄ ruina est magna: qz irrepabilis oīno. m. **E**t factū est. hic ponit̄ p̄clusio oim p̄cedentiū: vbi oñdit̄ cōminētia doctrinē eb̄isti p̄ hoc qd dñ. n. **A**d mirabant̄ turbe rē. qz vt p̄ ex p̄dictis docebat̄ cōminē- tissimas virtutes r. impfectionē legis supplebat: r. nō solū terrēna bona sed celestia p̄mittebat. doctrinā eti- am suā mirabilē confirmabat. p̄pter qd dñ. o. **E**rat docens rē. Sic at̄ nō docebat̄ iudeoz penitē. f. scribe et p̄barisei.

Caplm. viij.

Quam aut̄ descendisset. **L**ege data bic pñr ponit̄ eius p̄firmatio p̄ miracū in hoc. c. r. se. r. est silis p̄cessus in vtroqz. **S**ed in hoc. c. p̄ncipalr po- nunt̄ qdā miracū ad p̄firmationē euāgelice legis. In sequenti vō ponit̄ qdā miracū ad declaratiōē dei- tatis ipsius legisatoris. **E**t ascendens iesus. In hoc ergo. c. sic p̄cedit. **Q**uia p̄uo euāgelista describit̄ qdāz miracū ad credentiū vocationē: sc̄do qdā miracū ad vocatoz p̄firmationē ibi. **E**t ascendente eo. **P**rima i du- as: qz p̄mo ponit̄ miraculoz opatio: sc̄do q̄ rūdā ad fi- dē xpi p̄uēctio: ibi. **V**idēs iesus turbas. **P**rima in tres: qz p̄mo describitur curatio leprosi: r. sc̄do paralytici: ibi. **C**ū aut̄ introisset cap̄barnau: tercio laborantis ca- lore febrili: ibi. **E**t cū venisset iesus. **P**rima in duas: qz p̄mo ponit̄ curatio leprosi: sc̄do miraculi manifesta- tio: ibi. **E**t ait illi iesus. **A**d euidētiā vidēdoz p̄siderā- dū qz duplex est doctrina: qdā q̄ nō excedit facultatē in- tellectus humani: r. ista d̄z p̄ rationes demonstratiuas p̄firmari. **A**liā est doctrina excedens facultatē hūanā: r. iō nō pōt̄ p̄firmari p̄ rōnem euidētiā: p̄pter qd ois qz p̄firmet̄ p̄ opera diuine virtutis oñsua: qz cū deus nō possit̄ esse testis falsitatis: si talia inducunt̄ ad p̄fir-

mationem alicuius doctrine: sequitur eam infallibilē ve- ritatem p̄tinere. **T**alis autem est doctrina euāgelica: et ideo eius p̄firmatio facta est p̄ miracū: **E**t h̄ ē qd dicit̄. **g**. **Q**uam aut̄ descendisset iesus de mōte. in quo legē euā- gelicā promulgauerat. **b**. **S**ecute sunt eū turbe rē.

qz aliq̄ sequebant̄ eū ex deuotione. p̄- pter sanctitatē sue doctrine: aliq̄ aut̄ ex curiositate r. vide- rēt̄ miracula: r. au- dirēt̄ noua: aliq̄ vt ei infidiant̄: sicut p̄barisei: r. aliq̄ vt ab eo curarent̄ sic infirmi. **D**e quibz erat iste rē q̄ seq̄t̄.

Quam aut̄ descendisset iesus de mōte: secute sunt eū turbe multe: et ecce leprosus veniēs adorabat eū dicēs. **D**ñe si vis potes me mūdare. **E**t extendēs ihs manū: tetigit eum di- cēs. **V**olo. **M**ūdare. **E**t p̄festim mūdatus ē lepra ei. **E**t ait illi iesus. **V**ide ne- mini dixeris: **H** vade oñde te sacerdoti: r. offer mun⁹ tuū qd p̄cepit moyses i testimo- niū illis. **C**ū aut̄ introissz

cūta est eius curatio: vñ sub dñf. d. **E**t extendēs iesus manū rē. **L**icet aut̄ posset curare solo verbo tñ apposuit manū: qz humanitas xpi erat q̄si organū seu instr̄z ipsius diuinitatis: **E**t iō sicut artifex mediate instr̄ opat̄: sic dñ- tus diuina i xpo p̄ applicationē humanitatis aliq̄ faciebat: vt eā p̄iunctā diuinitati declaraz. **S**z qñf h̄. qre tetigit leprosu: cū h̄cēt i lege p̄hibitū: **D**icēdū qz nō erat p̄hibi- tū leprosum tangē ei q̄ ex tactu suo poterat curare: sic be- lyas r. belyseus nō fecerūt p̄ le zem tangendo mortuū ad resuscitādū: vt b̄. iij. **R**eg. xviij. r. iij. **r**eg. iij. e. **E**t ait illi ponit̄ miraculi manifestatiō q̄ facta est ordinatē. **S**criptū enīnerat in lege leui. xiiij. **Q**z mūdatus a lepra nō debebat restitui ad communē habitationē boim nisi p̄ iudicaretur mūdatus p̄ sacerdotis iudiciū: r. facta obla- tione dño p̄ eius mūdatione. **E**t iō iesus ait illi f. **V**ide ne mini dixeris. **f**. anq̄ ea q̄ scripta s̄t in lege cōpleuerit: p̄cepta. n. ceremonialia h̄uerūt cursus suū vsqz ad xpi pas- sionem: vt. s. visum est. **E**t iō vsqz tñc xps ea obseruauit vt patet in sua circūcisione r. ea obseruare alijs p̄cepit: vt p̄ in hoc leproso: cui dixit: **g**. **V**ade oñde te sacerdo- tibus rē. p̄ hoc etiam figurabatur qz peccatoz q̄ p̄ lep- sum figuratur: licet sit mūdatus a lepra peccati p̄ cotri- tionem: tñ ad huc tenetur se oñdere sacerdoti per confes- sionē. **Q**ualis autem erat oblatio leprosi mūdati in le- ge: habetur **L**eu. xiiij. et ibi debet erponi. **b**. **C**um autem introisset cap̄barnau. **H**ic ponitur sc̄dm mira- culum. f. curatio paralytici. **E**t diuiditur in duas partes: qz p̄mo describitur huius centurionis fides r. deuotio sc̄do ex hoc inferitur conclusio ibi. **A**udiens autem iesus circa p̄imum aduertendum qz iste centurio ad cuius p̄- ces seruus eius curatus est: non erat iudeus: sed gentilis ibi positus a romanis ad custodiam p̄ncipalis ciuitatē galilee. f. cap̄barnau: quia tota illa terra erat subdita ro- manis propter quod iudei coram pylato dixerunt: non habemus regem nisi cesarem. **E**t ideo quia iesus erat iu- deus: ipse non venit ad eum in persona propria reputā- se indignū ad hoc impetrandū: sed misit ad iesum p̄nci- pes iudeozum: vt d̄ **L**uce. xij. vt p̄ eos curatiōē huius

c. **D**ñe si vis vbi p̄fiter̄ eius potes- tiam in quo apparz- bunt̄ leprosi fides r. deuotio ex quo se-

Euangelium

facile extraret: qz qd p amicos facim? qdamo p nos ipso
fos facim? no matthe dicit eni uenisse ad Iesum: qz i pso
na ppua uenit: s; p intemedios: z sic e intelligedn qd dicit b.
i. Accessit ad eu ceturio. s. p amicos. Di aut ceturio. qa
habebat centu boies in armis sub se: ad custodia illi? tunc
forte uellet s; roma
nos rebellare. Iste
ergo ceturio audi
tis xpi miracul fir
mit credidit q; po
terat sanare seruu
e? q; erat ei valde
carus ut dicit u. vj.
io de ei? sanatione
erat valde sollicit?
Iesus aut scis e?
Iude z deuotionez:
indit ei p internun
ciu. s. ego ueniam.
Cu at eci? uia mi
sit ceturio nuncios
obuia erit dicit lu
cas dicentes ex pre
eius. k. Dne n
sum dignus. Erat
eni ho gentilis z ab
ominabile erat i u
teis. coedere z bite
re cu gentilibus: z
et domos eoz in
trare: ut b; act. xj.
Et forte iste q; gen
tilis erat idolai do
mo sua habebat: z io et hūilitate xpm ab ingressu dom? sue
repellebat dicens. Dne zc. Et ex altera pte firmit crede
bat q; absens solo vbo suū curare potat: pp qd dixit.
l. Am dic vbo zc. qd probat p h; qd subdit. m. Na
z ego ho sum zc. s; beam aliqs sub me q; mihi debeant
obediē: tñ sum subdit? maiori ptiati videlz p fidi z impa
toru: z tñ subditi obediūt mihi ad nutū. n. Et dico hu
ic vade z vadit zc. Et ex hoc intelligit seqns. pclusio. s; z
hec. Ergo tu q; nō es subiect? alicui ptiati: potes pape isir
mitati z eā cūcere z sic solo vbo seruum meum curare.
o. Audiens. hic ex dictis infer? quedā pclusio: qz ex fido
b? gentilis z infidelitate iudeoz pcludit saluator voca
tionē gentiu ad fidē z reprobationē iudeoz: z hoc ē qd dicit
o. Audiens aut iesus. s; vba centuriōis expfua tāte fi
dei p. Miratus est. Sed qritur quō in xpo fuit admi
ratio q; confurgit in hoie ex alicuius incogniti et insoliti
inspectione: xps aut ab instanti pceptōis plenus fuit scie
tia: nec aliquid de nouo cognouit: io v; q; in ipso admira
tio fm rē nō fuit: s; tñ fm apparentiā: qz ad modū adm
rantis se hūit: ut dicunt aliqui. Nec fuit ibi falsitas: qz h
fuit ad designādū aliquod rez. s; fidē centuriōis z inf
delitatem iudeoz: Sed melius dicitur fuit in ipso vere ad
miratio ad oñdedū veritatē humane nature i eo. Ad cu
ius euidentia sciendū q; in xpo ponit duplex scia. Ana di
uina q; est eterna z fm hāc nō pot esse admiratio: quia
nihil cognoscitur ab eo d nouo. Ana humana vel creata
z hec est duplex. Ana visionis rez in verbo: qz aia xpi ab
instanti pceptionis cognouit in vbo oia q; cognoscat ver
bū noticia visionis. Et hec sunt oia que hnt ee fm quā cū
qs dziam tps: cuiusmodi sunt pntia pterita z futura. Et
fm hāc sciam in christo nō fuit admiratio sicut nec imo
uatio. Ana est scia i christo qua cognoscat res in pprio ge
nere. z hec est duplex. Ana habitual: z in ista nō est aliq
nouitas: qz ab instāti pceptionis fuit aia xpi pfecte reple
ta bitibus oim scientiaz. Ana experimentalis: sicut aliqs
hns bitū scie p doctrinā: postea experit p intuitionē i esse
ctu. Et mō isto i aia xpi erat aliqd de nouo pgnitū. Et sic
ex inspectōe illi? hoc mō incogniti pu? poterat i ipso admi
ratio d nouo cāri: z sic factū fuit i pposito. Sequitur. q.
q. Et seqntib? se. i. discipulis suis dixit. r. Nō inue

capharnaū¹ accessit ad euz
ceturio: rogās eū z dicens.
dñe: puer me² iacet i domo
palystic³: z male torquetur
Et ait illi iesus. Ego veni
am z curabo eū. Et rident
ceturio ait. Dñe n̄ sū dign⁴
ut intres sub tectū meū: s; z
tñ dic verbo et sanabitur
puer me⁵. Na z ego hō sū
sub prāte pstitur⁶: hns sub
me milites: z dico huic va
de z vadit: et alio veni z ve
nit: z suo meo fac b: z facit
Audiēs at⁷ Iesus mirat⁸
ē: z seqntib? se dixit: Amē
dico vob: n̄ inueni tāta fidē

ni tantā fidē in isrl. i. in ipso iudaico: qz licet aliq; de iu
deis firmit crederēt. s. discipuli sui: tñ principales illius
ipso nō crediderūt: z multitudinē ab eo? fide auerterūt
ut inferius patebit. Et io pcludit saluator: Amen. i. fi
deliter. s. Dico aut vobis qz multi ab oriente z oc
cidente venient
zc. qz multitudine
gentilium in di
uersis ptrib? orb
existentiu p pre
dicationē aplo
rū puerfa eēt ad
fidē. Et sic pce
perunt gram et
glam. t. Fi
lij aut regni. i. u
dei ex qbus chri
stus natus ē: et
qbus principa
lie miss? eād p
dicandū eis re
gni celestis euā
gelii. v. Eū
ciēt in tenebras
exterioris quia
repulerūt fides
xpi: et sic rema
nent in pctis su
is obstrati: z sic
equnt ad pe
nas inferni: que
dicunt tenebre
exterioris: qz te
nebre prime sunt tenebre culpe: alie aut sunt gebenne.
S; querit quō sint ibi tenebre: cū ibi sit ignis q; d na
tura sua est lucidus: Dicendū q; ille ignis describit in
medio terre: z io fumosus est et obscurus. Itē non lu
cet ad oñdedū damnatis aliquid ad eoz pulationē
s; ad eoz desolationē: io dicunt ibi esse tenebre exteri
res. Sequit. r. Ibi erit fletus. In fletu duo sūt. f.
tristitia animi ex qua procedit fletus: z fm hoc flet? est
in damnatis generaliter tā in demonibus q; in hoib?
Alio est ex parte corpis. s. lacrymaz resolutio z turba
tio cerebri z oculoz: z ista nō pnt ee in spiritibus sepa
tis: sed post resurrectionē q̄tum ad aliquid erunt i bo
minibus damnatis: qz ibi erit predicta cerebri z ocu
loz turbatio: sed nō erit ibi lacrymaz fluxus a ca
pite vel resolutio: quia cessante motu celi cessabit om
nis generatio et corruptio. Et q; pty vlteri? q; ibi erit.
y. Stridor dentium. quia non imponat aliqua cor
ruptionem. sed tñ doloris ostensionem. Sequit.
z. Et dixit Iesus zc. s. perfecte. Sic a. Fiat tibi.
in sanatione serui tui. Unde sequitur. b. Et sa
natus est zc. Et cum venisset. Dic ponitur terciu mi
raculum de sanatione socrus petri. et primo ponitur
hoc miraculum in speciali. Et secundo ex hoc condu
duntur multa miracula in generali: ibi. Despere autez
facto. In prima igitur parte dicit sic. c. Et cum ve
nisset Iesus zc. Saluator em noster cum corpus pas
sibile ad nostram salutem accepisset: aliquando dedi
nabat ad loca familiarium sibi et deuotorum ad que
tem habendam post labores: et isto modo venit ad do
mum petri. d. Vidit socrum eius iacentem: et fe
brū zc. Quod non potuit fieri nisi diuina virtute. Na
tura enim nō operatur in instanti: et ideo lz a febrib?
virtute nature possit homo curari: non tamē ita sub
ito et perfecte q; possit statim opera consuetā facere: si
cut dicitur hic. Et surrexit et ministrabat eis.
e. Despere autem facto. Hic ponuntur ad confir
mationem legis euangelice multa miracula in gene
rali: quia audito hoc miraculo: omnes qui in eadē vil
la detinebantur variis languoribus sunt christo obla
ti et ab eo curati: et sic adimpleta est prophetia: Et saie.

in isrl. Dico at vob: q; mlti
ab oriente z occidente veniet
z recubēt cū abraā z ysaac
et iacob in regno celoz: fi
lij aut regni? eūcient i tene
bras exteriores. Ibi erat fle
tus? z stridor dentiu. Et di
xit. Iesus centurioni: Fiat
de: z sicut credidisti? fiat ti
bi: et sanat? est puer ex illa
hora. Et cum venisset Je
sus in domum petri vidit
socruz eius iacentem et fe
bricitantem: et tetigit ma
num eius et dimisit eam fe
bris et surrexit et ministra
bat eis. Despere aut factō.

liij. vbi dicit sic: Vere languores nros ipse tulit: et dolores nros ipse portauit. Ad cuius intellectum considerandum: quod ipse qui venerat ad salutem humani generis in vitam accepit infirmitates nras in quantum valebat ad opus nostre salutis. Ad hoc autem non facit defectum: scilicet quod gratia: sed magis dicitur: et ideo ipse non accepit defectum ignorantie et fomitis inclinatis ad peccatum: quod contrariatur plenitudini scientie et gratie que fuerunt in anima christi ab instanti conceptionis. Aliorum autem defectuum qui non repugnant scientie et gratie: aliquid sunt que se quiritur tota natura humana: et sunt materie exercen devirtutis: sicut passibilitas: mor talitas: famelicitas et similia: et talia assumpsit ipse in propria persona: quod faciunt ad opus nostre redemptionis. alij sunt defectus qui non sequuntur totam naturam humanam: sed aliqui in particulari: et hos non assumpsit christus in propria persona: quod huiusmodi contingunt dupliciter. Uno modo ex debilitate virtutis formatiue et ex defectu materie: sicut sunt partus monstruosi: et hoc non habuit locum in christo: quod corpus eius fuit formatum ex purissimis sanguinibus virginis marie: et sic non habuit locum defectus vel inordinatio materie. Fuit etiam formatum virtute spiritus sancti infinita: et ideo non habuit ibi locum defectus virtutis formatiue. alio modo contingunt ex defectu re giminis sicut febres: morbus caducus et similia: vel a deo inferuntur propter peccatum: et ista in christo non poterat habere locum: in quo non potuit esse defectus alicuius debiti regimini vel peccatum: assumpsit tamen ista in persona aliena que dammodo in quantum misericordie talia curauit: et sic euangelista exponit dictum prophetie esai. d. v. Ipse infirmitates nostras accepit. scilicet quantum ad illos defectus que assumpsit in propria persona. Et egrotatodes et c. scilicet quantum ad illos defectus humane nature quos patienter supportauit et potenter curauit: non tamen in propria persona assumpsit.

f **A**ides biefus turbas. Hic ex doctrina et miraculis predictis ponit aliquorum conuersio ad christum: et diuidit in duas partes: quod primo notat christi recessus ad desertum locum: et secundo innotat conuersio accessus ad christum: ibi. Et accedens vnus. Circa primum aduertendum quod quod christi actio nostra erat informatio: ideo ipse legitur a turbis recessisse ad desertum locum: vt daret predicatoibus verbi diuini exemplum. vna causa fuit ad habendum quietem post labores suos et discipulorum suorum: vt habet Mat. vi. Certe seorsum in desertum locum et requiescite ibi pusillulum: erat enim que veniebant et redibat multi: nec spacium manducandi habebat. Alia causa fuit propter orationes: ostendens quod predicato: verbi diuini aliqui debet vacare seorsum contemplandi: vt ibi bauriat in deuotione quod postea effundat populo in predicatone. vnde et moyses aliqui ascendebat in montem ad dominum et aliquando descendebat ad populum: et hoc habet Luc. vi. In diebus illis erit in monte biefus solus orare: et erat ibi pnoctans in oratione dei. tertia causa fuit ad fugiendum populi applausum Job. vi. Diesus est enim cognouisset: quod venturi esset: vt caperet eum et faceret eum regem: fugit ite: solus in monte. Ista ergo tripliciter de causa vel salute aliqui eorum dicitur hic. **f** **A**ides biefus turbas mul. circū se nimis. scilicet opprimetes et applaudetes. **f** **I**ussit discipulos transire in galilee. vltra mare galilee in locum magis secretum. **b** **A**ccedens. Hic ponit quorundam discipulorum accessum ad christum: quod vnus accedebat sic: et ideo repellit: secundus vero: et ideo recipit: ibi. Alius autem de discipulis. Circa primum considerandum quod vnus de his que audierat per

catodes christi: et viderat miracula: qui erat scriba id est legatus: considerauit quod si esset familiaris christo quod posset magnam pecuniam colligere ab his que a christo curarent pro ipsius suggestionibus et in troductioibus: ideo voluit se ei coniungere. d. i. Magister sequare te. Diesus autem videns eius animam non iudicauit ad eius verba: sed ad ipsius animam dicens.

v **n**us scriba ait illi. **Q**uare se quare te quare quare ieris. **E**t dicit ei biefus. **C**ulpes foueas habent: et volucres celi nidus: fili autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. **A**li autem ait illi. **D**ne mitte me prope ire et sepeliere patrem meum. Diesus autem ait illi. **S**eque me et mitte mortuos sepelire mortuos

impedimenta reprobis: ita probis sunt adiumenta virtutis: nihil autem facies ad virtutem debuit christo deficere. ergo videtur quod debuit diuitias temporales habere. Dicendum quod christus multis de causis in paupertate vixit: due tamen propter ceteris videntur valere. prima causa est: quod christus venit ad predicandum veritatem in mundo: sicut ipsemet dixit: Job. xviij. Ego in hoc natus sum ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeam veritati. Predicatio autem impeditur per administrationes bonorum temporalium: propter quod ipse ad predicandum apostolis missis dixit. i. Mat. x. Nolite possidere aurum et argentum: et c. ista impeditur vos a predicatone et spiritualium administratione: ipsi autem apostoli act. vi. dixerunt. Non est equum nos relinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres ex vobis viros boni testimonij septem quos constituimus super hoc opus: nos autem orationi et ministerio verbi instantes erimus: ex quibus partem que administratio temporalium impedit predicatorem officium: et ideo quod ipse volebat predicatorem euangelij debita forma viuendi tradere: ideo voluit in paupertate vivere: secunda causa est: quod sicut ipse mortalitatem nostram assumpsit: vt per eum nobis eterna diuitias tribueret. et hanc causam tangit apostolus. i. Cor. viij. d. Scitis gratiam domini nostri ihesu christi qui egenus pro nobis factus est: inopia diuites essemus: tertia autem ratio potest addi ne conuersio fidelium facta per christum posset ascribi diuitijs seu potentie seculari. Ad argumentum dicendum quod aliqui bene est actus virtutis in inferioribus status: quod tamen est impeditiuum actus virtutis ad altiore gradum. sicut debitus usus matrimonij est impeditiuus virginatatis: et eodem modo administratio temporalium bene est impeditiuus perfecte se quele christi: in quantum impedit actum contemplationis: propter quod dicitur in libro de ecclesiasticis dogmatibus: Boni est facultates cum dispensatione erogare: sed melius est intentione sequendi christum totum simul donare: et absolute a solitudine cum christo egere. **ii** **A**lius autem. Hic describit conuersio alterius ad christum qui veniebat vere: sed imperfecte: et ideo a christo recipit et perficitur et hoc est quod dicit. Alius autem de discipulis eius. scilicet christi non quod adhuc esset perfecte discipulus sed volebat fieri. **ii** **A**it illi dñe mitte me prope. se. pa. meum. **ii** **I**ste autem non petebat vt sepeliret iam mortuos: quod hoc non fuisset sibi denegatum: sed a sequela christi impeditur ex amore carnali ad parentes. cum quibus volebat adhuc ad eorum mortem esse: est tunc christo inseparabiliter adherere: sed quod parentes non erant in tanta necessitate positi quod non posset conuenienter eis per alios ministrari: ideo dixit: **o** **S**e quere me et mitte mortuos. i. in infidelitate manentes. **f** **S**epelire mortuos. Et hoc loco patet quod aliquis ab ingressu religionis non debet retardari propter parentes affectione carnali. vnde et s. iij. capitulo. Iacobus et iohannes legunt secutos fuisse christum relicto rubeo: et patre. propter quod bicoro. in epistola ad rusticum monachum dicit: Licet pater

k **C**ulpes foueas habent et c. i. bura ta sunt sua latibula in quibus possunt latere. **i** **F**ili autem hominis et c. i. ego sum ita pauper quod non habeo domicilium vbi possis redinare me. quasi diceret sibi: cuius me sequi propter lucrum temporalium: sic conuenienter a christo repellitur. **s** **q**ueritur bicquare ipse paupertate voluit viuere quod sicut diuitie sunt

Euangelium

tuus in limine iaceat: licet mater tua vbera & pectus offerat: p calcata pge ptem: p calcata pge matre & ad vexillum crucis xpi cuola: secus aut esset si parentes essent in tali necessitate positi: qd non posset eis puenire sine pntia filij subueniri: tunc non esset ei licitum ingredi religionem dimissa necessitate parentum: qz h esset de alieno deo facere sacrificium.

Ad pdicta maiorem intelligentiam considerandum qd alit pater tenet p uidere filijs. & alit filius parentibus: qz pater cu sit pncipiu filij p se obligat ad puidendum filijs de doctrina et nutrimento: no autē ecduerso. vñ dicitur. q. cor. xij. Nec debet filij thesauri fare parentib? s pates filijs: & io parentib? no licet ingredi religionem: omissa cura filiorum: sed debent de eis curare: vel d cura cōpetenti eis p uidere: filius autē licet no simpliciter neatur habere curam patris tenet tñ p accidēs. s. si pfit in casu necessitate: in qd p aliu non possit puenire si

suos. **Et ascendente eo in nauiculā secuti sūt eū discipuli ei? & ecce motus magnus factus ē in mari ita vt nauicla operet fluctibus. Ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad eū discipuli ei? & suscitauerunt eum dicentes. Dñe salua nos p̄m. Et dicit eis hies? Quid timidi estis? modice fidei. Tūc surgēs ipauit vētis & mari & facta ē tranquillitas magna. Porro boies mirati sūt dicētes. Qualis ē hic qz mare & vētī obediūt ei. Et cū veisset hies? trās fretū in regione gerazenoꝝ. Occurrerunt ei duo hñtes dmonij seui nimis: ita vt nemo posset transire p viam illā. Et**

alio littore ex opposito galilee. Cū esset ibi regione gerazenoꝝ. e. Occurrerunt ei duo boies hñtes demonia: Naz. v. dñ q erat vnus: & Luce. viij. Diceduz qd no ē pdictio qz hñ veritate erat duo demonia: sed vnus erat famosior & senior altero: qz i eo erat legio demoniū: vt ibi dēz dñ: & io de illo facit mētios mar. c. & lucas. nec tñ negat quin fuerit ali? cū eo: qd vnitas inducit in binario. Na the? at facit mētios de vtroqz sequitur.

ecce clamauerunt dicētes. Quid nobis & tibi ihu fili dei. Cēisti huca n̄ tps torquenos. Erat at n̄ lōge ab illis grex mltorū porcōꝝ pascens. Demones aut rogabant eū dicentes: Si ejcis nos hinc: mitte nos in gregē porcōꝝ. Et ait illis: Ite. At illi exiunt et abierunt in porcōs. Et ecce magno impetu abijt totus grex p preceps in mare & mortui sūt in aquis. Pastores aut fugerunt. & venientes in ciuitatem: nūciauerunt hec oia et de his qui demonia habuerant. Et ecce tota ciuitas erijt obuiam hiesu: & viso eo rogabant: vt transiret a finibus eorum.

De monumtis exiēs. In talibus em̄ locis habitāt demonia: ac aliqñ: vt per hoc demones uigilant terrorem hoibus de aiab? defunctoꝝ. s. seui nimis. n̄. qz demonia possunt nisi quantum pmittit eis deus. sequit b. Quid nobis dicit ex coicetur qz p certitudinē: qz ille demon qd terauit euz in deserto erat acutior ingenij: et

tamen no potuit scire p certitudinē vtri hiesus esset: ille qd erat pmissus ad salutē mōi & dēfectionē dyaboli: & multo minus isti poterāt hoc scire p certitudinē. i. Cēisti ante tempus torqueri nos. Ad cui? euidentiam p̄siderandū qd vsqz ad iudiciū ē tps meriti & de meriti hoim: & io sicut ad illud tps sc̄i angeli habitant inter nos ad nram defensionē: ita mali ad nram tentationē & impugnationē: licet aut secū portēt ignē suū: ita mēi reputat se torqueri & affligi qñ eijcitur ab hoib? ne eis noceat. ppter odiū qd erga nos hñt: & qz si no possunt hoibus nocere i p̄sa: tñ appetūt eis nocere in substatia: no rogabāt hiesu dicentes: Si ejcis nos mitte nos in porcōs. k. Et ait illis ite. pcedēdo eis petiō nē ipoz: vt p̄t p sequētes effectuz. l. At illi exiunt ab. in por. Sed querit hic quare pmissit eos intrare in porcōs: & p̄cipitare eos. Dicendū qd forte boies illius terre peccauerāt: & io demeruerāt istud dñm sibi fieri: vt alit dēduz qd xps aliq fecit ad significandū qd daz aliud: sicut math. xij. & mar. xij. maledixit ficui no hñti fructuz: s. folia tñ: & tñ nulla rō fuit ex pte arboris: vt ibi dē dicit. Non erat tps ficor: & io rō maledictōis fuit ad significandū maledictōem iudeoz: quoz fructuz boni operis querebat christus: & tñ non inuenit in eis nisi folia tñ. i. apparenia bonoz operum: sic christus pmissit demones intrare porcōs ad significandū qd demones habitant in immundis hominibus: sicut porcō est aial immūduz. m. Pastores aut fugerunt. Dic ponit miraci diuulgatio: qz pastores fugientes uenerunt in ciuitatē & nūciauerunt hec oia sequitur. n. Et ecce tota ciuitas erijt rē. ad faciēduz sibi reuerentiam. o. Et viso eo rē. Reputabant em̄ se indignos tanto doctore: sicut superius ē dictum de centurione qd reputabat se indignum tāto hospite. p. Itē quia christus dimittebat eis illos curatos a demonibus ad eoz instructionēz. Quidē mar. v. dñ qd xpc noluit qd ille qd habebat

luntatē parentū intrare religionē. q. Et ascendere. Dic ponunt quedā miracula ad discipuloꝝ p̄firmatōes: & p̄mo in creatura copali sc̄do in spirituali: vt ostendat xpc dñs totius creature: sc̄dm ponit ibi. Et cū uenisset hiesus transfretum: p̄mū miraculū fuit in sedatōe subita tēpētatis ipius maris p imperiū ipius xpi. vñ dicit sic. q. Et ascendente eo. s. xpo. r. In nauiculā. vt iret in locū remotū. ppter causas pdictas. s. Secuti sunt eū discipuli eius. transfretantes. s. cum. eo. t. Et ecce motus magnus rē. hoc est factū virtute diuina: vt manifestaretur dē? xpi discipul? v. Ipse vero dormiebat. duplici dca: p̄ia vt vitas hñane n̄e in eo osēderet: sc̄da vt discipuli in piculo positi ad ipm recurrerēt. iō sequit. Et accesserunt & suscitauerunt eū rē. sequit. y. Et dicit eis hiesus quid timidi estis. q. d. non debetis timere cū suz pñs vobiscū quē vidistis tot miracula facere. y. Modice fidei: discipulos aut suos dicit esse modice fidei: qz si pfectā fidē haberent cognoscerēt eū tantā virtutē habētem in dormiendo quātā in uigilando: qz somn? & uigilia sūt passioes sensitiue partis hñ quā no competeat xpo facere miracula: s. magis virtute diuina: qd p somnū in nullo impediatur. z. Tūc surgēs rē. ex quo p̄t ei? diuinitas: qz miracula faciebat impando: sicut dñs creature: vñ sequit. a. Porro boies mirati sūt. ex effectū dñtē diuinitatis ei? cognoscentes ac etiā confidentes. b. Dicētes qualis ē hic. q. d. no est homo purus sed uerus deus. c. Quia uenti & mare obediūt ei. sicut creatura creatori. d. Et cū veisset. hie ponit miraci in creatura sp̄iali in demonū cēctio: & diuidit in duas ptes: quia p̄io describit miraculi opatio: & sc̄do ipius diuulgatio: ibi. Pastores aut fugerunt. Describendo miraculuz euangelista p̄mo tangit locum d. Et cū uenisset hiesus transfretū in regione rē. i. vltra mare galilee: qd alibi dicit stagnū genezareth a quadam ciuitate sic noiatū: qd uocat genezareth vel genezareth: & est in

Mathei

legione sequeret ipm: s magis pdicaret miraculū factū
z idē intelligendū ē de alio q erat cū eo. vel aliter potest
intelligi q isti gerazeni ex peccatis suis timebant of-
fendere xpi pntiā: z p pns in currere maiore penaz pre-
cedēti: z id rogabat eū discedere. **Ca. ix.**

Quascēdes ihs
ihs. In
capi. pcedēti po-
sita sunt quedā
miracula ad cō-
firmatōes euā-
gelice legis: hic
pntē declarā vir-
tus ipi legislato-
ris. Et diuiditur
in tres ptes. qā
pmo ponit ad h
miraculi ppetra-
tio: scdo creden-
tius vocatio: ibi.
Et cūz transiret
inde. z tercio eo-
rū confirmatio:
ibi. Decillo lo-
quente. pūa i du-
as: qz pūo i opa-
tione miraculi ad

Quascēdes ihs .ix.
In nauiculā insfretavit
z venit in ciuitatē suā. Et
ecce offerebāt ei palyticum
iacētē in lecto. Quidēs autē
hiesus fidē illoz dixit para-
lytico: Cōfide fili: remittū-
tur tibi pctā tua. Et ecce q
dā describis dixit itra se:
Hic blasphemāt. Et cū vi-
disset hiesus cogitatōes eo-
rū dixit: vt qd cogitat ma-
la i cordibz vris. Quid ē fa-
ciliū dicere dimittūtur tibi

declaratōes sue veritatis fides credentiū approbat. Et
scdo infidelitas negantiū reprobat: ibi. Et ecce quidā
describis. Circa primū euāgelista notat locū vbi factus
est hoc miraculū dicens. a. Et ascēdens in nauicu-
lam: vt. f. p nauigiū de terra gerazenoꝝ rediret in gali-
leam: vñ illuc ierat vt pꝛ in capi. pcedenti. b. Et
venit in ciuitatē suā. s. in capbarnaūm: qz ibi factū ē h
miraculū vt mar. dicit expse. ij. ca. Dicit autē capbar-
naūm ciuitas dñi: nō qz ibi fuerit natus vel conceptus
s qz erat principalis ciuitas galilee: ppter qd centurio
ibi manebat ad custodiā totius terre: vt dictū ē capi-
tulo pcedenti. Nazareth autē vbi xpc fuit nutritus z cō-
ceptus: erat quoddā oppidiū vel vicus respectu illius
z id dicit ciuitas ipius chūsti: sicut parisiū dicit ci-
uitas alicuius nati in aliquo oppido iuxta parisiū. vñ
alios dicit ciuitas dñi: qz in pꝛincipio sue pdicatiōis ml-
ta miracula ibi fecit. c. Et ecce offerebant ei para-
ly. Modus autē offerendi hic tacet: s expūmī Mar-
ti. Quia nō potentes intrare ad xpi pntiā ppter turbā
circūstantēz de tecto domus submiserūt eū in lecto an-
te hiesum: z hoc fuit magnū signū fidei ipoz: ppter qd
sequitur. d. Quidēs autē hiesus fidem illoz. s. parali-
tici z offerentiū: qd pꝛ ex hoc qd sequit. e. Dixit
paralytico cōfide zc. licet em sanitas corpalis vl aliqd
bmo datur alicui ppter alienā fidē: reissio tñ peccatoꝝ
nō datur alicui sine ppria fide: id nō vidēt bene dice-
re qui dicūt q li illoz referē tñ ad offerētes: ita q pp
fidē offerentiū tñ sit sanatus. Dixit autē hiesus: Re. ti.
pec. Ad modū boni medici qui pmo remouet cāz mor-
bi. z tunc postea intendit curatiōi. Infirmetas autē hoc
fuerat inflicta paralytico ppter peccatū: z id xpc pmo
remouet cām dicens: Remittūtur zc. Et ex hoc insinu-
at eū a paralyti curandū: sicut statim patuit p effectum
Ad maiore pdicatoꝝ intelligentiā sciendū q infirmi-
tas corpalis infligit a deo multis de causis. vno
modo ppter peccati punitōes: s nō ppter purgatōes: z
talīs infirmetas est quoddāz pambulū pene gebene: z
sic inflicta ē berodi actu. xij. vbi dicit q pꝛussit eū ange-
lus dñi: eo q non dedisset honozē deo z consumptus a
vermibus expirauit. Eodē mō fuit d pbaraone q p fla-
gella induratus est: scdo modo infligitur ad peccati cō-
missi purgationem: sicut nabuchodonosor: amentia se-
ptem annoz. vt habet daniel. iij. Et similis marie ma-
gdalene veratio demonū: tercio modo nō ppter pecca-
tū commissū: sed ad gloriā dei manifestandū: sicut de ce-
co nato dicit iobis. ij. Neqz hic peccauit: neqz paren-

tes eius. s. vt cecus nasceret: svt manifestent opa dei in il-
lo: quarto ppter humiliatōem alicui? ne in superbiam ele-
uetur: sicut paulus aplos dicit de seipo. ij. cor. xij. Ne ma-
gnitudo reuelationū extollat me: datus est mibi stimulus
carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. quinto in-
fligitur ppter alic-
pbatōes z patien-
tie declaratōem: sicut
pꝛ de iob. ij. vñ
versus. Job pbat
inclinat paulū sese
manifestat. In ce-
co purgat marian
punit herodes. Et
pꝛ sententia ex dicit
f. Et ecce quidāz
de scribis. Hic po-
nit reprehensio ne
gantū xpi diuini-
tate. z pmo ponit
eoz negatio: cū di-
citur. f. Et ecce
quidā de scribis. i.
de legispitis.

peccata tua: an dicē surge z
ābula? Ut autē sciatis qm
fili? hois habet ptatē in ter-
ra dimittēdi peccata: tūc
ait paralytico: Surge tolle
lectū tuū: z vade i domū tu-
ā. Et surrexit z abiit i do-
mū suā. Quidēs autē tur-
be timuerunt: z gloria-
uerūt deū q dedit ptatē ta-
le hoibz. Et cū trāsiret in d
hiesus vidit hoīem sedētē
in thelonio matheum no-
mie. Et ait illi. Sequē me.

fligitur ppter alic-
pbatōes z patien-
tie declaratōem: sicut
pꝛ de iob. ij. vñ
versus. Job pbat
inclinat paulū sese
manifestat. In ce-
co purgat marian
punit herodes. Et
pꝛ sententia ex dicit
f. Et ecce quidāz
de scribis. Hic po-
nit reprehensio ne
gantū xpi diuini-
tate. z pmo ponit
eoz negatio: cū di-
citur. f. Et ecce
quidā de scribis. i.
de legispitis.
g. Dixit intra
se. f. cogitando qā
vrbū intrinsecum
ē conceptus mētis

Hic blasphemāt. Blasphemare est creature attribere
illud quod est ppriū dei. dimittere autē pctm soli deo cōue-
nit: per hoc ergo q christo blasphemā impōnebant i hoc
q peccata dimittebat ipz q negabant ipm esse deum: di-
centes eū esse purum hominem: scdo xpc pnter eos pueni-
enter redarguit ostēdens se esse deū dupliciter. primo quia
respondit eoz cogitatōibus: quas cognoscere per certū
dinem soli deo ppriū ē: ppter quod dicit. Et cū vidisset hie-
sus cogitatōes eoz dixit. i. Et quid cogitatis mala
zē. imponendo. s. falso mibi blasphemiam. scdo hoc idēz
ostēdit sanandū paralyticū per imperiū tanqz ppria vir-
tute: qd est eius dēz potestatis sicut z peccata dimittere. h
em paralyti virtute nature aliquando possit curari: non
tamē subito nec ita perfecte vt statim homo possit lectū
in q iacet ponere: sicut dicit hic. pp qd d. k. Quid ē fa-
ciliū zc. q. d. equalis potestatis est vtrumqz: ex quo cōdu-
dit virtutem sue diuinitatis pfectam dicens: l. Et autē
sci. qz fi. bo. ba. po. in ter. dimitt. pec. vt deus non vt homo
purus. m. Tunc ait paralytico surge zc. Sicut em per
literam habentē sigillū declarā voluntas ipius scribens:
sic signū qd ē virtutis diuine manifestatiū ostendit verit-
atem diuine virtutis. Alii autē sancti q fecerūt miracula facie-
bant hoc implorando diuinā virtutem: nō imperando:
z si aliqñ in talibz imperabāt hoc nō erat in virtute ppria
sed expūmendo virtutē xpi tanqz ministri nō dñi: sic aliqñ
impabant demonibus vt recederent ab obsessis cordibz
in noie xpi z auctoritate eius. n. Quidēs autē turbe.
Hic cosequenter ponitur huius miraculi effectus: qz turbe
hoc videntes timuerūt imponere sibi blasphemiam.
o. Et gloriauerūt deū zc. i. ipm xpm qui est virtus dei
patris. p. Dominibus. ad eoz. s. salutē. q. Et cum
transiret inde. hic ponitur credentiū vocatio: et pꝛio circa
eoz vocatiōem describitur condescensio ad peccatores: se-
cundo ponit eius reprehensio ptra murmurātes: ibi. Et
videntes pharisei. Circa primū aduertēdū q vocatio ma-
thei: z istud conuiuiū fuit ante curatiōē paralytici d quo
dictum est: sed hic ponitur p recapitulatōes: vel fm alios
vocatio e? fuit ante: z conuiuiū e? de quo hic scribitur fuit
post: z vt conuenientius describat conuiuiū: eius vocatio
repetit: Dicit ergo euāgelista: q. Et cū transi. inde ie-
sus vi. bo. se. in te. in quo solebant capsores sedere: qd qui
de negociū vir aut nunqz exerceri sine peccato pōt: vt di-
cit Greg. r. Et ait illi sequere me. Matheū autē talibz
occupatum vocauit: vt de gratia dei nullus desperet quan-
tūcūqz fuerit i vilius occupat. l. Et surgēs secut? est
est cum sine aliqua dilatione: quia sicut poterat mouere

Euangelium

aurum exterius dō: ita etiā interius mentē inspirādo. si-
cut em passionē p̄uquus illos qui ad capiēduz ip̄m vene-
rant: solo dō p̄trauit dicēs: Ego sū vt habet Job. xviii
ita solo verbo poterat quoscūq; ad se trahere: t̄ in hoc ap-
parebat virtus diuinitatis in eo. m Et factum est eo
dis. in domo. f. Ma-
rthae: n Ecce
publicani t̄c. fue-
rāt em loci matthei
t̄io recedēs ab eis
t̄ volēs sequi chri-
stū fecit eis cōmuni-
um: sicut de beliseo
legit. iij. Reg. xiv.
q̄ vocatus ab he-
lyā: vt cū sequerēt
nactauit parboū
t̄ dedit socijs suis
comedere: t̄ sic fe-
cutus ē helyā magi-
strū suū: t̄ hoc mo-
do faciūt q̄ recedē-
tes a socijs: faciūt
prius eis catū suū:
vel fm̄ alios bur-
donē.

o Vidētes. hic
ponitur reprehē-
sio p̄tra iuste mur-
murantes de p̄di-
ctis: t̄ p̄io contra
phariseos: sc̄do cō-
tra ioh̄is discipulos
ibi. Tūc accesserūt
Circa primū scien-
duz q̄ pharisei in p̄pō iudeoz reputabāt religiosi. vt de
etiā in habitu ab alijs quodāmodo distincti erant: vt vide-
bit inferius: vidētes igit̄ xp̄m cum publicanis t̄ peccato-
ribus māducare inuigine ferebant t̄ murmurabāt dicen-
tes discipulis eius. p Quare cū publicis t̄c. q. d. vs
estis fatui qui talē m̄gr̄m sequimini. q At hiesus t̄c.
Respondit eis primo p̄rōnes q̄ sensibiliter vidēt q̄ me-
dicus familiaris? se debet habere ad infirmū qui eo indiget
q̄ ad sanū. Cū q̄ xp̄s sit vt̄ medicus aiaz: vt dicit in psal.
Misit verbū suū t̄ sanauit eos: ad familiarē se debuit b̄re
ad peccatores q̄ sunt infirmi infirmitate sp̄iali. sc̄do respō-
det p̄ auctoritatē que habet. Dece. vj. r Euntēs dicit
te. q. d. ite t̄ diligētē considerate illud quod scribit Dece
vj. s Quid est t̄c. q. d. si b̄c scripturā consideretis in
uenietis me facere fm̄ ip̄az: p̄ter q̄ dicit. t Nō
em̄ veni vocare iustos. ad penitentiā: licet aliquos iustos
vocauerit ad augmentū gr̄e: vt pet̄z andream t̄ cōsiles.
v Sed peccatores. sup. vocare ad penitentiā. r Tūc
accesserūt. Hic reprehēdit ioh̄is discipulos. t̄ p̄io ponit̄
eorū interrogatio maligna. sc̄do christi respōsio benigna:
ibi. Et ait illis hiesus. Circa primū notandum q̄ discipuli
iohannis in tribus deficiēbant. primo q̄ de sua abstinentia
se iactabāt dicētes. y Quare nos t̄ phari. ieiū. fr̄e. q̄
talia sunt fienda in secreto: vt supra dictū est capitulo. vj.
Tu aut̄ cū ieiunas t̄c. sc̄do q̄ phariseis se cōiungebāt di-
centes: Nos t̄ pharisei. quia audierant ioh̄anēz magist̄z
suuz phariseos redarguentē t̄ dicētes supra. ca. iij. Pro-
genies viperaz quis demonstrabit vobis fugere a ventu-
ra ira. sc̄o q̄ xp̄s arguebāt ex defectu abstinentie in discipul̄
dicentes. 3 Discipuli aut̄ tui t̄c. Defectū em̄ discipu-
loz retorquebant in magist̄z. de quo t̄n audierant iohan-
nem dicentes: Ecce agn̄ dei qui tollit peccata mūdi: Jo-
han. j. a Et ait illis hiesus. Hic ponit̄ xp̄i respōsio in
qua ostendit q̄ ieiunū corpale nō competebat suis disci-
pulis p̄ illo tempore: q̄ duplex est ieiunū. quoddā quod
ordinatur ad carnis refrenatiōez t̄ ad contemplationē
disponit: t̄ istud nō cōpetebat discipulis christi q̄n̄ eāt cū
eis corpaliē: t̄ hoc ē quod dicit. b Nunquid pos. si.

**Et surgēs secut̄ ē eū. Et
fcm̄ est discubēte eo i domo
ecce publicāi t̄ pctōres vei-
entes discubebāt cū hiesu:
t̄ discipulis e. Et videntes
pharisei dicebāt discipulis e
Quare cū publicis t̄ pctō-
ribus manducat magi ve-
ster. At hiesus audiēs ait.
Nō ē opus valentib; medi-
cus: s̄ male h̄ntib;. Eūtes
aut̄ discite quid ē: misericōiā
volo t̄ nō sacrificiū. Non
ei vei vocare iustos: s̄ pctō-
res. Tūc accesserūt ad euz
discipuli ioh̄anis dicentes.
Quare nos t̄ pharisei ieiū-
nam? fr̄e q̄nt: discipuli aut̄ ē
tui n̄ ieiunāt: Et ait ill̄ ibi**

pon. i. christi q̄ est sponsus ecclesie. Zugere t̄c. sequitur
c Veniet aut̄ dies cū auferet. q̄nt ad p̄ntiā corpale.
sc̄z in passioē t̄ ascēsiōē in celū. d Et tūc ieiunabit
q. d. tūc competet eis tale ieiunū. Aliud ē ieiunū q̄
ex plenitudine t̄ p̄fectione cōtēplationis p̄cedit: qua-

**Mūdo possūt filij sp̄si lu-
gere q̄dū cū ill̄ est sp̄sus:
Veniet aut̄ dies cū auferet
ab eis sponsus: t̄ tūc ieiū-
nabūt. Nō aut̄ imitrit cō-
missurā panni rudis in ve-
stimentū vetus. Tollit ei
plenitudinē ei avestimēto
t̄ peior scissura fit. Neque
mittūt vinū nouum i vtres
veteres: alio q̄n rūpūt vtres
t̄ vinū effūdūt: vtres peūt.
S; vinū nouū in vtres nō
uos mittūt: t̄ abo p̄uant
Decillo loq̄ntē ad eos: ec-
ce p̄nceps vn̄ accessit: t̄ a-
dorabat eū dicēs. Dñe filia
mea modo defūcta est: sed
veni ipone manum tuā sup**

le fuit moysi iei-
unū in monte
q̄nto em̄ aia ē in
cōtēplatiōē ma-
gis eleuata: tan-
to ē pauciori ali-
mento cōtenta:
vide t̄. r. et byc.
dicit p̄bs q̄ felix
cōtēplatiuus
ē paucissimū cō-
tētus: t̄ tale iei-
unū nō cōpetē
bat discipulis qz
ad bucerant ru-
des t̄ impfecti:
sed p̄ius debue-
rūt p̄ charitates
sp̄ritus sancti in-
nouari. quod s̄
ctū ē die penthe-
costēs q̄n fuerūt
p̄ gr̄am sp̄s sancti
inouati: t̄ tūc
debuerūt incipe-
re nouū modū
viuendū: t̄ hoc ē
quod dicit salua-
tor p̄ duplex exē-
plū. primū poni

turbic. e Memo aut̄ imit. cōmiss. i. iuncturam seu
supplementū. f Panni rudis. s. noui: qz in nouitate
est sp̄sior. g In vestimētum vetus. qz hoc causat
deformitatem. p̄ter quod subdit. b Tollit em̄ ple-
nitudinē. i. vniuersitatē seu pulchritudinē a vestimen-
to. i Et peior scis. fit. qz p̄ter deformitatem nō p̄iun-
gitur solidē cū veteri panno: t̄ sic defacili causat ruptu-
ra maior in veteri. sc̄m̄ exemplū seu pulchritudinē a vestimen-
to. k Neqz vinū nouū. qz tūc est in ebullitiōe. cetera pa-
tent. Et his vult concludere q̄ ea que sunt p̄fectionis
magne: nō sunt imponenda hominibus donec spolia-
ti fuerint veteri vita. l Decillo loquente. Hic po-
nunt̄ quedam miracula ad discipuloz confirmatiōez
t̄ diuiditur in duas partes qz primo narat ad hoc que
dam miracula in speciali. sc̄do multa concludit in ḡrali:
ibi. Et circuibat. p̄ia i tres: fm̄ tria miracula q̄ narat.
sc̄da ibi. t̄ in seute. sc̄ca ibi. Egredis aut̄ ill̄. p̄ia i tres q̄
mo incipit narrare primū miraculum. sc̄do interponit
quoddam aliud in medio factum ibi. Et ecce mulier ter-
cio reuertitur ad primū: ibi. Et cū venisset. Primū aut̄
miraculū fuit de suscitatiōe cuiusdā puellē defuncte: et
hoc incipit narrare dicēs. l Decillo loquente ad il-
los. hoc est ad iohannis discipulos: resp̄hendendo eos
vt patet ex precedentibus. m Ecce vnus p̄nceps
accessit. qualis autem fuit p̄nceps iste non exprimit̄
hic: sed habetur Marci. v. t̄ Luca. viij. vbi dicitur q̄
erat p̄nceps synagoge iudei em̄ habebant em̄ vnū
templum vbi poterant offerre t̄ immolare. s̄m̄ hieru-
salem: sed in alijs ciuitatib; t̄ villis habebant loca def-
minata in quibus conueniebat populus ad orandum
t̄ audiendum verbum dei. t̄ tractandum de his que p̄-
tinebantur ad cōm̄ vtilitatem populi: t̄ ille qui p̄-
erat cuius auctoritate cōgregatio fiebat dicebat p̄n-
ceps synagoge talis erat iste q̄ accessit ad hiesum.
n Et adorabat eū. faciēdo. i. sibi reuerentiā debitā
dicēs o Domine filia t̄c. Marcus aut̄ dicit q̄ vi-
xit eam esse: in extremis: Luca s̄ aut̄ q̄ moriebat t̄ hoc
est verum quando pater recessit ab ea t̄ venit ad ibm̄

anteq̄ ihs veniret ad tomū patris eius filia mortua ē p̄ter qd̄ nūcū sup̄venit de tomo qui dixerūt noli verare magistru qz̄ defuncta ē filia tua credētes q̄ xpc̄ n̄ posset suscitare eā a mortuis: licet posset eā sanare: ma t̄e igit̄ ista omittit: vt breui⁹ scribat ⁊ accipit p̄ris ver bū ab illo tpe q̄ recepit nūcū: qz̄ assecratus per xpm̄ dicētes sibi Confide: vt dicit Mar. credidit ip̄az̄ suscitādo p̄ ipm̄. p̄ Et surgēs iesus ⁊c. p̄ges. s. ad tomū eius p̄ter fidei luc meritū.

q̄ Et ecce mulier. hic interpo nit miraculū de sanatoe mulierē emoroisse: qd̄ fecit xpc̄ dupliā de cā p̄ia fuit vt ostēderet nobis q̄ n̄ solū in termino: sed in via debe mus bonis opib⁹ occupari. se cūda fuit vt per miracū sc̄m̄ i via archisynagog⁹ hoc vidēs certi ficare⁹ de suscitādoe filie sue in termino dicit igitur euā gelista: q̄ Ecce mulier que san. flu. pati. duodecim annis. hoc exprimit: vt ostēdat infirmitatis p̄licitatē ⁊ curatiois difficultatē. r̄ Accessit retro. xpc̄ em̄ erat in turba magna: vt dicit Marcus ⁊ Lucas: ⁊ iō nō poterat de facili h̄e accessū ad eū. s̄ Et tetigit fimbriā. xpc̄ em̄ portabat vestimētū suū ad modū iudo orū. Ad cui⁹ euidētiā sciēdiū q̄ p̄lis iudaei⁹ de quo xpc̄ erat nasciturus fm̄ carnē debebat pollere qdā facticia te sp̄ali p̄ alijs p̄lis ⁊ ab eis distingui: ⁊ iō data est eis circūcisio vt quoddā signū distinctiōis in carne: Simi liter data est eis lex: vt haberēt quedam specialēz̄ modū viuendi. Similiter p̄ceptū fuit eis in habitu disti gui: vt p̄z̄ M̄eri. xv. Loquere filijs isrl̄ vt faciant sibi fimbrias p̄ quatuor angulos pallioꝝ ponētes i eis vit ras byacynthinas: Tutte em̄ byacynthine que erāt cele stis coloris designabāt q̄ debebāt habere ouersatiōez̄ eminētē p̄ ceteris fm̄ q̄ paulus dicit ad H̄bil. iij. M̄ra aut̄ ouersatio in celis ē. vñ sequit̄ ibidez̄ M̄eri. xv. Et recordent̄ mādator̄ dei: ⁊ sint sancti dño deo suo: talē ergo vestē portabat xpc̄: sicut ⁊ alia legalia obseruauit vsqz̄ ad passiōē: ⁊ iō mulier tetigit fimbriam: qz̄ illud qd̄ est in angulo pallij qd̄ est a parte posteriori facilius potest attingi. t̄ Dicebat em̄ intra se. firmis. s. cre dendo. v̄ Si tetigero vestimētū. nō qz̄ vestimēta habeāt aliq̄ virtutē sanandi: s̄ qz̄ p̄ hoc redarēt virt⁹ illoꝝ quoz̄ s̄ vestimēta. r̄ Et iesus cōuersus ⁊ vi dens eam. approbās ip̄ius fidē. ȳ Dixit confide fi lia ⁊c. r̄ p̄z̄ litera. 3̄ Et cū venisset. hic reuertitur ad narrādū miraculū primo p̄positū de suscitādoe pu elle. d. Et cū veni. iesus in to. prin. ⁊ vidisset tibicines. Diuerse melodie excitant diuersas passiōes in hoie: aliq̄ em̄ excitant audaciāz̄ sicut p̄z̄ in bellicis tubis: et aliq̄ deuotionē: vt p̄z̄ in canticis ecclesiasticis: ⁊ aliq̄ leticiā: sicut p̄z̄ in diuersis instrumētis musicis: ⁊ aliē excitant fletū ⁊ lamentatōez̄: ⁊ talibus vtebant̄ antiq̄ tus in sepulcris magnarum p̄sonaz̄: vt puocatur

ea: ⁊ viuet. Et surgēs ihs sequebat̄ eū: ⁊ discipuli ei⁹. Et ecce mulier q̄ fluxū san guis patiebat̄ duodeciz̄ an nis accessit retro: ⁊ tetigit fimbriā vestimēti ei⁹. Dice bat em̄ intra se Si tetigero tm̄ vestimētūz̄ ei⁹ salua ero. At iesus p̄uersus ⁊ videns eā dixit. Confide filia: fi des tua te salua fecit. Et sal ua facta ē mulier ex illa ho ra. Et cū venisset iesus i do mū p̄cipis: ⁊ vidisset tibici nes ⁊ turbā tumultuantes dicebat. Recedite: nō est em̄ mortua puella s̄ v̄ormit Et teridebat̄ eū. Et cum eiecta esset turba intravit ⁊ tenuit manū eius: et di

multitudo ad fletū: ⁊ tales dicuntur bic tibicines: carnē. s. lugubre cantantes a Et turbā tumultuante. i. lacry mantem ⁊ euilantem: ⁊ illud vocatur tumultus quia cau sat sonū confusū. sequit̄. b̄ Non est mortua puella. qz̄ licet esset mortua fm̄ viam nature: tamē nō erat mortua

illi qui poterat eam suscitare. c̄ Sz̄ dormit: qd̄ dicit: qz̄ poterat eā ita faci liter suscitare: sicut hō pot̄ aliū homi nē a sono excitare. d̄ Et teridebant̄ cum credētes q̄ iō quere⁹ ex ignoran tia: qz̄ sciebāt eā n̄ mortuam.

ē Et cū eiecta es set turba. et q̄ em̄z̄ erant increduli nō erant digni videre miraculum: qz̄ scri ptū est. vñ. ca. Mo lite sanctum dare canibus.

f̄ Intravit cū p̄ tro ⁊ iobanne ⁊ pa tre ⁊ matre puellē: vt exprēssius dicit Marcus. y. ad h̄ vt isti essent testes mi raculi. ḡ Et te nuit manū ei⁹. p̄ ca etū em̄ curabat vt ostēderet q̄ illa hu manitas cūstrum

tum diuinitatis miracula faciētis vt dictū est supra. b̄ Et surrexit puella. ad vitam p̄fecte restituta. i Et transeunte illo. hic ponit scdm̄ miraculum principale in illuminatōe cecoz̄. k̄ Secuti sūt eū duo cecoz̄. voca bant aut̄ eum filiū dauid: vulgata em̄ fama erat apud iu deos q̄ christus nasciturus erat de semine dauid fm̄ car nē: ⁊ iō qz̄ credebant firmiter ipm̄ esse christum. p̄missū ip̄i⁹ dauid: ideo vocant eū sic filiū dauid. sequit̄. l̄ Cre ditis: quia hoc possum facere vobis. nō querit hoc q̄ igno rans eoz̄ fidem. quia oia sciebāt p̄ certitudinem: sed vt cō fessio exterior addat̄ fidei interiori: ⁊ sic sint digniores il luminari qz̄ fm̄ q̄ scribit̄ ad Ro. r. Corde em̄ credit̄ ad iu sticiam ore aut̄ fit confessio ad salutē. sequit̄. m̄ Et cō mi. est illis iesus di. vi. ne quis sciat. illi aut̄ exētes diffi. t. publice nūciauerunt: sed querit quō fecerūt p̄trariū eius qd̄ dixerat eis. qz̄ aut christus voluit fieri illud quod dixit eis aut non: si noluit sequit̄ q̄ fecerūt p̄tra p̄ceptum eius ⁊ sic peccauerūt qd̄ nō videt. qz̄ non fuissent digni sanati one: sin aut̄ voluit sequit̄ q̄ christus mendax vel duplex in verbis fuit: quod est impossibile. Sciēdiū q̄ in christo ponitur duplex volūtas sicut ⁊ natura vna diuina ⁊ e duplex vna signi ⁊ altera beneplaciti: volūtas beneplaciti ē qua vult aliquid simplr ⁊ absolute. ⁊ sic xpc̄ voluit miraculum publicari: qz̄ p̄tra volūtatē beneplaciti nihil fit: sed bene fit p̄tra volūtatē signi: Alia fuit in christo volūtas hūa na: ⁊ sic xpc̄ quodāmodo voluit ⁊ qdāmodo noluit mira culum publicari: qz̄ voluit publicari ad dei gloriam: noluit aut̄ hoc vt ostēderet hūanaz̄ laudez̄ eē fugiendā. Sicut etiā sūt aliq̄ que sunt partim volūtaria. ⁊ partim inuolun taria: vt dicit. iij. ethyco. sicut ille qui p̄icit merces in ma ri vult ⁊ nō vult p̄ncere diuersis respectibus: qz̄ non vult absolute: vult tm̄ in casu tali positur. n̄ Egressis aut̄ il lis. hic p̄nitur terciū miraculū principale de demo nis eiectōe. Egressis aut̄ illis. i. cecis iā illuminatis. ō Obtulerūt ei. hoies. s. illi⁹ terre. p̄ Hoies mutū de moniū h̄nt. Dicit aut̄ demoniū mutū nō formalē s̄ effe ctive tm̄. Ad cui⁹ intellectū p̄siderādū q̄ nā coz̄ p̄ obtulit

Euangelium

spñali ad motū locale: voces autē significatiue formant p motū linguez labioz z alioz instrumentoz naturalium: z iō qz demon p voluntate sua pōt ista localem mouere: pōt p linguā hoīs diuersa vba formare: z sic arreptiū aliqñ loquūf ideoma eis ignotū: sicut pur' lay' latinū. z b e manifestū signū q sic loquēs sic demoni ac: qz talis locutō nō pōt pcedere nisi ab aliquo intellectu: z iō cū nō pcedat ab intellectu hoīs tale ideoma ig' r'ntis sequit q pcedat ab intellectu angeli v' demonis

nū hūte. z eiecto demoi locut' ē mut'. z mirate sūt turbe dicētes. Nunq' apparuit sic in isrl'. Pharisei at dicebāt i pncpe temoiorū

linguā sic mouentis: z sicut demon pōt mouere linguā ad loquēdū ideoma incognitū: ita potest impedire linguā ne moueatur ad loquēdū ideoma cognitū: z sic reddit bo minē mutū: talis autē erat iste oblat' xpo ppter qd sequit: q Et eiecto demoiō zē. qz amoto impedimento habuit officū loquēdi sicut pzi'. r Et mirate sūt turbe. quia admiratio p'surgit ex insp' ectōe rei insolite qd fuit in pposito. sequit. s Nunq' apparuit sic in isrl': licet em' i veteri testamento aliqui legant' arrepti a demonibus: nō tñ legat' aliquis curat'. q cū obsessiōe demonis factus fuisset mutus. t Pharisei dicebāt in prin. demon. zē. Odius em' z inuidia faciūt interpretari facta in deteriorē ptem z puerti iudicia: pharisei autē odiebāt xpm: qz acriter arguebat eoz vicia: vt p'z p euāgelij decursū: z ideo miracula a christo facta vtute diuina dicebāt eē facta arte magica. et eodē modo eiectiōe demonū facta p christū dicebāt fieri vtute cuiusdā supioris demonis: cui inferiores obediebāt ad nutū de corpibus eorum: sicut em' in angelis sūt ordines: z alij sūt alij supiores: sic in demonib' cū in eis remāserint naturalia integra fm dionysij: Dicebāt em' pharisei q p'z habebat aliquē demoiō supiorē: quē vocabāt beelzebub sibi familiarē z puuatū: z sic demones inferiores de corpibus obsessis eieciēbat p illū: s illud inferius ratiōnabilem reprobat a xpo: vt videbit. xij. ca. v Et circubat. Sic ponunt' miracula in generalit': qz euāgeliste nō poterat oia facta xpi scribere in particulari: vt dicit iobis vlti. Multa quidē talia signa fecit iesus in conspectu discipuloz que nō sunt scripta in libro hoc: que si scribant' p singla nō arbit'oz totū mundū capere eos qui scribēdi sūt libros ppter hoc em' in ecclia dicit' in martyrologio z aliorū p'limoz sanctorū zē. hac. s. de cā: qz karolus magnus fecit inquiri diligētē obiit' z act' martyr' z alioz sanctorū z inuentū ē q diebus singulis occurrebāt plu' qz trecenta festa. ppter hoc statutū est in fine martyrologij adderet' p dicta clausula vt in generali saltē memoria sanctorū fieret in ecclia in die transitus eoz: ita sūt euāgeliste q nō poterat oia miracula xpi in particulari scribere iō frequent' multa pcludit in quādā generalitate sicut dicit' hic.

v Et circubat iesus oēs ciui. z castel. vo. in sy. eoz. i. i. lo. cis cōibus eoz in quibus sapiētes pueniūt p qd ostendit' sanitas doctrine ei' q nō erat in latebris z angulis sicut ē doctrina hereticoz. r Et predicās euāgelij regni. i. legē nouā q imediate introducit ad regnū: qd nō faciebat lex vetus. v Et curans oēs lāguozē. i. infirmitatē plitain. z Et oēm infirmitatem. quantūcumqz alis incurabile: ex quo patēt mltā miracā hic in qdā generali iclusalap confirmatōe legis euāgelice a xpo facta.

In cap. ix. vbi dicit' in postilla: Et iō nō vidēt' bene dicere qui dicit' q illoz.

Anci doctores z magne auctoritatis hoc tenent qd reprobat postil. vñ biero. sup illud v'bz. Quidē autē iesus fidē illoz dicit nō ei' qui offerebat: s eorum qui offerebant: quod etiā vidēt' sentire chryso. silt iobannes eps qui in hoc loco sic dicit. Quantū valet apud deū fides v'ria apud quē sic valet aliena: vt intus et ex sanaret hoies. quam suam glo. ordinaria interlinearis in hoc loco sequit: nō ergo in odice audacie vidēt' tantis san-

ctoꝝ auctoritatibus p'raire. p'ferentim cū si sane intel ligant' manifestam continēant veritatem. Ad cui' euidētiā sciendū q meritū dupliciter pōt p'siderari: put cōiter doctores distinguūt. s. de condigno vel de cōgruo Condignū em' attenditur fm p'portionem equalitatis

eijcit dmoēs. Et circubat ihs oēs citates z castella to cēs i synagogeoz z p'dicās euāgelij regni: z curās oēs lāguozē z oēm infirmitatē

Congruū vō attē ditur fm equalitātē p'portionis. si autē loquimur de condigno null' pōt mereri alteri primā gratiā nisi solus christ' de quo ad heb. ij Qui multos filios in gloriā ad

duxerat zē. Si autē loquamur de merito congruū pōt aliquis mereri alteri primā gratiā. Congruū ē em' fm amicitie p'portionē vt deus impleat hoīs iusti seu facti volūtātē in saluatiōe alterius p'ferim non ponent' impedimentum. vnde in pposito remissio peccatoꝝ fuit concessa paralytico ppter meritum fidei offerentū: nō de cōdigno sed de congruo: z sic sunt intelligēde auctoritates sanctorū. put sanctus tho. in prima scde. q. vlti. articulo. vj. in responsiōe ad p'missū argumentū h' declarat: nec ex hoc sequeret' q remissio peccatoꝝ fuisset paralytico data sine p'pria fide: nam in iustificatiōe impii que habet' p primā grām fides p'pria requirit'. vñ de Ro. v. Iustificati igit' ex fide zē. sed talis fides nō p'cedit primā gratiā p modū meriti: alioquin hō pōt sibi mereri primā gratiā qd est p'ra cōem determinatiōem doctoz. Et autē allegat' postillator p' opinionē suā ex hoc qd dicitur. Confide fili remittetur tibi zē. nō valet: tñ qz hoc dicit' a christo intelligitur facta dimissio ne p quā fuit filius adoptionis: tñ qz hoc fuit dictum ad ostendendū humilitatē xpi. vñ glo. sup illud verbū humilis dñs filij vocat' quez sacerdotes tangere v'digantur.

Replica.

In cap. ix. vbi dicit' Et vidit fidē illoz exponit postil. i. paralyticū z offerentū addēs nō bene dictum q exponit de fide offerentū tñ. z pōt ad hoc redem. sed Burgen. dicit hoc fore magne audacie sanctorū auctoritatibus p'raire: addens q dicta illoz doctoz si sane intelligantur manifestaz cōtinent' veritatem. z volens hoc declarare inuoluit' z se z doctoz dicta in multis min' p'babilit' dicitis: de quibus p singula iudicare nō ē pntis. ppositi: dicit' igit' h' q audacia nō ē reprehensibilis negare in dictis scōz q factis dei cōrespōdēt' se h'ntib' pcedere nō audem': verificare em' qd formalē includit' dicitōe z si deo nō pcedimus nec doctoz quātūcumqz sancto in hoc gerim' moꝝ. Nūc autē sicut p'teritū nō esse p'teritū apd deū censet' impossibile: ita iustū nō esse iustū circa idē z p eodēz sili rāde vidēt' inopinabile. palytic' autē de quo sermo curatus est nō solū a morbo corpis: s etiā z mentis. vt vult b'ns aug'. li. xxxij. qd m. q. viij. igit' fuit iustificatus. doctores autē p burgen. adducti negare vident' ei' fidē. Si igit' in curatiōe nō habuit fidē nec iusticiā et sic fuit iniustus si curatus fuit iustus: curat' fuit iniustus: que est formalis p'radictio. possunt igit' doctores aliter intelligi q Burgen. ibi voluit intelligi sic q bi q dicunt xpm ad fidem offerentū resp'ctū: non oblata subaudiat' pncipalit'. cū hoc stat' q etiā resp'ctū fides paralytici minori fortasse affectōe formata: nec valet responsio burgen. ad argumentū postil. cū dicit' q per hoc qd dicit' Confide fili fides sit exacta post dimissioz peccatoꝝ: qz p dimissione peccatoꝝ fuit iustus z filius adoptionis vt dicit' Bur. frustra igit' post iustificatiōz exagebat' fides sine qua nemo iustus q iust' ex fide v'uit impossibile est sine fide placere deo. Erigere igitur fides ante iustificatiōe qualitatis ex fide iustificare p'pria: fuit igitur fides z oblata z offerentū. ad quā xps

Mathei

dicat hic respexit f'm p'stillatoz.

Cidens aut iesus turbas. Postq; mathe descri-
psit legis euangelice datōes z ei' p'firmatiōem:
hic p'nter ponit ei' p'mulgatōes: z diuidit i du-
as p'tes: qz p'rio ponit ei' p'mulgatio apud p'p'nquos. s.
iudeos: secundo
apud extraneos
s. gētilēs. ca. xv.
p'ma in duas. qz
p'mulgat manife-
ste: scdo parabo-
lice ca. xij. Itēz
p'ria in tres. qz p'
describit p'mul-
gatōis ipam. scz
ap'oz institutō.
scdo dubitantū
p'firmatio ca. se.
tercio impugna-
tiō cōsultatio ca.
xij. Itēz p'ria in
duas. qz p'rio po-
nit institutōnis
rō. scda ipa insti-
tutio: ibi. **E**t con-
uocatis. Circa
p'rimū sciendūz
qz sicut p'z ex p'
cedētib; mlti seq'ba' xp'm: tū. p'p'e ei' p'dicatōz audiēdā:
tū. p'pter infirmitatū curatiōē habendā. **C**hrist' autē
ita pauper erat qz nec tomiciliū vbi caput reclinarēt hē-
bat: z iō turbe sequētes eū iacebant verati sup terras
sub diuo p'pter quod x'p's. **B** Misertus ē eis quia
erant zc. Sacerdotes eū eoz z doctores intenti aua-
rite nō vacabāt debito mō eoz doctrie: z hec fuit occa-
sio mittēdi ap'os ad predicandū populo: z sanandum
infirmos: vt nō esset necesse qz turbe curreret post xp'm
tanto labore: p'pter qd scribit. **C** Messis quidē ml-
ta. i. multitudo p'parata ad hoc qz p' certam fidēz colli-
gatur z in horreum reponat. **D** Operarij aut pau-
ci. i. doctores z predicatorēs verbū. qz adhuc discipuli
xp'i nō predicauerāt. **E** Rogate ergo dñs messis. i.
ipm xp'm. **F** Emittat oparios. i. predicatorēs ad
erudiendū populo: ex quo p'z qz licet x'p's velit aliquid
facere: nō vult a iustis erorari. **G** Et uocatis. **H**ic
ponit p'dicatōis institutio: z diuidit in duas p'tes: qz
p'rio describit informatio predicatorū: scdo ipos recipi-
entiū: in fine ca. **Q**ui recipit. p'phetam zc. **P**rima i tres
qz p'rio describit institutio ap'oz q'ntū ad collationēz
p'rentie: scdo q'ntū ad formā doctrie: ibi. **H**os duode-
cim. tercio q'ntū ad veritatē vite: ibi. **G**ratias accepistis.
Item p'ria in duas: qz p'rio conferē auctoritas seu po-
tentia predicandi ipis aplis. scdo numerant sub noib;
p'p'is: ibi. **D**uodecim autē discipuli. **C**irca p'rimū confi-
derandū. qz f'm qd d'r Lu. x. **N**on solū dñs misit duo-
decim ap'os ad p'dicandū: s. etia; lxvij. discipulos: ve-
rūtamen q' duodecim apli fuerūt principales eius di-
scipuli: z maior potestas est eis collata a x'p'o: qz de ipis
facit hic solū mentionē matheus dicens. **G** Conuo-
catis. xij. discipulis suis. i. aplis: qui principaliter erant
sui discipuli: vt visū ē. **B** Dedit eis potestātē spiritu-
um immundoz zc. cū em doctria nō sit efficax nisi fu-
erit p'bata: ex quo misit eos ad docendū: debuit eis da-
re gratiā miraculoz: qz aliter nō pōt p'bari veritas b'
doctrie cū excedat facultatē intellectus hūani: p'pter
qd d'r Mar. vlti. **I**pi vō. p'fecti p'dicauerūt vbiq; dño
cooperante: z sermonē confirmante sequētib; signis.
Si aut querat quare p'dicatorēs moderni talia signa
non faciūt. **R**esponderet Greg'. qz cū fides catholica sit
sufficiens p'bata p' miracula xp'i z ap'oz: nō oportz
vltorius hāc p'bationē reiterare: sicut etiā arbutta p'ri-
mo cū plantant frequētē irrigant: cū aut in terra radī-
cem fixerint talia subtrahunt: verūtamen ad consolatiō-

Ca. x.

Ca. x.

Quod dicitur eis quod erant
verati z iacetes sicut oves
non habentes pastorem. **T**unc dicit
discipulis suis. **M**essis quidē
multa oparij autē pauci.
Rogate ergo dominus messis.
Vt mittat oparios in messes
suas. **U**o uocatis duodecim di-
scipulis suis. **D**edit illis potestatem
spirituum immundorum vt eijce-
rent eos z curarent omnem lā-

nem fidelium in potestatis temporibus multa fecit mira-
cula: vt p'z de tpe martyz z confessor. **I** Duodecim au-
tem. **H**ic noia ap'oz exprimuntur duplici de ca. **A**na ad
excludendū pseudo ap'os: qz tpe xp'i nō ceperūt z ap'ostolos
veros p'fecuti sūt: vt patet in actibus ap'oz z in doctria

ap'oz. **A**lia causa
est cur iste numerus
duodenari' ap'oz
signant hic exprimi-
tur: qz in sacra scri-
ptura multipliciter
designat. figurat' ē
em p' duodecim fi-
lios iacob: p' duo-
decim principes tri-
buū israel: p' duo-
decim fontes in be-
lym: p' duodecim la-
pides sublatoz de
iozdanē. p' duode-
cim boues susten-
tantes mare eneu'z
p' duodecim p'p'e-
tas in vno volumi-
ne artatos: p' duo-
decim stellas in co-
rona sponse: p' duo-
decim fundamēta

quozē z oēm infirmitatem
Duodecim autē discipulo-
rū noia sūt hec. **P**rimus sy-
mon q' d'r petrus: z andre-
as frater eius. philippus z
bartholome'. iacobus ze-
bedei' z iohānes frater e'
thomas z mathe' publica-
n' z iacobus alpha' z thade'
symō chananēus: z iudas
schariothis qui z tradidit
eum. **H**os duodecim misit
iesus precipiēs eis z dicens:

ciuitatis. p' duodecim portas eius dē: z vt reddam' singla
singulis: isti sūt duodecim patriarche: qz principales pa-
tres in nouo testamento duodecim principes qui cōstituti
sūt sup terram oēm. vt d'r in ps. duodecim fontes ex quibus
manauit aqua salutaris sapientie ad irrigandū hortū mi-
litanis ecclie: duodecim lapides vni cōiuncti cernētō chari-
tatis xp'i christo tanq; primario lapidi: **D**uodecim boues
sustinentes mare eneu'. i. doctria z sacramentoz in quib;
lauant aie fidelium: duodecim. p'p'e amniantes in d'no
m'niū z iudicis aduentū: duodecim stelle illustrantes to-
tum mundū: duodecim fundamenta xp'i spūalis i'lm: duo-
decim porte eius dē: qz p' ipos habent' aditū ad patriā eter-
nam. dicit ergo: **I** Duodecim zc. **P**rim' symō. nō p'p'e
p'mitate t'p'is: s. dignitatis qz tanq; p'ncipali ap'ostolo x'p's
dimisit sibi eccliaz regendā. vt p'z iob. vlti. **A**ndreas autē
frater eius fuit prim' xp'i discipulus ordine t'p'is: vt p'z iob.
ban. j. qz vt ibi d'r vnus ex duob; q' secuti sūt iesus erat and-
reas frater symonis petri' z tāq; p'ncipalior: de illis duo-
bus vt ibidē noiat: mōmē aut alteri' t'p'is z postea duob; idēz
subditur: de vocatiōe petri: z vocat' symon: qz hoc erat no-
mē ei'. **K** **Q**ui d'r petrus: qz hoc nomē petr' fuit sibi
impositū post quērsionē: sicut etiā qñ adultus baptizatur
mutat nomē ei'. **L** **E**t andreas fr' ei' philip. z bartho-
ia. zebedei. s. filii: z d'r iacob' maior: respectu alteri' iacobi
triplici rōne. s. rōne vocationis: qz prior vocat' a x'p'o: scdo
rōne familiaritatis: qz christus ipm ad secreta sua admittē-
bat: vt p'z in transfiguratiōe: **M**athe. xvij. z in suscitatiōe
puelle: **M**ar. v. tercio rōne passionis: qz p'm' inter ap'osto-
los f' ad dei gloriā translatus p' martyriū: vt habet act.
xij. **M** **E**t iob. frater eius tho. z matheus publica. z ia-
co. alpha. s. filius: z iste iacobus d'r ia. minor respectu alce-
rius: z hoc ē eisdē rōnib; q' alter d'r maior. **N** **E**t tha-
deus. iste **A**ctu. j. vocatur iudas iacobi: qz frater fuit iaco-
bi minoris. **O** **S**ymō chananē. d'r autē iste chananē:
nō qz esset de genere chanaan: sed sic nominat' a chana: q'
ē quedā villula galilee vbi fuerūt ille nuptie: de quib; habet
tur iob. ij. **P** **E**t iudas scariothis. dicit scariothis nomē
qz de genere ysachar: vt dicunt aliq; sed a loco vni' natus
fuit scariothis: qui ē quidā vicus in iudea. **Q** **U**is tra-
didit eum. istud addit ad differentiam iudē fratris iacobi
z ad ostendendū prophetiaz dauid p'pletam: que dicit qz
christus esset tradendus a discipulo: f'm qz dicit in ps. **E**t
nim homo pacis mee zc. z ad excusationē bonoz qñ in cō-
gregatione eoz aliq; malus reperit. **R** **H**os duodecim
Hic tradit aplis forma doctrie: z p'rio q'ntū ad locū d'i.

Euangeliū

In via gentiū ne abieritis. vbi pbibuit eis nelirēt ad pdicandū gentiū extra terrā pmissionis. Et in ciuitates samarita licet isti essent in terra pmissionis tamē erat partim gentiles et partim iudei: vt br. iiii. Reg. xvii. **Ductis em̄ decē tribub⁹ in captiuitatē p regem assyriorū missi sūt ab eo gentiles ad habitādū in samaria et in alijs ciuitatibus.** p̄nq̄s s̄ dñs misit leones q̄ interficēbāt eos et iō sup hoc habitō p̄silio rex assyriorū misit viūū de captiuis sacerdotib⁹ ad eos: vt doceret eos colere dñm. vñ ipsi receperunt libros moyli tñi: et n̄ bilo minus cū hoc idola colebant. Ratio est quare apli fuerūt pbibiti pdicare pdictis gentilib⁹

fuit: q̄ nō erat magnū tps vsq̄ ad xp̄i passiōē: et cōueniens erat vt eius aduēt⁹ prio denūciaret iudeis: q̄b⁹ princ̄ paliter erat missus: id illud tps qd̄ erat vsq̄ ad passiōē xp̄i futurū erat necessariū ad manifestādū iudeis p aplos xp̄i aduētū. et hocē quod subdit. **v Sed potius ite rē. et p̄z p xp̄i passiōē aliquibus iudeis cōuersis ad fidē et alijs p maiori pte in infidelitate remanētibus:** apstoli iuerūt ad pdicandū gentilib⁹: et hic erat modus a deo institutus: vt habet act. xiiij. q̄ paulus et barnabas dixerūt iudeis: **Vobis oportebat primum loqui verbū dei: s̄ qm̄ repellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite. ecce cōuertimur ad gentes: sic em̄ nobis p̄cepit dñs. sc̄do traditur forma doctrine q̄tū ad docendū actū: cū dicitur.** **1. Euntes autē pdi. vi. qz. ap. re. cc. i. xps qui est dator regni celoz.** Sciendū em̄ q̄ regnū celoz quinq̄ modis accipitur in hoc euangelio. prio p ecclia militante. s̄. v. Qui soluerit vnū de mandatis istis minimis: et docuerit sic homines: minim⁹ vocabit̄ in regno celoz. vt greg. exponit q̄ regnū celoz ibi dicit ecclia presentis tps. sc̄do p ecclia triumphante eodē ca. **Beati pauperes sp̄i qm̄ ipoz est regnū celoz. tercio p lege moyli. j. xij. Auferet a vobis regnū dei et dabit̄ genti facienti fructum ei⁹. qz verus intellectus veteris testamenti ē ablat⁹ a iudeis suis peccatis et gentibus et datus ē christianis. quarto p euangelio xp̄i. j. iij. Omnis scriba doctus in regno celoz silius est patrifilius q̄ p̄fert de thesauro suo noua et vetera: qz doctores catholici testimonia pferūt de nouo testamēto et p oīs d̄ veteri q̄ includit̄ in ipso sicut rota in medio rote: vt habet̄ in figura ezech. j. quinto accipit̄ p ipso christo. j. xij. Si in digito dei eicio demonia. p̄fecto puenit in vos regnū dei. i. xps dator illius regni: p electionē em̄ demonū virtute dei pbauit se esse christum: et hoc modo accipit̄ hic regnū celoz. i. xps. ista erat pdicatio aploz p illo tpe: qz denuncia bant iudeis christum venisse. et qz doctrina nō ē efficac̄ nisi assit̄ pbatio: sequit̄ modus cōueniens ad probandū veritatem b̄ doctrine. s̄. opa facta diuina virtute: cū dicit. **Infirmos curate rē. 1. Gratis accepistis.** Hic informantur apli q̄tū ad veritatē vite: et diuidit̄ in quatuor ptes qz p̄mo ostendit̄ q̄ nō debent moueri ad pdicandū cupiditate: sc̄do q̄ nec freri aduersitate: ibi. **Ece ego mitto vos tercio nec fratri carnalitate: ibi. Nolite arbitrari. quarto q̄ nec amore p̄ntis vite: ibi. Et qui non accipit̄ crucē. pria in duas: quia prio retrahit̄ eos a cupiditate. sc̄do qz in vita mortali quilibet indiget necessarijs ostendit̄ qualiter debent fr̄e necessaria vite: ibi. **Dignus ē opari⁹.** Circa p̄mū sciendū q̄ cupiditas ostendit̄ in duob⁹: in male accipiendō et hoc pbibet dicitis. y **Gratis accepistis. s̄. gram a deo vobis collatā. siue sit gratia gratū facies: siue sit gratia gr̄ data. 3. Gratis date. eodē modo sicut accepistis: p̄psi******

ritualib⁹ em̄ actib⁹: vt p administratōe sacramētoz et pdicatioē et p̄silijs nō d̄z aliqui accipi q̄si p̄cū: sc̄do ostendit̄ cupiditas in male possidēdo. et h̄ac excludit cū dicit. **a Nolite possidere aur̄ rē. predicator em̄ s̄bi diuini d̄z eē absolutus a sollicitudine. T̄palia ei in**

rum neq̄ argentum: neq̄ pecuniam in zonis vestris: Non peram in via: neq̄ duas tunicas: neq̄ calciamenta: neq̄ virgam. Dignus em̄ est operarius cibo suo. In quacūq̄ autem ciuitatez aut castellū intrauēris: interroga quis in ea dign⁹ sit: et ibi manete donec exeat⁹. Intranses autē

sui acq̄sido molesant aim. et ad huc plusi sui possessione. qz sc̄t ias q̄ mēbra incorporata ipi hnti et iō magis s̄bunt aim bois ad iordanatā d̄lectiōz sui: et qz h̄ suffocant s̄bi dei: iō n̄ debet eē i pdicatoribus euāgelij sequit̄. b̄ **Neq̄ pec. in zonis vestris. ad puidendū. s̄. vobis d̄ ne cessarijs in via.**

c. Nō perā. i. repositoriū aboz ad portā dñi i via. b̄ totū dicit ad excludēdū sollicitudinē tpaliū a pdicatorib⁹ s̄bi diuini. sequit̄. d̄ **Neq̄ duas tunicas. i. vestes sup̄fluas. T̄ra em̄ p̄missiōis calida ē multuz: et de cōi cursu sufficit vna tunica: illud em̄ qd̄ eēt sibi sufficiens vlt̄ sup̄fluit̄ esset in regione frigida necessariū: et iō p hoc nō excludit̄ quin pdicatores euāgelij habeāt sufficiens tegumētum e. **Neq̄ calciamenta integra. s̄. qz apli vtebant sandalia. vt br̄ Mar. vj. Et q̄ p̄z q̄ sandalia nō cōputant p̄rie inter calciamenta. f̄ **Neq̄ virgā p̄trariū vide tur haberi Mar. vj. vbi d̄z q̄ dñs p̄cepit aplis: vt non portaret̄ aliqd̄ i via nisi virgā tñ. Dicit̄ dñs q̄ b̄c ibi accipit̄ equiuocē. Hic em̄ virga accipit̄ metaphoricē vñ sensus ē: f̄ **Neq̄ virgā. i. nō in itinēri subsidio tpali. sicut corpus in itinēri baculo sustentat̄. In Mar co autē accipit̄ virga ad literā: qz doctores h̄breoz in si gnū doctrine portat̄ virgam in manu. et qz p̄suetū erat apud iudeos. puideri eis de victu a populo quoz docēbant. iō christus voluit q̄ hoc sufficeret apstolis p aliquid p̄uisione. p hoc em̄ ostendebat q̄ populus cui pdicabant debebat eis puidere: vñ sequit̄. **g. Dign⁹ em̄ est opari⁹. vbi ostendit̄ qualiter debent habere vitium. s̄. a p̄plo cui pdicabāt et diuidit̄ in duas ptes. q̄a primo ostendit̄ qualiter debet se habere ad recipiētes ipoz: et sc̄do qualiter ad nō recipiētes: ibi. **Et qui nō receperit. Circa p̄mū sciendū q̄ de iure natura li est et diuino et etiā h̄mano: vt illi qui seruiūt cōitati in sp̄ialibus: vt in diuino cultu et doctrina eis a cōitate. p uideat̄ in tpalibus. et hoc ē quod dicit. **g. Dign⁹ em̄ est opari⁹. i. pdicator q̄ opat̄ opus dei ad utilitatē populi. h̄ Cibo suo. i. victu cōuenienti: in quo intelligitur vestimentū et tomiciliū: sine quibus non viuūt decenter genus h̄manū. i. In qua. autē ciui. aut cast. in tra. interro. quis in ea dignus sit. i. fidelis et bone fame ostendens q̄ predicator verbi diuini nō debz ad loca mala et suspecta declinare: qz p hoc impedit̄ doctrina et tanq̄ suspecta. k̄ **Et ibi manete donec exeat⁹. trā situri. s̄. alibi ad pdicandū. Non est tamen intelligendū q̄ per hoc velit excludere causas bonestas excludi vt ad docendū vel b̄mōi: em̄ p̄ter hoc intrauerint ciuitatē: sed p hoc vult excludere discursus curiosos et inuiles qui nō debent esse in pdicatorē: s̄ magis cessātē necessitate excludi debz vacare cōtēplationi vt ibi bau riat quod postea p̄plo in pdicatioē effundat. l̄ **Intranses autē in domū salutate eā. i. homines habitantes in ea. qz parietes nō sūt salutandi. Modus salutationis subiungit̄ cū dicit. m̄ **Dicentes par huius domui. qz predicator verbi diuini debet habitātib⁹ domū quaz intrat pacē optare nō solū optare imo euāge********************

lunt christi pdicare: quod est euangelium vere pacis. n Et si quidem fuerit tomus illa digna. i. ad vitam eter nam predestinata et ordinata. o Veniet sup illam par vestra. i. oratio vestra et pdicatio habebit ibide effectum. p Si aut non fuerit digna. i. ad vitam eter nam no pdestinata.

q Par vestra reuertet ad vos. i. dato q no habeat effectum qm tu ad ipos tam habebitis mercedem inde apud deum. r Et q cunctis. Dic ostendit qualiter se debet hre ad no recipietes eos. nec pdica toez ipoz dicet. s Exer tes foras de do mo vel ciuitate etc. ostendet p si gnium manifestum q no vestis ad pdicandum eis ppter tpale lucrum q etia pulueres q adhesit pedibus vestris de loco ipoz no vulg portare. v. alie. t Excute etc. in testimonium la

i tomū salute eam dicetel Par huic tomui. Et si q de fuit tom illa digna veniet par vestra fr ea: si aut no fuerit digna: par vira reuertet ad vos. Et qcuq no recepit vos neq audierit sermoes vros exutes foras te puluerē vel ciuitate excute puluerē de pedibus vestris. Amē dico vobis: tolerabit erit terre sodomoz et gomoz eoꝝ i die iudicij q illi ciuitati. Ecce ego mitto vos sic oues medio lupoz. Estote q prudetes sic serpentes et simplices sic colūbe. Cauete at ab hoib. Tra

boris vfi impensū ad conuersionē ipoz quibus ipi noluerunt recipere: no subiungit eoz pena: cu di. v Amē dico vobis tolerabilis erit etc. i. minus punient in extremo iudicio. sed videt alicui q hoc no sit ver: qz Benef. xiiij. scribit q hoies sodomite erat pessimi: et peccatores nimis corā dño: vnde et in signis magnitudinis peccati ipoz mortui sūt igne et sulphure descendete super eos. Dicendum q sodoma et gomorra fuerunt infecte plibus peccatis. s. pctō supbie: luxurie: et auaricie: vt of eccl. xvi. Defuit iniquitas sodomie foroz tue. superbia: panis saturitas etc. sequit: Et egeno manus no porrigebat. ergo copant hic negantibus victū aplis qm ad istud vltimū: no qm ad alia pcedētia: qz cōpatio debet esse fm ea que sūt eiusdē generis: et no ē dubium q grauius est peccatū negare victū feminatibus spiritalia: quibus tenent hoies de iure naturali diuino et humano. vt supra dictū ē. qz manus no porrigere egeno simplici spūalia no seminanti. r Ecce ego mitto vos. Hic ostendit saluator q predicatorēs verbi diuini no debent terri aduersitate. Et qz in aduersitate no solum oportet sustinere patienter: sed etia aliqñ nomen xpi confiteri ostanter: adeo hec ps diuidit in duas. qz primo hortat eos ad actū tolerandi: scdo ad actū cōfite ndi: ibi. Dis ergo q ptebit me. pria in duas: qz prio ostendit tribulationis iminentis magnitudinē: scdo hortatur aplos ad ei sufferentiā: ibi. Non est discipulus super magm. prima in tres fm q magnitudo tribulationis future ostendit ex tribus: qz prio erat passus a legispitis: scdo a pncipib gentilib: ibi. Et ad reges: tercio a pprijs parentib: ibi. Tradet aut frater. et in qualibz psecutio ostendit qualiter se debet habere: dicit ergo. t Ecce ego mitto vos sicut oues. i. simplices innocētes p arma vos no defendētes. y In medio lupoz. i. scribz et phariseoz. Lupus em dentibus oues laniat. hoies anhelitu inuacata isti aplos xpi nicebant interficere: et vocē pdicationis in eis impedire: vt patz ex doctrina aploꝝ et in actibus eoz: et io psequen ostēdit qualiter in hac tribulatioe se debet habere. d. 3 Estote prudetes sicut serpentes. qm aliqñ prudēter redimenda est malicia psecutoꝝ: sicut paulus videns

malicia iudeoz volentū eū interficere sine ea: appellauit ad cesarē: Actu. xxv. a Et simplices sicut colūbe. quia occurrente necessitate debet pdicator euangelij si necesse sit se offerre sine amaritudinis felle. ex quibus patz q astutia vulpina vituperabilis est: et similis ruditas bouina: s

dēt ei vos i palijs: et i synagogis suis flagellabūt vos: et ad psides et ad reges duce mini pp me: i testimonium ill et gētibo. Cū aut tradent vos: nolite cogitare quō aut qd loqm. Babit em vobis in illa hora qd loqm. Mō em vos estis q loqm: s sps patris vestri qui loquit in vobis. Tradet aut frater fratrem i morte et p filium et isurgēt filij i parētes et morte eos afficiēt: et erit odio oib hoib pp nōm meum. Qui aut pseuerauerit vsq i finē: b salu erit. Cū autē psequen vos i ciuitate ista

medio modo dnt incedere discipuli xpi: io sequitur. b Cauete aut ab hoibus. qz sicut dictū est aliqñ cauere de sūt insidie malignoz. c Tradet ei vos i coculis etc. Hoc em frequēter habet in acerbis aploꝝ: q discipuli christi sūt in palijs adducti: flagellati. et in carcerati. ppter nomē christi. d Et ad reges et psides. Hic ostēditur magnitudo tribulationis iminentis xpi discipulis a pncipibus gentilib. Iudci em p illo tpe subditi erāt romanis. et io habebāt altā iusticiā: et ppter hoc no poterāt aliqñ eodemare ad mortē fm

q habet iohis. xviij. Nobis no licet interficere quenqz. et io non sufficiebat eis discipulos xpi in palijs ducere: et eos flagellare: sed tradebat eas iudicibus romanoz. vt sic pos sent eos ad mortē deducere hoc est qd dicit. d Ad reges et psides ducemini. vt. s. cōdēnemini ad mortem. e In testimonium illis. actus. i. vt possit oia vos deferre testimonium. f Et gētibo. Hoc accipit auctōritatiue qz iudices potentes p demnare hoies ad mortē gentiles erant ppter quod pilatus dixit iesu: Iohis. xix. Nescis qz hatero potestate crucifigere te etc. dixit ergo gētibo. q. d. iudci no habentes auctoritatem vos interficendi ducet vos corā iudicibus gentilibus: vt oia vos deferant testimonium ad condemnatiōem mortis. Consequenter ostēdit qualiter debent hre in hac tribulatioe. d. g Cū aut tradent vos nolite etc. Per hoc nō intēdit excludere vā pudenti sibi d risione: s q no debent pturbari si no habeat tps p cogitā di. et hoc duplici de causa: prio quia in tali casu sufficit fidē confidentē confiteri coram iudicibus: qd facere pot qlibet christianus quātumcūqz simplex: scdo qz hoibus de deo cōfidentibus spū sanctus no deficiat in necessitate cū no possint aliter occurrere. et hoc est quod subdit. h Babit em vobis in illa hora etc. et patz ex pdictis q non loquitur hic de verbo pdicationis debet em predicator verbi diuini p cogitare qualiter debeat verbū diuini pponere. fm q dicit puer. xvj. Dominis em est aim preparare: et dñi gubernare linguam: aliter tentaret deū si negligeret de hoc cogitare: dñ tamen habeat tps opportunū. i Tradet autē frater. Hic ostendit magnitudinē tribulationis iminentē christi discipulis: ex eo q passurjerant ab amicis et parentibus: quod est grauissimū: propter quod dicit. i Tradet aut frater fratrem etc. hoc inuenit de multis sanctis: q p christi fide seruanda traditi sūt ad mortem ab amicis suis: sicut beatus chrysantus traditus ē ad mortem a patre suo polemio. cetera patēt vsqz ibi. k Cū autē persequen vos: vbi ostendit qualiter debent se hre in tali tribulatione: qz aliquando discipuli xpi debent fugere. Ad cuius euidentiam sciendū q psecutio aliquando est personalis: vt qñ aliquis querit ad mortem: no quia fidelis principa liter sed ppter odiū psonē determinatē: et tūc est semp fugiendū: sicut paulus querebat ad mortē in damasco: vt hē

Euangelium

Actu. it. quod p[er]t[inet] quia alii fideles p[er]mitterant ibi pacifice habitare: s[ed] querebant solui paulu[m] interficere: id dimissus a fratribus p[er] mu[m] fugit p[er]secutione[m] p[ro]nalem. Aliquando aut[em] non solum est p[er]secutio p[ro]nalem: sed etia[m] fidei: et iusticie: et tunc si homo p[ro]cipiat p[ro]babili q[ui] ex fuga sua sequat[ur] desidio fidei: et depresso iusticie: fuga est mala: et peccatum mortale. si aut[em] non apparet hoc p[ro]babili s[ed] magis contrariu[m]: ut pote q[ui] ex fuga tali pot[est] alibi fieri utilitas ecclesie: ex remanentia aut[em] non habere nisi officio ministroz ecclesie a cambus. id est obfistis infidelibus: et conculcatio margaritaru[m]. i. articuloz fidei ab ip[s]is: tunc est fugienda: et alibi p[ro]ficiend[um]: p[ro]pter q[uo]d subdit.

I Amē dico vobis non p[er]sumabitis civitates israel. **M**ō ē discipulo sup[er] magis: nec seruo sup[er] d[omi]n[u]m suu[m]. Sufficit discipulo ut sit sic magister: et seruo sicut d[omi]n[u]s e[st]. **S**i p[re]missas beelzebub vocauerit: quātomagis vocestis eos. **N**ihil em̄ ē operatus q[uo]d nō revelet. **Q**uod occultum q[uo]d nō sciat. **Q**uod dico vobis in tenebris i[n] lumine fugite i[n] alia. **A**mē dico vobis: nō p[er]sumabitis civitates israel. **M**ō ē discipulo sup[er] magis: nec seruo sup[er] d[omi]n[u]m suu[m]. Sufficit discipulo ut sit sic magister: et seruo sicut d[omi]n[u]s e[st]. **S**i p[re]missas beelzebub vocauerit: quātomagis vocestis eos. **N**ihil em̄ ē operatus q[uo]d nō revelet. **Q**uod occultum q[uo]d nō sciat. **Q**uod dico vobis in tenebris i[n] lumine

locis ut in templo et synagogis: t[ame]n aliqui dicebat discipulos separtim a turbis: ut b[ea]t[us] Marci. iij. Sec[un]d[u]m aut[em] discipulis suis disseminat oia. **S**ed dicite in lumine. i. in palat[i]o: q[ui] postea apli palat[i]o p[ro]dicauerunt ea q[ui] a xpo secorsu[m] didicerunt: p[ro]p[ter] q[uo]d sequit[ur]. **Q**uod i[n] aure auditis. i. i[n] secreto.

Quod i[n] aure auditis p[ro]dicat[ur] sup[er] tecta. **E**t nolite timere eos q[ui] occidit corp[us] a[n]i[m]am aut[em] nō possunt occidere: sed pot[er]unt timere eū q[ui] pot[er]it et aia[m] et corpus p[er]dere i[n] gehennaz. **N**onne duo passeret asservent. **E**t unus ex illis nō cadet sup[er] terra[m] sine patre vestro: vestri aut[em] et capilli capitis omnes numerati s[un]t. **N**olite ergo timere: multis passerib[us] meliores estis vos. **Q**uis ergo q[ui] confitebitur

Predicabit sup[er] tecta. i. publice. in palestina em̄ tecta tomor[um] erat plana desuper ibi veniebāt boies in diebus festiuis ad ludedū et p[ro]fubulandū: et p[ro] hoc d[icitur] signat quilibet locū publicū ubi p[ro]venit boies. vel fm̄ alios tecta ista dicebāt q[uo]dā deambulatoia facta circa tēplū sup[er] q[uo] accēdebāt doctores et inde docebant pplm. **C** Et lite. **H**ic hortat

eos ad tolerantia[m] tribulationis et p[ro]sideratōe diuine p[ro]uidētie seu p[ro]sily. **A**d cui[us] euidentia[m] sciendū q[uo]d aliq[ui]d dicit rūt diuinā p[ro]uidētia[m] t[ame]n se extēdere ad incorpalia et nō ad ista inferiora: ex q[ui] p[ro]sona d[icitur] Job. xij. Circa cardines celi pambulat nec n[ost]ra p[ro]siderat. **A**lii aut[em] dixerūt q[uo]d se extendit circa inferiora ista. exceptis actib[us] h[um]anis: et hoc ne tollerēt ab boie libertate arbitrii. **S**vt rūt: q[uo]d ē falsum. q[ui] fm̄ p[ro]p[ri]um p[ro] de aia vbi reprehēdit impeditōe. d. q[uo]d de[us] e[st] insipientissim[us] si aliq[ui]d ignorat q[uo]d nos cognoscerem[us]: q[uo]d sequebat[ur] ad dictū impeditōis: q[uo]d dicebat oia cōp[ro]p[ri]a ex amicitia et lite: excepto deo in q[ui]lis non erat. **E**t q[uo]d sequebat[ur] q[uo]d de[us] lite nō cognoscebat: q[uo]d ponebat sile sili cognosci. et idē incōueniē[ti] sequit[ur] ad dictū istoz. q[ui] nos habem[us] noticiā de istis inferiorib[us] et de h[um]anis actib[us]: et p[ro] p[ro]p[ri]is de[us] alia cognoscit et ad finē debiti reducit: q[ui] cū sit agēs vniuersale et primū oia q[ui] subiacent eius cogitōi ordinant p[ro] ip[s]o: et q[ui] natura nobili or principalit[er] cadit sub ordine p[ro]uidētie sequit[ur] q[uo]d nā h[um]ana q[ui] immortalis est ex p[ro]p[ri]e aie sp[irit]u[m] mō cadit sub ei[us] ordinatōe. p[ro]pter q[uo]d iusti nō debent morte[m] timere. q[ui] de us ordinabit ad finē vltimū: et hoc est q[uo]d dicit. **N**olite timere etc. et p[ro]p[ri]is q[ui] b[ea]t[us]. **N**ōne duo passeret. **A**d euidentia[m] h[ic] sciendū q[uo]d passeret abundat in terra p[ro]missis omis: et id de ip[s]is fiebat oblatio pauper[um]: q[ui] nō poterant alia habere. vñ erāt pauca valoris: q[ui] duo hēbant p[ro] asse: **A**ss assis ē gen[us] nūmi: vñ ē mēsurā in ponderib[us]: vt dicit glo. sup[er] locū istū. **I**n vno q[ui] em̄ genere illud q[uo]d est minimū ē mēsurā alioz: dipondi[us] aut[em] valet duplex as. et id d[icitur] Luce. xij. q[ui] q[ui] passeret habebant p[ro] dipodiō hic d[icitur] q[uo]d duo p[ro] asse: q[ui] passer impaz nō poterat cōpetēter diuidi: id remanebat vendēti: dicit ergo. **N**ōne duo passeret venient. i. vendēt. q[ui] venio venis h[ic] sensu passiu sub voce actiua. **A**ss. i. p[ro] asse: et t[ame]n vñ ex illis q[ui] tuncq[ue] sit parui valoris vt vili est. **N**on cadet sup[er] terra[m]. i. nō moriet[ur]. **S**ine p[ro]p[ri]e v[er]o. i. sine p[ro]uidētia dei patris: p[ro] p[ro]p[ri]is supple negyos moriemini: q[ui] de[us] ordinet de morte v[er]a: p[ro]pter q[uo]d p[ro]cludit. **H**estri aut[em] et capill. capi. oēs n[ost]ri. s[un]t. in dei p[ro]sciētia: id p[ro]cludit. **N**olite g[er]i. i. mul. passer. melio. estis vos. i. maioris reputatōis apud deū. q[ui] ad imaginē dei facti q[uo]d nō cōp[ro]p[ri]et creature irrationabili. **Q**uis g[er]i q[ui] p[ro]stēbit. **O**stenso q[uo]d debet tribulationes su[as] finire constanter: p[ro]p[ri]e hortat eos ad p[ro]stēdū non mori xpi p[ro]sideret. **Q**uis g[er]i q[ui] p[ro]stēbit me etc. et p[ro]p[ri]is. **Q**ui aut[em] negauerit etc. **N**egatio aut[em] nois xpi semper

est peccatum mortale: et non negans ipsum dignus est damnatione. sicut et non confiteri seu tacere aliquis est peccatum mortale: ut quoniam. sicut ex taciturnitate alicuius tollitur honor: debitus: sicut in casu in quo aliquis interrogatus de fide: et taciturnitate sua ingerit opinionem alius quod ipse non sit christianus: ut quod fides sit ita derivabilis quod nullus audeat ea confiteri: tunc tacere vel non confiteri peccatum mortale est. Si autem aliquis non interrogatur ex favore dei publice profiteatur fides christi ad declarationem veritatis fidei: et ad confirmationem trepidationis: sicut leguntur aliqui martyres fecisse hoc est bonum superogationis.

Molite arbitrarari. Dicitur quod predicatores evangelium non debent in pediri ex amicitia carnalitate. Ad cuius evidentiam sciendum quod charitas est ordinata sic quod debet diligere deum super omnia etiam super se ipsum: et non pro nulla amicitia cuiuscumque primi debet retardari quam persequatur ea quod pertinet ad honorem divinum: pro quod dicitur in. Molite arbitrarari quod venerim pacem mittere in terram. et loquitur de pace mala que est contra deum: non vero pacem mittere. sicut talis que dicitur est. Sed gladium. hoc est divinum talis cordis. Advertendum tamen quod ista que dicitur hic a christo sunt facta occasionaliter: quod ad christi predicatores et apostolorum aliquos pertinet ad fidem et alii in infidelitate remanentes quibusque eis presentibus peccati sunt istos ad mortem propter quod sequitur. **V**eni enim separare. et patrum. **Q**ui non accipit crucem suam. hic ostendit quod predicator ubi divinum non debet retrahi. propter dulcedinem presentis vite. que est brevis et transitoria: et ad merendum vitam eternam ordinata. et ideo quod finis melior est his que sunt ad finem immo ea que sunt ad finem non sunt nisi propter affectionem finis ideo de ipsis non curat dum tamen finis habeat. propter quod dicitur vita presentis non est curandum: sed de affectu vite eterne: et hoc est quod dicitur. **Q**ui non accipit crucem suam et sequitur me. s. voluntarie morte tolerando. **N**on est modicus. i. vita eterna. quod in presentibus ad christum per visionem et fructum consistit vita eterna. **Q**ui invenit animam suam. i. vitam presentem que causatur ab anima existente in corpore: vnde est ubi predicatio per causam: que amat igitur vitam presentem inordinate prodeat ea. Res enim presentis que non attingit finem debetur sicut medicina prodeat quod per eam sanitas non accipitur: et eodem modo vita presentis que finaliter ad consecutionem vite eterne ordinatur recte prodeat: quod per ipsam ad eternam vitam non pervenit: quod contingit illi que inordinate amat ipsam: et e contrario. **Q**ui proderit animam suam propter me. vitam presentem propter christum contemnendo: talis enim dicitur prodeat non secundum veritatem: ut patrum et predictis: sed secundum hominum opinionem istam in qua. **V**eni enim et accipiet eam. accipiendo per transitoriam eternam. **Q**ui recipit vos. Postquam salvator horatus est predicantes: hic horat recipientes ipsos: ostendens magnitudinem premii ipsorum dicens. Qui vos recipit in nomine meo me recipit. ea enim que sunt christi fidelibus reputat sibi fieri christus: et hoc tam in malis

me coram hominibus: confitebor et ego enim coram patre meo que in celis est. **Q**ui autem negaverit me coram hominibus: negabo et ego enim coram patre meo que in celis est. **M**olite arbitrarari: quia venerim pacem mittere in terram. **N**on veni pacem mittere: sed gladium. **V**eni enim separare homines adversus patrem suum: et nuptias adversus matrem suam: et inimicitias hominibus domesticis eius. **Q**ui amat patrem aut matrem plus quam me: non est me dignus. **E**t qui non accipit crucem suam et sequitur me: non est me dignus. **Q**ui invenit animam suam proderit illam: et qui proderit animam suam propter me

Actu. ix. Saulc saule quid me persequeris. i. fideles meos: quod etiam in bonis: sicut hic patet: quia in discipulis suis dicit se esse receptum. **Y** Et qui recipit prophetam. i. dei nuntium. **3** In nomine prophete. i. in quantum dei nuntius. **a** Mercedem prophete accipiet. i. ab eo cuius est nuntius et similiter.

Inveniet eaz. **Q**ui recipit vos me recipit. et qui me recipit: recipit eum qui me misit. **Q**ui recipit prophetam in nomine prophete: mercedem prophete accipiet. **E**t qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti accipiet. **E**t quicumque potum tulerit vni ex minimis istis calicem aque frigide tamen in nomine discipuli: amen dico vobis non proderit mercedem suam. **E**t factum est cum transisset iesus suscipiens duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. **Ca. xj.**

Iohannes autem cum audisset in vinculis opera

b Qui recipit iustum in nomine iusti. quod non potest esse nisi propter deum a quo iustificat omnis verus iustus.

c Mercedem iusti accipiet. i. a deo qui iustificat ipsum. scilicet est autem si recipit ipsum in quantum amicus vel compatriota vel homo: quod non recipit eum pure nomine dei.

d Et quicumque potum tulerit vni ex minimis istis calicem aque frigide tamen in nomine discipuli: amen dico vobis non proderit mercedem suam. hoc dicit ad ostendendum quod quilibet quantumcumque pauper potest facere opera misericordie. quia dare calicem aque frigide potest quilibet quantumcumque pauper. **e** In nomine discipuli. i. quoniam est fidelis denuncians fidem christi.

f Amen. i. fidelis. **g** Dico vobis non perdet mercedem suam. scilicet quod in his que dantur propter christum: non tantum pensatur quantitas doni: quantum pensatur quantitas bene voluntatis ex qua datur sequitur. **b** Et factum est cum consummasset iesus suscipiens duodecim discipulis suis. modum. s. predicandi et vivendi predictum. **i** Transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. s. in deorum et sic patet conclusio huius capituli.

In capitulo. x. ubi dicitur in postilla: Molite possidere aurum etc. **A**dditio. **Q**ualiter sint intelligenda secundum doctores ista que apostolus ad predicandum misit a christo in iunguntur habes infra in additioe super iohannem. xj. vide. ibi. **Capitulum. xj.**

Iohannes autem. **P**osita instructione predicantium. hic consequenter ponitur confirmatio dubitatum. et dividitur in tres partes: quia primo salvator noster confirmat dubios de suo adventu. secundo condemnat incredulos seu perversos: ibi. **C**ui sillem. tercio commendat devotos: ibi. **I**n illo tempore respondens iesus. prima in duas: quod ad confirmationem discipulorum iohannis ostendit se esse christum vere promissum: secundo ad confirmationem populorum ostendit iohannem esse prophetam sanctum: ibi. **I**llis autem abeuntibus. prima in duas. quia primo movetur dubitatio: secundo ponitur eius responsio: ibi. **E**t respondens iesus Circa primum considerandum quod herodes antypas incarceravit iohannem: propter hoc quod reprehendebat eum: eo quod abstulerat fratri suo philippo uxorem suam nomine herodiadem: et habetur **Marci. vj.** **I**ohannes ergo in carcere confitens discipulos suos ad iesum: querens utrum ipse esset christus an non: **S**ed quia questio est dubitabilis propositio mirabile est quod iohannes qui baptizaverat christum: et viderat spiritum sanctum descendere super eum: et de eo dixerat: **E**cce agnus dei qui tollit peccata mundi: et habetur **Iohannis primo.** **D**e hoc quasi dubitans querebat.

Euangelium

Ad hoc videtur beatus Gregorius dicit quod iohannes non dubitavit ipsum esse hunc mundi salvatorem: sed dubitavit utrum sicut natus erat in humana natura: ita etiam moreretur pro salute humana: sed hoc nescio novi deus: quia iohannes non fuit in illius ministerio: quod prophete testamur: quod hic dicitur plus quam propheta: ut sequitur ista causa. Prophete autem cognoverunt ipsum non tantum nasciturum in carne: propter nos sed etiam moriturum: ut habetur esai. liij. Et quod quis ad occasionem ducitur: et in pluribus istis locis quod prolixitate vitandam omitto: ergo multo fortius iohannes qui fuit plus quam propheta cognovit. Item iohannes de ipso predixerat. Ecce agnus dei: iohannes. i. quod non dixisset: ut videtur: nisi vidisset eum immolandum pro salute mundi: et iohannes dicitur quod iohannes non dubitavit de predictis: sed certitudinaliter cognovit: sed discipuli eius qui non erant sic illuminati dubitaverunt: et iohannes pro discipulos suos quosdam iohannes posuit non prope sui dubitantes: sed discipulorum hesitantes. **b** Et respondens iohannes. Hic ponit ipsum nescio: et quod eius nescio non erat ad confirmandum iohannem: qui non dubitavit: sed ad confirmationem discipulorum dubitantium: iohannes ipse non respondit propheta sed pro facta faciens in prospectu discipulorum iohannes miracula multa manifeste declarantia quod ipse esset ipse: et hoc est quod dicitur.

c Renunciavit iohanni quod dicitur: et vi. ceci vident ad preceptum meum: et cetera quod sequuntur patet versus ibi. **d** Pauperes evangelizant. i. denunciant habere regnum celorum: ut. s. dicitur. v. ca. Beati pauperes etc. **e** Et beatus est qui non fuit. scan. in me. i. dubitando de veritate: quod me videt in pallo sibi carne. **f** Illis autem abeuntibus. Hic consequenter ostendit iohannem esse prophetam sanctum: et hoc bene ex quod proposita illi qui crederet eum dubitasse et ignorasse eum fuisse ipsum: et commendat eum de quatuor: primo de soliditate fidei et constantie: cum dicit. **g** Quid eris in deserto. vide. bar. ven. agitatur: quod d. non: quod iohannes ita constans erat quod nec timore: nec favore a veritate declinabat: sed ab austeritate penitentie cum dicit. **h** Dominum mollibus vestitus. q. d. non: quod supra dictum est iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum. et esca eius erat locuste et mel silvestre. Ad hoc etiam manebat in deserto: ut austeram vitam duceret non solum ex victu et vestitu: sed etiam ex loco: propter quod subdit. **i** Ecce qui mollibus vestitus etc. Ad hoc etiam multi magnatibus adulantur et cum ipsis commorantes deliciis utantur: sed hoc veritatis talia aspernant. unde narrat valerius maximus li. iij. quod quidam dicitur Diogeni olera lavanti: si tu dionysio adulari velles ista non ederes. Cui respondit si tu ista edere velles dionysio adulari nolles. et sequitur. Hic veridicus veritatis annuntiator malens oleribus sustentari quam magnatibus adulari. tercio. commendat eum salvatorem a claritate notie: cum dicit. **k** Prophetam. dicit etiam pro Reg. ii. Qui enim dicit hodie propheta: olim appellabatur videns. quod prophete videbant ea que alij erant occulta: sed non solum iohannes propheta fuit. sed etiam plus quam propheta. quia non solum christum prouidebat: et prouidebat sicut alij prophete: sed etiam ipsum digito ostendit quarto commendat eum ab auctoritate doctrine. **l** Hic est enim de quo scriptum est. Malach. iij. m. Ecce ego mitto angelum meum. i. iohannes qui duxit vitam angelicam.

in Antefacie mea. i. ante ipsum quod filius dicitur figura dei patris: et pro omni facies eius. **o** Qui preparabit viam. i. corda audientium ad recipiendum ipsum per predicationem suam et baptismum suum: et ut comprehendant summam premeditationem iohannis subdit. **p** Amen dico vobis non surrexit maior etc. Non negat quin equalis surrexerit in eterna misericordia. **q** Christus enim maior fuit: sed non proprie dicitur filius mulieris: quia mulier dicitur cuius corpus accipit pro femina corrupta. **r** Qui autem minor est in regno celorum. i. in beatitudine. **s** Maior est illo. quod quilibet beatus quatumcumque minimus maior est actu quam qui cumque viator purus: licet aliquis viator sit maior in potentia alij beato: quod dicitur: quod iohannes erat plus quam propheta. iohannes enim de clarat hoc dicens. **t** Quid iohannes baptiste

et quia iohannes incepit predicare pro secundo regni celestis pro penitencia quod ante esse non poterat. **u** Et violeti rapiunt illum: hoc enim potest natus in terra rapere celum nisi si faciat violentiam coercendo a delectabilibus proprium appetitum. **v** Quis prophete et lex versus ad iohannem. quia in lege et prophetis veritas de christo erat in figuris et enigmatibus tradita. sed a iohanne est manifeste ostensa dicente. Ecce agnus dei etc. **w** Et si vultis recipere ipse est helyas. non in persona: sed in spiritu: quod fuit similis helye: et hoc in tribus: primo in austeritate penitentie: quod de helya scribitur. iij. Reg. i. quod erat vir pilosus et zona pellicea accinctus: remansit autem ibi pilosus propter hoc quod habebat vestem byrsinam et asperam: similis de iohanne dicitur supra quod habebat vestimentum de pilis camelorum: secundo in soliditate constantie. De helya enim scribitur quod ipse constanti arguebat regem achab. iij. Reg. xxi. et ochozias regem. iij. Reg. i. Similiter iohannes arguebat herodem: Mar. vi. tercio in auctoritate doctrine: quod sicut helyas venturus est per predicatorem suam: denuncias ipse aduentum secundum: ita iohannes prouidebat primum ut dicitur. s. iij. ca. et hunc notat cum subdit. **y** Qui habet aures audiendi audiat. ad denunciam dum illum quod immediate proponit mystice est intelligendum. **z** Qui autem similis estimabo. Hic propter exprimitur ordinatio obfustorum: et primo in generali respectu iudeorum ceterorum: secundo in speciali respectu aliquorum quibus specialia beneficia contulerat: ibi. Tunc cepit exprobrare. Ad evidentiam primi aduertendum quod multum valde facit ad virtutem quod aliqui a puericia sua sunt consueti operibus virtuosius: et ideo expedit quod pueri exerceantur in ludis bonis et inducantur ad virtutem et retrahantur a vicijs: propter quod pueri hebreorum habebant talem ludum: diuidebant enim in medio civitatis in duas partes equales: illi qui erant ex vna parte canebant carmen leticie: et alij ex opposita carmen lugubre: postea exprobrabant sibi mutuo: et exultantes dicebant alij quare sibi non congaudebat: et excoerfo alij. i. lamentantes quare sibi non compatiebantur: et sic fiebat ad exprimentum vanam leticiam et defectum compassionis et amicitie adiungit in hoc modo: et hoc modo sicut

videmus frequenter q̄ in eadē civitate imo r̄ in eodē vico v̄ etiā in domo aliq̄ letant̄ r̄ aliqui ex opposito tri-
stant̄. Hoc simile erat de iudeis q̄tū ad hoc q̄ viderat
austeritate iobis: nec p̄ hoc fuerat moti ad penitentia
r̄ postea dulcedine r̄ mansuetudine xpi q̄ dulcedine mi-
sericordie eis p̄
dicavit: r̄ cū eis
dulciter r̄ man-
suete cōversat̄
est. nec graues
penas imposuit
penitentibus: s̄ vi-
tē: vade et noli
ampli peccare:
r̄ tū p̄ hoc nō fu-
erūt moti ad re-
uocionis dulce-
dines r̄ pietatis
s̄ magis reman-
serūt obstinati i
peccatis: s̄ vtri-
usq̄ vitā in ma-
lū interpretādo
r̄ hoc est qd̄ dī.

Qui autē filie estimabo generationē istā? Sillis ē pueris sedētibz in foro q̄ clamātes coequalibz dicūt **Recinimus vobis r̄ nō sal-
tastis: lamentauim⁹ r̄ nō plāpsistis.** Venit em̄ iohes neq̄ māducās neq̄ bibēs r̄ dicūt **demoniū hz.** **Cle-
nit fili⁹ hois māducās r̄ bi-
bens: r̄ dicūt: ecce homo vorax et potator vini: pu-
blicanoz r̄ pctōz amicus.** **Et iustificata ē sapiētia a filijs.** Tūc cepit exprobra-
re ciuitaribz in quibz facte sūt plime vtutes ei⁹: qz nō egissent penitentia **Ueritibi corozaim: ve tibi bethsai-
da: qz si in tyro r̄ sydone fa-**

Qui **damātes coequalibus dicunt.** qz pueri in partes equales diuisi sibi dicebant mutuo ea que sequūt. **o Le-
cinim⁹ vobis.** r̄ ptz ex pdictis. **e Venit em̄ iohānel** **hic applicat similitudinē ad p̄positum.** **f Neq̄ mā-
ducās neq̄ bibēs.** i. in abstinentia maximaviuēs. ille em̄ q̄ par comedidit nō comedere s̄m cōem modū loquē
di: sicut qui male videt dicat nō videns. **g Et dicūt iudei. f** **Demoniū hz.** austeritate iobis demoni
attribuendo. **Demoniaci em̄ possūt multa agere r̄ pa-
ti q̄ nō possūt aliq̄.** **i Venit fili⁹ hois. i. christ⁹.**
k Manducans r̄ bibens. i. cōezvitam inter homies
ducens. hoc em̄ debēbat facere: qz erat mediator dei et
hoim: r̄ iō talē vitā debuit cōiter ducere: vt cōiter viuē-
tes r̄ peccatores haberēt accessū familiārē ad ipm̄.
l Et dicūt. f. pharisei male interpretando. **m Ec-
ce homo vorax.** in quo notāt em̄ de excessu in quantita-
te cibi. **n Et potator vini.** in q̄ notāt em̄ de ebrietate
quod erat falsus: qz p̄fectissime vite fuit. vñ et post ba-
ptismū. **o Publicanoz r̄ peccatoz amicus.** Hoc accipiebāt
ex hoc q̄ videbant em̄ cū eis comedētē r̄ bibentē vt su-
pra dictus ē ca. ix. hoc tū nō erat vt eoz vicia amaret:
s̄ magis vt sanaret vt ibidē dicat. **p Et iustificata ē
sapiētia a filijs suis.** hoc duplicat̄ exponit. vno mō refe-
rendo ad aplos r̄ sensus. licet xps qui est sapiētia dei
patris sit predicto modo a phariseis reprobāt: tamē
iustificatus ē. i. cognitus iust⁹ a filijs suis: hoc ē a disci-
pulis qui sūt filij xpi p̄ adoptionē. s̄m q̄ dicat iobis. **j.**
**Quotq̄ autē receperūt em̄ dedit eis potestātē filios dei
fieri.** Aliter exponit referendo ad pueros iudeoz pre-
dicto modo ludentes: r̄ tūc ē sensus. **p Est iustifi-
cata ē sapiētia.** i. iobis r̄ christi. **q A filijs suis.** hē
a filijs iudeoz qz declarata est eoz iusticia r̄ sapiētia
inquantū representabat p̄ eoz ludū obstinatio patris
suoz: sicut patz et predictis. **r Tūc cepit exprobra-
re.** **hic in spālī oñdit xps cōdemnatōez aliquoz. p̄ter**

coz in gratitudinē: qz illis predicauerat xps frequenter r̄
inter eos miracula fecerat: r̄ licet eius predicationē p̄io
recepissent deuote: tū postea ad vomitū reuersi in infideli-
tate remāserūt sicut pdictū fuerat p̄ esa. ix. **Primo tpe al-
leuiata ē r̄. sicut expositū ē ca. iij. r̄ hoc ē qd̄ dicit. Tūc ce-
pit exprobrare r̄.**

Ueritibi corozaim. ista erat vna de
ciuitatibz in quibz
predicta fecerat.
**Ueritibi bethsai-
da.** ista citate eāt
petrus r̄ andreas.
**v Quia si in tyro
r̄. qd̄ pz qz recepit
pdicationes aploz
r̄ deuote crediderūt
vt patz act. xij. vbi
paulū adduxerūt vt
qz ad nauē ex deuo-
tione: p̄ hoc tū non
intelligit aliq̄ vari-
abilitas i diuina p̄-
destinatōe: s̄ tū in
hoim voluntate.**

**r Atrū dīco vobis ty. r̄ sy. remissus
erit r̄. qz grau⁹ est
audita fide repelle-
re q̄ mozi in genti-
litate. Illi autē erāt
gentiles q̄ habita-
bāt in tyro r̄ sydo-
ne. y Et tu ca-
pharnaū nūq̄ vsq̄
in celum exaltabe-
ris hoc dicit impro-
perando: qz p̄ predicatōem xpi r̄ miracula debuisse exal-
tari ad diuina. s̄ qz ip̄ pctm̄ in gratitudinis sp̄ peiora pri-
oribus inferunt: nō sequit̄ vsq̄ in infernū deſcēdes.
z Quia si in sodomis. qui tū fuerūt hoies pessim⁹. vt b̄
Sen. xij. a **Facte fuissent vtutes r̄. qz fecissent peni-
tentia sicut nūm̄ ad predicationē iōne. dicit autē forte
non ad notandū dubitationē ex pte sua: s̄ ad notandū
mutabilitatē liberi arbitrii ex pte hois. b Atrū dī-
vo. qz ter. sodo. remissus erit in die iudicij. qz repugnatio
veritatis agite que fuit in istis qz veritatē dei cognitā p̄
pdicationē xpi postea impugnauerūt: cū sit spēs peccati in
sp̄m̄ sc̄m̄: grau⁹ ē pctm̄ q̄ sit viciū luxurie s̄ nam q̄ erant
infecit̄ isti sodomite. c In illo tpe r̄ndēs. **hic om̄ po-
nit deuotozū cōmēdatio: r̄ circa deuotionē p̄io ponit p̄-
cipiū motiū: sc̄do ip̄m mediū: vbi. Oia mibi tradita sunt.
Circā primū aduertēdū q̄ possz ab aliquo q̄ri q̄ fuit cā q̄
iudei lrati r̄ in p̄plo famosi. p̄ maiori pte in infidelitate re-
māserūt: simplices at̄ r̄ illiterati ad fidē vocati sūt: huic qōi
taate r̄ndet xps p̄ modū diuine laudis dicēs. **d Cōfi-
teor tibi pater. i. ad gloriā tuā redaro.** **e Quia abſco-
disti bec. i. mysteria fidei.** **f Sapiētibz r̄ prudētibz. i. i
sapia hūana cōfidētibz. r̄ isti sūt sapiētes in odis suis tūc:
s̄ nō simplr. **g Et reuelasti ea paruulis. i. hūilibz r̄ sic
ptz q̄ cā a pte credētū fuit eoz hūmilitas. q̄ ad sapiāz di-
spōnit: vt dicitur **Prover. xj. Vbi hūmilitas ibi sapien-
tia: ex parte autem non credentium fuit eozum superbia
que est intellect⁹ excecatur: sed ex parte dei causa fuit sim-
plex voluntas diuina. et hoc ē quod subdit. **h Quo-
niam sic fuit placitū ante te. q̄ em̄ aliq̄ sint electi. r̄ aliq̄
reprobati bene pōt assignari causa in generali etiā ex pte
dei vt in electis appareat dei misericordia in alijs autē eius
iusticia quia sicut ad gloriā regis terreni r̄ decorē sui
regni non solum pertinet aula in qua strenui milites bo-
norantur: sed etiam patibulum in quo malefactores pu-
niantur: sic ad gloriā dei non solum pertinet premiatio
beatozū: sed etiam punitiō reproboz. In spālī tū nō**************

damātes coequalibus dicunt. qz pueri in partes equales diuisi sibi dicebant mutuo ea que sequūt. **o Le-
cinim⁹ vobis.** r̄ ptz ex pdictis. **e Venit em̄ iohānel** **hic applicat similitudinē ad p̄positum.** **f Neq̄ mā-
ducās neq̄ bibēs.** i. in abstinentia maximaviuēs. ille em̄ q̄ par comedidit nō comedere s̄m cōem modū loquē
di: sicut qui male videt dicat nō videns. **g Et dicūt iudei. f** **Demoniū hz.** austeritate iobis demoni
attribuendo. **Demoniaci em̄ possūt multa agere r̄ pa-
ti q̄ nō possūt aliq̄.** **i Venit fili⁹ hois. i. christ⁹.**
k Manducans r̄ bibens. i. cōezvitam inter homies
ducens. hoc em̄ debēbat facere: qz erat mediator dei et
hoim: r̄ iō talē vitā debuit cōiter ducere: vt cōiter viuē-
tes r̄ peccatores haberēt accessū familiārē ad ipm̄.
l Et dicūt. f. pharisei male interpretando. **m Ec-
ce homo vorax.** in quo notāt em̄ de excessu in quantita-
te cibi. **n Et potator vini.** in q̄ notāt em̄ de ebrietate
quod erat falsus: qz p̄fectissime vite fuit. vñ et post ba-
ptismū. **o Publicanoz r̄ peccatoz amicus.** Hoc accipiebāt
ex hoc q̄ videbant em̄ cū eis comedētē r̄ bibentē vt su-
pra dictus ē ca. ix. hoc tū nō erat vt eoz vicia amaret:
s̄ magis vt sanaret vt ibidē dicat. **p Et iustificata ē
sapiētia a filijs suis.** hoc duplicat̄ exponit. vno mō refe-
rendo ad aplos r̄ sensus. licet xps qui est sapiētia dei
patris sit predicto modo a phariseis reprobāt: tamē
iustificatus ē. i. cognitus iust⁹ a filijs suis: hoc ē a disci-
pulis qui sūt filij xpi p̄ adoptionē. s̄m q̄ dicat iobis. **j.**
**Quotq̄ autē receperūt em̄ dedit eis potestātē filios dei
fieri.** Aliter exponit referendo ad pueros iudeoz pre-
dicto modo ludentes: r̄ tūc ē sensus. **p Est iustifi-
cata ē sapiētia.** i. iobis r̄ christi. **q A filijs suis.** hē
a filijs iudeoz qz declarata est eoz iusticia r̄ sapiētia
inquantū representabat p̄ eoz ludū obstinatio patris
suoz: sicut patz et predictis. **r Tūc cepit exprobra-
re.** **hic in spālī oñdit xps cōdemnatōez aliquoz. p̄ter**

perando: qz p̄ predicatōem xpi r̄ miracula debuisse exal-
tari ad diuina. s̄ qz ip̄ pctm̄ in gratitudinis sp̄ peiora pri-
oribus inferunt: nō sequit̄ vsq̄ in infernū deſcēdes.
z Quia si in sodomis. qui tū fuerūt hoies pessim⁹. vt b̄
Sen. xij. a **Facte fuissent vtutes r̄. qz fecissent peni-
tentia sicut nūm̄ ad predicationē iōne. dicit autē forte
non ad notandū dubitationē ex pte sua: s̄ ad notandū
mutabilitatē liberi arbitrii ex pte hois. b Atrū dī-
vo. qz ter. sodo. remissus erit in die iudicij. qz repugnatio
veritatis agite que fuit in istis qz veritatē dei cognitā p̄
pdicationē xpi postea impugnauerūt: cū sit spēs peccati in
sp̄m̄ sc̄m̄: grau⁹ ē pctm̄ q̄ sit viciū luxurie s̄ nam q̄ erant
infecit̄ isti sodomite. c In illo tpe r̄ndēs. **hic om̄ po-
nit deuotozū cōmēdatio: r̄ circa deuotionē p̄io ponit p̄-
cipiū motiū: sc̄do ip̄m mediū: vbi. Oia mibi tradita sunt.
Circā primū aduertēdū q̄ possz ab aliquo q̄ri q̄ fuit cā q̄
iudei lrati r̄ in p̄plo famosi. p̄ maiori pte in infidelitate re-
māserūt: simplices at̄ r̄ illiterati ad fidē vocati sūt: huic qōi
taate r̄ndet xps p̄ modū diuine laudis dicēs. **d Cōfi-
teor tibi pater. i. ad gloriā tuā redaro.** **e Quia abſco-
disti bec. i. mysteria fidei.** **f Sapiētibz r̄ prudētibz. i. i
sapia hūana cōfidētibz. r̄ isti sūt sapiētes in odis suis tūc:
s̄ nō simplr. **g Et reuelasti ea paruulis. i. hūilibz r̄ sic
ptz q̄ cā a pte credētū fuit eoz hūmilitas. q̄ ad sapiāz di-
spōnit: vt dicitur **Prover. xj. Vbi hūmilitas ibi sapien-
tia: ex parte autem non credentium fuit eozum superbia
que est intellect⁹ excecatur: sed ex parte dei causa fuit sim-
plex voluntas diuina. et hoc ē quod subdit. **h Quo-
niam sic fuit placitū ante te. q̄ em̄ aliq̄ sint electi. r̄ aliq̄
reprobati bene pōt assignari causa in generali etiā ex pte
dei vt in electis appareat dei misericordia in alijs autē eius
iusticia quia sicut ad gloriā regis terreni r̄ decorē sui
regni non solum pertinet aula in qua strenui milites bo-
norantur: sed etiam patibulum in quo malefactores pu-
niantur: sic ad gloriā dei non solum pertinet premiatio
beatozū: sed etiam punitiō reproboz. In spālī tū nō************

Euangeliū

pōt assignari q̄ ex pte dei q̄re istū digat illū dimittat nī si ei? **Simplex voluntas:** vñ dicit aug. sup iohes: Quare illū trahat: illū aut dimittat noli velle diiudicare si non vis er rare. **a** Oia mibi tradita sūt. **Hic** ponit p̄dicte vocatio nis mediū. **Tristis** em̄ mediator ē dei ⁊ boim. debet aut ē p cess? vt ab extreo i extremū pcedatur p mediū: ⁊ iō ois p cessus gr̄e deriuat ad nos p xpm: ⁊ h̄ est qd̄ dicit.

a Oia mibi tra dita rē. qd̄ verū est in xpo: qz fm̄ nām diuināz habet eē a patre: ⁊ p̄ oīs pos se: h̄ habeat idē eē nūero ⁊ posse cum

Oia mibi tradita sūt a p̄re meo. Et nemo nouit filiū nisi pater: neqz p̄rēs q̄s nouit nisi filiū: ⁊ cui uoluerit filiū reuelare. Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onera

ipō ⁊ sic oia sunt sibi tradita a p̄re ab eterno: fm̄ autē natu rā humanā oia tradita sūt in ptate xpi ⁊ dño a deo patre. Sed h̄ intelligendū ē duplici. vno mō q̄tū ad auctorita tē. ⁊ sic oia creata sunt sibi subdita ab instanti ⁊ ceptōnis. qz coipō q̄ natura hūana xbo ē vnita: oia creata sunt sub iecta sibi. alio mō q̄tū ad effectū ⁊ sic in iudicio oia erunt subiecta pedib? ei. qz tūc eius voluntas p̄fecte implebit i oibus: vt habet ad hebre. x. ⁊ qz fm̄ naturā diuinā idē est cū p̄re: iō subdit: **b** Nemo nouit filiū nisi pater. eodē modo: nō tñ p hoc excludit sp̄ssantē. qz dictio exdusua addita vni p̄sone in diuinis respectu termini essentialis: nō excludit aliā: sed potius includit: qz licet aliā sit p̄sone patris ⁊ aliā filij ⁊ aliā sp̄ssantē: tñ iste tres p̄sone sūt vn̄ de ita qz nec in diuinitate nec in essentialib? h̄nt alietates ali quā: dictio autē exdusua solū excludit qd̄ alietatē impor tat. **Noticia** at̄ absolue sumpta essentialit̄ accipit: ⁊ iō cois ē tribus: ⁊ iō cū dicit: **Qz nemo nouit filiū nisi p̄rē.** p h̄c dictionē exdusua nisi ab hac noticia nō excluditur sp̄ssantē. sed magis includit: vt dictū est. Sciendū etiā qz hec dictio nemo nō accipit. **p̄rē.** i. nullus hō: qd̄ patet p hoc qz ab ista vniuersali negatiua excipit pater p dictio nē exdusua cū subdit. **c** Nisi pater. qz tñ p̄rē nō ē bo mo. solus em̄ filius in diuinis ē hō. ⁊ iō dicendū qz nemo ibi accipit magis large. i. nullū suppositum nature intel lectualis: ⁊ sic bene excipit p̄rē qz licet nō sit hō ē tñ natura in lectualis: ⁊ tñ ip̄e cognoscat filiū p̄fecte. ⁊ qz xpc ē me diator dei ⁊ boim: ideo noticia diuinor̄ ad nos deriuatur p ipm: p̄pter qd̄ subdit. **d** Et cui uoluerit filius reuela re. nō qz isti quibus sit reuelatio mediāte filio habeāt no ticiā cōp̄reβōnis: sicut filiū. qz hoc ē impossibile creatu re: illud em̄ qd̄ p̄prehendit totaliter ⁊ p̄fecte cognoscat. et qz vt dictū ē dei filiū ē mediator dei ⁊ boim: iō p̄nter ostendit qz familiariter ⁊ secure possum? accedere ad ipm. **v.**

Venite ad me oēs q̄ labo. ⁊ onere. estis. sub onere legis. quod on? fuit importabile patrib? antiq̄s. vt b̄ actu. xv. **f** Et ego reficiā vos. in p̄nti p grām ⁊ in futuro p gloriā. **g** Tollite. uoluntarie. **h** Iugū meū sup vos. i. legē euangelicā q̄ dī iugū a iugo iugis: qz lex euangelica est lex amoris: ⁊ p̄ oīs iungit fideles adinuicē: iudeos ⁊ gētilēs: qz amor ē vis vniūsa fm̄ dionij. p̄nter ostendit qualē nu triā amor iste dicēs. **i** Discite a me qz mitis sū. nullū ledendo. **k** Et humilis corde. nemine p̄tendendo. **l** Nō aut duobus maxime nutrit dilectio. p̄mū autē amoris h̄ iungit cū dicit. **m** Et inuenietis requiē aiab? v̄r̄is. quia fm̄ qz dicit aug. li. p̄fessionū: Inquietū est cor meum. nō nec requiescat ite. que qd̄ dēs h̄ inchoat: s̄ in patria p̄ficiēt vbi. charitas p̄sumat: ⁊ ne ex iugo legē euāgelice aliq̄ terreat. ideo subdit. **n** Iugū em̄ meuz suauē rē. qz qz dī. i. iohis. **v.** Mandata ei? grauiā nō sūt. qd̄ exponens aug? dicit. **s. amanti.** In ca. xj. vbi dicit in p̄silla: ⁊ iō alr̄ dicēdū qz iohes nō dubitauit de p̄dictis.

Aditio.
Hec rō p̄stillatoris nō videt p̄sone lic sequētī cum dicit: **Entes renūciate iohāni q̄ audistis ⁊ vidistis rē.** Si em̄ iohannes nō p̄ponebat banc. questionē p̄ se:

s̄ tñ p̄pter discipulos: cuz hoc nō latebat xpm qui cogitatos boim p̄fecte cognoscebat sup flūū ⁊ imp̄p̄ies videt dicere. **Renūciate iohāni.** iohannes em̄ de h̄ cer tus erat: s̄ pot̄? debuisset dicere. **Attendite q̄ audistis ⁊ vidistis.** dirigēdo vba sua discipulis: qui in hoc indige

bāt vt dicit p̄ stillator nō aut iohes s̄ meliori iudicio sp̄ saluo ad h̄c admira tionez tollēdā alr̄ posset dici. **p** Declaratōe attē dendū qz nō ē ius cōueniēs: vt qz scies aliquā verit atez certitudia liter p̄ vnū mo

ti estis? ⁊ ego reficiam vos. Tollite iugū meū s̄ vos ⁊ discite a me qz mitis sū? ⁊ hūilis corde ⁊ inuenietis requiē aiab? v̄r̄is. Iugū enim meū suauē ē ⁊ on? meū leue.

dū vterius p̄ficiat sciendo eandē veritatē p̄ alius mo dū: licet scōs modus sciēdi nō sit ita p̄fectus sicut p̄m? qd̄ p̄rē ex hoc: nā xpc qui nō solū fm̄ sciētiā increatā. s̄ etiā fm̄ sciētiā infusā oia cognouit vt cōiter tenet. s̄ tñ sciētiā acquisitam. s̄ experimentalē legif. p̄fecisse. **Luce. ij.** Iesus p̄ficiat scientia ⁊ erate rē. Similiter dicendū ē qz licet iohannes certitudinaliter cognouisset christum p̄ diuinam reuelationē ⁊ p̄ spiritū sanctū sub forma visibili descendente ⁊ b̄mōi ad buccam ē poterat p̄ficere in ip̄ius cognitione experimentalit̄: hoc ē cum p̄ experientiam haberet qz opera ip̄ius christi ma nifeste corresponsderent his que de eo in p̄phetiā scri pturis p̄noscata fuerūt: iux̄ illud iohis. **x. ca.** Opera q̄ ego facio testimonium p̄bivent de me. sed cū quilibet cognitionis p̄fectio sit appetibilis seu desiderabilis p̄ fertim cognitio xpi: iac̄ iohannes nō dubitando de christo an esset christus: s̄ potius desiderando habe re ip̄ius cognitionē experimentalem ex operibus quam iam habuerat ex reuelatione diuina dicebat: **Es tu an alium expectamus.** hoc est dicere desidero te cognosce re esse christum ex operibus p̄ te factis sicut te iam cogi ui p̄ inspirationem seu diuinam reuelationē: vnde ho tanter dicit euangelista. **Cū** audisset iohes opera christi rē. licet em̄ viderat xpm ⁊ ipm vere cognouerat vt di ctum est: nō tñ viderat opa christi p̄fertim illa que testi moniū de ipō p̄bibeant. s̄ miracula. **Ad** qd̄ xps tanq̄ sciens cogitationē cordis ip̄ius iohannis. p̄rē respō dit: **Renūciate iohāni** que audistis ⁊ vidistis: vbi at tendendum qz nō solum dicit renūciate iohāni que vidistis. licet forte hoc videretur sufficere: s̄ dicit: **Que vidistis ⁊ audistis.** ad tenorandū qz ea que audierat a p̄phetis p̄ ip̄ius scienda videbant p̄ ipm impleta: vnde dicit: **Leui vident ⁊ claudi ambulant rē.** **Hec** em̄ mira cula in p̄p̄ia forma legunt̄ in p̄phetiā vaticinijs: vñ esa. xlij. cap. loquens de xpo ait: **Deus venit ⁊ saluauit nos: sequit̄. Tūc** aperientur oculi eoz. silr̄ esa. xij. **Ad** am̄ciandū seu euangelizandū pauperibus misit me. ex quibus patz qz xps in hac responsione satisficebat desiderio iohannis recte ordinato circa cognitionem christi ostendendo qz opera sua ⁊ miracula correspo debant vaticinijs. p̄phetaz: ⁊ sic poterat de xpo notici am experimentalē habere ex operibus de quo iam ha buerat noticiam diuinam reuelatam.

Replica.

In ca. xj. vbi agitur de questione iohannis ba ptiste ad iesum de qua p̄stillator dicit cuz que stio sit dubitabilis propositio non mouetur in p̄sone iohannis qui fuit p̄ diuinam reuelationem ⁊ oc cultā visionē certificat? s̄ mouet in p̄sone discipulorū iohannis besitantium: sed Burgen. dicit taliter dictū non esse consonum liter: que dicit respondendo eun tes renūciate iohāni que respondet iohāni non di scipulis eius. **Ad** qd̄ potest dici duplici. **Primo** qz remisit xps discipulos ad iohem vt ex relator discipulorū

hesitatio iohes mās accipet eos plen? informādi. scdo
dici pōt q rps tenuit modū curialē: mās directe respō
dendo ad discipuloz: hesitatioez quā nouit uisus fuisse
hesitationē eoz. redarguisse: quod curiale nō fuisse cir
ca legatōem iōhis factā. Curialitas igit videt tā ex p
te querētis q̄ ex
pte respondētis
dū z iohes i sua
p̄sona increduli
tate discipuloz
non detegeret z
christus sic curi
rialitē querētē re
spōdit ne incre
dulitate legatorū
incredare vide
ret cū ad forz iō
hānis p̄tinerent
Nodo aut dice
di Burgen. quē
hic addit multa
inconuenientia p̄ti
gūt. p̄mū qz po
nit iohes p̄ diuī
nāreuelatiōem
de christo z d̄ hīs
q̄ de ipō erāt scri
pta certitudina
liter z sufficient
instructū: z tam
qd̄ iohannes pe
tuit amplius instrui. ex scda em̄ pte inferē oppositum
p̄tine p̄tis: qz bene sequit: ille petiit de. a. conclusiōe p̄te
ctius instrui: igit p̄fecte nō fuit instruct? cui? oppositū
dicit Burgen. addēs q̄ scds modus sciēdi nō sit ita p̄
fectus sicut p̄mū: ex quo p̄tē iohem plus quesisse cu
riosa q̄ vtilia sicut logica s̄m cōmentatoreū. ij. meta
phy. Non ē scientia s̄ modus sciēdi: qui igit esset p̄fe
cte instructus in theologia z post quereret scire logi
cam curiosus veniret iudicandus. scdm̄ inconueniēs q̄a
burgen. dicit dnm̄ nostrū iesum p̄fuisse sciētia acq̄sita
p̄ experientiam: z hoc videt dubiū. Nam si xpc̄ aliquid
vidicisset p̄ experientiaz quod prius vlt̄ qualiter p̄sona
nouit: sequit q̄ non fuit ab instanti cōceptiōis sue om
nisciens: qd̄ ē p̄tra sanctos doctores z m̄ḡm̄ li. ij. dist.
xij. s. xij. di. exponit quōd intelligit xpm̄ p̄fuisse nōve
burgen. vult. tertiū qd̄ burgen. ponit iohes baptistam
mouisse sui ex pte questione: vt cū quē sciret esse xpm̄ p̄
diuinā reuelatōez z sensibile ostensioez etiā sciret p̄ mi
raculoz opatōez videt absurdū: qz iudei nō ita plene
docti de christi aduentu cū peterēt signa audi erāt: Be
neratio praua signū querit Math. xij. z sic iohes vide
tur ad generatōez prauā p̄tinerē: eo q̄ ab infallibili ve
ritate doct? singularia signa z fallibilia querit s̄m bur
gen. qd̄ absurdū dicere videt. Confirmat qz post me
diū sciēdi infallibile si verz diceret burgen. iohes que
suisset mediū sciēdi valde fallax. s. opationē miraculo
rū. Nam z prauū antichristianū dabūt talia media nō
ad instruendū s̄ ad fallendū vt dicit beatus Aug. ij. d̄
ciuita. dei ca. xij. z lxxij. qd̄m. q. lv. z q̄ plurima alia q̄
contingunt huic singularitati.

Ca. xij.

In illo tēpore abijt
iesus per lata sabba
to: discipuli aut eius esurie
tes cepert vellere spicas et
māducare. Pharisei aut vi
dētes dixerūt ei. Ecce disci
puli tui faciūt qd̄ nō lē eis fa
cē sabbāt: At ille dixit eis
Nō legitis qd̄ fecit dō qū
esurijt z q̄ cū eo erāt: quō i
trauit i tomū dei z panes p
positionis comedit: quos
non licebat ei edere neqz
his qui cū eo erant: nisi so
lis sacerdotibus: Aut non

sacerdotes comederēt qui sacerdos inde nō reprobaf q̄
dedit alijs: nec etiā dauid q̄ comedit cū uiris suis: ex hoc
p̄tē q̄ necessitas faciebat aliquid licitū qd̄ als esset illicitū
licitū p̄posito: dato q̄ nō esset licitū fricare spicas i die sab
bati: tñ siebat licitū p̄pter necessitatē famis: z hoc ē qd̄ di
cit saluator phariseis. c. Nōne legistis vos. sup. q̄ dete
tis scire legem. d. Quid fecerit dauid. que tñ reputat
sanctum. e. Quomodo intrauit zc. z hoc factū habet
j. Reg. xij. cetera patent ex dictis vsqz. f. Aut nō le
gistis: vbi ponit alia responsio. quia sacerdotes in die sab
bati in templo manualiter operantur: quia simula
bant animalia deo oblata z excoiabant. et hostias laua
bant et consimilia: z tamen nō violabant sabbatum: quia
talita opera erant ordinata ad dei cultum: z hoc est qd̄ di
cit saluator: g. Sacerdotes in templo sabbatum viol
ant. i. manualiter operantur. h. Et sine crimine. quia
etiā erat p̄ceptum a dño q̄ talia opa facerēt in sabbato:
z cadē rōe apli uellentēs spicas in die sabbati z comeden
tes ex p̄cepto xpi non peccabant: qz melius ē ipi xpo obe
dire q̄ victimas in tēplo offerre: z hoc ē qd̄ dicit saluator
i. Dico aut v. qz ma. tem. est hic. s. ego cui? auctoritate
hoc faciūt sū maior: z in hoc etiā ip̄e ostendit suam deita
tem: vnde sequit. k. Si aut sciretis. i. intelligeretis id
quod scriptū est Osee. v. Misericordiā volo z nō sacrifici
um. ex quo ostenditur p̄ dictū p̄bete q̄ opa misericordie
sūt magis accepta deo q̄ victimē. l. Nunq̄ condem
nassetis innocētes. i. discipulos meos in necessitate famis
de licētia mea sibi p̄dicto modo subuenientes: z q̄ posset
eos licentare ostendit. m. Domin? em̄ est zc. quia ob
seruantiam illam poterat mutare: sicut p̄tē q̄ in nouo te
stamento auctoritate eius mutata est. n. Et cum inde
transisset. l. Sic ponitur confutatio eoz qui reprobēdebāt
eius veritatem in propria persona. z primo ponitur eo
rum cōfutatio: secundo ex hoc oriens in adinatio: ibi. Ex
cuntes aut pharisei. Circa primum considerandum q̄ ad
reprobēdendum cum proposuerunt ei questionem ma
liciose: vtrum licitū esset sabbato curare. quia si nō cu
raret arguerent eum de impotentia: si autē curaret de sab
bati transgressione: z hoc ē quod dicit. Interrogabāt eū
zc. sequitur. o. Ut accusarent eū aliquo dicorū mo
dorum: Marci. iij. z Luc. vj. dicitur q̄ ipse christus inf
rogauit eos: Dicendum q̄ non p̄trantur: quia primo
interrogauerūt eum maliciose: vt dictum est. Et s̄ scribit

Capitulum. xij.

In illo tpe. Postq̄ posita ē confirmatio dubitā
tiū ea. p̄cedēt: vt patz in discipulis iohis: hic
p̄nter ponit cōfutatio impugnatū. s. phariseoz
z diuidit in quatuor p̄tes: qz aliqui impugnabāt iesu z
christū reprobēdēdo ei? veritate quasi p̄tra legē agen
tem: aliqui calūniando eius bonitate: opa diuina vir
tute facta: demoni attribūdo: ibi. Tunc oblat? ē alij
tentando eius potestate: p̄pter hoc querebāt signa de
celo: ibi. Tūc ridebāt ei qd̄ dā de scribis. alij insidiado ei?
assūpte infirmitati: ibi. Adhuc eo loquēte. pria adhuc
in duas: qz p̄tio reprobēdēt eius veritate in suis disci
pulis: scdo in p̄sona. ppria: ibi. Et cū inde transisset. In

pria q̄p̄te reprobēdēt eū d̄ h̄ q̄ discipuli ei? trāsentes die
sabbati p̄ blada uellebāt spicas z p̄fricātes māducabant
grana q̄ d̄ legē agerēt ex xpi doctrina: p̄siderandū tñ q̄ n̄
arguebāt eos agere d̄ legē q̄ raperēt alieniū: qz licitū erat
intrare segetē. pximi z comedere: nō tñ metere falce: vt h̄

legistis in lege: quia sabba
tis sacerdotēs in templo
sabbatum violant et sine
crimine sunt: Dico autem
vobis quia templo maior
est hic: Si autem sciretis
quid est misericordiam vo
lo et non sacrificium: nun
q̄ cōdemnassetis innocen
tes. Dñs em̄ ē fili? homis
etiā sabbati. Et cū inde
transisset venit in synago
gaz eoz. Et ecce hō manū
hīs aridā interrogabāt
eū d̄ d̄. Si lē sabbatis
curare: vt accusar ēt eum

Deut. xxiij. sed q̄a
violabāt sabbati:
qz p̄ceptū erat in le
ge q̄ cibaria prepa
rent die p̄cedēti. z
non in die sabbati:
vt h̄ ero. xvj. Ip̄si
aut p̄parabāt sibi
spicas fricādo z h̄
est qd̄ subditur.
b. Dicit. tui faci.
qd̄ nō li. eis fa. sab
batis: s̄ rpe respon
det eis ondēdo q̄
nō faciebat contra
legē: qz aliqd̄ qd̄ ē
lege p̄hibiti bene
efficacitū p̄tē ne
cessitate iminentez
sicut dauid q̄ legi
sanctus manduca
uit panes. p̄posito
nis sibi datos a sa
cerdote in necessi
tate: z tamē in lege
erat p̄ceptū q̄ soli

sacerdotes comederēt qui sacerdos inde nō reprobaf q̄
dedit alijs: nec etiā dauid q̄ comedit cū uiris suis: ex hoc
p̄tē q̄ necessitas faciebat aliquid licitū qd̄ als esset illicitū
licitū p̄posito: dato q̄ nō esset licitū fricare spicas i die sab
bati: tñ siebat licitū p̄pter necessitatē famis: z hoc ē qd̄ di
cit saluator phariseis. c. Nōne legistis vos. sup. q̄ dete
tis scire legem. d. Quid fecerit dauid. que tñ reputat
sanctum. e. Quomodo intrauit zc. z hoc factū habet
j. Reg. xij. cetera patent ex dictis vsqz. f. Aut nō le
gistis: vbi ponit alia responsio. quia sacerdotes in die sab
bati in templo manualiter operantur: quia simula
bant animalia deo oblata z excoiabant. et hostias laua
bant et consimilia: z tamen nō violabant sabbatum: quia
talita opera erant ordinata ad dei cultum: z hoc est qd̄ di
cit saluator: g. Sacerdotes in templo sabbatum viol
ant. i. manualiter operantur. h. Et sine crimine. quia
etiā erat p̄ceptum a dño q̄ talia opa facerēt in sabbato:
z cadē rōe apli uellentēs spicas in die sabbati z comeden
tes ex p̄cepto xpi non peccabant: qz melius ē ipi xpo obe
dire q̄ victimas in tēplo offerre: z hoc ē qd̄ dicit saluator
i. Dico aut v. qz ma. tem. est hic. s. ego cui? auctoritate
hoc faciūt sū maior: z in hoc etiā ip̄e ostendit suam deita
tem: vnde sequit. k. Si aut sciretis. i. intelligeretis id
quod scriptū est Osee. v. Misericordiā volo z nō sacrifici
um. ex quo ostenditur p̄ dictū p̄bete q̄ opa misericordie
sūt magis accepta deo q̄ victimē. l. Nunq̄ condem
nassetis innocētes. i. discipulos meos in necessitate famis
de licētia mea sibi p̄dicto modo subuenientes: z q̄ posset
eos licentare ostendit. m. Domin? em̄ est zc. quia ob
seruantiam illam poterat mutare: sicut p̄tē q̄ in nouo te
stamento auctoritate eius mutata est. n. Et cum inde
transisset. l. Sic ponitur confutatio eoz qui reprobēdebāt
eius veritatem in propria persona. z primo ponitur eo
rum cōfutatio: secundo ex hoc oriens in adinatio: ibi. Ex
cuntes aut pharisei. Circa primum considerandum q̄ ad
reprobēdendum cum proposuerunt ei questionem ma
liciose: vtrum licitū esset sabbato curare. quia si nō cu
raret arguerent eum de impotentia: si autē curaret de sab
bati transgressione: z hoc ē quod dicit. Interrogabāt eū
zc. sequitur. o. Ut accusarent eū aliquo dicorū mo
dorum: Marci. iij. z Luc. vj. dicitur q̄ ipse christus inf
rogauit eos: Dicendum q̄ non p̄trantur: quia primo
interrogauerūt eum maliciose: vt dictum est. Et s̄ scribit

Euangeliū

math. Postea aut statuto boie infirmo in medio quesiuit a phariseis si sabbato curare qui repetendo quæstiones ab eis mota anteq̄ solueret ea. et hoc scdm̄ scribit Mar. et Lu. qd̄ tacuit math. et omittit illud primū qd̄ ipse exp̄ssit. sequit̄. a Ipe aut̄ dixit eis. ubi ip̄e soluit quæstionē p̄

obis ondes p̄ locū a minori q̄ licitum erat sanare boiem in die sabbati quia brutū aial lapsū in foueā licitū erat in die sabbati extrahere ergo multo fortius boies q̄ melior ē cū sit ad imaginem dei factus si in infirmitatē ceciderit licitū ē sabbato curare: et hoc ē qd̄ dicit b̄. Quis erit ex vobis. et p̄z et dicitis: scdo soluit quæstionē facta boiem hūi tē manū aridas sanando. c Tūc aut̄ boi r̄. et p̄z.

d Exentes autēz dicit ponit̄ ip̄orūz phariseoz p̄ christū machinatio: et ip̄ius xp̄i humilis declinatio. Boies enim in malicia obstinati p̄ rōnē nō possūt cōpesci: et ideo pharisei nō potentes xp̄o r̄idere p̄ rōnēz inceperunt cogitare aduersus eū fraudem. e Iesus aut̄ sciēs. s. machinatōes eoz qz nihil latebat ip̄m. f Recessit inde. nō qz timeret mortē sed qz futurū erat vt aliqui infirmi christiani nō auderent stare in p̄secutione: nō ne fuga eoz imputaret in pct̄m̄: voluit ostendere factū qz fugere p̄secutiōz aliq̄n̄ ē licitū: sicut supra plen̄ dicit̄ ē ca. x. sequit̄. g Et secuti sūt mlti. in firmi. s. ex eo qz viderāt p̄dictū boiez sanātū. h Et curauit eos oēs. ex q̄ p̄z eius benignitas: qz p̄secutus a iudeis beneficiā sanitatū eis impedit. i Et p̄cepit eis. i. sanatis. k Ne manifestū eū faceret. phariseis eū manifestando nō qz mortē timeret: vt dicit̄ est: s. vt ostenderet qz sicut aliq̄n̄ ē licitū in p̄secutiōe fugere: ita licitū ē se occultare ad cedendūz malicie: et vt ostenderet magnitudinē sue potentie: et hoc p̄firmat dicitō esa. xliij. v̄m̄ translationem. lxx. l Ecce puer meus. i. xp̄s q̄ fuit puer in forma serui. m Electus quē elegi. Hoc duplicat̄ ad ostendendū qz ip̄e fuit elect̄ ad p̄ficiendū opus nostre redēptōnis et nullus alius: qz p̄ nullū aliūz poterat ita cōp̄tenter fieri. n Dilect̄ me? r̄. Hoc dicit̄ metaphorice de deo ad exp̄mendūz magnitudinē paternē dilectiōis ad filiū sicut apud boies ille q̄ mlti diligit dicit̄ haberi cordi. o

Ponā sp̄m̄ meū sup̄ eū et iudicium gētibz nūciabit: nō p̄tendet neqz clamabit neqz audiet aliq̄s i plateis vocē e. Harūdiez q̄ssatā n̄ p̄friget: et linū su migās n̄ extigūz: donec eijciat a dyctoriā iudiciū: et i noie ei gētes sp̄abūt. Tūc oblat̄ ē ei deontū hīs cec̄ et mut̄ et curauit eū ita vt loqueretur et videret. Et stupebāt oēs turbe et dicebāt: Nunquid hic ē filiū dauid. Pharisei aut̄ audiētes dixerunt. Dic nō eijcit demones nisi in beelzebub p̄cipe demonioz. Iesus aut̄ sciēs cogitatōes eoz dixit eis. Dē regnū diuīnū p̄tra se desolabit̄

fuerat p̄dictus esa. liij. Sicut agnus corāz tondentese obmutescet et nō aperuit os suū. et Arundinē quāssatā nō confrit̄ p̄ harundinē quāssatā intelligit̄ pp̄lis iudaicus a fide et pietate vacuus. v Et linū sumi. non extin. p̄ hoc intelliguntur gētilēs

in quibus claritas rōnis naturalis erat extincta p̄ p̄suetudines peccandi remanente fumo voluntatis male faciendi: vult ergo dicere qz christus p̄ fortitudinem deitatis noluit resistere iudeis et gentilibz euz crucifigentibus: quia iudei crucifixerūt linguīs suis ip̄m in iuste accusando gētilēs nō manibus ip̄m crucifigēdo: qz milites pilati qui erant gentiles hoc fecerunt: vt habetur iob. xix. seq̄

at ad victoriam iudiciū. i. donec veniat ad exequēdūz extremū iudiciū in q̄ manifestabit̄ sua victoria. Tūc enim inimici eius ponitur plenarie sub pedibus eius: vt habet̄ in ps. viij. Omnia subiecisti sub pedibus eius. y Et in noie eius gentes sperabunt. qz ad p̄dicationē apostolorū gentiles ad fidem conuersi sunt: iudeis p̄ maiori parte in infidelitate remanētibz

z Tūc oblat̄ est. Hic p̄nter ponit̄ confutatio calumniātiūz xp̄i bonitatē attribuendo eius miracula spiritui maligno: et primo ponit̄ eoz calumniatio: secundo calumnie confutatio: ibi: Iesus aut̄ sciens. Circa primūz ponit̄ euidentē miraculūz deiectionē deo nis ceci et muti: nō quia talia sint in demone formalit̄ sed effectiue qz boiem quēz obsederat cecus et mutum effecerat: et nō ip̄o cecito homo loquebatur. a Et stupebant oēs turbe. admirantes diuinam virtutem in christo. b Et dicebant. nunquid hic est filius dauid: qz dicerent sic: qz hic est christus nobis p̄missus de semine dauid. c Pharisei aut̄ audiētes turbas. s. confitentēs ip̄m esse xp̄m p̄ter euidentia facti.

d Dixerunt hic nō eijcit r̄. qz enim factūz mirabile negare nō poterant: ideo modūz faciendū calumniabant dicentes ip̄m per aliquem demonem superiorem sibi familiarem et priuatum eijcere demones inferiores de corporibus obsessorum: sicut supra dictum est capitulo. lxx. e Iesus autem sciens. Hic ponitur calumnie confutatio. et primo ostendit qz miracula que faciebat non poterant attribui spiritui maligno: secundo qz oportebat ea attribuere spiritui diuino: ibi. Aut facite arborem bonam: prima in duas. quia primo ostendit propositum per rationem. secundo istorum calumniantium damnationem: ibi. Ideo dico vobis. primo ostendit quatuor rationibus. prima ratio talis est. qz si p̄ demones aliquem eijciat alios sequitur qz diuisio esset inter eos et sic non posset stare diu potestas diaboli: et ex hoc sequitur aduentus christi p̄ quem potestas demonis erat auferenda: et hoc est quod dicitur. f Omne regnum diuīnū contra se desolabitur et patet littera. secunda ratio ponitur sibi.

Et si ego in bel. eij. de. 7c. qz no solu; pcc ei ciebat de moes: s etia discipuli xpi in noie ei? 7 no solu modo di scipli: s etia aliq iudei q no erant xpi discipuli: fm q dr Mar. ix. Quidm? quenda in noie tuo eijacient demoia q no sequit nos: n poterat aut iudei dicere q apli face ret miracula vir tute magica cuz eent simplices 7 illiterati. 7 si diceretur de apo stolis q xps do cuit eos arte ma gica: tñ no pote rat dia de eis q no erat ei? disci puli cu ergo eij cerent demones in noie xpi vt di ctum est: nec po terat hoc attri bui spū maligno vt visū est: simi lie nec eiecio de monū facta per xpm 7 hoc e qd dicit. a Et si ego in beel. eij. de. fi. ve. i. apli q erāt de semine iudeoz: vel aliq iudei qui non sequebant xpm i quo eijcūt. q. d. cū nō possit b attribuerē nisi virtuti di uine: p oīs nec eiecio facta p me: vt prz ex dictis. seq tur b Ideo ipi iudi. ve. erūt. de aplis prz q erūt iu dices. i. affectores xpi in iudicio: vt bz. j. rir. Cū uenerit filius hois in sede maiestatis sue sedebit. 7 vos su. se. rñ. iu. rñ. tribus. Si aut accipiat p iudeis non sequētib? xpm q tñ eijcēbat demones in noie ei? sic dicitur iu dices alioz nō credentū qz ex facto eoz alij ostendēt cōdenabiles: qz nō crediderūt in xpm: cui? deitas de da rata fuit p miracula in virtute eius facta. c Sicut ego in spū dei eij. de. sicut p dicitur ē ex p dicitis. d Pa tur ve. in vs reg. dei. i. xpc cui? regnū erat a deo pmissū Et sic. ix. Regnū eius nō erit finis: 7 istud regnū expe ctant iudei: tñ in h erāt decepti: qz credebāt istud re gnū tpeale: que ex ore exclusit xps dices iobis. rviij. Re gnū meū nō est d hoc mūdo. tertia raciones ponit ibi: e Aut quō pōt quisq intra. in. to. for. i. dyaboli. de q scribit iob. xij. Non ē potestas sup terrā q ei cōpetur. Domus aut ei? ē homo obsessus in q habitat sicut i do mo. f Et vasa ei? diripē. vasa aut sūt boies pecca tores qui a xpo diripiūt: qñ de potestate demonis per ipm eripiūt. g Nisi prius alligauerit forte. i. dy aboli. q. d. cū ista fecerim: vt prz: sequit q ipse dyabol? sit p me alligatus. Et quo concludit q ipse sit vere xps qz in aduentu xpi potestas demonis erat diminuenda 7 arcenda. quarta rōnem ponit ibi: Qui nō ē mecz. 7 talis est volūtas ei? q obedit alicui ē conformis volun tati illius cui obedit: saltē in facto: 7 ideo si xps in vir tute demonis faceret miracla sequeret q xps 7 demon essent concordēs in factis: hoc aut patet falsum quia facta xpi 7 doctrina erant ad retrahendū boies a pec catis: facta aut demonis sūt ad distrahendū boies per peccatū: ex quo sequitur q xps non operabāt in virtu te demonis: 7 hoc e qd dicit. h Qui nō ē mecz p cō cordiam in facto 7 voluntate. i Cōtra me est. 7 bu iusmodi est dyabolus: vt patet ex dictis. k Et qui non congregat mecz. s. fideles ad vnitatē fidei reducē do. l Spargit. 7 hic est dyabolus qui diuersas se ctas 7 hereses 7 scismata quantū potest introducit. m Ideo dico vobis. declarata pbariseoz falsitate. h osequent ostendit gravitatē peccati ipoz. Ad cui? eui dentia aduertendū q pbarisei 7 legisperiti ex o sidera tione opationis xpi 7 ex o sideratōe scripturaz: in quib? de aduentu xpi erat tēpus determinatū: vt bz Dan. ix. 7 cōsimiliū primo cognouerūt ipm eē christum: vt ba bef. j. rrr. Agricole videntes filiū dixerūt intra se: hic ē

7 ois ciuitas vt tom? diuisa cōtra se nō stabit. Et si sa thanas sathanā eijcāt ad uersus se diuisus ē. quō er go stabit regnū ei? Et si ego i beelzebub eijcio dmo nes filij vūi q eijcūt. Nō ipi iudices vū erūt. Sicut ego in spū dei eijcio demo nes: igit puenit in vos re gnū dei. Aut quō pōt quis

heres. 7 glo. ibidem dicit q primo cognouerunt ipm esse christum fm veritate: qz tamen incepit vicia eoz reprehe dere 7 ptra simulationē eoz publice predicare: ideo con ceperunt odiū 7 inuidiā ptra ipm: ex quibus excecati a p ma noticia ceciderūt in errorem qz talia puerūt iudiciuz

q intrare in domus fortis: 7 vasa ei? diripere: nisi pri us alligauerit fortē. Et tunc domum illius diripiet Qui non est mecum con tra me est. 7 qui non cōgre gat mecum spargit Ideo dico vobis: omne peccatū et blasphemia remittetur hominibus: 7 spiritus aut blasphemie nō remittetur.

rois rectū: 7 ex tūc inceperūt oia facta eius interpretari malū 7 primo dca uerūt eum voraces 7 potatorem: 7 pec catoz amicit: 7 tā tam infantiaz pru perunt q miracula que nullo modo po terant fieri nisi vir tute diuina demo ni attribuebāt: vt patet ex dictis: 7 li cet primū esset gra ue peccatū: tñ erat solū blasphemia d eius hūanitatez: se cundū tñ fuit in cō parabiliter graui?

quia erat contra ei? diuinitatē: vnde talis blasphemia est peccatum in spū sanctū: quia ē impugnatō veritatis agnite: quia sicut visus ē ipi primo veritatem cognouerūt de christo: sed excecati errore 7 inuidia impugnaverūt: et talis error causatus ex malicia nō excusaret hoc est quod dicit: n Omne peccatū pcedens. s. ex ignorantia 7 in firmitate. o Et blasphemia. ex talibus pcedens. p Remittet hominibus. i. remissibile est peccatū de se: qz directe non obuiat pūcipio p quod sit remissio peccato rum: sicut obuiat peccatum in spū sanctū: cuius sex se species desperatio: presūptio: obstinatio: finalis impenitē tia: inuidia fraternitatis gratie: impugnatō veritatis agni te: cuius sufficiētia sic accipit fm q remouet ab homine pūcipium per qd sit remissio peccati: 7 hoc contingit tri pliciter: vno modo ex parte ipsius: alio modo ex parte tonoz ipi: alio modo ex parte peccati ipsius. Ex pte ipsi? dei pūcipiū per quod remittit. peccatū est ipa dei miseri cordia: 7 hec tollitur p desperationē: sicut fecit cayn. Alio modo timor iudicioz dei est pūcipiū p quod aliquis resit a peccato: 7 hoc tollit per presūptionē per quā aliquis psumit consequi gloriā sine meritis quātūcumqz agat ma le. Ex pte aut tonoz dei duo sunt que maxime faciunt ho minē retrahi a pctō. pūmū est veritatis cognitio: 7 hoc tollit p hoc q aliquis veritate agnita impugnat: 7 sic im pugnat viam salutis ad se scient repellit. scdm ē gratie di uine collatio: 7 hoc repellitur ab hoie quantū ē in se p iui dentia fraternitatis gratie: 7 nō accipit hic inuidia frne grā tie. put aliquis inuidet fratri suo: vt alicui singulari pfo ne: s qñ ē tanta malicia in eo q displicet sibi de gratia dei crescente in mundo. Ex parte peccati ho duo sunt que re trahūt hoiez a pctō. vnu ē turpitudine actus omissi ex cui? o sideratione solet ho penitere: 7 hoc tollitur p finalē impē nitentiā. nec accipit hic finalis impenitētia. put ē peccati circūstantia. s. q aliquis in peccato mortali morit: s. quā do aliqs tante malicie ē q elegit de peccato suo nūq peni tere: ita q nō vellet q de daret sibi gratiā penitēdi: scdm est breuitas delectationis q i pctō est. ex cui? consideratio ne solet ho fm electionē peccatū refugere: 7 hec tollitur p obstinatōem qñ. s. homo firmat ppositū inherendo oino peccato. Ex predictis aut prz q peccatū in spū sanctū ita irremissibile dicit. qz d difficili est remissibile: 7 hoc est quod subdit. q Spūs aut blasphemie. nō rem. Dicitur autem spiritus blasphemie: quando aliquis ex certa mali cia blasphemat contra deum sicut erat in proposito quaz do miracula diuinitus facta attribuebant dyabolo vt vi sum est: et erat quedam species peccati in spū sanctū que tacta est videlicet impugnatō veritatis agnite. Et p ca que dicta sunt apparet sententiā illius quod sequitur.

Euangelium

a Et quicūq; dixerit etc. vult dicere q̄ blasphemia q̄ erat p̄tra hūanitate nō erat sic irremissibilis sicut illa q̄ erat d̄ diuitate. b Aut facite. oīso q̄ miracula a xp̄o facta nō poterāt attribui ip̄i demoni: p̄nter oīdū q̄ optebat ea attribui diuine v̄tuti. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū fm̄ q̄ dicit b̄ro. licet virtute magica possint aliq̄ miracla fieri: tñ illa p̄tinēt ad curiositatē tñ rvanitatē: sicut symon magus faciebat status ambulare loqui: r̄ ridere q̄ p̄silla: vt habetur in itinerario demetris: s̄ illa q̄ sūt salubria: vt curatio languidōz: illuminatio cecoz: r̄ bimōi nō possūt magis aribus fieri: r̄ idō oportet talia attribui diuine virtuti: talia autē faciebat x̄p̄s. r̄ idō ex hoc cōcludit q̄ miracula sua erāt virtute diuina facta: r̄ hoc ē quod dicit.

b Aut faci. arbo. etc. Arbor em̄ h̄ accipit principiu ip̄o r̄a opoz: fructus autē ip̄a opera inter aut arborē r̄ fructū sp̄ ē similitudo: q̄ arbor bona fructū bonū p̄ducit: q̄ opa miraculosa q̄ x̄p̄us faciebat non erant curiosa r̄ vana: sed salubria: concludit q̄ principiu p̄ q̄d talia faciebat erat sanctū r̄ bonū: r̄ hoc est q̄d dicit. b Aut ergo fa. ar. bo. r̄ fru. eius bo. q. d. ex bonitate opoz r̄a que ego facio potestis p̄pendere q̄ virtus per quā ego facio non est mala sed bona. c Aut facite arborē mala etc. q. d. ex operibus q̄ sūt p̄ artē magicā cū sint mala r̄ vana r̄ curiosa. potestis p̄pendere q̄ sūt virtute maligna d Progenies viperaz. postq̄ ostendit eoz falsitatem: ostendit huius falsitatis radicē: radix ista erat inuidia r̄ odiū: q̄ licet pharisei primo cognouerūt x̄p̄m vt dicitur est. tñ tantū odiū cōceperūt erga eū ex hoc q̄ reprehendebat vicia eoz q̄ oīa facta eius interpretabant in malū ad diffamandū ip̄m: r̄ hoc q̄d dicit: d Progenies viperaz. q̄ venenū inuidie ex vestris parentibus traxistis: q̄ p̄secuti sūt p̄phetas ex inuidia: r̄ vs ex eadē rōne p̄sequimur me: p̄ter q̄d subdit. e Quō potestis bona loqui etc. q. d. non potestis de me bona loqui inuidia p̄bente: r̄ idō subdit. f Et abun. em̄ cor. os loquitur. q̄ verbuz exte rius ē significatiuum interioris conceptus: r̄ idō subditur. g Bonus bo. de bo. tbe. suo. i. de bona voluntate que sicut thesaurus absconditus latet interius in mente: p̄fert bona v̄ba. f. r̄ facta. h Et ma. bo. de ma. tbe. suo. i. de mala voluntate p̄fert mala. q̄ p̄trarie cāc b̄nt p̄rios effectus. Et ne crederēt talia v̄ba remanere impunita: idō subdit. i Dico autē v. qm̄ oē verbū ociosū. r̄ infortius si fuerit nociuū r̄ blasphematoriu: quale erat verbuz phariseoz: tale reddet eos cōdenabiles in die iudicij: p̄ter q̄d sequitur. k Et ver. em̄ tuis iusti. si fuerint sancta r̄ bona r̄ bonitati mentis consona. l Et ver. tuis cōdena. si fuerint mala r̄ predictis cōtraria. m Tunc r̄derunt ei quidam. Dic ponitur cōfutatō tētantiuz ei⁹ p̄ testatē: r̄ diuidit in tres ptes: q̄ p̄io ponit eoz cōfutatō sedo denūciat eoz p̄denatio: ubi. Tunc nimitē. r̄ facio eoz

excecatio: ubi. Cū imūd⁹ sp̄s. Circa primū sciēdū fm̄ q̄ dicit luc. xj. aliq̄ volentes experiri x̄p̄i potestatem p̄tebāt sibi signa fieri in corporibus celestib⁹ q̄d petebant nō ex deuotione: sed magis ex curiositate r̄ calūniatōe r̄ hoc ē q̄d dicit. n Columus a te signū videre nō

gister volum⁹ a te signū vidē. Qui r̄idēs ait ill⁹. Benēratio mala r̄ adultera signū q̄rit r̄ signū nō dabit ei nisi iōne p̄phete. Sicut em̄ fuit ionas in vētre ceti trib⁹ dieb⁹ r̄ trib⁹ noctibus: sic erit fili⁹ hoīs i corde terre trib⁹ dieb⁹ r̄ trib⁹ noctibus. Tunc nimitē surgēt i iudicio cū gnātōe ista r̄ cōdenabūt eam: q̄ p̄tētiaz egerūt i p̄dicatōe iōne. Et ecce plusq̄ iona h̄ Regina austri surgēt i iudicio cum generatōne ista r̄ cōdenabit eam: quia venit a finibus terre audire sapiam salomonis. Et ecce plusq̄ salomon hic. Cū autē imūdus spiritus exierit ab hoīe ambulat p̄ loca arida: que res requirē et non inuenit

q̄d cūq; sed d̄ celo: vt habet Luc. xj. Qui respōdēs ait illis. O Generatio mala. q̄ ex p̄secutoribus p̄betaruz descenderant. p Et adultera q̄ patres eoz idolatre fuerāt. q Signū querit. de celo. s. r Et signū nō dabit ei. de celestibus q̄ sunt indigni p̄ter eoz curiositatē maliciā. s Nisi signū iōne p̄phete q̄ dicit terre nisi r̄ infimi: r̄ iō de terra r̄ infimis signū habebūt: r̄ hoc est q̄d subdit.

t Sicut em̄ fuit ionas. r̄ patet v Tunc nimitē. Dic ex p̄m̄ eoz cōdenatio q̄ gētilēs peccatores egerūt penitentiā ad p̄dicatōes p̄betaruz:

r pharisei obstinati sunt in predicatōe x̄p̄i: q̄ tñ erat ro minus p̄betaruz: r̄ idō ex facto illoz apparebit cōdenatio iusta istoz: r̄ hoc ē quod dicit. Nimitē viri surgēt in iudicio etc. hoc est dicitur ex facto eoz apparebit iusta cōdenatio istoz. sequit. r Regina austri. i. regina saba: de qua habet. in. Reg. x. Et dicit bec regina austri: quia regnū ei⁹ est in australi pte respectu iherusalem. Surget in iudicio: hoc est ex facto suo ostendetur istoz iusta p̄denatio. a Qui venit a finibus terre. id est a longinquis p̄tibus. b Audire sapiam salomonis. q̄ nō fuit nisi solū figura x̄p̄i. c Et ecce plusq̄ salomon hic. i. x̄p̄s p̄ntialiter positus cui⁹ p̄dicatōez iudei contempserūt. d Cum autē imūdus. Dic ponitur eoz excecatio r̄ possessio a dyabolo. Ad cuius euidētiā sciēdū q̄ potestas dyaboli fuit eiecta q̄dāmodo a populo iudaico per legis dationem: que excludēbat cultū demonū: r̄ inducebat ad colēdū vniū deum verum: r̄ sic eiectus transiit ad possidendū pleni⁹ gentiles sine lege r̄ p̄betarū oraculis viuētes: r̄ idō eos tenebat in idolatria subiectos: sed adueniēte christi predicatione r̄ apostolorum iudei p̄o maiori parte fuerunt increduli: gentiles autem deuote fidem x̄p̄i r̄ apostolorum acceperunt: r̄ sic dyabolus eiectus ab eis p̄ fidem christi reuerfus est ad possidendū populū iudaicum errore excecatum: r̄ sic facta sunt nouissima huius populi peiora prioribus: quia status populi iudaici peior est modo q̄ fuerit a principio ante legē: v̄ tam: hoc est ergo quod dicit. d Cū imūdus. sp̄s exierit ab ho. i. a populo iudaico viuente sub lege nature: quia eiectus est per susceptionem legis moisaice. e Ambulat p̄ loca arida. i. corda gentilium. f Querens requirē. id est in ipsis perpetuam mansione. g Et n̄ inuenit. q̄ p̄dicatō ap̄t̄is iud̄ eiect⁹ fuit

b Tunc dicit reuertar in domum meam. i. iudaicum populum
 a Et uenies inuenit eam vacantem. i. fidei bonis operibus
 vacuam. b Scopis mundata. q. p. plus iudaicum habebat
 quam exteriori iudicia. c Et ornata. p. ter legis
 appetentia. d Tunc assumit septem et. Per h. q. d. die se
 pte alios intelli-

git vniuersitate
 vicioz. hoc e. di-
 ctu q. ante leges
 data fuerunt pec-
 catis irretiti et a
 dyabolo posses-
 si: sed post adue-
 tu christi in pec-
 cato suo obfria-
 ti sunt peiores fa-
 cti: q. ex ingrati-
 tudine peccata
 eoz sunt q. du-
 plicata: et hoc lo-
 quendo quasi de
 vno hoie dicit p.
 similitudine intelli-
 gat de toto popo
 iudaico p. h. q. d.
 q. d. dicit: Sic est
 generatio huic
 pessime. e Adhuc eo lo-
 quente. Hic vlti-
 mo ponit pfuta-
 tio insidiarum ipsi
 us infirmitati as-
 sumptae: in hoc q.
 ipso predicante di-
 xit ei quidam insi-
 diator: q. mater
 tua et fratres ei? ex-
 spectabant cum fo-
 ris: vt si. p. ter h.
 dimitteret pdicationem et argueret ipsum esse purum hominem
 motu p. ter affectionem carnalem. Scia dicitur tunc q. hic dicitur
 frater cognati eius germani sicut more scripture. q.
 frequenter moriat consanguineos fratres. Idem autem
 illi insidiatore confutauit ostendens q. spiritualis occupa-
 tio e. carnali affectioi proponenda dicens. f Que e.
 mater mea et. q. d. pdicatione non est interumpenda seu
 dimittenda. g Et extendens manus. quasi ad pre-
 standum veritate. h Ecce mater mea. q. d. intantum e.
 mihi aliquis p. pinquus in quantum est spiritualibus actibus
 intentus et parat.

Tunc dicit. Reuertar in do-
 mum meam vniuersum. Et veni-
 ens inuenit eam vacantem. Scopis
 mundata et ornata. Tunc
 vadit et assumit septem alios
 spiritus secum nequiores se: et ir-
 tes habitabunt ibi: et fuerunt nouis-
 sima hominis illi peiora por-
 tibus. Sic et erit generatio
 huic pessime. Adhuc eo lo-
 quente ad turbas: ecce mater eius
 et fratres stabant foris querentes
 loqui ei. Dixit autem et quidam
 Ecce mater tua et fratres tui foris
 stant querentes te. At ipse re-
 spondens dicit sibi ait. Que
 est mater mea: et qui sunt fratres mei
 Et extendens manum in disci-
 pulos suos dixit. Ecce mater
 mea et fratres mei. Quicumque
 enim fecerit voluntatem patris
 mei qui in celis est: ipse meus
 frater et mater eius. .xiiij.

Capitulum. xiiij.

In illo die. Postquam descripta e. pmulgatio eu-
 angelij facta manifeste: hic ponit pmulga-
 tio legis euangelice facta parabolice: et diuidit
 in duas partes: q. primo ponit parabolice pmulgatio.
 scdo ponit huius pmulgatiois miracula confirmatio ca.
 sequenti. In illo tempore: prima in duas: q. primo ponitur
 xpi predicantis multiplex documentum: scdo populi audie-
 tis impedimentum: ibi. Et factum est cum esset in asse. prae in
 duas. q. primo ponitur quedam prefatio: scdo subiun-
 gitur euangelij parabolice pmulgatio: ibi. Ecce erunt.
 In prima parte describit pmulgatiois tempus: locus et
 modus cui dicit. In illo die. q. d. huius q. dicit aug. ubi acci-
 pitur dies p. tpe huius modum loquendi scripture: et e. sen-
 sus. a In illo die. idest pauca interpolitis inter
 illa que narrantur in fine precedentis ca. et illa que subse-
 quuntur in presenti capi. Locus autem notat: cum dicitur
 b Extens bisulcus de domo et. q. d. domus in qua erat xpc
 cum discipulis suis non poterat capere multitudinem que vene-
 rat ad audiendum eius doctrinam. erunt ad loca spaciose iux-
 ta mare. Modus autem tangit in duobus: p. in h. q. c. Ascen-
 dit nauiculam. vt sic auditores essent ante faciem suam: vt

possent magis attentè audire. scda in hoc q. dicit. d Et
 locutus est eis multa in parabolis. non dicit omnia q. d. omnia lo-
 quebat in parabolis: multitudo recessissimè vacua sine utilitate: et
 id aliquid parabolice loquebat: ea. s. q. erat secreta: et non debebant
 sciri a turba: s. solum a discipulis: vt videtur. j. eod. ca. alia ac lo-
 quebat manifeste ita
 q. fba poterat capere
 e. Ecce erunt. h. dicit
 ponit decursum eccle-
 siae a pdicatione xpi vsq.
 ad finem mundi: septem
 parabolis sibi succe-
 dentibus: et diuidit in
 duas partes: q. p. de-
 cursus eccle. in ista
 parabolis describit: et se-
 cundo in tertio pna-
 palis concludit: ibi.
 Intellexistis haec omnia
 prae diuidit in septem
 partes sicut septem pabo-
 las: scda incipit: ibi
 Alia parabolae. scia
 ibi. Alia parabolam
 quarta: ibi. Alia pabo-
 la locutus e. quita:
 i. i. Sile e. regnum celo-
 rum. sexta: ibi. Bre-
 uis sile e. regnum celo-
 rum homini negotiatori
 septima: ibi. Breuis sile
 e. regnum celorum. prae
 diuidit in duas: q. p.
 p. parabolae ponit et se-
 cundo e. intellexistis
 q. r. ibi. Et acceden-
 tes discipuli. Para-
 bola s. prae e. de se-
 mine piceto in terra
 quarta ps. t. h. fecit

In illo die et ceteris ihu
 sedebat secus
 mare. Et congregate sunt ad
 eum turbae multae: ita vt in
 nauiculam ascendens sede-
 ret: et omnis turba stabat in
 littore: et locutus est eis mul-
 tas in parabolis dicens. Ecce
 erunt qui seminare seminare
 semen suum. Et dum semi-
 nat: quedam ceciderunt secus
 viam: et venerunt volucres
 et comederunt ea. Alia autem
 ceciderunt in petrosa vbi non
 habebant terram multam: et
 continuo exorta sunt: quia
 non habebant altitudinem terre.
 Sole autem orto estiuauerunt
 et non habebant radicem
 aruerunt. Alia autem ce-
 ciderunt in spinas: et creuerunt
 spinae et suffocauerunt ea. Alia
 autem ceciderunt in terram bonam

fructum: et in hoc denotatur pdicatio xpi q. pdicauit iudeis in
 differentibus bonis et malis et pauci copatiue ad eius pdicationem
 crediderunt: p. maiori autem parte in infidelitate remanserunt: et
 hoc e. q. d. di. Ecce erunt. xpc. s. h. m. b. n. i. a. n. i. t. a. t. i. o. n. e. q. d. de vtero
 matris erunt in mundum ad docendum: vel de loco arto vt de domo
 ad locum spaciose: vt visum e. s. h. m. t. n. diuinitate non potuit exire
 nec de loco vel ad locum p. gredi: q. sic e. vbiq. f. Et dux
 seminat. i. doctrinam indifferenter spargit: copat autem et do-
 ctrina semini: q. sicut semine in terra bona picetum resurgit mul-
 tiplicatum: sic vbi diuini in corde deuoto receptum facit mul-
 titudinem bonorum operum. g Quedam ceciderunt secus viam
 i. sup. corda exposta tetationibus demonum: et p. n. s. contra
 et concitata ab eis p. malum consensu et factum. b Et vene-
 runt volucres: i. demones p. pctm supbie alta petentes. Un-
 de de dyabolo scribit ioh. ij. Ipe e. rex sup. oes filios sup-
 bie. Peccata enim carnalia non possunt in demonibus esse.
 i Et comederunt illa. i. fructum impediuerunt. k Alia ce-
 ciderunt in petrosa. i. sup. corda humore fidei et deuotionis
 carentia. l Sole autem orto estiuauerunt. quia aduiciner-
 te tribulatione et persecutioe tales prius vbi receptum reuocant
 in Alia autem ceciderunt in spinas. i. in corda sollicitudine
 diuitiarum literata: et id sollicitudo talis impediunt fructum p-
 dicationis: vt est apparet ex decursu vtriusq. testamenti:
 iudei semp fuerunt auari: et omo vicio cupiditatis fuerant
 excecati et semp elongati ab agnitione veritatis. Et pdicatis
 partem q. predicator vbi diuini non debet cessare a predica-
 tione licet videat paucos proficere: quia tres huius seminis
 partes dicuntur hic infructuosae: quarta autem pars t. m. fructum
 facere: et tunc intelligit ad literam de pdicatione xpi: qui est
 exemplum oim pdicatorum: et ideo licet auditores non profici-
 ant: predicator tamen faciens quod in se est: non perdit
 meritum suum. n Alia autem ceciderunt in terram
 bonam. idest in cor fidele et deuotum.

Euangelium

o Et dabat fructu aliud cetesimū rē. In hoc tagūē tres gradus q̄ possūt signari in q̄libet virtute: v̄bigia: in virtute castitatis prim⁹ gradus ē castitas cōiugalīs: p̄ quē gradū vitā illicit⁹ cōcubitus: licito tñ cōcubitu rēctō in m̄rimoni ali actu. scōs grad⁹ ē castitas vidualis: p̄ quē vitā decete ro oīs cōcubūt: vt anim⁹ possit de cete ro liber⁹ deo serui: re: licet possit licite matrimoniū tra: beremi. tercius est castitas virginalis q̄ est supior istis: p̄ quē oīs cōcubūt si: pliciter vitā vt mēs ipa tanq̄ spō so suo soli deo per amorē copulet h̄z q̄ dicit. j. loz. vii. Virgo cogitat que dñi sūt: vt sit facta corpore r spū: que ac nupta ē cogitat q̄ sūt mōi quō pla: ceat viro. sūt in vir tute fort itudis pos sūt tres gradus af: signari. p̄m⁹ grad⁹ q̄ p̄pter bonū vir tutes sustinet p̄stā: ter detrimentū i ex teriorib⁹ bonis: vt in possessionib⁹ r in diuitijs r bñdi. se: cū d⁹ q̄ sustinet de trimentū etiāz p̄prij

corporis: vt flagellatōis r bñdi. tercius aut gradus ē q̄ p̄pter virtutē cōtēnit etiā totā vitā p̄ martyriū. sequitur. p Qui h̄z aures audiendi rē. s̄m̄ biero. v̄bigiū: p̄ponit hoc verbū designat mysticus intellectus: q̄ sub v̄bis pa: bolicis aliis sensus ē p̄ intellectū requirendus. q Et accedentes discipuli. hic p̄nt querit̄ bñi p̄parabole intel lectus: r p̄rio querit̄: scōs intellect⁹ aperit̄: ibi. Ergo audite p̄mo q̄ dicit sic. q Et accedentes rē. q̄ apli p̄cipiebāt xpm̄ mystice loqui: r ideo quesierūt intellectū. Aduertē dū tñ q̄ nō quesierūt tūc cū esset in actu p̄dicatō: s̄ postea q̄n̄ fuit in v̄mo sine turba s̄m̄ q̄ habet Mar. iiii. Et cum esset singularis interrogauerūt rē. r Quare in para: bolicis loqueris eis. volentes scire intellectū p̄uenient petie rūt ab eo quare locutus fuerat turbis sic pabolice: vt offē derent se nō de ipis solū: s̄ etiā de alijs sollicitos esse: s Qui rādens ait rē. Apostoli em̄ erant q̄ fundatores ecclesie post xpm̄. Unde apoc. xxi. dicit q̄ murus ciuitat̄ ba: bebāt fundamēta. xii. r in ipis. xii. noīa aploz r agni scripta r iō ad ipos p̄tinebat scire secreta ecclesie: de quibus erat p̄cessus eccleie a p̄dicatōe xpi vsq̄ ad finē mōi: q̄ ista cānt futura in diuina dispōne p̄ordinata: r istud vocat̄ hic my: steriū regni celoz. i. secretū ecclie militantis. t Illis au tē nō ē datū. i. vulgaribus turbis: vel etiā p̄barisais in cre: dulis nō est cōcessū ista intelligere: r p̄ter hoc loquebat̄ eis talia pabolice: vñ sequit̄. v Qui em̄ h̄z dabit̄ ei. q̄ bñdus deuotōez r fidez: vt xpi discipulis dat̄ ē intel le ctus verus sacre scripture: vt habet Luce vlti. Aperuit il: lis sensū: vt intelligeret̄ scripturas. r Et abndabit. q̄ et abndanti reuelatus ē eis. p̄cessus ecclesie: vt videt̄. 5 Qui at nō habet. fidē. f. r deuotōez ad xpi doctrināz. 5 Et qd̄ habet auferet ab eo: q̄ intellect⁹ scripture vete ris testamēti quē habebāt ablat⁹ ē ab eis. p̄pter eoz incre: dularitē: r datus ē gētilibus. p̄pter eoz fidē r deuotōez. seq̄ tur. a Ideo in pabolis loquor eis. i. velate r mystice. b Quia vidētes. christi. f. opa r miracula. c Non vi dent. i. nō intelligūt ea diuinitus facta: q̄ virtuti demonū at̄tribuebat̄ talia: vt visū ē supra. d Et audieres. xpi. f.

doctrinā sc̄tāz r bonā: r doctrine moysi r p̄phetaz. con: sonā r ipius p̄fectiā: vt supra visū est. e Nō audi unt. assentiēdo. f Neq̄ intelligūt. intellectū ei⁹ spi rituale q̄ p̄cipalior ē capiēdo. g Et adimpleat. li vt tenetur ibi cōsecutiuē: ex hoc em̄ factū impleta est

aurib⁹ grauit̄ audierūt: r oculos suos clauerūt neq̄ videāt oculis: r aurib⁹ au: diāt r corde itelligāt r p̄uer: tant r sanē eos. p̄. Uiat be: ati oculi q̄ vidēt r aures ve: stre q̄ audiūt. Amen q̄pe dico vob⁹: q̄ mlti p̄phetez iusti cupiēt vidē q̄ vidētis et nō videēt: et audire q̄ an: ditis: r nō audierūt. Vos q̄ audite pabolā seminātis oīs q̄ audit v̄bū regni r nō intelligit venit mal⁹ r rapit qd̄ seminātū ē i corde ei⁹: hic ē qui secus viam se: minatus est. Qui autem sup petrosa seminatus est: hic est qui verbum audit r p̄tinuo cū gaudio suscipit

pheta esaiē. vj. l3 v̄ba sint aliqui culū alterata in trāslatiōe hiero. b Auditu au: dietis. f. corp̄alr. i Et nō intelli: getis. f. spūalr. k Et vidētes i: debētis r̄p̄s. f. mi: racula r opa di: uina faciētem. l Et nō videbī: tis. ei⁹. f. diuin: tatē. m In: crassatū ē ei cor. Locutio ē meta: phozica. sicut ci: crassitudo circa cor congregata suffocat r extin: guit vitā cor: pa: lem: sic malicia iudeoz extinguit in eis vitā spū: tuale. vnde seq̄: tur. n Et au: rib⁹ grauit̄ au: dierūt: q̄ doctri: nam̄ xpi sanctā r aploz audire

non poterūt: sicut patet ex decursu euangelij r actiuz aploz. o Et oculos suos clauerūt. facta xpi euide: tia puerendo r eius miracula v̄tuti demonis attribu: endo r ex hoc secuta ē eoz excecatio r induratio: quia suis culpis erigētib⁹ sunt derelicti a deo. p Vestri ergo. Ostensa excecatio iudeoz ex eoz incredulitate secuta. hic consequēter ostendit illuminatōez aploz p̄pter eoz fidē r deuotōne eis diuinitus datā dicens: Vestri aut̄ oculi beati q̄ vidēt. non solum facta exte: riora conspiciendo: sed virtutē diuinitatis lateñtes in telligendo. q Et aures v̄re que audiūt. non solum audiendo exteri⁹: sed etiam p̄ fidem assentiendo inte: rius. r Amen. i. fideliter. s Quia multi p̄bete rē. dicit Multi. nō oēs: q̄ aliqui viderūt sicut de abra: am dicit Job. viii. Abraam pater vester exultauit vt videret diem meū: vidit r gauisus est. Aliter Multi. i. oēs: q̄ licet antiqui patres r p̄bete aliqui viderūt xpm̄ p̄ fidem a longe p̄spiciendo: non tamen viderunt ipm̄ presentem inter eos conuersando: r docendo sicut vi: derunt apostoli: r ideo dicitur beati quia in eis fuit cō: oletum quod antiquis patribus fuerat p̄missum. t Vos ergo. Ostēso q̄ apostoli debebant scire secre ta ecclesie: hic consequēter eis aperit̄ intellectum pa: rabole dicens: v Omnis qui audit verbum regni .i. euangelij quod introducit ad celeste regnum. r Et non intelligit. quia non radicatur intra mentez tentationibus demonū peruiam: et hec est pars semi nis que cadit iuxta viam vt supra dictum est. y Venit malus. i. dyabolus non quia sit malus per essentiam: vt dixerunt manichei qui posuerūt duo p̄n: cipia: vñ bonū simpliciter: r alter⁹ malū: sed quia ē in malo obstinatus r ad malū semp̄ intentus. 3 Qui aut̄ seminatus est supra petraz. i. sup̄ cor humore fidei r deuotionis carens. a Hic est qui verbum audit r cō. rē. quia tales ad horāz aliquando ex aliqua passi one m̄oti cum gaudio suscipiunt predicationem: sed quia non fundatur in humore fidei et deuotionis cito

evanescent: ppter qd sequit. b. No ba. in se ra. s. e. te. i. ad modicu tps itas. c. Facta au. tribu. pte vbu3 euageliu suscepit. d. Continuo scadalizat. cadendo ab eo qd cepit. e. Qui at se. e. in spi. bic e q pdit. p pter solitudinē diuitiaz: p. 3. 3. aut trib' de causis pdictis pdicatio xpi 7 aploz fuit iudeis p maio- ri pte inutilis et instructuosa no ppter defectu do- ctine: s. ppter i- pedimentuz sue malicie. f.

Qui vo in ter. bo. se. e. bic est q au. ver. fideliter 7 deuote. g.

Et intelligit. q. a talib' dat intel- lect' sacre septu- re. b. Et fru- ctum affert ad- implendo ope.

i. Aliud qdez centesimū. r. si- cut supra expo- sum e. Per bac aut qra ptes se- minis q cadent in terra bonam fecit fructuz fm triplicib' virtutis gradū intelligit pdicatio xpi et aploz qstuz ad illos iudos qui ea fideliter 7 de- uote receperūt: 7 in fide reman- serūt. k. Ali- am parabolam. Dic' ponit scda pabola in q de- scribitur frat' ec-

clie seqns immediate p' morte xpi 7 aploz: qz dyabo- lus inuidit fidei seminare in cordib' fidelium: 7 io inter fi- deles pmouit aliqs ad psidia heresis: quasi seminans zizania in medio tritici ad ipsi' destructioez: 7 hoc e qd dr. l. Simile e re. ce. i. status ecclie militantis. m. Domini q rē. No iste xpc est. Ager aut ecclia labore 7 sanguine xpi exulta. Honu semē est scā doctrina 7 fi- des catholica. n. Cū aut tormirēt rē. p' co- mitōez xpi 7 aploz p' morte istas hereses inter fideles semina- uit dyabolus. p. maiori pte: qz etiā aliqz hereses viuē- tibus aplis fuerūt seminate: vt in eplis pauli: 7. j. cano- nica Job. ij. ca. Nūc anti pī mlti facti sunt. Sequit ex nobis. pdicunt: sed non erant ex nobis: sed non erāt ex nobis. o. Cum aut creuisset herba rē. qz cū fides catholica p' orbē inciperet multiplicari: tūc hereses: q' primo latuerāt manifeste apparuerūt in psecutione fi- deliū. p. Accedētes aut serui rē. serui isti sūt patres antiq' q fuerūt in primitiua ecclia q admirātes psidia heresis insurgētē: ad deū accesserūt p' oronem in qui- rentes vñ talis psidia oriref: quib' fuit diuinit' reuelā- tum: q' hoc erat ex dyaboli ope deo pmittente: et h' vt stabilitas fidelium pbaref. An sequit. q. Inimicus bō. i. dyabolus. Hoc fecit. r. Serui aut dixerunt. i. sancti ptes p' oronem diuinū psiliū quesierūt. s. His unus 7 colligim' 7 sepando eos a cōitate ecclie per excoicationē 7 tandē dimittendo iusticie seculari ex- terminandos p' morte: Et ait. non. t. Ne forte eradi- cetis rē. Et q' p' q' dñs nō vult hereticos pmitti viue-

illō. No h3 aut in se radi- cē: s. ē t'palis Facta aut tri- bulatōe 7 psecutōe p' ver- bū p' trino scadalizat Qui at semiat' ē in spinis: h' ē q' vbu' rei audit: 7 sollicitudo scil' istū 7 fallacia diuitiaz suffocat verbum: 7 sine fru- ctu efficit. Qui vo in tra3 bonā semiat' ē: h' ē q' audit vbu' 7 intelligit 7 fructū af- fert: 7 facit aliū qd ē ceteri- mū: aliū at sexagesimū: ali- ud vo tricesimū. Aliā pa- bolā pposuit ill' dicens: Sile factū ē regnū celoz' hoi' q' seminauit bonū semē i agro suo. Cū at tormirēt hoies venit inimic' ei' 7 su psemi- nauit zizania in medio tri- tici: 7 abiit. Cuz at creuis- set herba 7 fructuz fecisset: tūc appuēt 7 zizania. Ac- cedētes at fui p'z familias dixerūt ei. Si nō nōne bonuz semen seminasti i agro tuo Cū ergo habz zizania. Et

re absolute: s. i casu t'pali. qm nō pnt separi a fidelibus sine periculo fidelium: 7 hoc ptingit duplici de ca. Una qm nō te- ne cognoscunt: nec bñ distinguunt a fidelibus. Alia quā- do hnt tantos defensores q' si ptra eos pcedat: mai' pericu- lum in ecclia pbabiliter timef: vt scismatis vel interfe-

ait illis. Inimic' homo h' fecit. Serui at dixerunt ei. His unus 7 colligim' ea? Et ait. Non. Ne forte col- ligentes zizania eradicetis sil' et triticiuz. Sinite vtra- qz crescere vsqz ad messes: 7 in tpe messis dicā messori- bus. Colligite primū ziza- nia: 7 alligate ea in fascicu- los ad cōburendum: triti- cum autē congregate i hoz- reum meum. Aliam para- bolam pposuit eis dicens. Simile est regnum celozuz grans synapis: qd accipiēs homo seminauit i agro suo quod' minimum quidē est omib' semib'. Cū autē cre- uerit: mai' est oib' oleribus et fit arbor ita vt volucres celi veniāt 7 hitent i ramis eius. Aliā parabolā locut' est eis. Sile ē regnū celozū fermēto: qd acceptū mul- er abscondit i farie sat' tribu- 7 nec fermentatū est totuz

ctionis fidelium a fautorib' heretico- rum: tūc em' pmit- tendi sūt ppter ma- ius periculi euitā- dum: vbi aut non occurrit ista peri- cula sūt separandi ab ecclia et iusticie seculari relinquēdi: vt exterminet p' mortē: ne p' eos to- tum corp' ecclie corripat: Sequit v' Sinite vtraqz cres. vsqz ad. mes. i. vsqz ad mudi con- summationē. quod duob' modis intel- ligit. Uno mō qz casu sūt pmittendi vt visum est. Alio mō qz qstuncūqz ecclia hereticos p- sequat: nunqz tam ab eis pfecte mun- dabit vsqz ad finē mundi. r. Et in tpe messis. i. iudicij. y. Dicaz messozū. i. angel.

3. Colligite primū zizania rē. qz mini- sterio angeloz se- parabunt mali tūc de medio iustoz: 7 mittent in gebē- nam: vt dr. j. codē ca. a. Licituz

i. fideles in arca b' mudi mibi p'ritos 7 flagellatos. b. Congregate in hozreū. i. in celeste gaudium. c. Aliam pabolam. Dic' ponit tertia pabola in q' describit ecclie sta- tus seqns immediate surfectionez heresum: qz p' hereses insurgētēs dñs in ecclia suscitauit doctores sanctos litte- ratos vt sic possent hereticos p' rōnes 7 scriptura p'futa- re: 7 h' p' prio fuerūt humiles 7 abiecti: tñ diuina dispositi- one fuerūt postea exaltati 7 maxims pncipib' valde cha- ri: vt. b. siluester p'latino: 7. b. amb. theodosio: vt p' ptatē secularē ecclia ab hereticis purgaref: 7 h' p' rōnem et scri- pturā qstuz ad illos q' doctrina sanctoruz reciperef. Ad p' ptatem et' secularē qstuz ad eos q' indurati eēt et iste status figuraf p' parabolā. De grano synapis: qd cuz sit. d. Minimum. in qntitate tñ est magnū in virtute: qz crescit ad modū arboris. e. Et volucres celi rē. sic sancti pre- dicto mō fuerunt paruuli in humilitate: sed magni scia 7 virtute: 7 io sic diuinit' exaltati q' Volucres. i. principes bui' mudi alta petētes. Habitabāt in ramis eoz. i. rege- bant p' eoz psiliū. f. Aliā pabolam. Dic' ponit quar- ta pabola in q' describit stat' ecclie seqns exaltationē pdi- ctoz sanctoruz: 7 diuidit in duas ptes: qz primo ponit pa- bolā: scdo subiungit bui' pabole 7 aliaz rōnem: ibi. Dec- oia rē. Circa primū psideranduz q' pncipib' bui' mundi p' sanctos pdictos ad fidei veritatē inductis data est licē- tia p' totū orbem ramano imperio subditum pdicandi fi- dem catholicā: 7 ecclias pstruēdi: 7 sic fides catholica in modico tpe p' totū vrbem vulgata est: et hoc significaf p' pabolā sermeti absconditi in trib' sat' farine 7 fermētā-

Euangelium

tis totū. Tria fata sūt tres ptes orbis: asia: apbica euro-
pa: q̄ tūc erat subiecta romano in pio: vt p toto vel p ma-
iori pte. fermentū āt ppter calozē intrinsecū significat le-
gem euāgelicā: q̄ ē lex amoris. mlt̄ aut̄ ponēs fermentum
in tribus: sicut p̄dictis ē diligētia sanctorū ad fidē catholicam
vbiq; p̄dicandum

Hec oia. Hic p̄nter reddidit rō p̄-
dicte pabole ⁊ alia
rū: ⁊ diuidit i duo:
qz p̄rio pōit dca rō
et scōo q̄nt̄ cuius-
dam pabole: p̄dici-
cte interpretato: ibi.
Tūc dimissis tur-
bis. Rō āt q̄r loq̄
bat̄ pabolice tur-
bis supra ē assigna-
ta ⁊ iterum sic alia
assignat. s. vt sc̄ptu-
ra q̄ hoc p̄dixerat
p̄s. lxxvii. implere-
tur. ⁊ p̄z lra: ecce-
pto h̄ qd̄ d̄r ibi q.
b. Sine pabolis
nō loq̄bat̄ cū. Qd̄
nō est intelligēdus
q̄ nihil loqueretur
nisi pabolice: vt ex-
positū est in p̄nci-
pio b̄ ca. s. qz cū h̄
aliqua dicebat da-
reilla. s. que debe-
bat turba scire: ali-
qua etiā interpone-
bat pabolice: q̄ sc̄z
p̄inebat̄ ad secre-
ta ecclie.

Tūc dimissis
turbis. Hic ponit̄
interpretatio para-
bole de zizaia i me-
dio tritici semina-
ta. Et notat euan-
gelista locum vbi facta est interpretatio ista dicens: Di-
missis turbis cū venit in domū. Cū ex hoc etiā p̄z q̄ alias
parabolas eis ibidem exposuit: licet nō fiat hic mentō de
aliarū expositione parabolarū. Unde dicit̄ marci. iiii. Sc̄oz
sum aut̄ discipulis diserebat omnia. Interpretata est autē
parabola predicta a r̄po sicut superius exposita est. Et pa-
tet vsq; ibi. k. Mittet filius bois angelos. idest xp̄us
qui iudicabit mundū in forma humana: in qua iudicatus
est coram pilato: sed tūc apparebit in forma glorioza.

l. Et colligent de reg. eius om. scan. i. bereticos qui gene-
rant scandalū in ecclesia. m. Et eos qui faciūt iniqui-
tatem. qz non solum damnabunt bereticos: sed etiā fidem
tenentes: habētes tamē opa mala. n. Ibi erit fletus
⁊ stridor. In h̄ significat̄ duplex pena inferni: vna ex
te mētis. s. tristitia vehemēs: que significatur p̄ fletum: et
alia ex pte corporis q̄ significatur p̄ stridorem dentium.

o. Tūc iusti fulgebunt. per totum: sc̄z claritatis redūdan-
tis ex gloria anime ad corpus. p. Qui habet aures r̄c
exponatur sicut supra expositum est in eodem ca.
q. Simile est regnū celoz. Hic ponit̄ quinta pabola de-
signas ecclie statū seq̄ntē post p̄dictum: qz diuulgata fide
in orbē terrarū p̄ p̄dicationē sanctorū: multi valētes viri et
litterati in doctrinis pbilosophoz p̄uersi ad fidem catho-
licam incepterūt se exercere: et suam sciētiam p̄uertere ad
utilitatē ⁊ regimē aīarū: sicut aug. ⁊ mlti alij valētes ep̄i: ⁊
h̄ significat̄ p̄ thesaurū absconditū i agro: q̄ ager oib; vedit̄
emit: vt thesaurū ibidē abscondit̄ beaf. Ager. n. iste labor
est p̄dicit̄ exercitio vite actiue: ⁊ opib; misericordie in regimē

Hec oia locut̄ est ihs i pa-
bolis ad turbas: ⁊ sine pa-
bolis nō loq̄bat̄ eis: vt imple-
ret̄ qd̄ dca erat p̄ p̄bas di-
centē: Aperiā i pabolis os
meū: eructuabo abscondita
a p̄stitutōe mūdi. Tūc di-
missis turbis venit i domū
⁊ accessit ad euz discipuli
⁊ dicētes: Ediffere nob̄ pa-
rabolā zizaniorū agri. Qui
rūdēs ait: Qui seminat bo-
nū semen: ē fili; hoīs. Ager
āt ē mūd. Bonū vō semen
hi sūt filij regni. Zizania āt:
filij sūt nequā. Inimic; āt q̄
semiauit ea: est dyabolus.
Afferes vō: p̄sumptio sc̄i ē.
Afferes āt angli sūt. Sic
q̄ colligunt̄ zizania: ⁊ igni cō-
burunt̄: sic erit i p̄sumptōe
sc̄i. Admittet fili; hoīs age-
los suos: ⁊ colligent̄ d̄ regno
et p̄oia sc̄adala: ⁊ eos q̄ faci-
unt iniquitatē: ⁊ mittēt eos i
caminū ignis. Ibi erit fle-

ne ecclie. Thesaur; aut̄ est p̄miū celeste. Ager aut̄ om-
nib; vendit̄ emit̄ vt thesaur; beaf: qz ppter magnitu-
dinē p̄miū celest; p̄dicit̄ labor ē suscipiend; ex caritate
alijs dimissis: vñ dicit̄ Aug. in epistola ad valerū. Co-
gitet religiosa prudētia nihil esse in bac vita marime b̄

⁊ stridor dentium. Tūc iusti
fulgebūt sic sol i regno p̄is
eoz. Qui h̄z aures audiē
di audiat. Simile ē regnū
celozū thesauro abscondito
in agro: quē qui inuenit hō
abscondit: ⁊ p̄ gaudio illius
vadit ⁊ vedit̄ vniuersa que
h̄z: ⁊ emit̄ agr̄ illū. Iterum
sile ē regnū celozū hōi nego-
ciatorū. q̄rētī bōas margar-
tas. Inuēta āt vna p̄cio-
sa margarita: abijt ⁊ vedit̄
oia q̄ habuit: ⁊ emit̄ eā.
⁊ iterum sile ē regnū celozū sa-
gene misse i mare: ⁊ ex oi ge-
nere pisciū p̄gregati. Quā
cū ipleta eēt: educētēs ⁊ se-
cus litt; sedētes elegerūt bo-
nos in vasa: malos āt foras
miserūt. Sic erit in p̄sum-
matione seculi. Exibūt an-
geli: ⁊ separabūt malos de
medio iustoz: ⁊ mittēt eos
in caminum ignis: ibi erit
fletus et stridor dentium.

tpe difficult;: la-
boriosius: peri-
culosius ep̄i autē
p̄byteri: aut vy
aconi offico: sed
apud deuz nihil
beat;: si eo mo-
do militē q̄ im-
perator n̄ iubet.
Ad intellectum
aut̄ bu; pabole
maiorē sciendū
q̄ aliq̄ sunt que
nunq; fuerūt in
possessione ali-
cui;: vt lapides
p̄ciosi in litore
maris ⁊ bōi: ⁊
talia sunt ipsius
inuentis. alia
aut̄ sunt q̄ aliq̄
fuerūt in posses-
sione alicuius: s.
tantū temp; est
elapsū q̄ nō ē
memoria: sicut
thesauri antiq̄-
tus in terra oc-
cultati: ⁊ idē iu-
diciū deberet eē
sicut de p̄dicit̄
sed ppter pacēz
p̄mūnem homi-
nuz: statutū fu-
it antiquitus vt
medietas inue-
toz esset: ⁊ me-
dieras illius cu-
ius est ager in q̄

inuenit: ⁊ ideo hic dicit̄ q̄ ille qui inuenit thesaurum
vendit omnia: ⁊ emit agrum: vt habeat ius possidēdi
totum. ⁊ Iterum simile est regnū celozū. Hic ponit̄
tertia pabola in qua declarat̄ status ecclie immēdi-
ate sequēs p̄cedente: qz post statū p̄dictum inceptit̄
aliqui p̄emptis mundi delicias diuitijs et bono vobus
intendere vite p̄tēplatiue: sicut. b. benedictus ⁊ alij se-
quentes ip̄m in gradib; diuersis: ⁊ statibus religionū.
Et iste status figuratur per margaritā que inuenitur
in cōchylijs maris: quia religio fundatur ⁊ nutritur in
humore deuotiōis. Ista autē margarita dicit̄ vna
⁊ p̄ciosa. s. Vna. quia hominem vnit: actiua au-
tem vita mag; diuidit: propter hoc dicitur q̄ martha
erat circa multa occupata: maria vō circa vnum. Di-
citur etiā. t. P̄ciosa. quia vita p̄tēplatiua simpli-
citer ⁊ absolute melior est q̄ actiua: licet in casu actiua
sit magis fructifera: propter quod dicitur Lu. x. Ma-
ria optimam p̄tem elegit ⁊c. Ista autē margarita vē-
ditis omnibus est emendatā in quo designatur q̄ ad sta-
tum religionis requiritur relinquerē terrena: saltē q̄-
tum ad p̄rietatem: ⁊ in particulari. Et quia iste status
duraturus est vsq; ad finem mundi: adeo non ponitur
alia parabola post istam: nisi que significat̄ finem mū-
di: ⁊ hoc declarat̄ cum subditur. v. Iterum simi-
le est regnū celozū. i. status ecclie militantis. si-
cut enim non distinguuntur boni pisces a malis q̄ diu
sagena est intra aquam: sic in ecclesia admitti sunt ma-
li cum bonis: sed in fine mundi trahentur ad littus per

apertū iudiciū: q̄ tūc erūt manifesta abscondita cor-
diū: 2 tūc iudicio diuino 2 ministerio angeloz sepabūt
mali de medio iustoz: 2 mittent in infernū: vt sic ecclā
purgata offerat deo p̄ri sine macula 2 ruga. r In-
tellexistis. Hic ponit p̄ncipalis cōclusio. Ad hoc. n. in
p̄tolis p̄dicis
p̄scrip̄t̄ ē p̄ces-
sus ecclie militā-
tis: vt apli qui
erant ipsi fūda-
tores p̄ r̄p̄m per
sanguine suum.
vt supra dictus
est: intelligerent
hūmōi p̄cessus 2
hoc est qd̄ dicit.
r Intellexistis
hec oia. q. di. ad
vos p̄tinet intel-
ligere. y. Di-
cunt ei etiā. Ait
illis iō om̄is scri-
ba. i. doctoz. 3
Doctus. i. litte-
ratus 2 a deo in-
spiratus.

a In regno
celoz. i. in ecclā
militante. b
Sillis ē hominū
p̄familias. q̄a
sicut p̄familias
bz pascere filios

pane corporali: sic iste paruulos fideles pane spūali.
c Qui p̄fert de the. suo. i. de scientia in corde abscon-
dita. d Noua 2 vetera. i. auctoritates vel p̄cessus
nouū 2 v. testat. Et quo p̄ q̄ epi qui successores sunt
ap̄loz. debet h̄re noticiā vtriusq; testamēti: in cuius si-
gnū portat p̄t̄ā in capite cū duplici cornu. e Et
factū est. Postq; euāgelista descripsit x̄pi multiplex do-
cumentū: hic describit p̄li doctrinā ei: recipe debentis
impedimentū: q̄ illi de p̄ria sua p̄pter paup̄tatē gener-
is ei inuidebāt: 2 ip̄m respiciebāt: 2 in h̄rōnabiliter
mouebant: q̄ dō q̄ fuit radix regū 2 criminū p̄p̄az: fu-
it pastor ouiu: 2 iō isti ex malicia sua facti s̄t inepti ad
recipiendū doctrinā x̄pi 2 ei miracula: 2 h̄ est qd̄ dicit.
f Cū p̄summasset iesus p̄bolas istas. docēs discipu-
los suos 2 turbas. g Transiit inde 2 veniēs in pa-
triam suā. i. in galilea vbi fuerat crept̄ et nutrit̄: licet
fuisset in bethleem nat̄: vt supra dcm̄ est. h Doce-
bat eos in syna. coz ita vt mira. qz nō viderāt eū l̄ras
discēte: nec in lege studentē: p̄ter qd̄ dicebant. i
Cū huic sapia bec. i. noticiā scripturaz. k Et v̄tu-
tes. q. d. nō habet bec a deo vel exercitij studio: sed ma-
gis a dyabolo qd̄ arguit ex infirmitate parentū. l
Monne hic est fabi fili. i. ioseph: vt dicit̄ erat faber li-
gnarius 2 ip̄se putabāt ei filius: vt h̄ Lu. iij. m
Et fratres ei iacob 2 c. Dicunt̄ autē fratres x̄pi: quia
erant eius cognati germani: nō qz essent de maria 2 iō
seph post natiuitatē x̄pi generati: vt dicit̄ beluid̄ be-
reticus qui dicit̄ mariam esse cognitam a ioseph p̄ na-
tiuitatem christi: sed hoc supra improbatum est. j. ca.
Sequitur. n Unde ḡ huic om̄ia ista. quasi dicerēt
si nō habet exercitio vel ex genere: habet ergo ex demo-
ne: 2 iō sequit̄. o Et scandalizabant in eo. attribu-
entes virtuti demonis qd̄ debebat attribui v̄tuti diuini-
tatis. p Iesus autē dixit eis. Nō est p̄ba r̄c. q̄a
inuidia magis est ad p̄riotas 2 ad p̄inuos q̄ ad ex-
traneos. Lu. i. ratio est: qz inuidia est tristitia de excel-
lentia alterius in q̄tum apprehendit̄: vt p̄rii boni di-
minutiua: excellentia autē alicuius distans multū nō

apprehendit̄ vt p̄rii boni diminutiua: p̄pter qd̄ inter ar-
tifices eiusdē artis est maḡ inuidia: 2 eadē rōne inter cō-
patriotas. Sequit̄. q Et nō fecit ibi multas virtutes
qz erāt indigni: cā subdit̄. r Propter incredulitatem
eoz: nō tñ nullas: qz ibi aliq̄ virtutes fecit: vt non habe-
rent excusatōnem
de peccato suo vi-
dentes opa diuini-
tatis in eo.

Capitulus. xiiij.

In illo. Do-
sica promul-
gatone euā-
gelij parabolica: h̄
ponitur huius p̄-
mulgationis con-
firmatio et hoc ex
firmatio: primo ex
fama nominis: se-
cundo ex eius mi-
raculis: ibi. Quod
cuz audisset iesus.
prima in duas: q̄a
prius ostendit fa-
mam ipsius christi
secundo ex hoc in-
cidentaliter narrat
mortem iobannis
ibi. Herodes euz
Circa primū ad-
uertendum: q̄ mi-
racula christi fue-
runt intantūz eui-

pha sine honore nisi in p̄ria
sua: 2 in domo sua. Et non
fecit ibi v̄tutes mltas p̄ter
incredulitatē illoz. xiiij.
In illo tēpe audiuit
Herodes tetrarcha fa-
mam ihu: 2 ait pueris suis.
Hic est iohānes baptista:
ipe surrexit a mortuis: et iō
v̄tutes opāt̄ i eo. Herodes
ei tenuit iohānez et alliga-
uit eū: 2 posuit i carcerē pp̄
herodiadē vxorem fratris
sui. Dicebat eniz illi iohan-
nes: Nō licet tibi h̄re eam.
Et volens eum occidere ti-
muit populum: quia sicut
prophetaz eum habebant.
Die autē natalis herodis:

dentia q̄ nō solū fama eius fuit inter vulgares boies: sed
int̄ magnas p̄sonas 2 principes: 2 hoc est quod dicit.
b Audiuit herodes tetrarcha r̄c. dicit̄ s̄t tetrarcha quia
h̄bat quartā p̄tem regni iudee. Mortuo. n. herode asca-
lonita q̄ interfecit innocētes: diuisum ē regnū ei in duas
medietates: ita qz archelaus fili⁹ ei⁹ habuit medietatē: vt
s̄. dictū est. j. ca. Alia s̄t medietas diuisa fuit in duas par-
tes: 2 vna data ē herodi: 2 altera philippo: q̄ erāt iuniores
2 iō d̄ tetrarcha a quarta p̄te regni: a tetras qd̄ est q̄tuor
et archos qd̄ ē princeps: qz principabat̄ in q̄rta p̄te: non
tñ dicebat̄ rex qz romani abstulerāt a iudeis nomē regū
ad frangendū eoz sup̄biā. Cū dixerūt corā pilato: Joh-
ann̄. Non h̄re regē nisi cesarē. Sequit̄. c Hic est ioh-
annes baptista r̄c. Opinio. n. om̄ loquentū de immor-
talitate aie 2 resurrectione fuit: q̄ resurrectionē hō sic ex-
cellentioris virtutis q̄ aī: 2 ideo iohānes baptista in vi-
ta sua nō fecit̄ miracula: iste tñ herodes credēs eū si. re-
tisse a mortuis asserbat eū facere miracula. d Herodes. n.
Quia fecerat mentōez de morte iohānis: iō hic in-
cidentaliter ostendit modū mortis: 2 diuidit̄ in duas: qz pri-
mo ostendit interfecōis ei cām: 2 scdo modū et ordm̄ ei.
Die autē natalis. Eā autē fuit ista: qz herodias q̄ fuit filia
aristoboli: 2 soroz herodis agrippe: 2 neptis h̄ herodis et
philippi fr̄is sui: v̄m q̄ dicit̄ ioseph⁹ 2 mḡ in h̄storiz fuit
coniuncta m̄fionaliter philippo fratri herodis: qz hoc erat
licitū v̄m legē. Ip̄am autē adamauit herodes amore illi
eo: 2 iō eam abstulit fraudulēter fratri suo: de volūtate tñ
ipsi herodiadis: 2 h̄ erat ei illicitum: vt viuente ei⁹ fratre
h̄ret ei⁹ vxorem. Iohānes autē vir sanct⁹ et iust⁹: de hoc ar-
guebat herodem: p̄ter qd̄ ab eodē captus ē 2 in carcerā-
tus: qz nō audebat eū interficere ne seditōez ip̄i excitaret
p̄tra se: qz om̄s reputabāt iohannē sanctū. p̄betam. e
Die autē natalis. Hic ponit̄ modus mortis ipsi⁹. Herodi-
as em̄ timens ne ad p̄dicationē iohannis herodes peni-
teret: 2 ipsaz fratri redderet: 2 p̄sequens cum priorū ma-
ritu a quo recesserat cum periculo remaneret: iō excogi-
tauit modū quō interficeret iohānes absq; seditōe ip̄i: et
eiusdem tolli herodes scius fuit: vt videbit̄: 2 h̄ est qd̄ d̄

Euangelium

e Die aut natalis. ista erat consuetudo apud antiquos: quod principes solent habere die natiuitatis: et die etiam natalis imperij sui in quo. s. coronabantur. In illo festo. f. saltauit filia herodiadis. i. tripudiuu: et h. fuit ex dispositione miris et ipsi herodis. **g** **U**n cum iuramento. permisit ei dare quod peteret. **b** **A**t illa pmonita a matre. petiuit caput iohannis. **i** **E**t tristat e rex. hoc tñ fuit fm appare tiam: ad repumen dum ppli seditiones quod pz q: voluit eu primo occidere: sed retardatus fuit tñ ex ppli timore: sed do q: si vellet cum viuere no interfe cisset eu. ppter iura mentu: q: in pmis sione facta i gene rali etia cum iura mento no intelligi tur aliqd illicitum sub obligatone ca de: cuiusmodi erat interfectio iohan nis: tercio q: non e verisile: ppter sal tatione vñ puelle pmisisset sub iura mento etia medicta tem regni sui dare vt bi marci. vj. **Et** id credendu e q: totum fuit fictum: vt bñ et occasione appa rente interficere di iohes: ita em ardebat libidine i be rodiades: q: voluit fingere tanta malicia: et id qd sequit. **i** **E**t tristat est rex ppter iuramentu. totu est intel ligendu fm apparentia ad reprimendu ppli seditiones: et eode mo exponendu e de ista materia: qd di mar. vj. **Sequit** **k** **E**t allatu est caput ei. **P**rio. n. allatu est in pntia herodis postea in irim: et p in aquitania apud eugoliffium vñ at vt ee ambianis. **l** **E**t ecce disci. a. tuler. corpus ei. f. de carc. **m** **E**t sepeli. illud. f. in sebasie ciuitate: q antiqui samaria dicebat. **n** **Q**uod cu audis. bicus. **H**ic ponit confirmato pdicte doctrine ex rpi miraculis. **E**t h qd dupliciter. **P**rio ex sanatione languoz multiplici: sciendo in multiplicatone panis: ubi. **E**lpe aut facta. tercio i calcatione mar: ubi. **E**t statim impulit. qro in sanatione infirmoz ad tactu sue vest: ubi. **E**t cu trāstr et assent. In prima pte bñ sic. **n** **Q**uod cu audis. sc. f. morte iohannis propter doctrina veritat. **o** **S**ecessit inde. no times mortem: s vt onderet q aliqui ecedendu in alicie humane. **p** **I**n locu desertu. vt daret pdicatioib: ubi diuini exem pli aliqui recedendi a turbis et redire ad locu solitariu ad colligendu prios defect: q dñunt ex puerfatone cu boibus: et ad vacandu oroni vt ibi pdicatio: bauriat quod po stea iplis effundat. **q** **C**u audis. turbe se. **z**. **E**t q pz q paupes sequebant rpi eqs no bñtes. **Sequit**. **r** **E**t curauit lang. coz. in q verbo miracula multa includit: qz noie languozis intelligit ois infirmitas. **s** **E**lpe aut facta. **H**ic om ponit scdm miraculu de multiplicatone panis. **D**icit g: **E**lpe aut facta. **E**t q pz deuotio ppli ad xps qz nec ppter nocte imminente recedebat ab eo. **Sequit**.

f saltauit filia herodiadis i medio: et placuit herodi. **U**n cum iuramento pollicite ei dare: quocumque postulasset ab eo. **A**t illa pmonita a matre sua da mihi inquit h i disco caput iohannis baptiste. **E**t tristat e rex: p iuramentu at et eos q pte recubebant: iussit dari. **A**ditur et decollauit iohes in carcere. **E**t allatu est caput ei i disco: et datu e puelle: et illa attulit mri sue. **E**t accedentes discipuli ei tulerunt corpus ei et sepelierunt illud: et venientes naucauerunt ihu. **Q**uod cum audisset ihes secessit inde in nauicula. i. locu desertu seorsuz. **E**t cu audisset turbe secute se eu pedestres de ciuitatibus. **E**t exies vidit turbam multam: et misert e eis: et curauit languidos eoz. **E**lpe aut facta accesserunt ad euz discipuli ei dicentes: **B**eatus est locus: et hora iam pterit: mitte turbas: vt eutes i ca-

t **E**t hora iam pterit. redcudi. f. ad propria et descendendi. **Sequitur**. **v** **D**ate illis vos manducare. **J**ob. vj. **D**icit q petiuit a philippo: vñ ement panes: et hoc est verum: qz primo interrogauit eu tetans eu: qz sciebat quid esset factus: vt ibide dicit: et postea dixit illis quod h

ponit. **f** **E**t cu iussit. tur. dis. sup feniu. i. super berbain agri. **y** **A**spiciens i celuz bndixit. in q deit exrepluz an omctionem ad laude dei benedicere abum.

stella emat sibi escas. Ihesus ait dixit eis: **N**o hnt necesse ire: date illis vos manducare. **R**nderunt ei: **N**o hem? nisi qng panes et duos pisces. **Q**ui ait eis. **A**fferte mihi illos huc. **E**t cu iussisset turbam discubere sup feniu: acceptis qng panibus et duobus piscibus: aspiciens i celum bndixit et fregit: et dedit discipulis panes: discipuli aut turb. **E**t manducauerunt oes et saturati sunt. **E**t tulerunt reliqas: duodecim cophinos fragmentozuz plenos. **M**anducatu at fuit numerus qng milia viroz: excepti mulieribus et puul. **E**t statim impulit discipulos ascende in nauiclas: et pcedere eu tras fretu donec dimittet ibas. **E**t dimissa turba: ascendit i montem sol ozare. **E**lpe at facta: sol erat ibi. **M**anicula at in medio mari iactabatur fluctibus. **E**rat ei pterit vent. **Q**uarta at vigilia noctis

5 **E**t manducauerunt etc. **E**t q pz q panes fuerunt multiplicati inter manus ipsius: qz ex taz modo dico cibo no potuisset tam magna multitudo saturari: nec tante reliquie remanere: qz plus remansit q a principio fuerit. **D**e mo aut multiplicatone e dubitatio inter doctores: qz no determinatur in lra dicit. n. aliq qd fuit sine additione alicuius materie: sicut de cocta a de formatu e coz? mulieris

Sicut. n. de pot de nibilo aliqd facere: ita modicu corpus in magnu conuertere sine additione materie. **A**lii at dicunt q hoc fuit per conuersionem alicuius materie per istentis: vt acris vel bndi in substantiam panis et piscis: et hoc videtur Aug. sentire sup iohann. vj. ca. dicens: **I**nde multiplicauit quinque panes: vnde ex paucis gramin creat segetes. certum est aut q segetes creantur ex conuersione materie persistentis in segetem. **E**t statim compulit. **H**ic ponitur tercia miraculum de calcatione maris: vt sicut ostenderat se dñm terre multiplicatone panis ita ostenderet se dñm maris: dicit ergo: **E**t statim impulit discipulos etc. **C**ausa h taceatur: sed ioh. vj. habet quia turbe q viderant miraculum de multiplicatone panis: voluerunt venire et facere eu regem: ipse aut psciens precepit discipulos suos ultra mare galilee transire: et ipse solus fugit i montem vt possit ibi patrem ozare. **E**t in hoc dedit nobis exemplum humilitatis: qz quesitus ad honores fugit vt hic habetur: quesitus aut ad mortem vltro se obtulit: vt habet ioh. xvij. **a** **M**anicula aut etc. **E**t quo innuat q illi qui caret christi societate exponit teratibus. **Sequit**. **b** **Q**uarta aut vigilia noctis. **I**sta erat consuetudo antiquus: i exercitiis qz non in. iij. ptes diuidebat: et in quibus pte diuersi milites sibi succedentes vigilabat ad custodia exercit: qz a vigilia e vltima pars noctis. **E**t q pz q i trib? pnt? pcedit? i picul? fuerat.

c Venit ad eos ambulans supra mare. et piculo. n. p. cedenti longo magis desiderabant aduentu xpi. d Et vi. eij supra mare ambulat. tur. se. ppter visionem insolitam. e Dicentes qa fantasma e. i. aparitie rei no exstis. f Et p timore clamauerunt. timetes ne esset apparitio

alicuius pnis ma ligni nocere volentis: 7 ioh iesus assecravit eos dicens: Ego su. Sequitur. s Rndens at petrus 7c. intatuz desiderabat societate xpi: q noiebat expectare aduentu eius viq; ad nauem: s volcbat occur rere supra aqua oblit' p amore xpi aq periculū et in h apparuit ma? miraculuz qz no solus xpc virtute diuinita tis supra aquas ambulauit: s etia petrus eade vir tute ad ipm ve nit. b

Udens vo ve tum validum ti muit. pmissus e aut pet? ex tio res bmergi vt co gnosceret priā fragilitate: sicut ex sua saluatiōe

cognouit xpi diuinitatē. Sequit. i Modice fidei. 7c. In hoc. n. apparuit paruitas fidei in petro: qz ex q ad pceptuz dei sup aquas liquidas ambulauerat: de vento dno timere no debebat. k Et cū ascendisset nauiculā cessauit vent? In hoc oñdit se xpc dñm aer' sicuti de ambulatiōe sup aqs oñderat se dñm maris l Qui aut in nau erat ve. 7 adora. eij. adoratōne scz latric q soli deo debet. m Dicetes vere fili? dei es. Dicit vere. i. nō metaphoicē: nec p adoptōez sicut facti: s prie 7 eiusdē nature. n Et cū transiret assēt. Dic ponit quartū miraculum de curatiōe infirmita tis ad tactū sue vestis. boies. n. terze gerazenoꝝ prius cognouerāt eū miracula facientē: 7 demones eijcientē vt br supra. viij. ca. 7 iō vidētes euz cognouerūt 7 ad duxerūt ad eū oēs infirmos illi? regionis sciētes q poterat eos curare 7 qñ poterāt p multitudine eū tangē ideo. o Rogabat eū vt vel sim. vesti. ei? tan. Por tabat. n. xpc vestimētū factū ad modū iudeoz quibus erat pceptū vt in angulis pallioꝝ fimbrias insererent vt s. habitū e. ij. ca. 7 illa erat ps vestimēti q poterat facilius tangi. Sequitur. p Et qcuq; teti. sal. facti st. i. corpe 7 mente: qz illos qz xpc sanabat corpe sana bat 7 mente fm q d' ioh. viij. totum hoim saluū fecit in sabbato. Capitulu. xv. a

Uhc accessert. Supius posita e publicatio le gis euagelice int iudeos: h ponit ei? pmulga tiō q̄tum ad gētilēs: 7 diuidit in duas ptes: qz primo oñdit ecclia gentiū legitime fundata: 7 scdo sy nagoga iudeoz iuste reprobata. xij. ca. Itēz prima in duas: qz pmo fundat ecclia gentiū in fide: scdo in mo ribus. xvij. c. pma in duas: qz prio reprobaf supstitio iudaica in lege: scdo declarat in fide veritas euangeli ca. seqnti cap. 7 tercio pfirmat vtrunq; duplici teste in christi transfiguratiōe. xvij. c. Presens capitulum di

venit ad eos ambulans sup mare. Et videtes eū supra mare ambulante: turbati sūt dicētes: qz fantasma e. Et p timore clamauerūt. Sta timq; ihs locut' e eis dicēs. Habete fiducia: ego sū: no lite timē. Rndēs at petr' dixit: Dñe si tu es: iube me venire sup aqs. At ipse ait: Uci. Et descēdens petr' de nauicla ambulabat sup aq vt veniret ad ihm. Quidēs vo ventū validum timuit. Et cū cepissz mergi: clama uit dicens: Dñe saluum me fac. Et cōtinuo iesus extē dēs manū apphēdit euz: et ait illi: Modice fidei qre dubitasti? Et cū ascēdisz in nauiculā: cessauit vent'. Qui at in nauicla erāt: ve

uiditur in tres ptes: quia primo recedit a iudeis pfutato prius errore eoz: scdo transit ad gentiles pmeridato i eis fidei amore: bi. Egressus iude. tercio reuertit ad iudeos collato eis amplioꝝ munere: ibi. Et cum trāsisz. Hoc at factū est vt p xpi facta oñderet nobis quid futurū esset in

ecclia: qz in aduen tu xpi iudei p ma iou parte sunt exce cati. 7 gentiū popu li illuminati: s itēz xpc in fine reuertē tur ad iudeos qñ do puerent i fine mundi. Prima in tres: qz primo xps arguit iudeos d' fal sa legis expositiōe scdo de apparenti sanctitate: ibi. Hy pocrite. tercio dya na supstitione: ibi. Audite 7 intelligi te. prima in duas: qz primo ponit in deoz maligna inf rogatio ad xpi dep bensionē: scdo po nitur ei? rnsio vera ad eoz pfutatiōē ibi. Ipse aut respō dens. Ad euiden tiam prime partis aduertendum q a tpe moysi de volū tate dei pficati sūt i. ix. senes etate et morib? maturi: et scia pditi ad regi men ipsius popu

neit 7 ado: auert eū dicens: Vere fili? dei es. Et cū trāsfret assēt venest i trāge nesar. Et cū cognuissent euz viri loci illi? miserūt i vniū sā regioēz illā: 7 obtulerūt ei oēs male hūtes: 7 rogabāt eū vt vel fimbriā vestimēti ei? tangerēt. Et qcuq; te rigerūt salui facti sūt. xv. Cū accessert ad euz ab hierosolymis scri be 7 pharisei dicētes. Qua re discipuli tui trāsgrediūt traditiōnes seniorum? Nō eū lauant manus suas euz panē manducāt. Ipse aut rñdens ait illis: Quare et vos trāsgredimini māda tum dei propter traditiōem vestram? Nam deus dixit Honora patrem 7 matres

li 7 moyses erat super eos ita q in vniuerso erant. i. xj. vt habet. Num. xj. et ex illo tempe statutum est q tot eēt ad regimen populi ordinati: 7 isti dicebantur iudices or dinari: quia per impositiones manus instituebantur: vt habetur in glosis hebraicis in multis locis: et isti reside bant in ierusalem: 7 ad eos fiebat recursus de ciuitatib? in ambiguis 7 difficilibus: 7 eozuz determinatio habetur p lege firma quā non licebat trāsgredi: vt habet. Deut. xxvij. Isti etiam stangebant aliqua q ptimebant ad regi men ipi: 7 in statutis eozuz erant q cadebant sub pcepto tanq; necessitatis: 7 aliqua sub monitiōe tanq; cuiusdaz decētie 7 honestatis. De talibus autem erat istud statu tum qd bic tangit: videlicet q accedentes ad mensam p? lauarent manus suas: verū tamen pbarisei 7 scribe intel lectum hui? mandati volebant trāb cread quā daz falsi tatem: videlicet q p hoc acquireret quedam mūdicia spi ritualis: mouebant autem ad hoc: quia in lege alique in mundicie per corporales ablutiōes dicebantur emūda ri: 7 quia discipuli christi aliqua que non erant necessaria sed magis cuiusdam supstitionis in q̄tum intellectus sic trābatur non obseruabant: xpm in discipulis suis ar gucbant tanq; pemptorem doctrine seniorum: vt sic red derent eum populo odiosum. b Ipse autem. Dic po nitur xpi responsio vera ad ipsoꝝ pfutatiōnem dices. c Quare 7 vos trāsgredimini mandatum 7c. non rñ det dicendo q lotio manuum que faciebat ad honestatē esset mala: vel q apostoli ipsam omittendo bene facerent vt facit ad honestatem: licet bene facerent omittendo p pter supstitionem: sed quasi clauuz clauo retundendo di cit eos deficere: qz faciebāt trāsgredi mādatū dñi. pē mā datū hoim: qd probat dicens. d Hāz deus dixit: Et odi. xx. e Honora patrem tuum 7c. Honor iste nō so lūmō intelligit reuerētia: s 7 administratio necessarioꝝ: bāc at excludēbant p suā doctrinā falsā: qz sacerdotes q

Euangelium

erat cupidus bona que essent administranda penitus uerte
rent in lucra cor: dicebat que melius erat illa deo offerretur
que est principalis et spiritualis: tunc quod per tales oblationes pa
reses sustineret detrimentum corporale: prosequens tamen bonum spiritum
ale inquit illud quod erat in cor: necessitate uertendi deo of
ferrebat: et hoc se
quebat que preceptum
de honore penitentium
in quantum intelligit
in hoc administratio
necessariozum
cuacuabat per tales
expositioes falsam.
Et hoc est quod dicit
saluator.

f. Quos autem dicit
falso. i. exponendo
mandatum dei.

g. Quicunq; di. pa
tri vel ma. mu. qd
cunq; est ex me. do
secratu. i. z obla
tum. b. Zubi. pderit magis. supple q; si expenderes in
necessitates tuas: z est constructio defectiua z est sensus:
Quicunq; dixerit zc. i. licite z bñ pot dicere qd dicitur est: et
impleat preceptum diuini: z est digna uita eterna: qd est fal
sum: q; fm ueritate est transgressor precepti: z hoc est qd sub
dit.

i. Et non bonozificabit preceptum zc. illud quod erat sibi
debitum subtrahendo. k. Et iratus fecistis. uos sacerdo
tes z pharisaei. l. Mandatum dei zc. Ad maiorem intelle
ctum uiderandum que per se tenet. puiderit filius: q; est ca co
rum quantum ad ee: z id est eis nutrimentum z documentum
filii: aut tenet. puiderit penitentia de necessitate per accidens. s.
si indigeat z ipse sit potes: z id est si iam necessitate incur
rit: bona de quibus sibi potest sibi administrare: iam se sibi debita
de alieno aut nulli potest deo sacrificium facere: z id est talia deo
offerre non est licitum: q; hoc est transgredi preceptum de honore
parentum. Secus autem est si filii bona sua deo uouisset vel co
secrasset antequam penitentiam esset in necessitate posuit: q; tunc non
esset licitum de eis puiderit penitentia: q; si est deo uotum factum
de aliquo inuoluntario: non potest mutari: si autem de aliquo non inuoluntario
non poterat mutari nisi per redemptionem. Et dicit per
falsitas illi opinionis que dicit que filii per professionem factam in
religione tenet eire claustrum: propter necessitatem parentum et
iam per uoluntatem sui superioris: q; per tale professionem est deo ia
secratum: z id est propter necessitatem penitentium non debet uotum tale fa
cere. Hoc est per alia ratione: q; filii cum uenerit ad etatem adul
tam licet potest mutare penitentiam licite in rationem debere: vel ad sa
cerdotium. pmouerata etiam religionem ingredi cessante tunc
necessitate parentum: s; per sacerdotium excusat de hoc que non te
netur subuenire patri per uisum armorum: si ab hostibus inuadatur
q; ita non est sibi licitum pugnare corporaliter. Sicut per rationem
excusat que non tenet manere cum patre: q; est obligat per rationem
ego in se forte per professionem factam in religione excusat a sub
ueniendo parentibus: nisi fm modum uoluntatis sue regulat: et per
rationem non debet propter hoc uotum obedientie facere: imo et inobe
diens hoc faciendo. Per hoc per solutio cuiusdam rationis que solet
ad oppositum induci que talis est: Quot factum de his que sunt super
erogationis non iudicat illis que se de necessitate precepti: cuius
preceptum implere sit necessitas: uouere autem talia non est uotum
religionis est de his que se supererogationis: subuenire autem penitentibus
in necessitate est de necessitate precepti. s; per uotum religionis per
professionem solemnizatum non absoluit aliquis qui tenet ad
ministrare penitentibus: sicut autem: s; per rationem tenet eire claustrum
propter necessitatem penitentium: etiam per uoluntatem superiorum. Dicen
dum que per professionem non absoluit a precepto: bñ tamen absoluit
ab aliquo modo implendi preceptum: q; preceptum de honore penitentium
est affirmatiuum: z id est non obligat ad se: s; per loco z tpe z alijs
debitis circumstantiis que aliqui variant fm additionem ipsius im
plendi preceptum: q; aliquis modo subueniendi patri efficit incon
ueniens z illicitum ipsi filio per assumptionem alicuius status licitum
modo etiam preceptum: subuenire patri per confessionem armorum: efficit

z que maledixerit patri vel matri:
morte morietur. Quos autem di
xit: quicunq; dixerit patri vel
matri munus quodcumque est ex
me tibi proderit: et non ho
norificabit preceptum suum aut
preceptum suum: et irritum fecit
mandatum dei propter traditiones
uiam. Hypocrite: bñ pro
phauit de uob etiam dicens

tur illicitum per sacerdotum statum: tenet tamen de subuenire
alijs modis suo statum: ueniendibus: ita eodem modo per uos
obediencie subuenire patri per uoluntatem superioris efficit illi
citu ipsi religioso: tenet tamen de subuenire modis ueniendibus
tibus professioni sue. in Hypocrite. Sic redarguit

Populus hic labit me hono
rat: cor autem eorum longe est a me.
Sine causa autem colunt me: uocet
tes doctrinas z mandata homi
num. Et uocat: Audite: z intel
ligite: Non quod intrat in os: coi
quatur homines: sed quod procedit
ex ore: hoc conuincit homines.
Tunc accedentes discipuli e

saluator: iudeos
de falsa scitatis
simulatione: q; ad
hoc que eunt in re
uerentia ipsi non
debent esse sanctita
tes in uobis: z i ex
teriori uerfati
one: tamen corru
pti eunt intenti
one: sicut fuerat
prophetatum per
Esa. xxxix. licet s; b;
alijs uerbis pon
natur que hic: sen
tentia tamen est ea
dem. Sequitur.

n. Sine causa. i. frustra. o. Colunt me. Sicut enim
medicina dicitur sine causa vel frustra. pparari: que non offert sani
tatem: sic cultus diuini que non ducit ad ueram felicitatem. Se
quitur. p. Docentes doctrinas z mandata homi
num: q; propter suam auariciam uocabatur transgredi manda
tum dei. propter traditiones suas: ut uisum est in falsa exposi
tione precepti de honore penitentium: z hoc etiam faciebant pro
sua superbia: ut propter doctrinam auariciam ipsi ueter
ret eis maiorem reuerentiam. r. Audite z intelligite.
Hic saluator arguit iudeos de uana suppositione: z dicitur
dicitur in duas partes: q; primo facit quod dictum est in gene
rali: scdo magis explicat intentiones suam in particulari
ibi. Respondens autem petrus. Dum in duas: q; primo in
generalis ponit suum documentum: scdo ex hoc subiungit
phariseorum scandalum: ibi. Tunc accedentes. Circa primam
aduertendum que sicut dictum est locio manuum ante
comestione vel abariorum appositionem faciebatur ad qua
dam honestatem z mundiciam corporalem: z in hoc erat
bonum: sed si omittet dicitur que ex hoc incurret im
mundicia spiritualis: hoc est falsum z superstitiosum:
quia immundicia spiritualis prouenit ab interiori de
lectatione z consensu mentis: non ab ipsis rebus corpo
ralibus: z hoc est quod dicitur hic. q. Et uocat: ad
se turbis. reuocando eos a falsa doctrina eorum. Hi
rit eis audite. aure corporis. s. Et intelligite. aure
mentis. t. Non quod intrat in os. i. abusus corporalis
z conuincit hominem. spiritualiter. i. nisi in quantum
z delectationem male afficitur ad abum. r. Sed quod
procedit ex ore. uerba que sunt malicie interioris signi
ficatiua. y. Hoc conuincit hominem. Considera
dum que christus non dicit hic: extra legem dicit enim ali
qui ubi in lege reputarentur immundi: ut caro porci
na z huiusmodi: doctrinam non erat fm eorum natu
ram: quia omnis creatura dei bona est. i. ad Timotheum. iij.
Unde gen. i. Vidit deus cuncta que fecerat z erant ual
de bona. dicit tamen porcus immundus: z agnus mundus: ut
dicit aug. extra fastum: q; per animalia immunda fm le
gem significant quedam uicia que sunt uitanda: z id est que
lex euangelica que spiritualis est inchoata erat per rationem: id est
et illa obseruatio figuratis abusus non erat amplius obser
uanda. z. Tunc accedentes discipuli ei. Hic ex do
ctrina christi ponitur phariseorum scandalizatio: quia
per doctrinam christi uidebant eorum simulationem et
doctrinam reprobam: z ideo non poterant resistere
per rationem vel scripturam: id est ex inuidia mouebant contra
ipsum ad mouendum seditiones: z quia ueritas uite
stice z doctrine non est dimittenda. propter scandalum alio
rum: q; tale scandalum procedit ex malicia ipsius scandalizati
zati. Unde dicit beatus Gregorius. si de ueritate scandalum on
rectius quiri permittit: que que ueritas relinquatur: non sequitur.

Mathei

a **Ois** plātatō. i. doctrina ab hoie inuēta q̄ nō ē leg
ip̄i dēi p̄sona. e **Eradicabit.** q̄ nō b̄z firmum fun
damentū r̄ radicē. c **Sinite illos.** i. doctrinā eorū
euitate. d **Leui sūt.** i. carētes vero intellectu legis.
e **Et duces cecoz.** q̄ alios excecāt suo errore: et du
cūt eos ad preci
pitū. f **Re**
spōdens autē pe
trus. **Hic** ap̄t
p̄dicte doctrine
xp̄i intellectus
magis in specia
li: q̄ petrus p̄ se
et p̄ alios q̄ sunt
intellectū dicēs
g **Ediffere** nō
bis. i. expone.
b **Parabolaz**
istam. i. sententi
am occultam.
i **At ille dixit.**
Adhuc vos sine
intellectu estis.
q. d. tamdiu au
distis doctrinaz
meam q̄ statim
deberetis intelli
gi ea q̄ dicta sūt
vñ sequitur.

k **Nō** intelli
tis q̄ omne r̄.
Istud est veruz
p̄ synodocē: q̄
aliqua ps de om
ni q̄ intrat i os
l **In** secessum
emittit. q̄ in oi
cabo quantum
cumq̄ puro est
aliquid impurita
tis: r̄ a nat̄a ex
pellit tanq̄ sup
fluum: r̄ aliquid retinet tanq̄ ad nutritōez necessariū
r̄ neutriū istoz coinquat boiem sp̄ialiter loquendo.
m **Que** autē p̄cedit de ore. vt verba. n **De** corde
erūt. q̄ sunt p̄cept̄ mentis significatiua. o **Et** ea
coinquant boiem. q̄ sūt male cogitātōis significati
ua: r̄ hoc ē qd sequit. p **De** corde erūt cogitatio
nes male: r̄ p̄ns. q **Homicidia.** i. filia r̄ colloq̄a
ad p̄petrandū h̄mōi vicia q̄ hic tangunt r̄ p̄similia.
r **Dec** coinquant homiez. sp̄ialiter. s **Nō** lotis
autē manib̄ r̄c. immūdia sp̄iali. t **Et** egressus in
de secessit r̄c. r̄ reprobatō errore p̄bariseoz: hic ch̄st̄
transit ad gētiles: vt ex deuotōne gentiliū ostendat iu
sta reprobatō iudeoz: r̄ hoc ē qd d̄r. Et egressus ihus
inde secessit in p̄tes tyri r̄ sidonis. Tyri r̄ sidon sunt
quedā ciuitates sicuti terra p̄missionis. p̄ montē liba
ni: q̄ filij isrl̄ nō potuerūt totaliter expellere gentiles
de terra sua. v **Et** ecce mu. cha. nat̄e. f. cha. manei
cū habitauerunt in terra p̄missionis an̄ filios isrl̄: nec
potuerunt p̄ eos totaliter extirpari. An̄ ista mulier ab
illis q̄ remāserāt descenderat. Ita autē audiuerat mi
racula r̄ famā iesu christi: r̄ iō firmiter credebāt q̄ fili
am suam sanare poterat. x **In** finibus illis egressa.
q̄ xp̄m sequebat̄ in via ad impetrandū sue filie sanati
onem: Mar̄ th̄ dicit. vij. ca. q̄ venit ad iesum intra do
mū: r̄ hoc est ver̄ primo: s̄ q̄ eam ibi nō exaudiuit se
cura est eā in itinē damās: y **Miserere** mei dñe fi
li dauid. Audiuerat. n. xp̄m. p̄missum iudeis descende
re de genere dō. 3 **Qui** nō r̄ndit ei verbū. nō p̄ter
indignatōez: sed vt ex p̄seuerantia ei? in p̄ce oñderetur
fides ei? r̄ deuotio discipulis. a **Et** accedētes disci

pul' r̄. **Noti.** n. erat ad hoc vidētes ei? fidē r̄ deuotōne
b **Ipsē** autē r̄ndit. primo negatiue tñ sine improprio
dicēs. c **Nō** sum missus r̄c. q̄ xp̄c erat prior r̄ p̄ncipa
liter missus iudeis tanq̄ ap̄t eoz: et iō in p̄ria p̄sona n̄
p̄dicauit nisi iudeis: nec fecit miracula: nisi in casu ex aliq̄

sp̄ali cā: vt. f. oñde
ret ecclesiaz in fi
de gentiū esse fun
dandā: sicut b̄r bic
r̄ Job. iij. vbi xp̄s.
p̄dicauit samarita
nis de ore eū reci
pientib̄. P̄ mox
tem autē xp̄i fides
p̄dicata est publice
gentilib̄. Et hoc ē
qd dicit ap̄t i. Ro.
xv. Dico autē xp̄m
iesum ministrū fuis
se circūcisionis. id
est aplm iudeoz. p̄
pter veritatem dei
ad p̄firmandas p̄
missiones pat̄: q̄
antiq̄s p̄b̄ iudeo
rū fuerat facta pro
missio de r̄p̄o: sicut
abaz et dō: q̄a tñ
iudei p̄ maiori p̄te
fidem xp̄i repule
runt et gētiles eaz
susceperūt iō apls
subdit ibides i. Ro.
xv. gētes autē sup̄ mē
seruicordia bonora
re deū r̄c. Sequit.
d **At** illa venit r̄
adorauit eū. adora
tione lat̄ie dicens
e **Dñe** adiuua
me. Infirmitatem
cū filie sue repura
bat suā r̄ p̄ns fa

nationē. f **Qui** r̄ndens. negatiue. f. r̄ cū improprio
ait. g **Nō** est bo. su. pa. fi. i. doctrinā r̄ miracula p̄mi
sa iudeis tanq̄ sp̄ialib̄ filijs p̄pter cultū vni? dei. h
Et mittere canib̄. i. dare gētilib̄? q̄ erat dediti cultui ido
loz: sicut canes circa cadauera animalū defunctorū. i
At illa dixit etiā r̄c. i. bonū ē in casu. k **Ham** r̄ catelli
edunt r̄c. q. d. sicut catelli aliq̄ modica vtpote micas ca
dentes de cibo p̄cesso filijs papit ita etiam gētiles debe
bant aliqd saltē modicū p̄cipere de b̄nificijs xp̄i. ex q̄ p̄z q̄
nō est ductas in vbo xp̄i: cū dicit. **Nō** est tonū r̄c. r̄ vbu
hui? mulieris dicitis: imo bonū est: q̄ verbū xp̄i ē intelli
gendū q̄ nō erat regulariter r̄ vniuersaliter bonū: cū xp̄c eēt
ap̄t iudeoz: vt dcm est: verbū autē h̄ mulieris intelligit
dū est in casu: p̄pter. f. petent̄ deuotōez: r̄ vt oñderet ecclē
sie gentiū futurā fundatōez. l **Qui** r̄ndens iesus ait o
mu. ma. ē fides tua. qd p̄z ex verbo r̄ facto suo: qd nō fuit
ret: r̄ data a furoze petēdi: primo p̄pter xp̄i taciturnitatē:
nec scdo p̄pter ei? r̄nsionē negatiue: r̄ iō subdit. m **Fiat**
tibi sicut vis. q. p. fides tua hoc incref: qd p̄z ex facto: cur
subdit. n **Sanata** est filia ei? r̄c. Patet etiā ex dict̄
q̄ tarditas xp̄i ad exaudiendū ei? petitionē nō fuit ex ig
rancia vel volūtate: sed vt ex p̄seuerantia mulieris osten
deretur fides eius r̄ deuotio dignior exauditione.
o **Cū** transisset. P̄tercio xp̄c reuertitur ad iudeos
collato eis ampliori munere: sicut post p̄uersionem genti
um reuertitur ad iudeos p̄ fidei illuminatōez: et ideo fac
it eis plura miracula q̄ ante: primo infirmos eoz curā
do: secundo eos corporaliter faciando: ibi. **Iesus** autē r̄c.
Circa primū in quodā generali implicat̄ plura miracula

Euangelium

7 diuersorum generum: q̄ si explicarent in particulari implerent unū magis libz: p̄pter qd̄ d̄r iob. vlt q̄ si oia facta xpi essent scripta p̄ singulari: totus mundus nō posset capere libros q̄ scribendi essent: dicit ḡ. p̄ q̄ accesserunt ad eū. sc̄uz reuersus fuisset ad iudcos. q̄ Turbe multe. q̄ de multis ciuitatib⁹ 7 ca-

stellis 7 villis uenerant ad impetrandū sanari: q̄ in infirmo: 7 t̄boe q̄ ad se quie. r̄ d̄ntes secū mu. dau. ce. et debiles. Debilitas accipit hic fm̄ hierony. nō in generali s̄ in sp̄ali: q̄n. s̄ n̄ p̄t q̄s se iuuare d̄ vna manu. B̄ modo d̄r debilis: sicut claudus q̄ nō p̄t ambulare nisi de vno pede. Iste autem infirmitates erāt incurabiles: via nature 7 medicine id̄ p̄pter curatōem ear̄ reuerberāt b̄ omnes ad xpm̄ cui nihil impossibile.

B Et alios multos hoc addit euangelista ad includendū omnia infirmitatū genera. t̄ Et piccerunt eos ad pedes eius: vt illi q̄ nō poterant fidem 7 deuotionē ostendere verbo: vt surdi 7 muti: saltē ostēderēt eaz̄ facto. v̄ Et curauit eos. solo. f. verbo. Ille solo verbo poterat curare q̄ solo v̄bo poterat mundū de nihilo creare. r̄ Iesus aut̄ duo. discipulis suis. Dic̄ ponit miraculū de multiplicatōe panū. y Misereor turbē. Hoc aut̄ p̄dixit aplis vt ipsos induceret ad pietatē. z Quia triduo ias p̄seuerat mecū. quia tātū afficiebāt ad doctrinā xpi audiendā 7 videndā 7 miracula: q̄ p̄ tres dies nō redierāt ad loca p̄pria manentes cū xpo in loco deserto 7 sub diuio: ex q̄ patet eoz̄ deuotio. a Et nō habent qd̄ manducēt. q̄a cū b̄ria q̄ de v̄tib⁹ suis apporauerāt iam erant consumpta 7 ideo prima die vel sc̄da hoc miraculū nō fecit: tū q̄a alimenta adhuc d̄bantur: q̄ maḡ apparuit q̄n̄ eis victus oīno defuit. b Et dimittit eos ieiunare. nolo ne deficiat in via. q̄ plures eoz̄ longe distabant a v̄tib⁹ suis et die p̄cedenti par̄ comederāt. c Et dicit ei discipuli v̄n̄ r̄. q̄ d. locus est desertus 7 v̄lle multū distans: 7 ideo nō possumus. p̄ humanā p̄uidentiā talia b̄re. d At illis iesus q̄ panes b̄tis. nō petit ignorando: s̄ vt eoz̄ r̄sione p̄uideat de mō. e At illi dixerūt septē. qd̄ erat q̄si nihil respectu tante multitudinis. f Et paucos pisciculos. q̄ pauci erāt in numero 7 p̄ui in quatitate. oia ista dicunt ad maiore d̄claratōe miraculi: q̄ et tam paruo cibo potuerit tanta multitudo satiari: 7 hoc fuit p̄ multiplicatōe cibi in manib⁹ xpi eodem mō sicut dictū est. s. ca. ix. sequit. g Et dimissa turba. p̄ miraculū oīn̄sz ascēdit in nauiculā fugiens turbe applausum: et reuerentiā in h̄ v̄ans d̄dicatōe r̄ exemplū. h Venit in fines magedan. Iste est locus in q̄ ioh̄as occurrēs regē egypti vulneratus ē vt b̄r. iij. reg. xviij. Marcus aut̄ dicit in fines da-masch. c. viij. Et dicendū ad h̄ q̄ nō est ibi diuersitas fm̄ rem: q̄ fm̄ aliq̄s est eadē regio h̄ns duo noia. Marcus accipit v̄n̄ 7 matthe⁹ aliud: fm̄ alios sc̄ due regiones distinere s̄ in extremitatib⁹ iuncte: 7 ideo x̄ns in p̄mio v̄triusq̄ vere dicit esse in fine istius vel illius: et in tali loco erat iesus. In ca. xv. vbi d̄r in possil. Vos aut̄ dicitis false exponē-

ad mandatum.

Hec expositio nō videt valere. p̄pter duo: primo q̄ nō sonat l̄re: sc̄do q̄ p̄supponit falsus. p̄m̄ p̄z de se l̄ra 7 b̄n̄ aspiciat: qd̄ etiā ip̄e postul. videtur fateri: cū dicit: hec ē p̄struatio defectiua. vbi ḡ p̄stru-

Additio.

ctio deficit manifestū est q̄ l̄ra nō b̄n̄ cōcordat sensui sibi dato. sc̄dm̄ p̄z: primo q̄ n̄q̄ inuenitur bebeos asserere q̄ melius ē deo offerre q̄ s̄ uenire pentib⁹ i necessitate positis: imo cōit tenent q̄ meli⁹ est elynas largiri q̄ sacrificia voluntarie offerre: p̄t ex multis auctoritatib⁹ vt. te. sta. reduci p̄t. Unde a fortiori meli⁹ ē subuenire pentib⁹ in necessitate p̄stitutis q̄ offerre et 7 b̄m̄: sc̄do q̄a rabi moyses egyptian⁹ q̄ inf̄ eos magne reputa-

nōb̄ in deserto panes r̄atos vt saturer̄ turbā tantaz⁹. Et ait illi ihs. Quot panes h̄ētis? At illi dixerūt. viij. 7 paucos pisciculos. Et p̄cepit turbey discubere sup̄ traz. Et accipiēs. viij. p̄as 7 pisces: 7 ḡias agēs fregit 7 dedit discipulis: et discipuli dederūt p̄lo: 7 comederūt oēs: 7 saturati s̄t. Et qd̄ superfuit de fragmēt: tulerūt septē sportas plenas. Erant aut̄ q̄ māducauerūt q̄tuor milia hoīm: extra puulos 7 ml̄eres. Et dimissa turba ascēdit in nauiculā: 7 vēit in fines magedan.

tionis est in suo libro de directōe p̄plexoz̄ vbi de causis sacrificioz̄ tractās scripsisse tradit q̄ sacrificia nō fuerūt p̄cepta p̄lo israelitico ex intētu p̄ncipali: hoc ē quasi fuissent p̄ se intēta a deo: s̄ ex intēto sc̄dario q̄si p̄ accidēs vel indirecte: vt. f. q̄ p̄ b̄m̄i sacrificia hoies retraherent a sacrificiis idolorū. Ad qd̄ allegant illud b̄re. viij. Nō sum locut⁹ cū p̄b⁹ v̄ris nec p̄cepti eis in die q̄ duxi eos de terra egypti de v̄bo holocaustorum 7 victimaz̄. 7 alias auctes q̄ hoc sonāt. Sz p̄stat q̄ p̄ceptū de honoratōe pentū est p̄ se p̄ncipal̄ intētum tanq̄ p̄sonū 7 p̄forme iuri naturali. Illud aut̄ qd̄ est p̄ se p̄fert ei qd̄ p̄ accidēs ē. Et id̄ nunq̄ etiā fm̄ eos p̄cederet: q̄ p̄pter sacrificia offerenda p̄mittēdum cēt ei p̄ceptū de honoratōe pentū. v̄n̄ ad istum passum b̄n̄ intelligendū: recurrendū est ad traditōes p̄barifas seu talmudicas quas xpc̄ intēdebat in p̄posito reprobare. Ad cuius euidentia sciendū. q̄ circa materiā votoz̄ v̄n̄ liber a talmudicis ē p̄posit⁹ q̄ int̄tulat̄ nedarin. i. vota in quo libro plura erronea sc̄pserūt sine aliq̄ fulcimēto sacre scripture: inter q̄ vnus eror talis ē: Tradit. ii. q̄ sicut q̄libet p̄t p̄secrare b̄a sua deo: sic q̄ facta b̄m̄i p̄secratōe p̄ votū postea nā licet alicui talibus bonis vti nisi in dei obsequium. s̄ in seruitio altaris vel templi 7 b̄m̄i: sic quilibet p̄t consecrare bona sua singulariter: hoc est respectu v̄n̄i per sone tm̄: verbi gratia: Si quis dicit alicui. primo volo seu voueo q̄ bona mea sunt p̄secrata respectu tui: tunc dicunt q̄ illa bona sunt p̄secrata respectu illius hominis tm̄: sic q̄ nullo modo potest eis vti: ac si essent simpliciter deo p̄secrata: tōminus tm̄ illorum bonorum: et etiā alij homines quicūq̄ possunt vti talibus bonis: ac si n̄ essent p̄secrata sed mere p̄pria. Totum aut̄ b̄m̄i fm̄ eos multipliciter ozetemus exprim̄: 7 specialiter eoz̄ verbis significantibus aliquam rez̄ p̄secratam: ac si dicat aliquis: sicut templum sic est res mea: tunc illa res est p̄secrata tanq̄ templum. Similiter si dicat sic altare vel sicut cor b̄a 7 buiusmōi. Similiter si dicat minus sic vel est talis res: idem est iudiciū. intelligitur enim de munere deo oblato. Ex quib⁹ inferūt q̄ si dicat

quis patri suo: nunquid cumq; est ex me tibi pderit: tunc pater nullo modo potest uti aliquid bono filii sui: etiam filio vole re: et pre in necessitate erante: et hoc id quod in traditione sua p dicitur oia bona filii sui se fecerunt mandatu dei. An manifeste pbarisei irruerunt secerata respectu patri. Traditiones suas: ut ipse dicit. Nam in illa traditionem quod nulli fundamenti est filii excusaret a subuentione prius: quod est manifeste de dei preceptu. Verba autem euangelii in p dicitur astruunt plane et sine defectu sic: Quicquid dixerit pater vel in fili quodcumque est ex me tibi pderit etc. cuius sensus est quod filii uouet ut sit tanquam munus altari seceraturus quod sit de bonis suis pater: et sic filius taliter uouens nullo modo potest pdesse pater in eos: quod est de directo de preceptu diuini: et hoc quod legitur mar. vi. cap. Quod bona quod est totum quodcumque est ex me tibi pderit: et ultra non dimittit: cum facere pater suo aut in fili. Et quod pater non pfluade do pbarisei hoc dicebat: si potest cogendo: quod pater ex hoc quod dicit: Non dimittit: etc. ex uirtute illius uoti pater si iam non poterat filii pdesse pater: et sic irruerunt sicbat mandatum dei p sua falsam traditionem. Et sic iste error non pcedebat ex auaricia sacerdotum: sed ex eo quod male interpretabantur sacra scriptura et traditiones suas diuinis preceptis preferabant.

In eodem ca. ubi dicit in postilla: Istud est verum per synodochen.

Ad dicit. Attendendum quod non dixit ipse totus quod in os intrat: sed omne quod in os intrat. An ad sane intelligenda uerba xpi in hoc loco non requiritur ut intelligantur p synodochen: sed sufficit quod fiat ibi distributio p speciebus in gulorum: sicut cum dicitur: Omne animal in archa noceat: intelligitur coiter est quod de qualibet specie animalium fuit aliqd animal in archa noceat. Et in proposito de qualibet specie ciborum aliqd emittit: licet aliqd ad nutriendos retineat. Sed adhuc non uidetur sufficere ad amouendum scandalum pbariseorum quod uidebant credere quod ea que remanebant in coipe possent boiem coinquare: alioquin nihil facerent eos quod ab eis intrant p os emitterent in secessum uel non. An melius uidetur dici in hiero. s. quod quicquid ex alimeto generat potest etiam p calorem naturalis resoluitur: et per oculos quosdam potos emitti.

ca. xv. ubi agit de traditionibus seniorum in firmantibus obseruantia diuinorum preceptorum. burgum in duobus rearguit postill. primo quod uerba dicitur expositio eius non sonat littere: sed ut dicit postill. presupponit falsum. Primum pbat p hoc: quod postill. dicit constructionem esse defectiuam: cum dicitur: Nunquid quodcumque est ex me tibi pderit. ex quo arguit burgum. igitur sensus eius dicitur non sonat littere: ubi dico quod hoc argumentum uenit ex dissimulatione grammatice et rethorice ambagum artium ignorantia. sepe. n. in ye. te. facit burgum. in mentes de grammatice hebreorum: hic autem grammatice latinorum uidetur ignorasse. est. n. in grammatice aposiopasis defectiuam orationem que sepe utitur scriptura. Est etiam in rethorice premissio colorum uerborum: qua sepe utitur scriptura: et coincidit cum aposiopasi pter quod hic excusat defectus figura: ubi ostendit ornatus rethoricus ex orationis truncatione. Argumentum igitur burgum uidetur tetatium cum dicitur: oratio uel constructio est defectiuam: igitur sensus datus non sonat littere. Nam p sonantia habenda in littera suppletur quod per figuram uel colorem truncatur: sed dicitur dicitur gen. postill. presupponere falsum in eo quod dicitur iudeorum scribas et sacerdotes ppter auariciam fecisse inter ceteras traditiones illam: quod melius est offerre deo quam subuenire parentibus etc. hoc dicit burgum. falsum. primo ut dicit nullo reperitur iudeis hoc sensisse: quoniam pro preponderant elynam spontaneis sacrificiis multo fortius honorem pentum etc. ubi dico quod si sequentia ualeat antecederes est mihi valde dubium ppter dicta beati hiero. et ppter glo. sup. mat. et mar. et scolasticam historiam: et ppter dicta aliorum doctorum quorum multi sauerunt hebraicum: et ppter dicitur dicitur sicut postill. qui ab eis recepit. Sed dato quod non accessio quod iudeorum pceres sic ut dicit burgum. sensissent: non tamen sequitur igitur sic facerent uel docerent auaricia cecati. Nec hodie eorum doctores docent uel faciunt id quod sentiunt: immo potius p calumnicas et erroneas doctrinas simplicem populum decipiunt et ueram litterarum corrumpunt. sed dicit burgum. dicitur postill. falsum allegat ad id pbandum rabi moy. egypti. satis bene dicent: sed non allegat bene facientem quod traditionibus humanis diuina precepta preponderat: ita quod burgum. nos ultra in sua expositione ad talmud remittit et librum quem nomen

renat rederni nihil aliud est quam fideles christi retrahere a factorum ueris expositionibus et remittere ad uidentia uana scripta erroibus plena. put ipse burgum. met testatur in multis locis. Nec est cautum simplices sensum litterales sequi cupientes huiusmodi erroibus occupare.

Capitulum xvj. Accesserunt ad eum pharisei et saducei testes

In eodem ca. ubi dicit. Omne quod intrat in os etc. dicit postill. intelligendum in synodochen. burgum. facit inuicem obiectionem et incidit in id quod improbare putat. Dicit enim quod non oportet dici p synodochen: quod non dicit totum quod intrat sed omne distributio debet accipi ut dicit p speciebus in gulorum ut sit sensus: de qualibet specie ciborum aliqd mittitur in secessum licet aliquid ad nutriendum retineat. nunc autem apud philo. et theo. totum uniuersale et omne pro eodem accipiunt. quod cum dicit omne nihil excipit: sic et similiter de toto uniuersali et spaliter omne est totum in quantitate in logicis. unde resolutio burgum. qua dicit de omni specie ciborum aliquid mitti idem est sicut diceret debere intelligi secundam partem: et sic omne capit p synodochen quod uoluit improbare. Sed mouet burgum. hic dubium quod p utranque expositionem non uidetur tolli scandalum a phariseis et ppter hoc dubium dicit allegando beatus hiero. quod uniuersaliter debeat accipi: quod quicquid intrat in os et ex alimento generat: potest etiam p calorem naturalis resolui et p oculos quosdam potos emitti. Sed illud uidetur frustra dici p burgum. primum quod ipse dicit: omne quod intrat etc. p hoc noluit nec curauit tollere scandalum pbariseorum quia dixit: Sumite eos: cecati sunt et duces cecorum: sed solum uoluit instruere discipulos petentes. Et non est uerisile quod de illis occultis modis dicens et cetera curauit discipulos instruere: sed inuere argumento a maiori scilicet ut si in purum nutrimenti quod in secessum emittit non conueniat: igitur multo magis id quod purum est non conueniat in istam regulam. Si id quod magis uidetur inesse non inest: nec quod minus: si ex abis deberet homo inquinari magis uidetur hoc uerum de impuris: quod tamen non est ut dicit in ista: et subintelligendum est moraliter quod ex his que naturalia sunt nec lauandus quis est nec ritupandus. si igitur p naturalis digestionem uel indigestionem ex puro uel impuro cibo generaretur corruptus humor uile faciens boiem: ex hoc tamen non dicitur moraliter inquinari: quis naturaliter de qua hic non dicitur.

Capitulum xvj.

Accesserunt ad eum pharisei. In precedenti capitulo reprobaui errorem iudeorum in lege: hic docet fundationem ecclesie gentium in fide: ubi primo agit in carnationis mysterium: sed dicit redemptionis precium ubi. Venit autem ihs in pres. tercio imponit imitationis exemplum ubi. Tunc ihs dixit discipulis. prima in duas: quod primo mysterium incarnationis aperitur: sed ex hoc doctrina phariseorum non solum sicut erronea: sed sicut curiosa et inutilis excluditur: ubi. Et cum uenissent discipuli eius. Circa prima partem aduertendum quod aliquid scribe et pharisei omisso studio legis et prophetarum studebant in mathematicis et potissime in astrologia: unde et uisibilibus aliqui eorum in hoc sunt ualde curiosi. et quod astrologi aliquid uolunt iudicare p considerationem astrorum de inchoatione legum et sectarum diuersarum: ideo et isti per alia uolebant pnostricare de aduentu christi: hoc autem est impossibile: quod uirtus celi non se extendit ad talia: sed extendit ad pnostricandum de futura dispositione aeris: ut siccitate et pluuia et huiusmodi: et hoc est quod dicitur. Accesserunt

Euangelium

ad eū pharisei ⁊ sa. ten. s. si possent eū in aliq̄ cape. **b**
 Et ro. vt si. de ce. oñ. eis. declarādo. s. tps sui aduent⁹ ex ali
 q̄ signo celesti. **c** At illere. ait illis factō vespe. di. i. ali
 quid p̄dicere de futura tpsis dispositōne potest. p̄ p̄sidera
 tiōne celū: qz ad hoc bñ se extēdit talis scia: p̄pter qd̄ sub
 dit. Serenū erit.
d Rubicundū ē.
 em̄ celū. talis ei di
 spositio celestis est
 signū future serenit
 atis: qz. s. sic frequ
 ter p̄tingit: ⁊ aliqñ
 impediā. **e**
 Et mane. supple. di
 cere potestis. **f**
 Hodie tempestas
 erit supple. **g**
 Rurūat rē. qd̄ con
 tingit in chorruca
 tiōne ⁊ tonitruo: ⁊
 hoc ē signū tempe
 statis: p̄pter qd̄ sub
 ditur. **b** Faciē
 ḡ celi diiudicare nō
 itis. in q̄tum. s. faci
 es celi est signū ali
 cui⁹ dispositōis fu
 ture in clementis.

l Signa aut̄ tem
 porū nō potest. i. si
 gnū tpm̄ distingo
 rū in p̄sentia dei
 ⁊ aduentu xpi: nō
 potestis p̄ talia di
 iudicare: qz solum
 mō dependit ex diuina dispositōne: ⁊ nō ex p̄stellatiōne
 ⁊ p̄pter hoc aduent⁹ xpi p̄siderand⁹ est: vt dcm̄ est ex dict⁹
 p̄betaz q̄ hoc babuerant ex diuina reuelatiōne: sicut bñ
 dan. ix. vbi circa hoc taxat̄ lex domade determinate: et
 Gen. xlii. Vbi signū aduent⁹ xpi ponit̄ trāslatio regni in
 dcoz ad alienigenā: qd̄ factū est sub herode. **k** Gene
 ratio mala ⁊ adultera. hoc supra expositū est ca. xij.
l Et cū venisset. hic p̄cludit doctrinā phariseoz vitandaz
 a discipulis suis: nō solū tanq̄ curiosaz ⁊ inuicelē: s̄ etiam
 malā ⁊ piculosaz: p̄pter hoc vocat̄ eā fermentū p̄pter cor
 ruptiōne malicie ⁊ neq̄cie p̄tentā in ea: ⁊ hoc est qd̄ dicit.
 in Intuemini. p̄ diligentē p̄sideratōez mentē. **n** Et
 caute a fermento. i. a doctrina corruptente: nec est miruz.
 si fermentū d̄ bic doctrina corruptens ē. aut. xij. ca. ferme
 tum accipit. p̄ seruoze fidei: vt visum ē qua eadez res ex
 diuersis p̄netant̄ bñ significat̄ opposita ⁊ disparata: sic
 leo aliqñ accipit. p̄ rpo: vt d̄ apo. v. Quat̄ leo de tribu iu
 da. ⁊ hoc p̄pter p̄stantiā ⁊ audaciā in aggrediēdo ardua
 ⁊ piculosa. Aliqñ aut̄ accipit. p̄ dyabolo p̄pter crudelita
 tem fm̄ q̄ dr. i. pe. v. Aduersari⁹ vt dyabol⁹ tanq̄ leo ru
 gians rē. ita eodē mō fermentū p̄pter calozes inclusum si
 gnificat̄ seruoze fidei: p̄pter aut̄ corruptōez doctrinā ma
 lam. **o** At illi cogi. inter se di. qz panes nō acce. q. dice
 rent intra se: bñ caui⁹: qz ab eis nullū panē accepimus.
 Ex q̄ p̄ q̄ intelligebat̄ fermentū ad sram. i. panē fermentū
 tati. p̄ etiā eoz deuotio ad xpm̄: qz sic ei inseparabiliter ad
 herebant q̄ obliu fuerāt accipere necessaria. **p** Scies
 aut̄ iesus cogitatōnes eoz. tanq̄ de. **q** Quare nō in
 telligitis qz rē. q. d. ex factis meis p̄cedentibus ⁊ doctrina
 teberetis sic eē illuminati q̄ verbū meū intelligeret: non
 de pane materiali: qz de hoc possuz vobis sufficiēter pui
 dere: qd̄ pbat duplici exemplo in q̄ magnā multitudinez
 satiauerat puo cibo: vt patuit s̄. xij. ⁊ xv. ca. ⁊ h̄ est qd̄ di
 cit: Mondū intelligit: ⁊ p̄t. sequit. **r** Luc̄ intel. qz
 nō di. ca. a ser. panū. s. materialū: s̄ a doctrina phariseoz

q̄ vocat̄ fermentū ratiōne p̄dicta. **s** Venit aut̄ ies
 us. In ista pte ostendit se humane salutē p̄cū: et p̄mo
 ondit se dei ⁊ hoim̄ mediatorē: ⁊ scdo hoim̄ redempto
 rem p̄ suā passiōe. Et exinde cepit iesus rē. Circa
 primū primo ponit̄ discipuloz p̄fessio: scdo ex hoc sb
 ditur potestatis collatiō: bñ. Re
 spondens aut̄
 iesus. Circa pri
 mū aduertēduz
 q̄ mediator inē
 aliqua dz parti
 cipare extrema:
 ⁊ iō xpc̄ q̄ habe
 bat duplices na
 turā in vno sup
 posito. s. diuinā
 ⁊ humanā: vni
 sibi naturalem:
 aliā p̄ nobis af
 sumptā: erat ve
 re dei mediator
 ⁊ hoim̄: ⁊ p̄ p̄ns
 baptisimū vt es
 set hūane redē
 ptōnis precuz.
 Hanc aut̄ du
 plicem naturā
 declarat in seip̄o
 humanā p̄ cui
 dentem ostensi
 onem: quia dice
 bat se ⁊ ostēde
 bat se filium ho
 minis: aliam ex
 vera cōfessione
 petri p̄ se ⁊ alijs

discipulis diuinā naturā in eo p̄fentis: quam p̄fessio
 nem tanq̄ veritatis expressiuam approbat xpc̄. Dicit
 igitur. **s** Venit aut̄ iesus in ptes cesa.
 tur aut̄ cesarea philippi: qz renouata ⁊ ampliata a phi
 lippo tetrarcha fratre herodis: ⁊ extic̄ noiauit eaz ce
 saream in bonozē cesaris q̄ dedit ei quartā ptem regni
 vt refert iosephus ⁊ habitū est s̄. Dicit̄ aut̄ cesarea phi
 lippi: ad d̄riam alterius q̄ dicitur: cesarea palestine: vbi
 corneli⁹ centurio mansit. Act. x. ⁊ ista ciuitas antiqui⁹
 dicta est lachis: ⁊ postea dan a filijs dan eā occupant̄
 bus: vt bñ iudi. xvij. postea dicta est cesarea philippi:
 nūc pelneas seu palneas d̄riam ista aut̄ ciuitate habita
 bant gentiles ⁊ in p̄sibus ei⁹: ⁊ iō ex hoc q̄ xpc̄ h̄ my
 steriū sue incarnatiōnis reuelauit onditur fundatio ec
 clesie in fide gentiū. Sequit. **t** Et interro. disci. su.
 nō interrogat̄ ignorās qd̄ crederēt: vel quid r̄derent
 s̄ vt eoz fideli p̄fessione pueniunt̄ solidarent̄ in fide.
v Quē dicit̄ hoies rē. i. turbe vulgares: ⁊ qz de ipso
 erant varie opinioes in p̄lo: nō sequit. **r** Et illi
 di. aliū io. baptisā. Cui⁹ opiniois fuit herodes ⁊ sui se
 quaces vt supra visum ē. xij. c. **y** Aliant̄ helyam
 p̄pter zelū veritatis. **z** Aliū h̄o hieremiā. p̄pter pa
 tientiā in aduersis. **a** Aut̄ vnū ex p̄betis. ant̄is
 scz fm̄ q̄ bñ Lu. ix. vbi bñ sic. q̄ p̄beta vnus de p̄oub⁹
 surreit̄. Opinio aut̄ omniū loquentū de immortalī
 tate aie et de resurrectiōne fuit: q̄ aia separata a corpore
 sit maioris virtutis. et quia videbant xpm̄ maiora
 facere miracula q̄ aliquis p̄betaz fecerit: ideo crede
 bant q̄ vn⁹ de antiquis p̄betis surreit̄ a mortuis:
 ⁊ sic maiora miracula faceret q̄ ante fecisset: ⁊ hoc mō
 motus est herodes ad credendū q̄ esset iobannc̄ ba
 ptista: vt habitū est s̄. Sequit. **b** Hos aut̄ quē me

esse dicit. q. d. si alij erant opinando falsa de me vos ta-
men no debetis errare q tam diu mecu fuistis: z meam
doctrina frequer audiuistis z miracula tanta vidistis
c. Rndens symon petrus dixit. petrus tanqz principa-
lis inter alios p se z palis dedit rsum. d. Tu es
xpc. qd interp-
tatur vnctus: et
sic ostendit a bu-
manitatem in q
vnctus est oleo s-
tie pre alijs.

e. Filius dei. na-
turalis. s. et non
adoptiuus sicut
alii: z p ois a-
dem nature euz
deo pfe: sic. pfi-
tetur veritatem
diuine nature z
humane i eode
supposito. f.
Qui. hoc addi-
tur ad vntiam
illoz q colleban-
tur tanqz dii a ge-
nibus: vt tercu-
les iupiter z pl-
miles. Fuit em
antiquozus opi-
nio q qn fles ex-
cellentes psona
mouebatur ad
vitam deozum
transferebatur.

An. n. mach. xj. dicit q rex antiochus scripsit: de patre
suo mortuo: Prenostru inter deos translato nos vo-
lentes eos q sunt in regno nro sine tumultu agere zc.
ad istas ergo falsitates excludendas dixit petrus: Dei
vni. c. Rndens aut iesus. Idic ostendit ad pfectione
deitatis subditur collatio ptatis. b. Beatus es sy-
mon bariona. i. filius iobanna. bar. n. idem e q fili: io-
na aut ponit p diuinitozes subtracta media syllaba p
iobanna. vñ est ibi ppositio ex integro z corrupto. An
bariona hic accipit achi diceret filius iobannis: ppter
hoc dicit iob. vlti. symon iobannis. Dicit aut hic: Be-
atus. qz pfectio vere fidei dicit ad beatitudinem.
i. Caro z san. no reuelauit tibi. i. bñ mortalitatis non do-
cuit te istam veritatem. k. Sed p meuz. z p ois to-
ta trinitas: qz indiuisa sunt opa trinitatis ad extra.
l. Et ego dico tibi. pte z p focuz tuus. m. Quia
tu es petrus. i. pfectio: petre vere q xpc. est factus.
n. Et sup hanc petra. quaz pfectus es. i. sup christuz.
o. Edificabo ecclie. mea z por. inferi. i. pfectio nesty-
ranoz z insult? z tentationes spirituu malignozum.
p. Non puaiebunt aduersus eam. a vera fide subuer-
tendo. Et q pz q ecclia no pstitit in hominib? ratone
potestatis vel dignitat? eccliafice vel secular? qz mul-
ti principes et summi pontifices et alij inferiores in-
uenti sunt apostatafse a fide: ppter qd ecclia pstitit i il-
lis psonis in quib? est noticia vera z pfectio fidei z ve-
ritatis. q. Et tibi dabo. no solu p te sed etia p alijs
sicut em pfectio petri erat pfectio alioz: ita ptas hca da-
ta petro intelligit vari alijs: z petro principal? quatū
erat alioz capitaneus. r. Claves regni celoz. iste
claves no sunt materiales: sed ptas spualis duplex e:
vna e ptas discernedi pctm a no pcto: sicut in ve. le. sa-
cerdotes iudicabat in lepra et no lepra. z. Aduertendu
etiam q lz no possit bñ iudicare sine scia: tñ scia nō
dñ clavis: s. ptas iudicandi p sciam pbatit: z no lz sci-
entia no sit clavis tñ necessari? o perigat ad debitū vsuz
b? clavis. Alia clavis est ptas admittedi ad regnū vel
ad excludendū fm verū iudiciū pbatitū: qz debet indi-

gni excludi z digni recipi. s. Et quodcuq ligauerit zc.
qz supposito hic in terra debito vsu clavis: de illud appo-
bat in celis aliter no. t. Tu pcc. dicit. suis vt ne. di. q
ipse eet xpc. hoc videt ee strariū ei qd est dictū ca. x. q mi-
sit discipulos ad denunciandu aduentū suū. Dicendum q
tūc denuncauerūt
aduentuz ei? tanqz
cuiusdam scī pro-
phete a deo missi: z
istud nō pcpit hic
faceri: s. postqz co-
gnouerāt hic diuin-
nitatē ipsi? vtz ex
pfectione p̄dicta: p-
cepit vt ei? diuin-
tatem alijs non di-
uulgarent: ne vul-
gares hoies qui vi-
derent eū pati tam
ignominiose scāda-
lizarent de eoz p-
dicatione: s. postqz
resurrexit a mortu-
is habita pfecta vi-
ctoria mortis volu-
it hoc publice p̄di-
cari. v. Et inde
cepit. Hic ostēdit
se eē mūdi redem-
ptozem p suā passi-
onem: z hoc est qd
dñ. v. Et inde
id est postqz se ostē-
derat bñ verā na-
turam diuināz fm
quā est impassibilis: z humanā in qua poterat vere pati.
t. Cepit iesus oñ. dicit. suis: qz opoz. eū irebbero. qz erat
pordinatū a deo patre qz ibi p̄pletur mysteriuz redem-
ptōnis nostre: illud aut qd pordinatū est a deo infallibilitē
euenit: qz licet nō sit necessitas p̄sentis: est tñ ibi necessi-
tas p̄sequētie. Mod? aut nre redemptōnis subiungit
cū dñ. y. Et multa pati a se. z scri. zc. qz ab istis iudica-
tus e ad mortē z p̄sidi tradit. z. Et occidi. a gentib?
q cum crucifixerūt manib? p̄p̄is: vt hñ iob. xix. a. Et
tercia die resurgere. hoc p̄dicit vt min? trisarent de eius
morte. P̄p̄tebat aut ista impleri: qz a deo erat p̄ordina-
ta. b. Et assumēs eū petrus. in secreto. s. qz interior non
debet supiozem publice arguere. c. Absit a te dñe. q.
d. indeces est q tu tāignominiose patiar. d. Qui con-
uersus. i. facie versa erga petrus: vt cū de sua temeritate ef-
ficia? argueret. e. Dixit petro vade p me sathanas.
i. aduersarie in q̄tum p istā increpatōez suam volebat sa-
lutem humani gener? qdammodo impedire: z p ois xpc
aduersabat q erat bñ salutis muna. f. Scandalū es mi-
hi. scandalū ibi in proprie accipit: qz scandalū actiū pro-
prie dñi e dñi alicui? vel factū min? rectū: p̄bens occasi-
onē ruine alteri. Scandalū at passiuū est ruina alic? ex tali
facto vñ dñe. Hentz at potuit bñ locū xpc: z iō scanda-
lū h accipit p impedimento. q. d. f. Scandalū mibi es
i. quātū est i te vis me a salute mdi impedire. Cui? rō s-
dit. g. Quia nō fa. ea q dei s. q̄redo. s. impedimentuz
pordinatōis diuine. h. Sza q boim. qz illud qd dñi
est petrus dicebat xpc mot? ex affectu hūano. i. Tūc
sus dixit. Hic p̄p̄mit christus sue imitatōnis exemplum
et diuidit in duas partes: qz primo facit qd dicitū est pro-
ponendo. s. exemplū sue imitatōnis: scdo p̄mittit ex hoc
gliam future resurrexōnis: sibi. Fili? n. hois. dicit igitur.
k. Siquis vult post me venire. meā doctrinā: z facta se-
quedo. l. Abneget semetipm. i. affectū hūanū nō so-
lū meā passioez n̄ ipediēdo s et mei b imitādo. m. Et
collat cru. su. i. patus sit i aimo volūtarie crucem portare
in q crucifigat ignominiose. Ad hoc autem rōnem indu-
cit di. n. Qui em voluerit aiaz suam sal. fa. p̄det eam.

quā est impassibilis: z humanā in qua poterat vere pati.
t. Cepit iesus oñ. dicit. suis: qz opoz. eū irebbero. qz erat
pordinatū a deo patre qz ibi p̄pletur mysteriuz redem-
ptōnis nostre: illud aut qd pordinatū est a deo infallibilitē
euenit: qz licet nō sit necessitas p̄sentis: est tñ ibi necessi-
tas p̄sequētie. Mod? aut nre redemptōnis subiungit
cū dñ. y. Et multa pati a se. z scri. zc. qz ab istis iudica-
tus e ad mortē z p̄sidi tradit. z. Et occidi. a gentib?
q cum crucifixerūt manib? p̄p̄is: vt hñ iob. xix. a. Et
tercia die resurgere. hoc p̄dicit vt min? trisarent de eius
morte. P̄p̄tebat aut ista impleri: qz a deo erat p̄ordina-
ta. b. Et assumēs eū petrus. in secreto. s. qz interior non
debet supiozem publice arguere. c. Absit a te dñe. q.
d. indeces est q tu tāignominiose patiar. d. Qui con-
uersus. i. facie versa erga petrus: vt cū de sua temeritate ef-
ficia? argueret. e. Dixit petro vade p me sathanas.
i. aduersarie in q̄tum p istā increpatōez suam volebat sa-
lutem humani gener? qdammodo impedire: z p ois xpc
aduersabat q erat bñ salutis muna. f. Scandalū es mi-
hi. scandalū ibi in proprie accipit: qz scandalū actiū pro-
prie dñi e dñi alicui? vel factū min? rectū: p̄bens occasi-
onē ruine alteri. Scandalū at passiuū est ruina alic? ex tali
facto vñ dñe. Hentz at potuit bñ locū xpc: z iō scanda-
lū h accipit p impedimento. q. d. f. Scandalū mibi es
i. quātū est i te vis me a salute mdi impedire. Cui? rō s-
dit. g. Quia nō fa. ea q dei s. q̄redo. s. impedimentuz
pordinatōis diuine. h. Sza q boim. qz illud qd dñi
est petrus dicebat xpc mot? ex affectu hūano. i. Tūc
sus dixit. Hic p̄p̄mit christus sue imitatōnis exemplum
et diuidit in duas partes: qz primo facit qd dicitū est pro-
ponendo. s. exemplū sue imitatōnis: scdo p̄mittit ex hoc
gliam future resurrexōnis: sibi. Fili? n. hois. dicit igitur.
k. Siquis vult post me venire. meā doctrinā: z facta se-
quedo. l. Abneget semetipm. i. affectū hūanū nō so-
lū meā passioez n̄ ipediēdo s et mei b imitādo. m. Et
collat cru. su. i. patus sit i aimo volūtarie crucem portare
in q crucifigat ignominiose. Ad hoc autem rōnem indu-
cit di. n. Qui em voluerit aiaz suam sal. fa. p̄det eam.

Euangeliū

Hoc autē potest dupliciter intelligi: potest enim dupliciter significari. Uno modo id est quod amittit: et in isto sensu cum dicitur: Perderet eam subintelligendum est in alia vita. quod dicitur: Qui enim voluit animam suam saluam facere. et volupratibus occupare: in hac vita. quod est vita sua saluare. secundum opinionem carnalium talis potest esse in alia vita: quod obligat eam ad penam inferni. Alio modo potest id est quod destruit: et tunc cum dicitur potest eam subintelligitur in hac vita: et est sensus: Qui voluit animam suam saluam facere. quantum ad meritum vite eterne. Perderet eam. id est destruat corpus laboribus et passionibus

Qui autem perdidit animam suam pro me: inuenerit eam. Quid ei potest homini mundum vniuersum lucrifacere: anime vero sue detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo pro mutuatione anima sua? Filius enim hominis uenturus

exponendo ex quibus sequitur separatio anime a corpore. Et hoc est animam perdere secundum estimationem falsam carnalium: sed sic saluare eam secundum veritatem secundum hunc sensum ultimum. sequitur. a. Qui autem perdidit animam suam. propter me. hoc est propter deum moriens sustinendo. b. Inueniet eam. in beatitudine deo fruendo. Et quod anima cum sit immortalis proponenda est omnibus corruptibilibus et transitoriis non subdit. c. Quid enim potest homini mundum vniuersum bilimo per talia potest multum: quod potest illud quod est immortale et diuini in eo. d. Filius autem hominis. quod inuitauerat eos ad imitandum exemplum sue passionis: ideo ne tererent morte corporali et transitoria. promittit eis primum future resurrectionis quod prolebit in aduentu christi ad iudicium: quod tunc resurgēt homines ad vitam immortalē. Et hoc est quod dicit. e. Filius autem hominis. tempore uerus homo. f. Uenturus est ad iudicium. f. In gloria primum sui. quod in forma gloriosa iudicabit. g. Et tunc reddet unicuique re. iustis gloriam anime et corporis: aliis autem penam ueris. Et ut sint de futura gloria anime et corporis magis certi: promittit eis quod aliquibus eorum ostendit in hac vita primum quod ostendit in sua transfiguratione: ut patebit in ca. sequenti. Et hoc est quod dicit. h. Amen. i. fideliter. i. Sunt quidam de his stantibus. f. petrus iacobus et iohannes: ut videbit. k. Qui non gustabit mortem. de vita primum recedendo. l. Donec ueniat. h. bo. ve. in regno suo. f. apparente eis in forma corporis gloriosa: quale habebit post resurrectionem cum adeptus fuerit primum regni tunc. n. dixit discipulis suis Matthei ultimi. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. In ca. xvj. ubi dicitur in postilla. Signa autem temporum non potest.

Ad ditio.
Quod est sensus secundum expositionem postillatoris non videtur pertinere ad propositum. petebant enim pharisaei signum de celo in quo declararet tempus christi aduentus: ut ex dictis suis. Dicere autem quod hoc non possent cognoscere per constellationes hyderum seu per faciem celi nihil videtur ad propositum facere: cum ipsi supernaturalia signa petebant: non signa que secundum cursum temporum naturalia apparent. An iste passus melius exponitur per Crisostomum super mattheum. ubi sic ait. Sicut enim in celo aliud quidem est signum serenitatis: aliud pluuie: et in terra me putare oportet. Nam nunc in primo aduentu signis que in terra sunt oportet que autem in celo sunt preseruantur temporis sed aduentus quoniam virtutes celorum mouebunt. beatus Crisostomus. quod quidem expositio proprie videtur applicari propositum ut seriem litterarum intuenti. In eodem ca. ubi dicitur in postilla. Et ideo licet scientia non sit clavis tamen necessario precegitur.

Ad ditio.
Quod est scientia discernendi peccata a non peccato secundum maiestatem in. iij. di. xvij. sit clavis: non tamen in hoc tenet eodem ad doctores ubi ibidem tractat. Nam potest eodem tenet in fac. ordinatione non in fundit habet scientie de nouo sed in primis sacerdotalis characterem que fundatur he due partes. scilicet discernendi et soluendi seu ligandi: que quidem partes vni sunt in radice sed distinguuntur penes earum actum. Quod autem dicitur postilla. quod scientia necessario precegitur ad debitum usum clavis: non videtur verum: quoniam. n. claves ecclesie recipere non debeat nisi habens scientie habitum prouidentem

seu sufficientem ad executiones huius potestatis: et hoc tamen non sequitur quod si sacerdos non habeat scientiam quod non habeat claves: eadem enim maxime periculum cum plurimum et innumerabiles sacerdotes curam animarum habentes tales scientiam non habeant ut quidam possit per experientiam: et sic tales nec ligaret nec soluerent quod crude lissimum esset opiarum: hoc tamen manifeste sequeret ex dictis postillatoris dicens quod scientia necessario precegitur ad debitum usum clavis: nihil enim est sine eo quod necessario precegitur. An videtur dicendum potest ut dicitur ca. f. quod

sacerdos de congruitate debet habere scientiam sufficientem non tamen de necessitate: et sic sacerdos qui non debet scientiam actualiter nec habitualiter potest tamen uti clauis potestate secundum quod ligat et soluit tanquam habens diuinam potestatem ut iudex ecclesiasticus: quod intelligendum est sepe clauem non errante.

Replica.
In ca. xvj. ubi dicitur. Signa autem temporum scire non potestis. quod exponit postillator ad intentionem beati hieronymi. glo. ordinarie et aliorum: Burg. autem adducit expositionem Crisostomi. et ob hoc abicit expositionem postilla. sine ratione: quasi eiusdem passus non possint esse plures expositiones: fidei tamen veritatem per omnia seruata. Cum enim postillator dicit quod signa temporum in diuina prescientia diffinitur non possunt sciri ex his que in celestibus corporibus sunt intelligit etiam si fiant propter cursum communem nature de quo ratio reddidit: quia huiusmodi tempora aduentus christi et signa non dependent ex his que in corporibus celorum fieri possunt: sed ex diuina prescientia unde etiam celi ortum habuerunt.

In eodem ca. ubi circa collationem clauium postillator dicit: licet scientia non sit clavis tamen necessario precegitur de quo dicto burg. magnum facit strepitum imponens postilla. falsum: sed false. Nam postillator non dicit scientiam necessario precegitur ad susceptionem clauium: nec ad usum clauium: sed declarando sic dicit scientiam necessario precegitur ad legitimum et debitum usum earum. Et sic burg. in fine huius corruptio venit in eandem sententiam cum postilla. dicens usum clauium sequi clauem: clauem tamen non errante: ubi igitur clavis errat certus est usum non esse legitimum: ut tunc autem auctoritate discernendi absque scientia et discretione committitur error. Ad euitandum igitur errorem necessario precegitur discretio que scientia dici potest non clavis: que est sententia postillatoris bene uisa non truncatim. Quod autem dicit burg. de identitate clauium in radice: et eam secundum actus distinctio ne habet tractari libro. iij. di. xvij. et xix.

Capitulum. xvij.
Quod post dies sex. Fundata ecclesia gentium in fide in precedenti capi. hic ponitur eiusdem fundationis confirmatio. Et diuiditur in duas partes quod primo declarat gloriam future resurrectionis: et secundo efficaciam sue passionis. ubi. Querantibus autem. Procedit autem hoc modo: ordine. scilicet retrogrado ad precedens ca. ut ostinet principium huius ca. ad finem precedens ubi promiserat gloriam future resurrectionis ut visus est. Prima diuiditur in duas partes: quod primo ostendit gloriam future resurrectionis: secundo ex his subdit solutio duplicis questionis. ubi. Et interrogauerunt discipuli. Quia i. tres: quod primo ad declarationem future resurrectionis describit christi transfigurationem: secundo subiungit huius transfigurationis testificationem. ubi. Et ecce apparuerunt tercio circa hoc ponit discipulorum instructio. ubi. Et ascendit illis. Circa christi transfigurationem euangelista notat quattuor: videlicet tempus determinatum:

portant locū et modū. Quidam ad tps dicit sic. in Et p' dies sex. s. a pmissione pcedeti discipulis facta qn dicit: Snt quida de h' fratrib' etc. Considerandū tñ q' Luc. ix. dr p' dies octo q' mathe' nō pputat die in q' tpc fecit eis pmissione: nec vltimā in q' trāfigurat' e: s' pputat tñ tpus in termediū: et ideo fm veritate cōputando totuz tps a pmissioe factav' ad trāfiguratoe: trāfiguratio fuit in octava die. Rō aut' b' fuit: quia ista trāfiguratio facta est ad ostendendū discipulis gliaz futu re resurrectionis illa autez erit in

Et p' dies .xvij. **S**ex assumpsit iesus petru' et iacobu' et iohanne fratre et duxit illos in montem excelsum: et trāfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta aut' eius facta sunt alba sicut

octava etate mūdi: et ppter h' figurata ē hic p octavam die. Prima. n. etas mūdi fuit ab adā vsq' ad noe: scda a noe vsq' ad abraā: tertia ab abraā vsq' ad mo: quarta a mo vsq' ad trāsmigratoe'z babylōis: quinta a trāsmigratoe'z babylōis vsq' ad xpm: sexta a tpo vsq' ad finē mūdi. Iste aut' sex etates accipiunt fm diuersos stat' viuētū in hoc mōdo: septima at accipit fm statū aiaz q'scētū in paradiso: et ideo incipit ab ascēsiōe dñi qñ eis celū patuit et durabit vsq' ad iudiciū: et ideo ab ascēsiōe dñi curat cū sexta etate q'stum ad similitatē tps octava etas erit resurgētū: et sic p' q' bñ signat hic p octauā die: et sic p' tps pueniēs b' trāfiguratoe. **C**ofoctū aut' notat cū dr. a Assumpsit petrus iacobuz et iohanne. Iste. n. tres se assumpti ad videndū gliaz futu re resurrectionis: ppter p'rogatiuā eminentie spālis inter alios: petrus. n. ppter seruoze' fidei erat int' alios pncipalis: ppter qd' et pncipalr date sūt ei clauē eccle sie: vtz pcedeti ca. Iohānes at' excellēbat in p'rogatiuā dignitat'. Iacob' at' inter alios discipulos primus sustinuit martiriū ppter xpm: vt b' actu. xij. Considerandū tñ q' b. ambro. sup luc. 7. aug. sup eplā ad gal. vidēt dicere q' iacob' iste q' fuit in trāfiguratoe: fuit ille iacobus q' primo rexit eccliaz hierosolimānā: et ille nō fuit frater iohānis: et fili' zebedei: s' fili' alphei. S; dicitur dū q' cū certus expresse dicit frēm iohānis: et p' oīs filium zebedei q' aug. et ambro. nō loquunt' asserendo: sed magis opinione alioz referendo: si tñ loquerent' assertiuo nō eēt curandū de dictis eoz: qñ sacra scriptura expresse dicit p'rauiū: sicut hic. Quid aug. in eplā ad vinctū donatistā. d. de doctrina sanctor' que ē extra scripturā canonicā hoc genus scripturaz ab illis que canonicē nominant' distinguendū est. nō em' ex eis ita testimoniū pferendū vt p'rauiū sentire nō liceat: maxime vbi aliter senserūt q' veritas se habeat: nos in illo genere sumus: vt non dedignemur etiā ab apostolo dictū suscipere siquid aliud sapitis deus illud reuelauit. Consequēter euāgelista designat locū dicens. **E**t duxit illos in montē excelsum. ad designandū q' illi sūt apti ad ptemplandū celestia: q' eminent' in ptemplatiua vita. Subdit aut'. **C** Excelsus: ad tenotandū q' cōtemplatiui debēt eē a tumultu seculariū segregati. Cōsequēter describit trāfiguratoe'z modū dicens. **E**t resplenduit facies eius sicut sol. Ad cuius euidentiam conf. derādum q' anima christi a pncipio creatōis fuit glorioza per apertam visionem: et pfectam fruitionem. **C**erūtamen ex diuina dispositōe fiebat vt gloria anime nō redundaret ad corpus: vt sic corpus esset passibile et mortale ad implendū pccium redemptionis hu-

mane. Et eodē mō et diuina ordinatōe factū est vt glia anime redundaret ad corpus in hora trāfiguratoe: vt videret discipulis gloria future resurrectionis: nō tñ ac sed corpus: vt sic animarent' ad sequēdū xpm in acerbitate passionis: ad qd' eos inuitauerat in ca. pcedenti: **E**t ecce apparuerunt illis moyses et helyas cum eo loquentes. **R**espōdit autē petrus: dixit ad iesum: Dñe bonum est nos hic esse: si vis faciam' hic tria tabernacula: tibi vnu: moyfi vnu: et helye vnum:

et sic p' q' claritas illa in trāfiguratioe fuit claritas glorie: q'stū ad eētiam: s' non q'stum ad modum: q' fuit eiusdem rōnis cuz illa claritate que ē in corp'ibus gloriozis: sed non fuit ibi p modum qualitatis pmanētis sicut est in illis: sed p modum passiois trāscētis: et ideo illa claritas nō de-

bet dici vos glie: q' vos de sua rōne importat q'litatē pmanētē. Et ē simile d lumine eleuāte aiam pauli ad videndū in raptu diuinā eētiam: qd' fuit eiusdē rōnis cū lumine eleuāte aiaz beator'. **C**erūtū q' nō fuit in paulo p modum q'litatis pmanētis: s' p modū passiois trāscētis: ideo ex tali eleuatiōe siue visionē nō fuit paul' beat' q' beatitudo importat pmanētiam. **E**t ecce. **H**ic ponit trāfiguratoe'z testificatio: et primo testificatō hūana: scdo diuina. **A**dducit eo loq'ntē. pma in duas: q' p'io ponitur testificatō eminentiū viroz in ve. testa. scdo eminentiū in nouo: ibi. **R**espondens aut' petrus. **D**icit q' p'io: q' moyses et helyas apparuerūt illis. **H**ic est ipse discipulis. **Q**uōd dicitur cū eo. de q' aut' loq'ret' lucas exp'mit. ix. ca. dices q' loq'bat' cū iesu de excessu que expletur' erat in ierlm: q' quidem excessus fuit in sua passione in qua sustinuit dolorē excessiuum et ignominiam excessiuam. ppter amorē excessiuū ad nos ratio aut' quare moyses et helyas magis apparuerūt q' alij fuit: q' moyses erat legislator et helyas maximus emulatoz p honore diuino: fm q' de eo scribit. iij. reg. xij. **Z**elo zelatus sum p dño exercitū. et ideo p testimoniū istoz apparuit q' xpc non erat dissolutoz legis: vt imponebant sibi iudei: sed magis adimpletoz: s' nec blasphematoz diuini nominis: vt imponebant ei iudei: q' dicebat se filium dei: sed magis p'fessor veritatis. **C**onsiderandū etiā q' moyses et helyas nō fuerūt ibi fm apparentia fantastica: sed fm veritates quia helyas fuit adductus ibi de loco quodam eminenti ad quem fuerat raptus: vt habetur. iij. reg. ij. capi. et sic apparuit ibi in anima et copore: **M**oyses aut' fuit adductus ibi de limbo sanctorū patrū non quia surrexerūt: sed quia anima apparuit ibi in quodaz corpore sibi adaptato: sicut apparent angeli in corp'ib' assumptis. **P**er hoc etiā ostenditur q' christus erat totum vitz et mortis: quia habebat testimoniū ab helya qui erat adhuc viuus: et a moyse qui iam fuerat mortuus. **R**espondens autem petrus. **H**ic ponitur testimoniū apostolorū qui fuerunt eminentes in nouo testamento. **A**d cuius euidentiam sciendum q' beatitudo essentialiter p'sistit in aspectu clari ipsius diuinitatis: et pfecta ei' fruitione: accidentāl' aut' p'sistit in aspectu hūanitat' xpi: et delectatōe p'sequēte: p quā sicut p instrumentū cōiectū diuinitati: se scti adducti ad gliaz. **I**sti at' apli q' admissi fuerūt ad videndū trāfiguratoe'z xpi: nō viderunt ipsius diuinitatem sicut paul' in raptu: sed tñ ei' hūanitatē in forma glorioza et tñ in ei' aspectu fuerūt sic delectati: q' voluissent ibi p'petuo manere: p' qd' dixit petrus. **D**ñe bonū ē nos hic eē. **I** Faciam' hic tria tabernacula. ad manendū. s. hic p'p'ue. **K** Tibi vnu. nō loquitur de tabernaculo faciendo p se et focis suis: q' volebat cū christo esse in suo tabernaculo et focū sui cum aliis duobus. **L**ucas aut' dicit q' loquebatur petrus nesciens qd' diceret: sicut enim ex magnitudine passionis vt timoris vt amor: aliq's p'umpit in aliq' vba line pmeditatio: ita

Euangelium

filii et magnitudie deuotionis et delectationis expte: dixit pe-
trus illa vba: qm nō erāt rōnabilia: q in solo aspectu hu-
manitat xpi nō p̄sistit b̄itudinis essentia: vt iaz dcm̄ ē: et
iō illō nō debebat sufficē p̄ finali b̄itudine. **1** Adhuc
eo loq̄nte. h̄ ponit tēstificatio diuina: sicut ei in baptismo
xpi in q̄ p̄sistit rege-
neratio et p̄ncipiū
uite sp̄ialis appa-
ruit tota trinitas:
fili⁹ in carne: p̄ in
uocē: sp̄s sanct⁹ in
specie colūbe ita si-
militer p̄ueniēs su-
it quod apperet in
trāfiguratiōe: per
quā oñsus ē termi-
nus seu p̄fectō uie
sp̄ialis: vics gl̄a fu-
ture resurrectiōnis
et iō sicut fili⁹ appa-
ruit ibi in carne de-
corata tñ claritate
gl̄e ita sp̄s sanct⁹
in lucida nube per
quā significata est
plenitudo verita-
tis in xpi predica-
tione: p̄pter qd̄ di-
ctū est: sp̄m audi-
te: p̄ ante appuit i
uocē dicēns. **m**
Hic ē fili⁹ me⁹. s. na-
turalis: alij aut̄ sūt
adoptiuū. **n**
In q̄ mibi bñ com-
placuit. i. in q̄ diuini
bñ placiti com-
plebit̄ de redēptio-
ne mōdi. Sequit̄.
o Et audientes
disci. ceci. in fa. su.
Hoc aut̄ factū est
ad declaratiōez hu-
mane fragilitat̄ iuxta excellentiā diuine maiestatis. **p**
Et accessit. i. ad solandū eos. s. q̄ Et tetigit eos. fami-
liariter et dulciter eos solādo. Sequit̄. **r** Leuantes
aut̄ ocu. su. ne. vi. rē. qz moyses et helyas iaz recesserāt: re-
ducti uolūtate diuina ad loca vñ fuerūt adducti. **s**
Et descendit̄. **u** Hic ponit̄ discipulorū instructio de visi-
one p̄habita: qz p̄cepit eis iesus ne uisione p̄dictā alijs di-
uulgarent an̄ resurrectiōis suā: ne alij audientes xpm̄ eis
apparuisse in forma glorioza scādalisarent post ea viden-
tes ipm̄ pati tam̄ ḡminiose. **t** Et interro. **u** Hic ponit̄
solutio duplici q̄ōnis suborte ex p̄dictis: scd̄a ponit̄: ibi
Et cū uenisset ad turbā. Circa primū aduertēdū q̄ disci-
puli audierāt a pharisais et legisperit̄ q̄ helyas debebat
venire circa mōdi p̄summatōez: vt bñ malach. vlt. et iō q̄a
helyā uiderāt credebāt finē mōdi p̄p̄nquū: mirabant̄ tñ
q̄ ipse ita cito recesserat et nihil uocuerat uel p̄dicauerat:
cū tñ scriptū sit malach. vlt. q̄ deberet p̄uerrere corda pa-
trū ad filios: et iō querebāt intellectū b̄ quō sit intelligen-
dus c̄ aduent⁹ an̄ xpm̄. Et saluator breuiter r̄ndet q̄ du-
plex ip̄s ē aduent⁹. **v** An̄ ad iudiciū in fine mōdi: et hūc p̄-
ueniet helyas in p̄pria p̄sona p̄dicando iudis et p̄uertē-
do ad xpm̄: et falsitate an̄ xpi detegendo: et h̄ est qd̄ dicit.
v Helyas quidē uen. ē. in fine mōdi. s. **x** Et restitū-
et oia: qz oēs iudē q̄ tūc iuueniēt ad xpm̄ p̄uertēnt. **z** Ali⁹
ē aduent⁹ ip̄s: xpi in mōdū q̄ iaz p̄cessit: et hūc p̄uenit in
spū helyas. i. iohānes baptista q̄ habuit zelū uentat̄ sicut
helyas: et h̄ ē qd̄ dicit saluator. **y** Dico au. uo. qz hely-
as iaz uenit. i. iohes baptista: q̄ uenit in spū et uirtute helye
vt bñ: Lu. j. **z** Et nō cogno. eū. i. facta ei⁹ et doctrinam
nō approbauerūt: qz pharisei et legisperiti baptisma suuz

1 Adhuc eo loq̄nte: ecce nu-
bes lucida obūbrauit eos.
Et ecce uox de nube dicens
m Hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ in q̄
mibi bñ p̄placuit: ipm̄ audi-
te. Et audietes discipuli ce-
cidērūt i faciē suā: et timuerūt
ualde. Et accessit ihs et re-
tigit eos: dixitqz eis: Sur-
gite et nolite timē. Leuātes
aut̄ oculos suos neminem
uiderūt: nisi solū ihm̄. Et
descēdētibz illis de mōte p̄-
cepit iesus dicens: Memini
dixerit̄ uisiones. tunc fili⁹
homis a mortuis resurgat.
Et interrogauit eū discipuli
dicētes: Quid s̄ scribe di-
cūt q̄ helyā optreat primo
uere? At ille r̄ndēs ait eis:
Helyas qd̄ uetur⁹ ē et re-
stituet oia. Dico aut̄ uob: qz
helyas iaz uenit: et nō cogno-
uerūt eū: sed fecerūt i eo q̄-
cūqz uoluerūt. Sic et filius

et doctrinā p̄tempserūt. Herodes aut̄ de eoz p̄silio
p̄babilē credidit eū incarcerationi. a Sed fecerūt i eo
quecūqz uoluerūt. ipm̄ incarcerationē et interficēdo.
b Sic et filii pharisaeorum et pharisei
scorū captus est: et morti adiudicatus: et manibus crucifi-
gentiū ipm̄ tra-
ditus.

hois passur⁹ ē ab eis. Tunc
intellerūt discipuli qz d̄ iō
hāne baptista dixisset eis.
Et cū uenisset ad turbam:
accessit ad eū hō genibz p̄-
uolur⁹ an̄ eū dicēs: Dñe mi
serere filio meo qz lunatic⁹
ē: et male patit̄. Nam sepe
cadit in ignem: et crebro in
aqua. Et obtuli eū discipu-
lis tuis: et nō potuerūt curare
eū. R̄ndens aut̄ ihs ait: O
generatio incredula et p̄usa:
quousqz ero uobiscū? U-
qz quo patiar uos? Afferte
hic illū ad me. Et increpa-
uit illum ihs: et exiit ab eo
et illa hora. Tūc accesserūt
discipuli ad ihm̄ secreto: et
dixerūt: Quare nos n̄ potui-
mus eijcē illū? Sic illis ihs
p̄opt̄ incredulitatē uias. A
mē q̄ppe dico uob: si habu-
eritis fidē sic gnū sinapis:

c Et cū uenisset. Hic ponitur
solutio scd̄e q̄ō-
nis: et p̄mo ponit̄
tur q̄ōnis occa-
sio: scd̄o q̄ōnis
dissolutio: ibi.
Tūc accessit. Cir-
ca primū p̄side-
randū q̄ alij di-
scipuli uidentēs
q̄ n̄ eēt admis-
si ad secreta xpi
sicut alij tres de
scipuli p̄dicti ali-
q̄ d̄umayū pas-
si: incurrēt quē-
dam motū tur-
batōnis et inui-
die: sicut clari⁹
uidebit̄ ca. seq.
et iō ex hoc factū
est q̄ in ab̄ntia
xpi nō habuerūt
tantā uirtutē de-
mones expellē-
di: sicut an̄: et p̄-
pter h̄ quasdam
demoniacū p̄ lu-
natiōes afflictū
eis oblatū nō p̄-
tuerunt curare.
Alia aut̄ cā fuit

incredulitas p̄ris q̄ p̄fecte nō credebāt: s̄ xpc̄ adueni-
ens ipm̄ solo uo curauit: et h̄ est qd̄ d̄f. **c** Et cū ve-
nisset ad turbā. rediens de mōte: ubi fuerat trāfiguratus.
d Accessit ad eū hō rē duplici. n. de cā demoni
aliq̄m s̄m uoluerat̄ lune affligit boiem maḡ q̄ alio tpe
Una ē vt p̄ hoc creatura dei. s. ipsa luna infamef. alia
cā est qz p̄pter mollicie cerebri in nouilunio q̄n abun-
dant humida sup̄ q̄ luna bz dominū: cerebz est apert⁹
vt in ipso demō aliqd̄ opet̄. Sequit̄. **e** Nam sepe
cadit in ignē. qz dyabolus uolebat eū p̄burrere uel sub-
mergere si de p̄misisset. **f** Et obtuli eū rē. Cause b̄
iam dicte sunt. **g** R̄ndens aut̄ iesus ait o ge. incre.
et peruer. hoc dixit et p̄pter discipulos: et p̄opt̄ p̄rem
pueri ratiōibus dictis. **h** Uqz quo patiar uos. i.
defectus et malicias uestras. **i** Et incre. cum iesus.
scilicet demonem affligentem puerum. **k** Exiit
ab eo. non audens resistere xpi p̄cepto. **l** Et cura-
tus est ex illa hora. qz extūc non affligit eum demon.
m Tūc accesserunt. uidentes discipuli q̄ non po-
tuerunt curare puerum: cum tamen als plures cie-
cissent demonia d̄ corp̄ibus obsessis: Ideo accesserūt
ad iesum secreto: p̄babiliter enīz timebant q̄ ex cul-
pa eoz erat in parte: et ideo uolebant de hoc iesum pu-
blice interrogare: sed magis in secreto. **n** Dixerūt
ei. Quare nos nō potuimus rē. quia vn̄ peccatū tra-
bit ad aliud: inde est q̄ post q̄ incurrēt an̄ motū turba-
tionis et inuidie p̄tra alios apostolos p̄sequenter iur-
runt quendam rōp̄ozem in h̄de: ex quibus secutus est
q̄ nō potuerūt demoniacum curare. **o** Amen. id-
est fideliter. **p** Dico uo. si b̄. fidē sicut gr̄a. sinap̄.

qd est modicu in quantitate s matimū in virtute. a Dicitur i. dicere potest. b Monti bu. transf. hinc 2. licet apli legant mores nō trāsulisse ad fraz leguē tū maiorā fecisse in virtute fidei: 2 mortuos suscitasse: et eos illuminasse: 2 psilia: q nō pnt fieri nisi virtute: super naturali 2 diuina translatō autēz monē ad alium locū aliqñ sic virtute naturali situt in terreno: tu vebemēti. Al pōt dici q monē hic accipit metaphoricē. i. dyabolus q pōt dici mōs. ppter suā pbiam: qz ipse ē rex sup omēs fili os supbie: vt dicit in iob. 2 sic ē serpens: Si habuissētis fidē seruētē. i. charitate potuissēt dicit se monti huic. i. dyabolo: transf. hic. i. de oblesso lunatico 2 trās-

isset de corpore exiundo: et sic in hoc oñdit cām qre non potuerit eū eicere: 2 h est qd sub dicit. c Doc. n. genus nō eū. nisi p oñez 2 ieiunū. Dio aut q est mentis eleuatio in deū: 2 ieiunū p qd refrenat caro: sūt effectus fidei formate p caritate. Sciendū etiā q sicut i diuersis reb? co: palib? admistrandis diuersi angli a deo pponunt 2 diuersos ordiñ: sicut etiā in diuersis tentatōib? diuersi demones hnt spālem effectū: qz aliqñ potissime tētant de diuitijs gregādis: aliq de bonoibus appetendis. Un et aliq dicunt spūs supbie 2 aliq spūs luxurie. Iste aut demō hēbat virtutē tētandi potissime de vicio carnis: qd viciū potissime refrenat per oñem 2 ieiunū: 2 p oñs demō de talib? tētans p talia supat. d Couersantib? aut illis. Hic declarat se esse pāi nre redēptionis: 2 diuidit in duo: qz primo oñdit suā futurā passionē: scdo ex quodaz facto declarat sue passionis efficaciam. Et cū venissent. In pma pte dicit sic. d Couersantib? aut eis. i. iesu 2 discipulis suis. e In galilea. q erat terra vbi fuerat conceptus 2 nutritus. f Dixit illis iesus. h. bo. tra. est in ma. boim. qz p instinctū demōis intrā cor iude traditus est in man? iudeoz: vt b iob. xij. Et a iudcis traditus ē in man? gentiliū. g Et occidēt eum 2 tertia die resurget. cū morte sua p dicit resurrectōez suā: ne i passione ei? incurreret despationē. h Et pstricati sunt vebemēter. qz co: societas ita erat dulcis 2 grata: qd nō mirū est si pstricati sunt passione ei? audita. i Et cū venissent. Hic oñdit passionis ei? efficaciam: q est libertas vera. qz p passionē xpi sum? a seruitute dyaboli liberati: 2 ista libertas hic declarat: cū dicit. i Et cū venisset. capbar. acce. q. di. acci. Capbarnaum erat ciuitas pncipalis in galilea: 2 iō ibi manebāt q tributū colligebant ex pte romanoz: quib? iudea erat subiecta: 2 q libet capitane? domus soluebat didragma: et vale? didragma duplex dragma. dragma autē est octaua psvinicie: 2 vale? sex obolos: obolus autē vale? quātū vñ? p uus turonensis: 2 sic quilibet capitane? soluebat annuatim quasi. xij. turonenses: ista aut pnt colligi ex his q dicit papias 2 ysidorus de ponderib?. Iste igit qui didragma accipiebāt a qlibet capitaneo dixerunt petro. k Dgr ve. nō sol. didra. nō faciebāt mentōez de apostolis: qz nō accipiebāt nisi a capitaneis: vt dictū est. l Aut etiam. q. d. hoc est verum. m Et cū intrassēt. p. c. iesus. ea q facta erāt in ei? abntia sibi p dicit

"dicit? mōti huic trās hie 2 trāsibit: 2 nihil iposibile erit vob. Hoc at gen? n eū: ai: nisi p oñez 2 ieiunū. Couersantib? at eis in galilea: dixit ill' ihs: fili? hois tradēd' ē in man? hoim: et occidēt eū: 2 tētia die resurget. Et pstricati sūt vebemēter: 2 cū venisset capharnaum: accesserunt q didragmā accipiebāt ad petrū: 2 dixerūt ei: Ad qz vñ non soluit didragmā: ait: Etiam.

do: 2 in hoc oñdit q nihil latebat ipsū. Sequitur. n Reges terre a qui. acc. tri. 2. Doc aut interrogauit non ignoras qd erat mīsur? s vt ex sua responsione mēd' in formaret eū de veritate. o Et ille dixit ab alie. dixit ill' iesus. pcludendo veritatē. p Ergo liberi sunt filij.

"Et cū intrassēt i domū puenit eū iesus dices. Quid tibi diuidēt simon: Reges tēre a qbo accipiūt tributū vel cēsū a filijs suis: an ab alienis. Et ille dixit. Ab alienis. Dixit illi ihs. Ergo liberi sūt filij. Et at nō scādālizem? eos vade ad mare et mitte hamū: 2 eū piscem q p m? ascēdēt tolle Et apto ore ei? iues staterē illū sumens da eis p me 2 te. Nulla hora .xvij.

Ipse autē xpc erat filius dei sū natu ram diuinā 2 p cōsequens nulli subiectus: sicut h nā turā humanā erat filius dauid: et per oñs liber a tributo Et ex h sequit q a postoli q erāt dei familia essent liberi Crūtāme ne scandalizarent illi qui colligebant voluit tributum reddere. Ad cui? euidentiaz p dicerandū q scādālizem? oñtuz ex malicia: qle fuit scādālū phariseoz: 2 tale est ptenēdum: sicut dicitū ē. s. xv. ca. Aliqñ oñtuz ex ignorantia 2

tale scādālū vitandū est. Salua tñ triplia veritate. i. iusticie: vite 2 doctrine: 2 tale erat istud scādālū: qz illi qui colligebant tributū erāt gentiles lege 2 phas ignorātes 2 ppter hoc ignorābat q xpc esset immūis a tributo: tū qz filius dei sū naturā diuinā. tū qz filius dauid sū humanā: qz nō tenebant talia scire. dare aut eis tributū nō est 2 veritatē vite iusticie: 2 doctrine: iō xpc voluit dare ppe scādālū vitandū. cadē rone ecclia in aliquib? teris vbi nō est p suetū decimas dare: nō repetit decimas ad scādālū vitandū: 2 hoc est qd dicit xpc. q Et au. nō scan eos va. ad ma. 2 mit. h. a: Et q p3 q xpc erat ita pauper q nō hēbat vñ possēt soluere tributū. Sequit. r Et euz piscem 2. Et q p3 ei? diuinitas: futura ptingentia certitudinaliter p dicens. s Illū su. da eis p me 2 te. stater em? valet duplex didragma. Xpc em? voluit dare tributū p se 2 p petro: qz iam petrū fecerat capitaneū super alios aplos: vt b p precedenti ca.

Capitulum .xvij. Nulla hora. Supius fundata est ecclia gentiuz in fide. Hic pnter fundat in morib?: 2 diuidit i tres ptes: sū tres status diuersos in ecclia. Primo ei describuntur virtutes actiuozum: 2 secundo religiozoz seu ptemplatiuozum: sequenti capitulo. 2 tercio platoz. xx. ca. Prima in duas: quia primo describitur virtutū fundamentum: secundo edificium desuper pstructum: ibi. Et quis suscepit. Ad euidentiam pime partis aduertendū q saluator describendo virtutes actiuoz puenienter incipit ab humilitate: duplici de causa. primo quia est fundamentum aliaz virtutū: vt dictum est. secundo qz habuit occasionē ex phabitis immediatei pcedenti ca. dictū est em? q saluator assumpsit secum petrum iacobum et iobā nem alijs dimissis: 2 duxit eos in montem seorsum: 2 trās figuratus est añ eos: iō aliq aliquid humanū passioant cuiusdam inuidie inarrēt. Itēz qz p petro iusserat solū tributū qd solū a capitaneis colligebat: iō in hoc eum principalem alijs pstruerat 2 capitaneū: ppter qd aliq aliquo modo indignati: qz nō erant ad huc pfirmati p missionem spūssancti: in via positi ceperunt inter se altercari de maiortate quis eoz esset maior: vt habetur. ex p sūus Mar. ix. 2 postea dum venisset ad domum iesus quesiuit ab eis de quo in via disputauerāt: 2 tūc ipsi p verecundia tacuerūt vidētes motum supbie in eis depbensum a saluatore: 2 post paululū: factum est qd hic describit a Ma theo. a In illa hora. hoc est post tempus modicum.

Euangelium

b Accesserunt discipuli ad Iesum, videntes se esse deprobatos ab ipso de potentia maiorum dicentes. c Quis putas maior est in re. ce. non fecerunt tunc quoniam quis esset maior inter eos de quo prius prederant: sed quoniam esset maior in ecclesia militante per meritum: quoniam in ecclesia triumphante per primum. Et quoniam in moribus magis mouet facta quam verba: ideo doces eos de humilitate posuit eis exemplum scilicet: sibile: et hoc est quod dicitur.

d Et aduocans Iesus puulum, etate et malicia. s. beatus marcialis: qui postea a. b. petro missus in galliam predicauit leuoniceis: hinc catholicam. e Statuit cum in me. eorum. et ab omnibus videret et attente consideretur. f Et dicit amen. i. fidelis. g Dico vobis nisi conuersi fuerint, ab elatione. scilicet superbie et ambitione maiorum.

b accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis putas maior est in regno celorum? Et aduocans Iesum puulum: statuit eum in medio eorum: et dixit: Amen dico vobis: nisi conuersi fueritis, non intrabitis in regnum celorum. Qui cumque ergo humiliauerit se sicut puulum iste: hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit unum puulum istem in nomine meo

plum habent in legenda beati martini: ubi dicitur quod se vestitum ostendit illa parte chlamydis: quam beatus martinus dederat pauperi propter christum. o Qui autem scandalizauerit. Dicet deus conuocatores caritatis ad primum ex parte aie: qui persistit in duobus: primo ne propter nocum

me suscepit. Qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt: expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius: et demergatur in profundum maris. Et modo a scandalis. Necessarium est ei ut veniat scadala. Et rursum ve homini pro quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscide eum et proice abste-

minus rectum: probens occasione alteri ruine. scandalizare igitur alique est facere eum ruere in peccatum mortale: ex dicto vel facto suo malo: et hoc est propter inferre ei nocuentum ex parte aie quod est recte de caritate: et ideo talis faciens alium sic ruere si faciat hoc de intentione seu ex aduertentia: pro peccato mortali etiam si factum vel dictum ex quo aliter ruit non esset de genere peccati mortalis: sicut dicens mendacium iocolum mulieri intentione probedi eam ad adulterium est peccatum mortale ex intentione finis dicens. o Qui scandalizauerit unum de pusillis. dicit autem pusillis. quod nullus scandalizat passiuus nisi in quantum pusillus. i. parue virtutis: quod hoc peccate virtutis ex dicto vel facto malo alterius non ruit in peccatum. Sequitur. p Expedit ei ut suspendatur mola asini. et loquitur euangelista ad modum terre palestinorum in qua pendunt ad mortem ligato sarco ad collum precipitabant in mare: sensus est. p Expedit etiam. i. melius est homini mori corporali: quam ex malo exemplo suo faceret aliter ruere in peccatum mortale: quod hoc meretur mortem eternam: quam grauior est morte temporalis: et ideo sequitur. q De mundo a scandalis. i. mundanis hominibus qui non curant scandalizare primos. r Necessarium est enim ut veni. scan. non est necessitas absoluta: sed tamen ex suppositione: si enim homines velint viuere mundane. i. in omnibus voluntate sua adimplere: necessarium sequitur ad hoc scandalum aliorum: quod non formidat primos scandalizare. s Certamen ve homini illi. i. omnino per ne eterne sibi infligende. t Per quem scandalum venit. actiue. i. primum scandalizato. v Si autem manus tua et quod scandalizare passiuus semper est peccatum: quod est ruina ex dicto alterius minus recto: ideo admonet pusillos vt excludat a se occasione ruine dicens. v Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te. i. tibi est occasio ruine in peccatum: pro factum inonestum: vel pro gressum disolutum. x Abscide eum. non quod aliquod membrum corporis sit amputandum ad vitandum peccatum. membra. n. corporis sunt a deo data: et ideo non est in potestate alicuius persone abscondere sibi membra: sicut nec se occidere: sed semper hoc est illicitum persone singulari nisi in casu: quando scilicet vnum membrum propter sui corruptionem est in periculum totius corporis: quia vnicuique committitur cura salutatis sui corporis: ideo tunc licitum est sibi pro se vel pro alio unum membrum abscondere: ne peccatum totum corpus: et eodem modo licitum est ei qui tenet locum iusticie publice: interficere boiorem vel mutilare: propter obseruationem iusticie: sed propter peccatum euitandum non est alicui licitum abscondere sibi aliquod membrum: tunc quod hoc non excludit concupiscentia interior in qua viset peccatum: tunc quia per

Mathei

aliā vltā pōt mel' obufare pctō: p rōnes. f. z liberū arbitriū cobibēdo mēbr̄ p acti exercitatio: z sic dī manus abfcedi in q̄stum. p̄hibet ab illicito actu: qz man' abfceda nō pōt aliq̄ agē: z codē mō exponendū ē d' alijs mēbr̄. Aliter tñ pōt expōni: vt p manū intelligat au-
 rialator i nego-
 cijs suis: q̄a ma-
 nus ē organum
 organoz. per pe-
 dem intelligat
 curfor q̄ currit
 ad negocia pera-
 genda: p oculos
 p̄filiat' qui diri-
 git in agendis.
 Amiciaa at̄ isto-
 rum quātūcun-
 q̄ sit vtilis in tē-
 palib': est tñ p-
 fcedenda a se z
 remouēda: si sit
 occasio ruine in
 spūalib': ppter
 hoc qd sequitur

y Bonū est ti-
 bi. i. melius.
 a Ad vitaz in
 gredi debiles vel
 claudū. sicut em
 sequēti ca. dicit
 saluator qz vno
 mō dī castratus. ppter regnū celoz q̄ cōtinet membra
 genitalia ab illicito actu: sic dī hic claudus: q̄ p̄tinet pe-
 dem ab inordinato gressu: z debilis q̄ p̄tinet manū ab
 illicito tactu: z sic testimōnio saluatoris illa castratō q̄
 est p membroz genitaliū p̄tinentiā est meritoria z lau-
 dabilis: nō aut illa q̄ p membroz amputatōez: sicut p-
 positio claudicatō vel debilitas seu cecitas q̄ est p cob-
 bitōnem man' ab illicito tactu: z oculi ab illicito visu:
 z pedis ab illicito gressu: ē meritoria z laudabilis: non
 aut illa q̄ est p membroz priuatōez: cetera patent.
 b Videte ne p̄tēnat. Hic p̄r p̄hibet ne p̄ximū p̄tē-
 namus: cui' rōnes assignat. qz q̄stum cūq̄ hō sit para' i
 hoc mūdo: tñ bz angelū assignatū a deo ad sui custodi-
 am: z iō si hoies tātu a deo honorat: qz ad e' imaginez
 sunt facti: mltō fort' a nobis se honorat: z hē qd dicit
 Videte ne p̄tēnat. Sequit. c Qz angeli eoz. i.
 assignati eis. d In celis sp vidēt faciē p̄is. qz quā-
 tumcūq̄ mittant ad t̄paliū rerū administratōez: tñ sp
 deo inherēt p aptā visionē. e Qui in ce. est. Is. n. do-
 min' sit vbiq̄ p essentiaz: p̄ntiam: z potentia: tñ spaliē
 dī est: in celis vbi adest beat' p aptā visionē. f Ve-
 nit. n. fili' hois. Q̄nō qz nō est. primo inferendū nocu-
 mentū ex pte aie: hic ondit qz ei est bñficiū impendēdū:
 z p̄mo in affectu. scdo in effectu: ibi. Si aut peccauerit.
 Prīmū ondit exemplo saluatoris: q̄ ad salutez hoim
 descendit de celis di. Venit. n. fili' hois saluare qd per-
 erat. z inducit ad h' exemplū de illo q̄ bz centum oues:
 vna. n. errante dimittit. xix. z vadit ad q̄rendū illaz q̄
 errauerat: z cū inuenit eā: gaudet spali gaudio de inue-
 nitione ei': nō qz mag' diligit illā solaz q̄. xix. s. qz sicut
 dcm est bz spalem rōnem gaudēdi de inuentōne eius:
 quā nō hēbat in alijs: sic dī de reuersione peccantium
 ad salutez bz spalem rōnem gaudij quā non bz de p̄ma-
 nenti b' in iusticia ceter' tñ parib': p̄manentes in iusti-
 cia sunt mag' dilecti deo. Hoc aut inducit saluator ad
 cōsiderandū qz silt debem' gaudere in affectu de salute
 primoz. Considerandū etiā qz alia rōne aliqñ d' ma-
 gis diligit pctōez reuertētes qz remanētes in iusticia
 nō qz peccauerūt: sed qz ex pctō amissō humiliores cf
 ficiunt z sanctiores: z in bono feruentiores. Un' dicit
 teatus Greg. in moza. qz princeps militie plus eū m-

bonū tibi ē ad vitā igre-
 di debile v' claudū q̄ duas
 manus vel duos pedes ha-
 bentē mitti i ignē etnū. Et
 si oculus tu' scandalizat te
 erue eū z p̄ice abs te. Ho-
 nū tibi ē vñū oculū hñtez i
 vitā intrare: q̄ duos oclōs
 hñtez mitti i gehēnā ignis
 Videte ne p̄tēnat' vñū ex
 his pusillis. Dico. n. vobis
 qz angeli eoz' in celis sp vi-
 dent faciē p̄is mei' q̄ i cel' ē
 Venit. n. fili' hois saluaē
 qd pererat. Quid vob' vide-
 tur? Si fuerit alicui centū
 oues z errauerit vna ex eis:

licem diligit qui post fugā fortiter hostē p̄mit: qz q̄ nunq̄
 fugit: nec vnq̄ aliq̄d fortiter egit: z eodēz mō est de pctō-
 re p' p̄niaz viriliter agēte: z de iusto tepido in sua iusticia
 p̄manente. s. Si aut peccauerit. Hic p̄r ondit qz te-
 binus esse bñfici primo ex pec aie in effectu: z hoc dupl'r
 primo defectus eoz-
 rum caritatie eoz
 rigendo: z scdo of-
 fenfaz misericordi-
 ter remittendo: ibi
 Iterū dico vobis.
 Ad euidentiā p̄mi
 aduertendū qz du-
 plex est correptio:
 vna q̄ est ad pecca-
 tis punitōez ppter
 p̄seruatōez iusticie
 z ista nō ordinatur
 semp ad correptio-
 nem delinquentis:
 qz aliqñ sibi infligi
 tur pena mort': et
 iō p̄ncipaliter ē ad
 p̄seruatōez iusticie
 z terrorez alioz: et
 talis correptio nō
 p̄tinet ad singula
 res p̄sonas s. ad ius
 dice: ad quē p̄tinet
 p̄seruare iusticiam
 inter hoies z ppter
 hoc talis correptō
 nōne relinqt non agitano-
 uē in mōtib' z vadit q̄rere
 eā q̄ errauit. Et si p̄tulerit
 vt inueniat eā: amē dico vo-
 bis: qz gaudet sup eā mag'
 q̄ sup nonagintanoue q̄ nō
 errauerit. Sic nō ē volūtas
 aū p̄tem vñm q̄ in celis est:
 vt pereat vn' de pusill' istis
 Si aut peccauerit i te fra-
 ter tu': vade z corripe eū i
 ter te et ipsum soluz. Si te
 audierit: lucrat' er' frēz tu-
 um. Si at non te audierit
 adhibe tecū adhuc vñū vel
 duos: vt in ore duoz v' tri-
 um testij stet omne verbū.

est actus iusticie. Alia est correptio q̄ ordinat' ad fratris
 peccantis emendatōez: z ideo est act' caritatis: et p̄tinet
 ad omnes: qz sicut dicit' in ecclesiastico: vnicuiqz mādatur de
 us de primo. Et ideo sicut quilibet tenet' p̄ximū ex cari-
 tate diligere: ita tenet' defectus ei' caritatie ad emendati-
 onem ei' corrigere: si tñ p̄babiliter credit qz sua corre-
 ptōne debeat se emēdare: z de tali correctōne loquit' h sal-
 uator: nō de prima q̄ est act' iusticie. Tangit aut' debuit
 modū hui' correctōnis dicens: Si aut peccauerit i te fra-
 ter tu'. Et intelligit' istud i te dupl'r: vel qz te solū lesit: vel
 quia te solo sciante peccauit: si em alios ledit: vel eozam
 alijs peccaret: tūc nō haberet locum illud: quod subdit'.
 b Vade z corripe ipm inter te z ipsum solum. qz pecca-
 ta publica sunt in publico arguēda: sicut qz dī. i. ad 2bi. v.
 Peccantē corā omni' argue vt ceteri timore habeant. s.
 qñ sunt secreta tūc habet locū correctio fratrum: que est
 actus caritatis que debet fieri p̄mo in secreto. Cuius ra-
 tio est: sicut. n. medicus corporalis si debito mō p̄cedat niti-
 tur inducere sanitate cum minori dispendio corporis: vt si-
 ne mēbri abscisione z si nō possit tūc abscondit' membruz
 min' nobile: vt p̄seruet' magis nobile vel totū corpus: sic
 ille qui fratrem peccantē occulte corripit caritatie v'z ten-
 tare si possit fratrem emendare absqz detrimēto sue fame:
 quia fama p̄putat' inter maiora bona hominis citra virtu-
 tes: et ideo corrigens fratrem debet quantum p̄cessit con-
 seruare eius famam. Alia causa est: quia amissa fama vel
 lesa efficitur homo inuerecundus: et per consequens mi-
 nus a peccato retrahitur qz prius. Est ergo debitus pro-
 cessus in correctione caritatie: vt homo corrigat fratrem
 suum inter se z ipsum solum: vt sic possit eum saluare euz
 omnimoda integritate sue fame: z hoc est qd sequitur.
 i Si te audierit lucrat' eris fratrem tuum. cum. s. euz
 integritate fame ad salutem reducendo.
 k Si autem non te audierit. Qz enim fama est min'
 bonū qz sit bona vita: si non possit seruari bona vita fra-
 tris sine detrimēto sue fame: tunc p̄cedendum est ad sa-
 lutem bone vite cum aliquali lesione sue fame: et ideo ad-
 ducendū est vn' alius vel duo ad sciendum. s. fratris de-
 lictū: vt corā eis arguat': z si se nō correperit: tūc simpli-
 citer p̄tēnenda est eius fama: vt p̄seruetur bona vita vel
 salte ordo iusticie ad terroze alioz: z hoc est qd sequit'.

Euangeliū

a **Q**uod si non audierit eos, se corrigedo. b **D**ic ecclesie. i. p. lato p. denunciatores publica: et tunc se testes inducendi ad facti pbatores q. pri. fuerat inducti ad frs secreta correcti onē. c **S**icut ecclesiaz non audierit. pceptū plati ptenendo. d **S**icut tibi sicut et tibi. et publi. i. separet ab alijs si

delib. p. excoicatio ne et celura ecclesiastica. Et q. tlia p. sunt plati ecclesie inferre subdit. e **A**mē. i. fideliter.

f **D**ico vobis q. cumq. alli. sup. ter. erūt. i. in celis: q. p. talē punitionē approbat: si iudiciū ecclesie non erit. G. o. siderandū tñ circa p. dicta q. si peccatū occultū fratris fuerit in iudiciū cōi. tatis: vt si aliquis tractat secreta cū aliq. bus auib. q. ut ciuitas cō. b. h. b. tradenda: vel si aliquis beretis in se. creto corumpet si deles: tunc secreta coreptis vel ad. monitio nō eēt ex. pectanda: s. statim eēt plato denuncia. dū: q. possit tali pe. riculo p. cauere. Et idē iudiciū de cō. s. milib. casib. est ba. hendum. s.

Iterū dico vobis **D**ic pñr. oñdit q. n. solū debem. fratres corripere: s. etiā of. fensam nobis illa. tam remittere: et di. uidit in duas ptes. q. a primo facit qd. dictū est: scdo offē. dit quoties sit offensa frat. remittēda: tibi. **T**ūc accedēs ad cē. pet. dicit igit. prio. b. Si duo ex vobis p. sen. in aio. s. offensas sibi inuicē remittēdo. i. De oīe quā. petierint fiet illis. q. oīo nō est accepta corā deo si tenet odū p. fratē in aio. p. pter qd. subdit. k. **U**bi. n. s. duo vel tres p. greg. in no. meo. i. caritate vni. i. In me. eoz. sum. acq. scēdo bone volūtati et petitiō. n. eoz. dē. dūz. tñ illa oīo bēat p. ditiones p. uenietes q. ad h. rē. q. r. n. f. i. q. aliq. s. oret. p. se. p. e. et p. seuerāter. **H**is em. p. curantib. sem. per oīo exaudit: est. aliq. n. differt. tñ tpe. p. petenti implet sicut supra habitū ē. c. v. q. **A**duertendū tñ q. l. s. offensa sit sp. remittēda: nō tñ iniuria. si em. ex remissione iniurie et pene debite seq. ref. p. nitas in eo cui remittit. ad facili. pec. candū: nō eēt bonū ei remittere. s. si ex tali remissio. eēt scandālū alioz. et omisso iusticie et in p. s. lib. casib. m.

Tūc accedēs ad cē. pet. **D**ic oñdit q. tēs sit fr. remittē. dū: et primo oñdit. p. s. tū: scdo p. s. rmat p. exemplū: tibi. **I**deo assimilatū ē. **C**irca primū aduertendū q. sicut fre. quēter d. c. m. ē. p. c. t. tanq. p. n. c. p. aliq. n. loq. b. a. f. p. se. et p. alijs: et iō audito a saluatore q. offensa frs. peccant. effēt remittēda: interrogauit q. tēns esset remittēda fr. et hoc petuit si sufficeret ad salutē dimittere septies. n. **D**icit illi ihs. nō dico tibi vsq. sep. s. vsq. septuagi. **E**t ponit ibi numer. et determinat. p. in determinato: ac si diceret: toties q. tēns vt dicit **A**ug. o. **I**deo assimilatū est. **D**ic pro. bat h. p. exemplū q. mag. sum. debitorēs dei et plus offen.

dimus cū q. bō possit offendere primū: q. tanta ē of. fensa q. n. ille q. offendit. **P**at. ē infinit. et iō offensa in ipm. omīsa quāda infinitate h. z. et tñ quotienscunq. offendim. deū: ipse totiens parat. est remittere: dūz. tñ velim. p. trā. c. t. penitere: s. multo fortius s. l. r. debem.

peccanti in nos facere: et hoc est qd. dicit. o. **I**deo assila. tum est re. c. d. i. stat. ecclesie mili. tantis. p. **H**omini re. gi. i. xpo. q. est ve. rus bō. et ver. de. us: rex regum: et dñs. dominanti. um. q. **Q**ui voluit rōnes p. nere cum seruis suis. i. rōnes exi. gere de fact. hu. manis. r. **O**blatus ē ei vn. qui de. ei. decem milia ta. id est obligat. ad magna penā. p. pter multa pec. cata. s. **L**uz aut nō ba. vnde red. q. peccatoz. nō h. vñ satisfi. ciat deo pro pec. cato. t. **I**us. sit eū. v. c. i. s. ve. nun. r. c. q. om. nia sua sunt pe. ne eternē: p. pter peccatū suū ob. ligata. v. **P**roci dens aut seruus. id est peccator p. peni. tentiam. r.

Quod si non audierit eos: dic ecclesie. Si aut ecclesiaz non audierit: sicut tibi sicut ethnie et publican. Amē dico vobis quicumque alligauerit super terrā erūt ligata et in celo: et quicumque solueritis super terrā: est soluta et in celo. Iterū dico vobis: quod si duo ex vobis p. serit super terrā. de oīe re quam cuius petierit: fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi ei sunt duo vel tres congregati in nomine meo: tibi sum in medio eorum. **T**ūc accedēs petrus ad eum dixit: Domine quoties peccabit in me fratrem meum: et dimittas eis? Usq. septies? **R**espondit illi iesus: Nō dico tibi vsq. septies: s. vsq. septuagies septies. **I**deo assimilatū est regnū celoz. hoi. regi: qui voluit rōnē ponē cū suis suis. **E**t cū cepisset rōnes ponere: oblat. ē ei vn. qui tebebat ei. x. milia talenta. **T**ū aut nō hiet vñ redderz: iussit eum dñs ei. venūdari: et vxorem eius tradidit eum tortorib.

Patientiā habe. penā eternā in t. palē. omutando. y. **E**t omīa reddā tibi. opa meritoria faciendo. z. **M**iser. ē aut. rē. q. dñs patus ē miserari et p. cere vere penitentib. a. **E**gressus aut. ser. ille. a. fa. do. i. p. re. cidium peccati. b. **I**nuenit vnū de p. seruis suis. i. s. boibus q. sunt serui dei cū ipso. c. **Q**ui de. ei. centus de. i. modicum eum offenderat: quia offensa in homi. nem modica ē respectu offēse. omisse in deum. d. **E**t tenens suffocabat eum. i. strāgulabat. **E**t d. a. sub. et. faux. cis. dices. e. **R**edde. qd. debes. in q. oñdit au. s. teritas in repetēdo vindictā a primo. f. **E**t proci. dens p. serū. p. p. niam. g. **R**ogabat eum dicens pati. entia. rē. q. d. patus sum p. m. possibilitatem meā satisfi. cere. h. **I**lle aut noluit. in quo notat crudelitatem in modo repetēdo vindictam. i. **V**identes aut. p. ser. ui eius. isti sunt qui videntes crudelitatem hominū er. ga. p. rimos p. ristantur: quia ad eandem virtutem per. tinent gaudere de bono: et tristari de opposito malo. k. **E**t ve. et narra. domino. quia in oratione petunt a domino talia vindicari: ad declarationem iusticie non ex liuore vidicte. l. **T**ūc vocauit eum dominus su. us. **I**sta autem vocatio fit in morte: vbi optet de omī. bus rātionem reddere s. tricte. m. **S**erue nequā oē. debitū di. tibi. i. offēsa magna i. me. omīssā. n. **M**ō. ne q. oportuit rē. parū remittendo. o. **E**t irat. do. min. rē. i. de moib. q. in h. s. f. excoicatos diuine iusticie.

p. Anordusq; red. vii. de. i. et eternali qz in inferno sp est reditio absq; quitatone cu pena sp remaneat eter na a pefinis. q Sic 7 pater me' celest' zc. Dic in ducit applicat' pabol' ad ppositu eode mo q dicitu est r Et factu est cu psum. Sic ponit pfirmatio doctrie pcedent' p opa tione miracoz: cu dicit: Et factu est cu psummas scilicet zc. Sed q tur. s. Et ve nit i fines iudee trans iordanes. vbi erat posses sio duaz tribuu et dimidie. s. ru ben: gad: et di midie trib' manasse. t Et secute sunt eu turbe mul te. Et quo pz deuotio ppli ad eu: qz multi sequebantur aliq ca p dicationis audiede: aliq ca curat' dis impetra de. v Curauit eos ibi. Et sic pz q euangelista in vno verbo multa miracula sanitate inducit: qz ppter multitudinem miracoz non poterant omnia in particu lari describi: vt d' Job. vltimo.

q ad usq; redderet vniuer suz debitu. Sic 7 p' me' ce lest' faciet vob: si n remiseri tis vnusq; fr'i suo de cor d' vris. Et factu e cu co

Et factu est cu psummas scilicet zc. Sed q tur. s. Et ve nit i fines iudee trans iordanes. vbi erat posses sio duaz tribuu et dimidie. s. ru ben: gad: et di midie trib' manasse. t Et secute sunt eu turbe mul te. Et quo pz deuotio ppli ad eu: qz multi sequebantur aliq ca p dicationis audiede: aliq ca curat' dis impetra de. v Curauit eos ibi. Et sic pz q euangelista in vno verbo multa miracula sanitate inducit: qz ppter multitudinem miracoz non poterant omnia in particu lari describi: vt d' Job. vltimo.

In ca. xviii. vbi dicit in postilla. Sicut digiti man' equaliter crescunt. Additio.

Hecro nulla ppria pminentia attribuit humi litati in ceteras vtutes. De qlibet. n. alia vir tute vere posset dici q illa crescente cetera cre scunt. ppositionabiliter ppter pntione virtutum vt p stulator allegat: s' verba xpi dicit: Discite a me: qz mi tis sum 7 humilis corde: Math. ij. denotant quada excellentie singularitates in ipsa humanitate existere: qua doctria coiter doctores sequunt. Aug. n. de vera religione dicit q tota vita xpi in teris disciplina moz fuit ad imitandu p'cipue humilitate sua. Sicut greg. in pastorali dicit q in argumentu redemptois nre inue ta est humilitas xpi. Et qbus pz q humilitas pmen da da est ex aliq singulari sibi inter ceteras vtutes p prie pntenti: z id dicens fm tbo. in scda scde. q. clxj. arti. v. in r'isione ad terciu argu. q humilitas p'ceda tur ex h q p illam marie remouet impedimentu b'ia ne salutis q p'sistit in hoc q bo ad celestia tendat a qui bus impedit dñ in terrenis magnificari studet. Et sic humilitas e quedā ppria dispositio ad liberu accessum hominis in sp'ialia 7 diuina bona

In eode ca. vbi dicit in postilla. Venit enim filius ho minis zc. Additio.

Elus vt p'curari hoc dñi xpi cu pcedentib' sic. f. vt p alia r'onen fortiore ondat q no se pu filli p'tenendi: qd hic pz. Ma posset qz dicere q ille prim' no e p'tenend' q. f. e iust' seu de q r'onabiliter p'sumi d' q e in statu g're: s' prau' seu peccator videre tur debere p'teni cu sit a deo remor'. Ad qd remouedu saluator induat exempluz de seipo q venit saluare qd perierat. Ad qd etiā induat exemplū de centū ouibus vez in l'ra: z bec v' esse snia Criso. qui in h loco sic dicit rursus aliaz r'onen ponit qre pusilli no sunt p'tenendi prior' maiore dices: Venit. n. filius hois saluare qd pe terat. q. d. fm remigiu: no p'tenat pusillos. f. peccato res: qz ego p boib' hō fieri dignatus sum.

In eode ca. vbi dicit in postilla. Si duo ex vobis p'senserint zc. Additio.

Beet veru sit q oio no est accepta corā deo ill' qui tenet odium p'tra fr'em in aio: no tñ ex hoc sequitur q oratio semp sit accepta coram deo il lius qui non tenet tale odium p'tra fratrem: potest em in alijs sic deficere vt non audiat. Sed christ' dicit: Si duo ex vobis consenserint de omni re quam petie rint fiet illis. ex quibus sequitur q oratio p'sententiu semper audiat. vnde aliter videtur dicens. Ad cu ins intellectum sciendum q huiusmodi p'sensus q fa cit oronem efficacem fm doctores no soluz exten dit e

ad excludenduz odii fratrum sed etiā ad includenduz omnia que ad petitoes q est digna exaudiri requirunt. scilicet vt oras sibi ipsi p'sentiat. In b'icro. dicit: Vbi spūs 7 aia corpus q'p'senserint 7 no intra se bellū diuersaz babu erint voluntatū: nulli dubiū quin bonaz rerū postulatō

summasset iesus sermones istos migravit a galilea: 7 venit i fines iudee tras ior danē: 7 secute s'e cum turbe multe: 7 curauit eos ibi.

fit vbi corpus vult habere ea que vult spūs. bec hierony. Sicut in hoc consensu etiam indu dicitur q orantes si b'ipsis cōsentiant i omnibus his q ad verā doctriā 7 to ne vite p'uerfatōez p'tinent. Unde or' genes in hoc loco.

Ista est causa ppter quam non exaudiunt orantes: quia non p'sentimus nobis per omnia super terrā nec cogna te nec p'uerfatione. sicut enim in musicis nisi fuerit p'ueni entia vocum non delectant audientem: sic in ecclesia nisi consensum habuerint orantes nec delectatur de' nec au dit voces eorum. bec ille. vbi igitur consensus p'dicat' mo dis est: necesse est impetrare quod petitur. Includitur. n. b'ic tam idoneitas petitois qz p'tentium: et ideo sequit' in littera. Vbi enim duo sunt vel tres p'gregati in nomine meo ibi sum in medio eorum. vbi notandum q sententia horum verborum est redditua ratiōis p'cedentiu. Illō enim dicit iterum dico vobis. id est vbi enim sunt duo vel tres zc. sicut in immediate p'cedenti p'clusionē vbi deuo tatur distinctio illius dicti a p'cedentibus: sed dicit: Vbi enim sunt. quasi reddituū ratiōis de b'mōi petitois effi cacia vt intelligat sic. Ratio quare talis cōsensus est effi car talis est: qz tales p'gregati sunt in nomine meo: vbi ei talis p'sensus est: tales p'gregant' in nomine xpi: qui est ve ra par et vera p'cordia: 7 p' p'sequens est in medio eorum: quia vt ait Orige. Nox enim vt aliqui p'senserint ch'ist' inuenitur in eis.

Replica.

In ca. xviii. vbi postill. p'mendat humilitatem cum debito moderamine: Burg. vult humilitatem ha bere singulare excellentiaz inter ceteras virtutes: pz hoc ex vico. b. Aug. de vera religione dicentis q tota vita xpi in teris disciplina mozis fuit ad imitandum p' cipue humilitatem suā. sed per hoc no potest Burg. ali qua inferre humilitatis p'rogatiā: quia beatus August. vult p hoc ondere imitatione humilitatis faciliores. vita em xpi in multis existit potius admirabilis q imitabilis: quo ad humilitate tñ facilius imitabilis: ideo idē. b. aug. in ser. coi de martyribus dicit: Xpc dñs non dixit disate a me mortuos suscitare: sup aquas siccas pedibus ambula re non hoc dixit. S'z quid ait: Discite a me qz mitis sum 7 humilis corde. 7 ad eudem sensum p'tinet qd Burgū. de beato Greg. postill. allegat. Nec p'cludit suum p'positum p dictum. f. Thome. ex scda scde. q. clxj. Nam cum dixisset q humilitas e quedā ppria dispositio ad liberu accessum hois ad sp'ialia 7 diuina bona: subdit idem. f. tbo. ibidem. Igit' sicut p'fectio potior est dispositioe caritatis 7 caritas: 7 il le virtutes quibus hō directe mouet in deū sunt potiores humilitate. 7 ita p'ictū sancti Thō. potius est cum postill. qz cum Burg. qui hic 7 alibi est truncator auctoritatū zc.

Capitulum. xix.

Accesserunt. Dic pnter saluator docet vtutes cō templatuoz seu religiosoz: 7 diuidit in tres ptes quia primo docet p'tinentiā: scdo obedientiā: t'bi. T'ce oblati sunt ei paruultercio paupertatē volūtariā: ibi. Et ecce vnus. In istis aut' tribus p'sistit p'fectio religi ozo. Prima diuidit in duas partes: quia prio docet t'pc illud qd est necessitatis in p'tinentiā: videlicet p'tinentiaz p'ugalem: secundo illud quod est p'fectiois. f. p'tinentiaz ab omni actu vtereo: ibi dicunt ei discipuli. Prima i du as: qz prio circa h' ponit p'paritōez dolosa interrogatō: 7 se cūdo pōit ipi xpi vera r'isio: ibi. Qui r'ndens. Dicit ergo

Euangelium

a Et accesserunt ad eum. i. ad ihm. b Pharisei. qui populo iudeorum per alios videbant religiosi: ut dicitur est d. 7 dicit in scri. xxj. ca. c Tercantes eum. cape. s. in vobis. d Dicentes si i. s. bo. di. vxo. sua q. ex ca. i. ex leui ca: vt ppter aliquam feditatem seu turpitudine corpalē. Hāc qdēz. pposuerit xpo ad capienduz eum: qz nrisio ad ytra qz ptes erat calūniabilis: qz si dicēt qz lz: videbat laxare frena pcupie carnali: dicendo qz hō p libito volūtatis sue possit vxozē dimittere et alia ducere: z etiā p dictamen legis nature: qz inseparabilitas ē de rōne matrimonij: vt dicit post: Si autē dicēt qz nō licet: videbat ptra moysen dicere dicentem Deut. xxiij. Si acceperit homo vxozem et non inuenierit gratiam ante oculos eius. ppter aliquam feditatem: scribet libellum repudiij zc.

Accesserunt. xix. ad eum pharisei tentantes eum 7 dicentes. Si licet hōi dimittere vxozē suā q. cūqz ex ca? Qui rōndēs ait eis. Nō legistis: qz q fecit hō minē ab initio: masculin 7 feminā fecit eos: 7 dixit. Propter h dimittet hō ptes et

moysen dicere dicentem Deut. xxiij. Si acceperit homo vxozem et non inuenierit gratiam ante oculos eius. ppter aliquam feditatem: scribet libellum repudiij zc. Qui rōndēs. Hic ponit xpi nrisio: z diuidit i duas ptes: qz prio ponit nrisio: scdo remouet quedam sibi facta obiectionē. b. Dicūt. Ad euidetiā primi aduertendū: qz inseparabilitas ē de rōne mōionij ppter qd ponit in diffinitione eorū tanqz formale: cū dicit. Nō rōniū ē coniunctio maris 7 femine in legitimas psonas indiuiduā vite p̄suetudinē retinēs. i. in diuisibilitate s̄m totā vitā alteri coniungū. rō autē b̄ est: qz mōionij est coniunctio maris 7 femine ad educationē plis ad cultū diuinū multiplicandū: ad h autē qz plis sit apta ad cultū diuinū z possit sibi sufficere p̄ emacipatoēz a p̄ntibz requirit magni t̄pis tractū: qz optet filiū generari educari z doceri: z sibi de necessarijs vite a p̄ntibz p̄videri: qz s̄m qz dicit apls. n. cor. xij. P̄s debet t̄bcauriza re filijs: z nō filij p̄rētibz. Anteqz at hō possit generare d̄ cōi cursu ē. viij. annoz. vel. xx. anteqz vō filiū genitus sit educat? z edocet a p̄re: sciens z potēs se et familiā regere: optet qz sit. xx. annoz vel arciter. Et sic p̄z qz lz vir nō generaret nisi vnū filiū in vxozē t̄n anteqz filiū eēt dispositus ad recedendū a p̄re: qz p̄ eēt. xl. annoz vel arciter: nunc autē ita ē qz masculus 7 femina debet s̄l cobabitare in diuisibiliter q̄dū intendūt generatōm z educatōm plis: sic videmus in brutis aialibz 7 auibz qz determinat mas determinate femine inseparabiliter coniungunt t̄pe qz intendūt generatōm z educatōm filioz. Verū qz in alijs aialibus z auibz filij nati in modico t̄pe sunt sufficeres victū sibi querere: iō masculus 7 femina nō coniungunt inseparabiliter p̄ totam vitā: s̄ t̄m t̄pe educatōis filioz. Cum ḡ natura humana debeat maḡ eē ordiinata qz natura brutoz: iō de dictamie naturali est: qz vir 7 vxoz inseparabiliter coniungant: qz diu stat necessaria educatō et doctrina filioz: et h̄ est s̄m totā vitā coniugatoz: qz sicut visum ē b̄z. xl. ānos anteqz primū filius a p̄re sit sufficēter educat? z sic sola occasiōe primi filij dicitur natura qz t̄m debeat cū vxoz inseparabiliter habitare. Et qz interim anteqz primū sit sufficēter educat? nascitur filij alij: vel saltē p̄nt nasci: qz bus p̄s̄l optet p̄ p̄rētēs p̄videri: ad qd requirit vltior tractū t̄pis magni. Iō si cut natura dicat ut alijs aialibz qz masculus 7 femina inseparabiliter cobabitēt t̄pe determinato a natura in generatōne z educatōne filioz: ita dicat in natura hūana vt vir 7 vxoz inseparabiliter cobabitēt p̄ totā vitā. z sic p̄z qz indiuisibilitas mōionij nō solū est de iure diuino: s̄ etiā de iure naturali. Hāc autē v̄ritatē declarat saluator p̄ scripturā v. testa. d. f. Nō le. qz q̄ se. bo. ab initio. s. q̄n solum curte bat lex nature: aij legem datā p̄ moysen. g. Mascu. z fe. fecit eos. In h̄ tanqz materia ipsi mōionij. s. masculus 7 femina: qz mōionij ordinaat ad educatōēz plis: ad h̄ autē requiritur determinatum actiuum et passiuum: et bocū

animalibus perfectis: quia non generantur ex putrefactōe. In masculino autem est virtus actiua: et in femina virtus passiuua. Homo autem est perfectissimum animalium: et propter hoc ad perfectionem eius requiritur distinctio sexuum: videlicet maris et femine. Sequitur.

m̄es 7 adherbit vxozī sue et erunt duo in carne vna. Itaqz iam nō sunt duo sed vna caro. Quod ergo te p̄m̄xit. hō non sepet. Dicunt illi. Quid ḡ moyses mādauit dari libellū repudiij et dimittere? ait illi. Qm̄ moyses ad duritiā cordis

tu persone illegitime que sunt pater et mater. Itē. n. persone sunt excludende s̄m dictamen legis nature. Cuius ratio est: quia vir et vxoz in actu matrimoniali ad paria iudicantur: et ideo contra reuerentiā naturalem est qz filia coniungatur patri: et filius matri. Unde et aliqua animalia magis appropinquata ad industriam humanam talem coniunctionem tanqz abominabilem refugunt: sicut narrat de elephante: qui adductus a magistro ipsius custodiēte ad impregnandū matrem propriam reuicit: ppter quod magister vultum eius operuit z cum sic ignozanter matrem cognouisset et discooperto vultu hoc videret insilijt p̄re dolozē in ductozem suam: z interfecit eū: et hoc ē quod dicitur i littera. b. Propter hoc. id est ppter opus generatōnis. i. Dimittet homo patrem z matrem. Non t̄n est coniunctio generis: et ideo significat masculum et feminam. Ergo sensus qz filius nullo modo debet copulari matri neqz filia patri. Consequenter ponitur id quod est formale in matrimonio. s. coniunctio indiuidua per totam vitam: cum dicit. k. Et adherbit vxozī sue. per coniunctionem animoz ex amore et fidelitate. l. Et erunt duo in carne vna. q̄tum ad corporalem cobitationem: et ad vnam carnem prolis ex ambobus producendam. Aduertendum tamē qz ista verba dicuntur hic verba domini: et tamen h̄n. q. dicuntur verba ipsi? ad: non tamen hic est contradictio: quia illa verba p̄s̄lit adam ex diuina reuelatōe: quia in certasi factus videret de costa sua formaz: z ideo illa verba fuerūt de principaliter tanqz reuelatis: et ipsius ade instrumentū: et sicut p̄fētis. Et dicit ergo saluator. m. Quod ergo deus coniungit. id est virum et vxozem inseparabiliter q̄tum ad totā vitam. n. Homo nō separet. dimittendo p̄ria volūtate vxozem: auctozitate tamen diuina aliqz separantur q̄tum ad cobitatōēz z debiti reddatōem: nō tamen q̄tum ad vinculiū: z hoc p̄tingit q̄n separant sicut ppter diuinū cultū: altero religione intrate. o. Dicit illi. hic remouet quedā obiectionē quā fecerūt ei pharisei de aucte moysi supra allegata. p. Quid ḡ mādauit moyses te. quasi dicit. manifeste dicit p̄tra legem moysi: Deut. xxiij. q. Ait illis qm̄ moyses te. quasi p̄piceret: nō dico p̄ moysen: qz moyses nō scripsit hoc tanqz licitū z bonū: sed p̄misit ppter malū malum vitā dū: ne. s. vxozes eis ingratas: occiderēt: qz min? erat dimitte qz occidēt: sic deū. xv. cessit dare ad vsuraz extra nōis ne fratres grauaret: sicut ḡ qui nō dat ad vsuram nec extrango nec p̄pino facit maḡ s̄m intentōz moysi: ita ille qz docet vxozem nō dimittendā nō dicit contra eius intentionē: sed maḡ supplet z perficit illi? legis date imperfectōem: sicut supra dictū est. v. capi.

b Et dixit propter hoc. in q tangitur debita conditio matris predicte: qz matrimonij debet esse inter psonas legitimas ad cotrabendū. tangitur autē hic legitimas p hoc qz excludit tur persone illegitime que sunt pater et mater. Itē. n. persone sunt excludende s̄m dictamen legis nature. Cuius ratio est: quia vir et vxoz in actu matrimoniali ad paria iudicantur: et ideo contra reuerentiā naturalem est qz filia coniungatur patri: et filius matri. Unde et aliqua animalia magis appropinquata ad industriam humanam talem coniunctionem tanqz abominabilem refugunt: sicut narrat de elephante: qui adductus a magistro ipsius custodiēte ad impregnandū matrem propriam reuicit: ppter quod magister vultum eius operuit z cum sic ignozanter matrem cognouisset et discooperto vultu hoc videret insilijt p̄re dolozē in ductozem suam: z interfecit eū: et hoc ē quod dicitur i littera. b. Propter hoc. id est ppter opus generatōnis. i. Dimittet homo patrem z matrem. Non t̄n est coniunctio generis: et ideo significat masculum et feminam. Ergo sensus qz filius nullo modo debet copulari matri neqz filia patri. Consequenter ponitur id quod est formale in matrimonio. s. coniunctio indiuidua per totam vitam: cum dicit. k. Et adherbit vxozī sue. per coniunctionem animoz ex amore et fidelitate. l. Et erunt duo in carne vna. q̄tum ad corporalem cobitationem: et ad vnam carnem prolis ex ambobus producendam. Aduertendum tamē qz ista verba dicuntur hic verba domini: et tamen h̄n. q. dicuntur verba ipsi? ad: non tamen hic est contradictio: quia illa verba p̄s̄lit adam ex diuina reuelatōe: quia in certasi factus videret de costa sua formaz: z ideo illa verba fuerūt de principaliter tanqz reuelatis: et ipsius ade instrumentū: et sicut p̄fētis. Et dicit ergo saluator. m. Quod ergo deus coniungit. id est virum et vxozem inseparabiliter q̄tum ad totā vitam. n. Homo nō separet. dimittendo p̄ria volūtate vxozem: auctozitate tamen diuina aliqz separantur q̄tum ad cobitatōēz z debiti reddatōem: nō tamen q̄tum ad vinculiū: z hoc p̄tingit q̄n separant sicut ppter diuinū cultū: altero religione intrate. o. Dicit illi. hic remouet quedā obiectionē quā fecerūt ei pharisei de aucte moysi supra allegata. p. Quid ḡ mādauit moyses te. quasi dicit. manifeste dicit p̄tra legem moysi: Deut. xxiij. q. Ait illis qm̄ moyses te. quasi p̄piceret: nō dico p̄ moysen: qz moyses nō scripsit hoc tanqz licitū z bonū: sed p̄misit ppter malū malum vitā dū: ne. s. vxozes eis ingratas: occiderēt: qz min? erat dimitte qz occidēt: sic deū. xv. cessit dare ad vsuraz extra nōis ne fratres grauaret: sicut ḡ qui nō dat ad vsuram nec extrango nec p̄pino facit maḡ s̄m intentōz moysi: ita ille qz docet vxozem nō dimittendā nō dicit contra eius intentionē: sed maḡ supplet z perficit illi? legis date imperfectōem: sicut supra dictū est. v. capi.

q Ab initio aut non fuit sic. i. in statu nature institute: sed in hoibus lapsis per pctm̄ permissum est ppter maius malū euitandū non tanq̄ licitū: s̄ sicut minus malū: 7 hoc est quod subdit: r Dico aut vobis q̄a q̄cumq; di. vxo. nisi ob formi. supplendū ē peccat: 7 facit contra lege ma- trimoniū: tūc. n. dimittēda est si in peccato pse- ueret: ne vir vi- deatur ee faul- malicie ei: et h̄ intelligendū est q̄cumq; ad cobra bitatōem 7 debi ti redditōnem: non tñ q̄cū ad vinculū qd non soluit nisi p mō rem: 7 ppter hoc subdit: s Et alia duxerit. hoc est dictū s̄ dimissā vxore. p pter fornicatōs alia duxerit. t Debatuz. qz remanet ad- buc vinculum matrimonij cū prima: et sic p̄z q̄ litera huius versus predicti defectiua est: et sunt ea que pre-

dicta sunt interponenda ad habendum sensum perfe- ctum: sicut contingit in pluribus locis sacre scripture v Et qui dimissam a viro prio. ppter fornicatōnem. r Duxerit. accipiens eam in matrimonij. y De- chat. qz remanet adhuc vinculū illius dimisse cuz viro prior. et ex hoc verbo patet intellectus s̄e immediate precedentis que defectiua est: qz eadem rōne qua vxor dimissa ppter fornicatōnem: non pōt duci ab altero vi ro: sicut nec vir eam dimittens potest ducere alteram qz equaliter manet vinculū matrimonij ex vtraq; pte 3 Dicunt ei discipuli. Posito eo quod est necessita- tis in virtute continētie: p̄ter ponitur id quod est su- p̄erogationis et consilij. vidēz continentia ab oi actu venereo: discipuli em̄ audientes q̄ vinculum matimo- nij ē indissolubile: dixerūt: a Si ita ē cā hois cū vxore: qz non possit eam dimittere nisi modo predicto. b Nō expedit nubē. ac si dicat melius ē simplr conti- nere 7 hoc duplici de cā. primo qz ex tali indissolubilitate m̄imoniū p̄nt multa grauiā sequi. q̄a si vxor incur- rat leprā vel aliquā infirmitatē horribilē: oportet tam̄ illi debitū reddere: scda cā qz mar̄ meritum ē est conti- nere simplr q̄ p̄iugalīs continentia. vñ supra dictū ē xij. ca. q̄ continentia virginalis b̄z fructū centesimū: vidualis sexagesimū: 7 p̄iugalīs tricesimū: 7 ad istū in- tellectū r̄ndet saluator p̄nr: c Non oēs capiūt istō verbū. qz altū ē status ad quē infirmi non p̄nt ascen- dere: d Sed quibus datum ē. s̄a deo ex sp̄ali mu- nere. qz p̄m q̄ scribit̄ Sap. viij. Nemo pōt ee continēs nisi deus det. sed qz non ois continentia est laudabilis: iō p̄nt ostendit que sit laudabilis et que non. e Sunt eunuchi q̄ de matris vtero sic nati sunt. quia continentia que ē ex naturali frigiditate cōtracta a pa- rentibus p̄ priuatōnem membroꝝ genitalium non est laudabilis: nisi in q̄tum p̄ voluntatē acceptat: nec illa que est per violentiam: sicut in illis quibus secant̄ ge- nitalia: et hoc est quod dicit: f Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hoib: s̄ illa p̄nētia que ē p̄ voluntatē rep- m̄entē occupat̄ a ab actu venereo illa. pp̄rie ē laudabi-

lis: 7 hoc ē qd dicit: g Et sūt eunuchi qui sc̄ipos castrā ce. non p̄ membroꝝ abscissionem: s̄ p̄ concupiscētie rep̄s- sionē. b Propter regnū celoz. i. vt liberius continēs vacet p̄templatōni diuine. qz sicut scribit̄. j. Corin. vij. ca. Qui aut sine vxore est sollicit? ē q̄ dñi sunt: 7 cogitat quō placeat deo: q̄ autē cū vxore est sollici- tus ē que sūt mūdi quō placeat vxori: et diuisus est: s̄ q̄a talis status ē altus nec p̄nt oēs ad hoc attingere: sed soloz p̄fecti: 7 iō subdit: i Qui p̄. ca. capi at. q. d. tatū bonū n̄ ē necessitatis: s̄ sup̄erogationis. k Tūc oblatus sūt h̄ic p̄nter toc̄z bu militatis obediēti- am p̄ hoc q̄ paruu los sibi oblato doul- ceter suscepit: ma- nus illis imponen- do 7 p̄ eis orando vere aut obediētes illi sunt vere puuli 7 hoc est quod dicit Tūc oblatus sunt ei puuli. ex deuotōne s̄ offerentiū. l Et ma. eis ipo- neret. s̄ b̄ndicēdo 7 orādo p̄ eis.

iponeret 7 oraret. Discipuli aut increpabāt eos. Jhs vō ait eis. Simite puulos 7 nolite eos phibē ad me venire: talū est ei regnū celoz. Et cū imposuiss̄ eis manus: abijt inde. Et ecce vn̄ acce- dēs ait illi: Dgr̄ bone: qd boni faciā vt ha beā vitā et nam. Qui dixit ei. Quid me interrogas d̄ bono? Cū ē bon? Si at vis ad vitā ingredi: sua mādata dic illi. Que? Jhs aut dixit: Nō homicidiū facies: nō adulterab. nō facies furtū non falsum testimoniū dice- ces: honora p̄cem tuam 7 matrē: diliges pximū tuū

Discipuli autē eius increpabāt eos. timētes ne ipor- tumitas offerentiū offereret m̄grm. n Jhs vō ait. suis discipulis. o Simite puulos venire ad me. qz isti sūt fi- gura vere hūilium et obediētū quoz familiaritatz ego volo. sequit̄: p Talū est em̄ regnū celoz. sicut ē dictū ca. p̄cedenti: Nullus pōt intrare regnū celoz nisi fuerit p̄ uulus et hūilis. q Et ecce vnus accedēs. h̄ic p̄nr vo- cet paupertatē voluntariā: 7 diuidit̄ in duas ptes: quia pri- mo docet id qd ē necessitatis: scdo id qd ē superogationis: ibi. Dixit ei adolescens. In prima s̄ pte ponit̄ cuiusdam volēstis ascendere ad statū p̄fectionis interrogatio dicentis r Dgr̄ bone qd boni faciā rē. Jhs aut r̄ndit ei p̄struz ad eius cognitōem: qz ille cogitabat b̄iefuz ee pur̄ boiez lz crederet cū ee sc̄m bonū vocatōrē: 7 iō q̄si r̄ndens b̄iefuz cogitatōni dicit ei. s Quid me interrogas de bono. q. d. ex q̄ credis me pur̄ boiem non debes me vcare bo- nū: cui cā subdit. t Quis est bonus deus. hoc ē dñi deus ē solus bon? p̄ eētā 7 null? ali? Cōsequēter r̄ndit ei interrogatiōni. d. v Si aut vis ad vitā ingredi rē. q. d. hoc sufficit ad salutē: qd amplius ē: nō ē necessitatis s̄ su- perogationis. x Dicit illi. f. adolescēs. y Que. s̄ sunt illa mādata: qz obseruātia est necessaria ad salutē. 3 Jhs aut dixit non boi. fa. hoc ē p̄ceptū decalogi. p qd phibet nocumētū. primi in persona. pp̄ria. a Non adulterabis. p hoc phibet nocumētū. primi in p̄sona sibi cōiuncta. b Non facies furtū. p hoc phibet nocu- mētū. primi in re possessa. c Non falsum testimoniū dices. p hoc phibet nocumētū. primi in fama. d Honorā p̄cem tuā 7 matrē. p hoc p̄ceptū affirmatiū in- telligit̄ de b̄nificiū. primo reddendū. qz noie p̄is et matr̄ intelligit̄ ois primus: 7 hoc ē qd subdit: e Dili. pri. tuū rē. qz ob̄uātia mādatoꝝ n̄ ē meritoꝝa vite et̄m nisi fiat ex charitate. Aduertendū qz lz ponant̄ h̄ solūmō p̄ce pra sc̄de tabule q̄ ordināt boiem ad. primū intelligit̄ tñ cū h̄ p̄cepta p̄me tabule ordinātia boiem ad deū: qz homo magis tenet̄ do q̄. primo. 7 iō si ob̄uātia mādatoꝝ fecit̄ de tabule necessaria ē ad salutē: multo fort̄ ob̄uātia mā- datoꝝ p̄me tabule. p̄ d̄icta etiā oñdit saluator. qz obfer-

m Discipuli autē eius increpabāt eos. timētes ne ipor- tumitas offerentiū offereret m̄grm. n Jhs vō ait. suis discipulis. o Simite puulos venire ad me. qz isti sūt fi- gura vere hūilium et obediētū quoz familiaritatz ego volo. sequit̄: p Talū est em̄ regnū celoz. sicut ē dictū ca. p̄cedenti: Nullus pōt intrare regnū celoz nisi fuerit p̄ uulus et hūilis. q Et ecce vnus accedēs. h̄ic p̄nr vo- cet paupertatē voluntariā: 7 diuidit̄ in duas ptes: quia pri- mo docet id qd ē necessitatis: scdo id qd ē superogationis: ibi. Dixit ei adolescens. In prima s̄ pte ponit̄ cuiusdam volēstis ascendere ad statū p̄fectionis interrogatio dicentis r Dgr̄ bone qd boni faciā rē. Jhs aut r̄ndit ei p̄struz ad eius cognitōem: qz ille cogitabat b̄iefuz ee pur̄ boiez lz crederet cū ee sc̄m bonū vocatōrē: 7 iō q̄si r̄ndens b̄iefuz cogitatōni dicit ei. s Quid me interrogas de bono. q. d. ex q̄ credis me pur̄ boiem non debes me vcare bo- nū: cui cā subdit. t Quis est bonus deus. hoc ē dñi deus ē solus bon? p̄ eētā 7 null? ali? Cōsequēter r̄ndit ei interrogatiōni. d. v Si aut vis ad vitā ingredi rē. q. d. hoc sufficit ad salutē: qd amplius ē: nō ē necessitatis s̄ su- perogationis. x Dicit illi. f. adolescēs. y Que. s̄ sunt illa mādata: qz obseruātia est necessaria ad salutē. 3 Jhs aut dixit non boi. fa. hoc ē p̄ceptū decalogi. p qd phibet nocumētū. primi in persona. pp̄ria. a Non adulterabis. p hoc phibet nocumētū. primi in p̄sona sibi cōiuncta. b Non facies furtū. p hoc phibet nocu- mētū. primi in re possessa. c Non falsum testimoniū dices. p hoc phibet nocumētū. primi in fama. d Honorā p̄cem tuā 7 matrē. p hoc p̄ceptū affirmatiū in- telligit̄ de b̄nificiū. primo reddendū. qz noie p̄is et matr̄ intelligit̄ ois primus: 7 hoc ē qd subdit: e Dili. pri. tuū rē. qz ob̄uātia mādatoꝝ n̄ ē meritoꝝa vite et̄m nisi fiat ex charitate. Aduertendū qz lz ponant̄ h̄ solūmō p̄ce pra sc̄de tabule q̄ ordināt boiem ad. primū intelligit̄ tñ cū h̄ p̄cepta p̄me tabule ordinātia boiem ad deū: qz homo magis tenet̄ do q̄. primo. 7 iō si ob̄uātia mādatoꝝ fecit̄ de tabule necessaria ē ad salutē: multo fort̄ ob̄uātia mā- datoꝝ p̄me tabule. p̄ d̄icta etiā oñdit saluator. qz obfer-

principaliter sicut iudex qui pferat sniam: et hoc modo solus xpc iudicabit. Alio mo p federe in loco eminenti iuxta iudicem: sicut assessores iudicis: et hoc mo apostoli et alij pfecti cu xpo iudicabunt. Tercio mo large accipit s. p snia iudicis approbare. et hoc mo oes electi iudicabunt: qz sniam iudicis approbabunt. **C**onsiderandū etiā qz iudiciaria ptes que cōpetit ali cui p modū assessorū pueniat aplis et viris pfectis rōne sue

Et omnis qui reliquerit vnu vel fratres aut sozores aut patrem aut matrē aut vxorē aut filios aut agros

pfecōnis supra alios eminentis: tñ magis attribuit vō luntarie paupertati qz alijs virtutibus: et hoc p quādam correspondentiā: sicut supra dcm est: qz sicut exaltatio correspondet dñilitati: sic iudiciaria ptes paupertati: qz paupes in hoc mūdo pculant et puerse iudicantur: qz etiā eoz bona in malū interpretant: idō econtrario eminentia sedis iudiciarie ppetit eis in regnacione.

Et ois qui reli. x. vel fra. x. non est sic intelligēdū vt aliqui dixerūt qz post aliquam reuolutōnem tēpōz post iudiciū centuplum oim que hic dimittunt ppe de um reddant in eadez specie: vt centū agri p vno agro dimisso: sed est sensus qz qui corpalia p xpo dimiserit: spūalia bona recipiet bic in pnti: qz ita excedūt bona tēporalia sicut cētēnarius numerus vnitatē. **I** Et vitam eternā possidebit. in futuro. s. ppter qd pcludit in fine: **K** Multi aut erūt nouissimi primi x. qz illi qz sunt bic primi in bonore alios iudicantes iniuste: tunc erunt nouissimi et inferiores et iudicio aliorū subiecti: et econtrario vltimarie paupes qz se h nouissimi: iudicio futuro erūt pmi: qz sicut dcm ē ērt iudicē assessores.

In capitulo decimononobi dicit i postilla: Et sic ptes qz indiuisibilitas matrimonij non solū ē de iure diuino s etia naturalis. **A**dditio.

In viderē qd asseruere nitit possillator: v3 qd iure nature mrimoniū ē indiuisibile: inducens ad pbatōnem hui' conclusiōis in instinctū aialū vt p3 in sra postilla. qd tñ non videt veritate fulcī. ad quod pbandū primo est euacuāda rō eius: scdo se ali qua psupponēda ad veritatē materie clarū lucidāda3. **T**ercio sunt alique conclusiōes formāte. **C**irca primū dicendū ē qz rō possillatoris nō pbat intentū suū: nec eget alia solutōne nisi interempōne. negat ei aialia bruta ita simul adberere vt pūctio sua in aliqz indiuisibilitatē spiat qmimo oia fere aialia vel p maiori pte abinuenit se copulam discēdit. et vñ masculus sufficit pluribus feminis: vt aries qz sufficit cētū ouibus: vnus equus multis equab: vnus taurus qui sufficit multis vaccis: et sic de similib: id non pōt sumi ad diuisibilitatē mrimoniū efficac argumentū ab aialibus brutis: et sic rō huius cessat. **C**irca scdm pmo psupponendū ē qz ius naturale dī multis modis. interdum em ius naturale ponit p diuino. **I**nterdū p illo iure quod ē cōe oibus hoibus qd ius gentiū appellat: s ppe sumpto vocabulo ius naturale primū est: qd puenit oi aiali. hinc est qz solet dici ius naturale ē quod nā oia aialia docuit: et id l3 pmissiue vt amurhsto verbo ius nāle: ppe tamen loquēdo: ius naturale solūmo to dī illud quod puenit oi aiali. **A**d loquendū igit proprie in hac materia ne incertitudo vocabulorū aliquā ambiguitatē vel errozē pariat: cum dixerimus ius naturale intelligimus de iure naturali primeū congruēti oi aiali: et h videt intellexisse possillator: scdo ē psupponendū qz ex hoc iure est maris et femine cōiunctio: liberorū pcreatio et educatio. et pūij corpis defensio et similia qz puenit ad conseruatiōnem indiuidui: et speciei: qd manifeste dicit iura: cū de iure naturali loquitur. **T**ercio est psupponendū qz est aliud ius quod dī gentiū: et ex hoc descendit pensus: et fuerūt inducti

cōtractus: dñia distincta: introducta bella: seruantes: et cetera huiusmodi. **Q**uarto est psupponendū qz est aliud ius qd dicitur ciuile seu humanum. et ex hoc iure fuit data forma contractibus et equitas naturalis que erat i cōfuso fuit reducta ad certas formas: vt p3 in diuersis ptra

ctibus determina-
tis p legumlatores
Quinto pscuppo
nit qz ius diuino. s.
quod in vtroqz te
stamento continet
quē ad pntes ma
teriam pntet nō ē
cōstitutāda species
i iure canonico: qz

propter nomen meum: cētuplum accipiet et vitā eter nam possidebit. **M**ulti aut erūt pmi nouissimi: et nouis

adberet iuri diuino. **S**exto pscupponendū est: qz homo est alligatus oibus iuribus istis diuersis tamē respectib: iuri primeū naturali alligatur in q̄tum est aial: iuri vō gētium in q̄tum est animal rationale: iuri vō ciuili in q̄tum est aial ciuile: **N**am vt arestoteles ait a natura ē ciuile aial homo et oim aggregabilius: iuri vō diuino vtriusqz testamenti in q̄tum est catholicus et fidele. **H**is ergo psuppositis circa tēcū ponende sunt alique cōclusiones quaz prima est qz de iure naturali primeū non est indiuisibilitas matrimonij: quod patet: quia de hoc iure nō ē matrimonij: ergo nec eo est ius indiuisibilitatis. antecēdens pbat auctoritate principalis glosator vtriusqz iuris. **J**ohannes enim theutonicus glosator decreti in ca. ius naturale di. j. cum textu loquens de iure nāli dicitur: ex hoc iure est maris et femine cōiunctio: quā nos mrimoniū appellam: exponens dicit cōiunctio. s. corpōz nō ani moz: quasi diceret: coitus est a iure nature: s matrimonij: vñ: hoc idem notat accursius in. s. iij. insit. di iure naturali. p3 etiam hoc manifeste p rōnem nam si v3 ē: qz matrimonij esset de iure nature: sequeretur qz concubina tus ēt matrimonij. qz ius naturale primeū qd cōpetit hoī vt aiali: non facit inter illa dūam. nec obstat qz aliqui dicit rōnem naturalem inducere matrimonij et eo qz ratio dicit qz certi sint parētes ppter educationē liberorū: **N**ā fateor h: s aliud ē rō nālis: aliō inficit nālis. inficit ei nālis est cōis oi aiali. et iste est a iure nature. **R**atō naturalis est ppa hoīs: et ista est a iure gentiū: als em seq̄ reē qz aialia bruta haberēt rōnem naturalem: cū ius natura le ē vt dictū est quod natura oia aialia docuit. **C**oitus glē ab instinctu naturali qui descendit a iure nature cōi omni aiali. **M**rimoniū vō quod ē quēdā qualitas iustificatiua coitus descendit a consensu qui puenit a iure gentiū. **F**or ma em essentialis matrimonij. put est de iure gentiū: consensu est. vnde legiste solent dicere nuptias non cōcubitus: s consensus facit. **S**equit ergo qz a iure naturali primeū non est indiuisibilitas matrimonij: cum de tali iure non est matrimonij vt fuit assumptū. **S**ecūda conclusio est qz de iure gētium ē matrimonij: s non indiuisibilitas matrimonij. prima ps cōclusionis p3 ex supradictis: cū em matrimonij formeē consensus: et pensus sit a iure gentiū: ergo et matrimonij. **S**ecūda ps pbat p rōnez eiusdem iuris. **F**undamentū em in iure gentiū est: vt quicqd hoies pscutiūt d agendis p eos seruet: vñ et legislator dicit: nihil tam cōgruū naturali equitati est sicut ea qz placita sunt inter hoies seruare. hinc ergo est qz matrimonij descendit ex hoc iure vt consensus seruet: s in diuortio ē consensus vtriusqz coniugis ad discēdendū: ergo seruādus ē. facit ad hoc regula iuris ciuilis: qz dicit: **N**ihil est natura le qz illa que vno gne ligant eodē genere soluent: **C**um ergo ius gentiū dūtaxat respiciat naturalem rōnem. sequitur qz matrimonij quod ex hoc iure consensus firmat contra rō consensus tollatur: et sic ptes qz attentio h iure matrimonij non est indiuisibile. **T**ercia conclusio est de iure ciuili qz non est matrimonij originaliter: sed est data forma accidentalis mrimonio et addite solēnitates et rit: sed tñ ex hoc iure nō ē indiuisibilitas mrimoniū qz cōclusio p vtra qz pte p3 ex p̄dictis: et etiā qz iuriste ciuiles tractāt de ritu nuptiarū et de diuortijs et repudijs et de alijs materijs tan

Euangelium

gentibus in finonia. Quarta conclusio est qd de iure diuino consistenti in veteri testamento in finonia non est indiuisibile cu ex iure hoc pmitatur diuortiu. put manifeste p5 Deu. xliiij. Quinta conclusio est qd deus de iure diuino consistenti in lege euangelica et de iure canonico qd ad vestigia sequitur matrimoniu e indiuisibile. vñ veritas ait vt p5 in eodem ca. s. math. xij. Quod deus conuiscit homo no sepet. Et oibus his conclusioibus elicit vna conclusio: v3 q nec de iure nature nec gentiu: nec de civili: nec diuino: prout est in veteri testamento est indiuisibilitas in finonia: s de lege euangelica: qua lex canonica sequit. Ad distinctioez in finonia qua inducit postilla. p fundanda sua opinioe: picendu q illa distinctio datur fm legem euangelicaz seu canonicam que eam sequit. Posset etia dici q cu i illa distinctioe ponit indiuisibile vite pfectudinem retines intel ligit durante in finonia: no aut post separationem sciam q fm iura pdicta separatim pmitteia fieri posset: vt ex pdictis p3: s sic pdicta distinctio competit matrimonio etiam fm iura civilia et hndi. No aut huius differentie inter vetus testamentum et nouu circa indiuisibilitatez in finonia pot ee duplex: vna gñalis sumpta ex imperfecte ve. le. q nihil ad pfectu adduxit vt hebreoz. viij. c. vñ in finonia ve. le. tanq; imperfectu erat dissolubile: noue vo legis qa pfectum in dissolubile. Alia vo ro magis spalis: put i pria scde. q. cii. articulo. v. in rñsione. iij. argumeti: matrimoniu fuit in ve. le. put erat in officiu nature: no aut put est sacramentu punctionis xpi et ecclesie que nondum erat facta. vñ in ve. le. dabatur libellus repudij qd est cōtra sacramenti rōnem: non aut in noua lege: quam qdem rōne i dem sanctus doctor amplius videtur declarare sup. iij. di. xliiij. in prima. q. vbi dicit q tria bona matrimonij. s. ples fides et sacramentu competunt hoi fm triplicem rōnem. Nam bonu proles competit hoi fm naturam sui generis: vnde pcreatio et educatio. ples cōsistit aialib? vñ i viij. et bi. Bonu aut fidei quod requirit ad congruā communicationem opey: que sunt necessaria in vita humana competit hoi fm naturā sue speciei. s. in qtu homo. bo num autē sacri competit hoi in qtu est catholicus: et h qtu ad fideles: quia significat punctionē christi et ecclesie. ex quibus cōcludit q pluralitas vrozum nec tollit nec impedit primū finem: cui3 vnus vir sufficiat pluribus vrozibus fecundandis: etiam educandis filiis ex eis natis s fm finem qui est fides et si non totalit tollit: multū tamē impedit eo q non facile pot esse par in familia vbi vni vroz plures vrozores iunguntur: vt ibidem declarat. Tercium autem finem. s. facim pluralitas vrozū totaliter tollit: eo q si xps est vnus: ita et vna ecclesia: ex quibus p3 satis: q dissolubilitas matrimonij non e extra legem nature nisi in qtu in finonia e sacramentu qd solus e apud fideles catholicos. De hac mā pleni? bi. s. deu. xliiij. in additōe scda vide ibi.

In eo. ca. vbi dicit in postilla: Et sic p3 q lra b? versus pdicti defectiua est. Additio.

Altera hui? versus p supposito vero intellectu eorum que tradunt circa libellū repudij. s. deuter. xliiij. in additōibus ibi positis no est defectiua s plane sonat veritate. No quod sciendū q put ibides fuit dictū nullo mō licebat in veteri testamento repudiare vrozem nisi ppter turpitudinē fornicationis: put veritas lre ibidem testat: tñ fm pharisaicā doctrinā que sepe mādāta dei irritabat ppter suas falsas traditōnes: vt. s. ca. xv. ex multis alijs causis licere repudiū asserbat etia p solo libito voluntatis viri: cuius doctrine falsitatem xps ondit i hoc loco dicens: Dico aut vobis q quicūq; dimiserit vrozem suā nisi ob fornicationem et aliam duxerit mechatur: Et quo manifeste habetur a contrario sensu q qui dimiserit vrozem suā ob fornicationem etia s aliam duxerit no mechatur: quod est verum eo q libellus repudij ex causa legitima in lege determinata. s. fornicatione licitus erat vt p5. s. in additōibus supradictis: Ad aut subdit: Et qui dimissam duxerit mechatur: intelligit plane de illa de qua immediate an loquit. s. de dimissa non ob fornicationem talis ei dimissio nulla est: q: extra formā in lege datam: et sic

manet vinculu vrozis sic dimisse cu viro priori: et p cō sequens scds eam ducēs mechatur: vñ p supposito veritate non oportet supplere nec interponere aliq nisi solum illa que ex lra plano sensu accepta intelligenda snt Illud etia qd postill. dicit q eadem rōne vroz dimissa ab altero viro no pot duci: sicut nec vir eā dimittēs pot test ducere alterā: q equaliter manet vinculum matz monij ex vtraq; pte vt dicit manifestum e veritate no obtinere fm lege veterē fm quā pluralitas vroz fuit licita seu pmissa: nūq; aut pluralitas vroz.

In ca. xij. vbi postillator dicit de Replia. indiuisibilitate in finonia: Burg. hic sicut deu. xliiij. grandem facit contra postilla. p motionē: Ad quā sedandā dario mō redigam factum Burg. hic et de deu. xliiij. inter cetera dicta primū dcm eius q i ve. le. n fuit licitū dimittē vrozē nisi ppter fornicatōez: hoc dcm habet in sua digressione Deu. xliiij. scdm dictum est: dissolubilitas in finonia solū ptenet ad legem euangelicā. tñ dicit: dare libellū repudij i ve. le. no solum fuit licitū s etia fuit diuini pceptum. Quartū dictum eius q ius nature in quo disponit de indiuisibilitate matrimonij solū intelligit de iure expso in euangelio et iure canonico ipm sequente. Quintū dictū e: tale: aliquod est ius naturale qd e cod oi aiali: et h dicit ppter ius naturale: sic quoc; dicit postillator e accepisse ius naturale qd dicit indiuisibilitate coniugū esse de iure nature qd tñ non videt vey: vt dicit Burgen. Ex quibus dictis elicit certas pclusiones: que q plire sunt beantur p insertis: q etiam tangunt in ptractatione istius digressionis. Primum ad istā materiāz prior videndū de veritate et pncione doctoris burg. scdm rōndebit ad rōnes eiusdē factas extra postillatorē: Quo ad primū dcm primū Burg. vi. falsum: q dare libellū repudij fuit pmissū in veteri lege: no solū ppter fornicationem s etiam ppter quācūq; feditate: s hoc deut. xliiij. vbi dicit: Si acceperit hō vrozem et no inuenit grāz an oculos eius ppter aliquā feditate scribet libellū repudij. s. pbat etia p canone privilegia di. iij. vbi dicitur q quedam pmittunt vt licita: vt petere penam: qdam aut pmittunt vt illicita: sicut dare libellū repudij ne fiant grauioza. Etiam? insup quo illō primū dcm cum tercio concordet: nans primū dcm vult traditōez libelli fore illicitā ppter qm in casu fornicatōis. In scdo aut dicto dicit ipam non solū simplr licitā: sed et ppe a deo mādāta: qd tñ nullibi legit: immo rotūda lra hic ptradicit: q dicit hic ppter duriciā cordis vestri pmissit vobis moyses. et. et idem tanq; minus malum permittit ex canone privilegia. s. allegato. Nullū autem malū in lege gñaliter pcepit: et dico gñaliter ppter pceptu in factu abate de occasione filij quod non erat regulare: nec generale: sed ad tentandū singulare. similit et pceptum datum osee: put patet in locis suis. Similiter et scdm dictū burg. falsum e et extra liam euangelij pntem in qua xps indiuisibilitate matrimonij sub euangelio pbat p indiuisibilitate eiusdē sub lege nature que fuit p adam inspirante deo p mulgata. dicit em tentatibus phariseis: Quia qui fecit boiem ab initio masculū et femina fecit eos: et dixit: Propter hoc dimittet homo patre et matrem et adhaerebit vrozī suē: et erunt duo in carne vna: itaq; iam non sunt duo sed vna caro. Qd ergo deus p iunxit homo non separat. Quid planius nisi q mūmonij inseparabilitas sub lege euangelica et canonica ortum bz ex inseparabilitate sub lege nature p xpm hic allegata. vñ p3 etia quartū dictū burg. e falsum: q i ea re de q fm o lex euangelica et canonica se fundat sup legē nature et mūmonij institutōez pnciam: sic et terciū dcm falsū e repugnas pmo? vt. s. ostensum e. Quintū aut dcm de iure nature p meo cōi omi aiali e pfectū: q nullū tale ius repit in sepeuris sacris neq; canonib?: nā ius sumptū in sua maxima gñalitate solū ad vocalia extēdi pbat Gratian? auctoritate. b. fido. ij. etymo. d. Ius gñale nō e: lex aut iuris est spēs: ius autē dictū quod iustū e: oē aut ius legibus et

Mathei

moribus ostat: nunc aut iustum & iusticia ab sola rationabili
lia pntur. Hoc aut ius generalissime acceptum ubi. s. diffi-
guit in ius naturale gentium & civile: ius naturale dicitur com-
mune omnium nationi sola aut rationabilia per nationes distinguuntur:
et id eodem quod ubique: ex instinctu nature est: non constitutum
one aliqua ut maris & femine coniunctio: liberorum successio:
puerorum educatio: communis omnium possessio: & omnium
vna libertas: acquisitio eorum que celo terra marique capiunt:
depositi vel accommodati: restitutio violentie: per vim repulsi-
o: & hoc & si quid simile huic est nunc in iustis s. s. n-
nale equumque habet: Decemque omnia iuris naturalis portiones so-
lis rationabilibus conveniunt: coniunctio autem maris & femine
in irrationabilibus non est secundum ius naturale: sed secundum instinctus
nature. Aliud est enim dicere de iure naturali & de instinctu na-
turali: quia se habent sicut inferius & superius: nam omne
ius naturale est instinctus naturalis: sed non e converso quod
aliter extendere ius naturale non solum ad irrationabilia: sed
etiam ad insensibilia. quia instinctus naturalis ab appetitu
naturali non videtur distinguere. ius igitur naturale sic disti-
ctum ab aliis: primatum obtinet & tunc dignitate: cepit
esse ab exordio nature rationabilis nec tunc variat: sed in-
mutabile permanet: ut dicitur. v. di. ca. j. Fingit igitur Burgen-
siale ius naturale primatum: immo improprie dicitur
tur ius iuxta predicta: circo falsum imponit postilla. quod
ita accepit: ius in proposito: & quod fundamentum burg. fal-
sum est in iure: false sunt conclusiones sue in eo fundate.
Prima namque conclusio fundatur super suo ficto iure na-
turali: & secunda conclusio. s. q. matrimonium est de iure ge-
ntium: sed non indivisibilitas. Nam ex litera evangelii
matrimonium est a prima institutione nature rationalis: que
ius gentium lege precepsit: nec tertia conclusio est vera que
ad hoc quod ex iure civili non est matrimonium indivisibile.
nec quarta conclusio que dicitur immitur eadem medio v. q. i
iure civili tractat de divorciis & repudiis. Et in v. te-
stamento. Similiter que media non pbant bene illas con-
clusiones: nam si divorcium in lege permittitur: sicut si argueret
malum vitia ad hoc arguere igitur in rationem est divisibile
persequenda non valet: nec formaliter nec legaliter: non for-
maliter: quod arguit a hinc quid ad simpliciter: sicut si argueret
anticristus est permittitur ens: igitur est ens sicut in proposito
nec legaliter valet persequenda: non enim sequitur. a. lex apud
legislatorem non est necessaria: sicut lex: sicut non ligat
deum: quoniam possit vel mutare vel dispensare: stat tamen legem esse
solidam in se: sicut necessarius ignis calidus est & calefac-
tius materia debita apporinata: non tamen sequitur: in
fornacem tamen puerorum non fuit calefactus: igitur non fuit
calefactus ius: ita est de matrimonio quod ex causis in se ex-
peditur. tamen. sicut sepabile: non tamen sequitur: igitur non est
indivisibile: iura autem que dicunt de divorciis & repudiis
non pbant matrimonium divisibilitatem: quia pertinet
ad illegitime contractum matrimonium quod non meretur
dici matrimonium: quod de sua formali ratione est coniun-
ctio legitimarum personarum: & si qua iura aliter de repu-
diis & divorciis sentirent eorum abolenda tanquam naturali
non consona quod hic in litera per ipsum allegat. Quinta
autem conclusio quod quis sit in se vera: tamen non ad intentum
nem burgen. quod videlicet originaliter & primo matrimo-
nium ex evangelio habeat suam indivisibilitatem: nam
sicut supra dictum est evangelium et canones quo ad
id se referunt ad legem naturalem per christum hic al-
legatam. Et bis patet falsitas conclusionis per burgen.
collecte et illis quinque ineptis conclusionibus: ut patet.
nec valet responsio burgen. ad argumentum postilla.
cum dicitur diffinitionem allegatam in postilla tamen intel-
ligi debere de coniunctis in lege evangelica tamen. burgen-
sionis falsitas ostensa est supra. immo debet intelligi
omni lege iusta et consona lege naturali et primae a
deo institute in exordio rationalis creature. Divorcium
autem & repudium intelligenda sunt permissiva: ex quibus
non sequitur divisibilitatem nisi per accidens ut pre-
dictum est & hinc quid. & ad hoc tendere videtur secun-
da responsio quam dat Burgenensis ad idem argumen-

tum. quia dicitur quod illa diffinitio tenet durante matrimo-
nio: sed divorcio facto secundum permissionem iurum non te-
net: Unde patet quod instantia Burgenensis ad diffinitionem
matrimonii est secundum quid: Nec valet differentia legis no-
ve et v. quam assignat burgenensis quo ad hoc: quia quod
vetus lex fuit imperfecta: tamen in ea fuerat verum matrimo-
nium de sui natura et institutione insolubile quod propter
malitiam eorum qui erant sub lege: non autem propter ipsius
legis imperfectionem divorcium permittitur secundum modum
prius dictum. nec ex hoc debet dici matrimonium solubi-
le. nisi secundum quid scilicet solutione permittitur. nec valet quod
burgen. de sancto thoma. adducit quod videtur in veteri lege: id
repudium erat licitum: quia matrimonium. tunc fuit in of-
ficiu: non autem erat sacramentum significativum coniun-
ctionis christi et ecclesie: que nondum erant. falsum est enim
in veteri lege ecclesiam que incipit ab abel iusto secundum beatum
Gregorium deo non fuisse coniuncta. quia vetus testamen-
tum frequenter ostendit synagogam deo desponsata: que
desponsatio est in vna sponsa v. q. ad novissimum iustum: cui
ecclesie totali christus ut sponsus secundum veritatem ab initio con-
iunctus est: cuiusque coniunctio indissolubilis est v. q. ad
consummationem seculi: Mathei ultimo. et ita oportet sa-
ctum thoma. et burgen. sentire: nisi velint erronee dicere cum
Helyndio christum ante mariam non fuisse. christus enim
est ex tempore factus homo eternaliter tamen fuit christus
quia a patre unctus: non unctio ut dicitur provectione s.
ut significat ungenti per generationem communicatione. s.
est enim deus ungens sicut est lumen & sicut filius est lumen &
luminata est ungens ab ungente. sententia est bil. x. d. tri-
mitate. pro medio. Item secundum sanctum doctorem & magistrum. l. iij.
matrimonium fuit sacramentum ante peccatum: igitur aliquid
sacre rei signum: & non nisi coniunctio dei ad animam iustam
que est ecclesia vel in ecclesia: fuit ab exordio rationalis cre-
ature sponsus & sponsa mystica: & eorum coniunctio quando
igitur institutum fuit matrimonium: non deficiat eius sa-
crum signum prout sanctus thoma. dixit & Burgen. sic igitur pa-
tet dicta burgen. non habere operationem nec veritatem.
Quod ad secundum articulum restat respondere argu-
mentis burgen. factis contra postillatorem. Sed nota-
dum quod factum Burgen. fundatur super falsa imaginatio-
ne. imaginatur enim quod quia deus precepit dari libellum
repudii: quod ergo precepisset divorcium: sed hoc falsum est: nam
libellum precepit dare non simpliciter: sed ex supposito:
ut supposito quod quis habeat odium contra uxorem et vo-
luerit eam repudiare det illi libellum: non igitur in hoc con-
ditionato precepto datur modus dimittendi uxorem: sed
datur modus tempandi furorē: & ita christus in hoc respon-
det pharisais. ponentibus fallaciam secundum plures interro-
gationes ut vram: dicentibus quid ergo mandavit moy-
ses dare libellum & dimittere: sed dominus dicitur hanc multi-
plicem questionem distinxit tacite concedens quod moyses
bene mandavit dare libellum: sed negavit quod moyses ma-
ndavit dimittere uxorem: vnde dixit ad illam partem quod mo-
yses ad cordis vestri duriciam permisit dimittere uxorem:
ab initio autem sic non fuit glo. interli. similiter et in argu-
t. et beati Hieronymi. Moyses permisit non deus: quia pro
legem naturalem: hec in glo. sparsim: & magro li. iij. circa hanc
materiam sic interpretatur responsio christi: & hoc est quod beatus
augustinus de sermone domini in monte vult: Non inquit
qui precepit dare libellum precepit ut vxor dimittatur: sed qui
dimiserit inquit det libellum ut iracundiam temerariam
prociendixore libelli coactio temperaret per hoc ad argumen-
ta: & primo ad glo. iohannis teuthonia & Accursij dico: quod
vbi glo. directe vadit contra textum sequenda est litera
& glo. spernenda nisi haberet evidentem probationem qua-
liter non est hic. Quod autem glo. corumpat litera patet: quia ut
dicit burgen. litera habet quod de iure naturali est coniunctio ma-
ris & femine quam matrimonium appellamus glo. coniunctio
corporum non animorum ut allegat burgen. Talis autem glo.
destruit textum quod coniunctio corporum sine coniunctione animorum non
est matrimonium: quod stat v. matrimonium sine coniunctione cor-
porum. stat etiam coniunctionem corporum esse sine matrimo-

Euangelium

nio. quia in supro adulterio rē. Male igitur glosatur cō iunctio matrimonialis: dicēdo eā coniunctionē corporū tñi. Alij volentes saluare glosas dicunt: q loquūtur nō de iure sed instinctu naturali: sed nec sic ē cōiunctio illa sacra mentū r mīmonū sicut text' accipit: qz tal' pūctō se extē dit ad irōnabilia z adulteria et cetera peccata: d qbus va dit argumentū bur gen: qd valde pon derat qbus modi cū valeat. In tēda ratione aut' bui' in ualidi argumenti: burgen. ponit tria inopinabilia: Pri mū q instinct' na turalis ē a iure na turalis ē a iure gen

simi primi.

.xx.

Simile ē regnū celoꝝ hōi p̄familias qui exiit p̄mo mane p̄duce opa rios i vineā suā. Cōuētiōne aut' facta cū opariis ex de nario diurno: misit eos i vi neam suā. Et egressus cir

ca horā terciā vidit ali os stantes in foro ociosos z dixit illis: Ite z vos in vine am meam: z quod iustū fu erit dabo vobis. Illi autē abierunt. Iterū autē exiit circa sextam et nonam ho ram: z fecit similiter. Circa

tiū. terciū q mīmonū ē qualitas iustificatiua coitus: et hoc a iure gentiū ppter p̄sensū. p̄mū aut' v' irōnabile. Mā ius nāle sequit' instinctū nature nō cōiunctū: s rōna bilis nature: nō igit' instinctus ille ē a iure naturali. sūt se cū dū falsū videt: qz ius gētiū ē a nāli rōne z e' recto dicat' mine. nō igit' a natural' rō ē a iure gētiū: qz dicit' amē recte rō nis p̄cessit z gētes z ius gētiū: sic z scū dcm non v' verū: q̄uis em coitus sit ex instinctu nature: tñ nō ex lege natu re general': qz sic ois eēt iust' z ordinat': z tunc nō essent adulteria z cetera mala: q igit' gnationem p̄cepit que sine coitu p naturā fieri nō pōt: hic rōnalē dedit ordinē p insti tutionē mīmonū: quā institutionem hic rps allegauit. si igit' coitus cadit sub dē p̄cepto p̄cipientis generationem nō fuit de se malus: sicut nec hodie ē mal': iustificatio igit' mīmonū nō respicit directe coitū: s a' v' s' v' sus aut' irō nabiliū nō pōt eē deordinat': qz illa agūt sū impetuz natu re. Natura aut' non poit laudē nec vitup̄iū. Irōnabilia aut' agūt sū p̄bercūm z electōnem: q possunt deordinari. Illi aut' p̄ueniēt dā' ordo p mīmonū nō ad iustifican dū coitū qui ex instinctu nature bonus ē z p dēū manda tus: s ad p̄hibenduz abusū q factus fuisset z fieret nisi lex mīmonialis interueniret. Ad primū argumentuz quod burg. facit circa Deu. xxiij. dico q lex nature satis ex pri mit mīmonū indissolubilitates put' bica rpo allegat': nō igit' oportuit in lege mosaica de hōiū singulare mādatus dare. Ad scdm dico q deus p̄cipientē dationez libellū nō dat modū repudiandi: s dat modū r̄pandi p̄tinaz odius: p p̄ns dat magis modū impediēdi dimissionē. Ad terciū dico q q̄nticūqz fiat repudiū sp̄ manet vinculū: s q i ve. le. post repudiū p̄mittebat' vterqz nubere alteri: hoc fuit ad vitandū maius malū. repudiū em p̄mittebat' ad vitā dum v̄roniciū: alteri nubere p̄mittebat' ne remaneret odii z vitaref' in cōtinētia. de iusticia ei legis nature z euā gelij q̄uis videat' vinculū rūpi: nō tñ rūpit' etiā factō di uortio in casu fornicatiōis: nā p̄missio de nubēdo p euāge liū cor̄recta ē p̄missio aut' de diuortio manet in casu forni cationis: s illa nō tollit vinculū: qz sepatione legitima scā neuter nubere pōt sine mechā: vt d' in l'ra bic. z ita fuit in ve. le. de iusticia: secus fuit de p̄missioe ex causis sepe dēis. Ad quartū. assumptū negat' v' qz repudiū sit de exp̄sso mādato dei. p̄batio aut' nō valz: qz nō sequit': deus p̄cepit dare libellū: q̄ p̄cepit repudiū: sicut p̄z ex dictis. Et cū po stilla. rūdet romib' alterius opinōis burgē. replicat: s ni bil p̄cludit. Cū em arguit' q sicut pluralitas v̄roz nō fuit in ve. le. illicita sic neqz repudiū. Rūdet postill. q non ē sile: qz p̄ltas v̄roz non fuit. p̄bata: nec v̄ntas v̄roz ē d lege nature sicut insepabilitas: z iō ppter mai' bonū p̄ltas fu it licita z sancta p̄ib' scis: sec' ē de repudiō qd p̄cessum ē ppter maius malū vitandū: hoc tñ min' malū nō facit fo relictiū. Ibi replicat burgen. p illud apli: Non sunt faciē da mala vt eueniat bona. q̄i h̄re plures v̄rores. p̄t mai' bonū: debet eē malū qd falsū ē. Sz ad huc r̄plicas burg. arguit sic: p̄ltas v̄roz ē mala qz p̄tra legez nature: igitur

plitas v̄roz: p̄ntiam istā negat scot' circa. liij. di. xxxij in. q. de bigamia. s qd incidentalit' dicit burg. q in r̄pu dio p̄mittit' aliqd malū: hoc redarguit hic plana litera vide eā bñ. Sz z burg. hic calūniat' exēplū postill. qd po nit de aialib' v̄ntis. quoz p̄iunctio in pte r̄i nō ē i toto

ca horā terciā vidit ali os stantes in foro ociosos z dixit illis: Ite z vos in vine am meam: z quod iustū fu erit dabo vobis. Illi autē abierunt. Iterū autē exiit circa sextam et nonam ho ram: z fecit similiter. Circa

manuducit ad videndū insep a bilitatē mīmo nū: qd exēplū z si nō sit in toto simile: nō igitur calūniari debet qz exēpla z sibi tudines nō sēp currūt quoz: pe dibus put patz s. Ofec. j. c. z. j. marb. xx. in ad ditōne burg. et p̄z totum.

In eo. ca. vbi dicit: Quicūqz dimiserit v̄rozē rē. postill. dicit versum illū supplendū: qz oīo defectiua ē burgē. dicit em plane eē intelligendū: supposito qz v̄z sit to tum qd ip̄e p suas digressiōes hic z deat. xxiij. differit: sed suppositū nō p̄cedit: igit' nec reliquū. Sz qz obij cit' s postill. de pari iure viri z v̄rozis q ad posse nubere alteri allegās cām diuersitatis: qz p̄ltas v̄rozū fuit iure ve. testamento licita nō aut' v̄roz nō valet: ppter sup̄ dicta. z vide ibi scotum in loco. s. allegato. Ca. xx.

Simile ē regnū celoꝝ. Hic p̄r saluator docet virtutes platoꝝ. In platis aut' p ceteris v̄tuti bus debet eē quatuor. s. seruo: ad p̄tinuē labo randū in agro dñico: vigor ad se martyrio exponēdū p grege sibi commissio: tenor etiā in statu alto: pictat' vul cor p̄tinuē subditis benefaciēdo. Prīmū tangit in p ma pte ca. scdm ibi. Et ascendēs hiesus i iherosā. terciū tūc accessit ad eū. quartū. Et egredientib' ill' ab bieri cho. Prīmū ostēdit in parabola illoꝝ q vocati sūt ad ope randū in vinea a mane vsqz ad vespam. Et q p̄z q pla ti debet p̄tinuē laborare p doctrinā in ecclia. debent etiā opari ibidem sine inuidiā z mutua emulatiōe: qd p̄z p hoc qz laborātes murmurātes hic reprehenduntur ppter qd Num. xj. di: q cū Josue diceret moyli: vt p biberet hēdad z medad. p̄betātes i castris: moyles re darguit ip̄m dicens: Quid emularis p me. qz tribuat vt ois ppl̄s p̄betet z ver dñs eis sp̄m suū: Igit' circa h̄ duo tangunt': Prīmū ē vocatio ad laboris exercitiū. scdm ad recipiendū p̄mū: ibi. Cū sero factum esset.

Circa p̄mū ergo dicit: a Simile ē regnū celoꝝ. i. status ecclie militātis. b Hōi p̄familias. iste est deus pater q ita gubernat totū mundū sicut p̄familias subditos in domo. c Qui exiit rē. iste exiit nō ē p loci mutatōnem: s p sue bonitatis diffusionē i crea tura subiecta. vinea ista ē v̄lis ecclia que a primō iusto colligit' vsqz ad vltimū q in fine mūdi nasciturus ē: vt dicit Grego. oparij aut' sunt doctores z plati a deo mis si ad culturā hui' vinee p p̄dicatōnem z doctrinā. pri mo ergo manet deus pater opariōs cōdurit: qz a prin cipio mundi vsqz ad noe aliquos sanctos patres ad e ru ditōnem hōim misit: videlz Adam serb z enoch: et alios iustos. d Cōuētiōne aut' facta rē. cōuētiō ista ē. p̄missio vite eterne p labore: q quidē vita eter na dicitur denarius diurnus qui est equalis omnibus quia vita eterna erit equalis omnibus a parte finis.

e Et egressus circa horam terciā. Hora terciā intelligitur mundi discursus a tempore noe vsqz ad abraam in quo aliqui sancti ad eruditionem alioꝝ mis si sunt a deo: vt noe sem eber t̄bare z abraam et consi miles. f Iterū autē exiit circa sextam horam et nonam. Hora sexta fuit ab abraam vsqz ad Moy sen in qua missi sunt abraam ysaac et Jacob: z duo decim patriarche. Hora nona a Moysē vsqz ad chri stum: videlicet tempore legis in quo ad eruditionem

ipii pmissi sunt moyses & aaron Josue: Judices: reges pphete & sacerdotes. g Circa vndecimā hō exijt. vndecimā hora intelligit a tpe xpi vsq; ad finē mūdi: in quo gentiles vocati sunt p predicatōnem apłorum & alioꝝ ecclesie vocatoꝝ: & ppter hoc dicitur hic.

b Quid h statū tota die ociosi: qz qui a pncipio mūdi vsq; tūc laborare in bonis moribus neglexerāt quasi tota die ociosi stabāt.

i Dicit ei q̄a nemo nos pduxit. i. nullus doctor: nullus ppta ad nos instruendū venit: q̄a lex et pphete filij israhel dati fuerāt vt illi specialī sanctitate fulgerēt: ex q̄b? xps fm carne erat nasciturus

k Iter vni vineā meā. inf. pomē hic plūctio coplatiua: qz gētiles iudeis adiuncti sunt: vt vna ecclesia ex ambobus fieret.

l Cū sero aut factū eēt. Hic describit vocatio ad recipiēdū pmiū: Sero autē ab aliquib? hic dicit finis mūdi in quo vocabunt iusti ad receptōnem premiū: vt habet. j. xv. ca. Venite benedicti patris mei. Sed illud quod sequit̄ videt̄ cōtradidicere: q̄ aliqui accipiētes pmiū murmurabāt aduersus ptemfamilias: quia nulli in fine mūdi pmiū eternū receptoris murmurabit ptra deū: sed erit suo pmiō ptenus. Ad qd̄ rñdet bñs Grego. q̄ ista murmuratio non est aliud q̄ dilatio ptem quā sustinuerit ptes sancti in limbo vsq; ad passivonem xpi: Sed hec rñsio non vñ pueniens: qz murmuratores hic dicunt̄ nequā: qd̄ non pōt dici de sancti patribus in limbo exstibus: & in fine pabole concludit̄: Multi sūt vocati pauci vō electi. Ex quo patet: q̄ ista pabola non solū extēdit se ad electos: cuiusmodi sūt illi qui in fine mūdi recipiēt premiū: et ideo dicendum q̄ sero hic accipit̄ pro tpe gr̄e: quod incepit a xpo. Cū Job. j. di: Bñ et veritas p bñctum xpm facta est: & iō cum dicit̄: l Cū sero aut factū eēt. i. cū tps gr̄e aduenisset: m Dicit dñs vinee. i. deus pi: n Procuratori suo. i. boi xpo: q̄ missus est ad pcuratiōem salutis hñane. o Cōca oparios & redde illis mercedem. Illa merces bene intelligit̄ gr̄a: quia est quedaz inchoatio glorie: cū gl̄a non sit aliud q̄ gr̄a consummata. p Incipiēs a nouissimis. qz in primitiua ecclia gr̄a xpi data est gentilibus q̄ vltimo venerāt ad fidez: iudeis p maiori pte in infidelitate remanentibus.

q Cū venissent ergo q̄ circa vndecimā borā venerāt. i. gētiles. r Acceperūt singulos denarios. i. donuz gr̄e que ē quedā inchoatio & arra glie. s Veniētes aut̄ primi. i. iudei q̄ a pncipio legis date deo seruiērāt t Arbitrati sūt q̄ plus eēt accepturi. qz in pmitiua ecclia credebāt q̄ plus deberēt hie de xpi gr̄a: vñ reputabāt gentiles indignos gr̄a dei fm q̄ dr̄ act. x. vbi petrus vidit lintibē submissū de celo in quo erant aialia quadrupedia & serpētia & volatilia immūda fm lege & dicit̄ p petro: Occide & māduca. in quo significabāt incorporatio gentiliū intra eccliam p fidem & gratiam sicut patet ex litera consequēti: quia a deo missus ē petrus ad predicandū cornelio & centurioni et alijs gē-

tilibus: ppter quod petro abominatōnem hñte de manducatione immūdoꝝ fm legem in quo significabāt vt dicit̄ ē: vocatio gentiliū ad fide dicit̄ est sibi a deo: Ad deus purificauit: tu ne cōe dixeris. & j. co. ca. dixit petrus concilio & amicis suis: Vos scitis qm̄ abominatio sit viro iudeo cō-

iungi aut accedere ad alienigenaz: sed mibi ondit de? ne minē eōdem aut im mundū dicere bo minē. v Acceperunt autē t̄ ipi singulos denarios. Ad est cōsimile gratiaz sicut & gentiles: & n̄ maierē: vñ Actu. x dicit q̄ p dicate petro cecidit spūsanctus sup oēs q̄ audiebant verbus vs sup Cornelii et amicos eius: quia v̄ ibidem dicit̄: Receperit spūsanctus in signo visibili: Et vñ lingua: sicut receperant aposto li et alij discipuli q̄ erāt iudei in die pe teostes.

os. f Et accipiētes murmurabāt aduersus patrefamilias dicētes: Hic nouissimi vna hora fecerunt et pares illos nobis fecisti: qui portauimus pōd? diei et est? At ille respōdens vni eorum dixit: Amice nō facio tibi iniuriā. Nōne ex denario puenisti mecum? Tolle qd̄ tuū ē & vade. Volo autē & tibi. Aut non licet mihi qd̄ volo facere? An oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum? Sic erūt nouissimi pmi & primi nouis-

x Et accipi. mur. aduer. patremfa. di. Hic nouissimi rē. qz ad literam in primitiua ecclia conuersi iudei murmurauerunt de hoc q̄ cōsimilis gr̄a fiebat gentibus sicut et ipis: vñ actu. x. dr̄ q̄ cum petrus discessit in hierusalem baptizato Cornelio & amicis eius disceptabāt aduersus illum qui et ante ex circūcisione dicentes: Quare comunicasti cum illis qui habent prepucium & manducasti cum illis: & ibidem. vj. ca. di: In diebus illis crescente numero discipuloꝝ factū est murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ respicerentur in ministerio quotidiano vidue eoz. y At ille respōdens. per diuinam reuelatōem apostolis factam. z Ami eoz dixit. sicut autē aliquādo accipit̄ numerus indeterminatus pro determinato: ita etiaz aliquando sumit̄ vnitas pro numero: sicut. s. dictum ē q̄ petrus loquebatur pro omnibus apostolis: ira similiter qd̄ hic dicitur vni intelligitur esse dictum multitudini eoz: qui de gratia data gentibus murmurabāt seu admirabatur: & hoc factum est actu. x. vbi petrus rōnem reddidit iudeis murmurantibus de hoc q̄ baptizauerat corneliuz dicens q̄ ex diuina reuelatōne fecerat & quia viderat spūritum sanctum descendente sup gentiles sicut super iudeos: vt habetur ibidem. sequitur: a Amice non facio tibi iniuriā. quia iniuria non habet locum vbi ē mera gr̄a & iō si det gr̄am cuiquam: voluerit non faciet alicui iniuriā b Nōne ex denario cōuenisti mecum. qz ad hoc aliquis venit ad fide vt beāt gr̄am in pñci & gloriā in futuro. c Tolle qd̄ tuū ē & vade. i. gr̄am quā meruisti: credendo legi & pphētis de xpo: qz lz prima gr̄a nō cadat sub merito augmentū tñ gr̄e cadit sub merito: qd̄ quidē augmentum datū est iudeis credentibus in christum. d Volo autē et nouissimo huic dare rē. i. gentili vocato immediate ab idolatria sicut iudeo vocato a legis obseruatiā. e Aut non licet mihi quod volo facere. quasi diceret sic: quia dei voluntas nullo modo pōt esse distorta. f An oculus tuus nequā est. quia talis inuidia & iudiciū procedebat ex humano defectu. g Quia ego bonus sum. p eētā z iō non possum male agere. h Sic erūt nouissimi primi. quia gentiles qui a iudeis erant quasi viles reputati sunt conuersi deuote ad fidem christi. i Et pmi nouissimi. qz iudei q̄ fuerāt p̄ls peculiaris ipi? & ppter infidelitatē sunt ab eo deiecti: & hoc est quod subdit

Euangelium

I Multi enim sunt vocati ad fidem Christi per legem et prophetas. **K** Pauci vero electi. quia pauca de iudeis compatiuntur creditur in Christum et de credentibus multi reuersi sunt ab ecclesia et adhuc reuertuntur ad vnicum. **M**oraliter autem potest exponi parabola ista de vocatis ad gratiam secundum diuersas etates: ita quod hora prima significat pueritiam: hora tertia iuuentutem: quia sicut tunc sol incipit ascendere et calorem ostendere: sicut iuuentute calor naturalis in boie. hora sexta etate virile quia tunc homo est in statu perfecto: sicut sol in celi medio. hora nona senectute in qua calor naturalis incipit in boie refrigerare. **V**nde in magno significat senium: quia tunc homo est prope mortis occasum. **V**ocant ergo operari omnibus istis horis: quia aliqui vocantur ad fidem per gratiam operantem in puericia: alij in iuuentute: et sic de alijs etatibus: et omnes habent denarium diarium: quia quantumcumque habent de ad gratiam vocati: dum tamen in ea perseuerant habent gloriam eternam. **C**ontingit etiam quod ille qui vocatus in senectute consequitur tantam gratiam et gloriam a deo: sicut ille qui in iuuentute vocatus: tum ex diuina liberalitate: tum ex ipsius vocati feruenti voluntate et operatione. **I**tem ascendens hierosolymam. **H**ic saluator ostendit quod in platis debet esse vigor ad tolerandum martyrium si necesse sit. per grege sibi commissum: et hoc docet per exemplum suum: quod voluntarie venit in Iherosolimam ad sustinendum mortem pro salute mundi. **E**nde beatus Gregorius exponens illud Iob. **R**. Ego sum pastor bonus et aiam meam pono pro ouibus meis dicit de se et alijs prelatibus. **I**n hoc ostensa est nobis via quam sequamur: et hoc est quod dicitur. **E**t ascendens hierosolymam. que respectu totius terre promissionis est in alto sita: et propter hoc venientes illuc ab alijs partibus ibant ascendendo. **A**ssumpsit. **X**ij. diebus. secreto. et hoc dupliciter de causa. vna est quia secretum mysterium sue passionis futurum volebat aperire apostolis: ceterum per alios fuisse latere videntes eum postea mori lignominiose scandalizaret. **S**ecunda est quia secreta mysteria sunt tantum maioribus reuelanda et detegenda: cuiusmodi erant apostoli. sequitur: **N**on filii hominis tra. prin. sacer. et scri. i. legis percritis. quia eis per iudam fuit traditus et venditus. **O** Et tunc eum morte. quia ipsi iudicauerunt eum esse reum mortis: sed non haberet preteritum interficiendi: quia iudicium sanguinis erat eis ablatum a romanis qui commabant eis. et ideo sequitur: **P**er trahent eum gentibus. videlicet pylato prefidi et suis militibus ad perficiendum illud quod non poterant: videlicet Christi mortem: et hoc est quod subditur. **Q**uia illudendum et flagellandum. **I**sta enim tria inflata sunt Christo per ordinem et videbitur. **J**. **T**ercia die resurget. hoc autem subdit Christus ne apostoli morte audita absorberent pre tristitia. **S**ed ecce. **H**ic ostendit factum quod plures dies esse tenor humilitatis: quia non debet appetere posse. et diuiditur in duas partes: quia primo ponit huius documentum occasio. secundo subiungit humilitatis instructio: ibi. **H**us autem vocauit eos. **C**irca primum aduertendum quod iudei estimabant Christum per prophetas. promissum regnatum temporaliter in Iherosolima: quia scripturas de regno Christi carnaliter intelligebant: et non regnum ablatum ab eis per romanos credebant sibi restitutum dum per Christum: apper-

simi. **M**ulti enim sunt vocati pauci vero electi. **E**t ascendens hierosolymam: **A**ssumpsit duodecim discipulos secreto: et ait illis: **E**cce ascendum hierosolymam: et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis: et denabunt eum morte: et tradet eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum: et tertia die resurget. **T**unc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis adorans et petens aliquid ab eo. **Q**ui dixit ei: quid vis? ait illi. **D**icite sedeat hic duo filij mei: vnus ad dexteram tuam et vnus

ad sinistram in regno tuo. **R**espondens autem Iesus dixit. **N**escitis quid petatis. **P**otestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? **D**ixerunt ei. **P**ossumus ait illis: **Q**alitem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis: sed quod paratum est a patre meo. **E**t audientes de eum indignati sunt de duobus fratribus. **I**esus autem vocauit eos ad se: et ait. **S**atis quod priores fuerint dignantur eos: et quod maiores sunt preterite exercet inter eos. **N**on ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos ma-

ad sinistram in regno tuo. **R**espondens autem Iesus dixit. **N**escitis quid petatis. **P**otestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? **D**ixerunt ei. **P**ossumus ait illis: **Q**alitem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis: sed quod paratum est a patre meo. **E**t audientes de eum indignati sunt de duobus fratribus. **I**esus autem vocauit eos ad se: et ait. **S**atis quod priores fuerint dignantur eos: et quod maiores sunt preterite exercet inter eos. **N**on ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos ma-

pre ceteris: quia erat eius cognati germani ipsorum: maucrit matrem suam de petitione sequenti: et hoc est quod dicitur: **S**ed audita resurrexerunt Christi futura. **E**t accessit ad eum. **I**tem ad Christum. **V**nde si. **z**e. cum suis. **P**etens de petitione matris **E**t doras et petens aliquid ab eo. **N**on petunt primo in speciali et determinate: sed in generali: ut occasione facta in generali: postea postea sibi tene gari in speciali. **Y** **Q**ui dixit ei quid vis. non petit ut in seiscus: sed ut petitio sua po-

stea diuinentius ostendatur irrationabilis. **3** **D**ixit illi. **V**ic ut se. **z**e. **I**tem tibi collaterales et maiores in regno tuo post te: quod quidem regnum credebant temporale: ut dicitur: **E**nece enim sunt filii apostoli credebant et appetebant qui adhuc carnales erant et non dum illuminati per eum: nec confirmati per gratiam spiritus sancti. **a** **R**espondens autem Iesus dixit. **R**espondeat filiis et non matri: quia sciebat ipsam esse missam a filiis et informatam de petitione facienda pro eis. **b** **P**otestis bibere calicem quem ego bibiturus sum: et quod debetis venire ad regnum: non temporale ut creditis: sed eternum. **c** **D**ixerunt ei possumus: loquuntur sicut in experti. **p**rie fragilitatis: quod patuit per effectum quia in passione Christi fugerunt per timorem mortis. **d** **A**it illis calicem meum bibetis. **q** **J**acobus. **p**ter Christum ab eum rode est occisus: ut habet Act. **xij.** **z** **J**ohannes in dolum feruentis olei propter Christum missus est: et sic patet quod habuit promptam voluntatem mori. **p**ter Christum. **F**uit etiam missus in exilium propter Christum. **E**xilium autem quod dam mors est civilis. **e** **S**edere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis. in illo supplementum in quo estis. **i** **I**dem non dum humilitatis et adhuc carnalibus. **f** **S**edere quibus paratum est a patre meo. **i**. **v**ere humilibus et spiritualia sapientibus. **g** **E**t audientes de eum. **s**. **a** **p**ostoli. **b** **I**ndignati sunt de duobus fratribus. aliquid humanum passi: quia adhuc erant carnales sicut et illi: et ideo indignati sunt quod excellentiam super alios habere voluerunt. **i** **I**esus autem. **H**ic consequenter instruit discipulos suos de humilitate ex prehabita occasione: ut ambitiones **J**acobus et **J**ohannes reprimere et indignationem aliorum sedare. **k** **E**t ait: **S**atis quod priores fuerint dignantur eos: et quod maiores sunt preterite exercet inter vos: et quod in regno meo non eodem modo acquirunt sicut in regno terre: quia regnum terrenum acquirunt per ambitionem et preteritum: sed in regno meo non modo acquirunt: sed per humilitatem. **l** **Q**ui vocat inter vos maior fieri sit vester minister. **i**. **s**e. **e** **r**er. **c** **e**at in obsequijs humilitatis. **z** **q**uia in moralibus magis mouent facta quam verba: et ideo includit Iesus et

Mathei

emplū dicens: Sicut fili. hō. nō venit in mī. sed in mī. rē.
Et egredientibus. Hic pōter ondit saluator q̄ i p̄
latis debet eē pietatis dulcor ad cōtinue benefaciendū
subditis: q̄ rps nō solū in domo r̄ in cete eris: s̄ etiaz
in via ambulās nō cessabat pplin docere r̄ infirmos cu
rare: r̄ hoc ē qd
dī bic: n̄ Et
egredienti. illi. i.
rpo r̄ discipu
lis. o Ab bic
richo. nomē ci
uitatis ē que co
ram filiis israel
corruit: vt b̄r in
li. Josue. vj. ca.
s̄ postea reedifi
cata ē. p̄ Se
cuta ē eū turba
mlta. desideran
tes audire vocē
nam ei? etiaz in
via. q̄ Et ec
ce duo cc. mar
cus dicit q̄ erat
vñus: nō est bic
cōtradictio: q̄a
lz eēt duo fm̄ veritate: vt dicit bic Mathe. tñ vñ eāt
famozior altero. vel importunius clamabat: r̄ iō de illo
tñ facit marcus mentōnem. sequit̄: r̄ Misere
mei fili dauid. vocant eū filiū dauid: q̄ credebant ipm̄
eē xpm̄ per p̄betas promissum. r̄ notum erat apd̄ om
nes iudeos q̄ rps nasciturus erat de semine dauid.
s̄ Turba aut̄ increpa. eos. q̄ p̄ clamorē suū impedi
ebant turbā ab audiendo xpi doctrinā. t̄ At illi
magis clamabant r̄c. timentes ne ab increpatōne alio
rum impediēt auditio r̄ exauditio petitiōnis ipoz. y
Et stetit iesus r̄c. in hoc apparēt eius demētia: q̄a
nō dedignatus est stare r̄ alloqui p̄sonas viles r̄ pau
peres. r̄ Quid vultis r̄c. nō petit quia ignoret
eorz voluntates: sed quia ad miraculoz opatōnes vult
b̄re sanandoz cōfessionē: vt ex hoc magis appareat e
uidentia miraculi. y Retigit ocl̄. r̄ p̄scim̄ viderit
i. subito. Ex quo apparēt q̄ illa illūinatio fuit miracu
losa: nō nālis: q̄ nā non opat̄ in instanti. s̄ Et secu
ti sūt cum. fide. i. r̄ morib: q̄ illi qui illūinati sunt a
xpo corporaliter ab ipō illūinati sunt etiā mentaliter: q̄a
totū hoīem sil facit saluū: vt dī iohis. vñ. Totū hoīem
saluū fecim̄ in sabbato.

In ca. xx. vbi dī in postilla: S̄ bec r̄nsio non videt̄
conueniens r̄c. Additio.
Non videt̄ bec r̄nsio bti Brego. rōnabilr̄ exclu
denda p̄pter illas dissimilitudines quas alle
gat postillator. Nam ea que parabolice dicun
tur non sunt totaliter applicabilia intentui. Unde ipse
met postillator Luce. xvj. exp̄sse dicit q̄ similitudo pa
rabolica non currit semp̄ quatuoz pedibus: immo si te
neret in oibus iam non esset similitudo: sed magis idē
titas p̄sertim cum ad tollendas similitudines hui? pa
rabole sufficit sententia Chryso. qui in hoc loco sic dīc:
non oportet ea que in pabolis sunt fm̄ totū qd̄ dī iue
stigare: s̄ intentōnem p̄pter quam cōposita ē intelligē
tē nihil vltra scrutari. non em̄ inducat hoc vt ostendat
aliquos inuidie morsus: s̄ vt ostendat hos tanto pot
tos eē honore q̄ in inuidiā alijs poterant generare: bec
ille. vñ in hoc loco murmuratores illi qui dīcūt nequā
nō de sanctis intelligendum est: sed de alijs hoibus ne
quam qui in simili casu consueuerūt murmurare. S̄
r̄ quod dicit in fine: Multi sunt vocati pauci nō electi.
fm̄ eundem Chryso. nō ad supiores sanctos pertinet
sed ad gentes ex ipsis gentibus: licet multi sunt vocati
pauci tamen electi. Et aduertendum q̄ in ipa expōne
postillatoris inueniunt̄ maiores dissimilitudines i p̄n
cipali seu finali parte ipsius parabolē. dicit em̄. Et cum

sero factum esset. intelligit̄ de tpe gr̄e quod incipit a chri
sto: quod non potest stare. primo quia illud sero iam non
erat tempus opandi: sed potius recipiendi mercedē ope
rationis: quod patz ex hoc q̄ dicit: Dñs vinee. i. dē. Pro
curatori suo. i. christo. Toca oparios r̄ redde illis merce
dem. ex quo patz q̄
iam non erat tpus
opandi s̄ mercedē
recipiendi. Nō em̄
dicit voca oparios
vt laborēt: s̄ vt mer
cedē recipiant labo
ris p̄teriti: quod n̄
cōpetit tpe gratie:
in quo magis opor
tet laborare q̄ in p̄
dicis t̄pibus. s̄ an
tique legis r̄ hmōi.
vñ apls. ij. ad Co
rin. vj. Et bibeam
nosmet ipsos sicut
dei ministros i mul
ta patientia in tri
bulationibus: i ne
cessitatibus: in an
gustijs r̄c. quorum

Turba aut̄ increpabat eos
vt tacerēt: at illi magi cla
mabāt dicētes: Dñe mise
rere n̄ri fili dauid Et stetit
hiesus r̄ vocauit eos: et ait:
Quid vultis vt faciaz vob?
Sicut illi: Dñe: vt apianf
ocli n̄ri. Misere at̄ eoz ibs
retigit ocl̄s eoz. Et cōse
stim viderit r̄ secuti sūt euz.

Et cū appropin. xj.
Et esset i r̄lymis r̄ venis

similia non leguntur dicta antiquis p̄ modum exhortatio
nis: s̄ aliqui p̄ modum pene. secundo quia lz gratia sit q̄daz
inchoatio gl̄ie non tamen dicit̄ merces: sed potius p̄ci
pium mercedi. Merces aut̄ copiosa ē in celis Mathe. v. c.
vñ snia sc̄toz validior ē fm̄ quā p̄ illud dī: Cum aut̄ sero
factū esset: intelligit̄ cū dicit totius mūdi ad vesper cōsu
matōnis inclinata cēt:

Replica.

In ca. xx. vbi dicit sero qñ oparij vocant̄ ad recipiē
dum mercedē oportet accipe pro tpe gratie quod
a xpo incipit p̄pter hoc q̄ dicitur quosdā murmu
rasse q̄ in eterna beatitudine locum non haber: Turgen.
obicit q̄ tps gratie non est tps recipiendi sed mercedi. ad
hoc pot̄ dīcī q̄ tēpus gratie fuit r̄ est tempus recipiendi q̄
ad p̄rogustationem glorie que copiosa fuit in primitiua ec
clesia. r̄ sicut putat Turgen. soluere argumentum postil.
p̄ hoc q̄ pabole non dīcūt oimodam similitudinē: p̄ idē sol
uit̄ argumentū eius. Cap. xxi.

Et cū appropinquassent i r̄lymam. s̄
ificatio ecclie gentiliū in fide r̄ moribus: bic descri
bit̄ reprobatio synagoge iudeoz: r̄ hoc triplici ra
tione: quia primo fuerūt p̄temptores diuine maiestatis.
secundo quia fuerūt contradictores diuine veritatis ca
pitulo sequenti. tercio quia fuerūt quatū in se fuit depraua
tores: seu damnatores diuine bonitatis. xxi. ca. Prima
diuidit̄ in tres: q̄ primo ondit̄ p̄positum signū celebrū: se
cundo facto patenti: ibi. Et intrauit iesus. tercio verbo ra
tionabili: ibi. Quid aut̄ vobis videt̄. prima in duas: q̄ pri
mo ponit̄ veritatis adimplectio: sc̄do iudeoz p̄tradictio:
ibi. Cū intrasset. Iterū prima in duas. q̄ primo ostendit̄
p̄positum per duplex celebre signum christi. secundū ponit̄
tur: ibi. Plurima aut̄ turba. Circa primū aduertendus q̄
signū aduētus xpi in hierusalem ad redēptionem popu
li fuerat p̄dictū: r̄ celebrū fama diuulgatū Zach. ix. c. vj q̄
rps v̄turus erat in i r̄lm in paup̄tate r̄ humilitate: sedēs su
per asinā r̄ pullū ei. r̄ iō legisperiti hoc vidēt̄ in ipō ad
implectū ondundur p̄temptores sue maiestatis: q̄ nō rece
perūt eum: s̄ magis t̄nq̄ deceptores p̄secuti sunt: et hoc
ē quod dī bic: a Et cū appropinquassent i r̄lymam. s̄
iesus r̄ discipuli eius. b Et venissent betp̄page ad mō
tem oliueti. Mōs oliueti ē. p̄pe i r̄lm distās ab ea p̄ vñum
miliare: q̄ dī act. i. q̄ distat tñ ab ea p̄ iter sabbati: qd̄ p̄ti
net mille passus q̄ faciūt vñū miliare. Betp̄page ē qdam
villa parua in descensu montis oliueti versus hierusalem
r̄ erat villa sacerdotum: quia licet sacerdotēs non babe
rent hereditates ad excolendū: habebant tamen domos
ad animalia nutriendum r̄ ad manendum tempore quo nō

margin notes on the left side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

Euangelium

vacabat cultus diuino in iherosolymis: et illo loco. c. Misit discipulos suos. d. Ite in castellum. et. i. in iherosolymis: quod erat clausa episcopi muro cum pugnaculis et fortalicis ad modum castrorum: ut habetur in. iij. Regum. et id dicitur castellum. d. Et statim inuenietur asina. et ista asina erat ceteris pauperibus non habentibus animalia: et quod operabatur in ea dabant sibi pabulum: et facta opere reducebat ad locum deum: natum ut alii dicunt: gens possit accipere eam et pullum eius: nuntriebatur cum ea per similitudinem opere. e. Hoc autem factum est ut adim. quod dicitur per Zachariam. dicitur. si. syon. et. h. est ciuitas hierosolyma que dicebatur filia syon: quia in monte syon erat fortalicium ciuitatis illius: et pregebat ciuitas ab illa parte: sicut filia a matre. Considerandum est quod hic accipit continens presentis. ciuitas presentibus in ciuitate. f. Ecce rex tuus. et. i. christus: quia hoc auctoritas a doctoribus hebreis exponitur ad liam. de christo

sent betphage ad montem oliueti tunc iesus misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est: et statim inuenietur asina alligata et pullum cum ea: soluite et adducite mihi. Et si quis uobis aliquid dixerit: dicite quia dominus his opus habet: et festum dimittet eos. **Nota** factum est: ut adimpleretur quod dicitur per prophetam dicens: dicite filie syon ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedes super asinam et pullum filium subiuuga. **Antes** autem discipuli fecerunt sicut precepit illi iesus: **Et** adduxerunt asinam et pullum: et impositum suum sedem fecerunt: **Plu-**

secundum ponit ibi. **Et** accesserunt ad eum. **Ad** euidetiam primam considerandum quod principes sacerdotum qui erant auri per astutias suas diuersas conabantur excoire populum: igitur quod de longinquis partibus aliqui ueniebant in iherosolymam deuotionis: quia non erat eis licitum aliter sacrificium offerre: et non poterant ex tam longinqua aialia adducere: ideo sacerdotum statue ratum in templo alios quos de sua familia qui uendebant in atrijs templi illa que poterant in templo offerri: ueniebant longe habent excusatione cessandi ab oblationibus: sicut quidam ueniebant ad templum qui non habebant pecuniam: non possent aialia offerenda emere: ideo sacerdotes statuerunt ibi nummularios qui sub certa cautione pecuniam traderent: et sic nullum excusaret quin possit sacrificium offer-

re: igitur enim pro illa accommodatione pecunie non recipent pecuniam ultra fortis: recipiebant tamen aliqua munera: vel exenia: et sic per peccabant ex facto quod erat illicitum. s. aliquid recipere ultra forte: quod dicitur in modicum. **Et** ex loco: quia talia exercebantur in locis orationis deputatis: et non christus talia talia illicita de templo eiecit: et in hoc de domo templi ostendit: et hoc est quod dicitur: **Et** intrauit hierosolymam in templum dei. templum autem aliquid accipit proprie per domo templi: quod diuidebatur in duas partes. Una pars uocabatur sanctum ubi erat altare thimiamatis: mensa et candelabrum. Alia pars erat sanctus sanctorum: ubi erat archa testamenti: et duo cherubim. illam partem que dicebatur sanctum intrabant quotidie sacerdotes ad offerendum incensum: et nulli alii. intra sanctum sanctorum solus summus pontifex intrabat et semel in anno. Aliquando autem accipit templum large quedam platea quadrata ante templum clausa muro: et dicebatur atrium sacerdotum: quia sub diuo erat altare holocaustorum: et illud intrabant non solum sacerdotes: sed etiam leuite eos adinuantes in excoiatione hostiarum et ablutione et osibus. vulgares autem boies illuc non intrabant: sed ad ostium illius atrij animalia uiua offerebant sacerdotibus. **Ista** autem duo loca non intrauit christus: quia non erat sacerdos nec leuita: sed preter ista duo loca erant adhuc duo alia loca: ubi boies sub diuo erant in oratione: et in uino orabant uiri: et in alio mulieres: et ista atria nomine templi uocabantur: sicut per scribitur Actuum. iij. Petrus et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonnam: et de hoc dicitur hic. **Et** intrauit iesus in templum dei et eiecit omnes uendentes: et facie eribat fulgor terrens eos: ita quod non audebat resistere: sicut in uoce sua terruit eos qui ueniebant ad capiendum eum: quod cum audiverunt ipsum dicentem: ego sum: abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. ut habetur Job. xviij. **In** uoluntate enim christi erat ostendere infirmitatem assumptam: et sue diuinitatis uirtutem. sequitur. **Et** dicit eis scriptum est Esai. lvi. t. Domus mea domus orationis uocabitur: et non curabant

g. Sedens super asinam et pullum. et non quod sederit super utrumque: sed successit: quia primo sedit super pullum: quia tamen non erat uoluntus quod adhuc non fuerat applicatus humanis uersibus ut habetur in Marc. xij. et Luca. xix. et ideo postea sedit super asinam. **Hoc** autem factum est in figura: quia per pullum significabat populum gentium qui non fuerat subiectus iugo legis. per asinam uero populum iudaicum qui laborauerat sub lege. ad hoc autem ueniebat christus ut utrumque populum subiugaret sibi per fidem catholicam. **b.** Turba autem turba. **Hic** ponit secundum signum quod per Zachariam fuerat dicitur: quod christus adueniente super asinam et pullum ciuitas hierosolyma exultaret et letaret: et hoc factum fuit tunc ut dicitur hic: et hoc per in tribus. primo quia dicitur hic: **Plu.** turba. uenit in uia. et hoc fuit in signum exultationis et honoris: ne et asina et pullus offererentur ad lapides: sicut in eo quod dicitur: **i.** Alii autem cedebant ramos de arboribus: et uiriditas ramos erat signum leticie et exultationis. **tercio** in eo quod dicitur: **k.** Clamabat dicitur. osanna si. da. Osanna est uerbum hebraicum compositum ex osi quod est salua: et anna quod est aduerbiu optandi et ualet utina: et dicitur osanna remota ultima litera per me dicitur: non est ibi oppositio ex corrupto et integro: et ideo osanna tantum ualet quantum utina uel obscuro salua. et de qua salute intelligat subdit. **l.** Osanna in excelsis. quia christus ueniebat: ad dandum salutem celestem et eternam. **m.** Et cum intrasset. **Hic** ponit iudeorum indignatio: quia principes sacerdotum et maiores indignabantur de reuerentia christo exhibita: et id dicitur: **n.** Comota est uersa ciuitas. quia factum maioris dicitur factum totius ciuitatis. **d.** Quis est hic. **q. d.** iste non est talis factus quod talia deberet sibi exhiberi. **p.** Populi autem. i. simplices et uulgares qui rationem de domino reddentes. **g.** Dicebat: **Hic** dicit iesus propheta a nazareth. gal. et uocant eum prophetam non quecumque sed illum qui dicitus fuerat per Moysen prophetam deu. xviij. et replicat Act. viij. Propheetam suscitabit deus de fratribus uestris: et id merito debet honorari. **r.** Et intrauit. **Hic** scdo ostendit quod iudei fuerunt preceptores diuine maiestatis in facto patenti. **Et** diuidit in duas: quia primo ostenditur christi diuinitas ex duplici facto: scilicet scdo subiungit iudeorum impugnationem ibi. **E**identes autem principes. prima in duas: sicut duplex factum a christo ostendit.

Mathei

de cultu dei: sed magis de excoꝛiatione ppli p astutias suas exquisitas: vt visum est. Spelunca autem latronum dicit esse locus vbi spolia que rapiunt pgregant: et hoc fecerunt sacerdotes de templo: vt visum e. v Et accesserunt. Hic ponit secundū factum ostensiuum sue diuinitatis i curatoꝛe infirmitatū incurabilium: qd nō pot fieri nisi virtute diuina: et hoc est quod dicit: Et accesserunt ad eū ceci et claudi: et accesserunt ad eū ceci et claudi: a priuatoꝛe ei i habitu non sine gressus p nām

r Et sanauit eos virtute propria: qd non poterat facere virtus creata. y **U**identes autem principes. Hic pnter ponit cōtra xpm iudeoꝛum indignatio: et diuidit in duas pres: qz pꝛio ex indignatoꝛe impugnat eius famam et scdo ei doctrinam: ibi. **E**t cū venisset in templū. prima in duas: qz pꝛio ponitur iudeoꝛum impugatio. secundo ponit christi responsio: ibi. **J**esus autem dixit eis. Circa primū sciendum q sicut frequenter dictum est pncipes sacerdotum conceperant rancorem et odium contra xpm: p hoc q manifeste reprehendebat auariciam et alia eoz vicia: **E**t videntes miracula que fecit. infirmos sanauit. **E**t pueros clamantes in templo. xpm scs esse christū verum. **a** Indignati sunt. veritatem quia non audebant miracula manifeste impugnare: iō arguit eum d applausu populi quem sustinebat circa se. **c** **E**t dixerunt ei: audis quid isti dicunt. q. d. si tu esses iustus et bonus tu non sustineres talem applausu populi. **c** **J**esus aut dixit eis. Hic ponit xpi rñsio: vbi christus ostendit eos iuste reprobandos a deo et pmo facto: secundo euidenti signo: ibi. **M**ane autem reuertens. In pꝛima ergo pte dicit sic: **c** **J**esus aut dixit eis. q. d. bene scio quid isti dicunt me christū cōfitemdo et hoc debeam sustinere pꝛ: qz hoc e ex diuina pordinatoꝛe: p q scribit in ps. ppter quod subdit: **d** **M**unqꝛ legistis qz ex ore infan. et la. pfe. laudem. q. d. vos qui estis legisperiti debetis scire hanc scripturam: et p oīs menon reprehendere. **e** **E**t reli. ill. tanqꝛ exccatatis p inuidiā. **f** **A**bijt foras extra ciuitate. et in hoc q dimisit eos corporaliter: ostendit facto eos eē dimittendos a deo spūaliter. ppter eoz exccatōez **g** **M**ane autem reuertens. Hic pnt ostendit eos iuste reprobandos a deo euidenti signo: in hoc vꝛ q arboꝛez hie bntem folia tm̄ maledixit: et per hoc ostendit sacerdotē illos esse maledictos a deo: in quibus nō erāt opa veritatis: sed tm̄ exterior: apparetia sanctitatis: sicut ei pꝛtē non solum verbis: sed aliquādo factis. pꝛbetant: sicut esa. iuit discalciatus in signū q pplis sic duceꝛ captiuus: ita xps maledixit ficu: non ppter maliciam arboris vel defectum eius: qz non erat tempus ficu: vt dicit mar. xj. sed ad significandum q sacerdotē q erat sine fructu bonoꝛum opoꝛ eēt maledicendi a deo. dicit g. **g** **M**ane autem reuertens. in ciuitate: et

mus mea tm̄ ofonis vocabit. vos at fecistis illā speluncā latronū. **A**ccesserunt ad eū ceci et claudi i templo: et sanauit eos. **U**identes autem pncipes sacerdotū et scribe mirabilia que fecit. et pueros clamantes i templo et dicentes: osanna filio dō. **i** **i**ndignati sūt et dixerunt ei: **A**udis quid isti dicunt. **J**esus aut dixit eis: **U**tiqꝛ legistis: qz ex ore infanti et lactē riuū pfectisti laudem: et rictis illi abijt foras ex ciuitate in bethaniā: ibiqꝛ mansit. **M**ane autem reuertens i ciuitate e surrit. **E**t vides ficū arboꝛē vnā secū via: venit ad eā: et nihil inuenit i ea nisi folia

in iherosolyma. **b** **E**t vides. Ista autē esuries nōn fuit naturā qz in sero pcedenti comederat: nec adhuc hora comedēdi. sed sicut maledictio arboris erat figuratiua: sic ista esuries significabat desiderii xpi de salute populi. **i** **E**t vides ficū arboꝛē vnā. **P**er hoc autē q arbor ista nō erat in via: sicut significabatur q sacerdotes erāt ex via iusticie. **k** **V**enit ad eā: et nihil inuenit in ea nisi folia. qz xps in sacerdotibus nō inuenit fructū pietatis: sicut tm̄ ad apparetia sanctitatis. **l** **E**t ait illi nūqꝛ nascat ex te fructus. et pꝛi nō arbor ē: qz sacerdotēs ex maledictioꝛe dei fuerūt reprobandi: et honore dei et deuotōis totalitꝛ priuati.

m **E**t vides. di. mira. sunt. de subita arboris exccatōe. **n** **R**espon. autēz i. dixit eis. si ba. fidem. **o** **M**iracula em̄ faciēda requirunt fides vel saltem signū fidei: qz etiāz aliqui mali ad iuocatoꝛem xpi legunt fecisse miracula vt dicitur est. s. vj. ca. **o** **M**on so. de h. fa. sed et hie mōti huic di. tolle et iacta te in mare: fiet. hoc ē aliquid equale vltimū: hie em̄ apostoli et discipuli xpi non legunt transiisse mōtes de loco ad locum: tm̄ legunt maiora fecisse: sicut est suscitare mortuos et illuinarē cecos et consimilia: que non possunt fieri nisi virtute diuina: euerfio autē montū: pꝛpitatio eoz in man aliqui fit virtute nature: sicut patet in terremoto. **p** **E**t oia que petieritis. in orōne. dū tamē oratio sit pro se ad salutem et perseuerans. **q** **C**redentes accipietis. quia omnis talis oratio semper exauditur hie aliqꝛ exauditiō differat: vt dicitur est. s. vii. c. **r** **E**t cū venisset in templū. Postqꝛ sacerdotes ipugnauerūt xpi famam et gliam: hic impugnat ei doctrinā: et diuidit in duas: qz pꝛ ponit eoz impugatio: scdo ponit ipius xpi cauta euasio ibi. **R**ndens dixit. **d** **i**at g: **r** **C**ū venisset in templū. i. in atriuū tēpli: vbi pueniebant homines adorandū et verbum dei audiendum vt supra dictum ē. **s** **A**ccesserunt ad eum vocē. principes sacerdotū. et se. **E**t quo patet q non uenerunt ex ignoratiā sed ex maliciā. **t** **D**ice. In qua ptate hec facis. Aliqꝛ exponit hoc de miraculo xpo factis quasi dicerent tu non facis virtute diuina: sed arte magica. vñ supra dicebant. xij. cap. **I**n beelzebub pncipe demonioꝛum eijcit demones: sed hoc non videt vꝛ: quia illa die non legit aliqꝛ miraculū fecisse in templo: iō intelligitur melius de actu dōcēdi: que exercebat actualiter: et hoc significat cū dicit: **A**ccesserunt ad eum dōcentem. et iō fecerunt sibi duplicem questionem ad terrendum eum: et ad capiendum. **Prima** fuit: **I**n qua potestate hoc facis. id est qua auctoritate doces populum: quia auctoritatem docendi in templo habebant sacerdotes et legisdoctores: ad hoc assignati a principibus sacerdotum et nō aliqꝛ. **Christus** autem neutram auctoritatem habebat. **Secunda** questio est: **v** **Q**uis dedit tibi hanc potestatem. quia potestate dōcēdi non habebat a sacerdotibus: nec ab imperatore cui erat subiecti: et sic a nullo videbat habere: sicut magis sibi usurpare. **x** **R**espondens dicit illis. **H**ic

m **E**t vides. di. mira. sunt. de subita arboris exccatōe. **n** **R**espon. autēz i. dixit eis. si ba. fidem. **o** **M**iracula em̄ faciēda requirunt fides vel saltem signū fidei: qz etiāz aliqui mali ad iuocatoꝛem xpi legunt fecisse miracula vt dicitur est. s. vj. ca. **o** **M**on so. de h. fa. sed et hie mōti huic di. tolle et iacta te in mare: fiet. hoc ē aliquid equale vltimū: hie em̄ apostoli et discipuli xpi non legunt transiisse mōtes de loco ad locum: tm̄ legunt maiora fecisse: sicut est suscitare mortuos et illuinarē cecos et consimilia: que non possunt fieri nisi virtute diuina: euerfio autē montū: pꝛpitatio eoz in man aliqui fit virtute nature: sicut patet in terremoto. **p** **E**t oia que petieritis. in orōne. dū tamē oratio sit pro se ad salutem et perseuerans. **q** **C**redentes accipietis. quia omnis talis oratio semper exauditur hie aliqꝛ exauditiō differat: vt dicitur est. s. vii. c. **r** **E**t cū venisset in templū. Postqꝛ sacerdotes ipugnauerūt xpi famam et gliam: hic impugnat ei doctrinā: et diuidit in duas: qz pꝛ ponit eoz impugatio: scdo ponit ipius xpi cauta euasio ibi. **R**ndens dixit. **d** **i**at g: **r** **C**ū venisset in templū. i. in atriuū tēpli: vbi pueniebant homines adorandū et verbum dei audiendum vt supra dictum ē. **s** **A**ccesserunt ad eum vocē. principes sacerdotū. et se. **E**t quo patet q non uenerunt ex ignoratiā sed ex maliciā. **t** **D**ice. In qua ptate hec facis. Aliqꝛ exponit hoc de miraculo xpo factis quasi dicerent tu non facis virtute diuina: sed arte magica. vñ supra dicebant. xij. cap. **I**n beelzebub pncipe demonioꝛum eijcit demones: sed hoc non videt vꝛ: quia illa die non legit aliqꝛ miraculū fecisse in templo: iō intelligitur melius de actu dōcēdi: que exercebat actualiter: et hoc significat cū dicit: **A**ccesserunt ad eum dōcentem. et iō fecerunt sibi duplicem questionem ad terrendum eum: et ad capiendum. **Prima** fuit: **I**n qua potestate hoc facis. id est qua auctoritate doces populum: quia auctoritatem docendi in templo habebant sacerdotes et legisdoctores: ad hoc assignati a principibus sacerdotum et nō aliqꝛ. **Christus** autem neutram auctoritatem habebat. **Secunda** questio est: **v** **Q**uis dedit tibi hanc potestatem. quia potestate dōcēdi non habebat a sacerdotibus: nec ab imperatore cui erat subiecti: et sic a nullo videbat habere: sicut magis sibi usurpare. **x** **R**espondens dicit illis. **H**ic

Euangeliū

ponitur xpi cauta euasio: quia quasi retundens clauum clauo: pposuit eis alia qonem: p qua coacti sunt recedere absc: xpi rñsione: questio aut ista fuit: a **Baptismum** Jobis vñ erat e celo. i. ex diuina ordinatione. b **An** ex hoibus rñ. i. ex hūana fictione. c **At** illi cogitabāt itra se. viam. s. respōde- di: s non habebant ppter quod sequif d **Si** dixerim? e celo. i. ex diuina ordinatione. e **Mi** nobis rñ. quare nō scepērāt baptismū Jobanis: s magis scepērāt: sicut rñ testimoniū iobanis de xpo: qd ipsi audierāt per nūci- os ad iohānē mis- sos: vt bñ Job. j. f **Si** aut di. ex bo. boc ē ex humana fi- ctione. g **Ti**me- mus turbā. ne. scz lapidet nos tanq̄ blasphemos: cuius rō subditur: h **Dēs** em̄ babe- bant. i. reputabāt. i **Johanne** sicut pphētā. sanctū. s. et vñ r p pñsōba e? r facta ex inspirati- one diuina. k **Et** respon. iesu di. nesci. ait illi r ipe nec ego rñ. ex sui. n. taciturnitate opul si sunt a sua pñsōe cessare: Sed queri- tur hic quare non rñdit eis maifeste: qz statim poterat di- cere q ipe non habebat auctēs vocēdi a sacerdotibus vel a cesare: habebat tñ i immediate a dō pñe quod erat mai? sicut r multi ppter legunt immediate missi ad vocendū p- plm rñ ex aucte regū vel sacerdotū. Dicēdū qz pōst p- dicto mō rderē: noluit tam duplici de cā. pñia qz pñre- rat matb. viij. **M**ōste scñ dare cām? nec margaritas po- nere an porcōs. illi aut erant in malicia obstinati: r iō non erāt digni vt eis veritas maifestaret. scdo qz xps voluit ondere factō qz p vti cautelis cōtra cautelas maloz insi- dantiū bonis: hoc modo paulus posuit diffensionē inter phariseos r saduceos volētes eū occidere: vt habet act. xxiij. r appellauit ad cesarē ne traderef iudeis i iſrl̄ actu. xxv. l **Q**uid aut vobis videt. Hic xpus ondit iudeos pemptores sue maifestatis vbo rōnabili: r hoc dupl: pñ- iso qz legē a deo receptā nō suauerūt. scdo qz legislatorē xpm impugnauerūt: ibi. **H**o erat pñfamilias. Circa pñmz dicit sic: m **H**o quidā ba. du. si. hō iste est ipe deus qui dī hō: pñe h qz hō ē ad imaginē dei scūs: r pñe hūanitates assūptā. **I**sti duo filij sē duo ppli gētilēs r iudei. n **E**t accedēs ad pñmū. i. ad gētilē pplm q̄ incepit a noe: iudi āt ab abraā vel ab ipō heber: vñ dicti sūt hebrei: qui hebr fuit lōge postērior: ipō noe. sequif: o **D**ixit primo. i. gētili pplō. p **F**ili vade opa. in vineā meā. i. fac iusticiā: quia nūq̄ deus desinit boies incitare ad bonū p ocdtos insti- ctus. q **I**lle aut rñdens. ait nolo. qz gētilēs p totum mundū ad idolatriā declinauerūt. r **P**ostea aut pñia mot? abñt. qz gētilēs ad pñdicatōem xpi r aplōz. credētēs opa pñie hūilē egēt. s **A**ccē. at ad altēz. hē ad iuda- icum pplm. t **D**ixit filij. p abraā r alios pñarchas et moysen p. s. facerēt opa iusticie. v **A**t ille rñdens ait eo. qz iudei obligauerūt se ad seruendū dño p suscepti- onē legis: vñ dixerūt **Exo.** xxiij. **C**ūta q̄ locut? ē dñs faci-

vos r ego vñ sermonem: que si dixeritis mihi r ego vob dicā i qua prāte h facō **B**aptismū iobis vñ erat e celo an ex hoibz: **A**t illi cogitabāt int se dicēt? **S**i di- xerim? e celo: dicit nobis. **Q**uare gñ credidistis illi: **S**i at dixerim? ex hoibz? **T**i mem? turbā. **D**ēs. n. habe- bāt iohēz sic pphētā. **E**t rñ- dentes iesu: dixerūt: **N**esci- m?. **A**t illi ipe: **N**ec ego di- co vob in q̄ prāte hec facio **Q**uid at vob videt?. **H**o qdam hēbat duos filios? r accedens ad pñmū dixit **F**ili vade hodie opari i vineam meā. **I**lle at rñdens ait: **N**olo. **P**ostea aut pe- nitētia motus abijt. **A**ccē- dens aut ad altēz dixit si- militer: **A**t ille rñdens ait

emus. r **E**t nō iuit. qz iudei legē susceptā nō obser- uauerūt: s ad idolatriam r pphētaz occasiōem: r ad infi- nita mala declinauerūt: vt hñ li. **J**udiciū r li. **R**eg. y **Q**uis ex duo. se. v. pñs. **D**i. a primus. nō em poterāt alie rñdere: qz min? malū ē nō pmittere: qz pmissū nō seruare. **S** **D**i. illihs. ex re- spōsione eoz cō futans eos. **A** **A**mē di. w. qz pu. r mētū. pñ. w. in i regē dei. q. v. nō solū gētilēs sed pessī mi de gentibus erūt maior? me- riti apd deus qz w. s. qz fm bie- rony. **S**imula- tā. sanctitas du- plex ē in iſrl̄. **r** h viciū potissi- me vigeat i sa- cerdotibus r le- uitis. **E**t ad de- claratōnem sui dicit subdit: **b** **V**er em̄ ad- vs iohā. ba. ut via iusticie. qā opa pfectionis faciebat r iterū qz xpm amñci- abat q̄ ē ipā iu- sticia sempitēna vbi **D**an. ix. **c** **E**t nō cre. ei opa ei? imitāto r doctrinā ei? au- diēdo. **d** **P**u. at r me. cre. ei. ad pñdicatōem e? pñiaz agēdo. **e** **E**s aut vidētēs. istoz. s. pñiam. **f** **N**ec pñiam hūitīs ad imitātōnem eoz. **g** **E**t quo seq̄tur aggrauatio pecca- ti sacerdotū et phariseorū. **h** **A**liā parabolā. **i** **H**ic pñr ostendit qualiter ipi impugnauerunt christū sic- gilatorem. et diuiditur in duas: quia primo ad osten- dendum propositum proponit quandam parabolaz: secundo confirmat suum propositum per scripturam iſrl̄. **D**ixit illis hiesus nunquid legis. **C**irca pñmū di- cit sic: **b** **H**o erat paterfamilias. **I**ste homo deus est rationibus predictis qui dicitur paterfamilias: qā sic gubernat totam creaturam sicut paterfamilias gu- bernat subditos in domo. **i** **Q**ui plantauit vineā. **d**omum scilicet israel: fm q dicitur **Esai.** v. capitulo: **C**inea domini exeretū domus israel est. **k** **E**t se- pem circū dedit ei. scz clausuram legis r māditorum. **l** **E**t fodit in ea torcular. **v**ado doctriinā pphētazum: in qua exprimit r declarat magis virtus legis- m **E**t edificauit turrim. s. templum in iſrl̄: quod eāt edificatum ad modum turris: vnde templum dicitur turris: **N**ichee. iij. **E**t tu turris nebulosa rñ. **n** **E**t loca. eam agrico. videlicet sacerdotibus r principi- bus q̄ habent officij seruadi cultū diuinū r iusticiā in hominibus. **o** **E**t peregre profectus est. non quia mutat locum: cum sit vbiq̄ presens: sed quia dimittit homines agere fm libertatem arbitriū fm q dicit **ec- clesia.** xv. **D**eus ab initio constituit boiem r reliq̄ euz in manu osiq̄ sui. **p** **C**ū aut tē. fru. appro. qz pñ- legem susceptā debebat facere fructū bonoz operum. **q** **M**i. ser. suos. i. pmos pphētaz. **r** **A**d agri. i. ad rges r sacerdotes pñcipalr r ad alios eis subiectos cō- seq̄ntē. **s** **E**t ac. fru. p pñdicatōz suā eos ad fructuz bonoz opm reducēdo. **t** **E**t agrico. apprehē. ser.

Et dñe? rñ iuit. **Q**uis ex duob? fecit volūtātē pñs? **D**icūt ei: **P**rim?. **D**icit il- lis iesus: **A**mē dico vob qz publicani r meretrices pce- dūt vos in regno di. **V**e- nit. n. ad vos iohānes i via iusticie: r nō credidistis ei? **P**ublicani et meretrices crediderūt ei: vos at vidētēs nec pñiam habuistis post- ea: vt crederetis ei? **A**liam parabolā audite. **H**o erat paterfamilias qui planta- uit vineam: et sepem circū dedit ei et fodit in ea torcu- lar: et edificauit turrim: r locauit eā agricol: r pe- gre pfect? ē. **C**ū at tps fru- ctuū appropriq̄set? misit ser- uos suos ad agricolas: vt accipent fruct? e? **E**t agri- cole apprehēnsis seruis ei?

seruare. **S** **D**i. illihs. ex re- spōsione eoz cō futans eos. **A** **A**mē di. w. qz pu. r mētū. pñ. w. in i regē dei. q. v. nō solū gētilēs sed pessī mi de gentibus erūt maior? me- riti apd deus qz w. s. qz fm bie- rony. **S**imula- tā. sanctitas du- plex ē in iſrl̄. **r** h viciū potissi- me vigeat i sa- cerdotibus r le- uitis. **E**t ad de- claratōnem sui dicit subdit: **b** **V**er em̄ ad- vs iohā. ba. ut via iusticie. qā opa pfectionis faciebat r iterū qz xpm amñci- abat q̄ ē ipā iu- sticia sempitēna vbi **D**an. ix. **c** **E**t nō cre. ei opa ei? imitāto r doctrinā ei? au- diēdo. **d** **P**u.

qz reges multi z sacerdotes pphetas sibi missos a dno turpiter combenderunt: z in carcerauerunt ac occiderunt z hoc est quod subdit. a Alii ceciderunt. sicut esaiā qui ferratus fuit cū ferra ex pcepto manasse regis iuda b Alii oc. sicut amos que ofias vecte p tipora trāssi rit. c Aliuz lapi. vt zachari am que iotas fr iuda lapidare iussit in tēpluz z altare.

d Itez misit alios ser. plures prioribz. multi plicado. s. pphetas ad ppli correctione. e Et fecerunt illis silt. eos scz occidēdo intātū qz iplerūt irām sanguic. pphetaz vsqz ad os: vt dī. iij. regum. xxi. f Nouissime aut misit ad eos filiū suū. p nob incarnatum. d. g Crebūtur forte filiū meū. h non dicit qz de ignoranz cōtemptum quez iudei facturi erant xpo: sed per hoc exprimit quid tēte ret fieri: ac si diceret. g Crebūtur filiū meū. i. in reuerentia deberent habere. h Agricole aut. i. sacerdotes z legisperiti. i Vidētes filiū. i. dnm ihm xpm opa diuinitatis faciente: z oia que p dicitā erant de ipo adimplentem. k Dixerūt intra se. hic est heres. qz de ipo verā noticiā habuerūt: vt iam dicez. l Et occidamus eū z habere. ppter hoc tractauerūt d morte eius: ne occasione xpi venirent romani z auferrent eis locū z gentē: vt habet Job. xj. z sic occiderūt eū vt pacifice possiderent ciuitatem z templū: cōtrariuz tñ accidit eis: qz p hoc in vindictā mortis xpi pdiderunt locum z gentē. quia p Lztū et vespasianuz destructa ē ciuitas z templum: z populus occisus et captiuatus. m Et apprehen. eum cie. extra vi. z occi. qz xps extra ciuitatem iheru crucifixus ē. n Cū ergo v. v. vinee qd fa. agri. illis. venit dñs ad iudicandū z vindicandū illud scēn qñ ex eius ordinatōne venit ptra eos exercitus romanoz. o Alii illi. malos male pder zc. Luc. vō ista verba refert qñ a xpo dicit z sacerdotes dixerūt pstrariū: Absit vt habet Luc. xx. Dicendū qz nō est pstradictio: qz in turba illa erāt aliqui qui cōsentiebant doctrine xpi: z illi dixerūt malos male pder: vt h dicit matth: z hanc rñsionē qñ approbando tanqz verā xps repetit vt dicit Lucas. z tūc dñr sacerdotes vidētes qz erat dictū ptra eos dixerūt: Absit. malos autem dñs pdidit qñ ciuitatē z templū p romanos destruxit. sequit: p Et vineā suā locabit alijs agricolis. quia xps eccliam suā regendā tradidit ap līs et alijs discipulis. q Qui red. ei fructū tem. suis. qz ad pdicatōez eoz credidit multitudo gentiū. r Dicit illis iesus. llic confirmat dabolam suā p sacrā scripturā.

aliū ceciderūt: b aliuz occiderunt: c alium vō lapidauerunt. d Itez misit alios suos plures prioribz z fecerunt illi similit. Nouissime aut misit ad eos filium suū dicēs: verebūtur forte filium meum. e Agricole autē vidētes filiū dixerunt in se: hic ē heres: venite occidamus eū: z habebimz hereditatē eius. f Et apphensum eum ciecerunt eum extra vineā z occiderūt. g Cū ergo venerit dñs vinee: qd faciet agricolis illi: h Auiunt illi: Malos male pderet z vineā suā locabit alijs agricolis: i qui reddāt ei fructū

batus ab edificantibz: vltimo autē positus ē in psumatiōe anguli: vbi zūgebant parietes tēpli: z de illo scribit i ps. v Dño factū ē istud. qz illud nō fuit a casu: s ex diuina pordinatōne. qz lapis iste trāfigurabat xpm q multotiens z multiplicatē reprobabz ea pncipibz sacerdotū z tñ scūs ē in caput āguli cōiungens iudeos et gentiles: quasi duos parietes in vna eccliam. q autē xps dicit lapis in scriptura bñ dñi. h. c. Lapis qui p cūse rat statua factus ē mōs magni: et impleuit vniuersā terraz. qz ē sit lapis angularis bñ Esa. xviii. Ecce ego mit tam i iudamētis syon lapidē angularem. pbatū p ciosū zc. z ex auctoritate pcludit reprobato iudeoz. r hō dico vob. q xpm reprobatis. y Auferet vobis regnū dei. i. regimē ecclie. z Et da. ge. zc. i. aplis z eoz successibz. a Et qcciderit sup lapidem zc. ille autē cadit sup lapidē q credēs peccat p lubricitatē carnis seu alijs peccatis: z iste confringere sed non cōminuit. qz non peccat sāgrauiter sicut ille q peccat peccato infidelitatis. b Sup quem vō ceciderit conteret eū. sup illū vō cadit lapis in q inuenit peccatū infidelitatis. Et iste pterit. qz ex pōdere diuini iudicij grauius punit. c Et cū audissent principes sacerdotū. llic ponit pclusio huius ca. vbi dñdit obfinitio sacerdotū: qz audictes doctrina ei nō fuerūt pstriti: s magis ad occidendū eū incitati. d Et qrentes eū tenere. f. ad occidendū. e Timuerūt turbas. Et quo pz q solo timore retracti fuerūt ab ei morte. Occasione vō dōz in hoc. c. querit vtrū iudei cognouerūt iesū nazarenū eē xpm sibi missum. Et arguit p q nō p illud qd dī. j. Lōm. ij. Si cñ cognouissent nūqz dñm glie crucifixissent zc. Itē actu. iij. dicit petr? loquēs iudeis. Scio ftes q p ignoratiā fecistis: sicut z pncipes vni. Itē luce. xviii. dicebat iesus i cruce. p dimitte ill qz nesciūt. Cōtrariū arguit p illd qd bñ iob. xv. Nūc autē viderūt z oderūt me z pzem meū. qd autē videt manifeste cognoscit. Itē sup illud qd dñm ē in pnti caplo Agricole vidētes filiū dixerūt intra se: hic ē heres. dicit hiero. manifeste. pbat dñs his vobis iudeoz pncipes nō p igrtantiā: s p inuidiā dei filiū crucifixisse. Rñsio. Dicendū qz in ppo iudeoz aliq erant maiores scientes scripturas legis z pphetarū: aliq autē minores sicut laici z vulgares tantūm scietes illd qd ē d necessitate salutis: vt pcepta de calog: z bñ dī q debent sciri ab oibus: sed subtilitatē scripturaz z dicta pphetaz ignorantes. Itē qz xps erat ver homo: propheta sanctus z de in vnitatē suppositi. Dicit q aliq z bñ qñ ad h vt minores ppli iudeoz nō coguerūt ihm eē xpm: nec qñ ad diuinitatē nec qñ ad humanitātē: qz lz cognoscerent eū eē boiem verū: tñ cognoscebant illuz esse boiem seu pphetam qui erat a deo pmissus sicut xpus: Lūius rō est: qz ignorabāt scripturas q loquūt de xpi diuinitate: z illas que loquūt de determinatione xpi z de signis sui aduētus: s maiores cognouerūt euz eē ver. pphetam a deo pmissū et missum: qz sciebant scripturas loquētes de tpe sui aduētus: z de signis q oia videbāt

cat p lubricitatē carnis seu alijs peccatis: z iste confringere sed non cōminuit. qz non peccat sāgrauiter sicut ille q peccat peccato infidelitatis. b Sup quem vō ceciderit conteret eū. sup illū vō cadit lapis in q inuenit peccatū infidelitatis. Et iste pterit. qz ex pōdere diuini iudicij grauius punit. c Et cū audissent principes sacerdotū. llic ponit pclusio huius ca. vbi dñdit obfinitio sacerdotū: qz audictes doctrina ei nō fuerūt pstriti: s magis ad occidendū eū incitati. d Et qrentes eū tenere. f. ad occidendū. e Timuerūt turbas. Et quo pz q solo timore retracti fuerūt ab ei morte. Occasione vō dōz in hoc. c. querit vtrū iudei cognouerūt iesū nazarenū eē xpm sibi missum. Et arguit p q nō p illud qd dī. j. Lōm. ij. Si cñ cognouissent nūqz dñm glie crucifixissent zc. Itē actu. iij. dicit petr? loquēs iudeis. Scio ftes q p ignoratiā fecistis: sicut z pncipes vni. Itē luce. xviii. dicebat iesus i cruce. p dimitte ill qz nesciūt. Cōtrariū arguit p illd qd bñ iob. xv. Nūc autē viderūt z oderūt me z pzem meū. qd autē videt manifeste cognoscit. Itē sup illud qd dñm ē in pnti caplo Agricole vidētes filiū dixerūt intra se: hic ē heres. dicit hiero. manifeste. pbat dñs his vobis iudeoz pncipes nō p igrtantiā: s p inuidiā dei filiū crucifixisse. Rñsio. Dicendū qz in ppo iudeoz aliq erant maiores scientes scripturas legis z pphetarū: aliq autē minores sicut laici z vulgares tantūm scietes illd qd ē d necessitate salutis: vt pcepta de calog: z bñ dī q debent sciri ab oibus: sed subtilitatē scripturaz z dicta pphetaz ignorantes. Itē qz xps erat ver homo: propheta sanctus z de in vnitatē suppositi. Dicit q aliq z bñ qñ ad h vt minores ppli iudeoz nō coguerūt ihm eē xpm: nec qñ ad diuinitatē nec qñ ad humanitātē: qz lz cognoscerent eū eē boiem verū: tñ cognoscebant illuz esse boiem seu pphetam qui erat a deo pmissus sicut xpus: Lūius rō est: qz ignorabāt scripturas q loquūt de xpi diuinitate: z illas que loquūt de determinatione xpi z de signis sui aduētus: s maiores cognouerūt euz eē ver. pphetam a deo pmissū et missum: qz sciebant scripturas loquētes de tpe sui aduētus: z de signis q oia videbāt

Vertical marginal notes in a smaller script, likely commentary or glosses on the main text.

Euangelium

in eo impleri: non tñ vt isti dicunt cognouerunt ipm eē deū: et fm hoc loquitur apłs in auctoritate p allegata. Qz si cog- uissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent. q. d. nunq̄ cogno- uerūt eius diuinitatē: sed hoc non videt puenienter de m: qz sicut scripture determinate loquuntur de tpe sui aduen- tus Dani. ii. i. hebdom ad libus illis abbreviatis: et d signis sui aduentus sicut ē trāslatio regni: vt habet Gen. xlii. Et modus eius adueniendi in paupertate et humilitate: vt habet Zach. ix. vt dictū ē in pcedenti ca. ita expisse vel expssi us loquitur scripture p̄bat de eius diuinitate: Hier. xxi. iiii. Ecce dies veniūt dicit dñs et suscitabo verbū bonū qd locutus sum ad domū israel et iuda: in diebus illis germi- nare facia dāuid germinū iustū et faciet iudiciū et iusticiam in terra: et hoc est nomē quod vocabūt eū dñs iustus noscē In hebraico vbi s̄ bic dñs ponit nomen dñi tetragram- maton: quod nullo mō pōt dici de aliquo nisi de deo vero. eius ergo ista auctoritas fm omis doctores etiā hebraicos exposita sit de christo: sequit ipm esse vey deum. Itē Esa. ix. dicit: Paruulus natus ē nobis. sc̄tur: Et factus ē p̄ncipatus sup bumer eius: et vocabit nomen eius admirabi- lis: consiliarius: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis. q̄ etiā auctoritas fm hebreos intelligit d christo in ea fit expssa mentio de eius diuinitate: sicut de huma- nitate: et multe alie auctoritates p̄similes p̄nt ad hoc in- ducā s̄ p̄ p̄ncipitate omitto: et id dicendum sicut maiores ppli iudeoz būerūt noticiā de tpe et signis sui aduentus: ita noticiam p̄ scripturas habuerūt q̄tum ad eius diuinita- tem. Considerandus tñ q̄ aliqd cognoscit in habitu: cuius tamen cognitio actualis impedit p̄ter aliquā passionē vel habitū impediētē sicut dicit p̄b. vii. et bi. q̄ inconti- nentis differt ab intempto p̄ hoc q̄ habet estimatōem: vt ram nō solū in vniuersali quā etiā habet intemptus: vt q̄ fornicari ē malum: cum non incipit p̄ igno- rantiā: sed ēf babz estimatōem verā in pticulari: et p̄ h̄ differt ab intem- perato: et tñ adueniente passione corumpit estimatōve- ra pticularis: qz passione vniuerse iudicat nūc fornicatū ita qz passio impedit actualē p̄sideratiōem verā in pticu- lari: et si passio sp̄ duraret sp̄ sic iudicaret. Eodē mō dicen- dum ē qz iudei habuerunt verā estimatōnem de xpo: et in habitu et in actu in principio: s̄ q̄ incipit p̄tra eos p̄dicare: exercitati fuerūt p̄tra eū passionibz ire: rācois et inuidie quibus passionibus impediētibz ab actuali p̄sideratiōe veritatis p̄habite de xpo: iō machinati sunt in eius mortē sicut et incōdēs p̄t passioē p̄cupiscibilē eligit fornicari: qd tñ als refugiet. Considerandū tñ q̄ illa noticiā quaz habuerūt de xpo p̄ scripturas p̄betaz non erat certa cer- titudine euidentē: tum qz talis certitudo solū habet p̄ de- monstratiōem vel sensum: tum qz p̄betie possūt aliquā- do varie exponi: et iō erat magis noticiā p̄babilis et veri- similis p̄cture. vel fm alios erat ibi certitudo adherētie que tñ pōt impediri in actu mō p̄dicto. Per dicta p̄nt solū argumēta ad vtrāqz p̄tem: qz illa argumēta que p̄bat qz habuerūt noticiā de xpo intelligendū est de noticiā ha- bituali p̄dicto mō. Alie aut auctoritates q̄ dicūt p̄trariuz loquūtur de actuali cognitōne applicante ad opus: q̄ fuit impedita p̄ter passionē inuidie et rancoris: vt dictū est.

In ca. xxi. vbi dicit in postilla: In qua potestate hoc facis i. qua auctoritate doces pplm. Additio.

Ad maiore h̄az q̄onum declaratiōe attendendū est qz auctoritas docendi apud hebreos duplex erat qz aut fm deriuatiōem generis: vt in sacerdotibz iuxta illud Egge. ii. ca. Interroga sacerdotes legem aut fm graduatiōem: sicut cū quis accipit gradum in sciētia ab alio graduato habente ad hoc ptatem: et tales erāt illi lxx. viri qui ordinarie iudicabāt pplm: vt in li. Zalmudico qui d̄ canbedim tractat: et quia principes sacerdotū h̄c questionē mouētēs sciēbāt xpm non descendere p̄ lineam masculinā ab aaron sacerdote: et p̄ p̄ns nō h̄c auctorita- tem docendi sacerdotalem: iccirco dimisso hoc membro circa secūduz q̄rebāt. s. Quis dicit tibi h̄c ptate: qz talis potestas ab ipsimet senioribus et sacerdotibz concedēda erat et non ab alio. Ab imperatore em̄ non pertinebat ta-

lis licentia impetrari: quod patet ex hoc nā cū tps iu- ce. xx. ca. et j. xxii. ca. respondisset phariseis que sunt d̄i d̄te deo. ex hoc nō fuerūt indignati herodiani qui ibi erant: sed potius contenti de responsiōe xpi. Sed con- stat qz doctrina diuine legis nō ē cefaris: sed dei. hoc at patet per cōmueniē doctrinam eorum fm quam nul- lus recipiebat nec bodie tempore captiuitatis eorum auctoritatem docendi legem recipiūt ab aliquo princē te quīs sunt subiecti: et ideo ex his q̄mibz tate sc̄ipos glorificabāt et xpm vilipendebāt: quasi dicerēt nullaz potest habere potestatem docēdi nisi a nobismetipsis qui sumus doctores legis. vñ xps in sua cauta responsiōe non solum eis silentiū imposuit sed etiā ipoz erro- rez exprobauit. Errabant em̄ in hoc qz nullā potestatem docēdi attribuebāt deo: s̄ hoibus aut ex deriuatiōne ge- neris vel graduatiōne p̄one vt dictum est. vñ xps ostē dit eis qz ē alia auctoritas docēdi p̄ter illa: et illuz. f. ex deo: et iō querit de baptismo iohannis in quo noua do- ctrina fuit diuulgata: vtrū eēt ex deo an ex hoibus: in q̄ inuudit qz possibile est aliqua doctrinā esse ex deo tñ: sicut p̄z de baptismo iohannis: et p̄ p̄ns remanebāt cō- fusi: eo qz p̄supponebāt qz omnis auctoritas docendi e- rat ab hoibus nō p̄dicto.

In eodē caplo vbi dicit in postilla: Iudei ab abraā vel ipō hebrei.

Additio.

Iudei nō dicunt ab abraam rōne p̄rij nomis: vt manifeste patet p̄ literas hebraicas: vt ipse- met postillator tradit Gen. xiii. Cuius ratio ē: qz abraam incipit ab aleph litera: beber vō per ayn: et ideo si hebreus diceretur ab abraā inciperet ab aleph quod non est verū sed incipit p̄ ayn: nec etiā dicitur hebrei ab beber: quia si sic amonite et moabite qui de loth descendūt similitur israelite et madianite qui descē dunt ab abraam similitur et edomite qui descendunt d̄ ysaa oēs dicerentur hebrei: cum omnes p̄dicti de- scendant ab bebery manifestū est in litera Genes. xj. et xvi. et in alijs: sed hec tenoiatio accipitur ab abraam non rōne p̄rij nomis sed alia ratione. Et cuius euiden- tiam attendendū qz inter mesopotamiā et terraz pro- missionis trāsit fluuius euphrates qui cum sit magn⁹ et vnus de quatuor fluminibus paradisi: vt habet Ge- nesis. ii. ca. iccirco in limitationibus terre promissionis vocat fluuius simpliciter non exprimēdo nomē pro- prium quod est euphrates: vt habet Ero. xxiij. vbi d̄r: Nonā terminos tē. Et deserto vsqz ad fluuiū intelligit de euphrate qui terminabat terrā p̄missionis ex parte mesopotamię: vt patet ibidem: et quia abraam natus fuit in mesopotamiā vbi thare pater eius et alij cogna- ti seruiebāt idolis: et inde adductus fuit diuina directi- one in terrā chanaan vbi segregatus ad cultum diu- num edificauit altaria dño inuocās nomen eius vt b̄ Gen. xij. Iccirco abraā veniēs in terrā p̄missionis he- breus vocabat. i. trāfluuialis. Heber ei cū ayn scripta hebraice trāfluuialis significat: et iō sicut illi q̄ veniūt d̄ ptibz vltimōtatis cōiter vltimōtanti dicit: sic abra- bam in initio sue vocatiōis ad fidē in terra p̄missionis eris hebreus vocabat: hoc ē trāfluuialis: vñ Genes. xiiij. Venit vñ de his q̄ euaserāt et nūciatū abrahe he- breo. quod idē ē dicere vt si dicat Abrahe trāfluuiali. Et q̄bus p̄z qz abraā dictus ē hebreus: eo qz ex ptibz trā- fluuialis in terrā scām venit: et qz ista trāsportatio fuit scā in principio sui accessus ad fidē vel salē sue publi- catiōis: iō inde cognoscat ē cū sua posteritate q̄si a p̄ncipio sue fidelitatis: q̄ quide rō pōt b̄ri Josue. xxiiij. vbi sic d̄: Hec dicit dñs trāfluuiū bitauerit p̄ies vñ ab in- itio thare p̄ abraā et nachor p̄uierūt dñs alienis: et seq̄ tur: Tuli p̄iem vestrū abraam de mesopotamię finibz vbi in hebreo b̄: De beber fluuiū. i. de trāfluuiū: et ad- duxi eum in terram chanaan. vbi. f. segregatus a parē- tibus idolatris se publicauit diuino cultui m̄cipari. Et p̄dictis p̄z q̄e ysmaelite idumite et b̄mōi n̄ dicit

hebrei: et descendat ab abraam. *Malz* illi soli qui sequuntur abraam in sepatione ab idolatria et cognitione dei hebrei debent dici tanquam sequentes rationem illius denotationis: hoc est quod sequitur in pallegata auctoritate. s. Jofue. xxiij. ubi loquens de transportacione abrahe a pibus transfluvialibus subiungit: Multiplicam qz semen eius et dedi ei ysaac: nulla faciens mentiones de Ysmaele et alijs. psequenter dicit de ysaac. Illi qz dedi iacob et esau dedi montem seir. Iacob ho et filij ei? descenderunt in egyptum. Et quibus ptz qz illi tmm no nominadi sunt transfluviales q descendunt ab Abraam p ysaac et Iacob alijs ex dulsu rone p dicit.

In eodem ca. ubi di in postilla: Lapide que reprobaucrit edificatcs zc.

Adamentu huius expomus qua dicit literalē fictiun seu fabulosu. nusqz em legit in scripturis auctenticis q hoc contigisset in edificacione tēpli salomonis. s. q aliquis lapis pluries fuisset p rotatus in edificio: et deinde in caput anguli collocatus h mō bystoriaz. B videat dicere. vñ rabi abraam bebreus qui inter alios expositores bebreoz magis videtur sequi israhelē sensum: hoc nō exponit de lapide materiali sed de spūali. dicit em q lapis iste est ppls israheliticus: qui reprobatu a gentibus in captivitate eris in postez crē caput oim non virtute. pua: sed a tomī no factū ē istud: cuius expositio lz falsa sit in hoc q dicit q ppls iste qui modo captivus ē erit sublimat? put ipse credit tpe sui messie: n̄ habet in dicitis suis qd dam veri. s. q bec litera nō tractat de edificacione templi salomonis. Similiter ra. fa. exponit hāc auctoritatem dictā de xpo. vñ tenendus est q ad israhelē lapis iste ē xps qui dicit lapis absalsus sine manibus: Daniel. ij. ca. vt etiā apls petrus exponit Act. iij. Nō em ēēt xpi argumentum efficax si ex sensu mystico sumeret? prout dicit aug. ptra Vincentiū donatistā: qz ipemet postilla. reuocat illa que in hoc loco posuit de sensu literali istius versus psalmiste in exponē illius ps. ubi d hoc largius tractat. id ista ad pns sufficiat.

In eo. ca. ubi di in postilla: Sz hoc nō videt? quēnter dicit.

Hanc qōnem disputat sanct? tho. in. iij. pte. q. cl. viij. articulo. v. in corpe qōnis sub forma p dicitā vñ in solutōne principali tenet eandē opinio nem quā hic postilla. conat̄ improbare. que quide in probatio nō videt rōnabilis. Ad cuius declaracionem attendendū q lz oia que in sacris scripturis credenda tradunt sunt a fidelibus tanqz vera certissime amplectenda cū sint a deo reuelata: cuius testimonium fidele ē. Quedā tñ de his que ibidē etiā expse tradunt sūt exponēda talit̄ vt non credant̄ sub pua verboz significacione: eo q si sic acciperent̄ repugnat̄ rōni naturali: seu etiā alteri auctoritati diuine. verbi gratia licet de deo in scripturis sacris dicant̄ expse aliqua verba q in pima significacione signant illius localem motōne seu altricationē vel passionē z bmoī: vt cū dicit̄ in psona dei: Descedit deus vt videret ciuitatem: Gene. xvij. ca. Similiter Ezo. iij. ca. Descēdi vt liberare eū de manu egyptoz: q locutiones in pua significacione signāt deū localiter moueri. Similit̄ z alibi sepe legit̄ deū iratum fuisse vel penituisse: z bmoī: nullo mō tñ talia sub pua significacione sunt credenda de deo cū manifeste rōni naturali repugnant que deū penitus ininobilē atqz imutabilē demonstrat. Similit̄ z ptra auctoritatē sacre scripture dicente: Malach. ij. ca. Ego dñs et nō mutoz. vñ oportz h z similia de deo intelligi nō in propria verboz significacione: s. trāslatiue seu metaphorice: put ambrosius declarat in. ij. li. de trinitate. Similit̄ pigit fm opinionē bebreoz circa ea q in scripturis sacris vt. te. tradunt̄ denotantia deitate xpi: dicit enim oia talia non in pua significacione ēē intelligēda: s. similitudinariā seu metaphorice: quoz motiū est quia credit̄ q deū incarnari implicat̄ ppositionem seu nari pusionem in deo q manifeste sūt impossibilia: cū sint ptra

simplicitate diuinā: z hoc ptingit eis nō soluz antiqs sed modernis: eo q non pnt̄ capere seu intelligere bitudine nature assumptē ad verbū fm verā catholicā traditionem: nec de hoc videt̄ ē mltū mirandū. cū heretici q non soluz auctoritates vt. te. recipiūt: s. etiā noui in quo expsi? mysteriū deitatis xpi tradit̄ q in antiq: vt cū dicit̄: Ego et p vñ sumus. vel: Ante qz abraā fieret ego sū: z bmoī: in q bus verbis z similib? clari? expmūt deitas xpi: s. hoc non obstatē deitate xpi negare conant̄ puerse exponētes p dicitas auctoritates vt Arius z Sabellius z eoz sequaces Et qbus pz manifeste q lz scripture sacre ppar̄ q mentionē expsam faciūt de diuinitate xpi sunt satis euidentēs ad bmoī mysteriū fidentib? ostendendum: non tñ et bis sumitur argumentū efficax ad hoc vt pncipes in deoz babuissent cognitōnem de eius diuinitate: hoc em mysteriū tātum excedit capacitātē humanā q raro vel nūqz sine auxilio diuino intelligi possit: hoc ē qd petro expse ostentit deitate xpi dicēdo: Tu es fili? dei viui: Math. xvj. xpus vidit: Caro z sanguis nō reuelauit tibi zc. Et quo pz ad mysteriū incarnationis intelligendū seruaciter p hēdū: reuelatio diuina requirit̄. ppter eius summā excellentiā: secus ē de alijs p ditionibus xpi in pphis antiquis contentis: vt de tpe sui aduentus: z de signis eiusdem: sū mlt̄ de virtutibus spūs xpi z de eius excellentia respectu aliorum ppar̄ z de mō adueniēdi z bmoī. nam talia in pua significacione pnt̄ accipi. non em excedūt cōm bñas intellectiuitē capacitātē. z sic pz q obiectio postillatoris in hoc passu est inualica: similit̄ z eius opinio non videt̄ rōnabilis ex tribus. pmo qz p supponit falsum. s. q auctoritates antiqui testamenti sole sufficiunt ad cogendū hebreos ipos recipientes vt cognoscant deitatem xpi: cuius oppositum pz ex dicitis: sedo quia exemplū quod inducit de incontinentē cuius actualis cognitio pticularis seu p sideratio impeditur seu corumpitur ppter passionē inuoluntatem: vt habet̄ in. vij. ethicoz nō videt̄ ad ppositū facere. nam incontinentis sp̄ habet estimatōnem veram in vli: adueniente tñ passioē corumpit estimatio vera pticularis s. in pposito vtrāqz estimatio est pticularis seu singularis Si em pncipes iudeoz estimassent xpm esse deum anteqz p passionē impediret bmoī consideratio: ita q crederent ipm non esse deū: put opinat̄ postillator manifestus est: q vtrāqz bari estimatōis est singularis seu pticularis cum in vtrāqz estimatōne rps supponit̄ vt subiectus que est psona singularis: tūcigit aut simul z semel estimauerit xpm esse deū z non esse deum q sunt ptradictoria. et p cōsequens inestimabilia circa idē: aut primus habitus totaliter corūperet? z tamen remaneret in eis actualis p sideratio fm quam ipm iudicaret hominē pur. cuius opositum dicit de incontinenti. s. q semp̄ remanet in corpe: z estimatio saltem in vniuersali: vt pps manifeste in eodem loco ostendit: z sic exemplū non facit ad ppositum. Tercio quia bec opinio non consonat sacris scripturis q circa bec allegant̄: nam in pabola xpi cum agricolē dixissent: Sic ē heres. nō pōt rōnabiliter intelligi q ipsi estimassent cū herede in diuinitate eo modo quo apls ait ad bebreos. j. Quem constituit heredem vniuersorū: Nulla. n. amentia ad tantam potest̄ cōmunit̄ deuenire insaniam: vt credat diuinā maiestatem in pua psona supare. cōis em conceptus ē etiā apud idolatras q deus seu dñ trāscēdunt omēs potestates: vnde ridiculū esset dicere q coīpo q pncipes illi credebant ipm ēē heredem. s. deū: au derent eū interficere: hoc etiā videt̄ contra opinionē ipsi postillatoris met: que dicit q qñ cum interficere voluēst iam non estimabant ipm deum esse. ppter impedimētum passionis inuidie et huiusmodi: z sic iam non dicerent de ipo: Sic est heres. Oportet igit dicere vt per hoc q dicebant sic est heres: intelligebant q erat homo tante excellentie q poterat vocari fili? dei: n̄ p nam lz p spālē adoptioē sen excellentiā respectu ppar̄ alioz: qd verificatur d xpo etiā fm būanā naturā considerat̄: contra que non obstatē tanta excellentia potuerunt estimare vt cum posset supare sicut z alios antea missos. nā magis z min? n̄ variat spēm fm p h m: similit̄ auctoritas beati petri dicit

Euangelium

vis act. iij. Scio qd p ignorantia fecistis sicut et principes vni
videt facere ptra opinionem postilla: na fm eu debuisset di
cere p odium vel inuidiam fecistis. bec em fult ca principal
sui erroris: fm postil. mag qd igratia: fm vopma opinio
nem que est sancti tho. hec auctoritas ppe sonat: eo ei q
buerant ignorantia de xpo. s. d. eius diuinitate ausi se ipm
inuadere tanq boiem purum: cui sonat auctoritas apo
stoli dicentis: Si cognouissent re. nunq dnm glie crucifi
fissent qd denotat manifeste ipos nunq cognouisse ipm
fuisse dnm glie. Et notandū q bec ignorantia non excusat
principes iudeoz a crimine: sed magis aggravat cu esset
quodammodo ignorantia affectata. Na lz no attigissent ex
scripturis pphetaz ad cognoscendū xpi diuinitatem: eo
q scripture de hoc loquentes sunt quodammodo exponibi
les: vt dictum est: debuissent tñ assentire sue doctrine: fm
quam filii dei se esse fatebat. tenebant em dicere et obedi
re xpo in lege. pmissio: iura illud deu. xvij. Propheza su
scitabit ei. re. Spm audies. quod intelligit de xpo ad liaz:
et sic eius deitatem tenebant credere tanq ab eo dogma
tizata: et miracula confirmata: fm q Jobis. xv. dicitur
Si non venissem et locutus es fuissem pctm n̄ habuisset.
nunc aut excusatōnem non hnt re. Fuerūt enī impediti
ab acquiescendo doctrine xpi in inuidiam et odium ipi: Et
sic nec habitualiter nec actualiter crediderūt ipm ee deū: na
p scripturas antiquas de deitate loquentes non oīno con
uincunt vt dictū est: nec etiā p doctrinā xpi de se hoc te
stantis impediētibz rancoris et odij passionibus. sic. n.
bomo cōiter natus est credere suo amico: sic et discredere
inimico. Et quibus bene attētis sequitur correlarie q ca
tholicus disputās cū hebreis vel eis pdicādo psuades de
mysterijs christi nō dz conari ad pbandū deitates christi
ex sacris scripturis ab eis acceptis. Possent em hoc deū
nare p varias expōnes vt etiā postil. dicit in B. ca. s. pot?
ē pcedendū ad pbandū q ipse sit verus xps in lege pro
missus qui est audiendus et cui ē obediendū ex pcepto diui
no: quo onō deitas xpi facili? pbat p doctrinā noui testa
menti a xpo diuulgata: et iste etiā ē pcessus sciētiē: quia
fm p̄m in. j. p̄phoz: Conaturalē ē nobis a magis notū
ad minus nota pcedere re. Replica.

In ca. xij. vbi postilla. dicit hebreos dictos ab he
ber. Burg. obicit: cuius obiectio correctā ē Bene.
r. z. xij. In eodē ca. vbi dicit: Lapidem quē re
probauerūt re. quē passū exponit postil. p figurā de lapide
māli in edificio templi: put scolastica hystoria narrat: sed
exponit de xpo tanq figurato principaliter intento: Sed
Burg. vult narratōnem illā esse fictā et vult primā literā
lem expositionē esse de xpo: si burg. accipit primā p prin
cipaliter: hoc nō negat postillator: s. q figura sit ficta nō p
bat sufficientē burg. p. Rabi abraam q minoris est aucto
ritatis apud scām eccliam q̄ scolastica hystoria immo
plus fictū videt q ille rabi exponit lapidē de p̄lo israhē
litico. Alie aut expōnes adducte nō sunt lrales s. figurati
ue. Oportet igit aliquā assignare figurā q̄ cū ficta foret
qz tñ nihil bz absurditatis pctm nō v̄z p̄mitti. qz nō omnis
fictio peccatū est: p̄z Eto. vij. ca. in. ij. correctorio.

In eodē ca. vbi requirit postilla. an doctores et principes
iudeoz nouerāt xpm in lege pmissū re. Recitat etiā opi
niones quōdam dicitū q nouerūt eū ee v̄z messiaz re.
s. non nouerūt eū ee deū. Hanc tñ opinionē postillator re
probat optimis rōnibus. Burg. aut dicit scū Tho. tene
re opinionē illā quā reprobat postil. et id p sancto thoma
certās magnā facit p̄motōnem que stat in certis dicitis.
Primū qz iudei antiqui et moderni non potuerūt: nec ho
die pnt videre et intelligere modū vnionis nature huma
ne ad verbū sine p̄positione et naturā p̄fusionē: igit non
potuerūt eū cognoscere deū nec eius deitatem. Scōm dicitū
sicut heretici male exponentes scripturas negant xpi dei
tatem: sic nō est m̄ q hebrei p̄ falsas expōnes hoc idē ne
gant. Terciu dicitū q mysteriū deitatis xpi non potēt
ligi sine spālī reuelatōne: pbat hoc qz dicitū fuit petro ma
thei. xvj. Caro et sanguis nō reuelauit tibi. Quartū dicitū
tps aduentus christi et cetera que in scriptura de christo
traduntur non. excedunt. communem intelligentiā ca

pacitate: sicut eius diuinitas. Et quibus dicitis conā
tur Burg. concludere q opinio postillatoris est ir
rationabilis: et eius obiectio contra oppositam opini
onem inualida. Hic primo videndū est de irrationabi
litate illoz quatuor dictozum Burg. secūdo de rati
onabilitate opinionis postillatoris. Tercio de obiecti
onū valore contra opinionem oppositam. Quarto ad pri
mū articulū videt primū dictum burg. valde irration
abile: quia ex eo sequitur nullum christianūz cogno
scere christum esse deum: probatur ex dicto suo primo
quia nullus christianus potest intelligere modū vni
onis humane nature ad verbū: igit fm illationē
burg. nullus christianus potest scire xpm esse deum.
antecegens est beati Leonis pape dicentis deum et ho
minem in vnam conuenisse psonam nisi fides credat
sermo non explicat: excēdit enim et multum superemi
net humane rationis facultatem: et cetera que de hac
ineffabili vnione sancti doctores sentiunt. Illatio est
Burg. Consequens autem falsissimū. quia christi
ni non modo christum sciunt esse deum: sed etiam ita
tenaciter huic scientie adherent vt sanguinem pro ea
effundere sint parati. stant igitur simul: q iudeoz sa
pientes et si cognoscere non poterant christi deitatem
ex modo incarnationis: poterant tamen scire ex sc̄ptu
re testimonio prout post dicitur. nec scōm dictum bur
geni rationale ē: nāz cū peruersi doctores hebreoz
male scripturam exponentes et heretici ex prauitate vo
luntatis intelligere nolentes christum dixerint nō ee
deum: ex hoc n̄ sequitur q ex sacra scriptura nō possit
efficaciter ostendi christum esse deū: nam peruersa sci
pture expositio auctoritatem scripture non minuit: si
cut negato primo principio principium ipm non ē mi
nus verum: quā n̄mo remanet necessarie veritatis: s. s.
sic proteruentes indigent sentis et pena. iij. meta. nec
postillator vult pbationem ex sacra scriptura dicit
efficacem vt sufficere possit fidei et in fidei prauē cor
rupte voluntati: nam vbi voluntas erroris se tenet ptra
rectā rōnem ibi p̄tinat pugna est fm. b. Hylindū do.
r. de trinitate: cum enim scripture christi deitatem so
nantes per autenticos hebreoz doctores bene expo
nunt heretici et alij p̄rationē et auctōritatē eas expo
nentes fidem facere doctis et auctōritatē non potēt
nisi voluntate praua pcedente: cū hoc stat eos ex aucto
ritate sciuisse christum esse deum: et si voluntas sic
prauata iudicium recte rationis absorbuisset: ex hoc
non fuissent excusati prout pretendit Burg. s. sicut
nec incontinens excusatur a peccato si i actu venereo
rō dicat absorpta: nec tertium dictum Burg. valet
vbi sacra scriptura plane dicit aliquid ad fidem et mo
res p̄tinens: ibi fides dz adhiberi vt dicit beatus aug.
tj. de ci. ca. iij. Cū igitur sacra scriptura prout autenti
ce a doctozibus hebreoz exponitur clare dicat christi
sum fore deum et fides est accommodanda. Non igitur
apud doctos et principes iudeoz ad id sciendū
necessaria erat specialis reuelatio: sed sufficere potuit
fides acquisita non impedita per prauam voluntatem
nec Burgensis probat suum propositum per ea q di
cebantur Petro: quia petrus ante missionem spiritus
sancti fuit ideota ignorans scripturas de deitate chri
sti loquentes: et ideo petro facta fuit specialis reuelatō
prout dicit auctoritas allegata: secus est de principibz
et de doctozibus iudeozum. Ad falsificandū etiā hoc
tercium dictum Burgensis valet secunda questio p
logi doctoris subtilis: sed quartum dictum videt con
tradidere secundo: Nam Burgensis fundat secūduz
dictum super falsa expositione littere sonantis deita
tem christi ex ea concludens q per sacram scripturā
a iudeis receptam non potest efficaciter probari chri
stum ee deū: Hic autē tps sui aduentus in scripturā ita
fuit occultatū in cōputatione hebdomadarū a Daniele
descriptaz q nō solum apud hebreos quā n̄mo apud carbo
licos doctores in expositione multa est diuersitas. Si
milie et passus d. Gen. et alijs locis sonantes tps adue

ipſi hebrei antiqui & moderni exponunt corrupte: igitur non potest sumi argumentum efficax ex scriptura de christi aduentu sicut nec de eius deitate quod est oppositum quar ti dicti & fortasse ex scripturis planius & efficacius argu- mentum potest sumi de christi deitate quam de sui aduentus tpe. qz autem hemus he- breoz exposito res de primo. d scdo aut non: p pter igitur burge. inepta dicta non debuit dicere o- pinione postil. ir ronabile. Qz tñ ad scdm articu- lū dico qz postit postil. est multū ronabilis. qz fū dat sup expositi- onē litere apd doctores hebre- orū authentica translatōe chal- daica et ceteris que ronabiliter nullus iudeus intelli- gēs audeat negare: sed si quis negat non facit bo crato- nando: sed perueniendū p̄auntate affectōnis quod nō facit. pbationem apud videntes rōne minus efficacez: put supra dictū est in pbatione scdi dicti Burgenſis. Quo ad ter cū articuli dico qz argumenta Burgenſ contra postilla. non valent. nō p̄amū qz false reportat postil. quasi dixerit qz sola auctoritas lie sufficiat: nam postil. non fundat. pbabilitatem positōnis sue sup nu- da fra: que sicut dicit burgen. varie potest & corumpi et exponi: s̄ fundat sicut dcm est sup auctoritatibus iude orū quos declinare eoz docti non cōsueverūt: s̄ Bur- gen. argumentū est sophistica ptinens ad vicū strami- niū. putat em burgen. qz qz tps est suppositum singu- lare: qz iudei vel alij non possunt de eo d̄re estimatōnez in vniuersali quod falsum est: qz d̄ vnicō supposito pos- sunt multa vlia demonstratiue p̄cludi: vtz qz for. ē risibi- lis: corporeus. sensibilis &c. Nō solū in p̄dicamentis q̄li- tatis s̄ etiam quantitatis nō aduertit burgen. auice. v. meta. sue. qui dicit qz oē vlt respectu subiecti in quo est singularē ē. qz omne receptū recipit p̄ modū recipietis. vlt igitur cōpatum ad intellectū singulare est: & tñ d̄ tali ē scia. p̄ue dicta que est p̄sideratio in vli: cum qua stat ignorantia in p̄culari: sicut exemplificat postil. de in cō- tinenti. Est igitur exemplū illud bñ ad. ap̄positum: sic igitur docti iudeoz habuerūt estimatōne verā de christi deitate in vli: p̄cularis aut estimatio fuit. p̄pter odium illius p̄sone p̄pedita. Sicut t̄rciū argumentū burgen. cōdu- dit solū de actuali estimatōne in singulari: de qua apls dicit: Si cognouissent t̄c. non autē p̄cludit de vli consti- deratōne p̄cedente passionē exccantes s̄m quā dire- rūt: Dic ē beres. Per idem d̄ ad oēs auctoritates ad- ductas. p̄ opinioe. s. t̄bo. Nam ignorantia de qua loq̄t̄ br̄s petrus s̄l̄r & paul⁹ intelligit ignorantia affectata q̄ ad doctos iudeoz put etiam Burgen. dicit in notabi- li: sed ignorantia affectata nō p̄cedit d̄er rōnis errore s̄ volūtatē p̄auitate p̄uertete iudiciū rōnis circa p̄ticu- lare: cuius vlt̄ nouerat. put vult exemplū de incontinē- te: vñ patent rōnes postillatoris. p̄ sua positōne nō eē inualidas: sed potius burgen. rōnes in cōtrariū mime- valere.

Arudens iesus. xij. Plus dixit iter in para- bolis eis dicēs: Sile sc̄m ē regnū celoz hoi rgi: q̄ fecit nuptias filio suo. Et misit suos suos vocare inuitatos ad nuptias: & nolēbāt veni- re. Rex misit alios suos dicēs. Bicitē inuitat. Ecce prandij meū parauit au-

ipſis reprobatis: alij sunt vocati: in quo designat vocatio iudeoz ad fidem christi: vt videbit: quā repellētes iuste a dō reprobati sunt: & gentiles loco eoz merito sunt vocati: et iō prima diuidit in duas ptes: quia primo describit iude- orum reprobatio digna: s̄ dō gentium: vocatio benigna: ibi. Tūc ait seruis. Circa primū d̄ sic b Simile factū ē regnū celoz. i. stat⁹ ecclie militatis.

ri mei & alia occisa sūt et oia parata venit ad nupti- as. Illi autem neglexerūt & abi- erūt: alij in villā suā: alij vo- ad negociatōem suā. Reli- qui vero tenuerūt seruos et & tumultijs affectos occide- runt. Rex autem cum au- diffiz irat⁹ ē: & misit exerciti- bus suis p̄didit hoīdas illos

e Do. regi q̄ fecit nup. filio suo. Nup- tie iste non possūt intelligi b̄ritudo et- na i ecclia triūpbā- tetiqz. i. d̄ qz sui vo- cauerūt ad nupti- as bonos & malos & implete sunt nu- ptie. D̄i etiā p̄nter

ibidem qz inuētus ē ibi hō non b̄ns vestē nuptiale: & p̄ter hoc ciccus in tenebras exteriores. ad b̄ritudinem dō ce- lestē nō admittent boni cū mal: sed solū toni. null⁹ etiam ibi receptus ē: qz iō p̄stas nuptias intelligit verbū in- carnatio: Tūc em de? p̄ fecit nuptias filio suo qñ natura b̄ianā copulauit nature diuine in suo supposito. que q̄dē nuptie celebrare sūt in vtero virginali: & qz tps erit tāqz sponsus. p̄cedens de thalamo suo. d Et misit ser. su. v. inui. ad nuptias. isti inuitati sūt iudei quib⁹ data ē lex in qua facta ē. p̄missio de incarnatione christi: vt p̄z Genesis penulti. Nō auferet sceptrū de iudaic. & Deu. xviii. Pro- pheta suscitabo eis d̄ mediū fr̄m suorū. Serui autē qz mis- si sūt ad vocādum inuitatos istos fuerūt. p̄be q̄ dan⁹ de- nūciauerūt ea de christo q̄ obscurius erāt posita i lege. horta- bant em plin iudaicū expectare christi aduentū: et tēdere in ip̄m p̄ fidem & bona opa. e Et no. ve. qz nolēbāt ver- bis p̄phetarum obedire: vt patet ex decursu libri Regum & Paralypomenon. f Rex. misit alios seruos &c. Isti serui secundo missi fuerunt illi qui de propinquo denūci- auerunt aduentum christi vt Johannes baptista. et disci- puli christi missi ab eo in omnē ciuitatem & locū quo ip̄s erat venturus: vt habet Luce. x. ca. g Ecce prandij meum parauit. videlicet sacramenta ecclesie et doctrinaz. quibus reficitur anima: et potissime de sacramento eucha- ristie: in quo datur nobis caro christi in abum & sanguis eius in potum. h Tauri mei & alia occisa. tauri sūt p̄cepta moralia: alia consilia superaddita. i Illi autem neglexerūt. qz iudei predicationem christi & apo- stolorū contempserūt: quia pauci comparatiue de iudeis crediderūt. Causa autem huius fuit cupiditas rerū tem- poralium: propter hoc enim sacerdotes conspirauerunt in mortem christi ne perderent ciuitatem & templū i quo quidem templo hauriebant pecuniam populi: vt vlt̄ est capitulo p̄cedenti sub obtentu cultus diuini: et hoc ē qd̄ subditur: k Et abierunt alius in vineam suam alius in negociationem suam. Per laborem vine intelligit om- nis occupatio corporalis circa terrena impediens diuina Per negociationem dō: occupatio mentalis circa talia. l Reliqui vero tenuerunt seruos eius et contumelias affe- ctos occiderūt: quia Johannes baptista ab eis est incar- cerat⁹ & occisus: similiter Jacobus frater iohannis: & ste- phanus & alij discipuli christi: & similiter. p̄tete multi i te- stamēto veteri. m Rex au. cū au. irat⁹ ē. qz a deo meri- to p̄ talibus sūt puniti. n Et missis exercitib⁹ suis. scz exercitu romanoz sub p̄ncipibus tyto & vespasiano q̄ ex diuina ordinatiōe venerūt cōtra hierusalem. xliij. anno p̄ christi passionē. o Perdidit homicidas illos. qz in vlti- onē sanguinis christi & suorū discipuloz ab exercitu roma- noz sunt trucidati & captiati de iudeis vsqz ad deciesce- tum milia: vt dicit Josephus in libro de iudaico bello.

Arudens iesus. Postq̄ ostendit iudeos iuste re- probatos tanq̄ p̄ntores diuine maiestatis. Sic p̄nt ostendit eos iuste reprobatos tanq̄ con- tradictores diuine veritatis: cui contradixerūt tripl̄: primo ip̄am refutando: scdo ip̄am impugnando: ibi. Tūc abeūtes p̄barisē: t̄rcio contrariū errore apl̄e- rando: ibi. Congregatis autē p̄barisēis. p̄mū ostendit p̄ pabolā inuitatoz ad nuptias & nolentū venire: & iō

Caplm. xvij.

Euangelium

P Et ciuitate illorum succendit. quia tunc iherusalem succensa est et templum in ea. **A** Tunc ait seruis suis. **D**ic pater describit vocatio gentium benigna: quia iudeis repellentibus fidez christi ab apostolis predicata: apostoli de mandato domini transierunt ad predicandum gentibus per totum mundum: et ipsi deuote susceperunt fidem christi ad predicacione apostolorum: et hoc est quod dicitur actuum. xiiii. ubi paulus loquens iudeis induratis: dixit sic: **V**obis oportebat primum loqui: ubi dicitur: sed quoniam respellit illud et indignos iudicatis et ne vite ecclesie conuertimur ad gentes: sic ei precepit nobis de hoc quod dicitur: **A**it seruis suis. id est apostolis suis et alijs discipulis per diuinas reuelaciones.

D Nuptie quidem parate sunt. id est mysteriorum christi impleta sunt. **S**ed qui inerat. **I**udei ut visum est. **N**on fuerunt digni. propter suam incredulitatem. **E**t tunc ergo ad exitum viam. id est ad discessionem gentium. **E**t quicunque inuenit viam ad nuptias. quia nullus volens fidem catholicam recipere repellendus est. **E**t egressi serui conuersos quos iudei. **B**o. et malos. quia in ecclesia militante admitti sunt boni cum malis. **E**t implete sunt nuptie discubentium. quia fides catholica diffusa est per orbem vniuersum. **I**ntra. autem rex ut videret discubentes. discernendo. **S**eruita et merita et demerita credentium. **I**nterat autem dupli: generaliter intrabit in futuro iudicio: specialiter in morte cuiuslibet hominis. **E**t vidit ibi homo non vestitus veste nuptiali. **I**ta vestitus nuptialis est charitas que diuidit inter filios regni et peccatores: ut dicit Augustinus. **D**icit autem vestitus nuptialis secundum Gregorium. quia ea induit christus ad nuptias venit: quoniam ex charitate incarnari voluit. **Q**uoniam: **A**micus quomodo huc intrasti: voca autem amicus peccator. propter naturam que ad imaginem dei facta est: et propter fidem in formam que dei donum est: sed non sufficit ad salutem. **A**t ille obmutuit. quia nullus potest respondere deo: sed propria arguente conscientia punitur et mutus efficitur. **T**unc dicit rex ministris. id est angelis executoribus diuine iusticie. **L**igatis manibus et pedibus. quia post mortem non potest peccator bonum operari nec ad salutem reuerti. **M**ittite eum in tenebras exteriores. **T**enebre enim interiores sunt tenebre mentales: quas solum habent modo peccatores: tenebre vero exteriores sunt tenebre corporales: quas cum predictis habent post mortem. quoniam in infernum detruentur per diuinam sententiam. **I**bi erit fletus et stridor dentium. hoc est expositum est ca. xiiii. **M**ulti autem sunt vocati. scilicet ad fidem catholicam. **P**auci vero electi. scilicet ad gloriam. quia pauci sunt. scilicet operantur respectu illorum qui sunt vocati ad fidem. **T**unc abeunt pharisei. **D**ic ostendunt iudei contradictores diuine veritatis ipsam impugnando: et diuidit in tres partes: quia primo impugnant christum de veritate iusticie: secundo de veritate contritionis. **I**n illo die tertio de veritate vite: ibi. **D**barisei autem audientes. **P**rima in duas: quia primo ponit phariseorum fallax interrogatio: secundo ipsius christi vera responsio: ibi. **C**ognita autem iudei ne. coram. **C**irca primum aduertendum est quod pharisei maliciose conspirabant contra christum: quorum malicia primo ostendit et hoc quadrupli: primo in hoc quod dicitur. **C**onsilium inierunt. **V**t ex colloquutione comitum melius preponderet qualiter possent eum

decipere: secundo cum dicitur: **E**t ca. iesum in sermone. quia non poterat eum cape in malo opere: et quia facilius capis homo in verbis quam in factis. tertio cum subditur. **E**t mittunt ei discipulos suos. id est homines christo incognitos secundum estimacionem eorum: ut coram ipsis audacius loquerentur: et laxaret linguam suam ad aliquid dicendum: vnde post se capis. quanto cum subditur. **C**um herodianis. **I**sti enim herodiani erant milites herodis: quia ista questio fuit facta christo feria. iiii. ante passionem suam et de herode legitur quod ipse erat iherusalem cum exercitu suo in die passionis: quia venerat in iherusalem propter solennitatem paschalem. sic ergo milites herodis missi sunt cum discipulo phariseorum: ut discipulo possent eum cape in sermone: et milites statim raperent eum ut punirent in corpore. **S**ic ergo per quod liter maliciose agebat contra eum verbo: quia primo commendat eum verbis: ut facilius inducat eum ad dicendum aliquid contra patrem cesaris: de quo volebat sibi facere quoniam ut videbitur: **D**icunt ergo sic: **M**agister scimus quod verax es. in vita. **E**t via dei in veritate. in sana doctrina. **E**t si est tibi cura de aliquo. in quo apparet tua iusticia: et sic eum commendat: sed fallaciter de veritate vite contrarie et iusticie. quod non dimittes tunc cuiuslibet hominis etiam imperatoris dicere veritatem: tunc ponit quoniam brigosam apud eos dicentes: **V**el censum dare cesari an non? **I**sta quod habuit ortu a tempore natiuitatis christi: quod putat b. luce. ij. **C**esar augustus precepit ut describeret vniuersus orbis: et hec descriptio facta est in iudea: quod est in medio terre habitabilis: et in ista descriptio omnes habitabant ad ciuitates de quibus erant oriundi. **P**rofitentur se reddiduros tributum cesari: tunc surrexit quidam nomine iudas natione galileus: qui dicebat hoc esse iudeis illicitum: quod si recognoscerent aliquem dominum in terris. sed solum dei qui in celis: et multos traxit ad se: ut b. act. v. et iosephus idem refert. **V**t. li. antiquitatum: et tunc aliqui huic opinioni adhererunt: quia ista opinio erat. pro libertate populi: et pro honore ipsius dei videbantur: e contrario alii assererent quod erat licitum dare tributum romanis: quia pro defensione patrie militabant: et ab hostibus a latronibus defendebant et pacem inter homines seruabant et iusticiam. **H**ac autem quoniam maliciose proposuerunt christo: ut si diceret non esse licitum statim caperetur tanquam contrarius imperatori: si autem diceret esse licitum videretur esse contrarius libertati populi et diuino honori: et sic incurreret malivolentiam populi. **C**ognita autem iesus nequicia. **D**ic ponit christi responsio. primo respondet ad eorum intentionem. **Q**uid me tentatis hypocrite tristes. quod non queritis veritatem addiscere: sed me in verbis capere: et propter hoc vocat eos hypocritas quia alio predebant et aliud intendebant. **C**onsequenter respondet ad quoniam: **O**stendite mihi numisma cesaris. id est nummum qui dicitur anue. p. cesari impatori. **A**t illi obtulerunt ei denarium. quia iste nummus qui dabatur pro annuo censu a quolibet capitaneo romani valebat centum nummos vsuales: et ideo vocabatur denarius et erat de argento

agebat contra eum verbo: quia primo commendat eum verbis: ut facilius inducat eum ad dicendum aliquid contra patrem cesaris: de quo volebat sibi facere quoniam ut videbitur: **D**icunt ergo sic: **M**agister scimus quod verax es. in vita. **E**t via dei in veritate. in sana doctrina. **E**t si est tibi cura de aliquo. in quo apparet tua iusticia: et sic eum commendat: sed fallaciter de veritate vite contrarie et iusticie. quod non dimittes tunc cuiuslibet hominis etiam imperatoris dicere veritatem: tunc ponit quoniam brigosam apud eos dicentes: **V**el censum dare cesari an non? **I**sta quod habuit ortu a tempore natiuitatis christi: quod putat b. luce. ij. **C**esar augustus precepit ut describeret vniuersus orbis: et hec descriptio facta est in iudea: quod est in medio terre habitabilis: et in ista descriptio omnes habitabant ad ciuitates de quibus erant oriundi. **P**rofitentur se reddiduros tributum cesari: tunc surrexit quidam nomine iudas natione galileus: qui dicebat hoc esse iudeis illicitum: quod si recognoscerent aliquem dominum in terris. sed solum dei qui in celis: et multos traxit ad se: ut b. act. v. et iosephus idem refert. **V**t. li. antiquitatum: et tunc aliqui huic opinioni adhererunt: quia ista opinio erat. pro libertate populi: et pro honore ipsius dei videbantur: e contrario alii assererent quod erat licitum dare tributum romanis: quia pro defensione patrie militabant: et ab hostibus a latronibus defendebant et pacem inter homines seruabant et iusticiam. **H**ac autem quoniam maliciose proposuerunt christo: ut si diceret non esse licitum statim caperetur tanquam contrarius imperatori: si autem diceret esse licitum videretur esse contrarius libertati populi et diuino honori: et sic incurreret malivolentiam populi. **C**ognita autem iesus nequicia. **D**ic ponit christi responsio. primo respondet ad eorum intentionem. **Q**uid me tentatis hypocrite tristes. quod non queritis veritatem addiscere: sed me in verbis capere: et propter hoc vocat eos hypocritas quia alio predebant et aliud intendebant. **C**onsequenter respondet ad quoniam: **O**stendite mihi numisma cesaris. id est nummum qui dicitur anue. p. cesari impatori. **A**t illi obtulerunt ei denarium. quia iste nummus qui dabatur pro annuo censu a quolibet capitaneo romani valebat centum nummos vsuales: et ideo vocabatur denarius et erat de argento

Mathei

i Quis est imago et quod imago cesaris erat in ipsa illi denario et nomen eius in circuitu. a Tunc ait illi reddite et quod reddere debitis omnibus et tunc non est inconueniens nec contradicere quod homo sit subditus homini et temporalibus: et deo immediate in spiritualibus: et maxime quod iurauerat iudei seruare fidelitatem: et reddere tributum romani a tempore Pompei: quod iudea fecit tributaria romanis: et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt sicut consueuerunt.

b In illo die. dicit dominus ostendit quomodo impugnerit christum iudei in veritate docere ad quam pertinet resurrectio mortuorum: que est de articulo fidei: et primo circa hoc imponit iudeo rursus interrogatio: sedo christi responsio: ubi. Respondens autem ihesus. Circa primum aduertendum quod inter iudeos quidam erant qui vocabantur saducei. qui recipiebant cum quibus libros moysi: et dicebant animam hominis mortalem: et per dies negabant resurrectionem secundum quod iosephus refert de istis. xx. li. antiquitatum. et magister in hystoria ubi plenius tangit diuersitas que erat in sectis iudeorum: quod propter breuitatem omitto. Isti ergo mouerunt quoniam que videbat eis insolubili: et propter hoc videbat eis resurrectio mortuorum impossibile. Et ponit casum de muliere: que respondata est septem fratribus successiue quod quoniam aliquis moriebatur sine filio frater eius tenebat accipere vxorem ad suscitandum seminem fratri suo: ita quod primus filius natus non ascribebatur generati: sed mortuo fratri: secundum quod describitur deuter. xxv. Ista ergo mulier sine plebe suscepta mortua est post omnes fratres: et ponunt quoniam christum. c In resurrectione cuius ergo erit vxor de septem. quod dicitur impossibile est quod deus alicui eorum determinat: cuius causa subditur. d. Deus enim habuerunt ea. et per dies eadem ratione si debeat assignari vni et alteri. Item non videtur possibile quod deus septem fratribus filiis: quod est contra legem Moysi: quod duo fratres simul coniungantur vni mulieri matrimoniali: et hoc intendunt adducere quod impossibile sit animam immortalem esse et hominem resurgere. e Respondens autem ihesus. dicit ponit christi responsio: ubi tria facit per ordinem quod primo ostendit eorum errorem: et erroris causam dicens: f. Erratis in hoc supple quod resurrectionem negatis. g. Nesciatis scripturas. Ipsi enim non recipiebant scripturas prophetarum in quibus sit expressa mentio de resurrectione mortuorum: ut beatus daniel. xii. Multi qui dormiunt in puluere terre euigilabunt etc. et Ezech. xxxvii. Facta est super me manus domini etc. et ex ignorantia istarum scripturarum precebat error eorum: sedo causa tangit cum subditur. b. Neque virtutem dei. Si enim homines considerassent virtutes dei que potest aliquid ex nihilo facere: quod ipsi debebant necesse concedere ex quo recipiebant libros moysi ubi sit expressa mentio de creatione mundi: non negaret quoniam possent resuscitare mortuos: sedo soluit argumentum eorum. d. i. In resurrectione neque nubent. i. viri non accipient vxores. k. Neque nubentur. i. mulieres non accipientur a viris: quod homines non resurgent ad vitam carnalem abis et ve-

neris ventem. l. Sed erunt sicut angeli dei. viuentes vili one et fructione dei: et sic patet eorum argumentum nihil concludere: quod illa inconuenientia ad que deducebat non sequitur nisi ex suppositione quod actus carnales venereorum sunt in resurrectione quod patet esse falsum. Tercio confirmat veritatem resurrectionis auctoritate scripture dicitis

Septem vxores. Des enim habuerunt ea. Respondens autem ihesus ait illi Erratis nescientes scripturas: neque virtutem dei. In resurrectione. neque nubent neque nubentur sicut erunt angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dicitur est a deo dicente vobis ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob. Non est deus mortuorum sed viuentium. Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem audientes quod silentium imposuisset saduceis conueniunt in vnum: et interrogauit eum vnus ex eis legis doctor tentans eum: Magister: quod est mandatum magnum in lege?

tata nec beata nisi vniatur cum corpore: Ad cuius vniouem habet inclinationem naturalem. Considerandum tamen quod saluator bene accepisset auctoritatem magis expressam de immortalitate anime: et futura resurrectione prophetarum: ut visum est: sed illa non recipiebatur a saduceis: et ideo non fuisset efficacis contra eos. n. Pharisei autem. De consequenter ostendit qualiter impugnaverunt christum in veritate vite in hoc quod proposuerunt sibi questionem tentatiuam de primo mandato legis. Circa quod primo ponitur eorum interrogatio: secundo ponitur christi responsio: ubi. Tit illis dicitur. Circa primum dicitur sic. n. Pharisei autem etc. Licet enim ipsi essent contrarii saduceis in opinione de anime immortalitate: et de mortuorum resurrectione: ut visum est: tamen conueniebant cum eis in christi persecutione: et ideo audientes quod silentium imposuisset eis: o. Conueniunt in vnum ad inuadendum ipsum christum alio modo: et ad ipsos venerunt in magna multitudine ad magis eum terrendum. p. Et interrogauit eum vnus ex eis. ut si confusus esset solus videretur confundi: si autem vinceret omnes videretur per eum viciisse: secundum quod dicitur Christo. q. Tentas eum. capere salicet in sermone. Marcus tamen videtur contrarium dicere. xii. caplo: ubi dicit quod christus dixit istis legis doctori querenti de primo mandato legis: non longe es a regno dei. Dicendum quod iste in principio venit mala intentione cum alijs: sed postea audita christi responsione vera: penituit et christi responsionem approbavit dicens: Magister in veritate bene dixisti etc. ut habet Marcus. xii. et tunc ipse videns eius penitentiam intulit verba premissa dicens: Non longe es a regno dei etc. Simile autem habet Iohan. vii. ca. ubi dicit quod principes et pharisei miserunt missos: ut comprehenderent ipsum. Illi autem audientes christi predicatorem penituerunt: et sic ad principes redierunt: et cum quererent ab eis quare non adduxissent eum: responderunt nunquam locutus est sic homo. Consequenter ponitur questio: r. Magister quod est mandatum magnum in lege. quod statim responderet de mandato primo prime tabule.

Ergo in ca. in Ego sum deus abraham etc. Quando dominus protulit verba illi patriarche erant mortui corporaliter. cum ergo aliquis non possit esse deus rei non existens: vel eius quod est nihil quod idem est quod creature ad deum est relatio realis: que non potest fundari in nihilo: oportet ergo quod isti patriarche aliquid modo essent: et cum non viuerent vita corporali: sequebatur quod anima ad huc vivebat et per consequens quod immortalis erat: quare non destruit destructio corpore: et per consequens sequebatur quod resurrectio erit: quia anima non potest esse perfecta que

Euangelium

Non habebis deos alienos. et tunc habuisset argumentum contra eum de precepto charitatis: quod est maius sicut et charitas est maior virtus ipsa fide. a **Hic illi bicus. Idic** ponit xpi responsio. b **Diliges dnm tuu etc.** hoc est primum et maximum mandatum. bicia sunt videnda de ipso

precepto charitatis. Primum est quale sit intelligendum: secundo qualiter sit primum: tertio qualiter implendum. Circa primum sciendum quod istud preceptum in quatuor locis tradit in scriptura. s. Deut. vj. vbi ponuntur tria Diliges dnm tuu ex toto corde tuo et tota anima tua et tota fortitudine tua. et h. mathe. xxi. vbi dimittit fortitudo et duo bus alijs additur

vnus quod deus diligat ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota mente. Mar. c. xij. ponit ista tria et addit qrtu. s. et toto corde: quod est idem cum eo quod dicitur deus. vj. et ex tota fortitudine: et eodem modo Luce. x. b. nisi quod dicitur ibi ex oibus viribus tuis: quod idem est cum eo quod dicitur ex virtute vel ex fortitudine: et sic patet quod quatuor ista sunt de ratione istius precepti. s. diligere deum ex toto corde: et ex tota mente: et ex tota anima: et ex tota fortitudine. Et ratio est: quia diligere est actus voluntatis: duplex est autem actus ipsius. vnus est elicitus et alter impatus. Actus autem elicitus vnus est qui immediate egreditur ab ipsa voluntate: et iste actus tangit cum deo: b **Diliges dnm tuu. et tota corde. et tota voluntate:** quia sicut ex corde oritur motus ad alias partes corporis: ita voluntas mouet alias potentias anime. Actus autem impatus voluntatis est actus alterius potentie motus ad suum actum per ipsam voluntatem: voluntatem autem informatam charitate mouet intellectus ad assentiendum his que sunt fidei: et ad meditandum de deo dilecto: et iste actus significatur cum subdit: **In tota mente.** ibi enim accipit mens per ipso intellectu: vltimus per voluntatem mouet appetitus sensitivus vt conformetur superiori parti: quia sicut spera superior mouet inferiores suo motu: ita voluntas appetitus sensitivus: vt habet. ij. de anima: et iste actus notat cum dicit: **Et in tota anima.** per animam enim hic intelligit per sensitivam: s. vbi quod scribitur Gen. i. Factus est homo in animam viuentem. i. vitam animalem et sensibilem corpori dantem: vt dicitur glo. vltimus per voluntatem mouent potentie motu et executive ad operandum ex dilectione: et ratio huius notat cum subdit: **Et tota fortitudine tua:** vel ex oibus viribus tuis. quod idem est. per ergo primum. Circa secundum considerandum quod aliquid dicitur primum dupliciter. vno modo origine: et sic illa que sunt imperfectiora priora sunt illi que procedunt de potentia ad actum: vt dicitur. metha. Alio modo dicitur aliquid primum dignitate seu perfectione. hoc ergo secundo modo primitatis mandatum de dilectione dei dicitur primum: quia origine dilectio primum prior est s. vbi dicitur beatus Job. i. canonica. ca. iij. Qui non diligit fratrem suum quem videt: deum quem non videt quo potest diligere: et sic patet secundum. Circa tertium considerandum quod totum et perfectum idem sunt: vt beatus i. p. b. et ideo diligere deum ex toto corde et ex tota anima: et sic est diligere ex perfecto corde: vel ex perfecta anima et sic de alijs. Perfectum autem dicitur aliquid dupliciter. vno modo quia nihil sibi deest de perfectione sibi possibili. Alio modo quia nihil sibi deest de perfectione sibi debita vel competenti: sicut homo mediocri stature dicitur perfecte quantitate: sed non habet quantitate gigantem. sic et accipiendo perfectum primo modo sic implet perfectum dilectionis in patria. quia mens ibi fert in deum totaliter et perfecte quantum sibi possibile est et sine aliqua interruptione: et s. vbi dicitur aug. li. d. perfectio iusticie quod mandatum charitatis solum impletur in patria vbi erit charitas perfecta. Si autem accipiat perfectum secundo modo sic implet in via quia nihil diligit de deo. Ista enim perfectio est que debet inesse ex debito necessitate: et hoc sufficit ad salutem. Diligere ergo

deum ex toto corde hoc modo est sic diligere deum: quod nihil diligitur contra ipsum: sequitur. c. Secundum autem sile est huiusmodi. primum sicut ipsum. i. ad eandem beatitudinem ad quam diligis te. d. In his duo. manda. vni. lex pedis et. phete. sicut enim in speculatiuis omnes conditioes de-

tempo. f. filii est: Dicunt ei dauid. **Hic illi b. Quo g. do in spu vocat eu dnm dices. Dixit dms dno mes. sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum.** m. Si ergo dno vocat eu dnm: quomodo filii est? Et nemo poterat ei rñdere verbu: neq. aus fuit qsq. ex illa die cum ampli-

pendent ex hoc principio de aliquo bet affirmatio vel negatio: sic i opabilibus omnia dependent ex dilectione dei principaliter: et consequenter ex dilectione primum. propter hoc omnia mandata legis et monitiones non sunt nisi quedam explicatoes istorum duorum mandatorum. quia omnia ordinantur ad dilectionem dei et p-

timi: vt patet intuenti: et similiter doctrina probet ad hoc ordinatur. e. Congregatis autem pharisais. h. dicit consequenter ostenditur phariseos esse contraditores diuine veritatis errorum contrario adherendo. Ito cuius euidenciam considerandum. quia pharisei et legisperiti cognouerunt in principio ipsum esse verum christum et per consequens deum et hominem: vt supra dicitur et ca. precedenti super illud: h. dicitur beres. quia tamen coneeperunt contra eum odium et rancorem: ideo hec vera estimatio corrupta est in eis aliquo modo: vt supra dicitur et ca. et ideo inceperunt eum negare et persequi tanquam blasphemum: quia dicebat se esse dei filium: et per consequens incipiebant corrumpere scripturas et deprauare que loquebantur de eius diuinitate: propter quod ipse fecit eis istam questionem de christo: f. Cuius filius est? Dicunt ei: dauid. solum. s. diuinitatem negando. g. Hic illis. arguendo fallit in contrarium. b. Quomodo ergo dauid in spiritu. id est spiritu sancto inspiratus. i. Vocat eum dominum. dicens: Dixit dominus domino meo etc. Quia enim ista scriptura intelligatur de christo patet: quia ipsi pharisei non negauerunt hoc in principio concesserunt. k. Sede a dextris meis etc. Sedere autem a dextris vno modo accipitur pro equalitate: et sic christus s. vbi quod deus sedet ad dexteram. Alio modo est esse in portionibus bonis et hoc modo conuenit christo s. vbi humanitatem: quia vt sic in gloria preest angelis. l. Donec ponam inimicos tuos etc. Istud complebitur in iudicio quando oia perfecte subiciantur homini christo. m. Si ergo dauid vocat eu dnm quomodo filius eius est. q. d. cum s. vbi natura humanam sit filii? dauid: et per consequens eo inferior oportet ponere in eo aliam naturam per quam sit dominus eius: et eo superior: hec autem est diuina: et sic in christo due sunt nature: diuina et humana. n. Et ne. po. ei. respondere. quia non poterant scripturam negare. Considerandum tamen quod iudei moderni diuinitatem christi negantes dicunt predictam auctoritatem dicitur esse ad istam de abraham: et quod eliezer dispensator domus abrahe fecit hunc psalmum agens deo gratias de victoria quam habuit abraham de quinq. regibus: vt habetur Gene. xij. ij. postquam victoriam apparuit dominus abrahe dicens: Noli timere abraham: ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dicunt ergo quod eliezer loquitur sic: Dixit dominus. i. de celi est dominus omnium. dno meo. abraham. Sede a dextris meis. quia confortauit eu vt visum est. promittendo ei auxilium et premium. sed ista expositio patet falsa primo per titulum psalmi vbi ponitur ps dauid etiam i. bezaeo. quod non ponit in psalmis factis ab alijs. Item per illud quod subdit in psal. eodem: Et vterio ante lucifer genui te. quod non potest dici de abraham

q̄ sit genitus ex utero dei vel sba 7 an luciferū .i. an mū
di creationē sed solū p̄t verificari de filio dei: 7 iter: in
fine psalmi dī tu es sacerdos 7c. qd nō p̄t verificari d
abraā q̄ nō fuit sacerdos: 7 dato q̄ fuisset: tñ sacerdoti
um a? nō potuisset fuisse eternū s̄ solū xpi sacerdotiū
est eternum.

In. c. xxiij. vbi
dī in postil. Qz
aia nō p̄t p̄fē
ctē eē cētata.

Aditio.

Perfecta
hois bti-
tudo q̄ ē
i vīdōe dīne ef-
fēntie principl
p̄sistit in aia q̄ n̄
depēdet a corpe
Tñ sine corpe
p̄t aia eē b̄tā:
vt i p̄ma scōe. q̄
. iij. articlo. y. i
coz. q. 13 v̄z ē q̄
p̄fectus habebit aia suam p̄p̄iā opationē in qua feli-
citas p̄sistit cū sit vnita suo corpi gloriofo q̄ sepata: et
hoc tenotat verba aug. xi. sup gen. ad lram: si recte in-
telligatur. S̄lt̄ dicendū est q̄ aia sepata in vīdōe di-
uine entie totaliter q̄stat ex p̄te appetibil: cū b̄z illud
qd suo sufficit appetitū s̄ non totalitē q̄scit ex p̄te ap-
petentis: qz illd bonū nō possidet fm oem modū q̄ pos-
sidere velle: vñ corpe resumpto b̄titudō nō crescit in-
tensue sed extensue tm: vt in. q. p̄allegata: nec ē neces-
sariū q̄ deductio ista intelligat̄ in v̄bis saluator: qz ad
p̄cludendū s̄ faducess sufficit. pbare q̄ aia sit immor-
talis. Itā ex mortalitate aie quā ipi credebat̄. p̄cede-
bant ad negandū resurrectionem.

interrogare. **Ca. xxiij.**
Quāc iesus locut⁹ est
ad turbas 7 ad discipu-
los suos dice⁹. **I**f cathedra
moysi sederūt scribe 7 pha-
risei. **D**ia ergo q̄cūq; dice-
rūt vob̄ s̄uate 7 facite: scōm
opa 7o eoz nolite facē. **S**i
cūt. n. 7 nō faciūt. **A**lligāt
aut̄ onera grauiā 7 ipozta-
bilia 7 iponūt in humeros
hoim: **D**igito aut̄ suo nolūt
ea mouē. **D**ia vero opera

Capitulum. xxiij.

Quāc iesus locutus ē 7c. **D**ic oñdī f̄cio iudōs
eē iuste reprobatos: qz fuer̄ victores boitar: 7
diuidit i duas p̄tes: qz saluator p̄io ponit hu-
ius fictionis motiū: scōo p̄cludit b̄ motiū multipli-
cem effectū: ibi. **T**e aut̄ vobis scri. **P**rima in duas: q̄a
p̄io saluator b̄mōi motiū oñdit: scōo hoc motiū a
suis discipulis excludit: ibi. **V**os aut̄. **M**otiū aut̄ fu-
it supbia phariseoz: 7 legis p̄tor: 7 hec supbia oñdiē
ex tribus: p̄mo ex abusu sue p̄tātis: scōo ex simulatō
ne sanctitatis: ibi. **D**ia ergo. **t**ercio ex ambitōe digni-
tatis: ibi. **A**imāt aut̄ primos recubitus. **C**irca p̄imum
p̄siderādū: q̄ a tpe moysi fuer̄ p̄stituti a deo. **I**xx. senel
etate 7 scia p̄uctū: q̄ cū moysē haberent curā ppli: 7 di-
cebant iudices ordinarij: qz ad ipos fiebat recursus i
dubijs causis: magne etiā cause nō tractabant sine eis
7 istud fuit obseruatū apud iudeos q̄d iū fuerūt in po-
testate: 7 hoc est qd dicit hic saluator. **b** **S**uper ca-
thedrā moysi. **i.** i auctoritate iudicādi pplm. **c** **S**e-
derūt scribe 7 pharisei. qz illi q̄ videbant̄ in p̄lo eē ma-
gis periti ad hoc eligebant̄. **d** **D**ia ergo q̄cūq; dix-
erūt vob̄. **qz** platis ef malis est obediēdū: nisi in his q̄
sunt manifeste 7 dēi: 7 sunt b̄ndi in reuerētia q̄d iū to-
lerant̄ in officio suo: quod patet p̄ exēplū dauid: q̄ ve-
nerabat̄ Saulē regē: s̄ sciret cū malū 7 a deo reprobātū
ē **O**pera aut̄ eoz nolite facere. qz non sunt imitandī
in malis: immo tm̄ in bonis. **f** **A**lligant enim onera
grauiā 7 importabilia 7c. qz supra legis p̄cepta con-
stituerāt multa ex suis traditionibus: sicut. s̄. patuit. c.
rv. q̄ erat subditis grauiā 7 importabilia. **g** **D**igi-
to aut̄ suo nolūt ea mouere. **i.** modicū conatū ad agen-

dū talia nolūt apponere. **E**x hoc p̄z q̄ ille q̄ p̄stituit leges
aliquā: s̄ nō sit subdit⁹ legi q̄tū ad hoc q̄ puniat p̄ hoies
si d̄m̄ faciat: tñ obligat⁹ e ad legē implēdā: 7 graui⁹ punie-
tur a deo si faciat d̄m̄: qz trāsgressio eius grauior ē. p̄pter
scandalū: pp̄ qd. d. sapiēs: patere lege qua ip̄e tuleris: et
eē p̄stitutionib⁹
. c. cū oēs: dī qd q̄f
quis iure in altero
statuit ip̄e eod̄ iur
vri d̄z. **H**ec ex p̄-
dictis q̄ illi q̄ statū
eccleie ignali seu a-
liquē statum eccleie
in speciali onerant
grauius statutis
sine magna et cui-
dēti necessitate: ab-
utuntur sua p̄tate:
sicut faciebāt pha-
risei 7 scribe. **A**ug
dicit aug. ad inq̄si-
tiones ianuarij lo-
quens de religione
xp̄iana. **I**psam re-
ligionē nr̄am quā
dñs nr̄ iesus xpi
paucaissimis sacra-

mentoz celebrationibus voluit eē liberā: q̄dā seruilibus
p̄munt oneribus adeo vt tolerabilior sit p̄ditio iudeoz
q̄ nō humanis p̄sumptōib⁹ s̄ diuinis subiacēt institut⁹
b **D**ia vero. **D**ic oñdī supbia phariseoz ex simulatōe
sanctitatis: qz hoc faciebāt vt eēt in reuerentia 7 hono-
re in populo: et hoc est quod dicit. **b** **D**ia v̄o opa sua
fa. vt vi. ab hoib⁹. **i.** p̄pter gl̄iam humanā: qz videri in hoīs
p̄pter gl̄iam diuinā nō est malū: sed magis meritoziū: vt
. s. dcm̄ ē. v. c. **i** **D**ilatāt phileria sua. **p**hilateria s̄m̄
q̄ dicit hiero. erat quedā charta in quib⁹ scribebat̄ deca-
logus mandator. 7 ponebat̄ illa charta in capite ad mo-
dū corone: p̄ hoc significabat̄ q̄ debebat̄ legē in memoria
h̄re: fm̄ q̄ b̄i deus. vj. dicebat̄ aut̄ phileria a phillare qd
est seruare 7 tora: qd est lex: qz erat quedā signa seruade
legis. **P**harisei igitur vt viderentur p̄ ceteris religiofi fa-
ciebat̄ sibi phileria magis lata et scribebant̄ in eis de-
calogū de grossiori lra: et eadē rōe faciebāt fimbrias ma-
iores in pallijs suis: q̄ at eēt iste fimbrie dcm̄ ē. s. ix. c. **l**
per illud verbū: **T**erigit fimbriā vestimenti eius.
k **A**imāt aut̄. **D**ic oñdī supbia eoz ex ambitione
dignitatis: cū dicit. **A**imāt aut̄ p̄i. recubi. iu. ce. 7 hoc du-
plici de cā. rōe gule: qz ibi ponunt̄ seruula meliora: 7 rōe
supbie: qz est locus honorabilior. **l** **E**t primas cathedras
in synagogis. vbi cōueniebāt hoies ad audiendum
verbum dei: 7 salutationes in foro. **i.** in loco patenti. **m**
Et vocari ab hoib⁹ rabbi. **d**esiderare. **n.** sciam 7 actū vocen-
di nō est malū: s̄ meritoziū: sed desiderare nomē tantū b̄
est malū 7 supbie pctm̄: si tñ desideret nomē 7 auctoritas
magisterij ad hoc q̄ scia iā habita aliq̄s melius possz vti
nō est malū sed est bonū: qz bonus doctor d̄z q̄rere q̄ faci-
unt ad efficacitā sue doctrinē. **U**erūtñ qz bō nō est magis-
ter principalis: sed solum deus: iō dicit. **U**n̄ ē ma-
gister v̄. qz solus deus p̄t interius docere intellectū illu-
minando: seu p̄t specie intelligibilē infundendo: bō au-
tem docet tm̄ exterius aliqua p̄ponendo: ex q̄bus formā-
tur fantasmata debita: a quibus intellectus agens facit⁹
abstrahit speciem intelligibilē: sicut in sanatione hois na-
tura agit tm̄ principaliter: medicus autem aliqua admī-
nistrat ex quibus natura iuuatur. **o** **O**mnes autem
vos fratres estis. quia filij dei p̄r creationem 7 ad optio-
nem gr̄e. **p** **E**t patrem nolite vocare 7c. **L**icet enim
aliquis possit vocari pater in terra ratione generatiōis:
doctrinē: siue etatis: tamen solus deus est pater principa-
lis: qz ab eo solo habemus animam intellectū: que est
forma hominis: pater aut̄ est ille qui dat formam.
q **N**ec vocemini in gr̄i 7c. sicut iam supra exp̄dituz,

reputabat ad simulatione scitatis z illa q erat maio-
ris necessitatis ad salute prenebatur: hoc est qd dicit.
p Decima. me. z ane. z ci. hoc pot intelligi duplicif
Anomo respectu sui: qz ministri tepli accipient decimas
a plo: tñ de ill' acceptis a plo: z de his q bebāt ex labo-
re suo decimas
reddebāt sum-
mo sacerdoti: vt
bz. nume. xvij.
z iō ad simulati-
one scitatis red-
debāt eis decimas
de minimis: hoc
est faciebāt rōe
cupiditatis vt p
exemplū sui indu-
cerent pplm ad
reddēdū sibi de-
cimas de oibus
vsq ad minima
Aliē pot intelli-
gi respectu alio-
rū: q p doctrinaz
suaz inducebāt
ad decimas stricte
soluēdū sibi: vt
sit sensus. Qui
de rē. hoc ē q de-
cimare docetis.
q Et reli. que
grau. sē legis. s
sitr intelligit du-
plicif. Anō mō
respectu sui qz q
erat magne ne-
cessitatis facere
omittebat. alio
mō respectu alio-
rū: qz alios ad
talia obseruan-
da inducere ne-
gligebant. Sitr
faciunt sacerdo-
tes ecclie z pla-

**Decimat' mētā z anethū z
cyminū z reliqstis q graui-
ora sūt legis iudiciū z mise-
ricordiā z fidē. Nec optuit
face' z illa nō omittēre. Du-
ces cec' excolātes culicem:
z camelum autē glutientes
Hec vob' scribe et pharisei
hypocrite q mūdatis qd te-
foris est calicis et pspidis
intus autem pleni estis ra-
pina et immundicia. Phari-
see cece: munda prius qd
intus est calicis z pspidis
vt fiat et id quod tēforis ē
mundum. Hec vobis scri-
ber pharisei hypocrite: qz
similes estis sepulchris deal-
batis: que a foris parēt ho-
minibus speciosa: intus ve-
ro plena sunt ossibus mortuo-
rum z omni spurcicia. Sic
et vos a foris qdez paretis
hoībo iusti: int' at pleni estis
hypocrisi z iniquitate. Hec
vobis scribe z pharisei hy-**

ti: q solite arguūt: z arguētur subiectos d redditō
ne decimar' z similia q eis debent: z par' curāt sū i ma-
iouribus criminibus involuant: q aut sunt illa maiora a
phariseis neglecta subdit. r Ju. z mi. z fidē. fides i
portat debitū ordinē hoīs ad deū: iudiciū aut' importat
debitū ordinē hoīs ad primū: in his q hnt ad rōnem
debitū: in his q hnt rōem domi z etiā in istis trib'
intelligunt oia illa q sūt multū necessaria ad salutem.
Sequitur s Hec oportet facere. tāq; magis neces-
saria. t Et illa non omittēre. tanq; minora bona.
hoc aut dicit ne forte ex verbis pdictis crederet aliq;
q nō eēt bonū soluere decimas de minimis. v Du-
ces cecā. vocat eos duces: q bebāt regē pplm: z cecos:
qz puerbebant intellectu scripturarū dicētes eē multū
curādū de minimis z parū de magis: ppter qd subdit.
r Excolantes culicē. i. minima cū diligentia perqren-
tes z tractantes. y Lavelū at glutientes. i. illa q sē
maior' pōder' p nibilo reputātes: qz camel' aīal ē ma-
giū z pōderosū. a Hec vobis scribe. Hec vob' ostēdit
qlie corrūgebāt veritatē vite: z ponit triā exēpla. p mū
erat in reb' exteriorib': pharisei. n. ad ostentationē mūdi-
cie qn' debebat ascēdē i teplū ad orādū: p mū lauabant
vtrūq; tom' z vestimenta z ossilia: z parū curabant de
interiori mūdicia: hoc est qd dicit. Qui mun. qd dfo.
est rē. Sequit. b Int' aut ple. c. s. r. a. z immu. et
hec erat magna cecitas: qz mūdicia exterior' nō ē deo ac-
cepta nisi ppter mūdiciam interiorē: ppter hoc dicit.
c Pharisee cece rē p interiora. n. cali. z parapsidīs
ntelligit metaphoricē interiora mētis: ex mūdicia de-

pēdet bonitas exterior' mūdicie: pp qd seqt. Et fiat qd te-
foris ē mūdū d Hec vobis. Hic ponit scdm exēplū
qd erat i prius actib': qz exteriorē ouerfationē bebāt ho-
nestā: vt cooperēt maliciā occultā: hoc ē qd dicit. e Qz
siles estis sepul. deal. rē. z ps lra. f Hec vobis. Hic po-
nit terciū exemplū
qd respicit act' pde-
cessorū suorū: isti. n.
pharisei vt vidēre
tur iusti respectu p-
cedentū patrū oz-
nabant et edifica-
bāt sepulchra pro-
phetarū a pdecesso-
ribus interfecto rū
et hoc est qd dicit.
Qui edificatis se-
pul. phar. z seqt.
s Itaq; testimo-
nio estis vobis im-
pīs rē. hoc. n. ipi dī
cebāt vt pz ex lra
immediate pcedē-
ti vbi dī. Si fuisse-
mus in dieb' parz
nrorū rē. sed qz nō
solū erant filij pde-
cessorū suorū qm
ad naturā: s etiā
qntū ad mores sub-
dit. b Imple-
te. i. implebitis.
i Mensurā pa-
trū vestrorū: qd fa-
ctū est qn' occidēt
xpm: cū? ferui fue-
rūt pbe q fuerāt
a patrīb' iudcorū
occis: z iō pharisei
impleverūt mēsu-
ram patrū suorū
eos in malicia ex-
cedēdo k Ser-
pentes geminina.

Dostē in phariseis arguit hypocrisis culpa: hic offen-
dit pleque tē penā: et primo penā eternā: scōo tpalē: ubi.
Hierusalem hierlm. dicit ergo. k Serpentes. venenū
inuidie habentes. l Geminina viperarū. qz venenū
malicie a parētib' traxerāt. m Quō fugiet a iudicio
gehenne. q. d. nullo mō: qz erant in malicia obstinati: non
solū at hāc peūā meruerūt pp mortē xpi: sed etiā pp oc-
cisionē aploz z disciploz e: pp qd seqt n Hec ego
mit. ad vos. pbe. z fa. et scri. qz in discipul' xpi multi bne-
runt spm' pbeticiū sicut iohannes euāgelista: vt pz in apo-
ca. z agabus z multi alij vt pz in actibus aploz. Aliq; fu-
erunt scribe sicut euāgeliste: q scripserūt euāgelia ad in-
structionē ppli chustiani. Fuerūt et sapientes: qz de diu-
nis z celestibus a deo illuminati. o Et ex eis occide-
tis: qz iacobus frater iohannis ab eis occisus ē: actu. xij.
z stephanus actu. vij. z multi alij. p Et crucifigētis.
vt pz. z an. fratre eius: z multos alios. q Flagellabi-
tis. hoc pz ē in act. apo. xvj. c. vbi dī q paulus z silas fla-
gellis celi sē: z. h. cor. xj. dicit paul'. Ter virg' cesus sū rē.
r Et psequimi de ci. in ci. hoc pz act. xij. vbi dī q iudei
paulū z barnabā eiecerūt de sinibus suis. s Et v. su-
per vos ois san. iust' q effu. ē sup ter. a san. abel rē. de isto
abel nulla est ambiguitas: quin fuerit ille quem cayn fra-
ter eius occidit. De zacharia aut sunt opūones. vna est
qz ipse fuerit p iohannis baptiste: z hec fuit opūio orige-
nis: dicentis qz ppter hoc occisus est in templo dñi: qz bea-
ta virgo p partū filij sui venit adorare in hierlm: z stetit
in illa pceubi vginēs p sruerāt stare in orōe: in q loco nō
erat licitū mulieribus cognitis a viro orare: z idco iuni-

Euangelium

stri templi uoluerat eam repellere: at zacharias p̄ iobā nis q̄ ea v̄ginē scieb̄: et oppoluit se eis dicens: q̄ erat digna stare in loco illo: et id̄ ip̄m zachariā tāq̄ legi p̄traditōne infecerūt. hoc aut̄ r̄p̄: obat hiero. tāq̄ apocrip̄bū: et dic̄ q̄ iste zacharias fuit filius ioiade sacerdotis: q̄ infectus est in tēplo: v̄rbate tur. ij. paral. xxiij.

Sz hoc v̄ q̄ iste d̄r h̄ barachie fili?: ille aut̄ d̄r fili? iōia de. ad qd̄ r̄ndet hie rony. q̄ saluato v̄luit h̄ exp̄imē sc̄i ratē iōiade sacerto tis iō vocauit eū ba rachia. i. b̄ndictuz d̄r: sicut aliq̄n̄ p̄t̄ git q̄ aliq̄e libera le hōiez vocam? ale rād̄z ad exp̄mēdū liberalitate? q̄uis h̄ n̄ sit nomē p̄p̄m e? Aliē possum? dicē q̄ iōiada fuit binom̄: sic p̄z v̄d̄ voca tus ē yesse et ysai: et multi alij i sacra script̄a: saluator: h̄ ex p̄imū v̄nū nomē eius: aliū exp̄m̄it. q̄. paral. xxiij. seq̄t̄ r̄ Amen. i. fidelis. v̄ Dico v̄. x. om̄. ista sup̄ gen̄. ista .i. sup̄ p̄l̄ij iudaicū. qz p̄ ist̄ p̄m̄it ē multipl̄ diuersis tē p̄ob̄. Cōsiderādū et q̄ abel fuit simplex b̄o pastor ouiu illiterat? zacharias ac fuit sacerdos? legisperit? p̄ hos ḡ duos intelligit̄ oēs iusti ab eis occasi: et tenent? Et veniat sup̄ vos oīs sāguis iusti? q̄ effusus ē a sāguie iusti abel vsq̄ ad sanguinē zacharie. i. a sāguie iusti minimi vsq̄ ad san guinē maximi iusti. r̄ Hierlm̄ hierlm̄. h̄ p̄dicat eis cō sequē p̄nā t̄palē. f. destructōez citatis et tēpli q̄ facta ē per tyū et resp̄asianū i vindicta mortis xp̄i. xly. āno a p̄dicta passione. d. ḡ. r̄ Hierlm̄ hierlm̄. alloq̄t̄ h̄ p̄lm̄ iudaicū sub noie ciuitatis metropolitane: et h̄ cōis mod? lo quēdi: hoc. n. d̄r ciuitas facere qd̄ p̄ls hitans in ea fecit. v̄ Quocōcci. p̄bas. i. p̄suscitū occidē. 3. Et la. eos q̄ ad tem̄. f. i. ad instructōez tuā: sic p̄z i p̄bas ātiq̄s et i iobāne baptista: q̄ fuerit a iudis occasi. v̄n. iij. reg. xij. d̄r q̄ t̄p̄e manasse effus? ē sāguis innox? in hierlm̄ donec re pleret vsq̄ ad os. a Quoties volui p̄gregare: s̄ cul tu v̄nū? de p̄ fide et charitate. b Filios tuos. i. iudos c Quē admodū p̄gre. gal. pul. suos sub alas. Dom̄ exē plū de gallina ad ondēdū affectū suū ad p̄lm̄ iudaicū qz inter alias auces gallina v̄ magis affici ad p̄seruatoez et nutritionē pulloz. d Et noluiti. qz h̄ p̄bas a deo missos: postea iobāne baptista: et v̄tio d̄n̄z n̄m̄ ihm̄ xp̄i p̄t̄p̄serūt. p̄ qd̄ subdit̄ para. e Ecce relin. vob̄ do mus. i. ip̄m tēplū qd̄ p̄ romanos fuit destructū: nec reedi ficabit̄ ampli? qz p̄m̄ q̄ d̄r d̄aniel. ix. vsq̄ in finē mōi p̄ seuerabit̄ desolatio. f Dico. n. v̄. n̄ me videbitis amō .i. a t̄p̄e passionis xp̄i: q̄ de p̄ximo imminēbat futura quā to xps̄ dicit̄ ista: ḡ Donec di. Bene q̄ v̄. in no. d̄n̄. h̄ erit qn̄ apparebūt signa euidentia aduētus ei? ad iudiciū: tunc eū iudē q̄ credituri sunt in xp̄m̄ in fine mundi lau dabunt et confitebunt̄ ipsum.

In ca. xxiij. vbi d̄r in postilla. i. a sanguine iusti minimi vsq̄ ad sanguinem iusti maximi. Ad dicitio.

Quod abel sit minim? iust? et zacharias maxim? si ue intelligat̄ simplr̄ siue respectu occasoz tñ ex scri pturis nō h̄z auctoritatē: vñ fm̄ hiero. eadē facili tate p̄tēn̄ q̄ approbat̄. Nec ex hoc qd̄ supponit̄ abel fuisse simplicē pastore et illiteratū: et q̄ zacharias fuit sac̄ dos et legisperit? sequit̄ q̄ abel fuit minim? iustus: et zach arias maximus. Nō. n. excellentia iusticie sequit̄ l̄aturaz qd̄ p̄z in plurib? p̄fertim cū antiq̄ p̄ies lz nō legat̄ l̄as di dicisse: fuerit tñ in diuinis maxie illustratū: qd̄ p̄z de adaz et p̄iarchis. Et forte ex his q̄ legūt̄ de vtroq̄. f. d̄ abel et za cha. plura ad rōem iusticie p̄tēnētia legūt̄ de abel q̄ de

zacharia. in hoc. n. q̄ fuerit ambo siue culpa occasi: eā les vidēt̄: s̄ de abel sup̄ hoc legat̄ q̄ taz ip̄e q̄ munera eius fuerit deo accepta: Gen. iij. c. qd̄ est maximū testi moniū siue iusticie: vñ hiero. in hoc loco de abel dicit̄: iu stus ac nō ex toim̄ s̄nia: s̄ ex Gen. testimonio cōp̄roba

tur vbi accepta eius a deo narra tur m̄icra. Tñ planior p̄t̄ ra tio assignari car ca noiatōz isto rū duoz. f. loqū to de t̄p̄ib? p̄t̄i? an passione xp̄i qn̄ ista dicebat̄ a t̄p̄o: abel fuit p̄im? iust? q̄ fm̄ culpa legat̄ occi sus: zacharias nō vltim? vñ p̄uenient noiat extrema ad h̄yt

Capitulum. xxiij.
Egress? iesus de tē plo ibat. Et accesserūt discipuli ei? vt oñderēt

oēs int̄mediū idudat̄: q̄ cūq̄. n. fuerit iste zacharias f̄z diuersitate opinantiū: ip̄e tñ fuit vltim? iust? occasus: q̄ in scripturis expressa mentio habeat̄. Si at obijciat̄ de iobanne bap. r̄ndet q̄ ille nō fuit occasus a iudeis s̄ ab herode alienigena: hic autē agit̄ de occasiōib? fa ctis p̄ hebreos et eoz p̄decessores: int̄ quas occasio abel d̄z p̄putari cū tē t̄p̄is oēs fideles erant sub vna legenā l̄i: cui successit̄ lex scripta: qd̄ p̄z in hoc q̄ d̄r. Hierusalem hierusalem que occidis prophetas et

Replica.

In ca. xxiij. vbi postillato: reddidit rōem noiatōis illoz. f. abel et zacharia. qz vt inq̄t̄ p̄ eos significat̄ oēs iusti a q̄buscūq̄ occasi: siue magni siue pui sic q̄ magni significant̄ p̄ zacharia. magnū sacerdotē et do ctore: p̄ abel ac pui et illiterati: Hur. nolēs intelligē po stillatores. putat q̄ velit dixisse iusticiā seq̄ l̄aturā qd̄ nō est ver. Nā q̄ copat̄ puos iustos abel: hoc ē p̄ quā d̄ā similitudinem nō p̄t̄eritatē. Nō igit̄ seq̄t̄ eū ergo fuisse puū iustū: sicut xps̄ p̄parat̄ ouī leonū et. nō id̄ d̄r ouis vel leo. Ista aut̄ trāslatio p̄t̄ hie rōnem: qz numerus q̄cumq̄ incipit̄ a minimo. numer? igit̄ seq̄t̄ incipit̄ ab abel: recte igit̄ minimi denominant̄ ab illo. Rō at assi gnata p̄ Hur. ad idē nō est obiectōis ex p̄s s̄ trāscaat

Capitulum. xxiij.

Egressus iesus. Postq̄ posita ē legis euāge lice. pmulgatio et p̄firmatio p̄ miracula. h̄ p̄m̄ ponit̄ iudiciū fm̄ legem illā et qz lex euāgelica ē p̄fectissima et extrema: iō sibi cor̄r̄ndet iudiciū extremū quod erit p̄fectissimū: et diuidit̄ i duas p̄tes: qz p̄imo ponit̄ quēdā antecedentia ipsum iudiciū: sc̄o ip sum iudiciū describit̄. c. se. Prima in duas: quia p̄mo circa hoc ab ap̄lis p̄ponit̄ questio: et secūdo ponit̄ q̄ stionis solutio: ibi. Et r̄ndens iesus. Prima in duas. qz p̄imo ponit̄ questiois occasio: secūdo bita occasiōe formatur questio ibi. Sedente aut̄ eo. Circa p̄imum p̄siderandū q̄ xps̄ in fine ca. p̄cedentis dixerat: qd̄ mus templi relinqueret̄ deserta. iō in principio bu? c. d̄i q̄ ihs̄ egress? de tēplo ibat. in hoc ondēbat̄ p̄sc̄m̄ q̄ templū esset a dina protectione relinquendum. b Et ac. disci. eius vt ostent̄. ei edifi. tem. non qz ondēret̄ sibi aliquid in cognitum cum frequēti i templo: fuisse vt p̄z ex p̄cedentibz s̄ vt ex nobilitate edificioz q̄ erant facta ad diuinū cultū prouocarent̄ eū ad misericordiā et p̄sequens mitigaret̄ penam predictam. c Ipe r̄ndens dicit̄ illis. vidētis hec oia. q. d. q̄ t̄p̄i cūq̄ sit ma gna et fortia. d Amen. i. fidelis. e Dico v̄. non rema. la. sup̄ la. et. nō est sic intelligendū: qn̄ remaneret

Mathei

lapis sup lapidem saltem in fundamentis: sed est mo-
dus loquendi ad exprimendum magnitudinē destru-
ctionis que completa est sub tyto z vespasiano: vt di-
ctum est precedenti. c. f. Sedente aut eo. ex p̄dicti
formatur duplex questio: qz. n. audierāt a xpo euer-
sionē illam: crede-
bant. p̄m̄q̄ esse
mōi cōsumma-
tōne: iō q̄siert̄ p̄
s. Dic nobis
q̄n̄ hec est. i. de-
structio ciuitatē
z tēpli: scōdō q̄si
erunt. b. Et
qd̄ signū aduen-
tus tui ad iudi-
cū. f. z cōsumma-
tōis seculi vtrū-
qz. n. s̄l̄ fiet: z p̄-
pter hoc est que-
stio vna. Notā-
dū etiā q̄ iste q̄-
siones fuerunt
sibi facte super
montem oliue-
ti: z hoc rōnabi-
liter: qz loc̄ iste
distat soluz a ci-
uitate per vni-
miliare: z sic ci-
uitas illa z tem-
pluz ex illo loco
clarissime vidē-
tur: z occasione
huius de tpe de-
structionis illius ibi queritur: s̄l̄ etiā iudiciū extremū
futurum est circa illū locū vt b̄ ioh̄el. iij. iō. quoniam
fit ibi questio de futuro iudicio. i. R̄ndens. Ilic po-
nitur vtriusqz questiois solutio. Et primo prime: scōdō
de sede: ibi. Orate aut. Circa p̄m̄m̄ duo facit: qz circa
ea q̄ p̄tinet ad destructionē ciuitatis z tēpli primo de
scribit initū: z scōdō finale exitū: ibi. Cū ergo vide. Cir-
ca quod p̄siderandum q̄ inchoatio ē signū destructō-
nis future fuerunt clades z pestilentie: q̄ fuerūt in iu-
dea an̄ bellū romanorū p̄tra eos vt dicit Iosephus li. 8.
iudaico bello. Diuidit̄ ergo in duas partes: qz p̄rio tā-
gunt mala q̄ p̄tulerūt iudeis in generali: scōdō mala q̄
p̄tulerūt ch̄risti discipulis in speciali: ibi. Tunc tradet̄
vos. Circa p̄m̄m̄. iij. tangunt. Primū est seductio er-
roris: quod notat̄ cū d̄. k. Videte neqs̄ vos sedu-
cat. Ista at̄ p̄dit̄: qz minus iacula ferūt q̄ p̄uidetur
l. Multi. n. veniēt in noie meo. i. ascribētes sibi nomē
meū: qd̄ p̄z hoc quod subdit̄. m. Dicentes. ego
sum xps̄ zc: de talibus fuit symon magus: q̄ hoc sedu-
cebat samaritanos: de quo b̄ acf. viij. q̄ samaritani di-
cebāt de illo. Ilic est virtus dei q̄ d̄ magna Hierony.
etiā dicit sup locū illū q̄ an̄ destructionem ciuitatis plu-
res aparuerūt q̄ dicebāt se ēē ch̄ristos. n. Auditu-
ri. n. estis. Ilic ponit̄ scōdōm qd̄ est concussio timorē: cū
dicit. n. Audi. n. estis p̄z. fm. n. qd̄ refert iose. li.
anti. xx. post passionē xpi an̄ destructionē ciuitatis mul-
te seditiones et multa plia fuerūt apud iudeos: qz sa-
maritani qui p̄tīm tenebāt ritū gentile in surgebāt cō-
tra iudeos et cōuerso. Itē in ip̄lo iudeorū erat pluri-
mi q̄ incitabāt plim ad rebellādū p̄ romanos: alij aut̄
p̄m̄. Sc̄t. o. Et opi. p̄. qz an̄ destructionē ciuitatis
multa signa apparuerūt q̄ interpretabant̄ ab aliq̄ibz̄ iho-
nū z pacē ciuitatis: ab alijs aut̄ in d̄m̄ z destructionē
z in alia ponit̄ vni. f. q̄ sydus stetit sup citatē p̄ annū
sile gladio: quā apparitionē qd̄ dicebat significare au-
xilij sibi affuturū: z inimi. cōs. Aliq̄ cōrio dicebāt signi-
ficare vidictā dei p̄ mala bitantiū in citate: z p̄ hoc erat
diuersē opinionēs de plijs inter eos. p. Videte ne

ei edificatōes tēpli. Ipe at̄
rūdēs dixit illis. Videtis
hec oia: Amē dico vobis:
n̄ reliquet hic lapis sup la-
pidē: q̄ n̄ destruat. Sedete
aut̄ eo super mōte z oliueti:
acceserunt ad eū discipuli
secrete dicētes. Dic nobis
q̄n̄ hec erūt: z qd̄ signū ad-
uentus tui: z p̄sumatiōis se-
culi. Et rūdēs iesus dixit
eis. Videte neqs̄ vos sedu-
cat. Multi em̄ veniēt in no-
mine meo dicētes: ego sum
xps̄: z multos seducēt. Au-
dituri em̄ estis p̄lia z opi-
niones pliorū: videte ne tur-
bemini. Sports̄ em̄ hec fie-
ri: s̄ nōdū est finis. Cōsur-

tur. recedendo de india p̄ talia. voluit. n. xps̄ q̄ discipu-
li sui manerent aliquatū i iudea p̄ mortē suā ad p̄dicā-
dū fidē catholicā. q. Oportet. n. hec fieri. quia sunt a
deo p̄ordinata. r. Sed nōdum est finis. qz p̄ auditō-
nē talium stetit adhuc ciuitas p̄ longum tps̄. f. l. anis p̄
passionē ch̄risti.

get. n. gēs i gētē: z regnū in
regnū: z erūt pestilentie z fa-
mes et terremot̄ per loca.
Hec at̄ oia initia s̄ iudicorū
Tunc tradet̄ vos i tribula-
tione: z occidet̄ vos: z erit
odio omnibus gentibz̄ pro-
pter nomē meum. Et nūc
scādalizabūt multi: z iuicē
tradet̄: z odio hēbūt iuicē.
Et mlti pseudo prophete
furgēt et seducēt multos:
et quoniā habundabit ini-
quitas: refrigescet charitas
multorum. Qui autē per-
seuerauerit vsqz in finē: hic
saluus erit. Et predicabi-
tur hoc euangelium regni:
in vniuerso orbe i testimo-

s. Consurget em̄
gens. hic ponit̄ ter-
cū: qz disturbatio
pacis: cū d̄. Con-
surget gens in gen-
tem: qz gens iudeo-
rū erat diuisa i tra-
se: vt p̄z. t. Et
regnū aduersū reg-
qz regnū iudeorū
p̄ regnū romanorū
rebellauit: z hoc pa-
ret ex p̄dictis.
v. Erūt pestilē-
tie. Ilic ponit̄ quā-
tū. f. p̄turbatio or-
bis seu elementorū
ex q̄bus p̄surgunt
pestilentie: in acre
z mari: z p̄ns ste-
rilitas et famēs in
terra: q̄ at̄ hoc acci-
derit illo tpe p̄z ac-
tū. x. vbi d̄ q̄ p̄-
pheta agabus p̄di-
xit famē magnā fu-
turā: q̄ facta est in
perate daudio: p̄p̄
qd̄ fideles q̄ erant

antiochie miserunt auxilium de facultatibus suis fidelibus
qui erant in iudea z hierlm p̄ manus barnabe z sau-
li. Sequitur. r. Hec at̄ oia. i. q̄tuor p̄dicta. y. Iu-
tia sunt doloz: qui quidem dolores fuerūt cōsummati in
destructionē ciuitatis z tēpli p̄ romanos. z Tunc tra-
det̄. Ilic ponit̄ mala que p̄tulerūt xpi discipuli in sp̄a
li: vbi ponunt̄ quatuor. Primū est violentia afflictiois du-
pliciter. s. ab intra et ab extra: illa que fuit ab extra fuit a
iudeis fideles p̄sequentibus: de quo b̄ acf. viij. vbi dicit̄
q̄ post mortē beati stephani facta ē p̄secutio magna
in ecclesia que erat hierosolymis: z ibidē subdit̄ q̄ paul̄
deuastabat ecclesiam zc. a. Et occidet̄ vos. qz illo tēpo-
re occisus est stephanus a iudeis: vt p̄z actū. viij. z iaco-
bus filius zebedei: acf. xij. iacobus frater d̄m̄. vt dicit̄ iose-
li. xij. antiqui. b. Et erit. odio om. gē. i. aliq̄b̄ oim̄
gentiū. c. Propter no. meū hoc addit̄ ad eoz p̄solatō-
nē: qz ad hoc sequit̄ magnū p̄m̄m̄: vt bitū est. s. v. caplo.
d. Et tunc scandaliza. multi z inui. tradent̄ zc. hic poni-
tur afflictio ab intra. s. a falsis fratribz̄: qz multi q̄ recepe-
rant fidem xpi videntes persecutionem oim̄ p̄ eos scan-
dalizabātur: cadentes p̄ter hoc a fide suscepta: z sic ha-
bebant odio veros discipulos xpi q̄s ad mortē tradebāt.
e. Et multi pseudo. p̄phē. Ilic ponit̄ scōdōm. f. vehemen-
tia seductionis: qz multi p̄phē falsi denunciabant̄ s̄ria p̄-
dicationi aploz. f. Et qm̄ abundabit iniquitas. Ilic
ponitur tercū. s. abundantia iniquitatē que erat in falsis
p̄p̄ianis: z p̄ter hoc refrigescēbat charitas in multis alijs
licet nō caderent totalit̄: p̄ter quod p̄ducat. g. Qui
aut̄ perseuerauerit vsqz in finem. in fide. f. formata charita-
te. Ilic saluus erit. b. Et p̄dicabit̄. hic ponit̄ quartū
quasi ad p̄olationē p̄dictorū quod est euidentia credu-
litas: z hoc est quod subdit̄. b. Et p̄dicabitur hēuā
gelius regni. i. euangelium xpi quod introducit ad regnū
celeste: qd̄ non faciebat lex: p̄ter quod erat imperfecta re-
spectu euāgelij: vt. s. d̄m̄ est in prin. b̄ li. i. In vniū-
so mundo. q. n. an̄ destructionē ciuitatis p̄ tytū z vespā-
sionū in tribz̄ p̄tibz̄ orbis. f. asia: africa: z europa: p̄dicatū
sit euāgelij xpi p̄z sic viuēt. n. petro fides p̄dicata est in

Euangelium

Italia: 2 nō solū in italia: s̄ et in gallia qz sancti sauinianus
q̄ fuit vnus d. lxx. missus a b̄to petro i gallia: cū plib' alijs
citare fenonēfen q̄ tūc erat metropol' gallie: 7 vocabat' ci-
uitas aurea p̄uertit ad ep̄m: et ibi trib' eccl'is edificatis:
vna. s̄ in honore b̄ti vginis: alia i honore b̄ti stephani. pro
martyris: 7 alia in
honore s̄cti ioban-

nis baptiste: quar-
tā edificauit in ho-
nore ap̄loz q̄ quia
viuēte petro p̄stru-
cta ē: iō eccl'ia bea-
ti petri viui adhuc
noiatā est vsqz i ho-
diernū diē. Et lo-
co aut' sancti ille sa-
uianus socios su-
os circa alias p̄tes
gallie misit ad p̄di-
candū. Et q̄ p̄z q̄
viuēte petro hōi p̄-
dicatio p̄uenit ver-
sus mare occidentis
vbi finiat vltimū
clima n̄re ēre bita-
bilis: qd̄ aut' est vl-
tra h̄z auctores as-
tronomie p̄oif ex-
tra climata. Hieru-

salcm aut' de qua exierūt apli 7 alij christi discipuli ad p̄di-
candū est in medio terre habitabilis: qz est in quarto cli-
mate: vbi p̄io publicata est fides catholica: 7 iō sic a bie-
rusalem vsqz ad fines terre habitabilis ex p̄te gallie vbi p̄e-
dicata est fides p̄ sanctū sauinianū: 7 socios eius. s̄l̄r ex p̄-
te hyspanie vbi paulus p̄dicauit: eadē rōe. pbabile est q̄
a hierl'z vsqz ad alios terminos ēre habitabilis p̄uenit p̄dicatio
fidei p̄ alios ap̄los discipulos ad h̄ missos: et sic p̄z q̄ viue-
te petro fides christi p̄dicata ē in vniuerso mundo. qz co-
gnitio fidei p̄uenit ad oēs p̄tes orbis. Petrus martyri-
zatus est sub nerone: post imperium autē neronis destruc-
ta est citas hierosolymitana: scdo āno ip̄erij vespasiani
vbi h̄ li. de iudateo bello in fine. k In testimoniu om-
nibus gentibus. q. d. ad hoc p̄dicanda est fides in vniuer-
so orbe vt testimoniu xpi audiret in omni gente: s̄m q̄ di-
ctū fuit ap̄lo: actū. j. Et i m̄bi testes in hierlm: 7 iudea
7 samaria: 7 vsqz ad vltimū terre. l Et tūc veniet con-
summatio. qz p̄ p̄dicatioē euāgelij p̄dicta: fa cta ē p̄si-
matō destructōis citatis a r̄po p̄dicta. Considerandū au-
tem q̄ alia est p̄dicatio euāgelij futura in omnibus gē-
tibus q̄ntum ad efficacitā: sic q̄ oēs gentes recipient fide-
m: 7 hoc erit in cōsumatione seculi in q̄ tūc vide-
ritis. h̄ic describit' excidiū citatis q̄ntū ad eius terminūz
Et ponunt' ibi duo. Prima est p̄betie impletio q̄ h̄z dān-
s̄. vbi d̄r q̄ destructa ciuitate et templo ponet' abomina-
tio in desolationē. i. idoliū qd̄ noie abominationis intelli-
gitur in veteri testō: debebat poni in tēplo desolato: h̄ au-
tē impletū ē q̄n' bel' adrian' imaginē suā fecit statui vbi
steterat archa testi: vt scribit' i scholastica historia: et hoc
est quod dicit. m Ergo videretis r̄. Sequitur.
n Qui legit intelligat. q. d. q̄ legit p̄betiā dān. intelligat
cā cē dicta de hoc facto: s̄m qd̄ ibi ponit' ē iudeoz captiua
tio: 7 p̄fecta eoz dispersio: cū dicit. o Tūc q̄ i iudea sūt
fugient ad montes. q. d. extūc iudei nō habitabūt i iudea pl'
qz h̄z belius hadrian' hierosolymā reedificauerit: p̄cep-
pit tūc ne aliq̄s iude' h̄ret licetiā intrādi illuc. Ali' at expo-
nitur ab aliq̄b' de tpe qd̄ fuit an' destructionē citatis ime-
diatē: qz fideles q̄ erāt in hierlm admoniti s̄ p̄ angelū vt
fugerēt i regnū agripe vltra iordanē: qz rex agrippa erat
p̄federat' romanis: 7 iō ibi fideles saluati s̄ vt scribit' in
ecclesiastica historia. seq̄t' p̄ Et q̄ i te. n̄ def. ali. tol. d. v.
sua r̄. q. d. Meli' ē q̄ saluet vitā suā q̄ r̄e possessaz. q
De at p̄gnā. 7 nutri. i illis dieb'. qz p̄gnates nō p̄nt b̄n
fugere aggrauate ponderē: nec s̄l̄r nutrientes pp̄ curā cit

ca puulos. 7 Orate aut'. Hic incipit soluere scōz
q̄stione de cōsumatione seculi. Et diuidit in tres par-
tes: qz circa cōsumationē seculi. primo ostendit tribu-
lationis magnitudinē: secūdo t̄pis in certitudine: ubi.
De die aut' 7 hora. scio excitat nram sollicitudinez: ubi

bato. **Erit. n. tē tribulatio magna qualis n̄ fuit ab ini-
tio mundi vsqz modo: neqz fiet.** Et nisi breuiati fuisset dies illi: n̄ fieret salua ois caro: s̄ pp̄ electos breuiabunt dies illi. Tūc si q̄s vob' dixerit: ecce hic est christus aut illic: nolite crederē. Surgēt. n. pseudo christi 7 pseudo p̄be: et dabūt signa magna et prodigia: ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiam electi.

Agilate itaqz. Prima ad huc duos: qz p̄ t̄git tribulationē futurā tpe antixpi: et scdo ad uertū ip̄i xpi ad iudiciū ubi. Stati at Prima in duas s̄m qz tribulatio n̄ futura tēpo antixpi describit' ex duobus. Prima est vicio-
saria afflictio: scōz est vehemētia seductionis quod tanat' ibi Tūc si q̄s vobis dixerit. Circa p̄m aduertendū: qz p̄dire-
rat tribulatio n̄ iudoz: ex destruc-

ctione ciuitatis hierosolymitane vt patet ex predictis et nunc predicat tribulationem fidelium futuram sub antichristo maiore: ideo conuertit se ad discipulos suos in quibus admonet fideles pro illo tpe futuros. d. r Orate aut' vt nō fiat fuga v̄ra in byeme. i. tpe incō-
petenti ex acris importunitate. s. Et sabbato. i. tpe in competenti ad fugā ex quacūqz alia cā: qz tūc nō erit sabbatū obseruandū in quo nō erat licitū iudeis ambulare vltra mille passus. p̄ sabbatū ergo intelligit tpe inconueniens ad fugā mō predicto: 7 subūgitur rō cū d̄r. t. Erit em̄ tūc. i. tpe antichristi. 7 Tribulatio magna qualis nunq̄ fuit r̄. de p̄terito. Neqz fiet. de futuro. Et quo p̄z q̄ loquit' h̄ tribulatio n̄ antichristi: q̄ ab oibus doctoribus d̄r maxima. y Et nisi breuiati fuissent dies illi. nō est intelligendū qz dies sūt breuiiores tpe antixpi q̄ sint mō: qz quāti-
tas dici catur ex motu solis q̄ est vniuersis sed dies h̄ accipiunt' p̄ tpe: qz tps illius tribulationis erit breui: qz nō durabit vltra tres ānos cū dimidio: vt h̄ dān xij. vbi d̄r q̄ durabit p̄ tempus et tpa 7 dimidiū tps. Cā aut' huius breuitatis subdit: cū d̄r. 3 Nō fiet salua ois caro. Caro aut' hic accipit' p̄ h̄ic: s̄m qz h̄at tur gen. vij. Nō p̄manebit sp̄s meus in toie in ceteris qz caro est. sensus ergo est iste. Ois caro nō fiet salua. i. null' hō fiet salu': si esset longū p̄dicte tribulationis tempus. Negatio. n. post positā huius signo vniuersali omnis: facit ipsum equipollere signo vniuersali negatiuo: qz ois non valet nullus: p̄ter qd̄ subdit. a Sed p̄ter elec. breui: ne ex tribulationis magnitudine cadant a veritate. b Tunc quis. Hic p̄nter ostendit magnitudo tribulationis ex vehemētia sedu-
ctionis: qz multi discipuli antixpi venient ad seducen-
dū populū dicendo: qz ipse sit vere christus in lege 7 in p̄betis promissus: 7 iō hoc predicat ne fideles tunc ce-
cipiantur dicens. b Tunc. i. in tēpore antichristi. c Siquis v. di. ecce christus hic aut illic nō. cre. et qz nō solūmō habebunt verba ad recipiendū: sed etiā signa quod est difficilius ad euadendū: ideo subdit. d Surgent em̄ pseudo christi tē. p̄ hoc intelligit antichristū 7 discipulos eius: qui sunt membra ipsius. e Et dabunt signa r̄. quia virtute demonū possunt multa mirabilia fieri: quando premittuntur a deo. f Ita vt in er. idu. si fieri potest etiaz electi: hoc dicit quia p̄destinatio licet sit certa: tamen nō tollit liber

latem arbitrii. ista em propositio predestinatus potest damnari: falsa est in sensu composito: in sensu diuiso vera e sicut diffusius declaraf pmo sen. g Ecce pre dixi vobis. q. d. ad hoc ista pdico nunc: vt caueatis. pnc qz mii/ia da ferunt q puidenr: fm q dicit bñs grego.

b Si ergo dixerit vobis ecce in deserto erps supple. tanqz bo religio? in loco deserto existes. i Nolite exire ad videnduz. s. eune seducami Et si dixerint. k Ecce i pene trahilibz. i. looz occultz. l Nolite credē. rō at subdit. m Sic em fulgur erit ab oriēte rē qz lz aduēt? xpi i carne fuerit occult? tñ aduēt? ei? ad iudiciū erit ita manifest? q nō poterit ali que latē: pp qd subdit. n Abicūqz fuerit corp? i. xpi i humanitate: qz sic

Ecce pdixi vob. Si ergo dixerit vob ecce i deserto e: nolite exire. ecce i penetra lib: nolite credē. Sic em fulgur erit ab oriēte rē parz vsqz in occidentē: ita erit r aduēt? filij hois. Abicūqz fuerit corp? illuc pgrega bñt r aqle. Stari at p? tribulatōez diez illoz sol obscurabit: r luna n dabit lumē suū: r stelle cadēt de celo. r vtutes celoz cōmouebūt: r tūc parebit signū filij hois i celo. Et tunc plā gēt oēs tribz tē: r videbūt filiū hois veniētē i nubib?

.s. frequē dcm ei iudicabit i forma hūana glōsa tamē. o Illuc pgregabūt r aqle. i. sci occurrēt obuiā xpo veniētē ad iudiciū: hz q dicit. j. ad tñx. iij. c. p Stari at. Descripta tribulatiōe q futura ē p anti xpm describit aduētū xpi ad iudiciū: r diuidit i duas pres: qz pmo dicit qdā signa pcedētia iudiciū: scdo describit iudiciū aduētū. Et tūc apparebit. Circa pmo aduētū dicit: q put dicit doctozes r sci p tribulationē aticubisti anqz appareat manifesta signa iudiciū: erit tēp? breue: in q potuerit illi q fuerit dēcepti p anti xpm pntere: r h signaf apoc. viij. Fm ē silentiū i celo qsi me dia hora. istud. n. tps nō durabit vt dicit nri p. xl. dies vsqz rē: hoc ē qd dicit. p Stari at p tribu. die. il. i. puo tpe elapso p tribulationē anti xpi apparebunt signa manifesta pmo q iudiciū: r hoc est quod subdit. q Sol obscurabit. nō p puationē sui lumis cū sit ei nālis: corpa aut celestia tūc manebūt in sua natura integra: sed ista celestias erit respectu nri p itēpositiōne alie? corpi opaq: quē admo dū fit i edypsi. r Luna n dā. lu. suū. qd p dupl? itelligi. Amo mō qz erit in pposita inf trā r solē: r sic ps lune q ē versus frā obscurabit: cū n beat lumē nisi a sole. alio mō p in ppositiōne nubiu obscuraz s Et stelle ca. de celo. nō qstū ad eaz substantiā: cū sint incorruptibiles: s fm apparetia: qz vere stelle a bscōdēt p nubiu dēsitatē: r d nubib? dñs frā descēdēt exalatiōes ignite q dicūt stelle cadētes. t Et vtutes celoz cōmouebūt. vtutes h accipiunt āgeli q sē d medio ordie scde ierarchie: ad qz offi cū spectat coo pari aliq mō ad miracula: fm q dicit beatus dion. r ipi tūc frequēt? solito mouebūt ex diuina voluntate ad faciēdū miraculosas trāsmutatiōes in elemētis ad incutiēdū hoib? tēroz iudiciū venientis. v Et tūc parebit. Ille describit iudiciū aduētū: r circa hoc duo facit: qz pmo facit qd dcm ē: scdo inducit exēplū ab arboze fic. dicit g. v Tūc. i. imediate p signa pdicta. r Parebit sig. fi. bo. in celo. i. crux da ui r lācea q sūt passioes xpi instrumenta. Vel aliē. Si gnū. i. cicatrices q appārebūt i xpi corpe. Ista at appārebūt i celo. i. i aere: q aliq vocaf celū i scriptura y Et tūc plāgēt qes tribz tē. i. aliq de oib? tribub? r na-

tiōibus in qbus sunt aliq mali: qbus aduēt? iudiciū erit tristabilis r Et fide. vi. lo. qz sicut dcm est i forma hominis iudicabit. a Veniētē in nubibus celi. sicut in nube ascēdit in celum ab apostol: ppter qd dicit. j. Jēf? q assumpt? est a vobis sic veniet. b Cū vtute multa.

celi cū vtute multa et maie state. Et mittet āgelos suos cū tuba r voce mag: et pgregabūt electos e? a qtuor vētis: a sūmis celoz vsqz ad tēminos eoz. Ab arboze at fia dicitē parabolā: cū iā ram? tēner fuerit r folia nata: scitis: qz ppe ē estas. Ita r vos cū viderit? hec oia: scitote: qz prope est in ianuis. Amē dico vob: quia nō pteribit generatio h? donec oia fiāt. Celuz et tēra trānsibūt: vba autē mea nō pteribunt. De die autem illa et hora nemo scit:

qz primus eius ad uct? fuit in infirmitate: scds erit i virtute. c Et maiestate. qz vct vt dñs: q primo venit vt seru? d Et mittet angelos suos. qz misterio āgeloꝝ colligent i neres mortuoz. e Cū tuba. sicut em i datione legis auditus est sonitus terribilis: vt habetur Ezo. xix. ita v dief tūc sonit? cōsimil? virtute angeloz factus i elemētis f. Vocem illam vor erit vor xpi vocātis mortuos ad iudiciū: er cuius virtute suscitabūt g Et cōgregabunt electos ei? lz. n. oēs adducant ad iudiciū tñ

electi spāl? adducēt misterio scōꝝ angeloz qz erūt cōcūes eoz b Quatuor ventis. i. a quatuor pñtib? mūdi. vñ oriunt? principales venti: r p hoc intelligunt alie ptes orbis min? pñcipales. i. A sūmis celoz vsqz ad tēminos eoz. Iste modus loquendi est fm apparetia quia summum celi videtur esse sup zenit? capitis nri. terminus autē celi videt? vbi terminatur aspectus nri: quia ibi v? celum coniungi terre. licet fm veritatem equaliter distat a terra vndiqz. est ergo sensus. i. A sūmis celoz rē. i. ab omni loco qui sub celo est adducēt electi ad locū iudiciū. k Ab arboze. hic ad declaratiōē pdictorū adducit exemplū: qz sicut viriditas arboris incipiēs ē signum estatis. pñcipalē signa pdicta erūt signa ipst? iudiciū imediate venientis: r hoc est quod dicit. k Ab arboze fia dicitē pa. i. similitudinē ad pōsitū congruū r patet lra. sequitur l Amen di. v. qz nō ptece. gene. hec. i. congregatio fideliū. m Donec oia fiāt. quia quātūcūqz fideles opprimātur tpe anti xpi: tñ ali q pmanebunt in fide stabiles vsqz ad finē mūdi. n Celū r tēra trānsibūt: nō qz corrumpātur fm suā substantiā sed quia cessabit motus celiet trāsmutatiō in elemētis: ista enim ordinata sunt ad complendum numerum electoz: et ideo ipō completo in iudiciū cessabūt sicut ea que sunt ad finem habito fine. o Verba autem mea nō ptereri. p verbum em chisti factus est mundus: et id verbum eius est ipso mundo stabilius. p De die autē r hora. Dic circa iudiciū oñdit tps incertitudinē possef em aliquis credere q ex signis pdictis possef aliquis tps iudiciū determinatū certitudinaliter cognoscere: idō hoc excludit dicēs p De die autē r hora illa memo scit. qz p rōnem naturalem homo nō possef tps illum certitudinaliter cognoscere: qz dependet ex simplici voluntate dei similit? nec p reuelationem cognoscit: qz si hoc reuelasset aliquibus hoc fuisset factū apostolis qui fuerunt maxime illuminati: r tñ ipis de hoc querentibus: acf. j. r dicit Non est vestrum nosse tpa vel momenta: q p? posuit i potestate sua. quod exponens Aug. r viij. de ciuitate dei vi. Omnium calculantiuz digitos resoluit ille q hoc dixit q Necqz angeli celoz. sicut. n. pñcipiū mūdi a solo deo fuit p cognitum:

Euangeliū

q̄ mundus immediate ē ab ip̄o fact⁹: ita ⁊ finis mūdi soli deo ē cognitus ⁊ hoi t̄po reuelat⁹: ad quē p̄tinet iudicare de oibus. ⁊ Nisi p̄ solus p̄ hoc nō excludit fil⁹ vel sp̄s sanctus: s̄ magis includit q̄ vna est noticia triū p̄ sonaꝝ. Dicitio. n. exclusiua addita vni p̄sonē i diuinis respectu termini eētialis nō excludit aliam: vt diffusius tractat̄ p̄io sentē. sic autē est in p̄posito: quia illa que in portat respectū ad creaturā sunt communia trib⁹: hui⁹ modi autē est noticia diei iudicii. Ad firmat autem p̄dicta per exemplū veteris testamenti dicit⁹: s̄ Sicut fuit in diebus noe quando diluuium erat occultum.

t Ita erit aduentus filij hō. i. christi venientis ad iudiciū
v Sicut cū erāt in die ante dilu. cō me. ⁊ biber. ⁊ c. i. in magna securitate existētes. ⁊ p̄ nec ve. dilu. ⁊ tulit omnes. i. p̄didit ex cepto noe et bis q̄ cum eo erant in ar cha. y Ita erit aduentus filij hōis quia homin⁹ in securitate existētib⁹ ⁊ de nullo timenti

bus: subito veniet tribulatio antichristi. vel fm̄ alios istō referē ad tempus post mortē antichristi. q̄ ip̄o mortuo ⁊ p̄ se quēs hominibus in securitate existētibus: subito ap̄parebūt signa iudicii: ⁊ iudicis aduentus. ⁊ Tunc duo erūt in agro ⁊ c. p̄ existētes in agro intelligunt̄ plati: quorū officium est laborare in agro militantis ecclesie. per molentes in mola: vbi est magn⁹ labor corporalis intelligunt̄ actiui. p̄ existētes in lecto intelligunt̄ p̄templatiui: qui sunt i requie p̄templatōnis: de istis tribus dicit̄: An⁹ assumet ⁊ alter reliquet. q̄ istoz triū statuum aliqui stabūt in fide in p̄secutionē antichristi: ⁊ aliqui cadent: et si militer adueniēte iudicio aliqui assument̄ ad gloriā: aliq̄ relinquent̄ ad penā. a Vigilate ergo. Dicit̄ p̄dictis excitat nostrā sollicitudinē: q̄ em̄ temp⁹ iudicii est incertum: ideo semp̄ debem⁹ esse parati ad ip̄m expectandū: q̄ in tali statu in quo aliquis capiē in morte que etiam nō bis incerta est: ita etiam in tali statu p̄sentabit̄ in iudicio. Ad hoc etiā adducit duplex exemplū. p̄mū est de patrefamilias qui sollicitus est de custodia domus: ⁊ multo fortius nos debem⁹ esse solliciti ne perdam⁹ vitam eternam quod erit si inueniamur impati: per carentiā gratie i morte: ⁊ hoc est quod dicit̄: b Illud autē scitote ⁊ c. ⁊ p̄z lettera. secūdu exemplū ponit̄ ibi. Quis putas. De seruo patrefamilias qui sollicit⁹ est regere domū sibi p̄missam nō solum in p̄sentia dñi sed etiā in absentia: vt sic veniēs dñs eū remuneret. si autē in cōtrariis actib⁹ ip̄m inueniat eternaliter puniat. iste autē serū ē quilibz christian⁹ qui ē dispensator dñi sui: q̄ potest intelligi tripliciter: vno mō in dispensatiōe spirituali q̄ p̄tinet ad platos alio mō in regimine temporalū q̄ p̄tinet ad p̄ncipes seculares ⁊ iudices: tercio modo in bono vsu gratiaz sibi a deo collatarū: ⁊ hoc p̄tinet ad omnes: hoc ergo est quod dicit̄: Quis putas est fide. ser. ⁊ c. c Quē constituit dñs sup̄

familiā suā. ⁊ potest responderi vt p̄z et p̄dictis. Dicit̄ ē bonus platus vel bon⁹ iudex: vel etiā bon⁹ simplex christianus: q̄ vt dicit̄ in eccl̄. cuiuslibet mādavit deus de p̄rimo suo. d Et ver̄ obū illis in t̄pe. i. auxilium in t̄pe necessitatis: ad q̄ quilibet p̄dictoz tenet̄ vt vili⁹ est

e Beatus ille ser. que cū venierit dñs ei⁹. que renis i morte ratione seruitij sui inuenierit sic facientē. i. in actibus charitatis se exercitē: q̄ per talia meret̄ beatitudinē. p̄ quod subditur: f Amē dicit̄ vobis: quoniam super omnia bona sua constituet eum. g Si autē dixit̄ malus seruus ille in corde suo: moram facit dominus meus venire: et ceperit percutere seruos suos: manducet autem et bibat cum ebriosis: veniet dominus serui illius in die qua non sperat: et hora qua ignorat et diuidet eum: partemq̄ eius ponet euz hypocritis: h Illic erit fletus et stridor dentium.

Capitulum. xxv.

bil est incertius hora mortis. k Et diuidet euz sepando aiām a corpore in morte. l Partēq̄ ei⁹ p̄o. cum hypo. i. cum falsis christianis sepando ip̄m a beatis: ⁊ coniungendo condemnatis. m Illic erit flet⁹ ⁊ stridor dentium. hoc supra expositū est. c. xij.

In ca. xxij. vbi dicit̄ in postilla: huiusmodi autē est noticia diei iudicii.

Aditio. **Q**uēq̄ noticia deo attributa etiā si non impoztaret respectū ad creaturam: necessarium est q̄ sit cōmunit̄ tribus p̄sonis: eadem em̄ est cum essentia diuina.

Replica. **I**n ca. xxij. vbi dicit̄ de noticia diei iudicii: q̄ p̄ sol⁹ ⁊ c. dicit̄ postill. q̄ p̄ hoc nō excludit filius et spiritus sanct⁹: q̄ ois respect⁹ de⁹ a dextera ē cōis trib⁹: talis autē ē noticia diei iudicii: Burg. dicit̄ q̄ cūq̄ noticia deo attribuit̄ etiā si non ipotaret respectū ad extraneū: esse ē vt sit cōis trib⁹ p̄sonis: eadē. n. est cum eētia diuina. s̄ si rō Burg. valet p̄nitentia erit cōis tribus p̄sonis: q̄ eadē eētia diuina. Sed dicitur i se nō videt̄ scholasticū q̄ p̄ noticiā generat̄ verbū si igit̄ illa ē cōis tribus tres p̄sonē generat̄ verbū. Itē verbū est noticia p̄ paternū intelligere exp̄sa: ⁊ ideo dicit̄ sapiētia. Si igit̄ illa noticia est cōis trib⁹ p̄ vtiq̄ erit sapiētia sapiētia genita q̄ negat. b. Aug. j. retrar. c. xxv.

Quē simile erit regnū celoz. Data Ca. xxv. lege euāgelica: postq̄ saluator ostēdit quedā antecedētia iudicii extremū: hic describit̄ ip̄m iudiciū. Et q̄ vniuersitas iudicāda distinguit̄ in tres stat⁹: videlicet actiuoz: cōtemplatiuoz: ⁊ etiā platos: ideo diuidit̄ in tres partes fm̄ tres parabolas: quas hic ponit̄ ad istos tres status p̄tinentes: prima p̄tinet ad p̄templatiuos: secūda ad platos: ibi. Sic. n. p̄gre. ⁊ c.

Mathei

Tercia ad actiuos: ubi. **C**um autem uenerit filius hominis, prima in duas: quia primo circa uita preplatiua ponitur meritum: et secundo ponitur circa hoc examinatio iudicium ubi Media at nocte. Dicit ergo primo. a. Sicut erit regnum celorum. ecclesia militans quatuor ad statum preplati uii. b. De

ce uirginibus. p. q. s. significat ymnie sitas preplati uo. p. Muer? em denari? e. omus digit? uel p. m. limes numero. ru. vii. r. numeri sequentes coponunt ex dnario plures sumpto uel aliqua parte eius: sicut patz. xx. bis decetriginta ter decet: r. sic p. m. Sicut vii. deci. viii. r. decet. r. xii. duo r. decet. r. sic p. m. p. q. d. dicit aliq. p. b. filosofbi q. n. u. r. no. pcedit in infinitu sed solu vsq. ad decet: ut bi. in. p. b. et io denarius nune r? bñ significat ymniuersitatem.

Virginitas aut

q. tenet supremu gradu in uirtute castitatis significat uita preplatiua: q. castitas eleuat mēte a carnalib? r. sicut disponit intellectū ad preplationē ueritatis: sic ecōtrario luxuria deprimit mēte r. causat hebetudinē intellectus: r. sic reddit hominem quasi bestiale: ppter qd p mo et bi. uita uoluptuosa uocatur uita pecudum.

c. Que accipiētes lampades. lampades iste sunt opa uite preplatiue: q. sūt bona de genere. d. Erant obuia spōso r. spōse. Ad hoc d. ordinari exerētū uite cōtēplatiue: ut hō possit secure r. deceter obuiare xpo uenienti ad iudiciū: q. tūc p. iungit sibi eccliam totā mū datā: nō hnt maculā neq. rugā. e. Quinq. autē ex eis cr. fa. r. quiq. p. m. Prudentia at ē uirt? directiua opoz humanoz in fine debiti pp qd a phis r. a scis dī auriga uirtutū. Virgines autē prudentes sūt preplatiui seu religiosi: opa sua bona de genere ad fine debiti r. ordinātes uideh. a. s. gloriā dei principalit: ad pfectiōnē sui r. edificationē. primi p. m. r. q. fatuitas ē puatio prudentie dīa: nō fatue uirgines dicunt preplatiui a pre dicto fine ueniētes: p. p. uā gloriā r. fauore hōim uel q. sūt prin apalit intendentes: r. merito dicunt uirgines fatue q. hōim op? d. genē p. d. r. p. defectū itētōis recte.

f. Sed quinq. fa. acce. lam. nō sum. oleū secū. Oleum istud est spirituale gaudiū: quod oritur ex operib? bonis factis ppter deū: de q. dicit apls ad p. b. iiii. Gaude in dño semp. Hoc autem oleum nō hnt uirgines fatue: ppter defectū itētōis recte. h. bēant lampades. i. opera bona de genere. g. Prudentes uero accēperunt oleū. r. q. ppter rectitudinē intentionis gaudēt in domino de suis opib? bonis. Dicit autē gaudiū istud oleū: q. nutrit r. fouet ignē charitatis: ex hoc. n. q. aliq. delectat i. ope fortius r. meli? opat fm p. m. r. p. p. s. disponit ut a maior charitas infundat. b. Nozā aut faciente spon. dormi. oēs r. uo. Nozā ista est de cursus p. m. ab ascēsiōe xpi vsq. ad diem iudicij quod tēpus ppter longitudinē uocat hic mora: i. a. n. durauit p. mille ducentos r. septuaginta quinq. annos: r. residuū ē nobis incertū. In h. autē tēp. intervallo moriunt oēs tā boni q. mali: q. d. eam moris signat hic p. d. m. i. o. n. e.

q. ita facilius excitabuntur a morte p. xpm ad iudiciū uenientem: sicut homo purus excitat alium dormientem. i. Media autē nocte. Hic ponitur examinatio iudicij um circa p. d. cta opa p. tēplatiū. dicit ergo. Media at nocte. nō est intelligendū p. hoc q. iudiciū extremū sit ce-

lebrandū de nocte: sed de die put dicit apls. j. cor. iiii. Dies dñi d. clarabit r. c. h. q. r. p. s. iudicij ē nō. bis occultus: ut p. s. ex p. c. d. e. i. c. i. d. o. hoc signat p. h. q. d. d. r. Media at nocte. q. illa que sūt in media nocte sūt bonis occultis. k. Clamor autē factus est. i. uo. xpi: uel angeloz ad uocādū mortuos ad iudiciū: ut dicit infra eodē cap. rerunt. Bate nobis de oleo vestro: quia lampades nostre extinguunt. Responde rūt prudentes dicētes. Ne forte non sufficiat nobis et uobis: ite porius ad uendētes et emite uobis. Bū autem irēt emere: uenit spōsus: r. que parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias: r. clausa est ianua. Nouissime uero ueniunt et relique uirgines dicētes. Domine dñe: aperi nob. At ille r. d. s. ait. Amē dico uobis nescio uos. Vigilate itaq. q. nescitis diē neq. horam. Sic. n. hō p. e. g. r. p. t. a. c. e. n. s.

sed de die put dicit apls. j. cor. iiii. Dies dñi d. clarabit r. c. h. q. r. p. s. iudicij ē nō. bis occultus: ut p. s. ex p. c. d. e. i. c. i. d. o. hoc signat p. h. q. d. d. r. Media at nocte. q. illa que sūt in media nocte sūt bonis occultis. k. Clamor autē factus est. i. uo. xpi: uel angeloz ad uocādū mortuos ad iudiciū: ut dicit infra eodē cap.

l. Tunc surrexerunt oēs uirgines ille: q. oēs resurgent boni r. mali: ut apparant in iudicio xpi. m. Et ornauerunt lampades suas. iste ornatus nō est aliud q. recurus ad mēte cogitādo de iusticia suoz opoz r. bonitate arcūstātiarū. n. Fatue autē sapientib? dicit. da. nobis r. c. Ista petitio uana r. respōtio negatiua significat q. nullus ad alium q. tūc q. iustum poterit recurrere. p. auxilio habēdo nec aliquis quantumcumq. iustus poterit alium iuuare: sed sibi soli sufficiet iusticia sua. et hoc ē qd subditur

o. Ne forte non sufficiat nobis r. uobis r. c. exprobratio ē p. r. e. r. e. fatuitatis i. hoc q. bona opa d. genere dederunt pp fauore laudis humane: q. uenditores olei sūt adulatores fm Aug. q. d. Considerate qd uoluit uobis. p. tali fauore cōtinenter uiuere. p. Bū at irēt emere. p. hoc insinuat remozsus. p. r. e. d. i. c. e. n. s. t. e. s. t. i. m. o. n. i. u. m. d. e. p. d. i. c. t. i. s. h. e. q. uenit spōsus. i. xps ad remunerationē bonoz. r. Et q. pate erat. p. opa charitate formata s. Intraue. cū eo ad nuptias. i. ad glām celestē: alijs relictis ad p. n. a. t. e. t. Et clausa ē ianua. q. p. iudiciū nō erit alicui adit? p. s. i. b. i. l. i. s. ad glām: pp qd subdit. v. Nouissime. i. nimis tarde. x. Ueniunt r. reliq. uir. d. i. d. n. e. d. n. e. a. p. i. n. o. per hoc q. uocat eū dñm signat q. crediderūt in xpm: sed q. si des eaz fuit informis: nō subdit. y. At ille r. d. s. ait. Amen dico uo. n. scio uos. noticia. s. approbationis q. soli electi a deo cognoscunt. Et in si. h. parabole ad n. s. a. m. in structionē p. d. u. d. i. s. 3. Vigilate itaq. ad h. n. d. u. s. f. f. i. d. e. z. formatā charitate. a. Q. n. e. s. c. i. d. i. e. n. e. q. h. o. r. a. s. m. o. r. u. nec p. p. n. s. status. p. die iudicij: q. sicut d. c. m. est in tali statu p. s. e. n. t. a. b. i. s. q. l. i. b. e. t. in iudicio: in quo inuenietur in morte.

b. Sicut. n. hō p. e. g. r. e. hic ponit scda pabola q. p. t. i. n. e. t. ad p. l. a. t. o. s. Et primo circa statū eoz d. s. c. r. i. b. i. t. m. e. r. i. t. u. r. d. e. m. e. r. i. t. u. p. r. i. e. a. c. t. i. o. n. i. s. s. e. c. d. o. i. u. d. i. c. i. u. d. i. s. c. r. e. t. o. n. i. s. i. b. i. P. o. s. t. m. u. l. t. u. u. e. r. o. t. p. i. s. d. i. c. i. t. e. r. g. o. p. r. i. m. o. b. Sicut hō p. e. g. r. e. p. s. i. hō iste est iesus xps: q. h. s. m. diuinitatē nō possit. p. h. i. c. i. d. l. o. c. o. ad l. o. c. u. m. q. s. i. c. e. s. t. u. b. i. q. s. p. r. e. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. e. f. m. t. u. n. a. m. h. u. m. a. n. a. m. p. e. g. r. e. p. f. e. c. t. e. s. t. q. n. a. s. c. e. n. d. i. t. in c. e. l. u. s. q. z. l. o. c. u. s. p. p. r. i. u. s. o. i. m. c. o. p. o. s. i. t. o. z. e. x. e. l. e. m. e. n. t. i. s. u. b. i. n. a. t. u. r. a. l. i. t. e. r. q. u. i. e. s. c. u. n. t. e. s. t. t. e. r. r. a. u. t. h. i. u. d. e. g. e. n. e. r. a. t. i. o. e. q. z. e. l. e. m. e. n. t. a. g. r. a. u. i. a. e. x. c. e. d. u. n. t. in eis fm quantitatem molis.

Euangelium

Vocauit seruos suos. i. platos ecclesie: q̄ speciali mō sunt eius serui. **D** Et tradidit illis bona sua. bona sc̄ nature: bona gratie gratis date: bona scientie: bona potētie: et bona opulencie: et dicit talenta: q̄ p̄ bonū vsū talitū pōt bō sibi acq̄rere celeste p̄miū. **e** **U**ni dedit quinq̄

hnt oia ista a deo si bi collata: alij plura isto: et alij vnū tm̄. **f** **A**bijt ac̄ tē. q̄ alij sunt q̄ ista talenta multi- plicat et geminat bñ vrendo p̄dictis ad sui p̄fectionem et proximi edifica- tionē. **g** **A**lij autē ab- scondit in terra q̄ p̄dictis vnt ad mundi gl̄iam et tpa le lucrū seu q̄stum. **h** **P**ost mul. x. ro t̄pis. **D**ic ponit circa p̄dicta exami nationis iudicium. **i** **P** mul. x. rē. **v**. d. ser. il. q̄ ma- gnū t̄ps ab ascētio ne xpi in celū vsq̄ ad aduentū ei⁹ ad iudiciū vt p̄dictū ē **b** **E**t posuit rōnē cū seruis suis: quia tūc districte eriget rōm de bōis ab eo collatis: bñ opan- tes remunerando p̄ter quod sequit̄ **i** **E**uge. intiectō est gaudētis. **k** **S**erue bone et fid- lis. q̄rēs in suis ac- tibus gloriā dñi n̄ suā. **l** **Q**ui sup pauca fuit fidelis. bona. n. in hac vi- ta collata boi par- ua sunt respectu ty- noz gl̄ie: q̄ ibi cō- fertur boi bonū infinitū: p̄ h̄ sequit̄. **m** **S**up multa te p̄stitūā tē. et p̄. **n** **A**ccedens autē et q̄ vnū talentū accepit. q̄ mali licet inuiti apparebūt in extremo iudicio diuino p̄spectui. **o** **E**t sic dōne q̄ durus es. tū q̄ de⁹ a seruis suis req̄rit opa ardua. s. opa virtutis: tū q̄ in iudicio durus erit q̄ mō est pius et mansuet⁹. **p** **M**etis vbi nō seminasti tē. hoc intelligit dupliciter. **q̄no** modo q̄ nō solū req̄rit i. platis eccleie bona in p̄pria p̄sona: s̄ etiā in aliena: q̄ eoz officii ē inducere alios ad bonū. **q̄no** modo q̄ requirit ab hoie opa meritoria vite eterne: et tū nō seminavit in natura hois p̄ncipiū sufficientis h̄ opis. **l** **M**o cū ex puris naturalibus nō pōt mereri vitā eterne: immo p̄trariū dicere est heresis pelagiana: nō tū deus in- iuste req̄rit opa meritoria vite eterne: q̄ si bō faciat qd̄ i se est: dō infundit sibi gr̄am p̄ quā pōt p̄dictū op⁹ exercē. **q** **E**t timēs abij et abscondi talētū: q̄ ex pusillanimitate aliq̄ refugit aggredi opa virtutū: et declinat ad vicia et ad sola terrena q̄rēda curātes tm̄ de corpore nullo mō d̄ aia: p̄ter quod sequit̄. **r** **A**ccēbēs quod tuū ē: q̄ ali qui ad tantā infantiā deueniūt q̄ dicit deus fecit animas: curet de ea si voluerit. **q̄** **A**lij autē p̄sumētes credūt h̄c glo- riā sine merito dicētes: de⁹ nō fecit aiam p̄ dānatōe ipam saluabit et trahet ad se. **s** **R**ndēs autē dñs eius vi. ei. ser. male et piger tē. **Et** verbo. n. suo cū p̄dēnat: q̄ in iudi-

ciō conscientia vniuscuiusq̄ testificabit contra se. **t** **S**ciebas q̄ meto tē. q. d. et quo sciebas me esse durū in repetendo multiplicationē talentū: tibi traditorū p̄ exercitiū bonoz opoz: et hoc oñdis te iuste p̄dēnan- dū: p̄ter qd̄ sequit̄. **v** **T**ollite itaq̄ ab eo talentū: q̄ bona diuini- tus collata non cedent ad gl̄iaz male opantib⁹: vel oadōis: sed magis ad penā.

Vocauit seruos suos: et tra- didit illis bōa sua. **E**t vni dedit quinq̄ talēta: alij autē duo: alij vō vnū: vnicuiq̄ s̄m p̄p̄riā vtutē: et p̄fect⁹ est statim. **A**bijt autē q̄ quinq̄ talē- ta accepit: et opat⁹ ē in eis et lucratur⁹ ē alia quinq̄. **S**icut q̄ duo accepit: lucratus est alia duo. **Q**ui autē vnū acce- perat abscondit in terrā: et abscondit pecuniā dñi sui. **P**ost multū vō t̄pis venit dñs seruoꝝ illoꝝ: et posuit rō- nē cū eis. **E**t accedēs q̄ quinq̄ talenta accepit: obtulit alia quinq̄ talenta dicens. **D**ñe quinq̄ talenta tradidisti mihi: ecce alia quinq̄ sup lucratur⁹ sū. **A**it illi dñs eius. **E**uge: serue bone et fidelis: q̄ super pauca fuit fidelis: super multa te p̄stitūā: itra i gau- diū dñi tui. **A**ccessit autē et q̄ duo talenta accepit: et ait **D**ñe duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo lucratus sum. **A**it illi dñs eius. **E**uge serue bone et fidelis: q̄a super pauca fuit fidelis: su-

per multa te cōstitūā: intra in gaudiū dñi tui. **A**ccedens autē et qui vnū ta- lentum accepit ait. **D**ñe scio q̄ hō durus es: metis vbi nō seminasti: et congre- gas vbi nō sparsisti: et tūc abijt et abscondi talentum tuum in terra. **E**cce habes quod tuū est. **R**espondēs autem dominus eius dixit ei. **S**erue male et piger: scie- bas quia meto vbi non se- mino: et congreco vbi non sparsi. **O**ppozituit q̄ te com- mittere pecuniam meā nu- mularijs: et veniens ego re- cepissem vtiq̄ quod meū ē cū vsura. **T**ollite itaq̄ ab eo talentū: et date ei qui ha- bet decē talēta. **O**mnī em̄ habēti dabit et abū dabit: ei autem qui non habet: et quod videtur habere aufe- retur ab eo. **E**t inutilē ser- uum eijcite in tenebras ex- teriores: illic erit fletus et stridor ventium. **C**um au- tem venerit filius hominis in maiestate sua: et omnes

Et date ei q̄ bz decē talenta q̄ damnatio re- proboz cedet in gloriā electozū s̄m q̄ scribit in ps̄. **R**etabit ius- tus cū viderit vindictā tē. pp̄ qd̄ etiā sequit̄. **y** **D**abitur da- bitur et abunda- bit: quia ei q̄ re- perietur in gra- tia dabitur gloria: et abundabit nō solū de sua et alioꝝ glorificatione: sed etiam de impletionē diuine iusticie i maloz reprobatione. **z** **E**i autē qui non habet tē. q̄ ei q̄ non inuentus fuerit in gr̄a in morte: bōa n̄ ē et gr̄e que habuit cedent ei ad penā: **a** **E**t inuiti. ser. proi. in tene. exteriorēs. peccatoꝝ enim modo soluz habent tenebras interiores: que sunt tenebre mentis in inferno autem habebunt cum hoc tenebras corpo- rales: q̄ sunt tenebre exteriorēs. **b** **I**llic erit fle- tus et stridor ventium. i. dolor mentis et corporis: et ad ista reducitur omnis pena infernalis. **c** **C**um autem venerit filius hominis. **D**ic ponitur tercia parabola que pertinet ad actiuos: ad quos per- tinet se exercere in actib⁹ misericordie: p̄ quo exercitio remunerabuntur: desistentes autem a talibus condē- nabuntur: dicit ergo. **C**um autem venerit filius homi- nis. licet enim idem sit filius dei et hominis: facit t̄m mentionem de filio hominis: quia in forma humana ve- nit ad iudicium. **d** **I**n maiestate sua. q̄ tūc appa- rebit in forma hois glorioza: qui in primo aduentu ap- paruit in forma passibili et infirma. **e** **E**t oēs ange- li eius cum eo. tū p̄ter bonoz iudicis: tum p̄ter exe- cutionem iudicij: q̄ ministerio sanctorū angeloz dedu- cent electi ad celū: p̄ malos angelos reprobi trahent

Mathei

ad infernū. f. Tūc sede sup se. ma. sue. p hoc signat
 pteatem iudicaria q̄ data ē xpo boi. g. Et cōgre. an
 eū oēs gentes. qz nullus tūc poterit latere. h. Et se
 parabit eos ab inuicē: qz iusticia cuiuslibet ⁊ malicia
 apparebit oib⁹ māifeste: ⁊ talis distinctio vocat⁹ separatō:
 ⁊ cū h forte disti
 guetur sūm sūm.

l. Sicut pasto
 segregat oues
 ab hēdis: p̄oues
 intelligunt iusti
 ppter corz inno
 centia: p̄ hēdos
 reprobi: p̄f eoz
 neq̄tia. Hec d̄ ei
 qm̄ crescit ē ani
 mal fetidū ⁊ lu
 turiosum: vñ ⁊
 in legebir? offe
 rebat. p̄ pctō p̄n
 apis: vt h̄ ieni.
 iij. k. Et sta
 tuet oues q̄des
 a dextris. i. in p̄
 tioz? tonis: qz
 facti transfen
 tur ad gloriā.
 l. Hēdos autē
 a sinistris: quia
 mali dūmittent
 ad penā: ⁊ quia
 forte sic erūt di
 spōsiti sūm sicut
 in iudicio: qz de
 tra est loc⁹ bo
 norabilior: ⁊ iō
 p̄cūit elictis.
 m. Tūc dicet
 rex his q̄ a dex
 erit. Erūt. Ge. lx.
 p̄is mei. i. a p̄e
 meo. n. Possi
 dete. i. cōualiter
 tenete o. Pa
 ra. w. regni ⁊ a
 cō. mū. qz a p̄i
 cipio mūdi facti
 est celū empyre

angeli eoz: tunc sedebit
 super sedem maiestatis sue
 ⁊ congregabunt ante euz
 oēs gentes: ⁊ separabit eos
 ab inuicē: sicut pasto segre
 gat oues ab hēdis. Et sta
 tuet oues quidē a dextris:
 hēdos at a sinistris. Tūc
 dicet rex his q̄ a dextris er
 erūt. Venite benedicti pa
 tris mei: possidete paratū
 vob̄ regnū a p̄stitutiōe mū
 di. Esuriui. n. ⁊ redistis mi
 hi manducare. Sitiui ⁊ de
 distis mihi bibere. Hospes
 erāt: ⁊ collegistis me. Nud⁹
 ⁊ operuistis me. Infirm⁹ ⁊
 visitastis me. In carce erāt
 ⁊ venistis ad me. Tunc cre
 spondebūt ei iusti dicētes.
 Dñe qm̄ vidim⁹ te esuriētē:
 ⁊ pauim⁹: sitientē: ⁊ redim⁹
 tibi potū? Qm̄ autē te vidi
 m⁹ hospite? ⁊ collegimus te:
 aut nudū ⁊ cooperuim⁹ te?
 Aut qm̄ te vidim⁹ infirmū
 aut in carcere: ⁊ venim⁹ ad
 te? Et rōdēs rex dicet illis.
 Amen dico vobis: q̄ diu fe

christum sibi reputat totum factum: quia fideles sunt me
 bra eius: et contrario fidelibus denegata: sibi reputat de
 denegari: ppter quod facientibus opera misericordie red
 dit vitam eternam: denegantibus autem penam. Et istis
 patet ista. Aduertendū tñ quādo dī.

istis vni de his fratribus
 meis minimis mihi fecistis.
 Tunc dicet et his qui a si
 nistris erūt. Discedite a me
 maledicti in ignē eternū: q̄
 paratus est dyabolo et an
 gelis eius. Esuriui enim: et
 non redistis mihi mandu
 care. Sitiui: et non redistis
 mihi potum. Hospes eras:
 ⁊ nō collegistis me: Nudus:
 ⁊ non cooperuistis me. In
 firmus et in carcere: et non
 visitastis me. Tunc respō
 debūt ei ⁊ ipi dicētes. Do
 mine quando te vidimus
 esurientes: aut sitientes: aut
 hospite: aut nudū: aut infir
 mum: aut in carcere: ⁊ non
 ministravimus tibi? Tunc
 respondebit illis dicens.
 Amē dico vobis: q̄ diu nō
 fecistis vni de minorib⁹ his
 nec mihi fecistis. Et ibunt
 hi in supplicium eternum:
 iusti autē in vitā eternam.

Capitulum. xxvj.

Factū ē cū cōsum-

um: quod est locus beatorz. p. Esuriui ⁊c. Dic tan
 gunt sex opa mie que sunt necessaria ex parte corporis: ⁊
 intelligit p hoc septimū qd̄ est sepelire mortuos. Suffi
 cientia autē istoz hoc mō accipit: qz homo in vita p̄nti
 primo indiget ex parte corporis alimento: sine quo non
 potest eē: ⁊ hoc alimentū duplex ē: vñ est calidum et
 siccū: et hoc vocat⁹ cib⁹. et sic vñ opus mie est pascere
 esurientes: vñ dicit p̄b. n. de aia q̄ esurics est appetit⁹
 calidi et sicci: ⁊ aliud est alimentūz corporis frigidū ⁊ hu
 midū: ⁊ illud vocatur potus: ⁊ sic scdm̄ opus mie ē po
 tare sitientes: et sic dī. n. de aia q̄ sitis est appetit⁹ frigidū
 ⁊ humidū: scdm̄ indiget tegumento sine q̄ nō pōt bñ eē
 videlz indumento ⁊ tomialio in quo possit requiescē
 ⁊ sic est duplex opus mie. s. vestire nudū: ⁊ colligere v̄l
 recipe hospite. tercio indiget post vitā istā sepulura:
 ⁊ sic ponit quintū op⁹ mie. s. sepelire mortuū: ista autē
 q̄ncq̄ p̄dicta sunt oib⁹ cōia. Alia sunt duo opa mie q̄
 impediūt alicui ex alio accidente supueniente: vt si alicui
 quis incurrit infirmitatem vel capiatur ab hostibus:
 ⁊ sic accipiuntur duo opera que sunt visitare infirmū
 et redimere captiuum: et in nomine redemptionis in
 telligitur omne beneficium eis impensum. Ista autēz
 septem opera misericordie habetur in vno versu. Ut
 sitis: potio: cibo: redimō: tēgo: colligo: cōdo: ⁊ p̄z sūia ex
 p̄dictis. Ista autem septēz impensa xpi fidelib⁹ ppter

Capitulum. xxvj.

Factum est. Postq̄ matheus euangelista iu p̄n
 cipio sui euangeliū declarauit personam media
 toris: ⁊ vltē legē euāgelicā a deo datā ad instru
 ctionē hois trāsgressoris. h̄ p̄n̄ describit ipi⁹ mediatoris
 passionē: quā solutū ē p̄cū n̄e redemptionis: ⁊ diuidit
 in duas ptes: qz p̄ ondit maligna xpi cōp̄bēso p̄ explorā
 tionē iudeoz: scdm̄ ei⁹ in iusta p̄dēnatio p̄ executionē gēti
 liū. c. se. Prima diuidit i quoz: ptes: qz p̄ describit xpi v̄
 ditiō facta nō ex ei⁹ ignorantia: s̄ magis ex p̄sciētia ⁊ volū
 tate: scdm̄ ipi⁹ v̄diti trāditio n̄ ex displicētia s̄ ex cbarita
 te: ibi. Prima autē die azimoz. tercio ipi⁹ traditi cōp̄bēso
 nō ex ipius impotentia: sed ex sua munitate: ibi. Adhuc co
 loquente. quarto p̄prehensio illusio nō ex eius iniusticia: s̄
 ex eius humilitate: ibi. Princeps autē sacerdotū. Circa p̄
 mū quatuor: p ordinē ponit. Primū est ipius v̄ditiōis
 p̄nunciatio: scdm̄ v̄ditiōis p̄sultatio: ibi. Tūc p̄gregati
 sūt: terciū venditiōis occasio: ibi. Cū autē eēt iesus. q̄rtū
 v̄ditiōis modus ⁊ ordo: ibi. Tūc abh̄t vñ⁹ ex duodecim
 Circa primū p̄siderādū q̄ ea que p̄dicta sunt ca. p̄ceden
 predicauit christus sc̄ria tercia ante passionem suā: ⁊ ea
 dem die predicat⁹ discipulis suis passionem suam futurā:
 post duos dies: sicut postea fuit completū. Ex quo p̄z q̄
 nō fuit ex ignorantia tradit⁹: sed ex sua p̄sciētia ⁊ volū
 tate: vt dcm̄ est. Hoc est ergo qd̄ dicit bic. a. Et fact

Euangelium

cu' costum. se. ser. oēs hos. q' p'tinent ca. p'cc. b. Dixit. eadē pie. f. c. Discipulis. in secreto. r. nō corā turbis. d. Scitis qz p' biduū pascha fiet. i. imolabit agnus paschalis. q' debebat immolari v'spe ferie quite. a. q' incipiebat solēntias seqntis die. e. Et si. ho. tra. qz eadez no cre tradit' ea iuda

indis. f. Et cru- cificat. qz vltimus iudei tradiderunt ipm pylato ad cru- cificandū. g. Ac- c'gregati sunt. Dic- tionis consultiō q' facta est feria qua- ta aū passionem. z tūc iesus nō venit i bierlm sicut fecer- rat alijs trib' dieb' p'cedentib'. h. mā- sit in bethania: vt daret iudeis locū tracrādī liberius d' morte sua: z hoc est quod dicitur hic.

g. Tūc. i. sequēti die postq' dixit ie- sus aplis vba pre- missa. h. Con- gregati s' p'ncip. fa- cer. q' p'cepāt erga xpm rācorē z odiū vt pz ex p'missis.

i. Et seniores po- puli. isti erant iudi- ces ordinarij: de q' bus. d. dcm. est. ry. c. in prin. k. In atriu' pzi. facer. qui

vi. cayphas. iste ē q' p'imus dederat iudis p'siliū d' morte xpi: vt b' Job. xj. l. Et p' se. vt. te. z. o. ci. pu' ei d'eterminauerāt ipm interficē: s' p'siliū q'rebāt d' mo facē di q'it possent facere oculite: z sine p'li seditōe: z hoc ē qd' subdit. m. Dicebāt at nō in die festo. i. i solēntate paschali imminente. p'rio vt visū ē. n. P' se. fo. re. tumul' fieret i p'lo. Mult. n. pp solēntatē pasche venerūt i bierusalem: z qz aliq' reputabāt iesū eē v'z xpm: alij at seducei a sacerdotib' reputabāt eū magi: z iō si occideret durā- te solēntate paschali: timebāt periculofam seditionem p'li: p'pter quod p'sulebāt mortē eius vsqz post festuz dif- feri: tū istud p'siliū postea mutauerūt: qz inuenerūt op- portunitatē eū capiendī p' iudā: vt d' i. o. Cū aut eēt iesus. h'ic ponit venditionis xpi occasio: iudas aut cupi- dus motus fuit ad xpi venditionem: vt posset recupera- re p' hoc valozē vnguenti sup caput eius effusi: z hoc ē qd' d' i. o. Cū eēt iesus in bethania. illud fuit factuz sexto die aū passionē xpi: vt b' Job. xj. h. hic recolit a matheo qz fuit occasio venditionis ch'risti: vt dictum est iam.

p. In domo simonis leprosi. iste. n. nō erat leprosus q' iā fuerat curatus a xpo: retinuerat tñ nomē leprosi: sicut matheus post vocationē ad statū apostolicū: adhuc vo- cabatur publican': vt dictū est. s. r. ca. q. Accessit ad eū mulier. Ista fuit maria soror lazari: vt d' Jobā. xj.

r. Habens alabastrū. i. vasculū factū de alabastro: qd' ē genus marmoris candidū: tale vasculū optime conser- uat vnguenta in terra illa: z hoc est qd' d' i. s. Unguen- ti p'ciosi. i. p'tentiu' vnguenti. Aduertendū tñ q' vnguen- tum hic vocatur lachryma fluēs de arboribus: q' est mul- tum p'ciosa in terra illa: qz valet ad multa medicinalia.

e. Et effudit sup caput ipsius. sicut effundit aqua rosa- cea. p'pter refrigeriū z odorē. v. Recubentis. i. residen- tis in mensa: qz faciebāt magnū festū xpo z discipulis ei' et lazarus q' fuerat resuscitat' ab eo erat vnus de recum- bentibus. sicut b' Job. xj. x. Vidētes aut discipuli ei' indignati sunt. Dic ponit plurale p' singulari s'm comu-

nem modū loquēdi: qz q' vnus de aliq' societate facit tota societas d' facere: solus. n. iudas murmurauit vt b' expressus Job. xj. vel si forte aliq' eo co murmurauerūt fuerunt ab eo incitati. y. Dicitur vt quid p- ditio hec. putabat. n. iudas vnguentū p'ditū pp hoc q' nō

venūdari mlto: z dari pau- p'ib'. Scies at iesus ait ill' Quid molesti est' huic mu- lieri: Op. n. bonū opata ē i me. Maz sp paupes hēt' vobiscū: me at nō sp hēbitis. Adittēs. n. h vnguentū hoc in corp' meū ad sepeliēdūz me fecit. Amē dico vobis: vbicūq' p'dicatū fuerit hoc euangelium in toto mundo dicitur: et quod hec fecit i memoriaz eius. Tunc ab- iit vnus de duodecim q' di- cebatur iudas scarioth: ad principes sacerdotum z ait illis. Quid vultis mi- hi dare: et ego vobis cum tradam: At illi constitue- runt ei' triginta argenteos

habebat apd se p'cū. z Po- tuit. n. venūda- ri multo. istd ex- pressus ponit Job. xj. vbi d' q' poterat vēdi p' trecētis dena- rijs a. Et va- ri paupibus. nō dicebat iudas p' patiens paupe- ribus: vt habet Job. xj. sed q' d' volebat q' v- guentū nō fue- rat sibi traditū vt eius p'cū sibi retineret z fura- ref. b. Sci- ens aut ihs co- gitationē. i. ma- lignā iude.

c. Ait illis qd' molesti estis hu- ic mulieri. q. di- sine cā: ratio subditur. d. Op. n. bonum op. ē in me: maz pau. sem. ha. vo-

biscū. q. d. semper potestis recipere ad faciendū illis elemosynam. e. Ne autem nō sp habebitis: sed s- rium videtur: Mathei vltimo: vbi dicit discipulis su- is. Ecce vobiscum sum vsqz ad p'sumptionem seculi sed hoc intelligitur de esse cuius hoibus p' gratiam et et sacramentalit' in sacramento altaris: sed istis modis non possunt sibi corpalia obsequia exhiberi. Sequit. f. Adittēs. n. hoc vnguentum. hoc in corpus meūz ad sepeliendū me fecit: quasi diceret in hoc facto p- figurauit sepulturam meam futuram de p'p'quo: vñ Jobannis. xj. dicitur q' p'cepit partes vnguenti: ad sepulturam suam reseruari: vnde credendū est q' hec mulier hoc fecit edocra a spiritu sancto. Sequitur.

g. Amen dico vobis: vbicūqz p'dicatū fuerit. hoc euangelium in toto mundo. hoc est factum hu' mulieris pertinens ad euangelium ch'risti.

b. Dicitur: z q' hoc fecit in memoriam eius. i. ad lau- dem eius recitabitur tanq' factum virtuosum: et hoc patet adimpletum. i. Tunc abiit vnus. Hic con- sequenter describitur venditionis ch'risti modus et or- do: et p'imo q'tum ad tempus: cum dicitur. Tunc. i. se- ria quarta quando principes sacerdotum fuerunt con- gregati ad tractandū de morte ch'risti: vt dictum est.

k. Abiit vnus ex duodecim. i. ex p'ncipalib' ch'risti di- scipulis. l. Qui dicebatur iudas scarioth. hoc dicitur ad differentiam alterius iude: qui fuit frater iaco- bi minoris. Et notandum q' scarioth est nomen ville d' qua erat oriūdus iudas p'ditor: p'pter quod inde co- gnominatur. m. Ad principes sacerdotum. q's au- dierat esse congregatos ad tractandū de morte xpi.

n. Quid vul. mibi da. z egow. cū tra. occulte. f. z sine strepitu: p'pter quod mutauerūt p'siliū p'dictum.

o. At illi p'stituerūt ei. i. ex pacto firmie p'miserunt.

p. Triginta argenteos. argēteus nummus valebat decē nummos vsuales: z p' p'ns. xxx. argēci valebāt tre- cētos de nummis vsualib': vt pz manifeste si multipli- cēs. xxx. per decem: et sic in venditione xpi recipiunt

Mathei

valore p̄dicti vnguētī a. Et t̄inde q̄rebat oportu-
nitate. s. t̄pis 7 loci. b. Et cū traderet. s. occulte: qd̄
adimpleuit in nocte d̄ici sequentis: vt. j. patebit. c.
Prima aut̄ die azimoz. b. Describit̄ ip̄i? xpi vidēti tradi-
tio vbi q̄tuor tangūt: qz p̄mo p̄mittit̄ paschale p̄uiniū
ad p̄d̄itoris re-
uocationē: sc̄do
instituit̄ eucha-
ristie fact̄ ad f̄i-
delium refectio-
nē: vbi. Lenanti-
bus an̄t. sc̄o p̄-
dicat̄ discipulū
sc̄d̄alū ad ip̄o-
rū p̄m̄itionē:
ibi. Tūc dixit̄ il-
lis q̄to s̄biūḡif
xpi desiderū ad-
n̄raz redēp̄oz
ibi. Tūc v̄xit̄ ihs
dicit̄ ergo sic.
c. Prima autē
die azimoz. ista
dies fuit̄ feria
quinta q̄ erat vi-
gilia pasche i q̄
immolabat̄ ag-
nus paschal̄ ad
vesp̄am illi? dici
q̄ erat dies quā-
tadecima p̄imi m̄n̄sis 7 tunc tenebant̄ v̄scī panibus
azimis vsqz ad vesp̄am vigesimę prime diei eiusdē m̄-
sis: vt b̄i. Exo. xij. Aduertēdū tñ est qz greci dicit̄ xpm̄
cenasse cū discipulis suis an̄ passionē suaz tera decia
die p̄ime m̄n̄sis: ita qz anticipauit̄ immolationē agni
paschalis p̄ vnā diē: qz p̄uidebat̄ se passurū in crastinū
qñ ceterat̄ agnus immolari p̄m̄ lege: hoc autē pb̄ant̄ ex
euangēlio. Joh. xviij. vbi d̄i qz iudei ducēt̄ xpm̄ ad
p̄ylatū nō intrauerūt̄ in p̄torū: vt nō p̄tam̄ arcus: s̄z
vt m̄ducarēt̄ pascha. Et q̄ p̄cludit̄ qz eadē die pass̄
est in qua immolabat̄ agnus paschalē. s. quartadecima
die m̄sis p̄imi: 7 p̄ oñs diē tera decia cenauit̄ cū apo-
stolis. Et q̄ vlt̄erū? p̄cludit̄ qz xps̄ p̄fecit̄ corp̄ suuz in
pane fermentato: qz iudei nō v̄scēbant̄ azimis an̄ ve-
sp̄am q̄rtedecie diei. Et q̄ vlt̄erū? i t̄atā insaniā p̄m̄-
p̄it̄ qz dicit̄ Matheū Marcū 7 Lucā falsū scripsisse
qz describūt̄ xpm̄ cenasse cū apl̄is prima die azimoz
in qua agnus paschalis immolabat̄: p̄pter qd̄ dicunt̄
vlt̄erius qz Johannes q̄ scripsit̄ posterior: in hoc core-
xit̄ eos. xij. c. d. An̄ diē festū pasche x̄. vbi p̄n̄ragit̄ qz
mō lauit̄ pedes discipuloz suoz: 7 eadē nocte tradit̄ est
S̄z ista sunt̄ falsa 7 erronea. Dicere. n. qz i scrip̄a cano-
nica sit aliquid falsū ē erroneū: cū sit tradita a spiritu
sancto: 7 itē si p̄cedat̄ eē falsa in aliquo loco: p̄ oñs n̄
p̄t̄ b̄ie aliquid firmitatis i alijs locis: vt arguit̄ Aug.
in eplā ad Hiero. Itē qz dicunt̄ xpm̄ p̄fecisse in ferme-
tato: hoc est̄ extra l̄ b̄y. q̄ fuit̄ doctor grecus: q̄ dicit̄ su-
per matheū. Apertissime dñs demonstrauit̄ qz a p̄m̄ci-
pio circūcisionis sue vsqz ad diē pasche extremū non
erat p̄trarius diuinaz legū. In lege autē p̄cipiebatur
qz carnes agni paschalis comederēt̄ cum panibus azi-
mis: ergo in illa cena vltima in qua p̄fecit̄ corp̄ suū
erant panes azimi: 7 p̄pter hoc t̄p̄ scribit̄ Matheū qui
scribit̄. Prima die azimoz x̄. Qd̄ autē arguit̄ de Jo-
hanne qui dicit̄ qz iudei nō introierāt̄ p̄torū ne impe-
dirent̄ a m̄ducatiōe pasche. Dicendū qz pascha acci-
pit̄ nō p̄ agno paschalē qui fuerat̄ immolatus nocte p̄e-
cedenti: sed p̄ azimis panibus quibus v̄tebant̄ septēz
diebus: ad quozū comestione requirebat̄ qz homo eēt̄
mūdus. Ad sc̄dū qd̄ arguit̄ de euangēlio Joh. xij.
Ante diē festū x̄. Dicendū qz quintadecima dies
m̄sis p̄imi illa erat̄ dies festiuitatis paschalis: que
tamē festiuitas incipiebat̄ a vesp̄e diei p̄cedentis: 7

Et t̄inde q̄rebat oportu-
nitate: vt cū traderet. Pr̄ma
aut̄ die azimozū accesserūt
discipuli ad iesum dicētes.
Ubi vis parem? tibi cōe-
de pascha. At iesus dixit.
Itē i ciuitatē ad quēdā: 7
dicite ei. Aḡr dicit̄: tempus
meū p̄pe est: apud te facio
pascha cū discipulis meis.
Et fecerūt discipuli sic p̄stitu-
it̄ ill̄ iesus: 7 parauerūt̄ pas-
cha. Vesp̄e aut̄ factō: discū-
tebat̄ cū duodecim discipul̄
suis. Et edētib̄ illis dixit

propter hoc illa eadē die incipiebant comedere azimos
panes in vespere: vt patz ex p̄dictis. et quo patz qz Jobā
nes nō p̄tradit̄ alijs sed magis cōuenit̄ cū eis: sequitur
v. Ubi vis parem? tibi comedere pascha. id est agnum
paschalem. c. At iesus dixit: itē in ciuitatē ad quēdā.

Matheus hic lo-
quit̄ generalit̄ qz
xps̄ non exp̄f̄it̄
illis nomē illi? ad
quē debebat̄ ire: tñ
dedit̄ eis signum p̄
qd̄ poterat̄ deter-
minare cognoscē:
f̄z qz habet̄ Mar-
xiiij. vbi dicit̄ sic oc-
curret vobis hō la-
genā aque. b̄auiulā
sequini euz: 7 quo-
cūqz introierit̄ dicit̄
te dño vobis x̄.
f. Temp̄ meū. s.
p̄cedēti. s. Pro-
p̄ est apud te facio
pas. cū disc̄. meis. q.
d. p̄uide mibi d̄ lo-
co 7 abo. vnde cre-
ditur qz ille erat̄ di-
scipulus christi: oc-
culus tamē. patz
et̄ qz christus itz

Amē dico vob: qz vn̄ v̄m̄
me traditur est. Et p̄tri-
stati valde: cep̄rūt singl̄i di-
cē. Nūqd̄ ego suz dñe. At
ip̄e r̄ndēs ait: Qui int̄ngit
mecū manuz i parapside: h̄
me trader. Filius qd̄ē ho-
minis vadit̄ sic scriptum ē
de illo: ve at̄ hōi illi: p̄ quē
filius hoīs traderet. Bonū
erat ei: si natus non fuisset
homo ille. Resp̄dēns au-
tem iudas qui tradidit euz
dixit. Nunquid ego sum
rabbi? ait illi. Tu dixisti:

pauper erat qz nec domicilium habebat nec vnde posset cibum
paschalē emere. sequit̄: b. Vesp̄e autē factō. quia illa
erat hora comedendi agni paschalē. i. Discūtebat̄ cum
duodecim discipulis suis. Et quo p̄z qz quatū erat in se
reuocabat̄ proditorē amore p̄mo cum esset vnus ex duo-
decim: 7 tamē illū non repulit̄ a cōuiuio agni paschalis:
licet eius p̄ditio non lateret eum. k. Et edentib̄ illis
dic̄ secūdo reuocat̄ p̄ditorez volozē p̄dicendo coram co-
p̄ passionē suā que debebat̄ esse discipulis suis materia to-
loz: 7 hoc est̄ qd̄ dicit̄. l. Amen dico vobis: qz vnus
vestrū. i. duodecim discipuloz p̄ncipaliū. m. Tradit̄
dicit̄ est. 7 p̄tristati valde x̄. Non solum p̄pter mortem
magistri sui: futurā p̄tristati sunt: sed qz quilibet timēbat̄
de se ne esset ille q̄ debebat̄ eū tradere: p̄pter qd̄ n̄ Ce-
perūt singl̄i dicere: Nunquid ego sum dñe. quia quilibet
dedit̄ sibi timere de peccato futuro quatūcūqz sit sanctus.
v. At ip̄e resp̄. ait: qui int̄ngit̄ mecū x̄. p̄ hoc nō poterat̄
p̄ndere qz eēt̄ determiante: qz oēs comēdēbat̄ in eodē
vase in quo erat̄ carnes agni paschalis posite. p. Fi-
lius quidem hominis vadit̄ ad passionē. s. q. Sicut scri-
ptū est de illo. Esai. liij. vbi dicit̄ sic: tanq̄ ouis ad occisi-
onem ducet̄ x̄. Dan. ix. post heb̄ domadas. lxxij. occidē
christus. 7 in pluribus alijs locis s̄ib̄ h̄. r. De autēz
dic̄ tercio reuocat̄ p̄ditorez timorez: p̄dicendo ei penam
dānationis sue dices: Ne aut̄ hō. illi p̄ quē si. hō. traderet̄.
s. Bonū erat ei si natus nō x̄. min. n. malū h̄ accipit̄. p.
bono min? aut̄ malū est̄ nō esse simplici: q̄ esse dānatū
qz est̄: nō sit min? malū rōne p̄ne adiūctē: q̄ nō puat̄ to-
tū esse creatū: min? tñ malū est̄ rōne culpe mortal̄is q̄ misē
p̄bilit̄ adheret̄ dānat̄is: 7 ip̄a nō solū puat̄ quddā esse
creatū sicut pena: s̄ etiā puat̄ bonū infinitū. s. diuinū: p̄p̄
qd̄ esse miserū miseria culpe mortal̄is eternal̄is: hoc ē p̄?
q̄ sit nō esse simplici. t. Rndēs aut̄ iudas. Dic̄ quar-
to reuocat̄ p̄ditorez pudorez: qz illi ostēdit̄ se suā p̄ditōez co-
gnoscē: 7 h̄ ē qd̄ dicit̄. Resp̄. at̄ iudas q̄ tra. eū: nūquid ego
sum rabbi. si enim iudas alijs de hoc querebat̄? tacuisset
reddidisset se eis suspectū. v. At illi tu dixisti. 7 in hoc
delictum suum alijs non publicauit̄ sed conscientie inde
significauit̄ se eius delictum scire: poterat enim verbum
mentē inde sic mouere qd̄ alios latebat. a. Lenātib̄
dic̄ instituit̄ eucharisticū sacramētū ad dominicē passiois
recozdatōne: 7 diuiditur in tres partes: qz primo descri-
bit̄ bu? sacramenti institutio: secūdo p̄dicat̄ immortal̄is

Euangelium

vite inchoatio ibi. Dico aut vobis: Ego pro vtroque reddi gratiatio ibi. Et hymno dicto. Circa primum aduertendum quod istud sacram sub duplici specie institutum est. scilicet panis et vinum: quia panis puerit in corpore et vinum in sanguine et iste puerio nes sunt sepatim: quia christi sanguis fuit sepat a corpe vel a carne in passione. **B** aut sacramentum. ut dictum est institutum est quasi quoddam memoriale illius passionis: et ideo consecratio carnis et sanguinis fit sub speciebus distinctis. Considerandum etiam quod sub vtraque specie est totus christus: quia sub specie panis est tantum corpus et vi pueriois vel sacramenti: sanguis autem et anima: et diuinitas sunt ibi ex communitate naturali: et in sepatibili. Sicut sub specie vini sanguis tantum est ibi ex vi facti: cetera autem ex communitate: ut distictus tractat. iij. s. iij. dicit ergo.

Cenantes autem illis. i. postquam comederant carnes agni paschalis: ante surgerent de cena. **B** Accipit iesus panem etc. quia ubi terminat figura ibi debet incipere veritas: agnus autem paschalis erat figura huius facti: et ideo institutum est post comestione agni. **C** Et bñ dicit. In hoc dedit nobis exemplum quod ante sumptionem huius facti debet mens eleuari in deum. **D** Ac fregit: deditque discipulis suis. inter quos erat iudas: ut dicitur facti cõter ly bilan? dicitur enim: autem quare christus dedit ei corpus suum fuit quia partem eius erat discipulis aliis occultum: et propter hoc in ecclesia obseruatur quod peccatori occulto eucharistia non negat. **E** Et ait acci. et come. hoc est cor. meum. s. n. verbum christi tate est virtus quod fecit de nihilo omnem creaturam. non est mirum si vna creatura puerit in alia. **F** Et accipi. cali. sepatim consecratat sanguine: a corpe rone pdicta. **G** Grās egit. eade rone sicut in consecratioe corpis deum est. sequitur **H** Dicit est san. me? no. te. i. ad confirmationem noui testi: quia sic verus testis confirmatus est sanguine aialium imolatorum: ut bñ Er odi. xliij. ita nouum testam sanguine christi confirmatus est: qui appareret excellentia noui testi respectu veteris: ut arguit apulus ad hebr. ix. **I** Qui pro multis effusus. i. remis. pec. Dicit autem pro multis quia sanguis christi pro omnibus effusus fuit: quia ad sufficientiam: autem ad efficaciam non fuit effusus pro omnibus. **K** Dico autem. Hic dicitur puerio et eterne vite inchoatio: quia pcepto huius facti dat vita eterna: sicut quod dicit saluator ioh. vi. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem: habet vitam eternam. dicit ergo. **L** Dico autem vobis non bibam amodo. Hoc est ab hora qua instituit hoc factum. **M** De hoc gemine vitis. hoc est de vino quod generat in vite. **N** Quia in die illi cum il. bi. u. nouum. i. nouo modo: hoc fuit impletum quoniam post resurrectionem suam comedit et bibit cum apulis ad declarationem suam resurrectionis: ut bñ Luce vlti. et tunc bibit nouo modo: quia corpus suum non erat tunc passibile et mortale: sed gloriosum non indigens cibo vel potu: sed solum comedere ad declarandum veritatem sue resurrectionis: ut dictum est. **O** In regno patris mei. i. ego tunc existens in regno patris mei bibam tunc vobiscum modo predicto. s. n. christus fuerit beatus ex parte aie ab instanti conceptionis: ex parte tamen corpis erat viator et passibilis ante resurrectionem suam: sed completa resurrectione fuit beatus in aia et in corpe. **P** Et hymno dicto Hic dicitur panis pro pdictis gratiatio. dicit ergo. Et hymno. no. i. cantico diuine laudis. Dico. pro facti institutione et

nouae vite denunciatione. s. in loco ubi ista erant facta. **P** Ererunt in monte oliueti. hoc est versus montem oliueti. quia locus ad quem christus exiit et in quo fuit captus erat situs in pede montis oliueti: ut dicitur e. q. Tunc dicit illi Hic predicatur discipuloz scandalizati ad eorum punitio-

nalum patiemini. i. me. i. ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam pastorem et dispergent oues gregis. Postquam autem resurrexero: precedam vos in galileam. Respondens autem petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te: Ego nunquam scandalizabor. **A**it illi iesus. Amen dico tibi: quia in hac nocte antequam gallus cantet: ter me negabis. **A**it illi petrus. Etiam si oportuerit me moui tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt: **T**unc venit iesus cum illis:

ne: et primo pdicitur in generali respectu omnium. sedo in spali respectu petri: ubi. Respondens autem dicit igitur. **D**es vos scan dalum patiemini. i. in ruina in peccati. **S** In me. i. recedentes a me ipse timore humanum. **E** In ista nocte. futura enim contingentia pdicit eis certitudo dinaliter: et determinato tempore ut cognoscat ipsum esse deum: quod potest talia cognoscere. **S**cripturaz e. n. zacharie. xliij. Percutiam

pastorem. i. christum. **Y** Et dispergent oues. i. discipuli ex timore fugientes. **A**duertendum tamen quod zach. xliij. mutat verbalis sit eadem sententia quia ubi ponitur pbetia ac si pbetia loquatur ad dominum. **D** Percute pastorem etc. hic autem ponitur ac si dominus loquatur dicens. Percutiam pastorem etc. quia idem est verbum domini et pbetia diuersum ode quia ipse dominus principaliter: et ipse pbete instrumentaliter. **A** Postquam autem resurrexero. hoc addit ad consolationem eorum ut quod audita morte erat desolati: audita futura resurrectione essent aliquali desolati. **B** Precedam vos in galileam. non solum pmittit eis visionem suam in btrudine: et in loco multum distanti: sed in ipinqua regione. s. in galilea. **C** Respondens autem. Hic specialiter predicat scandalum petri. Respondens autem petrus. quia erat ceteris feruentior. **D** Ait illi et si omnes scan. huc. in te etc. in hoc enim non mentiebatur. quia sic bebat in mente sed presumptuose loquebatur non considerans debilitatem fragilitatis sue: propter quod grauius ceteris pmisus est cadere: et iterum quia futurus erat pastor ecclesie: ut ex suo casu sciret alijs condescendere. **E** Ait illi. amen dico tibi: quia antequam gallus can. ter me ne. **M**ar. xliij. dicit expressius antequam gallus bis vocem dederit: ter me es negaturus. **A**ugu. libro de concordia euangelistarum dicit quod tertia negatio petri fuit inchoata etiam ante primum cantum galli: antequam esset consummata gallus cantauit: quia negatio sicut totalitatem suam accepta habet aliquem tractum temporis. **I**n hoc enim includitur verbum illorum qui dicebant petro. **T**u et illis es. et argumentum quod adducebat ex loquela eius et negatio petri sequens: et sic patet quod bene potuit inchoari illa negatio antequam gallus primo cantaret: et per terminari. **M**artheus ergo lucas et **J**ohannes: qui dicunt petrum ter negasse christum ante primum gallicantum loquuntur habendo respectum ad negationis inchoationem. **M**arcus autem qui dicit tertiā negationem petri esse post primum gallicantum: et ante secundum loquitur habendo respectum ad negationis summationem. **F** Ait illi petrus. et si oportet. etc. petrus et alij discipuli hoc dicendo: non dixerunt mendacius quia sic cogitabant fore: dixerunt tamen fallum: quia contrarium accidit. **A** Tunc venit iesus. Hic sequenter

om̄ dñf xpi desideriu ad nr̄az redēptōnē: qd̄ on̄dit tripli
citer xps: p̄mo anxietate: sc̄do oratio ibi. Et p̄gress⁹ pu
sillu: sc̄do p̄ditōi occurrēdo: ibi. Ecce appropinquabit.
Circa p̄mū aduertēdū qd̄ anxietas ani ē passio cāta ex
app̄bensione magni mali d̄ p̄xio imminētis impossibi

lis ad euadēdū
xps at̄ videbat
mortē accerbis/
simā sibi de p̄xi/
mo imminētē:
z nō cuasibiles:
qz sc̄iebat hoc ef
se determinatū
a deo p̄ie: a cui⁹
determinatiōne
nō poterat deci
nare: cū nō pos
set peccat̄ ista t̄n
veritas liberta
tē arbitriū n̄ tol
lebat: q̄z ex ta
li morte sic imi
nente xps habe
bat mat̄cūā ma
xime anxietatis
Itē p̄ se sc̄ieba
nō alienabatur
a tali anxietate:
ex p̄tēplatione
diuine essētie:
seu p̄mptitudie
voluntatis que
erat in sup̄iori p̄
tēaie: qz diuina
x̄tute sc̄iebat vt
ex sup̄iori parte
sū nō fieret in
fluētia i inferio
rez: vt sic eēt ibi
doloz p̄tis sensi
tiue maxim⁹: ad nr̄am redēptiōnē. Ex quo ergo ex tali
anxietate xps nō fugiebat sed magis veit ad locū vbi
p̄ditōrē ventur⁹ sc̄iebat: on̄dit desideriu ad nr̄am redē
ptiōnē: et hoc ē qd̄ d̄r hic. a Tunc venit iesus cum
illis. i. discipulis suis. b In villā q̄ d̄r gethsēmani.
illa. n. villā erat sita in pedemontis oliueti: z pp̄ hoc d̄r:
Lu. xxi. q̄ venit in motē oliuaz. In fine etiā illi⁹ velle
erat q̄dā hortus p̄tēplati⁹ ap̄: et illuc intravit iesus
vt d̄r Joh. xvi. ij. z ē vltra tōrētē cedrō: vt d̄r ibidē: qz
vallis iosaphat ē intermedia int̄ motē oliueti z citatē
hierlm. Tōrēs at̄ cedrō currit p̄ mediū illi⁹ valli: et sic
p̄z q̄ euāgeliste p̄cordāt d̄ loco: qz ip̄z diuersimode no
minent. c Et dixit di. suis se. h. hoc dixit octo aplis
qz iudas n̄ erat ibi: z tres secū durit: vñ sc̄q̄t: d Et
assum. p̄. z duo. si. ze. isti. n. tres erāt magis familiares
ipi xpo: z ad ei⁹ secreta magis admittebat q̄ alij: ratio
aut tacta ē. s. xviij. e Cepit p̄tristari z mestus esse.
hoc fuit ad on̄dēdum veritatē humane n̄āe. Et q̄ ista
tristitia fuerit maria. subdit. f Tristis ē aia mea vs
qz ad mortē. z p̄t̄ li vsqz accipi dupl̄. Ano mō intēsi
ue: qz tātū intēsa erat quatū poterat eē vt visū ē. Alio
mō extēsiue: qz durauit vsqz ad horā mortis a Su
sti. hic z vi. mecū. tāqz amici speciales q̄ d̄nt in agustis
amicis assistere. b Et p̄gressus. h on̄dit xpi deside
riū ad nr̄am redēptiōnē: qz p̄ orōnē offerebat sp̄m deo
p̄i. p̄ nobis: q̄ d̄c orō on̄dit p̄fecta: qz solitaria: cū d̄r.
b Et p̄gressus p̄sillu. recedēs aliquatūli a p̄dicit̄: tri
bus aplis: qz orō ē eluatō mentis i deū: qd̄ melius fit
q̄n d̄r se q̄stratus ab alijs: sc̄do qz humil⁹: qd̄ notat cū
d̄r. Procidit in facie suā: terciō qz deuota: cū d̄r. Pa
ter mi. quanto qz recta: qz noluit d̄rie p̄destinatiōni di
uine: qd̄ notat cū d̄r. Si possibile est transeat a me zc.
s voluntatē suā supponit volūtati diuine. di. Verūtū

in villā q̄ d̄r gethsēmani. Et
dixit discipulis suis. Sedete
hic: donec vadam illuc et o
rem. Et assumpto petro z
duobus filiis zebedei: cepit
p̄tristari z mestus esse. Tūc ait
illis. Tristis ē aia mea vs
qz ad mortē. Sustinete h:
z vigilate mecū. Et p̄gressus
p̄sillu: p̄cidit in facie su
am orās et dicens. P̄ mi: si
possibile ē trāseat a me ca
lix iste. Verūtū n̄ sicut ego
volo: s̄ sicut tu. Et veit ad di
scipulos suos z inuenit eos
p̄mentes: et dicit petro.
Sic nō potuistis vna hora
vigilare mecū? Vigilate z
orate: vt nō itretis i tēratio
nē. Sp̄s q̄ d̄c p̄mpt⁹ est
m̄ caro aut infirma. Iterū
sc̄do abijt: z orauit dicens.
P̄ mi: si n̄ p̄t hic calix tran

nō sicut ego volo sed sicut tu. quinto caritativus: qz i ago
ma mortis positus dulcē suos discipulos vsificabat: vñ sc̄q̄
tur. Et veit ad discipulos suos zc. i A dicit petro sic
.q. v. nō on̄dis t̄m feruore factō q̄ t̄m vbo. sc̄q̄t. k. U
gi. z ora. vt n̄ itre. i ten. i. vt nō sup̄emini a tentatōe d̄. p̄xi
mo imminente: sic
fuerit postea sup̄ati
l Sp̄s q̄ d̄c p̄xi
p̄t̄ ē. Ad dicēdū.
s. q̄ est p̄xi. p̄ mēo
ri: vt p̄s ex p̄cedē
tib⁹. m. Caro at̄
infirma. ad sustinē
dū imminētē tēra
tione. Hoc aut̄ v̄
rit xps qz apli d̄re
rāt ex magno sp̄i:
pu⁹ mortē s̄bre q̄z
ip̄s negare: cū⁹ t̄n
coutrariū fecerit
impulsiu carnali.

sire nisi bibā illū: fiat volū
tas tua. Et veit itez: z iue
nit eos tormiētes. Erāt. n.
oculi eoz ḡuati. Et relictis
ill: iterū abijt z orauit sc̄do
eūdē h̄monē dicens. Tc ve
nit ad discipulos suos: z d̄c
ill. Dormite iā z req̄scite
Ecce appropinquabit hora: et
fili⁹ hois tradet i man⁹ pec
catoz. Surgite eam. Ec
ce appropinquabit q̄ me tradet
Adhuc eo loq̄nte: ecce in
das vn⁹ d̄ duodec⁹ veit: z cū
eo turba m̄lta cū gladijs et
fustib⁹: missi a p̄ncipib⁹ sa
cerdotū z sententijs populi:
Qui at̄ tradidit eū: dedit
illis signū dicens. Quēcum
qz osculat⁹ fuero ip̄e est: te
nete eū. Et confestim acce
dens ad iesum dixit. Aue
rabbi. Et osculatus ē eū.

mo imminente: sic
fuerit postea sup̄ati
l Sp̄s q̄ d̄c p̄xi
p̄t̄ ē. Ad dicēdū.
s. q̄ est p̄xi. p̄ mēo
ri: vt p̄s ex p̄cedē
tib⁹. m. Caro at̄
infirma. ad sustinē
dū imminētē tēra
tione. Hoc aut̄ v̄
rit xps qz apli d̄re
rāt ex magno sp̄i:
pu⁹ mortē s̄bre q̄z
ip̄s negare: cū⁹ t̄n
coutrariū fecerit
impulsiu carnali.

n Iterū sc̄do ab
ijt: z orauit zc. vbi
iterat orōnē on̄dēt
q̄ orō d̄z eē p̄tinua
s̄l̄ iterat visitatiō
nē discipuloz suoz
qz opa charitatē

tent ē diuincta orōni. o Et reli. iterū abijt z ora. zc
ter orōnē replicat sicut ter fuerat tentatus vt. s. patuit
iij. ca. vt liberet nos p̄mo a malis preteritis per veniā
Sc̄do a p̄ntibus per tutelam. terciō a futuris p̄ cautelā
p Tunc veit ad discipulos suos. ter discipulos visitat
sicut ter orat ratione p̄dicta. q Et dicit illis. quasi cō
patiens eis propter tentationēz eis de proximo imminē
tem. r Dormite iam et requiescite. q. v. parum poteri
tis hoc facere. s Ecce appropinquabit. h̄ic terciō on̄
ditur xpi desideriu ad nr̄am redēptiōnē: quia non so
lum proditorum turba venientem expectauit: sed etiam
occurrit eis: vt b̄r Jobā. xvij. et hoc est quod dicit hic.
s Ecce appropinquabit hora. Postq̄z eū dixerat disci
pulis suis. Dormite iam z requiescite: vt predictum est:
dimisit eos aliquantulum quiescere: postea cū sc̄iebat iu
dam appropinquantem dixit eis sufficit: vt habet Mar.
xviij. Et tunc euigilauit eos. d. Ecce appropinquabit hora
zc. t Surgite eamus obuiam. i. iude proditori.
v Adhuc eo loquente. Hec est terciā pars principal̄ bu
ius capituli: vbi describitur ipsius christi traditi compre
hensio: vbi tria describunt p̄ ordinem. Primum est ipsius
iude fraudulentia: secūdu est christi patientia: ibi. Et ec
ce vnus. terciū discipuloz iguauia: ibi. Tunc discipuli
Circa primum dicitur sic. v Adhuc eo loquente. sc̄z
christo cū discipulis suis. r Ecce iudas vnus de duo
decim. i. de principalibus xpi discipulis. y Venit et
cum eo turba zc. talem autem turbam adduxit ne forte
alij credentes in christum ipsum vellent eripere. sequit.
z Qui autem tradidit eūz dedit eis zc. hoc aut̄ fecit: ne
loco christi caperent iacobū minorem qui erat simil̄ ch̄i
sto in facie: p̄pter quod dicebatur specialiter frater dñi. se
quitur. s Et osculatus est eum. in quo apparet maxi
ma xpi mansuetudo qui nō negauit osculū proditori suo

Euangelii

a Dixitq; illi iesus. Amice ad qd venisti. q. d. tu oñdis amicitia signo: z agis pditione d factio: qd p3 ex b qd seq tur. **b** Tunc accesserunt illi. f. q. erat in comitua iude. **c** Et man^o iniecerit i iesu. violētās quātū erat ex pte ipo rū. **d** Et tenuerūt eū. qñ. em. voluit tē? e. z n̄ an. **e**

Et ecce vnus. h. de scribis ipi? xpi pati entia: et hoc duplr primo facto: scdo dbo ibi. In illa bo ra. Patietia at xpi scdo ondit i hoc q discipulos suos pbi buit a defensione: et hoc e qd dicit Et ecce vnus ex his q erat cū ihu. iste fuit pe tr: vt bī Jo. xviij. **f** Et tēdes manū eremit gladiū suū hēbat. n. duos gla dios: vt bī Lu. xxiij q̄s credo fuisse du os cultellos ma gnos qbus vsi fue rant in deaside ag ni paschal. **g** Et percussit suū tē que tñ sanauit xps tactu suo: vt bī Lu ce. xxiij. z in hoc adi plcuit xps qd pdi terat: math. v. Be nefacite his q ode rūt vos. **h** Tē ait illi. puer. gla tu. in lo. suū. pbibe dō defēsiōez armo rū z ad hoc induat multiplicē rōnem. **i** Oēs. n. q̄ gla. tē. gladiū. n. acci pit q̄ eo vti ad vindictā ppria auctoritate: z hoc est illicitum gladio aut vti sibi tradito q̄ eo vti ad punitionez maloz zelo iusticie: sicut pncipes q̄ auctoritatē hnt a dō qz in hoc pncipes mister dei ē: vt dicit paulus apls: z simi lter mistri ad hoc a pncipib? pstituti. scdaz rōez assignat cū dicit. **k** An putas: qz nō possum tē. q. d. p alia viā posse euadē si vellē. **l** Et erbi. mo. mibi plusq; xij. legio an. legio at vna pntinet ser milia sercetos scragita ser. Ad uertēdū tñ q xps nō dic h pp hoc q̄ idigeris auxilio ā glo loz: s̄ magis e conuerso ipi indigent suo auxilio sed vt on dat q̄ plib? modis poterat euadē: scīā rōem assignat: cū dicit. **m** Quō ergo implebūt scripture. scripture. n. diuinit? reuelate: loquūt expse de passioe xpi: vt p3 Esa. liij. z dan. ix. z in plib? alijs locis q̄ nō implerent nisi xps pater ef: qd ē in conueniens cū sint deriuare a pma vitate: pp qd subdit. **n** Qz sic oz fieri. qz ex q̄ aliqd ē hūi pde stinationē a deo dcm: oz illd implemabi em est necessitas pntie nō tñ pntis: qz diuina pordinatio nō tollit ptingē tiam a rebus. **o** In illa hora. Dic ondit xpi patietia verbo: qz nō impatiētē sed rōabil? allocutus ē turbā ipm pprehendētē. **p** Tanq; ad la. existis cū gla. z fu. cō pte. me. q. d. sine cā fecistis hoc. rōem assignat dicens. **q** Quotidie. i. frequē. **r** Apud vos. in loco in quo bētis ptātē. **s** Sedebā. pacifice z sine armis. q. d. tūc potuistis me cōprehendere. Sequitur. **t** Hoc autēz totū factū est tē. qz scriptū erat de eo q tractaret sic ma lefactor z latro. Esa. liij. Cū sceleratis reputat? ē. **v** Tunc discipuli. hic de scribis discipuloz xpi ignauia. pri mo oim in generalit: cū dī. **x** Tunc discipuli oēs relicto eo. i. xpo mgro suo. **y** Fugerūt. timore pterriti et di miserūt magistrū suū sicut latronē reduci: ppter qd seq̄ y **z** At illi tē. ie. dy. eū ad caypbā. lz. n. pzo fuit dicit

a Dixitq; illi iesus: Amice ad qd venisti? **b** Tunc accesserunt z man^o iniecerit in iesu z tenuerunt eum. **c** Et ecce vn^o ex his q̄ erāt cū iesu: extēdēs manū eremit gladium suū z percussit suū pncipis sacerdotū amputauit auriculā ei. **d** Tunc ait illi iesus Couerte gladiū tuū i locuz suū. Omēs enī q̄ acceperit gladiū: gladiū pibūt. **e** An putas qz nō possum rogare patre meū: z exhibebit mibi mō plus q̄ duodecim legiones angeloz? **f** Quō sim p̄lebut scripture. Quia sic oportet fieri. In illa hora dixit iesus turb. **g** Tanq; ad latronē existis cū gladijs z sustibz p̄hēdē me. **h** Quotidie apud vos sedebam wccēs i tēplo: z nō me tenuistis

ad annā: vt dī Job. xviij. tñ math. de hoc nō facit mē tionem: qz nō fuit ibi ductus nisi ppter quādā reuerēti am qz erat soecr caypbe: vt ibide dī. **3** Abi scribe. i. legisperiti. **a** Et seniores ppli. i. iudices ordinarij vt. s. ysum est. c. xv. **b** Couenerūt ad examinādū z iudicādū xps

c Petrus autē hic ponit igna uia petri in spe ciali: cū dicit q̄. **d** Sequebat eū alonge. qz tī mebat ne pape tur? eē discipu lus. Sequitur.

e Et ingressus intro. qualē at ingressus fuerit dī Job. xviij. f. p̄ impetrationē alen? discipuli q̄ erat notus p̄ tifici. **f** Et videret finem. lz aut nō auderet xpm p̄fiteri seu defendere: tñ v̄ lebat videre qd finalr fierz d eo **g** Principes. Hec est q̄ta ps p̄ncipalib? hui? capituli in q̄ de scribis ipi? xpi

a Hoc autē totū factū est: vt adimplerētur scripture p̄phetarum. **b** Tunc discipuli oēs relicto eo fugerūt. **c** At illi tenētes iesuz duxerunt ad cayp̄ham pncipem sacē totum: vbi scribe et seniores couenerūt. **d** Petrus autem sequebatur eum alonge: vsq; i atrium pncipis sacerdotum. **e** Et egressus intro sedebat cum ministris: vt videret finem. **f** Principes autēz sacerdotū z omne cōcilium querebāt falsū testimoniū cōtra iesum: vt eum morti traderēt: et nō inuenerūt: cū multi falsi testes accessisset. **g** Mouissime autē venerūt duo falsi testes z dixerūt: Sic dixit. **h** Iosuz destruet tēplū dei: z post triduum reedificare illud.

apprehensi illuſio vbi quatuor tanguntur per ordinem. Primum est eius accusatio maligna per falsos testes scdaz accusati iniusta p̄dennatio p̄ malos iudices: bi. Et surgens eciū p̄denati vitupatio p̄ malignos apari tores: bi. Tunc puerūt. quartū petri negatio p̄ tres vices: bi: Petrus autē sedebat. Circa p̄mū dī sic. **g** Principes autē sacerdotū z oē cōcilium querebāt falsum testimoniū. qz v̄z nō p̄terant inuenire. **h** Et eū morti traderēt p̄ pylatū p̄fide: qz ipi nō hēbāt aliā iusticiā. **i** Et nō inuenerūt. Ip̄ possunt eū accusare tanq; dignū morte coram pylato. **k** Cū multi falsi testes accessissent. ad id quod dicitū est procurandum. **l** Mouissime autē v. duo fal. tē. tē. Sed querit q̄ mō isti dicunt falsi testes: qz Job. ij. scribitur q̄ chus? dixit iudeis. Soluite templum hoc z in tribus diebus excitabo illud. quod videtur idē esse cum eo qd hic dicitur. Dicendum q̄ illa verba que dixit chus?us: Jo hannis. n. intelliguntur d̄ templo corporei sui: vt ibide dicitur: z hoc sonant verba ibidem posita: quia dixit: ibi. Soluite templum hoc. non p̄cipiendo eis sed p̄ dicendo eis quid essent facturi dissoluēdo corpus ei: quod erat templum speciale dei: vnde sensus est. Sol uite. idest soluetis corpus meum per mortem quā mi hi inferetis: vnde sequitur ibidem. Et in tribus diebus excitabo illud. Excitare enim est a somno mortis re uocare: quod non competit templo materiali sed tem plo spirituali scilicet suo corpore. Isti autē testes lo quebantur: ac si de templo materiali chus?us intelle xisset cum dicebat in tribus diebus reedificabo illud: quia reedificare proprie respicit templum materiale. Item nō dixit destruat vel possum destrucere vt ipi imponunt: sed dixit. Soluite. i. soluetis mortem mihi inferendo predicens mortem suam et resurrectionē.

vt p3 ex pdicta. 2 sic p3 q isti testes mutauerit verba ei... 2 inuam in q apparet falsitas eoz: dato et q bn repeti- sent vba ei? 2 inuam: n pnt dici falsi testes alia rone. f. ex falsa intentione: qz intēdebāt pcurare morte inno cēt? a Et surgens. Dic dnr ondū qualē rps pdenat? est p malos iudicē dicit ergo sic. Et surgens pnceps sacer. Ex impa- tictia surrexit d tribunali: qz nō inueniebat vnd possiet iuste rps condemnari.

b Aut illi nihil rudes rē. qz ea que ptra rps di cebant erat fal sa 2 rñsione idi- gna: iō nolebat respondere. Itē qz volebat adim plere illd quod de ipō scriptum erat. Esaiē. liij. Quasi agn? co- ram tonde te se obmutescet: et nō aperiet os su um. Sequitur. c Adiuo te p teū viuū: vt dicas nobis si tu es christus fili? dei. Dicit illi iesus. Tu dixisti. Verūn dico vobis amodo videbitis filiu? ho- minis sedētē a dextis vtu- tis dei: 2 veniētē i nubibus celi. Tunc pnceps sacerdo tū scdit vestimenta sua di- cēs. Blasphemauit. Quid adhuc egem? testib? Ecce nūc audistis blasphemiam. Quid vobis videt? Et illi rñdētēs dixerūt. Rē ē mor- tis. Dicit expuerūt in faci- em ei? 2 colaphis eū cede- rūt. Alij āt palmas i faciez eius dēdēt dicētēs. Phe- tiza nobis christe. Quis ē

Et surgēs pnceps sacerdo tū ait illi: Nihil rudes ad ea q isti aduersum te testifi cant? Iesus āt tacebat. Et pnceps sacerdotuz ait illi. Adiuo te p teū viuū: vt dicas nobis si tu es christus fili? dei. Dicit illi iesus. Tu dixisti. Verūn dico vobis amodo videbitis filiu? ho- minis sedētē a dextis vtu- tis dei: 2 veniētē i nubibus celi. Tunc pnceps sacerdo tū scdit vestimenta sua di- cēs. Blasphemauit. Quid adhuc egem? testib? Ecce nūc audistis blasphemiam. Quid vobis videt? Et illi rñdētēs dixerūt. Rē ē mor- tis. Dicit expuerūt in faci- em ei? 2 colaphis eū cede- rūt. Alij āt palmas i faciez eius dēdēt dicētēs. Phe- tiza nobis christe. Quis ē

voe illoz q astabāt. Dico dū igit q pncipal intētio euan- gelistaz erat negationē trinā petri exprimere: 2 in b pue nūt oēs euāgeliste. Exprimere āt psonas accusantes pe- trū nō erat pncipal intētio eoz: s tm ex accidētū: tñ nō d- riant in hoc: qz verisile ē q multi ad illa vba pcurrebāt cir- ca petrū 2 p similia vba pferēbāt ipfū accusādo: 2 sic vn? euāgelistaz vnā pso- nā noiat ali? alias vnā vel plures: nec estabi falsitas rōe dicta. Vidēt autē fm vītātē hystorie q pma negatio sic facta ad vocē ostia- rie pncipalē: scda ad vocē illoz q sta- bant ad ignē: fue- runt tñ exātati ab alia ancilla: ppter qd mathe? illā expri- mit hic 2 d alijs ta- cet: qd āt bic dī q facta ē petro exre- te ianua: intelligē- dū est sic. i. se dispo- nētē ad exitū: quia adhuc erat ppe ig- nem vtdicit iobā- nes: sed timens ne ppereretur volebat exire. tertia nega- tio aut facta ē mul- tis cū accusantib? inf quos pncipa- lis erat cognat? illi- us cui? petr? absci- dit auriculā: ppter qd exprimit illū iō- bannes de alijs tra- cēdo: bis dictis ista- patet vsq ad illum locum. n. Mā 2 loquela tua mani festuz te facit. Licet. n. ligua bebrca sit vna: tñ aliquo mō variabatur fm diuersitatē prouintiaz: 2 iō illi de galilea aliter loquebant aliquo mō: qz illi qui erant de ierusalē: sicut ligua gallica ē vna: 2 tñ aliē loquūt illi q se de picar dia: qz illi q habitant parisi? 2 p talē varietatē pōt capi: vñ alijs sit ozundus. Sequitur. o. Tunc cepit dete- stari et iurare. In hoc significatur iuramentum p execra- tionem. p. Et recordatus est petrus. Dñs em respe- xit petrum vt dicit Luc. xxi. 2 ex hoc petrus recordatus est de verbo christi q dixerat cum negaturū: 2 ad penitentia redactus est. vnde sequitur. q. Et egressus foras fle- uit amare. Et extitit petrus traxit in pfectudinē vt a pri- mo gallo cantu vsq ad horā matutinā staret in orōne fletus p ista negatione: vt habet in itineraio dementis

In ca. xxv. vbi dicitur in postilla. Prima aut die azi- morum: ista dies fuit feria quinta.

Ad dicitō. Declaratōne temporis cene domini circa quod non solum inter grecos 2 latinos: sed etiam inter sanctos doctores diuersitas non modica inuenit olitū quandā formatū questionem quā in hoc loco super addere decreui cuius tenor talis est. Quidam quita feria in qua christus cum discipulis pascha manducavit fuit. tū. luna pmi mensis in qua agn? pascha alis fm legē im- molarē debuit. Et vi primo q sic math. xxv. legit q pri- ma die azimoz accesserūt discipuli ad iesū dicētēs. Ebi- vis paren? tibi pascha rē. Sed prima dies azimoz vel est. tū. luna in cui? scdis vsqis immolat agn? q cui? azi-

v. amodo vide. si. ho. se. a. ver. vir. dei. rē. qz in iudicio ex tremo sic videbit ab illis q cū iniuste pdenauerit: dicit igit amodo: qz a tpe sue passiois eū vltē? nō vidēt f. Tunc pnceps sacer. sa. vesti. Iste erat mos iudeoz scdere vestimenta in signū dolor? qñ audiebāt blasphemā diuini nois: hoc aut imponēbat pnceps sacerdo tū christo: ppter qd subdit. g. Blasphemauit. ppter qd ipē 2 ali? assistētes iudicauerūt eū dignū morte: cū tñ diceret veritatē: vt p3 multipliciē ex pdictis in b euan- gelio b. Tunc expuerūt. Dic dnr ondū qualē rps fuit turpē vitupatus p malignos apparitozes: et hoc dupliciter primo facto: cū dicit. Expuerūt in facie eius. tāqz in hoim pestiferū 2 dignū morte: mos. n. erat iu- deoz sup tales spure in cōceptum. i. Et calaphis eū cederūt. sine cā pcutiēdoz vitupando eū: scdo ver- bo dicētēs. k. Prophe tiza nobis rē. q. d. tu es fals? ppheta. l. Petr? vo. Dic ondū qliter rps fuit nega- tus a suo discipulo p tres vices: primo simplicia vbo: se- cūdo cū iuramēto. scio p detestationē cū iuramēto. i. p execrationē qd ē qñ aliqs nō solū iurat p deū: s et imp- ca? subimet aliqd malū nisi id qd dicit sic vtz. dicit igit Petrus vo se debebat foris i atrio. Mō. n. petr? erat sim- pliater extra domū: vt iā dēū est: s erat extra locū vbi rps illudebat in quodā atrio: in q erat ignis accensus in medio: fm dī Luc. xxi. m. Et accessit ad eū vna ancilla. de istis negationib? petri vidēt euāgeliste di- uersimode scribere: marie d scda 2 tētia: qz de scda dī b q fuit ad vocē ancille. Lucas āt dicit q fuit ad vocē bo- mis. Iobānes āt dicit q fuit ad vocē plurimū: silt d scda dicit iobānes q fuit ad vocē vni? q erat cognat? illi? cui- ius petr? abscidit auriculā: Mathe. āt b dicit q fuit ad

Euangelium

mis comedebat: v. lxx. luna: q̄ erat s̄ma dies solēnitatis azimoz. S; inposito nō ē. xv. luna. Mā si sic nec xps pascha comedisset in tpe debito nec in tpe a lege pfigurato fuisset passus: q̄; vtrūq; est valde inuēniens in pposito p; sequentia q̄ sic comedisset pascha i. xv. et fuisset passus. in. xvj. ergo prima die azimoz p̄dicta est. xij. luna. Preterea mar. xij. prima die azimoz q̄ pascha immolatur dicunt ei discipuli zc. vbi xps̄ b; q̄ in p̄ia die immolationis agni xps pascha comedit quod est ppositum nā illa solū est. xij. Preterea Luc. xij. Quid aut dies azimoz in qua necesse erat occidi pascha: et misit petrus et iohānes zc. s̄ nulla dies ē in q̄ necesse sit occidi pascha nisi. xij. luna. vt ps̄ exo. xij. et num. ix. et alijs q̄ plurimis locis. ergo ppositū. Idē ps̄ p̄ Chryso. sup math. dicēte q̄ vsq; ad vltimū diē nō fuit xps̄ d̄ius legi: q̄d fuisset si pascha cōdisset n̄ tpe debito s̄m legē. Idē ps̄ p̄ hiero. dicēte xps̄ esse: q̄ xps̄ cenā fecit. xij. luna. Sed ad oppositū arguit sic: Sexta feria in qua xps̄ fuit passus erat luna. xij. ergo feria quinta immediate p̄cedens erat luna. xij. Cōsequentia p̄z de se: et aīcedēs h̄i ioh̄. xvij. vbi d; q̄ iudei nō introierūt p̄torū pylati vt nō p̄taminarent sed manducarent pascha. Sed cū pascha māducari noui possit legitur nisi. xij. luna. s̄ vesp̄is scdis vt exo. xij. ergo dies passionis xpi fuit. xij. luna q̄d fuit assumptū. Nec p̄sonū v; q̄ māducare pascha in loco euāgelij allegato itelligat de cibis paschalib; s̄. de azimīs: vt v; sentit d; Chryso. quem sequit sanctus tho. et alij moderni glosatores: tū q̄ lz̄ postea cū azimīs dēbat cōdē: nūq̄ tū legit q̄ azima nec aggressia dicant pascha nec cō. tū q̄ azima poterant comedī etiā ab immundis: cū d̄nū nō legi i aliq̄ loco vbi agat de hac materia in sacra scriptura: q̄d etiā p̄suetudo hebreoz hōdicina testat: q̄ licz̄ p̄fitent se eē immūdos et p̄taminatos isto tpe cū careant legitia asp̄sione cineris vitule rufē de qua numeri. xij. comedūt tū hōdie azima et aggressia in paschatis tpe nō curantes de p̄taminatione. Ioh̄. xij. xps̄ dicit. Erat aut pascha pasche zc. Cū em̄ pascheue alicui; festū: idē est q̄d p̄paratio ad illam diem: et nō dicit pascheue sabbati s̄ pasche manifeste oñdit q̄ in illa die pascha parabat q̄d ē. p̄positū. Itē si sexta feria in qua xps̄ fuit passus fuisset. xv. seq̄ret q̄ res n̄ corruerēt p̄ncip̄ figure quod est valde inuēniens in hac mā. Mā cū agnus paschal̄ n̄bil aliud figurabat nisi passio nē xpi ad p̄ agni immolationē sola. xij. luna erat xps̄ de terminatū intatū q̄ impediti a cōmestione agni p̄ euentum p̄taminationis n̄ poterat defectū supplere. xv. seq̄nti nec in alia quacūq; s̄ in. xij. luna mensis scdis: vt h̄i numeri. ix. ergo n̄llo mō dīcēdū v; q̄ res p̄ncipal̄ figurata eēt in. xv. luna vñ t̄ idē Chryso. xps̄ dicit xpm̄ reseruasē suā occasione serte ferie cū v; pascha fiebat. Nec videt rōm̄ p̄sonū q̄ remig; et alij doctores dicūt. s̄ q̄ xps̄ fuit ligat; et tēnt; in. xij. in vesp̄is: et q̄ tē inceperūt passionis exordia Mā imolatio xpi p̄ia nō fuit nisi in ara crucis vt cōis doctrina ecclie testat. Itē sexta feria in q̄ xps̄ fuit passus nō fuit celebris nec solennis in obseruantia hebreoz ergo nec. xv. luna mensis p̄imi. p̄sequentia t̄ nam Exo. xij. cadē die. s̄. legi. Dies p̄ia erit sancta ac solennis: n̄bil opis facietis in ea exceptis bis q̄ ad vescedū p̄tinet. ex q̄bus verbis manifeste elicit q̄ q̄cqd̄ opis p̄hibet in sabbato est. p̄hibitū in. xv. luna p̄imi mensis exceptis bis q̄ ad vescedū p̄tinet: sed assumptū. p̄bat: nā multa fecerūt hebrei in eadē sexta feria q̄ nullo mō licebant fieri in sabbato nec in tali solennitate vic; accusare flagellare: testes p̄sentare et examinare: s̄niam diffinituā ferre: q̄ oia exercuerūt circa p̄sonā xpi vt euāgeliste testat. Que q̄dē iudicialia etiā apud nos in solennibus diebus festiuis s̄ illicita: multo magis apud eos q̄ s̄ralizant. Itē angariauerūt p̄iez alexādri et rufi. mar. xv. q̄d ē māifeste p̄hibitū in diebus festiuis p̄sertim extra ciuitatē. Idē cre. xvij. q̄ lz̄ de sabbato dicat: idē t̄n est de s̄ma die solennitatis paschalis: vt d̄cū est. Nec est dīcēdū q̄ hoc cōmissit ex odio xpi: nā ip̄i n̄tebant iustificare facta sua et p̄legē mosaica ea velare di. ē. Nos legē hēm; zc. Preterea vitas assumpta p̄z expresse in sepultura xpi. fuit. n. sepultus p

ioseph ab arimatthiaz nicodemū q̄ iusti erāt n̄llo mō q̄d nō liceret in tpe solenni fecissent. vñ sup̄ illud Job. xij. vbi. Propter pascheue iudeoz: q̄ iuxta erat mō / numentū zc. Augustin; acceleratā vult intelligi sepultura n̄ca d̄ue sp̄aret: q̄m̄ iā facere aliqd̄ nō liceret. Sed p̄stat q̄ si feria sexta fuisset. xv. luna sic erat illicitū i ea / dē sepelire sicut erat in sabbato. hoc idē p̄z Luc. xvij. q̄ dies erat pascheue et sabbatū illucerebat. Er quo v; q̄ sepultura illa licita erat in sexta feria nō t̄n in die sabbati. Et quo p̄z q̄ feria sexta illa nō erat p̄ima dies solennitatis paschalis apud hebreos quod fuit assumptū zc. Nec valz̄ dicere q̄ ioseph ab arimatthia ex deuotione xpi festū violasset de eius sepultura. nam d; magdalena q̄ xpm̄ seruientius diligebat et de ceteris mulierib; ip̄m sequētib; legit mar. xv. Et cū trāfisset sabbatum em̄erūt aromata. vbi manifeste apparet q̄ ab emptione oromati p̄ sepulsa d̄ni p̄tinetū q̄d est valde leuius opus q̄ sepultura: mulieres deuote p̄pter obseruatiā sabbati abstinerūt. Idē hiero. sup̄ illud math. xvij. Venit maria magdalena zc. Sepulto nā q̄ feria sexta d̄no mulieres p̄parauerūt aromata et vnguentā q̄diu licuit opari. s̄ vsq; ad occasū solis. Sabbato siluerūt. i. q̄euerūt ab opando s̄m legis mandatū vt lucas ait: hec hiero. Et quo seq̄ q̄ feria sexta illa n̄ erat celebris solennitas azimoz. Mā si sic oia p̄dicta fuisset illicita sicut i sabbato est. p̄cū est Preterea iohānis. xij. Erat dies illa magna dies sabbata. ergo in illa die sabbati p̄currebant due festiuitates. s̄. sabbatia et paschalis: et p̄sequens dies sabbati erat. xv. luna apud eos. p̄sequentia t̄z. q̄ tota celebrat̄ ebdomodē azimoz erat solū i p̄ima die. xv. vt ps̄ leui. xxij. Lō cordat beda di. Erat magna dies illa sabbati. p̄pter solennitātē paschalē. Ad hū; difficultatis declarationem aliqua sunt circa festiuitates legis antiq̄ p̄supponēda quozum quedam fundamentum quedaz ex regulis calendarij hebreozum apud eos diuulgatis: et vsq; in hōdiernum diem infallibiliter obseruatis. Primum p̄supponendū est q̄ dies naturalis apud hebreos incipit ab occasu solis diei sabbati: et terminatur in occasum solis diei dominice: et sic de alijs. Et sic intelligitur illud a vesp̄e vsq; ad vesp̄am celebrabitis sabbata vestra Lcui. xvij. Secundū est q̄ mensis apud eos est lunaris et perficitur ex. xxx. diebus: et t̄n h̄oris naturalibus et duabus tercijs vnius hōz cum tribus minutis: q̄ quidē cōputatio p̄cordat cū p̄tholomeo et alijs astronomis s̄m cursum medium lune qui est inuariabilis. tertium est q̄ annus hebraicus inquit a kalēdis seu nouilunio quod est prope equinoctium vernale vnde Exo. xij. mensis iste vobis principium mensium p̄imum erit in mensibus anni. et infra Exo. xij. Ido die ingrediemini in mense nouarum frugum. quartū q̄loia festa hebreozum p̄ter sabbatum exordium cōputationis et p̄r consequens mobilitatem p̄r diuersas ferias ebdomodē sumunt a neomenia p̄imi mensis p̄dicti: verbis gratia. Sic p̄dicta neomenia in quinta feria: tunc dies solennitatis azimozus erit similiter quinta feria: quia in. xv. luna et dies immolationis agni solennitatis paschalis: iuxta illud Num. xvij. Numerabit̄ ergo ab altero die sabbati zc. Septem hebdomadas plenas et festuz tubarum erit in die sabbati. Nam sex menses lunares qui computabantur a neomenia p̄imi mensis vsq; ad neomeniam septimi sunt centum. lxx. et septē dies integri reuoluti per ebdomadas in sexta feria finiuntur: et sic neomenia mensis septimi sequentis erit in sabbato. Consequenter festus expiationis erit feria secunda. nam est in decima die a festo tubarum. Consequenter festum scenopogic seu tabernaculorum erit in sabbato: quia in. xv. festo tubarum: et sic de similibus que omnia Lcui. xvij. et in alijs locis habentur. quintus est q̄ in quacūq; die cōiunctio luminarum s̄m medium cursum supradictū p̄pe equinoctiū vernale occurrit: i eadē die ē kalēdas

seu neomenia mensis primi predicta nisi in certis casibus in quibus repellenda est seu transferenda ad sequentem diem et quibus ad subsequente quod dicitur casus duo sunt. Primum quoniam talis coniunctio transcendit. xvij. hora eiusdem diei in qua est: cuius repulsionis ratio est: quod tunc magis deducatur talis coniunctio ad diem sequentem quam ad illam in qua est: cum iam transierit tres quartas partes illius diei et attingit quartam ultimam: et talis coniunctio vocatur apud eos nouilunium vetus seu antiquum: verbi gratia: si nouilunium equinoctii vernalis esset in xvij. hora sabbati vel .j. tunc kalendis seu neomenia esset fienda in eadem die sabbati: et per consequens principium computationis festivitatum totius anni esset ab eadem die sabbati. Si autem coniunctio esset ultra. xvij. hora: tunc talis neomenia esset transferenda seu repellenda ad diem dominicam immediate sequentem: et per consequens pascha festa et alie festiuitates illius anni transferentur ad ferias correspondentes diei dominice et non sabbati: ut patet ex dictis. Secundus casus est quoniam nouilunium diuine occurrit in secunda feria vel sexta. In his enim tribus feriis non potest signi kalendis seu neomenia equinoctii vernalis ratio per se. Sexto presumpendum est quod quibusque die fiat due spulle de eadem neomenia. Hoc patet ex duobus casibus supradictis. Nam si nouilunium vernale occurrit in dominica ultra. xvij. hora tunc in eadem die non est neomenia figenda pro antiquitate seu vetustate nouilunium secundum primum casum: nec in secunda feria sequenti pro hoc quod est una de tribus feriis interdictis iuxta secundum casum: et sic quod transferatur ad tertiam feriam: hoc contingit apud eos satis frequenter nec feticidum est erroneum seu contra mentem legis loquentis simpliciter de prima die mensis: nam computatione mensium quantum spectat ad cultum festiuitatum sufficit quod sit in fine miter regulata: et apud eos communiter suscepta et aliquid veritati propinqua. put gratiosius et remotius patet in computo nostro circa festiuitatem paschalem et alia festa mobilia ipsa sequentia. Non autem quare predicta tres ferie. scilicet secunda quarta sexta repelluntur in aliquo eorum neomenia primi mensis figurantur quantum ad secunda et quarta feria una est et talis. Nam cum festum expiationis sit celeberrimum sicut dies sabbati in tantum cibaria non permittuntur in eadem die parari sicut nec in sabbato: ut ex sacra scriptura potest haberi: inde est quod ex eorum traditione antiqua seu consuetudine immutabilia que usque hodie durat: hoc quod dies expiationis nunquam percurreret in die veneris nec in die dominica. Nam si dies sabbati a parte ante vel a parte post continuaretur cum festo expiationis tunc essent duo dies naturales potius celeberrimi in quibus nullo modo liceret parare cibaria quod esset graue et valde onerosum toti populo. Et quo sequitur quod neomenia predicta primi mensis non potest esse in secunda feria: nam si sic festum expiationis esset in dominica: et per consequens continuaretur cum die sabbati a parte ante quod est predicta. Si nec neomenia primi mensis habet esse in quarta feria: nam si sic festum expiationis esset in dominica: et per consequens continuaretur cum sabbato a parte post: quod est predicta: unde patet ratio repulse secunde ferie et quarte. Sed ratio quare feria sexta excluditur ab hoc in eadem neomenia primi mensis non figurantur apud eos talis est. Nam in festo tabernaculorum seu scenopie quod secundum eos etiam secundum veteres istos preceptum fuit ad commemorandum beneficium diuine protectionis et reductionis quod habuerunt per desertum ubi in tabernaculis habitauerunt in quo habebant letari per septem dies coram domino sumentes fructum arboris pulcherrime spatulasque palmarum etc. put legitur leuit. xxij. ad significandum quod per aridam terram deserti deduxit eos deus ad terram delictiosam. put sanctus tho. prima secunde. q. cii. arti. iij. in re sponsione ad .x. ar. ponit in qua leticia put tradit in eorum codicibus apud eos autentice circuibat altare soleniter cum hinc spatulis et ramis fenum in prima die et in alijs diebus usque ad sextam inclusive. In septima autem circuibat septies in memoria captiouis bierico quod fuit prima ciuitas terrepromissionis ab eis capta per hinc circuitiues septenarias: ut habet Josue. vj. Et in illa se prima die procedebant in huiusmodi leticia in tantum quod quedam ibi facta non licebat fieri in die sabbati: cuius

circuitiouis memoria hodie fit inter eos in gyro rotuli legis cum altare non habebant. Sed si neomenia primi mensis fuisset in sexta feria sequeretur quod festum tabernaculorum concurreret in die dominica: ut patet computanti: et sic septima dies tabernaculorum esset in die sabbati: unde cessarent illa que dicta sunt. Et quibus omnibus dicitur quedam regula in calendarijs eorum ubique et apud omnes diuulgata et usque in hodiernum diem infallibiliter obseruata: quod prima dies solemnitas paschalis nunquam est feria secunda quarta nec sexta. Secundum est quod anno quo christus passus fuit concurrat coniunctio luminarium prope equinoctium vernale iuxta veram computationem hebreeorum que est secundum medium solis et lune ut dictum est in feria quinta post. xix. horam cum certis minutis: hoc est certissime calculatum per me et cum precitis hebreeorum diligentissime repperit et concordatum. Quibus presuppositis patet solutio dubij predicti. Nam in anno passionis christi licet coniunctio luminarium ut dictum est fuit feria quinta non potuit in ea neomenia figi propter ipsius vetustatem: quod fuit ultra. xvij. hora: patet in septimo presupposito: et per consequens occurrit primus casus repellendi. s. dictus. habuit ergo transferri ad sequentem diem. sed quia sequens erat sexta feria: nec in ea poterat neomenia assignari ut dictum est: nam est secundus casus repulsionis iam dictus: habuit ergo repelli seu transferri neomenia ad diem sabbati: et per consequens. xv. luna fuit eodem anno secundum hebraicam computationem legitimam et assuetam in die sabbati in qua concurrunt due festiuitates solennes apud eos sabbatina et paschalis que est prima solemnitas asinorum: et sic erat magna dies illa sabbati secundum iohannem: et in feria sexta immediate precedenti fuit secundum eos. xiiij. luna in qua legitime erat pascha immolandum. Unde in eadem sexta feria fuit immolatus verus agnus paschalis ab eis: sicut et typicus per cuius typici manducatione ut non contaminarentur non intrauerunt portorium secundum iohannem. Christus autem in huiusmodi neomenia primam repulsionem tamen tenuit et non secundam. Prima enim est rationabilis in se et sine respectu ad festa futura: sed solum propter vetustatem coniunctiouis: unde neomenia illius anni apud ipsos fuit translata ad sextam feriam: sed de sexta ad septimam nullatenus debuit transferri apud eos: nam ratio illius repulse ex festis futuris in mense septimo dependebat ut patet ex iam dictis: quod festa. scilicet futura cum christus sciuisset per passionem suam de propinquo imminentem cessari sicut et cetera legis ceremonialia nullatenus habebat transferendi seu repellendi preter neomeniam: ut patet in eadem: nam cessante causa preter finali cessare habet effectum. Fuit ergo iuxta verissimam et infallibilem noticiam christi neomenia tempore sue passionis in sexta feria. Si vero prima dies paschalis solemnitas hec est. xv. luna apud eos: unde in feria. v. predicta fuit vera. xiiij. luna in qua pascha cum discipulis tempore determinato secundum legem veritate manducavit. In hoc etiam videtur concordare magister hispaniarum. d. q. si tabulam computationis diligenter retro percurramus inueniemus quod tempore passionis christi feria sexta fuit. xv. luna: et hoc est verum licet tabula nostri computi sit grossior quam hebraica in hac materia. Et quibus habetur quod tempore passionis christi duplex fuit. xiiij. luna sicut et neomenia primi mensis: una. scilicet vera simul et legitima secundum veram computationem christi cuncta legis mysteria tamen preterita quam futura sciatis. Alia vero legitima tamen secundum communem et assuetam computationem aliorum omnium preter christum: et in vtraque. xiiij. uterque agnus fuit immolatus verus et typicus. In. xiiij. enim vera et legitima que fuit feria quinta christus manducavit agnum typicum: et consequenter verum agnum sub sacramento discipulis tradidit. In. xiiij. vero legitima tamen que fuit sexta feria agnus verus fuit immolatus: propter autem typicum: et sic rediendo singula singulis oia veraciter concordant. Nam matheus. mar. et lucas de cena domini non habent mentionem fecerunt exprimendo in illa agnum paschalem solum inuenit christum cum discipulis manducasse: et eadem factum eucharistie instituisse: ut patet ex eorum dictis: quod libet enim eorum ipsam feriam quintam notat tamen que prima ad immolationem agni: et per consequens. xiiij. luna secundum veram computationem christi predictam secundum quam auctoritates

Euangelium

Chyso. 7 Hiero. ad pte affirmatiua supra inducet silēs
obtinēt vitatē. S3 iobānes q d cenā dñi brcuissime se ex
pediuit solū. d. cenā factā zc. Iobānis. xiiij. nihil expmēs
d agni māducatiōe nec de sacramenti ihsitutōe cū iā de b
sacro pl? ceteris tradiderat: fecit poti? mētiōē de scda.
xiiij. f. legitima tā
tū: q fuit. vj. feria:
vt dcm est. Ad ex
cludendū errorē q
furgere possz ex b
q pncipale figu
ratū nō cōrnderz
figure in tpe tā di
stincte p leges dē
minato: vñ z vocat
cum parasceue pa
sche. i. vigiliāz. Et
dicit q hebzei non
dū māducauerant
pascha tpe passio
nis xpī: qd b3 veri
tatē sū legitima z

Ane at factō xvij.
siliū inierūt oēs pnci
pales sacerdotū: z seniores
ppli aduersus iesū: vt eum
morti traderēt. Et victuz
adduxerūt eū: z tradidit
pōtio pylato p̄sidi. Tūc vi
dēs iudas q eū tradidit q
dānat? cēt: pnia duct? itū

z pputationē hebzeoz z ceteroz mystera passionis p̄tūc
ignozantū. Et iō in illa sexta feria licuit eis iudicialia ex
ercere sepelire āzariare z bndī: z sc̄tis mulierib? i cadē fe
rita feria aromata p̄parare tā q̄ i die n̄ festiuo. Et q̄ dān?
p3 error grecoz dicentiū q iobānes correxit alios eua
gelistas afferētes quintā feriā p̄tūc. xiiij. lunā. Nā vt ex iā
dictis p3 iobānes nō correxit alios sicut nec ipsi falsum
aliquid asseruerūt: s̄ potius vt de more euāgelistarū est
illud quod alij p̄termisserūt ipse declarauit. f. xiiij. lunā p
tūc etiam fuisse feria sexta sū cōputationē aliā legitimā
cui p̄cordat bistorie hebze. dicētū manifeste q in vigi
lia pasche ch̄istius fuit patibulo suspensus: z q a seculis
nūq̄ fuit inter eos prima dies paschalis feria sexta. Et ac
tendendū q ex verbis euāgelij p̄dicta dīa duplicis neo
menie fey. xiiij. lune aliquatē p̄tūc notari. Nam math.
xviij. legit. Magister dicit tps meū. p̄e est apud te facio
pascha cū discipulis meis. vñ sili tps meū. p̄e ē diligēt
intelligat nō b3 referri ad tps passionis sicut cōiter expo
nitur. Nā licet sit vñ q tps passionis erat. p̄e nō tñ cō
sonat cū lra sequenti. dato. n. q tps passionis cēt p̄tūc
remotius ad huc xp̄s hēbat pascha māducare cū disci
pulis suis vt legem adimpleret: sed verus intellectus i
ura p̄dicta vñ talis. Magister dicit tps meū. i. tps mādu
candi pascha sū verā meā cōputationē. p̄e est. i. bodie
feria quinta: z alioz tps iura ipoz aucta p̄putationē
fuisse remotius. s. iij. feria sexta: et iō seq̄t. Apud te facio
zc. Et notandū etiā q in māducatiōe pasche cū xp̄o nō
fit mētiō de alijs discipulis vñ vel p̄sc̄tibus nisi d xp̄i
discipulis tñ: sicut et illis tñ secreta passionem futuram
denunciavit. math. xv. p̄cordat p̄dictis. Nā ex passione
futura quā solis aplis secreto exp̄sse p̄notificauit diuersi
tas hui? paschal tps dependebat: vt dcm est. Et iō nimi
rū si sacre mulieres z ioseph ab arimathia z bndī poti?
sequerēt hebraicā p̄putationē cōmūne q̄ xp̄i verā cōpu
tationē. Nā mystera passionis z p̄cipue legalū euacua
tio abscondita fuit et aplis post resurrectionē vsq̄ ad tē
pus. Et sic iura sniam phi p̄io et bī. oia vera p̄sonat ve
ro: Dīma igit p̄uidētia circa hoc deuote attendēda ē q
paschalia festa sic in antiquis p̄ordinauit vt tpe passiois
xp̄i duplex. xiiij. luna occurreret ad agni immolationem
p̄signata: vt in prima xp̄s sacrificiū adimpleret legale z
nouū institueret: z in scda se deo in sacrificiū offerret ve
spertinū: vt vtrūq̄ tpe p̄signato pro humanā salute. p̄fi
ceret quā nobis p̄cedat zc.

Replica.

In ca. xvij. cū postillato: soluisset oēs difficulta
tes circa cenā dñi z est agni paschalis moueri cō
suetas p̄sertim a grecis: burg. facit vñā longā sū
gularē cōputationē in qua mltā ponit multis dubia: cui
placet videat: z finalr in co. c. dicit quis fuerit ille h̄ymn?
d quo dī. Et h̄ymno dicto zc. z dīc q fuit magnū alleluia

qd incipit a psalmo laudate pueri vsq; ad bti imma
culati exclusiue. Idē dicit circa psalmū laudate pueri
si vñ est placet: auctoutatē autē ad id sacri canonis n̄
habemus.

Capitulū. xvij.

Ane au
te factō.
osten

so qualiter pas
sio xp̄i fuit p iu
deos inchoata:
hic oñdīf quali
ter fuit p genti
les consumma
ta: et diuidit in
duas ptes: qz p
mo describit ip
sius xp̄i crudel
ocasio: scdo et
fidēlis z deuota
tumulātō ibi cū
sero factū esset.

lit triginta argēteos pncipi
bo sacerdotū z seniorib? di
cēs: Peccauit: tradens san
guinē iustū. At illi dixerūt
Quid ad nos? Tu vider
Et pietr argēteis i tēplo
fcessit? z abies loqo se suspē
dit. P̄cipēs at sacerdotū
acceptis argenteis dixerūt

Prima ad huc in duas: qz primo describit ip̄ius xp̄i mi
qua p̄denatio: scdo ip̄ius sūe iniqua executio: ibi. Et
postq̄ illuserūt ei. Prima in quatuor: qz primo descri
bitur ip̄ius ch̄isti coram p̄sente: scdo ip̄ius
p̄sentati diligēs interrogatio ibi. Et iesus stetit: ter
cio innocentie eius declaratio ibi. Per diem autem fo
lennē. quarto innocentis condemnatio: ibi. Videns
autem pylatus. Prima ad huc in duas: qz p̄io descri
bitur ip̄i xp̄i p̄sentatio: vt dcm est: scdo incidentalē
subdit iude desperationē ibi. Tūc vidēs. Circa p̄mū dī
sic. a **A**ne aut factō. qz a media nocte vsq; ad il
lā horam illuserūt eū cōspuendo z palmis cedēdo: vt
visum est. b **C**ōsiliū inierūt zc. Non. n. ex testimo
nijs p̄rehabitis hēbat aliqd vñ possēt accusari coram
pylato sicut reus mortē. z iō vltim? p̄sulebat qualē cū
sicut dignū morte accusarent: vt patebit. j. Sequitur
c **E**t vincitū adduxerūt. Illi. n. q̄ reputabant digni
morte ducebant corā iudice ligati. d **E**t tradide
runt pontio pylato p̄sidi. Alij dicunt q pylat? erat
p̄p̄riū nomen ei? cōpositū ex noie mris q dicebat pila
z p̄is q dicebat atus: Pont? aut cognomen ei? qz su
erat iudex missus a romanis ad insulā pontianā. hoc
aut diffusc h̄i in qdā legēda q vocat aurea: s̄ qz ibi ml
ta dicunt de hoc q videntur prima facie falsa q p̄p̄ pro
lixitate omittō: iō aliter dicendū q pontus erat. p
p̄riū nomen eius: quod p3 ex duobus. Primo quia
postponit cognomen z nō preponit p̄p̄riū nomen: sal
tē de cursu communit: scdo qz hoc nomē satis commu
ne est in burgundia vñ iste pylat? erat oriundus. erat
em natiōe lugdunensis: vt dicit magr in bystozis: et
idē dicit iosephus libro antiq̄tātū: pylat? aut erat ei?
cognomen: p̄fes aut erat nomen officij sui: z dī a p̄si
tendo: quia p̄sidiēbat iudeis ibidē missus a romanis
e **T**unc vidēs. Hic incidentaliter subditur iude de
speratio: cū dī: Videns iudas q dānat? esset. hcc au
tem desperatio p̄cessit ex duobus: primo ex magnitu
dine sceleris tradendo ad mortē illuz cuius tantā san
ctitate expertus fuerat: scdo qz damnationem suā au
dierat a xp̄o vt dictū est. ca. p̄cedenti: quē sciebat pro
p̄betam verissimū. f **P**nia ductus. infructuosa tñ
qz erat sine spe venie: sicut de bis q sunt in inferno dīc
tur. sapi. v. Dicētes intra se p̄niaz agētes. g **R**etu
lit. xxx. argēteos zc. ex q p3 q cupiditas sua nihil valu
it sibi. Sequitur. h **A**t illi dixerūt qd ad nos. q. d.
nō curamus si peccasti vel nō. i **T**u vider. i. ad te
p̄tinet videre factū tuū. k **E**t abies loqo se suspē
dit. ex desperatione: z in hoc pl? peccauit qz in tradēdo
xp̄m: vt p̄dicit hiero. Cuius rō est: qz in traditione ch̄ri
sti peccauit q̄ eius humanitatem directe: sed in despe
ratione illa peccauit directe contra eius diuinitatem:
quia contra infinitatem diuine misericordie. Sequit.

Mathei

¶ Non igitur eos mittere in corbanan. corbanan hebraice id est est quod oblatio. corbanan erat locus ad ponendum oblationes factas in templo pro reparacione templi et alius necessitatibus magna igitur appareret sacerdotum execratio quod occasione christi reputabat sibi licitissimo tanquam sacrificium deo facerent: et tamen precium venditionis eius reputabat ne prebium et indigium applicari ad usus templi.

m. Consilio autem inuito emerunt ex eo agrum figuli. quod ille cuius ille agrus erat figulus fuit: id est sic vocabatur: vel forte quod ibi erat terra apta ad faciendum vasa fictilia.

n. In sepulchram pegrinorum. quod non habent proprium sepulchrum. o. Propter hoc vocatur: et ager ille acheldemach. et hoc est dei ordinatione factum est ad memoriam passionis christi.

p. Tunc impletum est quod dicitur est pro bere. quod sicut dicit hiero. 13. auctoritas sequens non sit in libro hieronimi: que habentur in hiero. vidit auctoritate ista de verbo ad verbum in quodam libello hebraico quod dicebat esse bere. prophetam tamen libri prophetarum non habetur: vel aliter si hieronimus non est de textu: ut dicit hiero. nec etiam in antiquis libris est: tunc quod dicitur prophetam intelligere debemus zachariam: quod zacharia. 13. b. ista sententia: 13. verba aliquantulum sunt mutata. q. Et accipere. xxx. ar. precium appreciate. i. ipsi christi. r. Que appreciaverunt a filiis israel. quod istud precium fuit constitutum inter iudeos et sacerdotes qui erant de filiis israel. s. Et dederunt eos in agrum figuli. hoc est pro agro figuli. t. Sicut constituit michi dominus. hoc est additum ab euangelista: quod ista predicta erant a deo ordinata. v. Iesus autem scitit. hic ponit ipsi predictati interrogatio. ad cuius evidentiam considerandum quod iudei accusaverunt christum coram pilato de tribus: ut b. Lu. xxiii. primum fuit quod subvertebat gentem iudeorum a cultu legis: secundum quod auertebat populum a redditione tributi imperatori romano: tertium quod dicebat se esse regem: et sic volebat sibi usurpare regnum. De primo non curavit pilatus: quod erat boni gentilis: et ideo non curabat de observacione seu violacione iudice legis. secundum sciebat esse falsum: quod audiit: erat a christo rursus fuisse iudeis. Reddite que sunt cesaris cesari. et. ut s. habitum est. xxii. De tercio autem interrogavit ipsum christum: quod contra imperatorem videbat esse directe quod aliquis diceret se esse regem iudeorum qui serviebat imperatori romano sub tributo: propter quod romani abstulerat a iudis nomen regni a tpe pompeii: et hoc est quod dicitur: Et interrogavit eum pres. di. tu es rex iudeorum. r. Dixit ei iesus tu dicis. s. veritate. quod non negavit se esse regem: sed magis pensit. Verumtamen respondit dicitur suum dicens. Regnum meum non est de hoc mundo. ut b. iob. xviii. et in hoc satisfecit pilato: quod regnum imperatoris non potest esse nisi in hoc mundo: et sic regnum christi non erat terrenum imperatorum.

y. Et cum accusa prima. facer. et scilicet de aliis que dicta sunt expressius tangunt Lu. xxiii. 3. Nihil respondit.

quia manifeste falsa erant et ratione indigna: tum quod volebat implere illud quod erat scriptum de eo Esa. lii. Sicut agnus coram tondente se obmutescet et non aperuit os suum. a. Tunc dixit illi pilatus. et eadem ratione non respondit ei tunc quia volebat impedire passionem suam sequitur.

¶ Non licet eos mittere in corbanan: quod precium sanguinis est. Consilio autem inuito emerunt ex illis agrum figuli in sepulchram pegrinorum: propter hoc vocatus est ager ille acheldemach: hoc est ager sanguinis vsque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dicitur est pro bere remissa prophetam dicente. Et acceperunt triginta argenteos precium. appreciati que appreciaverunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli: sicut constituit michi dominus. Iesus autem stetit ante presides et interrogavit eum presides dicens: Tu es rex iudeorum? Respondit illi iesus: Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus nihil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad vllum verbum. Ita ut miraretur presides vehementer. Per diem autem solennem conseruaverat presides populum dimittere unum vincitum quem voluisset. Habebat autem tunc vincitum insignem quod dicebat barabab Congregati sunt illis pilatus dixit. Que vultis dimittere vobis: baraban: an iesum qui dicitur rex? Sciebat enim quod pro invidia tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad eum vxorem eius dicens: Nihil tibi et iusto illi. Multa ei passa sum hora

b. Ita ut miraretur presides vehementer. de christi patientia sic tacendo: cum oia contra eum dicebantur posset excusare uno verbo.

c. Per diem autem solennem. hic sequitur ponitur innocentia christi declarate: et primo ostenditur eius innocentia: scilicet iudeorum resistencia: ibi principes autem. prima in duas: quod innocentia christi primo declaratur de solo iudicio: scilicet ex testimonio sue vxoris: ibi. Sedente autem. Ad evidentiam primis aduertendum quod in fauorem iudeorum concessus erat a romanis: ut in solemnitate paschali dimitteretur unus in carceratus secundum voluntatem eorum in memoriam libera

tionis eorum de egypto. quod in solemnitate paschali fiebat in memoria illi: b. n. sic pilatus autem sciebat eos cupidos de obsequianda illa consuetudine: et altera parte volebat christum liberare ideo. proposuit eis optionem dicens quod liberaret eis iesum vel barabam et nullum alium: pro hoc subtiliter credens christum liberare de consensu eorum: quod non crederet aliquid modo quod peterent liberationem barabe: quod erat homicida et seditiosus et pessimus ut b. luce. xxiii. et ideo crederet quod peligerent liberationem iesu: et hoc est quod dicitur. c. Per diem autem solennem non quocumque sed in solemnitate paschali: ut dicitur est. d. Consue. presides di. po. unum vincitum. ratio dicta est. e. Ita autem tunc unum insignem. dicitur autem hic insignis: non nobilitate generis sed ex famositate sui criminis: quod etiam bonum ad mala transferimus: ut dicitur. v. metaphysice: sicut aliquid dicitur bonus latro: ita potest dici insignis. sequitur. f. Quam vultis vo. di. bar. an iesum. et. q. d. nullum alium habebit: et pro hoc crederet liberare iesum ut dicitur est: cum ratio subdit. g. Sciebat enim quod pro invidia tradidissent eum. quod publice arguebat vicia sacerdotum et pharisaeorum. h. Sedente. hic declaratur innocentia christi pro testimonio vxoris pilati. Ad cuius evidentiam sciendum quod dyabolus qui captione christi procurauerat pro iudeis: pro aliqua signa prope dicit quod ipse esset vere christus et per presides pro eius morte spoliaret infernum: hoc autem prope dicit pro eius patientia et pro scripturarum implentione et forte pro sanctorum patrum in limbo existentium exultacione: et ideo morte christi impedire volebat pro vxore pilati: cum prope caces crederet in prospectu viri sui: et hoc est quod dicitur hic h. Sedente autem eo pro tribunali iudicando. s. christum. i. Misit ad eum vxorem eius dicens. Nihil tibi et iusto illi. quasi diceret nullo modo condemnare eum sed magis eum dimittere. k. Multa enim passa sum hora. quia dyabolus apparuerat ei mouens eam terribus ad liberationem christi: vtriusque autem talis apparitio fuerit facta sono vel vigilia expresse non habet hic. videtur tamen quod fuerit in somno pro hoc quod hic dicitur per visum: christus enim fuit presentatus pilato valde mane: ut dicitur est in principio b. ca. et ideo prope abile est quod vxor eius iacebat adhuc in lecto: quod dicitur non solent

Euangelium

ita mane surgere sicut viri sui. **I** Principes. Descri-
pta xpi innocentia. hic subiungit iudeorum resistenta inta-
tum em odiebant eum qd pelegerunt liberare boiem pesti-
ferum ne xpc liberaret: et hoc est qd subditur hic: **N**aves
sacer. et se. p. sua. po. falsas rones inducendo. **III** Et pe-
terent barabam etc.

Et patet vsqz ibi.
n Quid em mali
fecit. q. d. non alle-
gatis cam sufficie-
tem sue mortis.

o At illi magis
clamabat p damo-
rem autē et tumul-
tum ppli voluerūt
obtinere qd nō po-
terāt per rones ba-
bere. dicentes.

p Crucifigatur.
id est morte turpis-
sima et acerbissima
moriatur.

q Videns autē
pilarus. Declara-
ta xpi innocētia vt
visum est: hic poni-
tur ipse innocētē
iusta p dēnatio:
que pcessit ex par-
te iudicis et timo-
re: ne si dimitteret
eum ptra damozē
populi accusaretur
postea ad cesarem
et hoc est qd dicitur.

q Videns autē
pilarus qd nihil p-
ficeret. ostendēdo
xpi innocētia ad
eius liberatōnem.

r Sed magis tumultus fieret ppli. s. clamantē ad xrum
p seductionem sacerdotum vt visum est. **s** Accepta
aqua lauit etc. ad hoc vt iudei totum pctm super se accipe-
rent et ipse in munis esset a peccato: sed hoc nō sufficit ad
ommodam eius excusationē: qz cuz esset iudex tenebat ex
officio seruare iusticiam: et ideo grauiter peccauit faciēdo
ptra eaz ad habendū ppli fauorem: min⁹ tñ peccauit qz iu-
dei: qz eius motiū fuit minus malū: Iudei em ad occidē-
dum xpm moti sunt p rancorem et odiū: Pilatus autē pro
pter timorē cesaris et fauorem iudeoz habendū.

t Tūc dimisit illis barabam. facta rñsione a iudeis q totuz
pctm reciperent sup se et filios suos.

v Iesus autē fla-
tra. etc. ista flagellatio xpi ponat hic p smaz iudicis: tñ
fuit añ facta: vt dicit iob. xix. qz ad hāc intētionēz cū pcepit
pilar⁹ flagellari et illud vt iudei essent satiati sanguine ei⁹
videntes eū sic punitū etiā vltra p dñm: et ideo ponitur
hic quasi p recapitulatōez.

r Tūc milites. i. post fla-
gellationē immediate et ante sententiā.

y Suscipien-
tes iesum in ptozio. vt magis illi illuderent in loco patenti
et coram multitudine.

a Quentes eū. s. vestiment⁹
suis.

b Oblamydē coccineā. i. rubeam in similitudinē
purpure qua vtunt reges.

c Circūdederūt illi. ipsum
vestiēdo.

d Et plectentes coronā de spinis. i. de iun-
cis marinis ad modum spinaz acutis. et ego qd descripsi
audiui a quodam q fuerat vltra mare cum sancto ludoui-
co rege francie: q in littoze maris senserat puncturas iun-
cozum p fotulares intermedios.

e Posuerūt super ca-
put eius. pro similitudinē corone regie.

f Et barundinē
in dextra eius. pro sceptro regio.

g Et genu flexo añ
cum et sic illudēbant ei. factō similitē et verbo vñ sequi-
tur.

die p visū pp eū. **I** Principes
autē sacerdotū et seniores p-
sua serūt ppli⁹ vt peterent
barabam: ihm vō pderent.
Rñdens at preses ait illis.
Quē vult vob de duobz di-
mitti? At illi dixerūt. Bar-
rabā. Sic ill⁹ pilat⁹: Quid
igit faciam tē ibi q dicit xpc?
Dicūt omēs: Crucifigat.
Ait illis p̄ses: Quid ei ma-
li fecit? At illi magis clama-
bāt dicētes: Crucifigatur.
Quōdēs at pilat⁹ qz nihil p-
ficeret h magis tumultu fieri
accepta aq lauī man⁹ co-
ram p̄lo: dicēs. Innocens
ego sum a sanguine hui⁹ iusti
vos videritis. Et rñdens
vniuersus ppl⁹ dixit. San-
guis ei⁹ sup nos: et sup filios
nostros. Tūc dimisit illis
barabam: iesus autē flagella-
tū tradidit eis vt crucifige-

re et nō potuisti: et sic eoz illusio accusatiōni iudeoz
corriēdebat. **i** Et expuentes in eum. tanqz in perso-
nam p̄emptibilem et vile. **k** Acceperūt barundi-
nem. de manu eius. **l** Et pcutiebāt caput ei⁹. et rati-
one p̄emptus et rōne volozis insugendi: quia ex tali p-
cussione aculei
corone intrabāt
caput eius.

m Et postq.
postqz descripta
est ipse xpi con-
demnatio iusta
hic ponitur inq
sententia execu-
tio: et primo po-
nitur ipse xpi iu-
dicati crucifixo:
scōo crucifixo:
lusio: ibi. P̄terē
euntes: tercio il-
li⁹ expirato: ibi.
Et sexta autē bo-
ra. Circa xpi cur-
sionē quatuz
oz tangunt: loci
vilitas: iudeoz
crudelitas: ibi.
Et tederūt. mi-
litum cupiditas
ibi. Postqz autē.
latronū societas
ibi. Tūc crucifi-
xi sunt. Circa p-
mū dicit sic. P̄-
qz illufert ei erit
erunt cum bla-
mydez. qz bla-
mydem illā coc-
cineam impo-
erunt sibi solum
ad teridendum
cum sicut falsus
regem. **n** Et induē eum vestimen-
erūt eū. vt p̄dictū est: et hoc fecerūt. vt dicit ad mor-
tem magis cognoscere in ppria veste q in aliena. **o**
Greuntes autē inuenerunt boiem etc. hoc nō est ptra
id qd dicit iob. xix. Et baiulans sibi etc. Ipe em pmo por-
tauit crucem suā qñ exiit de domo pilati: vt dicit Jo-
hannes: sed quia erat fatigatus ex p̄cedenti labore ie-
iunjs et vigilijs: ideo milites coegerūt symonem ad
portandum e⁹ crucē: vt citius possent puenire ad locū
crucifixionis: vt dicitur hic. **p** Erv. in lo. q dicitur
golgotha qd est caluarie locus. ille locus non est sic no-
minatus a caluarie ad eū ibi sepulti: vt dicit aliqui: quia
adam fuit sepultus in hebron: vt habet Josue. xiii. p-
pter qd hebron dicebat antiquitus caribarbe. i. ciui-
tas quatuor: qz quatuor magni patriarche sunt ibi se-
pulti cum vxoribus suis. s. adam et eua: abraam et sara
ysaac et rebecca: iacob et lya. dicit ergo caluarie loc⁹ qz
locus ille erat plenus capitibus mortuozum qui ibide
collabant: quia ibi malefactozes puniebant: et sic patz
loci vilitas in q xpc crucifixus est. **q** Et tederunt
hic p̄ter ponit iudeoz crudelitas: cū dicitur. Et de-
de. ci. vi. cū sel. mix. iobes autē dicit q tederūt ei ace-
tum. Ad euidentiam huius considerandū q aliqui di-
cunt hoc esse factum: vt citius moreretur: sic milites
de eius custodia citius expedirent qz debebant eū cu-
stodire quousqz expirasset. dicunt em q existēs i toz-
mento si potēnt aceto citius moriunt: sed hoc nō vide-
tur multū pbabile: qz acētū ē frigidū et p̄ p̄ns vt magis
mortē talū differre pp qd alit dīcedū ē. Scribit em in
qdā li. hebraico q apd eos intitulat libz iudicū ordia-
noz: qz salomō dixerat. puer. xxxj. Date sicra. i. p-

Et postq.
postqz descripta
est ipse xpi con-
demnatio iusta
hic ponitur inq
sententia execu-
tio: et primo po-
nitur ipse xpi iu-
dicati crucifixo:
scōo crucifixo:
lusio: ibi. P̄terē
euntes: tercio il-
li⁹ expirato: ibi.
Et sexta autē bo-
ra. Circa xpi cur-
sionē quatuz
oz tangunt: loci
vilitas: iudeoz
crudelitas: ibi.
Et tederūt. mi-
litum cupiditas
ibi. Postqz autē.
latronū societas
ibi. Tūc crucifi-
xi sunt. Circa p-
mū dicit sic. P̄-
qz illufert ei erit
erunt cum bla-
mydez. qz bla-
mydem illā coc-
cineam impo-
erunt sibi solum
ad teridendum
cum sicut falsus

in inebriatione merentibus et vinum bis quod amaro sunt aio vt bibat et obliuiscant cogitatione sui et tolent sui non recordentur amplius: id est occasione ubi seniores iudeorum statuerat vt dederat ad mortem dare vinum aromaticum ad bibendum: vt facilius toleraret passionem. In istum autem erat matrone deuotez com passiuo quod hoc vinum dabat ex deuotione. iudiciis ex nimia crudelitate moti: tale vinum datur pro christo et aliis duobus cum eo crucifixis acceperunt sibi sicut quod dictum erat Amos. ii. Vinum damnatum non bibebat: et loco eius posuerunt acetum cum felle mixtum.

Et cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixi fuerunt eum diuiserunt vestimenta eius sorte mittentes: vt impletur quod dicitur in prophetam dicitur. Diuiserunt sibi vestimenta mea: et super vestimenta mea miserunt sortem. Et sedentes huiusmodi habebant eum. Et impositum super caput eius causam ipsius scriptas: hic est iesus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: vnus a dextris et vnus a sinistris. Præterea autem blasphemabant eum mouentes capita sua et dicentes: Labrum quod destruis templum dei: et in triduo illud reedificas.

Salua te ipsum si filius dei es descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illuderes eum scribis et senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potuit saluum facere. Si rex israel es descende nunc de cruce et credimus tui. Respondit et dicens: liberet nunc eum si vult. Dixit enim: quia filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improbabant eum. A sexta autem hora tenebre facte sunt in uniuersam terram usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens: Heli heli lamazababon: ibi. Et ecce vellus. Circa primum dicit sic. A sexta hora tenebre facte sunt etc. Hiero. dicit super illud locum quod iste tenebre fuerunt facte per retractos radios solis diuina virtute. Origenes autem dicit quod hoc factum est per interpositionem nubium densarum. Sed in hoc magis credendum est dyonysio qui dicit in epistola ad polycarpum hoc fuisse per interpositionem lune in tertiam et solis sicut fit in egypti solis: et ibidem dicit quod ipse hoc vidit tunc exiit in egypto vbi est aeris puritas: quod rarissime sunt ibi nubes et pluuie. propter quod talia potuit tunc magis pendere: vidit et dicit luna ab oriente ascendente versus meridiem et supponentem se soli: Hiero. autem et Origenes non loquuntur de illa eclipse asserendo quod sic fuerit et dicitur: sed quod potuit sic fieri. Et dicitur per quod illa eclipse non potuit naturalis esse sed miraculosa: et hoc multipliciter primo quia luna erat contra decimam: vt patuit ea. prece. et tunc luna distat a sole per diametrum celi. Eclipse autem solis non potest fieri naturaliter nisi tempore conjunctionis solis et lune. propter quod dicit dyonysius quod mirabatur quod non erat tempus conueniens ad tale conjunctionem. secundum miraculum fuit ibi quod transacta eclipse luna rediit ad orientem: ita quod in vespere fuit in oriente sole exiit in occidentem: et sic orbis eorum sunt ad pristinum statum restituti. tertium miraculum fuit ibi quia pars orientalis solis primo fuit obscurata et iterum ultimo illuminata: tertium autem modo fit in eclipse naturali. o Super uniuersam terram. Sic accipit psalmus per toto: eclipse enim solis non potest esse uniuersalis: et propter hoc quod dicitur super uniuersam terram. intelligendum est de terra iudee. per Ad horam nonam. Et quod per quod luna fuit immobilis sub sole per tres horas: et hoc fuit quartum miraculum illius eclipse: quod in naturali eclipse luna continue mouet sub sole. q Et circa horam nonam clamauit voce magna. d. Heli heli lamazababon. et in bebo idem est quod de iota lra hebraica adiuncta facit significare cum bo me et iota heli idem est quod deus melama vna est dictio per se et idem valet quod quere in latino: zabababon non est vera lra: quod non significat idem quod dereliquisti me sed debet proponi ibi quod dicitur littera que vocatur ayn et sonat sicut a formatum in gutture. unde debet sic scribi zababababon et tunc significat idem quod dereliquisti me: sed per ignorantiam scriptorum corrupta est lra in latino: dicit autem

quod maior fecit quam lazarus suscitauit: et quod per mortem de sepulchro surrexit et tunc non crediderunt ei. tertio fuit: derisus a latronibus: et hoc est quod dicitur. I. Idipsum. i. verba promissa. m. Et latrones improperabant ei. petarium videt Luc. xxiij. vbi dicit quod vnus increpabat eum: acer autem rogabat eum dicens. Domine miserere mei dum veneris in regnum tuum. Dicitur quod matheus loquitur sibi in illum modum loquens dicit quod societas dei aliquid facere non vnus de societate facit vel aliter dicendum quod vterque improperauit primo christo: sed alter videt postea patiam christi penitentem et misericordiam petiit et sic inuenit.

Et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens: Heli heli lamazababon: ibi. Et ecce vellus. Circa primum dicit sic. A sexta hora tenebre facte sunt etc. Hiero. dicit super illud locum quod iste tenebre fuerunt facte per retractos radios solis diuina virtute. Origenes autem dicit quod hoc factum est per interpositionem nubium densarum. Sed in hoc magis credendum est dyonysio qui dicit in epistola ad polycarpum hoc fuisse per interpositionem lune in tertiam et solis sicut fit in egypti solis: et ibidem dicit quod ipse hoc vidit tunc exiit in egypto vbi est aeris puritas: quod rarissime sunt ibi nubes et pluuie. propter quod talia potuit tunc magis pendere: vidit et dicit luna ab oriente ascendente versus meridiem et supponentem se soli: Hiero. autem et Origenes non loquuntur de illa eclipse asserendo quod sic fuerit et dicitur: sed quod potuit sic fieri. Et dicitur per quod illa eclipse non potuit naturalis esse sed miraculosa: et hoc multipliciter primo quia luna erat contra decimam: vt patuit ea. prece. et tunc luna distat a sole per diametrum celi. Eclipse autem solis non potest fieri naturaliter nisi tempore conjunctionis solis et lune. propter quod dicit dyonysius quod mirabatur quod non erat tempus conueniens ad tale conjunctionem. secundum miraculum fuit ibi quod transacta eclipse luna rediit ad orientem: ita quod in vespere fuit in oriente sole exiit in occidentem: et sic orbis eorum sunt ad pristinum statum restituti. tertium miraculum fuit ibi quia pars orientalis solis primo fuit obscurata et iterum ultimo illuminata: tertium autem modo fit in eclipse naturali. o Super uniuersam terram. Sic accipit psalmus per toto: eclipse enim solis non potest esse uniuersalis: et propter hoc quod dicitur super uniuersam terram. intelligendum est de terra iudee. per Ad horam nonam. Et quod per quod luna fuit immobilis sub sole per tres horas: et hoc fuit quartum miraculum illius eclipse: quod in naturali eclipse luna continue mouet sub sole. q Et circa horam nonam clamauit voce magna. d. Heli heli lamazababon. et in bebo idem est quod de iota lra hebraica adiuncta facit significare cum bo me et iota heli idem est quod deus melama vna est dictio per se et idem valet quod quere in latino: zabababon non est vera lra: quod non significat idem quod dereliquisti me sed debet proponi ibi quod dicitur littera que vocatur ayn et sonat sicut a formatum in gutture. unde debet sic scribi zababababon et tunc significat idem quod dereliquisti me: sed per ignorantiam scriptorum corrupta est lra in latino: dicit autem

Et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens: Heli heli lamazababon: ibi. Et ecce vellus. Circa primum dicit sic. A sexta hora tenebre facte sunt etc. Hiero. dicit super illud locum quod iste tenebre fuerunt facte per retractos radios solis diuina virtute. Origenes autem dicit quod hoc factum est per interpositionem nubium densarum. Sed in hoc magis credendum est dyonysio qui dicit in epistola ad polycarpum hoc fuisse per interpositionem lune in tertiam et solis sicut fit in egypti solis: et ibidem dicit quod ipse hoc vidit tunc exiit in egypto vbi est aeris puritas: quod rarissime sunt ibi nubes et pluuie. propter quod talia potuit tunc magis pendere: vidit et dicit luna ab oriente ascendente versus meridiem et supponentem se soli: Hiero. autem et Origenes non loquuntur de illa eclipse asserendo quod sic fuerit et dicitur: sed quod potuit sic fieri. Et dicitur per quod illa eclipse non potuit naturalis esse sed miraculosa: et hoc multipliciter primo quia luna erat contra decimam: vt patuit ea. prece. et tunc luna distat a sole per diametrum celi. Eclipse autem solis non potest fieri naturaliter nisi tempore conjunctionis solis et lune. propter quod dicit dyonysius quod mirabatur quod non erat tempus conueniens ad tale conjunctionem. secundum miraculum fuit ibi quod transacta eclipse luna rediit ad orientem: ita quod in vespere fuit in oriente sole exiit in occidentem: et sic orbis eorum sunt ad pristinum statum restituti. tertium miraculum fuit ibi quia pars orientalis solis primo fuit obscurata et iterum ultimo illuminata: tertium autem modo fit in eclipse naturali. o Super uniuersam terram. Sic accipit psalmus per toto: eclipse enim solis non potest esse uniuersalis: et propter hoc quod dicitur super uniuersam terram. intelligendum est de terra iudee. per Ad horam nonam. Et quod per quod luna fuit immobilis sub sole per tres horas: et hoc fuit quartum miraculum illius eclipse: quod in naturali eclipse luna continue mouet sub sole. q Et circa horam nonam clamauit voce magna. d. Heli heli lamazababon. et in bebo idem est quod de iota lra hebraica adiuncta facit significare cum bo me et iota heli idem est quod deus melama vna est dictio per se et idem valet quod quere in latino: zabababon non est vera lra: quod non significat idem quod dereliquisti me sed debet proponi ibi quod dicitur littera que vocatur ayn et sonat sicut a formatum in gutture. unde debet sic scribi zababababon et tunc significat idem quod dereliquisti me: sed per ignorantiam scriptorum corrupta est lra in latino: dicit autem

Et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens: Heli heli lamazababon: ibi. Et ecce vellus. Circa primum dicit sic. A sexta hora tenebre facte sunt etc. Hiero. dicit super illud locum quod iste tenebre fuerunt facte per retractos radios solis diuina virtute. Origenes autem dicit quod hoc factum est per interpositionem nubium densarum. Sed in hoc magis credendum est dyonysio qui dicit in epistola ad polycarpum hoc fuisse per interpositionem lune in tertiam et solis sicut fit in egypti solis: et ibidem dicit quod ipse hoc vidit tunc exiit in egypto vbi est aeris puritas: quod rarissime sunt ibi nubes et pluuie. propter quod talia potuit tunc magis pendere: vidit et dicit luna ab oriente ascendente versus meridiem et supponentem se soli: Hiero. autem et Origenes non loquuntur de illa eclipse asserendo quod sic fuerit et dicitur: sed quod potuit sic fieri. Et dicitur per quod illa eclipse non potuit naturalis esse sed miraculosa: et hoc multipliciter primo quia luna erat contra decimam: vt patuit ea. prece. et tunc luna distat a sole per diametrum celi. Eclipse autem solis non potest fieri naturaliter nisi tempore conjunctionis solis et lune. propter quod dicit dyonysius quod mirabatur quod non erat tempus conueniens ad tale conjunctionem. secundum miraculum fuit ibi quod transacta eclipse luna rediit ad orientem: ita quod in vespere fuit in oriente sole exiit in occidentem: et sic orbis eorum sunt ad pristinum statum restituti. tertium miraculum fuit ibi quia pars orientalis solis primo fuit obscurata et iterum ultimo illuminata: tertium autem modo fit in eclipse naturali. o Super uniuersam terram. Sic accipit psalmus per toto: eclipse enim solis non potest esse uniuersalis: et propter hoc quod dicitur super uniuersam terram. intelligendum est de terra iudee. per Ad horam nonam. Et quod per quod luna fuit immobilis sub sole per tres horas: et hoc fuit quartum miraculum illius eclipse: quod in naturali eclipse luna continue mouet sub sole. q Et circa horam nonam clamauit voce magna. d. Heli heli lamazababon. et in bebo idem est quod de iota lra hebraica adiuncta facit significare cum bo me et iota heli idem est quod deus melama vna est dictio per se et idem valet quod quere in latino: zabababon non est vera lra: quod non significat idem quod dereliquisti me sed debet proponi ibi quod dicitur littera que vocatur ayn et sonat sicut a formatum in gutture. unde debet sic scribi zababababon et tunc significat idem quod dereliquisti me: sed per ignorantiam scriptorum corrupta est lra in latino: dicit autem

F Altera autē die ponit iudeorū machinatio qz impe-
trauerūt custodi sepulchz ne discipuli xpi raperent
corpus eius & diuulgarent eū resurrexisse: sed quia nō
est p̄siliū p̄tra dominum: vt dicit p̄uoc. xxj. ideo
factū iudeorū magis fecit ad oppositū. s. ad certitudi-
nē dñice resurrecti-

onis: qz ab ipsis
custodibz testifi-
cata est: vt b̄ se.
ca. & hoc est ma-
gnū. s. b̄ se testio-
niū ab aduersa-
riis. dicit ergo.

f Altera die q̄
est post pasceue
id est sabbato: qz
seria sexta i qua
passus est xpc di-
cta est pasceues
id est p̄paratio:
qz illa die p̄para-
bant cibaria p̄
sequenti die. In
crastino igit̄ do-
minice passiois
s. Conue. p̄n-
tacer. & p̄bat. ad
pilati. d. dñe rē
& patet vsqz ibi.

b Aut illis pil.
habe. cu. i. p̄ce-
do q̄ accipiat̄
milites ad custo-
dicndū eū. p̄ vo-
luntate vestra.
i. Illi autē ate-
munic. sepul. mi-
litibus armatis
k Signantes
lapidem sigillo
suo: ne aliq̄s pos-

set ingredi sine scitu eorum.

**Altera autē die q̄ ē p̄ pasce-
uē:** p̄uenit p̄ncipes sacer-
dotū & pharisei ad pilatum
dicētes: Dñe recordati su-
m⁹ qz seductor ille dixit ad-
huc vivēs: p̄ tres dies sur-
gā. Iube q̄ custodi sepul-
chz vsqz i die t̄ciū: ne forte
veiat discipuli ei⁹ & furēt eū
& dicāt plebi: surrexit a mor-
tuis et erit nouissim⁹ error
peior p̄ore aī illis pilatus.
Hētis custodiā: ite custodi-
te sicut scit. Illi autē abe-
unt: mūierē sepulchz: si
gnātes lapidē cū custodibz

Uespere autē r̄vii.
sabbati q̄ lucefat i p̄-
ma sabbati: veit maria ma-
gdalene et alia maria vidē
sepulchz. Et ecce tremor
fact⁹ ē magn⁹. Angel⁹ enim
dñi descendit de celo: & acce-
dēs reuoluit lapidē & sede-
bat sup eū. Erat autē aspect⁹

Capitulum. xxviii.

Uespere autē. Postq̄ euāgelista descripsit christi
passionē & sepulturā: hic p̄ter describit ipsius
resurrectōez: & primo describit dñice resurrecti-
onis manifestatō: scdō ipsi⁹ manifestate diuulgatō: ibi
Undecim autē. Prima in tres: qz primo manifesta ē
resurrectō p̄ descendētē angelū: scdō p̄ apparentē do-
minū: ibi. Et exierūt: tercio p̄ testimoniuū militū custo-
dicntiū: ibi. Que cū abis. Circa primū tria notant: mu-
lierū deuotio: angli apparitio: ibi. Et ecce terremoto.
resurrectōnis manifestatio: ibi. Scio em̄. Ad euidenti-
am primū p̄siderandū q̄ deuotiō sit a nobilitate: ideo
apud iudeos om̄es dies hebdomade deuotiabantur a
sabbato: ita q̄ dies immediate seq̄ns sabbatū dicebat̄ p̄
ma sabbati. i. p̄ria a sabbō: alia scdō sabbati: et sic p̄nr
Ab illa autē hora qua xpc fuerat sepultus nō poterant
mulieres em̄re aromata ad inūgēdū xpm vsqz ad ve-
sp̄eraz diei sequentis: quia solennitas sabbati incepta
erat ab hora sepulture: in qua nō licebat aliquid eme-
re vsqz ad vesperam sequentis diei. s. sabbati: & tunc. s.
vespere sabbati emerūt aromata & p̄parauerunt se ad
ueniendū nō tñ uenerūt p̄pter noctez de. primo im-
minētē. sed in mane sequenti uenerūt in prima hora
diei sequentis: q̄ dicebat̄ prima sabbati. Sic ergo con-
struenda est littera: Uespere autē sabbati que. s. vespera
b. Lucefat in prima sabbati. i. incipit illucescere i p̄-
cipio diei sequentis. c. Venit maria rē. p̄mittitur
autem ibi uespere sabbati: non quia illa hora uenerūt
ad monumentū: vt dictum est: sed quia tūc se p̄paraue-
runt ad ueniendū uidere sepulchrum. i. qualiter possēt

ingredilad uigendum xpm. **d** Et ecce terremoto.
Udic describit angelica apparitio: non ad hoc q̄ angel⁹ p̄-
pararet exitum de sepulchro domino resurgenti: qz xpus
exiit clauo sepulchro sicut intrauit ad discipulos ianuis
clausis: sed vt oñderet sepulchrum uacuum & resurrexi-
se dñm: hoc est er-
go qd̄ dicit. Et ec-
ce terremoto factus
ē magn⁹. cui⁹ causa
subdit.
e. Angelus autē
dñi descendit de ce-
lo. i. stute ei⁹ fact⁹
est ille terremoto
quia corporalia obe-
diūt anglis ad nu-
tum q̄tuz ad mo-
tum localem.
f. Et accedēs re-
uoluit lapidem: vt
oñderet christi re-
surrectionē cōple-
tam.
g. Erat autē aspe-
ctus eius: sicut iul-
gur. ad incutiendū
terrorem custodi-
bus.
h. Vestimentum
ei⁹ sicut nix ad dan-
dum p̄solationem
mulieribus: p̄pter
quod subditur.
i. Pre timore au-
tez ei⁹ rē. r̄ illd̄ qd̄
sequit̄. R̄ndēs au-
tem angel. di. mu.
no. timere rē.
k. Scio em̄. Udic
ponit dñice resur-
rectōis manifesta-
tio: que quidez re-
surrectio p̄mo ma-

ei⁹ sic fulgur: & vestimētuz
ei⁹ sicut nix. Pre timore autē
eius ex̄riti sūt custodes: et
facti sūt uelut mortui. R̄ndēs
autē angel⁹ dixit muli-
eribus: Nolite timere uos.
Scio ei⁹ q̄ iesū q̄ crucifix⁹
est queritis. Nō est h̄: sur-
rexit em̄ sicut dixit. Veni-
te & uidete locum: vbi posi-
tus erat dñs: Et cito eūtes
dicite discipulis eius: quia
surrexit: & ecce p̄cedet uos i
galileam. Ibi eū uidebitis
ecce p̄dixi uob. Et exierūt
cito de monumento cū timo-
re & gaudio magno: curē-
tes nūciaē discipulis ei⁹. Et
ecce ibs occurrit ill⁹ dicens
Aue. Ille autem accesserunt
& tenuerunt pedes ei⁹:
& adorauerunt euz. Tunc
ait illis ies⁹: Nolite timere
ite nunciate fratrib⁹ meis
vt eāt i galileā: ibi me uide-

infestatur mulieribus ipsum deuote querentibus: & hoc ē
quod dicit. k. Scio em̄ q̄ iesum qui crucifixus ē. hoc
additur ad differentiam aliorum quia multi erant qui vo-
cabantur nomine iesu. l. Queritis. in sepulchro sicut
mortuum. m. Non est hic sur. n. sicut di. hoc autē ad-
didit angelus: vt reduceret ad memoriaz uerba christi di-
cta añ passionem suam: vt sic magis crederent resurrectō-
nem eius factam. n. Venite & uidete locum. uacuum
s. o. Ubi positus erat & patet littera. sequitur.
p. Precedet uos in galilea. ibi eum uidebitis nō solum
in beatitudine. sed in p̄p̄quo tempore: & p̄p̄ua regione
anteq̄ ascendat in celum. q. Exierunt. Udic ponitur
manifestatio dominice resurrectionis per ipsū dominū
apparentem mulieribus de sepulchro reuertentibus: et h̄
est quod dicitur: Exierunt cito: ad ueniendū bonos
rumores xpi discipulis. r. Cum timore. ex insolita an-
geli uisione. s. Et gaudio magno. ex xpi resurrectōne.
t. Currentes nunciare disci. Mar. xvi. dicit q̄ fugierūt
de monumento timentes & nemi illoz mulieres ali-
quid dixerūt: sed uerba angeli cum loquentis aplis di-
xerunt. v. Et ecce. occur. illis reuerēb⁹. s. de monu-
mento anteq̄ ueniret ad aplos. x. Illis dicens aue
uerebū est p̄solationū. y. Ille autē accesserūt & tenuerūt
pedes ei⁹: ex deuotōne ei⁹. z. Et adorauerūt eū. a. adora-
tione latric. a. Tūc ait illis nolite timere. hoc dicit ad
aspectu angeli: ad huc nō totaliter recesserat ab eis.
b. Ire & renūci. fr̄ib⁹ meis rē. discipulos suos uocat fr̄es

Euangeliū

eos amabilius nominās solito: vt secun^o accedat ad eū
2 nō timeat accedere: ppter h^o q^o reliquerat eum in sua ca
ptione. c. Que cū audissent. Hic declarat resurrectione
xpi p^o testimoniu custodiū qui vt d^o bic. d. Hicert in
ciuitate. de sepulchro xpi qd erat aliquantulū extra iherem
vt d^o ioh. xij.

e. Et nūc. princ.
facer. a quib^o erant
positi ad custodiē
dum sepulch^o xpi
f. Dia q^o facta fu
erant. f. xpi resurre
ctione: 2 angeli ter
ribilem apparitōez
g. Et gregati cū
seni. consil. acce. re.
co. x. m. i. rē. istō
mendaciū militūz
emerūt care qd ad
buctenet iudeos i
errore. vñ sequitur
postea. h. Et
diulgatū est v^o bus
tanq^o verū qd tam
erat falsum apud iu
deos vsq^o in hodi
ernū diē. i. An
decim autē di. Hic
ponit resurrectionis
manifestate diul
gatio: 2 prio q^o tuz
ad xpi discipulos:

scdo q^o tuz ad omnes p^o los: ibi. Euntē g. In prima er
go pte dicit sic. i. Undecim ergo discipuli: quia iudas
erat mortuus: vt visum est ca. p^o ce. k. Abierūt in ga
lileam s^o m^o mandatū xpi 2 angeli. l. In montes. f. tha
bor: in quo transfiguratus fuit coram iacobo petro et io
hāne: vt habitus ē supra ca. xvij. ibi em pau^o considerat glo
riam sue resurrectionis: vt ibidem dictum est: 2 ideo ibi re
surrectionem completam manifestauit omnibus discipu
lis suis. vnde p^o babiliter creditur q^o illa fuit manifestatō
de qua scribit ap^o s. j. Corin. xv. vnde visus est plusq^o q^o
gentis fratribus simul. bic tamē nō exprimunt nisi vnde
cū apli q^o erant p^o uicpales xpi discipuli. prius tamen vi
sus est septies p^o sionis spālibus: p^o mo marie magdalene
manenti iuxta sepulch^o alijs recedentibus: vt dicit ioh.
xx. 2 mar. xvj. scdo ipsi marie magdalene cū alijs muli
crib^o a sepulchro reuertētib^o: q^o postq^o viderat xpm fe
cuta est alias 2 inuenit eas in itinē: 2 tūc apparuit eis xpi
stus. tercio petro s^o m^o q^o habetur Luce. vltimo: licet nō ha
beat expresse ex euangelio q^o facta est ista apparitio: p^o
babile tamen est q^o hoc fuit q^o ipse 2 iohannes cucurert
ad monumentum: 2 non inuenit corpore xpi abijt pet^o
mirans secum qd factum fuerat vt dicit Luc. vlti. 2 ideo
dum esset in tali admiratōe solitarius creditur xpc sibi
apparuisse. quarto apparuit duobus discipulis euntibus
in emaus: vt habet Luce. vltimo. quinto apparuit decem
apostolis absente thoma: vt habetur iohannis. xx. et iste
quinq^o apparitōes facte sunt ipsa die resurrectionis: vt 3
euangelia intuenti. sexto apparuit vndecim apostolis ex
istente ibi thoma: vt habetur iohannis. xx. 2 fuit octaua
die post resurrectionem: vt habetur ibidem. septimo appa
ruit Petro 2 socijs suis ad mare tyberiadis: vt habet io
hannis vltimo. et octauo in monte thabor: vt bic dicitur
apparuit apostolis 2 multis alijs. Et iterum bis apparu
it discipulis in die ascensionis: semel in hierusalem ipsis
conuēsentibus: 2 semel in monte oliueti hora sue ascensio
nis: vt habetur Marci vltimo: 2 Luce. vltimo: 2 Actu.
j. sequitur. m. Et videntes eum adorauerunt. adora
tione latrice. n. Quidam autem du. ex quo patet q^o ibi
erant aliq^o apostoli qui iam erant certificati de eius re
surrectione: etiam thomas qui inter alios fuit magis in
credulus: 2 hec patet ex precedentibus.

o. Et accedens iesus locutus est eis: ad certificandū
eos qui dubitabant de sua resurrectione dicens.

p. Data est mihi omnis potestas 2 c. vna licet xpus
q^o tuz ad diuinitatem ab eterno haberet vanc potesta
tem: 2 in q^o tuz homo ab instanti conceptionis habe
ret potestatem in
celo 2 i terra au
toritate: tamē
executive nō ha
buit ante resur
rectionem suaz
s^o voluit esse pas
sibilitati subie
ctus ppter n^o s^o
redemptōnem.

q. An decim autē discipuli abi
erūt in galileā in montem
vbi p^o stituerat ill^o ibi: Et
vidētes eū adorauerūt: qdā
autē dubitauerūt. Et acce
dens iesus: locutus est eis di
cens: Data est mihi omnis po
testas in celo 2 in terra. Eū
tes g^o docete oēs gētes: ba
ptizantes eos in noīe p^o ris 2
filij 2 spūs sancti: docentes
eos seruari oīa q^o cūq^o man
davi vobis. Et ecce ego vo
bis cū suz oib^o dieb^o vsq^o ad
consummatōez seculi.

Explicet euangelium
s^o m^o Matheum.

q. Euntē er
go. Hic ponitur

diulgatio dominice resurrectionis q^o tuz ad omnes po
pulos que facta est p^o predicatōnem ap^o lum per vni
uersum orbem: 2 hoc est quod dicitur. r. Docete
omnes gentes. prius em dixerat eis q^o solum predica
rent iudeis: vt supra dicit. x. ca. quia ante xpi resurre
ctionē fides xpi non erat diulgata p^o vniuersus orbē
vt ibidem dictum est. s. Baptizantes eos. prepo
sui: docete: quia catholicismus debet pcedere baptismū.
vnde adulti prius debent instrui de his q^o p^o tinent ad fi
dem q^o baptizent. t. In nomine. ppter unitatē sub
stantie. v. Patris 2 filij 2 spūs sancti. p^o pter di
stinctionem p^o sonarum. Ista est forma baptismi insti
tuta a xpo: sed familiaris consilio spūs sancti quodā
modo mutata est in primitiua ecclia: quando apostoli
baptizabant in nomine xpi vt habetur Actu. x. et. xij.
vt nomen xpi qd tunc erat odiosum magnificaretur: 2
hoc diffusius tractat in quarto sententiarum.

r. Docentes eos seruari omnia quecūq^o mandavi
vobis. videlicet sacramenta a xpo instituta 2 alia ad fi
dem catholicam pertinentia.

y. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus. 2 hoc
dupliciter. vno modo assistendo eis in operibus mira
culosis ad p^o firmationem doctrinē. Alio modo existen
do in sacramento eucharistic vbi est totus xpc: vt pa
tet ex p^o dictis ca. xvj. 3. Alq^o ad consumationem
seculi. ex quo patet q^o fides catholica non deficiet vsq^o
ad finem mundi: quantumcūq^o tribulatōnibus agi
retur. Aduertendum etiaz q^o licet deus non assistat cō
tinuē v^o ctozibus ecclie per operationem miraculozū
quia non est necesse cum fides catholica sit sufficienter
confirmata per miracula facta in primitiua ecclia: tamē
aliquando hoc modo assistit ecclie faciendo miracu
la aliqua ad consolationem fidelium. assistit etiam ec
clie semper ipsam dirigendo per occultos instinctus
spūs sancti: vt sic non deficiat fides petri. Ad laudē
2 gloriā domini nostri iesu christi cui est honor 2 glo
ria in secula seculozum Amen.

Explicet postilla super Matheum.